

ཕོ་ལ་ལོ་ལ་ཏ་ཐ་སྒྲེ། PAUL HATTAWAY

འཇམ་གྲུ་ཤེལ་ཤེལ།

འཇམ་ལྷོ་ལོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་

ཕོ་ལ་ལོ་ལ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་

PAUL HATTAWAY

Asia Harvest

མི་གྲངས། (བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས།)

2,633,732 (2000 ལོར།)

3,002,165 (2010 ལོར།)

3,370,598 (2020 ལོར།)

ས་བབ་ཆེས་མགོ་སྐྱོད།

སྤྱི། 8,848

ཞིང་ཆེན་གྱི་ལྷོ་གནས།

ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར། 559,423

གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ། (2010 ལོར།)

གཞིས་ཀ་ཚུ་གྲོང་ཁྱེར། 703,292

ཁབ་མདོ་གྲོང་ཁྱེར། 657,505

ནག་ལུས་ཁྱེར། 462,381

ལྷོ་ཁ་གོང་ཁྱེད། 328,990

ཉིང་ཁྱི་གོང་ཁྱེད། 195,109

ས་ཁུལ་དང་གོང་ཁྱེད་རིམ་པའི་སྲིད་འཛིན་ས་
ཁོངས། 7

རྫོང་། 74

གོང་རྒྱལ། 692

མི་རིགས་གཙོ་བོ། (2000 ལོར།) བོད་རིགས། 2,427,168 (92.8%)

རྒྱ་རིགས། 158,570 (6.1%)

ཉལ་རིགས། 9,031 (0.3%)

མོན་པ་རིགས། 8,481 (0.3%)

ལྷོ་པ་རིགས། 2,691 (0.1%)

སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་མཛད་པའི་འཕྲིན་ལས་ཤིན་ཏུ་མང་ཡང་བདག་
གི་བསམ་ཚུལ་ལ། གལ་སྲིད་མཛད་འཕྲིན་ཐམས་ཅད་རེ་རེ་བཞིན་ཡི་གེར་
བཀོད་ན། དྲིས་པའི་དཔེ་ཆ་ཆུང་མ་འཛིན་ཏེ་འདྲི་ཡང་མི་ཤོད་ངོ། །

༼ཡོ་ཏ་ཀན། 21:25༽

དཔེ་ཆ་འདི་ནི་ལྷ་གི་ཀའི་རྗེས་འབྲང་བ་ཞིག་གིས་བརྒྱུས་ཤིང་། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་དཀོན་
མཆོག་གི་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱང་གོ་རུ་ཇི་ལྟར་བཅུགས་པ་དང་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་
བཟུགས་པ་བརྒྱད། དད་པའི་སེམས་ལ་སྐྱུལ་སློང་ཐེབས་ནས་དད་པ་རྗེ་བརྟན་ཏུ་འགྲོ་བའི་རེབ་
བཅངས་ཡོད། དེ་བས་ན་སྐྱབས་མགོན་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུའི་གཟི་བརྗིད་ཀྱི་ཆེད་ཏུ་ཡིན་ཆོ། ཚུམ་པ་
པོས་ཁྱེད་རྣམ་པར་དེབ་འདི་གང་འདོད་ཀྱིས་འདྲ་བཤུ་དང་པར་སྐྱུན་བྱས་ནས་ཀྱང་གོ་རུ་དར་སྐྱེལ་
གཏོང་བའི་ཆོག་མཆན་གནང་ཡོད།

དཀར་ཆག

སྐད་གཞི།

དཀོན་མཆོག་གི་དང་ལྷན་རྒྱལ་ལས་འབྲོར་བའི་ལན།

རྟམ་བརྗོད།

རྩོད་མདོར་བསྐྱུས།

ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་ཁམས།

བོད་ལྗོངས་སུ་སྐྱེལ་བའི་ནེ་སི་ཐོ་རེའི་གྲུབ་མཐའ།

ཨན་ཏུར་ཊུ་འོ་ཏི་ཨར་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལགས་དང་གྲུ་གོ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གནའ་བུལ།

དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་80པ།

དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་90པ།

ཐེ་ཨན་ཏེ། (Annie Taylor)

ལི་པེ་ཏོ་དང་ལི་ཅིན་ཏུ་གཉིས།

དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོ།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལྷེ་ལེས། (William Christie)

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་10པ།

སི་ཏུའུ་ཤུན། (Albert Shelton)

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20པ།

སོན་ཏུར་སིན་ཏི་རྐང་པ་ལས་ཁྲག་བཟུང་བའི་སྐྱེ་ཚབ་པ།

རྒྱལ་འོང།

པའོ་ལི་མེ། (Victor Plymire)

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30པ།

ལིན་ལྷུ་ལོན། (Frank Learner)

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40པ།

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50པ།

ཏིན་ཡོ་ཏུན།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་60པ་དང་70པ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80པ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90པ།

དུས་རབས་21པའི་དུས་འགོ་ཡི་ལོ་ངོ་10

དུས་རབས་21པའི་ལོ་རབས་10པ།

བསྟན་འཛིན་ལྷག་པ།

བོད་ལྗོངས་ཚེས་ཚོགས་ཀྱི་འབྲུང་འགྲུབ།

གྲུང་གཞི།

ལོ་ངོ་མང་པོ་ཞིག་ལ། གྲུང་གོའི་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྗེས་འབྲང་བ་ཚོས་ནམ་ཡང་སེམས་སྤོང་བ་མི་རྒྱུ་ལ་སྤྱི་ལོ་གར་བའི་དཔལ་ཕྱེད་བཞིན་ཡོད། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་དེའི་ཚེད་དུ་དཀའ་སྐྱེག་ཚད་མེད་ལྷུངས་གིང་། རང་གི་དད་པའི་ཚེད་དུ་ཁོང་ཚོར་གཞོན་འཚོ་གང་མང་ཐེབས་པ་ནི་ང་ཚོའི་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་ཡིན།

དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱིས་དད་ལྡན་ཐམས་ཅད་ལ་གནམ་འོག་ཀྱན་ཏུ་སོང་ནས་མི་རིགས་ཡོངས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་གནང་ཡོད། སྲུང་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྤྱི་ལོ་མཁན་གྱི་རྒྱལ་བ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཞལ་འཕྲོད་དེ་དད་དུ་སྐྱབས་ནས་གྲུང་གོ་རྒྱལ་ཡོད་སྟེ་དཀོན་མཚོ་གི་བཀའ་བསྐྱེད་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་སྤྱི་ལོ་གའི་ནང་དུ་མཐའ་མེད་པའི་ཚོ་སྟོན་འཕྲོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་གིས་ས་ཆ་འདྲིར་བྱིན་ལྷུངས་གནང་བ་རེད། ཡིན་ཡང་སྐྱབས་ཀྱིས་དཀོན་མཚོ་གི་འོད་འགོག་དུས་སུ་ཁོང་ཚོས་གྲུང་དཀའ་སྐྱེག་སྐྱོ་ཚོགས་ལྷུངས། ཁོར་ལུག་དེ་འདྲ་དཀའ་ལག་ལྡན་ཡང་ཁོང་ཚོ་ནམ་ཡང་དཀོན་མཚོ་གི་ལ་སྤོང་དཀའ་བ་དང་། གྲུང་གོའི་དད་ལྡན་ཚོའི་མཛུན་དུ་དཀོན་མཚོ་གི་ལ་ཞབས་ཏོག་ཡག་པོ་སྐྱབ་པའི་དཔེ་བཟང་བསྐྱེད་ཡོད།

དེ་རིང་གི་གྲུང་གོ་ལ་དད་དུང་སྲུང་བཞིན་དཀོན་མཚོ་གི་ཞབས་ཏོག་བས་ས་ཆ་ལུག་ལྟོགས་ཀྱན་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོད་པའི་དགོས་མཁོ་ཡོད། དཀོན་མཚོ་གིས་ཁོང་གི་དུང་དུ་ཡོང་ནས། གཙོ་བོ་ལགས། ང་འདྲི་རྒྱལ་ཡོད། བྱེད་ཀྱིས་ང་རང་མངག་པར་མཛོད་ཅེས་ཞུ་མཁན་གྱི་མི་རྒྱུ་ལ་འཚོལ་བཞིན་ཡོད།

ང་ཚོའི་གཙོ་བོའི་ཉེན་མོ་དེ་སྐྱབས་ལ་ཉེ་བས། བྱེད་ཅག་གི་སེམས་སུ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་གྲུང་གོ་རྒྱུ་མཛོད་པའི་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་སྐྱེལ་སྐྱོང་ཐེབས་པ་དང་། ཁོང་གི་གཟི་བརྗིད་ལྡན་པའི་མཚན་ལ་བསྟོད་པ་འབྲུལ་བར་ཤོག།

གཙོ་བོས་ང་ཚོའི་མི་རབས་འདྲི་དང་མི་རབས་རྗེས་མ། ཐ་ན་རི་སྤོང་བར་དུ་ཁོང་གི་མཚན་ལ་གཟི་བརྗིད་འབྲུལ་མཁན་གྱི་བདེན་དཔལ་འབྱུང་དུ་འཇུག་པར་སྟོན།

གཙོ་བོ་ལགས། བྱེད་ཉི་ནམ་ཡང་རྒྱལ་བར་འགྱུར་བའི་རྒྱལ་བོ་ལགས། བཅའ་ཡིན་ཡང་བྱེད་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་མི་དེད་ག་བདེའོ། །

སྤྱི་ལོ་གའི་ཉེན་མོ་ལྷུངས་ཏོག་པ།

ཞི་མོ་ཤེ། (1918—2011)

ཞི་མོ་གེ་ནི་2011 ལོར་ནམ་མཁའ་ཡུལ་དུ་མ་ལོག་སློན་ལ་དཔེ་ཚོགས་འདིར་གྲུང་གཞི་བྲིས་
གིང་། ཁོང་ནི་ཀྲུང་གོའི་བྱིས་བཅུ་གསུམ་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་བཀའ་འོས་པའི་འགོ་བ་ཞིག་ཡིན། ལྷན་
སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་མཚན་གྱི་ཕྱིར་ལོ་རྒྱུ་ལ་23རིང་ལ་བཙོན་དུ་འང་བསྐྱེད་མྱོང་།

དགོན་མཚོག་གི་དང་ལྷན་རྒྱུ་ལས་འབྲུང་བའི་ལན།

ཁྱེད་ཀྱི་ལག་རྒྱ་ཡོད་པའི་དེབ་འདི་ནི་<<ཡུང་གོ་འབྲུང་བའི་ལས་དོན།>>ལྟེང་བསྟར་དཔེ་
ཚོགས་ནང་གི་གཅིག་ཡིན། ཚུམ་པ་པོས་སྲེང་བསྟར་དཔེ་ཚོགས་འདི་འབྲི་དོན་ནི་ཡུང་གོ་
ཚོས་ཚོགས་ལ་བྱིན་རྒྱུས་གནང་བ་དང་སྐུ་ལ་སྲོང་བྱེད་པའི་ཚེད་དུ་ཡིན་པས། དགོན་མཚོག་གིས་
ཁོང་ཚོའི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་པོ་ལ་རྒྱས་མཐུ་ལྷན་པའི་འཕྲིན་ལས་གང་དག་མཛད་པར་རྒྱས་ལོན་
བྱ་འདོད་པའི་དང་ལྷན་རྒྱུ་ལ་མཚོན་ན། དཔེ་ཚོགས་འདི་ནི་རྒྱུ་ལ་ཞུས་ཞུས་ཞུས་དང་འདྲ། གཤམ་
གསལ་ལ་ནི་སྤྱི་གུ་ལ་པོ་ལ་གསལ་གྱི་ལྷོང་ཚོང་ཡིན།

གཙོ་བོས་རང་ཅག་གི་ཁྱོད་དུ་ཁོང་གི་རྒྱལ་སྲིད་རི་ལྟར་བཅུགས་པར་རྒྱས་ལོན་པས་ཡང་རྒྱས་ལོན་
གཏིང་ཟབ་པ་ཞིག་བྱེད་ཐུབ་མེད་པས། དེབ་ཅུ་ཚེན་འདི་དག་གིས་དགོན་མཚོག་གིས་ཉིད་ཀྱི་
ཞབས་ཏོག་རྒྱུ་ལ་བརྒྱུད་དེ་ཡུང་གོ་འབྲུང་བའི་ཚེན་སོ་སོར་ཁོང་གི་རྒྱུ་ལ་ཚེན་འབྲུང་བའི་འཕྲིན་
ལས་རྒྱུ་ལ་རི་ལྟར་མཛད་པར་རྒྱས་ལོན་གསལ་སུ་བཅུག་པས། རྒྱས་ལོན་ཐུབ་པ་ནས་བཟུང་
དྲིན་ལུ་བ་དང་ཚབས་ཅིག་གསོན་ལུགས་ལྷན་པའི་དེབ་དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་བཟུག་ཐུབ་པའི་
སྲོལ་ལས་འདེབས་བཞིན་ཡོད།

——ཡུང་ཚོན་གྱི་སྐུ་བླ་དབྱང་ནས།

དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱི་མི་ལྷུ་ནི་རྒྱུ་ལ་ཚེན་འབྲུང་བའི་ལས་འབྲུང་བའི་ལས་འབྲུང་
དང་། གཙོ་བོའི་རྒྱས་ལས་ཚེན་པོས་རང་ཅག་གི་སྐུ་བླ་གི་མི་ལྷུ་འབྲུང་བའི་ལས་འབྲུང་གི་རྒྱལ་
སྲིད་ནང་འདྲེན་དེས་པར་རྒྱས་ལོན་པའི་ཚེན་ལྟར་པོ་ཡོད། དེབ་འདི་དག་ནི་དངོས་གནས་ལེགས་
པས་མང་པོ་བསྟར་རོགས།

——རྒྱུ་ལ་ཚེན་གྱི་སྐུ་བླ་ཅང་ནས།

དགོན་མཚོག་གི་སྐུ་དང་སྐུ་མོ་རྒྱུ་ལ་མཚོན་ན། ཡུང་གོ་འབྲུང་བའི་ཚེན་སོ་སོར་ཅི་ཞིག་བྱུང་བའི་
དགོན་མཚོག་གི་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་རྒྱ་ནི་དོན་ཅུ་ཅང་གལ་ཚེན་ཞིག་ཡིན། རྒྱ་མཚོན་ལོ་
རྒྱུས་ནི་ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་པ་དང་། དེབ་འདི་དག་ནི་དངོས་གནས་ཅུ་ཚེན་ཡིན་ལ། འདིས་སྤྱི་
གུ་ལ་པོ་ལ་པོ་དང་ལྷན་ཚོའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་ཚུན་པའི་སྲོལ་ལས་བཟོད་ཡོད། རྒྱས་ལོན་དཔེ་ཚོགས་འདི་
དེབ་ཁ་ཚང་ལ་ལེ་སྟེན་བྱས་ཡོད། རྒྱ་མཚོན་དེབ་འདི་དག་བརྒྱུད་ནས་རྒྱས་ལོན་དགོན་མཚོག་གིས་
ཡུང་གོ་འབྲུང་བའི་ཚེན་སོ་སོར་ཅི་ཞིག་བྱུང་བའི་ལས་འབྲུང་བའི་ལས་འབྲུང་གིས་ཐུབ།

——པེ་ཅིན་གྱི་སྐུ་བླ་ཡུང་ནས།

དེད་བཟའ་ལྷན་གཉིས་ཀྱིས་མཉམ་དུ་བྱེད་ཀྱི་དེབ་འདི་སྟོན་དུས་སྔོན་ཚད་ཐོས་མ་སྟོང་བའི་
བདེན་དབང་མང་པོ་ཞིག་བསྐྱབས་པས་སེམས་འགྲུལ་ཚེན་པོ་ཐེབས་ནས་མིག་རྒྱལ་དབང་
མེད་དུ་བལྟར། བྱེད་ཀྱི་དེབ་འདི་ཡིས་དེད་གཉིས་ཀྱི་དད་པ་ཇི་ཆེར་བཏང་བས་དེད་གཉིས་ལ་
སྐུལ་སྐྱོད་ཚེན་པོ་ཐོབ། དུས་མི་འགྲུང་བར་དཔེ་ཚོགས་འདིའི་དེབ་གཞན་རྣམས་ཀྱང་ལག་ཏུ་
འབྱོར་བའི་རེབ་བཅུངས་ཡོད།

——ཉང་ཉེའེ་ཡི་མིང་སྲིང་ཞེས་ཞུ་བས།

ངའོ་ལུ་ཉན་ནས་བསྟན་ཡོད། བྱེད་ཀྱི་དེབ་འདི་སྟོན་དུས་ངའོའི་གོང་ཁྱེད་འདིས་དཀའ་སྤྲུག་
ཚད་མེད་སྟོང་བཞིན་ཡོད། ང་ཚོས་གཙོ་བོས་རང་གི་ཚོས་ཚོགས་ཇི་ལྟར་འདུགས་པ་དང་ཚོས་
ཚོགས་ལ་སྟོབས་བྱུགས་ཇི་ལྟར་བསྐྱུལ་བ་བསྐྱབས་ཡོད་དུས་སུ། འདས་ཟེན་དང་དུང་གང་
ཡིན་ཡང་ཡོད་ཚད་ཁོང་གི་དབང་དུ་ཡོད་པར་མ་ཟེན། ཁོང་གིས་མ་འོངས་པར་ཡང་དབང་སྐྱུར་
བཞིན་ཡོད་པ་རྟོགས་བྱུང་བས། བྱེད་ཀྱིས་ངའོར་དེབ་རིན་ཐང་བལ་བ་འདི་ཉིད་བརྩམས་པར་
སྟོང་ནས་བཀའ་བྲིན་ལུ་བཞིན་ཡོད།

——དུ་འུ་པེ་ཞིང་ཚེན་གྱི་སྐུན་ལྷན་ཚོ་ནས།

བདག་གིས་ང་དང་མཉམ་དུ་དམ་པའི་གསུང་རབ་སྟོན་མཁུ་སྐུན་ལྷན་མིང་སྲིང་རྣམས་དང་
ལྷན་ཅིག་བྱེད་ཀྱི་དེབ་འདི་བསྐྱབས་པ་ན། ང་ཚོ་ཚང་མ་འདིར་ཉ་ཅང་དགའ་བྱུང། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་
ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འདི་འདྲ་ཡག་པོ་ཞིག་ངའོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་རྟེན་རྒྱ་གཉན་ནས་མེད་པས་ང་ཚོས་
འདི་ལ་གཙུག་སྐྱབས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དེབས་བྱེད་ཀྱིས་དེབ་འདི་ལྟ་བུ་དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་བསྐྱུར་
འོང་བར་རེབ་ཚེན་པོ་བཅུངས་ཡོད།

——ཀྱུ་འུ་ཅང་ཞིང་ཚེན་གྱི་སྐུན་ལྷན་གྱིས་ནས།

ངས་བྱེད་ཀྱི་དེབ་ཡག་པོ་འདི་རང་གི་བུ་ལ་ལེགས་སྐྱབས་སུ་བྲུལ་བ་ཡིན། ཁོ་ནི་ལོ་རྒྱུས་སྡེ་
ཁག་གི་སྟོབ་ཚེན་སྟོབ་མ་ཞིག་ཡིན། ཁོས་སྟོབ་བྲུའི་ནང་དུ་ནང་དོན་འདི་དང་འདྲ་བའི་དེབ་ཡག་
པོ་ཞིག་མེད་ཟེར། དེབ་འདི་ཡིས་ང་ཚོའི་མཐོང་རྒྱ་དང་ཐོས་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་རེད།

——ཅང་ཞི་ཞིང་ཚེན་གྱི་མིང་སྲིང་མིན་ནས།

ང་ཚོའི་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ལི་ཀས་ལོ་རྒྱུས་དོན་རྒྱུན་རེ་རེ་བརྒྱད་ནས་ཁོང་གི་བདག་དབང་ངའོར་
བསྐྱབ་ཡོད་དུས། ང་ཚོས་ཡོད་ཚད་ཁོང་གི་དབང་དུ་ཡོད་པ་གཞི་ནས་རྟོགས་བྱུང་བས་འདིགས་

དགོས་པའི་དོན་གང་ཡང་མེད། དེ་བས། ད་ལྟ་ང་ཚོས་ཁོང་ལ་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་བཅང་བྱུང་པ་
དང་། ཁོང་གིས་ང་ཚོར་གཞིགས་སྦྱོང་གནང་བ་དང་དགོན་མཚན་གི་བྱུགས་ཉིད་གིས་འཕྲིན་
ལས་མཛད་བཞིན་ཡོད་པ་ཤེས་སོ། ། ཁོང་གིས་གཏམ་རྒྱུད་ཡག་པོ་ཞིག་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་བཞིན་
ཡོད་ལ། ཁོང་གི་ཐར་པ་ནི་ང་ཚོའི་རྒྱལ་ཁབ་ནང་འབྱུང་བཞིན་ཡོད།

——སི་ཁོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྒྱན་ལྷ་གོང་ནས།

རགས་བཟོད།

ཉེ་བའི་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་རིང་ལ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་འདི་རྒྱང་གོ་རུང་ར་བྱབ་ཉ་ཅང་ཆེ
ཞིང་། མིག་སྒྲར་རྒྱང་གོའི་སྤྱི་གི་ཀ་པ་མི་དུང་ལྷུར་གཅིག་ལས་བརྒལ་ཡོད། ཡིན་ནའང་དོམ་ཚར་
བའི་དོན་དེའི་རྒྱང་རིམ་གཤམ་མཐའ་ཉ་ཅང་ཉུང་ཉུང་ཤིང་། དཔེ་ཚོགས་འདི་ནི་དངོས་གནས་དོན་
སྡིང་ལྷན་པའི་ལས་གཞི་ཞིག་ཡིན་ལ། འདིས་ཚེས་ཐོག་མའི་དུས་ནས་ད་ལྟའི་བར་དུ་རྒྱང་གོ་
རུ་འཕྲིན་བཟང་ཅི་ལྟར་བརྒྱགས་པ་དང་། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་འདི་རྒྱང་གོའི་ཞིང་ཚེན་ཁག་ཏུ་ཅི་
ལྟར་འཁེལ་རྒྱས་སུ་བྱིན་པའི་གནས་ཚུལ་གསལ་བོར་ཟེན་ཐོར་བཞོད་ཡོད།

ལས་གཞི་འདི་འདྲ་བ་ཞིག་སྤེལ་བའི་འདུན་པ་ནི་2000ལོའི་འདུ་ཚོགས་ཞིག་ལས་བྱུང་བ་
ཡིན། ལྷན་པས་དེར་ཁྲིམ་བཅུ་གསུམ་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བ་འགའ་ཡིས། ཁོང་ཚོའི་ཚོགས་མི་དག་
གིས་དཀོན་མཚོག་གིས་རྒྱང་གོ་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་སུ་ཁོང་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དེ་ལྟར་བཅུ་གསུམ་པར་
རྒྱས་ལོན་བྱེད་དགོས་ཟེར་ཞིང་། སྤྱི་གི་ཀ་པ་ཁྲི་ཁྲི་འབུམ་འབུམ་ཞིག་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་དང་པའི་
ཤུལ་བཞག་ལ་རྒྱས་ལོན་ཚེན་པོ་མེད་པ་ཤིང་། མི་བགུང་ལས་འདས་པ་ཞིག་གི་སེམས་པ་འཛི་
བརྟན་དུ་གཏོང་བ་དང་སློབ་བསྐྱེད་པ། འགའ་སློང་གི་གདོང་བསྐྱེད་པར་བྱེད་པ་དང་། དམ་
པའི་བྱགས་ཉིད་ཀྱི་དཔལ་འབར་ཁོང་ཚོའི་དུས་རབས་འདི་ཡིས་དང་ལེན་བྱེད་རྒྱ་ནི་རའི་རེ་བ་
ཉག་གཅིག་ཡིན།

དེ་བ་འདི་དག་ཚོུམ་པའི་རྒྱ་མཚན་གཞན་ཞིག་ནི་དཀོན་མཚོག་གིས་རྒྱང་གོ་རུ་མཛད་པའི་ལུས་
མཐུ་ཚེན་པའི་འཕྲིན་ལས་རྣམས་ཟེན་ཐོར་འགོད་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན། དེ་ལྟར་བྱས་ན་དུས་རབས་
རྗེས་མའི་དད་ལྷན་པ་ཚོས་རྒྱང་གོ་པའི་ཚེ་སློག་བགུང་ལས་འདས་པ་ཞིག་ལ་འཛི་ལྟར་འགྲུར་བ་
ཐེབས་པའི་དོན་དོམ་ཚར་ཅན་རྣམས་རྟོགས་ཐུབ་པར་འགྲུར། དམ་པའི་གསུང་རབ་ལས་འདི་
རྟོག་དུ།

ཁྲོད་ཚོས་ཡ་ལྟེར་གཏང་རག་འབྲུལ་བ་དང་། ། ཁོང་གི་མཚན་ལ་ལྷ་བ་ལུལ་ཞིག་དང་། ། མི་
རྣམས་ཁོད་དུ་ཁོང་གི་འཕྲིན་ལས་བཟོད། ། ཁོང་ལ་མགུར་སྐྱེ་ལེན་བཞིན་བསྟོད་བསྐྱེད་གས་
ལུལ། ། ཁོང་གི་དོམ་ཚར་མཛད་པ་ཐམས་ཅད་གྲིངས། ། ཁོང་གི་དམ་པའི་མཚན་ལ་བསྟོད་
བསྐྱེད་གས་བཟོད། ། ཡ་ལྟེ་འཚོལ་མཐའ་སེམས་ནང་དགའ་བར་ཤོག། ཡ་ལྟེ་ཁོད་དང་ཁོད་
གི་མཐུ་སྟོབས་དང་། ། ཁོད་གི་ཞལ་རས་རྒྱན་དུ་བཅུལ་བར་གྱིས། ། ཞེས་བསྐྱབ་བྱ་གནང་ཡོད།

ལས་དོན་འདི་ཡི་ཐད་དཀོན་མཚོག་གི་སྲ་དང་སྲ་མོ་མང་པོ་ཞིག་གིས་བྱམས་བརྩམས་བརྩམས་ཤིངས་
པའི་རོགས་རམ་གནང་བ་ཡིན། དཔེར་ན། ལོ་ན་རྒྱས་པའི་བཀའ་བཤད་མཁན་སྤྱི་བུ་ལྟ་
ལགས་པའི་ཡིད་ལ་དབང་མེད་དུ་གར་ཡོང། ཞོང་གིས་དཔེ་ཚོགས་འདི་འི་ཆེད་དུ་བཅར་འདྲི་
དང་ལེན་བྱེད་འདོད་པས། ཞོང་ནི་ན་གཞོན་གཉིས་ཀྱི་རོགས་རམ་འོག་པའི་གཞུང་ལས་ཁང་དུ་
ཕེབས་བྱུང། སྤྱི་བུ་དམ་པ་ཞོང་ཉིད་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་པའི་ཕྱིར་ལོ་མང་པོར་བཅོན་དུ་བསྟེན་
ནའང། ཞོང་གིས་དཀོན་མཚོག་གི་མཛད་འཕྲིན་རྒྱབས་པོ་ཆེད་ལ་བདེན་དཔང་བྱས་ཏེ། འཛིག་
རྟེན་གྱི་ཡུལ་ཕྱོགས་སོ་སོར་ཡོད་པའི་དད་ལྷན་ཚོར་སྐུལ་སྐོང་ཐོབ་ཀྱིས། ལྷན་ལས་དམ་པ་ཡིན་
པའི་ཚོ་སློག་ཅིག་གསོན་བྱུ་ནི་ཞོང་གི་རེ་བ་ཉག་གཅིག་རེད། ང་རང་སྤང་བ་དང་བཅར་འདྲི་
བྱས་པའི་དད་ལྷན་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཀྱང་དཀོན་མཚོག་གི་འཕྲིན་ལས་བརྗོད་དེ་ཞོང་གི་མཚན་ལ་
གཞི་བརྗོད་འབྲུལ་འདོད་པ་རེད།

གལ་ཏེ་ང་ཚོས་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ལྷ་གི་ཀ་ལ་བཀའ་འདྲིན་མ་ལུས་ཚེ། དེ་ནི་རང་ལག་གི་འོས་པ་རང་
རེད། རྒྱུད་ཀྱིས་དཔེ་ཚོགས་འདི་གྲོག་དུས་སུ་ཞོང་ཉིད་དེ་བ་འདི་བརྒྱད་ནས་རྒྱེད་ཅག་ལ་མཛོན་
པར་འགྲུལ་བ་དང། དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་ཞིག་གི་རོས་ནས་མ་ཡིན་པར་གཏན་དུ་གསོན་པོར་
བཞུགས་པ་ཞོང་ཉིད་ཀྱི་རོས་ཐད་ནས་ཡིན་པར་སྒྲོན། ཞོང་གི་དབང་ལུས་དང་རྒྱུད་དུ་འཕགས་
པའི་ཐུགས་རྗེ་ཡིས་ལམ་པོར་བའི་མི་རྣམས་པཅའ་ནས་སྦྱོབ་པ་ལ་རེ་བར་གྱུར་ཅིག།

དེར་གི་དུས་འདིར་ཀྱང་གོའི་ཚོས་ཚོགས་ནི་གངས་ཀ་དང་ཡང་ན་བུགས་རྗེ་བཅས་ཀྱི་ཕྱོགས་
གང་ཅིའི་ཐད་ནས་ཡར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད། ཡིན་ནའང་དུས་རབས་གཅིག་ལྷག་གི་རྒྱུན་ལ་
ཀྱང་གོ་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་ཏེ་ཅང་དཀའ་བའི་རྒྱུ་ལའང་གི་གས་སུ་ཡོད། ཀྱང་གོ་སུ་ཚོས་བསྐྱུག་
ཏུ་འོངས་པའི་དབྱིན་ཇིའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར།

འཕྲིན་བཟང་སྒོག་ཐུབ་ནའང་འཕེལ་ཚད་ཏུ་ཅང་དཔལ། མི་རྣམས་ནི་སེམས་རྒྱུད་གྲོང་པོ་ཡིན་
ཞིང། ཞོང་ཚོའི་རྒྱུ་ཤེས་དང་གཟུགས་པོ་གཉིས་ཀ་འཛིག་རྟེན་ནང་འཁོར་ཡོད་པས། ཚོར་དབང་
ལས་བརྒྱལ་བའི་དོན་དངོས་ཤིག་ཡོད་པ་གཏན་ནས་ཚོར་མི་བྱུབ། མི་དེད་གལ་མཚན་ན་ང་ཚོའི་
གནས་ལུགས་ནི་གྲོན་རྟགས་ཡིན་ལ། ང་ཚོའི་སྤྱོད་པ་རྗོད་ནི་འཚལ་གཏམ་ཡིན། ང་ཚོས་ཞོང་ཚོ་
དང་གྲོང་མོལ་བྱས་ཤིང། ཚུད་གྲོང་ཞོད་ཞོང་ཚོ་ལམ་པར་བརྒྱབ་པ་དང། ཞོང་ཚོ་ལ་གྲགས་རྒྱ་
མེད་པར་བྱས་ནས་ངོ་ཚད་གཏད་པ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ཞོང་ཚོའི་སྤྲོད་རྒྱུར་ཐག་ཅི་ཅམ་སྤྱད་ཀྱང་དེ་
ནི་ཚར་རྒྱུ་ཐང་ལ་བབས་པ་ལྟ་བུ་རེད་ཅེས་བརྗོད།

གནས་རྒྱལ་ལ་འགྲུལ་ཕྱོག་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་རེད། གང་ལྟར་ཀྱང། ཀྱང་གོ་སུ་བསྐྱུར་དར་ཏེ་ལས་
དགོས་པ་བྱུང་བར་ང་རྒྱལ་སྤྱི་ས་རྣམས་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མེད། བརྗོད་འོས་པ་ཞིག་ལ་རྒྱབས་ཆེ་
པའི་རྒྱུ་བ་འབྲས་འདི་ལེན་མཁན་ནི་མི་གཞན་མ་ཡིན་པར། དེ་ནི་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ལྷ་གི་ཀའི་མཛད་
འཕྲིན་ཡིན་ནོ། ། ང་ཚོས་གྲུས་ཤིང་འཛིགས་པའི་སེམས་དང་བཅས།

འདི་ནི་ཡ་ལྷེས་མཛད་པའི་འཕྲིན་ལས་ཡིན། ། བདག་ཅག་མིག་ལ་ངོ་མཚར་རབ་ཏུ་ཆེ། ། འདི་
ནི་ཡ་ལྷེས་བཅུགས་པའི་ཉིན་མོ་ཡིན། ། ཉིན་འདིར་ང་ཚོ་དགའ་ཞིང་སྲིད་པར་བྱེད། ། ཅས་བརྗོད་
དགོས།

༼གསུང་མགུར། 118:23-24༽

དོན་སྤྲོད་མདོར་བསྡུས།

ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཞིང་ཁམས།

མི་རྒྱུས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་ཞེས་པའི་མིང་འདི་ཐོས་ཡོང་ཆེ་གང་དེག་མེད་ཀྱང་འདར་སིག་རྒྱག་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་དེ་ནི་རྫོགས་ཐུང་དང་བཀག་སྡོམ། ཉེ་བར་བཅར་དཀའ་བ་ཞིག་ཏུ་སྒྲིང་། དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ་བོད་ལྗོངས་ནི་ཉེན་བརྟུག་པ་དང་གནས་མཇལ་བ། དམག་དཔུང་། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་མཁའན་སོགས་འབྲོ་འདོད་པའི་གནས་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་དེའི་བརྒྱལ་བ་ཐབས་མེད་པའི་སྲུང་ཡོལ་ལྷ་བུ་ཡིས་རང་གནས་ཀྱི་ལོ་རུང་ལོ་ལོ་གཞན་ལ་སྤོང་མི་འདོད་པ་དེད།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མཐའ་བཞེད་བྲག་རི་དང་འབྲུགས་རོམ་ལས་གྲུབ་པའི་མཁའ་གྲངས་མཐོན་པོ་ཡིས་དེར་སྲུང་སྐྱོབ་ཡག་པོ་བྱས་པས། གནས་དེར་སྤྱི་རོལ་གྱི་ཤུགས་རྒྱུན་ཚུན་པོ་སྤེབས་བཅུག་མེད། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཚསྟོན་མས་ས་བབ་ནི་སྤྱི་4500ཡིན་ཞིང་། དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་60ནང་རྒྱ་རན་སི་ཡི་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟར་སྐྱོག་མཁའ་ཞིག་གིས་གསོན་ཉམས་ལྡན་པའི་རང་དོན་དེ་ལ་སྤྱི་བསྟོན་བརྒྱུ་བ་ནས་འདི་ལྟར། དེ་ནི་ལག་ཏུ་ཤོག་ལེབ་ཅིག་བཟུང་ནས་རིལ་རིལ་བྱས་རྗེས་ཡང་བརྒྱར་སྒྲར་བ་ཁ་བྱེས་ནས་ཤོག་བྲུ་བཏང་བ་ལྟར་ཐང་བདེས་གང་ཡང་མེད། མཐོ་སྐྱར་དང་བྲག་རིག་ཡང་གཟར་མ་གཏོགས་མེད་པས་ཉེ་བར་བཅར་ཐབས་བྲལ། ཀྱག་ཀྱིག་གི་རི་རྒྱུད་དང་ཤོག་རོང་། ད་དུང་འཛམ་གླིང་ཐོག་བཞུར་རྒྱུ་ཚེས་ལྷུང་པའི་གཙང་རྒྱུ་བཅས་ཡིན་ལོ། ། ཞེས་བརྗོད།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲོན་ནི་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ལ། དེ་ནི་ཀྱང་གོའི་བོད་མི་ཁྱིམ་བརྒྱ་ལྷག་གི་ཁྱིམ་གཞིས་ཡིན། ད་ལྟའི་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཁོ་ནའི་རྒྱ་ཁྲོན་ལ་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་སྤྱི་བརྒྱ་དང་ཉི་ལུ་ཡོད། དེའི་ཁར་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དང་ཀར་སུའུ་ཞིང་ཆེན། མཚོ་སྐོན་ཞིང་ཆེན། ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་བཅས་ཀྱི་བོད་ལུས་བསྐྱེད་པ་ཡིན་ཆོ། ཀྱང་གོའི་བོད་པ་ཡོངས་ཀྱི་སྤོང་ལུས་ཀྱིས་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་ས་ལ་གཉིས་ཟིན་པ་དེད།

འདི་ལྟར་བསྐྱར་ན་ཚུང་གིས་མཐའ་ཡས་ཤིང་ཁོད་ཡངས་པའི་བོད་ལྗོངས་ལ་རྒྱས་ལོན་ཅུང་ཅས་བྱེད་བྱེད་ཀྱང་སྲིད། ཀྱང་གོའི་བོད་ལུས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲོན་ནི་དབྱིན་རིའི་ལྷ་བ་གསུམ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་དེའི་མི་གངས་ནི་དབྱིན་རིའི་བཅུ་ཆའི་གཅིག་མ་གཏོགས་མེད།

ཟང་ཟིང་ཆེ་བའི་ལོ་རྒྱུས།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གནའ་བོའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྷ་སྐྱོད་ལྷ་བུ་ཞིག་ཡིན། ཀྱུན་གྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། ལྷ་ས་ལོ་རྒྱུན་གྱི་དུས་རབས་གཉིས་པའི་ནང་བོད་ལུའ་མཐོ་སྐྱད་གི་ས་ཁུལ་ཁ་གསུམ་ལྟེ་བོག་པའི་ཚོ་བ་བཟང་ཡོད་པ་རེད།

ལྷ་ས་ལོ་དུས་རབས་བདུན་པ་དང་བརྒྱད་པའི་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་ཞིང། དེའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤེང་ཆེས་དང་བའི་དུས་རབས་ཤིག་ཡིན། དུས་དེར་བོད་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་ལྷོ་དུ་ལོ་རྒྱུས་གཤམ་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་དང་བལ་ཡུལ། འབྲུག་ཡུལ། འབར་མའི་བྱང་ཕྱོགས་འབམ་སུ་སྤྲེའབས་ཡོད་སྐད། སྐབས་དེར་བོད་ལུའ་ཀྱི་གར་རྒྱུད་དང་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་བོད་དང་རྒྱ་ནག་གི་བར་ལ་རྒྱུན་དུ་དམག་འབྲུག་འབྱུང་བཞིན་ཡོད། ལྷ་ས་ལོ་763ལོར་བོད་ཀྱི་དམག་དཔུང་ཞིག་གིས་ཐ་ན་ཀྱང་གོའི་རྒྱལ་ས་ཞི་ཨུན་ཡང་བརྒྱུར་ནས་གཏོར་བ་རེད།

ལོ་ངོ་མང་པོ་ཞིག་འདས་ཟིན་པ་དང་། ཀྱང་གོའི་དབང་རྒྱུར་མཁའ་ཚོ་བོད་ལུའ་མཐོ་སྐྱད་གི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ས་དང་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ལ་ཉམ་པ་སྐྱེས་ནས། ཞོ་ཚོས་དམག་འབྲུག་རྒྱུག་འལོ་བརྩམས་ཏེ་ཐེངས་དང་པོར་བོད་ལུའ་འདི་རྒྱ་ཡི་མངའ་འོག་ཏུ་བསྐྱུས། 1720ལོ་ནི་དཀྱིགས་མཚམས་ཤིག་ཡིན་ལ། ལོ་དེར་རྒྱ་ནག་གིས་ལྷ་ས་འི་མཁའ་མཁའ་གཏོར་བར་མ་ཟད། བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཆ་སོ་སོར་དམག་མི་སྤོང་བྲག་དུ་མའི་དམག་སྐར་བརྩུགས་ཤིང། ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ལུའ་མང་ཆེ་བ་སི་ཁོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བསྐྱུས། ལྷིས་སུ་རྒྱ་གར་དང་འབྲས་ལྗོངས། ལ་དུགས་སོགས་རང་བཅོལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ཀྱང་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཆ་ཁ་གསུམ་ལ་བདག་དབང་ཡོད་ཅེས་དྲིལ་བསྐྱགས་བྱས། གཞན་ཡང་། སོག་པོ་དང་ལུ་རུ་སུ་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་བོད་ལྗོངས་ལ་དོ་སྣང་བྱེད་བྱགས་ཆེར་བྱིན་པས། བོད་ལྗོངས་ནི་རིམ་བཞིན་འགའ་ཅིང་གི་རྩོལ་སྤུགས་མང་པོ་ཞིག་གི་ཐག་འཐེན་འགའ་བསྐྱུར་བྱེད་སའི་གར་སྤེལ་ལྟ་བུར་གྱུར།

1903ལོར། དབྱིན་ཇིའི་རྒྱུད་བསྐྱོད་དམག་དཔུང་ཞིག་གིས་བོད་ལྗོངས་ལ་བཅོལ་འཇུག་བྱས་ཤིང། དབྱིན་ཇིའི་རྩོན་ཐོན་གྱི་མཚོན་ཆའི་མདུན་དུ་བོད་དམག་རྣམས་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་དུ་གྱུར། གཞི་ཁྱོན་རྒྱུད་པའི་དམག་འབྲུག་ཅིག་གི་ཁྲོད་དུ་བོད་པ་དུག་བརྒྱ་ལྷག་དབྱིན་ཇིའི་དམག་གི་མི་མངའ་འོག་ནས་ཤི་བ་རེད། སྐབས་དེར་རྒྱལ་བ་སྐྱེ་བྱེད་བརྩུགས་ལ་སོག་པོར་བོས་བྱོལ་བྱས་ནས་དེར་ལོ་བཞི་ཅུ་ལ་བཟང་། ལྷིས་ཀྱི་1910ལོར་རྒྱ་ནག་གིས་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེད་ལ་བཅོལ་འཇུག་བྱེད་སྐབས། ཁོང་ཚོར་ཡང་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་བརྒྱལ་ཏེ་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བོས་བྱོལ་བྱས། འདིས་ལོ་ངོ་བརྩུགས་དུ་མའི་རྗེས་སུ་རྒྱལ་བ་སྐྱེ་བྱེད་བཞི་བ་ཡང་དེའི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་རྩ་ལྷས་བརྩན་པ་ཡིན།

བོན་ཚོས་ཀྱི་སྐྱོན་ཅན་གྱི་སྒྲོབས་ལུགས།

བྱི་ཚུལ་ནས་བལྟས་ན། བོད་པ་ཚོས་རྒྱུན་དུ་རང་ཉིད་ནང་པ་ཡིན་པར་བརྗོད་མོད། འོན་ཀྱང་ ལྷ་དབྱེད་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་དོན་དམ་དུ་ནང་བསྟན་ནི་གནའ་བོའི་དད་པའམ་སྐྱོ་ཚོགས་ཀྱིན་ འདུས་ཀྱི་དད་པའི་སྤྲོད་བཀའ་ཡོད་པའི་བྱི་གོས་ལྷ་བུ་ཡིན་པ་རྟོགས་ཡོད། དད་པའི་མ་ལག་འདི་ ཡིས་འཛམ་གླིང་ནི་ཚལ་མི་གཅིག་པ་འགའ་རུ་བགོས་མེད་པར་ཚོ་སློག་ཡོད་ཚད་ཁོངས་གཅིག་ ཏུ་བསྐྱས་པ་རེད།

ད་ལྟ་བོད་མི་10%ཡིས་བོན་ཚོས་ལ་དད་པ་བྱེད་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་སུ་བོན་ཚོས་ཀྱི་ལྷ་ཁང་ དང་དགོན་པ་300ལྷག་ཡོད།

སྐྱི་ལོའི་དུས་རབས་བདུན་པའི་ནང་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་འདི་དུང་རྒྱ་གར་ནས་བོད་དུ་མ་ དར་སྡོད་ལ། སྒྲོབས་ལུགས་ཚེན་པོ་ལྷན་པའི་བོན་ཚོས་དར་ནས་ལོ་རབས་མང་པོ་འགོར་ཡོད། བོན་ཚོས་ནི་གནའ་བོའི་དད་པའི་མ་ལག་ཅིག་ཡིན་ལ། མ་ལག་དེའི་ནང་དུ་སྐྱོན་ཅན་གྱི་སྒྲོག་གྱུར་ གོམས་སྒོལ་དང་གདོན་འདྲེ་ལོག་ཞུགས་ཀྱི་རང་བྱུང་ལས་བརྒྱུ་པ་འདི་དོན་རྒྱམས་པར་ཚུན་ འདུས་ཡོད་པར་མ་ཟད། སེམས་ཉིད་ལ་གཏོགས་པའི་སྐྱོན་ཅན་རིམ་པ་ཞིག་བཟོས་ཡོད། དེ་ནི་ ལྷ་ལུ་ཀ་པ་ཚོས་ལོ་རྒྱུ་ལྷག་དུ་མར་འབད་འབྲངས་བྱས་ནའང་དུང་རྒྱལ་དགའ་བ་རེད།

བོད་པ་ཚོས་རྒྱང་དང་རྩམ་རིག་གི་སྒྲོ་འདོགས་བརྒྱད་ནས། ཁོང་ཚོའི་མི་རབས་ནས་མི་རབས་ བར་མཐོང་མི་ཐུབ་པའི་འཛིག་རྟེན་དེའི་རྣམ་མཐུ་ལ་ཡིད་ཚེས་བརྟན་པོ་ཡོད་པར་བྱས། དུས་ རབས་མང་པོའི་ནང་སྐྱེ་མ་དང་བོད་པ་གཞན་དག་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་འབངས་མི་ལ་གཉའ་ གཞོན་དག་པོ་བྱས་ཏེ་སྐྱི་ཚོགས་དབང་འོག་ཏུ་བསྐྱས་པ་རེད། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་ 50ལ་སྒྲོབས་དུས་སྐུར་ནད་གང་སར་ཁྱབ་པ་དང་སྐྱུག་གཙོད་ཀྱིས་ཁོངས་པས་ན། བོད་པ་ས་ལ་ ཁ་གས་སྐྱེད་གཙོད་སྤྲོད་དབང་གི་བྲན་གཡོག་ཏུ་གྱུར།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་འཛོན་མི།

སེམས་ཉིད་ཀྱི་ཁམས་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་དེ་འདྲའི་མངོན་སུམ་ཞིག་ཡིན། ཐ་ན་མི་རྣམས་ཀྱི་ཉིན་ རེའི་འཚོ་བ་ཡང་སྐྱོན་ཅན་གྱི་སྒྲོབས་ལུགས་དེ་དང་ཁ་འབྲལ་ཐབས་མེད་པ་རེད། དམ་པའི་གསུང་ རབ་ཀྱིས་ང་ཚོར། ཅིའི་ཕྱིར་ཞེན། བདག་ཅག་གི་འཐབ་འཐུག་ནི་ཤ་བྲག་ལྷན་པའི་མི་ལ་རྒྱག་ པ་མ་ཡིན་པར། སྤྲོད་དབང་འཛོན་མཁའ་དང་། དབང་འཛོན་མཁའ། འཛིག་རྟེན་འདིའི་སྐྱོན་ཅན་ ལ་དབང་འཛོན་མཁའ། མཁའ་དབྱེད་སྐྱུ་རྒྱུ་པའི་གདོན་འདྲེའི་རིགས་སུ་གྱུར་པ་ཐམས་ཅད་ལ་ གཡུལ་འགྲོད་པའི་ཕྱིར་ཡིན་ཞེས་བསྐྱབ་བྱ་གནང་ཡོད། (ཧྲི་མེ་སི་པ། 6:12) རྒྱལ་བ་ཚང་

གིས་ཀྱང་གདོན་འདྲེ་སློབ་སྦྱོར་དང་ལྡན་པ་ཞིག་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མཁའ་དབྱིངས་སུ་ལྷིང་སློབ་རྒྱལ་
བཞེན་པར་མ་ཟད། ད་དུང་སྤྲོད་འགན་ཁུར་བའི་མི་ཞིག་གི་ནང་ལ་ཞུགས་པས། མི་ཚོས་རྒྱུན་
དུ་དེར་སློབ་འདྲི་ཞིང་མི་དེའི་མཚུབ་སློབ་དང་བསམ་འཚར་ལ་ཉན་བཞིན་ཡོད་ཅེས་གསུངས་ཤིང་།

བོད་ཀྱི་ལྷ་བ་དང་སྐྱེ་བ་ལྡན་པའི་སྐྱེད་ལོན་ཏུ་མང་ན་ཡང་། གཤམ་
ཀྱི་དཔེ་འདི་བརྒྱད་དེ་སློབ་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ལོ་ངོ་སྤོང་སྤྲུག་དུ་མའི་རིང་ལ་བོད་པ་རྣམས་དམ་
དུ་བཅིངས་པའི་སེམས་ཉིད་ཀྱི་སློབ་སྦྱོར་བྱགས་དེར་རྒྱས་ལོན་ཅུང་ཅམ་བྱེད་བྱུང་བར་གྱུར་ཅིག

ཐངས་ཀྱིས་ཨོ་སི་ལུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་ལི་ཡུ་
སློབ་ཞིག་ལ་ཁབ་རྒྱལ་དུས། ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། ངས་ཐངས་གསུམ་ལ་ཁབ་མགོ་བོད་པ་ཞིག་
གི་དཔེ་དང་འདྲི་བཅས་པ་ལ། དེའི་གཞན་དེ་ཉོ་ལྟར་སྤྲོད་ཞིང་མཁའ་གསལ་པས་ཁབ་མགོ་ཡང་
བཀུག་པོར། བོད་པ་དེས་སློབ་ཁུར་དུ་རང་གི་སྐྱེད་དོ་སྐྱོར་བཀུག་ཀྱི་སྤྲོད་དུ་བཏགས་ཡོད་པ་དོན་
རྗེས་དེ་སྐྱེད་པ་ལས་རང་གི་སློབ་སྦྱོར་བོད་སྤྱད། དེ་ནས་ངས་ཡང་བརྒྱུད་པོ་ལ་ཁབ་རྒྱལ་དུས་ཁོའི་
དཔེ་དང་འདྲི་བཅས་པ་ལ་ཉོ་ལྟར་སྤྲོད་ཞིང་མཁའ་གསལ་བྱུག་བྱུང་པོར་ཟེར།

1981ལོར། ལ་ཡེ་ལོ་བརྟན་ལེན་མཁའ་སློབ་ཞིག་རྒྱ་གར་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་བ་སྐྱེད་
གཤམ་ཅན་ཞིག་སློབ་སྦྱོར་བྱེད་པའི་གོ་རིམ་བརྟན་ལེན་དུ་སྤྲོད་པ་ལ། ཁོང་ཚོས་སྐྱེད་པའི་ཐོད་
དུས་བར་སྐྱེད་དུ་འཕྲུལ་ནས་ས་སུ་ལྷུང་བ་དང་། དེ་ནས་སློབ་སྦྱོར་བྱེད་དུས་སུ་སྐྱེད་པའི་མིག་
དར་ལྟེ། སྤྲོད་སློབ་སྦྱོར་མེ་ལས་སྤྲོད་ཐོན་ནས་བཅུ་ལྷག་ལ་གཞན་ཞིག་གི་རྒྱ་ལོག་དུ་སྤྲོད་པ་མཐོང་
ཞིང་། ལུང་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ཉལ་སྦྱོར་དེ་ཚང་མ་དོན་དངོས་ཡིན་པར་འདོད་པ་ཤིང་།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཁུལ་གསུམ།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིང་མོར་བལྟས་ཚེ། མོ་ལ་རྒྱན་ལྟར་བ་དེ་ལ་ས་ཁུལ་གཙོ་བོ་གསུམ་
ཡོད། ས་ཁུལ་དེ་འདི་ནང་ཁུལ་དུ་རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་ཡོད། དེ་དག་ལ་ཐུན་མོང་གི་
རིག་གནས་དང་དད་པ་ཡོད་བསམ་ན། བོད་ཀྱི་ཡན་ལག་སོ་སོ་ཕྱོགས་མང་པོ་ཞིག་ནས་གཉེན་གྲུབ་
ཡིན་ནའང་། ལོ་རྒྱུས་དང་གོམས་སྤོང་ལ། རྒྱ་དེགས་སོགས་ཀྱི་ཆོས་བོད་པ་ཚོར་དུང་མངོན་
གསལ་གྱི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་ཤིང་།

དེ་བུ་འདི་ནང་གི་ལེ་ལུ་མང་པོ་ཞིག་ནི་བོད་ལྗོངས་ས་ཁོངས་དེ་དག་ནས་དངོས་སུ་བྱུང་བའི་དོན་
རྒྱུ་རྣམས་ཟེན་གྱིས་སུ་བཀོད་ནས་བསྐྱོགས་པ་ཡིན། གཤམ་གསལ་ལྟར་བོད་ལུང་གྱི་ས་
ཁུལ་གསུམ་བོད་གསལ་བཤད་བྱས་ན་རོགས་རམ་ཆེན་པོ་ཡོད།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དབུས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་ལུས་སུ་དུས་རབས་བར་མའི་བྱེད་སྒྲིག་གྱི་ནང་པའི་བོད་དམག

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དབུས་ཁུལ་ནི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་གི་ལྗེ་གནས་སུ་ངོས་འཛིན་པ་ཡིན། དེ་ནི་སློན་
ཚད་ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་དང་གཞིས་ཀ་ཚེ་གོང་ཁྱེར་གཉིས་ལྟེ་གནས་སུ་འཛིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་
ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཡིན།

ཡིན་ཡང་རྒྱ་དེ་གིས་དང་རིག་གནས་ཐད་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དབུས་ཁུལ་དང་ས་ཁུལ་གཞན་དག་
བར་བྱེད་པར་ཡོད། དེ་དང་འབྲེལ་བའི་བོད་པ་ཉེ་ལམ་45%ནི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དབུས་ཁུལ་དུ་
བསྐྱེད་ཡོད། དེ་ནི་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ། འབྲུག་ཡུལ། འབར་མ་བཅས་དང་འབྲེལ་ལྷན་ཡོད།

ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་ནི་སྤྱི་ལོ་633ལོར་བཙུགས་པ་དང། ས་བབ་སྤྱི་3660ཡིན་པས་བོད་རྒྱ་དུ་
ལྷ་ཡུལ་ས་ལ་འཕོས་པ་ཞེས་དང་ཡང་ན་གནས་མཚོ་གཙུག་འབོད་ཀྱིན་ཡོད། དེ་ནི་ནང་བསྟན་
ཀྱི་ལྗེ་གནས་སུ་ངོས་འཛིན་པ་ཡིན། ཁབ་མིག་ཆེན་སྟོང་ཡོད་པའི་ཚེ་ཕོ་བྲང་པོ་ཉལ་ནི་ལྷ་ས་འི་
ཆེས་མཐོ་བའི་བཟོ་བཞོན་ཡིན་ལ། དེ་ནི་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་བཞུགས་ཤག་ཀྱང་ཡིན། ཕོ་བྲང་གི་
ཤར་དུ་ལེ་བར་གཉིས་ཀྱི་མཚོ་མས་སུ་ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁབ་ཡོད་པ་ནི་གོང་ཁྱེར་དེའི་ཆོས་ཀྱི་
ལྗེ་བ་རུ་གྲུབ་ཡོད།

ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་རྒྱབ་སྐྱོགས་ཀྱི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་ནི་ཐན་པ་ཆེ་བའི་
ཐང་ཚོད་ཅིག་ཡིན། གནས་དེ་དུ་བེད་མེད་དུ་བསྐྱར་བའི་ཞིག་རོ་མང་པོ་ཡོད་ལ་འདས་ཟེན་གྱི་
བརྗིད་ཆགས་མཐོན་པ་རེད། ལུ་གུ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གནའ་བུལ་ཡང་གནས་དེ་དུ་ཡོད། ལུ་གུ་རྒྱལ་

རབས་ཀྱིས་1630ལོར་སློབ་དུ་མ་རུབ་པའི་སློན་ལ་རྒྱ་གར་དང་ཡུང་གོ་བར་གྱི་ཚོང་དོན་ལ་
སླེ་བྲིད་མཛད་པ་རེད།

ཁམས་ཕྱོགས།

མི་སློན་རུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁམས་པའི་བོད་དམག་ཅིག

ཁམས་ཕྱོགས་ནི་བོད་སློང་ས་སློལ་རྒྱུ་གི་ཤར་རུབ་ས་ཁུལ་ཡིན་པས། གར་སར་གྲོག་རོང་
གཡང་གཟར་ཅན་དང་གངས་རི་ར་བའི་བརྒྱུར་བའི་གནས་ཤིག་ཡིན་ལ། འཛིགས་སུ་རུང་བའི་
ཁམས་པའི་བོད་དམག་གི་པ་ཡུལ་ཡང་ཡིན། ཁོ་ཚོ་ནི་སློང་བརྟན་ཡག་པོ་ཐོབ་པའི་ཐོལ་བྱུང་
དམག་དཔུང་ཡིན་ལ། བོད་ཡུལ་གྱི་ཤར་མཚམས་བརྟན་སྲུང་བྱས་ནས་དགའ་བསུ་མི་ཐོབ་
པའི་མགོན་པོ་རྣམས་འགོག་པ་རེད།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ་སྤྱི་ནས་ཡོང་བ་རྣམས་ཁམས་པ་གཟུགས་རིང་དག་ལ་ཤིན་ཏུ་
འཛིགས་པ་དང་། ཁོ་ཚོའི་བྲོད་དུ་མི་མང་ཆེ་བའི་གཟུགས་ཀྱི་རིང་ཚད་ནི་སྤྱི་གཅིག་དང་ཆོག་
བརྒྱད་ལས་བརྒྱལ་ཡོད་པར་མ་ཟེང་། ཁོ་ཚོས་གཏུག་རྩུབ་དང་དྲག་འཁྲུགས་གང་འདོད་དུ་སྤྱད་
པས་མིང་དུ་གྲགས་པ་རེད། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40པའི་ནང་དུ་ཁམས་པའི་ཡུལ་
ཕྱོགས་བརྒྱལ་ནས་འགོ་མཁན་ཕྱི་གྲིང་བ་ཞིག་གིས་ཁོ་རང་སྤང་བྱོང་བའི་ཁམས་པ་རྣམས་ཀྱི་
རྫོང་ལ་འདྲི་ལྟར། ཁོ་ཚོ་རྩོན་ཅིག་ཏུ་སྤྱོད་གཉིས་ནས་གསུམ་གྱི་ནང་དུ་བསྐྱེད་ཡོད་ལ། སྤྱོད་
གུར་དེ་དག་ནི་ཁོ་ཚོ་འདུས་ས་ཡང་ཡིན། ཁོ་ཚོས་མེ་མདའ་དང་རལ་གྱི་ལག་ཏུ་བཟུང་ནས་འབྲོག་
པའི་སྤྱོད་ནང་དུ་འཇུག་ཏེ་བཅའ་བུ་གིས་འབྲོག་པ་དེ་ཚོར་རང་ལ་སྤྱོད་ལེན་ཡག་པོ་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་
རེད། འབྲོག་པ་ཚོས་འཛིགས་སྤང་ཆེན་པོའི་རང་རང་ཉིད་ལ་ཕྱི་ལོ་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་ཁོ་ཚོར་སྤྱད་ཡོད།

ཁམས་པ་དེ་ཚོས་སྤོབ་འགྲངས་ནས་རྒྱབ་ཁུལ་ནང་དུ་ཕ་ལག་གང་བཅུག་རྗེས། ད་དུང་འབྲོག་
པའི་ཕྱོགས་ཚོགས་འགའ་བཅའ་བུ་གིས་དེད་ནས་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཐང་ཚོང་དུ་ཡལ་འགོ། ཡུལ་

ཕྱོགས་ཉི་ལ་པོར་བཤུ་གཞོག་བྱ་ཆེད་ཁོ་ཚོས་ཉི་མ་རེ་རེར་སྐྱ་གུར་ནས་སྐྱ་གུར་བརྒྱུད་དེ་ལས་ངན་པ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། གོ་བོས་ལྟར་ན། ཁོ་ཚོས་མཚམས་རེར་གདུབ་རྩུབ་ཀྱིས་མི་ཡང་གསོད་ཅིང་། ཐ་ན་གནས་མཇལ་བ་དང་ས་ཆག་ཞན་ནས་འོངས་པའི་བཙུན་པ་བཙུན་མ་ཡང་གསོད་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁུངས་དེད་ཚེ། ཁམས་ཕྱོགས་ནི་སྔོན་ཚད་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཕྱན་སྲུང་ཅུ་ལྷག་ཆགས་ས་ཡིན་ལ། རྒྱལ་པོ་རེ་རེར་རང་གི་ཕོ་བྲང་ཡོད་པ་རེད། དེར་སྐྱབས་གྲུང་གོའི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་བོད་པ་26%ཁམས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱད་ཡོད་ལ། དེར་གི་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དང་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན། ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་བཅས་ཀྱི་ས་ཆ་ཁ་གསལ་གྲུང་དེའི་ནང་དུ་འདུས་པ་ཡིན།

1720ལོ་ནས་བཟུང་། ཁམས་ཕྱོགས་རིམ་བཞིན་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་མངའ་འོག་ཏུ་བསྐྱས་ཤིང་། མི་དམངས་བཅེངས་འགྲེལ་དམག་གིས་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ཡི་ནང་དུ་ལས་དོན་དེ་ཡོངས་སུ་མཚུགས་ཀྱི་པ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མིའི་མཐའ་ལའོར་གྱི་གཟབ་ཆས་རྒྱས་པའི་ཨ་མདོའི་སྲུང་མེད།

ཨ་མདོ་ནི་བོད་ལྗོངས་སྔོན་རྒྱུད་ཀྱི་ཤར་བྱང་རྒྱུད་ས་ཁུལ་ཡིན་པར་མ་ཟད། གྲུང་གོ་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་བོད་པ་29%ཡི་ཕ་ཡུལ་ཡང་ཡིན།

ཨ་མདོའི་ས་ཆལ་ལ་ནི་གིན་ཏུ་རྒྱུང་ཐག་རིང་པས་ན། ས་ཆད་དག་གི་འབྲོག་པ་ཚོས་ད་དུང་
འཇིག་རྟེན་དང་ཁ་བྲལ་བ་ལྟ་བུའི་འཚོ་བ་རོལ་བ་ཞིན་ཡོད། ཨ་མདོའི་ཆེས་མིང་དུ་གྲགས་པའི་
མཚོན་རྟགས་ནི་ཡུང་གོའི་རྒྱ་ཁྲོན་ཆེས་ཆེ་བའི་མཚོ་ལྷོ་ཁྲི་གོ་རྒྱལ་པོ་ཡིན། ཁྲི་གོ་རྒྱལ་པོ་ནི་
རྒྱ་མཚོ་ཡིན་ལ། དེས་ཤིང་གཙང་བའི་མཚོ་མོ་དང་གངས་རིའི་ཚོགས་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་བརྒྱན་ནས་
ཡུལ་རྫོང་པ་མང་པོ་ཞིག་འགོ་སའི་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད། ཁྲི་གོ་རྒྱལ་པོའི་ས་བབ་སྤྱི་3205ཟིན་
པས། ཡུལ་རྫོང་པ་མང་པོ་ཞིག་གནས་དེར་སྤོབས་ཆོད་བྱུགས་ལེན་དཀའ་བ་དང་དབྱང་དཀོན་
པར་འགྱུར།

མཚོ་ཡི་ཕ་རོལ་ནི་ལེ་བར་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་ཁོད་ཡངས་པའི་རྗེ་ཐང་དང་དུག་སྐྱུང་དང་འབྲུ་
སྤོན་གྱིས་ཁེངས་པའི་འདམ་གཞིར་ཡིན། བོད་རང་སྐྱོང་རྫོངས་སུ་འགོ་བའི་ལམ་བུ་ནི་ཨ་མེས་
མཚོན་གྱིས་བཀག་ཡོད་པར་མ་ཟད། དེའི་བཞུར་གྱི་དང་འདྲ་བའི་རི་རྩེ་ནི་ཨ་མོན་དགྲའ་ལ་ཟུག་
རྟེན་ས་བབ་སྤྱི་6282ཟིན་པ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་རི་རྩེས་སྲོག་ཆགས་ནི་ཡུན་སུམ་ཚོགས་ལ་སྟུ་ཁ་མང་བ་དང་། དེ་ནི་དོ་མ་
དང་ལུ་བ། གཙོད། སྐྱུང་གི་སོགས་ནང་དུ་རྩྱུང་བའི་རི་རྩེས་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་ཁྲིམ་གཞིས་ཡིན་པར་
མ་ཟད། མི་རྣམས་ཀྱིས་ཡིད་སྤོན་འཚོར་སའི་རིགས་རྒྱུད་མང་པོ་ཞིག་གནས་དེར་འཚོ་སྡོད་བྱས་
ཡོད། དེའི་ནང་གི་གཙོ་བོ་ནི་ས་མགོ་ལོག་གནས་མགོ་ལོག་ཅེས་སུ་གྲགས་པའི་མགོ་ལོག་པ་
ཡིན།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་ནི་1928ལོ་ནས་བཟུང་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ཡི་བར་དུ་མཚོ་
སྤོན་ཞིང་ཆེན་དང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གཉིས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བསྐྱུས་ཤིང་། ཨ་མདོ་པའི་ནང་རྒྱུད་
རིགས་གཙོ་བོའི་ཡན་ལག་འགའ་ཡོད། དེར་རྒྱབས་སྤིང་གཞུང་གིས་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་
གངས་ལུང་མི་རིགས་ཁ་བྲས་མ་གཏོགས་ཁས་མི་ལེན་ནའང་དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོའི་
ཞིབ་འཇུག་མི་སྣ་ཡིས་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་གྱི་ཚོ་བ་དང་རུས་རྒྱུད། རང་སྐྱོང་རྒྱལ་ཡུལ། མི་རིགས་
བཅས་རྫོང་གི་རེ་ལུ་མིག་ཆེན་པོ་ཞིག་བཟོས་པ་དང་དེའི་ནང་དུ། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་
30ཡི་ནང་དུ་ཨ་མདོ་རུས་ལ་ཆེར་རིགས་རྒྱུད་600ལྷག་ཡོད་ལ། རགས་ཅོམ་བརྗོད་ན་ཨ་མདོའི་
ཆབ་སྤིང་གནས་བབ་ནི་འགྲུར་ལྡོག་ཆེ་བའི་ས་ཁུལ་རང་བཞིན་གྱི་མཉམ་འདྲེས་ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་
རེད། དེ་རྒྱུ་བའི་ཐང་དང་དབང་ཆ་རྒྱུན་འཛིན་བྱས་པའི་ཞིང་ར་ཆེན་པོ་དང་རྒྱལ་ཡུལ་ཡོད་པར་མ་
ཟད། དགོན་པ་གཙོ་བོ་བརྗོད་ནས་བརྒྱན་པའི་གོང་དུ་ཡང་ཡོད། ད་དུང་འབྲོག་པས་བཟུང་
བའི་མངའ་ཁུལ་ཡོད། དེ་དག་ནི་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་ལྟོད་ཡོད་པས་བརྟན་བརླིང་མིན་ཞེས་བཤོད་འདུག

ལྷེ་ལེམ།

ལྷེ་ལེམ་གྱི་ཐུན་མིན་བྱུང་ཚེས་ནི། ཁོང་ཉིད་བོད་ལྗོངས་དང་དེའི་ཡུལ་སྐོལ་གོམས་གཤིས་ལ་
དབྱུང་བརྗོད་སྒྲེལ་མཁན་གྱི་རྣམ་ཐྱོགས་པའི་ཡུལ་སྐོར་པ་ཐོག་མར་གྲུར་པ་ལས། དུས་རབས་
13པའི་ལོ་རབས་70ཡི་ནང་དུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཤར་ཐྱོགས་ས་ཁུལ་ལ་ཡོང་མཁན་སྤར་གུ་ལོལ་
ལོལ་ཞེས་པ་མ་ཡིན།

སྤར་གུ་ལོལ་ལོལ་བོད་ལྗོངས་སུ་མ་སྐྱེབས་པའི་ལོ་རོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་ཡར་སྐོན་ལ། དེ་ལི་
ཨི་ཡི་གནས་བདག་ཚེས་ལུགས་སྒྲེལ་མཁན་དང་ཉེན་བརྟག་པ་ལྷེ་ལེམ་(William of Ru-
bruck, 1220-1293ལོའི་ཡས་མས།)ལགས་དཀའ་སྐྱུག་ཚད་མེད་བྱུངས་ནས་གྲུང་གོ་རུ
བརྗོད་འགོ་བརྩམས། ལྷེ་ལེམ་1253ལོའི་ལྷ་5བར་གྲུར་ཁོ་ནས་ལམ་དུ་ཚས་པ་དང་། ཨེ་ཤ་
ཡ་དབུས་རྒྱུད་ཀྱི་རྩ་ཐང་ཆེན་པོ་བཀལ་ནས་གྲུང་གོ་རྒྱེབས་ཤིང་བཅར་འདྲི་བྱས། གྲུང་
གོ་རུ་ཡོད་དུས་ཁོང་གིས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་འགོ་འཛིན་དང་ཡན་ཚུན་གླེང་མོལ་བྱས་
ནས། 1254ལོའི་ལྷ་7པར་གྱིར་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་པའི་ལམ་དུ་ཚས་པ་རེད། ལྷེ་ལེམ་གྱིས་རྒྱ་
རན་སིའི་རྒྱལ་པོར་ཡུལ་བའི་སྐོན་ཁུ་ནང་དུ་ཁོང་ཉིད་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་དུ་སྤང་བའི་སྤ་
ཤི་ཀ་པའི་སྐོར་བརྗོད་ཡོད། དོན་དེས་ཡོ་རོབ་གླིང་གི་དད་ལྡན་ཚོར་སེམས་འགྲུལ་ཆེན་པོ་བྱེབས་
སུ་བརྩམས་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་རྒྱང་འིང་གི་ཡུལ་དེར་ཡོ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དད་ལྡན་གཅིག་གྲང་
མེད་པར་འདོད་ཡོད།

ལྷེ་ལེམ་གྱིས་ལམ་བར་དུ་བོད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་མང་པོ་འཚོལ་སྤྲད་བྱས། ཁོང་གིས་བོད་
དམག་ཚོས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དམག་དབུང་ཅི་ལྟར་བཀག་པའི་དཔལ་སྤོབས་དང་བོད་ཡུལ་
མཐོ་སྐང་གི་འཚོ་བའི་སྐོར་བཀོད་ཡོད། ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། གཤམ་དུ་རོ་སྐོད་བྱ་རྒྱུ་ནི་ཐུ་སྤེ་
ཁུ་ཡིན་ཞིང་། ཁོ་ཚོའི་གོམས་སྐོལ་ནི་པ་མ་ཚེ་ལས་འདས་རྗེས་དེའི་ཤ་བཟའ་བ་དེ་ཡིན། དེ་ནི་
ཁོ་ཚོས་པ་མར་བཅརས་པའི་གུས་བཀྲུང་མཚོན་ཆེད་ཡིན་ལ། ཁོ་ཚོས་ཚེ་ལས་འདས་པའི་པ་མ་
ནི་རང་གི་ལོག་པར་དུར་ལ་སྐྱས་པ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ད་ལྟ་ཁོ་ཚོས་དེ་ལྟར་མི་བྱེད་པ་རེད། རྒྱ་
མཚོན་ནི་གོམས་སྐོལ་དེ་ལ་མི་རྣམས་སྤང་བའི་བྱིར་ཡིན། འོན་ཀྱང་ཁོ་ཚོས་རང་གི་པ་མའི་ཐོད་
རུས་གྱིས་མཛེས་པའི་ཆང་ལོར་བཟོས་ནས་བཟའ་བཏུང་ལོངས་སུ་སྤྱོད་དུས་རང་གི་པ་མར་དྲན་
གསོ་བྱེད་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ལྷ་རྒྱུ་ཕོ་ལོ་ལོ་ལོ་

བོད་པའི་འགོ་བ་ཞིག་གིས་རྟ་ལ་ལོན་པའི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དམག་མི་ཞིག་ལ་ལེགས་སྐྱེས་འབུལ་
བཞིན་པའི་ལྷ་བས་རིས། དེ་ནི་རྟ་ལམ་ལྷ་རྒྱུ་ཕོ་ལོ་ལོ་ལོ་ཀྱི་དུས་རྒྱུ་བས་ཡིན།

ཡོ་རོབ་གླིང་བོད་ལྗོངས་ལ་ཚུམས་ཅུང་ཙམ་ཡོད་པའི་དུས་ནི་དཔའ་ངར་ལྡན་པའི་ལྷ་རྒྱུ་ཕོ་ལོ་
ལོ་ལོ་ལྱི་ཡི་གོ་ལས་ཐོན་པ་ཡིན། དུས་རབས་13པའི་ལོ་རབས་70ཡི་ནང་དུ་ཁོང་ཉིད་ཡོན་
རྒྱལ་རབས་དབང་རྒྱུར་མ་ཁན་གྱི་བང་ཆེན་དུ་བསྐྱོས་ཏེ་ཉེན་ཁར་མ་འཛེམས་པར་བྱིན་ཏུ་ལུན་ས་
ཁམས་སྤྱོད་ས་སུ་བྱིན། ལྷ་རྒྱུ་ཕོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
སར་རྒྱ་ཞིང་། ཁོང་ཉིད་ད་ལྟའི་སི་ཁོན་ཞིང་ཆེན་རུབ་སྤྱོད་ས་ཀྱི་ས་ཆ་ཁག་ཅིག་བརྒྱལ་རྗེས་ལྷོ་
སྤྱོད་ས་ལྡན་ཅན་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྒྱུང་ཐག་རིང་བའི་ས་ཁུལ་དུ་སྐྱེད་བས། ཁོང་གི་གསོན་ཉམས་ལྡན་

པའི་ཟིན་གྲིས་ཀྱིས་ཡོ་རོབ་གླིང་གི་རྟ་ལམ་ལྷ་རྒྱུ་ཕོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
ལྷ་རྒྱུ་ཕོ་ལོ་
ལྷུར། ལྷག་པར་དུ་བོད་པའི་ཁོང་དར་བྱུང་ཆེ་བའི་ཀུན་སྲོད་དང་འགལ་བའི་ཆགས་སྲོད་ལ་ཁོང་
གིན་ཏུ་མི་དགའ་ལ་རེད། དེའི་རྗེས་ཀྱི་དུས་རབས་བརྒྱད་ཀྱི་རིང་ལ་བོད་ཀྱི་འབྲེག་པ་ཚོའི་དེ་
སྤྱོད་ས་ཀྱི་བྱ་སྲོད་ལ་འཇུག་པ་གང་ཡང་བྱུང་མེད།

ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། ལུལ་འདི་འདི་མི་རྣམས་ཀྱི་ཁོང་དུ་རྩོད་དོན་པའི་གོ་མས་སྲོལ་ཞིག་དར་
ཡོད་དེ། གོ་མས་སྲོལ་དེ་ནི་ལུང་འཛོམས་པའི་སྐྱེ་འདྲུང་དང་གུས་བྱེད་པ་ལས་ཐོན་པ་ཡིན་ཡང་
མིན། ལྷུས་པ་ཚོས་སུ་མོ་གཙང་མ་རྒྱུང་མར་མི་ལེན་པར། དེ་ལས་སྤོག་སྟེ་ན་གཞོན་སུ་མོ་ཚོ་ཐོག་
མར་སྐྱེས་པ་གཞན་དག་དང་ལུས་འབྲེལ་བྱུང་རྗེས་དག་ཟོན་རྒྱུང་མར་ལེན་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་དེ་
ལྟར་བྱེད་པ་ནི་རང་གི་ལྷ་རྣམས་སྤྱོད་ས་དཀྱིས་སུ་འཇུག་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ཟེར། དེར་མ་ཟད་ཁོ་

ཚོས་སྐྱེས་པར་འགོགས་མ་མྱོང་པའི་བུ་མོ་ཚོ་ནི་རིན་ཐང་ཅི་ཡང་མེད་པར་འདོད་པ་མེད་ཅེས་
བཀོད་ཡོད།

སྐབས་ཆེ་བའི་ཉེན་བཅག་པ་འདིས་ཡང་འདི་ལྟར། མི་འདི་དག་ནི་སྐྱེ་འབྲས་དང་གྲུས་བྱེད་
མ་ཁན་ཡིན་པས་མི་རབས་རན་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོ་ཚོས་འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་པ་དང་མནར་གཅོད་
གཏོང་བ་ནི་ཕྱིག་པར་མི་བཅིས། རོན་དངོས་སུ་ཁོ་ཚོ་ནི་གོ་ལའི་སྤང་གི་ཇག་ཚོགས་ཆེས་ཆེན་
པོ་དེ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཡོད།

ཕྱིས་སུ་ལྷ་རྒྱུ་ལོ་ལ་ལོ་ལ་ཁོང་ཉིད་ཡོན་ཀྱལ་རབས་ཀྱི་པེ་ཅིན་ལ་ཡོད་པའི་ཕོ་བྲང་དུ་བྱིན་པ་
ན། ཀྱལ་པོས་ཀྱལ་སར་བྱིད་འོངས་པའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་བ་ལ་ལུས་མཐུ་ཆེན་པོ་ལྡན་པ་མཐོང་། ཁོང་
གིས་བོད་ཀྱི་ཕྱིས་པས་ལོར་བུ་སྤྱིར་གའི་ནམ་ཟུར་ཚོད་འཛིན་བྱེད་བྱུང་བ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཅིང་།
ཡང་ཁོང་གིས་མི་དེད་ག་གི་བྱ་སྤྱོད་སྒོར་ལ་འདི་ལྟར། ཀྱལ་པོ་ནི་ཀྱལ་སའི་ཕོ་བྲང་ནང་གི་སློབ་
ཅུང་གམ་དུ་བཞུགས་གིང་། སློབ་ཚོ་ནི་ས་དོས་ལས་མཐོ་བའི་སྤྲེགས་ལུ་ཞིག་གི་སྤྲེད་དུ་བཞག་
ཡོད། ཚོམས་ཆེན་གྱི་དཀྱིལ་དུ་གང་མ་ཟས་ཀྱི་གསོལ་ལྷོག་ཆེན་པོ་ཞིག་བཞག་ཡོད་པ་དེ་ཀྱལ་
པོའི་སློབ་ཚོ་དང་གོམ་པ་བཅུ་ཅུ་ཡོད། ཟས་སྤྲེགས་ཀྱི་སྤྲེད་ལ་ཀྱལ་པོའི་ཆང་ཐོར་བཞག་ཡོད་
པའི་ནང་ཆང་ཞེས་པོ་དང་སྒོམ་ཆུག་ཞན་དག་སྤྲེགས་ཡོད། ཀྱལ་པོས་ཆང་སྤྲེགས་འཕྲུང་འདོད་
དུས་ལྟ་བུ་དེ་ཚོས་རྩ་འཕྲུལ་གྱིས་ཆང་ཐོར་འགྲུལ་དུ་འཇུག་ཅིང་། ལུས་ཀྱང་རྒྱ་མི་དགོས་པར་
ཆང་ཐོར་ཀྱལ་པོའི་ཕྱག་རྒྱ་ལ་བ་མེད། ཕོ་བྲང་ནང་དུ་ཡོད་པའི་མི་བྲི་ལྷག་གིས་དོན་དེ་མཐོང་
ཐུབ་པ་མེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ལྷ་རྒྱུ་ལོ་ལ་ལོ་གིས་བོད་པའི་རང་བྱུང་ལས་བཀྲལ་བའི་ལུས་མཐུ་བརྗོད་དུས་འདི་ལྟར།
ཁོ་ཚོས་དེ་ཐམས་ཅད་གདོན་འདྲའི་རྟོགས་རམ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱེད་བ་ཡིན། ཡིན་ནའང་ཁོ་ཚོས་
དེ་ལྟར་སྤྱོད་བྱུང་བ་ནི་རང་ཉིད་དམ་པ་ཡིན་པ་དང་ལྷ་ཡི་རྟོགས་རམ་ཐོབ་པས་ཡིན་པ་ཕོ་བྲང་
ནང་གི་མི་ཚང་མར་ཡིད་ཆེས་སུ་འཇུག་པ་མེད། རོན་དངོས་སུ་ཁོ་ཚོ་ནི་ནམ་རྒྱུན་མི་གཅོང་བ་
དང་། རང་ཉིད་དང་ཁོ་ཚོ་མཐོང་མཁན་དག་ལ་བཅི་བཀྱར་མེད་པ་མེད། ཁོ་ཚོས་ལུས་མི་བྱེད་ལ་
སྐྱེ་མེད་ནས་ཕྱོན་པ་འདར་སྤྲེགས་བཅོམ་ཕྱོན་ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་སྒོར་གྱི་དེབ་ཅིག་ཚུམ་དགོས་དོན་ཅི་ཡིན་
ནམ།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་སྒོར་གྱི་དེབ་ཅིག་ཚུམ་དགོས་ན་དངོས་གནས་ཞིབ་འཇུག་
མང་པོ་ཞིག་བྱེད་དགོས། དེ་ནི་གསེར་བརྐོབ་ལས་ཀྱང་དཀའ་ཞེས་བརྗོད་ཚོག་ཚོག་ཡིན། ལྷོན་ལ་
བྲག་རྩོད་དང་འདམ་མང་པོ་སྤར་རྗེས་དག་ཚེད་རིན་ཐང་ལྡན་པའི་གསེར་རྩེད་ཐུབ་ ལུ་ལི་ཀའི་ཕྱིར་

བོད་པ་རྒྱལ་ལུགས་ལ་ཡང་དེ་དང་དེ་བཞིན་ཡིན། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྒྲེལ་མ་འབར་རྒྱུ་དུག་གསལ་ཅན་ཉི་
མིན་ཐེ་ལེར་ལགས་ཀྱིས་འདི་ལྟར། བོད་ཡུལ་དུ་བོད་པ་ཚོ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལ་དང་པར་འཇུག་པ་
ནི་བྲག་ལྷག་ནང་གི་སེང་གོ་ལས་སེང་ལྷག་འཕྲོག་པ་ལྟར་ཡིན་ཞེས་སྒྲུས་སོ། །

དེའི་ཕྱི་ཚུལ་ལའི་འདུན་པ་ནི་ཚུལ་པ་པོས་བོད་པར་བཅངས་པའི་བརྗེ་སེམས་དང་ཁོང་ཚོ་དང་
ལོ་རྒྱུ་30འི་རིང་མཉམ་དུ་བསྐྱེད་པའི་འཚོ་བ་ནས་བྱུང་བ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་ངས་ནས་ཡང་ཁོང་ཚོ་
འགོད་མ་འབར་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་ཁོང་རྣམས་ལ་བསྐྱེད་པར་བརྟུན་པའོ། །

རང་གཤིས་རྒྱུ་བ་ཀྱང་མཛེས་མཐུན་ཅན་གྱི་བོད་པ་ཚོ་དང་འགྲོགས་དུས་རང་རང་སོས་དལ་ཞིང་།
ངས་ཁོང་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་བརྗེད་དཀའ་བའི་དུས་རྒྱུ་བས་མང་པོ་བསྐྱེལ་ཕྱོད་བཞིན། རའི་རྒྱུ་
མར་མང་ལ་སྐྱེམས་ནས་སྐྱེ་དུག་ཡིན་དུས་དེད་བཟའ་མི་གང་པོ་ཀྱང་གོའི་རུབ་ཕྱོགས་གྱི་རྒྱུ་ཐག་
རིང་སར་ལ་ལུང་བརྒྱལ་བ་དང་། ར་ཚོའི་ཁ་ཟས་ནི་སྐྱོལ་རྒྱུན་གྱི་འཕྲོག་པའི་ཟས་རིགས་ཡིན་ཏེ།
ནོར་གཅིན་འགོས་པའི་མང་རུལ་བ་དང་ཞོ་ཡིན། གང་ལྟར་ཀྱང་དེད་བཟའ་མི་གང་པོ་གསོན་བོར་
ལུས་ནས་ད་ལྟ་ཡང་གཟུགས་པོ་བདེ་ཞིང་སྟོབས་དང་ལྡན་པ་ཡིན།

1886ལོའི་དབྱར་དུས་སུ་མིང་ལ་སྡེ་ལེམ་ཤུའུ་ལེ་ཁུ་མི་ཐོན་ཞེས་འདོད་པའི་ཨ་འི་ཚོང་པ་
ཞིག་གིས། འཛམ་གླིང་གི་དགོས་མཁོ་དང་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་ལས་དོན་ཞེས་པ་བརྗོད་དོན་བྱས་
ནས་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་བཤད་པ་རེད། ཁོང་གིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་གཟི་བརྗེད་དང་ཕྱིར་མ་ཐེབས་
སྟོན་ལ་མི་རིགས་ཚང་མས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་དགོས། དགོན་མཚོག་གིས་བོད་ལྗོངས་ནི་ཁོང་
ཉིད་ཡང་བསྐྱར་མ་ཐེབས་སྟོན་གྱི་ཚེས་མཇུག་མཐའི་གནས་སུ་བསྐྱར་ཡོད་ཟེད།

སྡེ་ལེམ་གྱིས་ལུང་དེ་བསྐྱར་བ་ནས་ད་ལྟའི་བར་དུ་མི་རབས་འགའ་གསལ་འདས་ཟིན། ཡིན་ན་
ཡང་བོད་ལྗོངས་ནི་སྐར་བཞིན་མའི་རིགས་ཀྱིས་གཟི་བརྗེད་ནི་འཇིག་རྟེན་གྱི་བྱེད་པོར་ལུལ་མེད་
པའི་ཚེས་མཐའ་མཇུག་གི་ས་ཚའི་ཡ་གྲུལ་ཡིན།

ད་ལྟའི་ཚར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཤི་ཀ་པའི་མི་གྲངས་ཉ་ཅང་ཉུང་ན་ཡང་། འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཕེ་རུ་
དངོས་གནས་རྒྱུན་རིང་ཞིང་གྲུབ་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད། དགོན་
མཚོག་གི་རྗེས་འབྲང་རྣམས་ཀྱིས་སྐར་བོད་ལྗོངས་སུ་མངོན་པའི་སྤིང་སྟོབས་དང་སློབ་བརྟན་
འགྲུར་མེད། ཉམས་སུ་བྱངས་པའི་བར་ཚད་དང་རྒྱལ་ཁབ་བཅས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོའི་ལོ་རྒྱུས་ཐོས་
པའི་མི་རྣམས་ལ་དཔལ་དང་བསྐྱེད་པར་གདོན་མི་ཟ། མི་རྣམས་ལ་རྒྱས་ལོན་ཉ་ཅང་ཕྱ་བའི་ལོ་
རྒྱུས་འདི་དག་ལས། ལྷོག་པ་པོས་མཐོང་དུ་མེད་པའི་ཕྱག་ཅིག་གིས་ལས་དོན་མཛོད་པ་དང་།
དོན་སྣ་ཚོགས་ལ་ལམ་སྣ་བྱངས་ཏེ་ཁོང་གི་དགོངས་པ་ལྟར་འགྲུབ་པར་སྐྱེལ་འདེད་བྱེད་བཞིན་
ཡོད་པ་ཚོར་བྱུང།

ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་དགོན་མཚོག་ནི་དུས་ཚོད་ལ་བཞོན་སྐྱིད་ཡག་པོ་ཡོད་པར་མ་ཟད་བཟོད་
བསྐྱར་ཚོད་མེད་པ་ཡང་ཡོད། འདི་ལས་ཀྱང་ངེས་གཏན་ཡིན་པའི་དོན་དངོས་ཤིག་མེད་དེ། ཁོང་

གིས་ས་སྐྱེད་གི་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོ་དང་ཚོང་པ་སོ་སོ། མི་རྒྱུད་སོ་སོ། རྒྱུད་རིགས་སོ་སོ། ཐ་ན་བོད་ཀྱི་
ཚོང་པ་རེ་རེ་དང་རུས་རྒྱུད་རེ་རེ་ནས་ཀྱང་ཁོང་གི་གཅེས་པའི་སྲས་ལ་སྦྱོན་གང་ཡང་མེད་པའི་བག་
ས་ཞིག་བྲ་སྒྲིག་བྱས་ཡོད།

ཁྱེད་ཀྱིས་སྡིང་སྡོང་ས་ལྡན་ཞིང་ཡིད་ཚེས་ཀྱིས་ཁེངས་པའི་སྣ་ཤི་ཀ་པ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་
སྒོ་གུ་དུས་སྟུ། ཁྱེད་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པར་ཤོག། ཁྱེད་ལ་དཔའ་ངར་དང་འགྲན་སྡོང་ཡང་
ལྡན་པར་གྱུར་ཅིག། ཁོང་ཚོས་དཀའ་སྤྲུག་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་གདོང་བསུས་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་སྐྱབས་
མགོན་ལེ་བུ་སྣ་ཤི་ཀའི་མཚན་མཐོན་བོར་བསྐྱེད་བའི་ཚེད་དུ། སྡོང་ས་བྲུགས་ལྡན་པའི་སེམས་
ཉིད་ལ་ཁ་གཏད་འཇལ་ཡོད། ཁོང་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་པའི་ཞབས་ཏོག་རེ་རེའི་བྱོད་དུ་སེམས་
ཉིད་ཀྱི་སྡོང་ས་བྲུགས་ལས་བྱུང་བའི་བཀག་འཁོག་ཐེབས་པ་རེད།

བོད་ལྗོངས་སུ་སྐྱེལ་བའི་ཞེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ་མཚོ་ལྗོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཟི་ལིང་མ་ཁར་ཞི་རྒྱལ་གྱི་ཞེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ་མཇུག་མཐའི་གདོང་ལོན་ས་ཁུལ་ནང་གི་གཅིག་ཡིན་པ་དང་། བོད་བཙན་རྒྱལ་དར་སའི་འགོ་རྒྱུས་ས་ཡང་ཡིན་ཟེར། ཞེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡི་དང་ལྡན་ཚོ་སྤྱི་ལོ་635ལོར་ཐོག་མར་གྲུང་གོ་དུ་སྐྱེབས་ནས་ཞང་རྒྱུགས་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་ཞི་བོད་ལྗོངས་སུ་སྐྱེ་གི་ཀ་ལི་དཔང་པོ་ཐོག་མ་རྒྱུས་ཡིན་གྱིན། བདེན་དཔང་བྱུང་བ་ལྟར་ན། ཞེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ་འདི་ཡིས་ཀར་སུ་འདྲེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་བྱང་རྒྱུད་ས་ཁུལ་དར་ཞིན་ཅང་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་གོང་དུ་ལོ་སྒྲོལ་ཞིག་ལ་ལྷགས་རྒྱུན་ཐེབས་པ་དང་། དེ་ནི་ཞེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡི་(གར་ཕྱོགས་ཚོས་ཚོགས་ཞེས་ཀྱང་བྱ།) ཁོངས་མི་རྒྱུས་མཚོ་ལྗོན་དུ་སྐྱེབས་ནས་སྐོན་ལ་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་སྐྱབས་མགོན་ལེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུགས་པ་ཡིན་གྱིན།

ཞེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ་སྐྱེལ་མཁའ་རྒྱུས་སྐྱེབས་དུས་སུ་བོད་བཙན་རྒྱལ་གྱི་ས་ཁོངས་ཆེས་རྒྱ་ཆེ་བའི་དུས་རྒྱུས་ཡིན། དེའི་དུས་སུ་རྩ་ལྷན་ཐེན་(ད་ལྟ་ཞིན་ཅང་གི་ཁ་ཆེའི་ས་ཁུལ་ཡིན།) ལྟ་སུའི་གྲང་ཁྱེར་མང་པོ་ཡང་བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་ཡོད། ད་ལྟའི་རྩ་ལྷན་ཐེན་གྲོང་ཁྱེར་དུ་བོད་པ་ཤིན་ཏུ་ལྷང་ན་ཡང་། རྒྱབས་དེར་ཞེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡིས་ས་ཁུལ་དེར་ལྷགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཡོད།

དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་བོད་ལྗོངས་སུ་ཤིན་ཏུ་དར་བའི་ཚོས་ཚོགས་ཤིག་ཡོད། སྤྱི་ལོ་778ལོ་ནས་820ལོའི་བར་དུ་གར་ཕྱོགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་བདག་སྐྱོང་བ་མི་མོ་ཐེ་ཡིས་794ལོར་བོད་པ་ཚོའི་ཆེད་དུ་ཚོས་དཔོན་གཞན་ཞིག་བསྐྱོད་གོས་པའི་རེ་བ་བཏོན། གཞན་ཡང་782ལོར་བྱིས་པའི་དེ་ལས་ཀྱང་རྒྱ་བའི་འཕྲིན་ཡིག་གཞན་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་བོད་པ་ཚོ་ཞི་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱི་ཀ་པའི་ཚོགས་མི་གཙོ་གྲས་ཡིན་ཞིང་། ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་ནི་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་རྟེན་གཞི་ཡིན་པར་བརྗོད།

ཞེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་གུང་མཁའ་མཁས་པ་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར། ཐི་ཐོ་ཐེ་ཡིས་འདི་ལྟར་བཀོད་ཡོད་དེ། ཁོང་ཉིད་འཚོ་གཞེས་ཀྱི་དུས་རྒྱུས་སུ་ལེ་ཤུའི་ཚོས་པ་མང་པོ་ཞིག་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོ་བརྒྱལ་ནས་ལས་རྒྱུ་བ་མི་སྣ་ཤིང་དེད་ངོས་ཟོག་ཁྱེར་ནས་རྒྱ་གར་དང་གྲུང་གོ་དུ་བསྐྱོད། ཁོང་ཚོས་ལེ་ཤུའི་ཚོས་པ་བརྒྱུད་ཚུ་ལྟུག་བདམས་ནས་རྒྱུང་མིང་གར་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་ལ་རྒྱུས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུག་ཏུ་མངགས་པ་དང་། ཡང་མི་ཁ་གསལ་གདུག་རྒྱུབ་ཅན་གྱི་མི་རིགས་ཁོོད་དུ་སོང་ནས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུགས། ཁོང་ཚོས་མི་མང་པོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུགས་པ་དང་བྱུས་གསོལ་བྱས་ནས་གྲུབ་རྟུགས་མང་པོ་བསྐྱུན་པས། ཁོང་ཚོའི་དོ་མཚུང་བའི་དོན་རྒྱུས་གར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆེས་རྒྱང་ཐག་ཡིང་སངས་སྐྱེབས་པ་དེད་ཅེས་པ་ལོ། །

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཤིང་རྒྱ་གམ།

བོད་ལྗོངས་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་བྲག་རྩོད་ལྷོ་ལྷོ་བཞོན་པའི་ནེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡི་ཤིང་རྒྱ་གམ་དང་
ཟངས་ཡིག་གིས་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ནི་ལོ་རྒྱུ་1200ལྷག་གི་ཡར་ལྗོན་ལ་
ས་ཁུལ་དེར་བསྐྱགས་པ་མཚོན་ཡོད།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ། ད་ལྟའི་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་གནས་པའི་ནང་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་ལ་
དུགས་ནི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཆ་གས་ཡིན་པར་འདོད། སྐྱ་ཐེང་ཐེང་གི་ཡུལ་དེ་ཡིས་མཚམས་རེར་ང་
ཚོར་རྒྱ་ཆའགའ་རེ་བཏོན་ཞིང་། དེས་ང་ཚོར་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱིས་ས་ཁུལ་དེར་
ཐེབས་པའི་ལུགས་རྒྱན་ལ་རྒྱས་ལོན་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་ཡིན། དཔེར་ན། 1906ལོར་མི་རྒྱལ་ས་
ཀྱིས་རྒྱ་གར་དང་ཡུང་གོ་གཉིས་ཀྱི་ས་མཚམས་སུ་རྒྱང་ཐག་རིང་བའི་གྲོང་ཚོ་ཞིག་ཏུ་བྲག་རྩོད་ཚེན་
པོ་ཞིག་གི་སྟེང་ལ་ནེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ་ཡི་ཤིང་རྒྱ་གམ་བཞོན་ཡོད་པ་མཐོང་།

ཨན་ཏུང་ལུ་འོ་ཉི་ཨར་ལན་ཉི་ལ་ཉི་ལགས་དང་གྲུ་གོ་ རྒྱལ་རབས་གྱི་གནའ་བུ་ལ།

ཨན་ཏུང་ལུ་འོ་ཉི་ཨར་ལན་ཉི་ལ་ཉི།

ཨན་ཏུང་ལུ་འོ་ཉི་ཨར་ལན་ཉི་ལ་ཉི་ལགས་ནི་1581ལོར་མུའུ་ཐོ་ཡུ་རུ་རྒྱུས་ཤིང་། ཁོང་ནི་ཡེ་
ཤུའི་ཚོས་ལུགས་པོད་ལྗོངས་སུ་སྤེལ་མ་འབྲེལ་གྱི་མི་སྣ་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་ཁོང་གི་ལས་
དོན་གྱིས་གྲུ་གོ་འབྲས་གཡུར་དུ་ཟ་བ་ལོན་ལ་ཉེ་བའི་སྐབས་སུ་ཡོད་ཚད་དོན་མེད་ཅིག་ཏུ་གྱུར།

ཨན་ཏུང་ལུ་འོ་ཉི་ཨར་ལན་ཉི་ལ་ཉི་ལགས་དགུང་ལོ་16ལྷེད་གནས་བདག་ཚོས་ལུགས་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཅིང་། ལོ་
གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་རྒྱ་གར་དུ་བསྐྱལ་ནས་གསོ་སྦྱོང་ལ་ཞུགས་པ་ཤིང་།

ཁོང་དང་ཁོང་གི་ཕྱོགས་པོ་མེན་ནའོ་ཨེར་མར་ཁུ་མི་ཞེས་པ་གཉིས་མི་པོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་བཀལ་ཉེ་
བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པར་ཚོམ་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་ཚོས་དང་བསྐོར་ཞིག་དང་མཉམ་དུ། སྤྱོད་སྤྲོད་པར་
ཏུ་འཁོལ་བའི་ཚོས་སྤེལ་མ་འབྲེལ་ཁོང་གཉིས་ཀྱང་མི་དེད་ག་དང་མཉམ་ཏུ་འགྲོ་བའི་སྤྲོད་པར་
བཅད། 1624ལོའི་ལྷ་3པར་ཁོང་ཚོ་གནས་མཇལ་བར་བརྟུན་ནས་ཁོང་ཚོ་དག་ཏུ་འཛིན་པའི་
ས་གནས་དཔོན་པོ་ལས་གཡོལ་ཞིང་། དུང་ཕྱོགས་བརྒྱད་དེ་མི་པོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་བཀལ་བ་ཤིང་། ཁོང་
ཚོས་རྗེ་དུག་དང་གངས་ལོང་སོགས་བཟོད་བསྐྱབ་བྱས་ནས་ཏུང་གྱིས་སྤྱི་5456ལོ་ཉག་ག་
བཀལ་ཉེ་བོད་ལྗོངས་སུ་སྤེལ་བ།

འན་ཉི་ལ་ཉི་ཡིས་ཁོང་གི་ཤོག་ངོས་31གི་ཉེན་ཐོའི་ནང་གྲིས་པ་བཞིན། རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་
བརྒྱལ་བ་ནི་དངོས་གནས་འགྲན་སྐོང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ལ། སྤྱི་གཙམ་ཐབས་ཆག་ཡིན་པས་
ཁོང་ཚོས་ཐལ་དྲགས་པའི་དཀའ་སྤྱད་དང་གང་ངར་བཟོད་དཀའ་བར་གྱུར་དོ། ། ཁོང་གི་འགྲུལ་
བཞུད་ཁྲོད་ཀྱི་གསོན་ཉམས་ལྡན་པའི་ཟིན་ཐོ་ཡིས། ལྷ་གི་ཀ་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྲར་ནས་བཟུང་དུར་
བརྩོན་གྲོད་མེད་བྱས་ཀྱང་བོད་སྤོངས་སུ་གཞིས་རྒྱགས་མ་ཐུབ་པའི་རྒྱ་མཚན་བརྟན་ཡོད། ཁོང་
གིས་འདི་ལྟར། ང་ཚོ་རི་མཐོན་པོ་དེ་དག་བརྒྱལ་ཞིང་། སའི་གོ་ལའི་སྤྲོད་གི་ཡུལ་ཕྱོགས་གཞན་
གང་དུ་འདེའདྲའི་རི་བོ་ཞིག་མེད་པ་ཤེད། ང་ཚོ་ཉེན་གཉིས་ལ་སོང་མཐར་དག་ཟོད་རི་བོ་གཅིག་
ཁོ་ན་བརྒྱལ་ཐུབ་ཐུང་། ས་ཆ་ལ་ལར་རི་གཉིས་བར་གྱི་བགྲོད་ལམ་ནི་ཤིན་ཏུ་དོག་པས་ང་ཚོ་
དང་ཐིག་གཅིག་བརྒྱད་དེ་འགོ་དགོས་ཐུང་། ལམ་ཐག་རིང་བོ་ཞིག་ལ་ང་ཚོ་ཟུར་གྱིས་མི་འགོ་
ག་མེད་ཐུང་། ལག་པ་གཉིས་ཀ་བྲག་རྩོད་འཇུག་ནས་དལ་མོར་བསྐྱོད་ཅིང་། ཐོམ་པ་གཅིག་
འཚོར་ཚེ་གཡང་གཟར་ནང་ལུང་ནས་འཚོ་བར་འགྱུར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

གངས་འབྲུག་ནང་དུ་རྒྱལ་རྒྱལ་བ།

འན་ཉི་ལ་ཉི་ཡིས་འགྲུལ་བཞུད་ཁྲོད་ཀྱི་ཡིད་སེམས་སྤྱི་གཙམ་པའི་གནས་རྒྱལ་གཞན་ཞིག་བཀོད་
ཡོད་པ་འདི་ལྟར། གནས་དེའི་ཉེས་ར་རི་མཐོན་པོ་གྲེན་དུ་ཡངས་ཤིང་། རི་རྒྱབ་ནི་འཛིགས་སུ་
རུང་བའི་ཐང་རྒྱུད་ཡིན། ཐང་རྒྱུད་དུ་ལོ་གཅིག་ལ་ལྷ་བ་གཉིས་ཅམ་ལ་མ་གཏོགས་བརྒྱལ་མི་
རུང་། འགྲུལ་བཞུད་དེར་ཉེན་20ཅམ་དགོས། གནས་དེ་རུ་ཤིང་སྤོང་དང་རྩ་རྩེ་ཉོག་གང་ཡང་
སྤྱིས་མེད་པས་དེར་སྤོང་མཐའ་ཡང་མེད། དེ་རུ་ཅམ་ཡང་ཁ་བ་ལ་འབབ་པ་ཤེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཐང་རྒྱུད་བརྒྱལ་དུས་ལེ་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་མཐའ་རང་གི་འཚོ་བར་ཤེ་ཐག་ཆད་དེ་འདི་ལྟར། ང་ཚོ་
ཐང་རྒྱུད་དུ་སྤྱི་བས་རྗེས་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོས་མདུན་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་། ཁ་བ་བབས་ནས་སྐབས་
རེར་རྒྱུད་པའི་མཚམས་སུ་སྤྱི་བས་བ་དང་། སྐབས་རེར་ཐག་པའི་མཚམས་སུ་སྤྱི་བས། ཆེས་ཉུང་
ནའང་ཐུས་མོའི་མཚམས་སུ་སྤྱི་བས་ཡོད། མཚམས་རེར་ང་ཚོ་ལུས་ལྷགས་ཡོད་རྒྱས་ཁ་བ་འདི་ཁྲོད་
ནས་རྒྱ་ཞིང་དེ་ནི་རྒྱུར་རྒྱལ་བ་དང་འདྲ། ཉེན་དཀའ་ཀྱི་གནས་རྒྱལ་དེ་འདྲ་ཡིན་ལ། མཚན་མོར་
ཡང་ངལ་གསོ་མི་ཐུབ་པ་ཤེད། ང་ཚོས་རང་གི་གྲོན་པ་ཁ་བ་འདི་སྤྲོད་དུ་བཀའ་ནས་མཉམ་དུ་
ལོག་ལོག་བྱས་ཏེ་བསྐྱད་ནའང་ཁ་བ་རྒྱུན་པར་ལུས་སྤོང་དུ་བབས་པས་ང་ཚོ་ཡར་ལངས་ནས་ཁ་
བ་མི་སྤྱི་གཙམ་ག་མེད་ཐུང་། དེ་ལྟར་མ་བྱས་ཚེ་ཁ་བས་དེད་རྣམས་བརླུབ་པའི་ཉེན་ཁ་ཡོད། བམ་ལྷ་
ཤིན་ཏུ་འབྲུགས་པས་ང་ཚོའི་ལག་པ་དང་རྒྱུད་པ། རིག་དོར་བཅས་ལ་ཚོར་སྤྲོད་གང་ཡང་མེད་དོ། །

ཐང་ས་ཤིག་ལ་ངས་ཅ་ལག་ལོན་འདོད་དུས་མཇུབ་མོ་གཅིག་གི་རུས་པ་ཕྱིར་མཛོན་ཡོད་པ་
མཐོང་། ཡིན་ན་ཡང་ལག་པའི་སྤྲོད་བྲག་བཞུར་བ་མཐོང་ཚེ་ངས་དག་ཟོད་དེ་རྩོགས་པ་ཡིན། ང་

ཚོའི་རྒྱུ་རྒྱུ་ལ་གཉེས་ནི་སྐྱེས་ལོ་སྤྱི་དུས་ལ། ཚོའི་ཞིག་གིས་རེག་ཀྱང་ཚོར་སྤང་གང་ཡང་ཡོད་
མི་སྤྱི་དུས་བཀོད་ཡོད།

འན་ཉི་ལ་ཉི་ལགས་ཀྱི་བོད་ལྗོངས་འགྲུལ་བཞུགས་ཀྱི་ཟིན་ཐོ་ཡོ་རོབ་གླིང་དུ་འབྱོར་ཆེ། མི་
མང་ཆེ་བས་དེ་ནི་རྟོག་བཟོ་ཡིན་པའམ་ཡང་ན་སྒྲོ་འདོགས་རོ་ཚོ་མེད་པའི་རྒྱུ་གཏམ་ཡིན་པར་
འདོད། རྒྱ་བས་དེར་བོད་ལྗོངས་ནི་ས་ཁྲའི་སྤེལ་སྤྱོད་བ་ཡིན་པས། ལོ་མང་པོ་ཞིག་འདས་རྗེས་ད
གཞོན་འགྲུལ་བཞུགས་འན་ཉི་ལ་ཉི་ལགས་ཀྱིས་པ་དོན་དངོས་ཡིན་པར་རྒྱོད་བྱས། མི་མང་པོ་
ཞིག་ལ་མཚོན་ན་རྒྱུ་བཞུགས་པ་རྒྱུ་བཞུགས་པ་རྒྱུ་བཞུགས་པ་ལ་ཐེངས་གཅིག་ལ་བརྒྱལ་བ་ནི་བཟོད་དགའ་
བའི་དོན་ཞིག་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཡིད་ཆེས་དགའ་བ་ཞིག་ལ། འན་ཉི་ལ་ཉི་ལགས་
འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཅེ་ནས་དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་འཇུགས་པའི་ཆེད་དུ། རྒྱུ་བཞུགས་པ་
རྒྱུ་བཞུགས་པ་ལ་ཐེངས་འགའ་གསལ་བ་བརྒྱལ་བ་རེད།

ཡ་གླིང་གི་ཆེས་འབྱོར་ལྷུག་ལྷན་པའི་གྲོང་ཁྱེད།

གུ་གི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གནའ་ལུལ། ཡེ་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་མ་ལམ་གྱིས་1626ལོར་གནས་འདི་རུ་བོད་ཀྱི་
ཆོས་ཚོགས་ཐོག་མ་བཙུགས།

འན་ཉི་ལ་ཉི་དང་ཁོང་གི་ལས་གྲོགས་གཉེས་ནི་བདུན་ཟླ་འགའ་ཡི་དགའ་སྤྲུག་གི་འགྲུལ་
བཞུགས་སུ་བོད་ལྗོངས་ལུ་བ་བྱང་རྒྱུ་དུ་ཡོད་པའི་གུ་གི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་ས་སྤེ་ཅུ་མངའ་
རྫོང་དུ་སྤེལ། དེ་ནི་ས་བབ་སྤེ་4500ཟིན་པའི་གནས་སུ་ཆགས་པས་དབྱང་རྒྱུ་འདུས་ཚད་
རྒྱ་མཚོའི་སྤོ་མས་ངོས་ལས་སུ་མའི་གཅིག་ལས་མས་མ་གཏོགས་མེད།

གུ་གོ་རྒྱལ་རབས་ནི་དུས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་བོད་ལམས་ཀྱི་གནས་འགང་ཆེན་ཞིག་ཡིན། གུ་གོ་མཁར་ནི་དུས་རབས་བརྒྱ་པའི་སྟོན་དུ་བསྐྱབ་པ་དང་། རྒྱུད་འཛིན་རྒྱལ་པོ་28ཀྱིས་ལོ་རྒྱུ་700ཡི་རིང་ལ་སྲིད་བསྐྱེད་ས་པར་མ་ཟད། ཡ་གྲིང་གི་ཆེས་འབྱོར་ལྷན་ལུན་པའི་གྲོང་ཁྱེད་དུ་གྱུར། དེ་དུ་འཛིན་གྲིང་སྟེང་ཆེས་ལེགས་པའི་རྒྱ་རྩལ་ཐོན་རྒྱས་དང་རིན་པོ་ཆེད་གསེར་གྱི་གཏོར་ཁ་མང་པོ་ཡོད།

རྩ་མདའ་རྫོང་གི་རྒྱལ་པོའི་ཕོ་བྲང་ནི་ཁང་རྩེག་80ཡི་མཐོ་ཚད་དང་མཉམ་པའི་བྲག་རི་གཡང་གཟར་སྟེང་ཆགས་ཤིང་། གུ་གོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་ལྷན་བདག་ཚོ་ནི་བྲག་རིའི་རྩེ་ཡི་མཁར་རྫོང་དུ་བཞུགས་པ་དང་། ཞིང་པ་དང་ལས་བཞེ་བ་རྣམས་གོ་ག་རིང་ནང་དུ་བསྐྱེད་ཡོད་ལ། རང་ཆོས་ཀྱི་བརྩེན་བ་རྣམས་བར་དཀྱིལ་དུ་བསྐྱེད་ཡོད། རི་རྩེ་ལ་འཛོགས་པའི་བགྲོད་ལམ་ནི་ཐེམ་རྒྱས་དོག་མོ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་དེའི་སྟེང་མི་གཅིག་མ་གཏོགས་འགོ་མི་ལུབ། ཕོ་བྲང་ནང་གི་བུའང་ཚུ་ནི་གཏོང་ལ་སྤྱི་60ཅན་གྱི་ཁྲོན་པ་གཉིས་ནས་ལེན་དགོས་ཤིང་། མཛོད་ཁང་དུ་ཟས་རིགས་སྣ་ཚོགས་དང་མི་མང་འཛིག་སྟེང་ཙམ་བཞག་ཡོད། མཁར་རྫོང་དེ་ནི་སུས་ཀྱང་གཏོར་མི་ལུབ་ལ། དེས་སྲུང་གུ་གོ་རྒྱལ་རབས་ལ་བཙན་འཇུག་གྱེད་མཁན་དབང་རྣམས་ཕྱིར་བསྐྱོད་གསུང་པ་རེད།

དགའ་བས་བསུས་པ།

བོད་ཡུལ་དུ་སྦྱོང་མཁན་འགྲུལ་བཞུད་པ་དེ་དག་མཐོ་སྐྱོང་དང་ལ་ཡུང་བརྒྱལ་ནས་དགའ་སྟེག་ཚད་མེད་སྐྱེད་ས་པའི་ལམ་བར་དུ་རྩ་མདའ་རྫོང་དང་བཞིན་གྱི་ཕམ་ཁ་ཐེབས་ནས། མཐའ་མཇུག་ལུས་སྟོབས་ཟད་པའི་ནད་པ་གསུམ་འབྲུང་ལེ་འབྲུང་ལེ་དང་རྩ་མདའ་རྫོང་གི་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པ་རེད། གུ་གོའི་དབང་རྒྱུར་པ་ཚོ་ནི་མི་དེ་དག་ལ་སྐྱིག་ཆས་ཚའང་མེད་པ་དང་བཟའ་བུ་དང་དགོན་པའི་གནས་རྒྱལ་འོག་དུ་དུང་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་བརྒྱལ་བའི་དོན་དེ་ལ་ཡ་མཚན་ཆེན་པོ་སྤྲེལ་བས་དམག་མངགས་ཏེ་ཁོང་ཚོའི་མདུན་བཀག་པ་རེད། འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་མི་དེ་ཚོ་ཁོང་རྣམས་འཛིན་དུ་འོངས་པར་འདོད་མོད། འོན་ཀྱང་དམག་མི་ཚོས་ཁོང་ཚོར་རྩལ་པ་དང་སྐྱོང་རྩེ་སྐྱོད་པར་མ་ཟད་གྲང་རང་འགོག་སྤྱིར་གོ་བའི་གྲོན་པ་ཡང་བྱིན་པ་རེད། གཞན་དུ་དུང་ཁོང་ཚོར་ལམ་ཁྲིད་ཅིག་མངགས་ནས་ཁོང་ཚོ་བདེ་འཇགས་དང་དམིགས་སུ་སྤྲོད་པར་རམ་འདེགས་བྱས། གུ་གོའི་རྒྱལ་པོ་རྩ་མདའ་ལུ་དཔོན་གྱིས་ཁོང་ཚོར་དུང་རྟ་ཡང་སྐྱོད་ནས་ཆེས་མཇུག་མཐའི་ཉིན་གསུམ་གྱི་འགྲུལ་བཞུད་ཁྲོད་ཁོང་ཚོ་ཁྲིད་དེ་རྩ་མདའ་རྫོང་དུ་སྤྲོབས། འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་དོན་དེར་སྤྱིར་བཏགས་ནས་འདི་ལྟར།

རྩ་མདའ་རྫོང་ནང་སྤྲོབས་ཚེ་མི་རྣམས་ཀྱིས་མཐའ་བཞི་ནས་བསྐྱོར་ཞིང་། རྩ་མདའ་རྫོང་གི་འོ་མཚར་པའི་རིན་ཆེན་ལོ་ལྷ་ཞིག་ཡིན་པ་ལྟར་ལུང་མེད་ཚོ་སྤྲེལ་ལུང་ཁར་ཡོང་ནས་རྩ་མདའ་རྫོང་བལྟས།

ང་ཚོ་རྒྱལ་པོར་མཇལ་མ་བྱུང། ཡིན་ན་ཡང་ང་ཚོ་མཁར་རྫོང་བརྒྱུད་ནས་འགོ་དུས་རྒྱལ་པོའི་
བཅུན་མོ་པོ་བྱང་གི་འབྲུམ་རར་བཞེངས་འདུག། ང་ཚོས་ཁོང་མོར་གྲུས་འདུད་ལུས་ནས་དེད་ཅག་
སྒྲེ་ལེན་བྱེད་སའི་ཁང་པའི་ནང་དུ་སོང། རྒྱལ་པོས་དེད་ཅག་ནི་ཚོང་པ་ཡིན་པར་དགོངས་ནས་ང་
ཚོས་ཁོང་ལ་རིན་ཚེན་ནོར་བུའི་ཐུག་རྟེན་འབུལ་འོང་བར་བསམས། ཁེ་ཕན་གྱི་ཚེད་དུ་མིན་ཚོ་
དེད་ཅག་དཀའ་སྤྲུག་ཚད་མེད་ལྷུང་དགོས་པའི་ལམ་འདིར་ལུགས་པའི་རྒྱ་མཚན་གཞན་གང་ཡང་
རྒྱལ་པོའི་ཐུགས་སུ་དྲན་སྦྱང་མེད།

ཁོང་གིས་ང་ཚོར་གནས་དེར་འོང་བའི་དམིགས་ལུལ་ངོམ་ཅི་ཡིན་དྲིས་པ་ན། ངས་དེད་རྒྱུས་
བོད་ལྗོངས་སུ་ཚོང་རྒྱག་ཏུ་ཡོང་བ་མིན་པ་དང་ཚོང་པ་ཡང་མིན་པའི་རྒྱལ་ལུས། ཁོང་གིས་ང་ཚོར་
རོགས་རམ་མཛད་པར་བཀའ་དྲིན་ལུས་ཤིང། ང་ལ་དུས་ཚོད་གཅིག་གི་གོ་སྐབས་གནང་ཚེ་ང་ཚོ་
ཅིའི་ཕྱིར་ཁོང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་སྤྲེལ་ས་པའི་རྒྱ་མཚན་བརྫོང་རྒྱ་ཡིན་པ་དང། ངས་སྡོན་ལ་དེད་
ཅག་གི་རྒྱ་མཚན་དེ་ཐོས་རྗེས་ཁོང་ཉིད་ཡིད་ཚིམ་དེས་པ་ཁག་ཐེག་བྱས་ཞེས་ཟེད།

ཡུན་རིང་གི་མཛེང་བཅུ།

རྒྱལ་པོ་ཙུ་མངའ་ལུ་དཔོན་གྱིས་ཀུན་སྲོད་ཡག་པོ་དང་དགའ་སྤྲོ་ཚེན་པོས་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལ་སྒྲེ་
ལེན་བྱས་ཤིང། རྒྱལ་པོའི་བཅུན་མོ་ཡང་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་ལས་དོན་ཁོད་ཀྱི་མི་སྣ་གལ་ཚེན་
ཞེག་ཏུ་བྱུང། ཐོག་མར་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཚོ་རྒྱལ་པོ་དང་མཇལ་དུས་བཅུན་མོས་ཡོལ་
བའི་སྐྲོག་ནས་མཉན་པ་ཤེད། མོ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་སྐོར་ལ་ལ་མཚན་སྤྲེལ་པས་རང་གི་སྤྲེལ་
པར་ཤོག་བྱང་ཞེག་བསྐར་ཏི་མི་དེད་ག་དང་འཕྲད་འདོད་པའི་རེབ་བཏོན། རྗེས་སུ་བཅུན་མོ་ཡོང་
ནས་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཚོར་ཁོང་ཚོའི་ཚོས་ལུགས་སྐོར་གྱི་དྲི་བ་མང་པོ་བཏོན། དེའི་རྗེས་
སུ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཚོ་རྒྱལ་པོ་མཇལ་ཐེངས་རེར་མོ་ཡང་གནས་དེར་ཡོད་པ་ཤེད།

དཀོན་མཚོག་གིས་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལ་གཟིགས་སྦྱོང་མཛད་པས་ཁོང་དུས་བཀག་མེད་པར་པོ་
བང་ནང་དུ་ཕྱིན་ཚོག་པ་ཤེད། རྒྱལ་པོས་ཀྱང་ཁོང་ལ་ཉིན་རྒྱུག་གི་བཟའ་བཅའ་སྒྲེ་འབྲས་དང་
ལུག་ཤ། ཕྱ། མར། རྒྱན་འབྲུམ། རྒྱན་ཚང་སོགས་གནང་བ་ཤེད། བཟའ་བཅའ་དེད་ག་ནི་ཙུ་
མངའ་རྫོང་དང་ཉིན་12ཀྱི་བར་ཐག་ཡོད་པའི་ས་བཅུད་འཛེམས་སའི་གོག་རོང་ཞེག་ནས་ཉོས་
འོངས་པ་ཤེད།

དེ་འདྲའི་དགའ་བསུ་ཚེན་པོ་ཐོབ་པས་འན་ཏི་ལ་ཏི་ལ་ཡང་ཡུན་རིང་བོད་ལྗོངས་སུ་འདུག་པའི་
འདུན་པ་སྤྲེལ་སྦྱོང། ཡིན་ནའང་ཕྱིར་རྒྱ་གར་ལ་འགོ་བའི་བགོད་ལམ་ཁ་པས་གཡོག་པར་དོགས་
ནས་ཁོང་ཉིད་ཁ་མི་འབུལ་ག་མེད་བྱུང། རྒྱ་གར་དུ་མ་སོང་སྡོན་ལ་ཁོང་གིས་རྒྱལ་པོར་རང་ཉིད་

ཕྱིར་གྲུ་གི་རུ་ལོག་འོང་བར་ཁས་སྲུང་ས། དེ་ནས་རྒྱལ་པོ་ཙུ་མདའ་ཁུ་དབོན་ལགས་ཀྱིས་འན་
ཉི་ལ་ཉི་ལ་འཕྲིན་ཡིག་ཁྱད་པར་ཅན་ཞིག་བསྐྱར་བའི་ནང་དུ་འདྲི་ལྟར།

བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་བདག་ཅི་ལུ་འཕྲོ་ལྷོ་ཡི་འན་ཉི་ལ་ཉི་ལགས་རང་དེའི་རྒྱལ་ཁབ་
ཏུ་འོངས་ནས་སློབ་མེད་པའི་ཚོས་ཁྲིམས་སྒྲེལ་བར་ཉ་ཅང་དགའ། བདག་གིས་ཁོང་ཉིད་དགོ་
བའི་བཤེས་གཉེན་དུ་བརྗེས་ནས་ཁོང་གིས་བདག་གི་འབངས་མི་ཚོར་བཀའ་ཁྲིམས་དེ་སྒྲེལ་བའི་
རང་དབང་གཅད་ཡོད་པས། མི་སུ་ཞིག་གིས་ཀྱང་ཁོང་གི་ལས་དོན་ལ་བར་ཆད་བཞོས་མི་ཚོག

བདག་གིས་ཁོང་ལ་གནས་ཤིག་གནང་རྒྱ་ཡིན་ཏེ། ཁོང་གིས་དེ་རུ་རང་གི་ཚོས་ཁབ་བཅུགས་
ཚོག གལ་ཏེ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ཚོང་པ་སུ་ཞིག་བདག་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་འོངས་ན། ཁོང་ཚོས་རང་གི་ལས་
དོན་དང་འགལ་བའི་དོན་གང་ཡང་མི་བསྐྱབ་པའི་ཚེད་དུ་གོང་གི་ཚོས་ལུགས་མི་སྣ་དང་ཁོང་གི་
ལས་གོགས་ཚོས་ཚོང་པ་དེ་དག་དང་ཚོང་ལས་གང་ཡང་གཉེར་མི་ཚོག

ར་ཚོས་ཁ་ཚེའི་ཚོས་ལུགས་པས་ཁོང་ཚོ་ཞུ་གཏུག་བྱས་པའི་དོན་གང་ལའང་ཡིད་ཚེས་མི་བྱེད་
པའི་ཁས་ལེན་གནང་ཡོད། རྒྱ་མཚན་ནི་བཀའ་ཁྲིམས་ལོར་འབྲུལ་ཅན་བཅི་བའི་རིགས་དེ་དག་
གིས་དོན་དམ་གྱི་ཚོས་ལ་དང་མཁའ་དེ་ཚོའི་ནང་རང་སློ་ཚོས་པའི་སྣང་བ་འཚོལ་ངེས་ཡིན།

གཞན་ཡང་། རྒྱ་གར་གྱི་འགོ་འཛིན་རྣམས་ཀྱིས་འན་ཉི་ལ་ཉི་ལ་ཡང་བསྐྱར་བདག་གི་རྒྱལ་ཁབ་
ཏུ་མངགས་ནས། བདག་གི་འབངས་མི་ལ་བསྐྱབ་བྱ་གནང་དུ་འཇུག་པར་ཞུས་ཏེ་ཞེས་བྲིས་
ཡོད།

འན་ཉི་ལ་ཉི་ལ་ཡང་བསྐྱར་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་བརྒྱལ་བར་བརྟམས་ཤིང་། ཐེངས་འདྲིར་དམག་
མིས་ཁོང་ལ་སྐྱེལ་མ་བྱས་ཤིང་བཟའ་བཏུང་ཡང་འདར་ངེས་ཡོད། ཁོང་གིས་སྐར་རང་གི་སྤྲིང་ནས་
བྱང་བའི་དོན་ལ་མཚན་ཅན་དེ་དག་ལ་ཕྱིར་བྲན་བྱེད་དུས། མ་འོངས་པར་བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་ཡི་ཤུ་
སྤ་ཤི་ཀའི་དད་ལྡན་པར་འགྱུར་བའི་ཡིད་ཚེས་ཀྱིས་ཁོངས་པ་རེད། ཁོང་གིས་འདྲི་ལྟར།

རྒྱལ་པོ་དང་ཁོང་གི་སློབ་ཚེན་རྣམས་དེད་ཅག་ཁ་བྲལ་བའི་དོན་དེའི་ཡིད་སྦྱོར་བཞིན་འདུག དེད་
ཅག་ལམ་དུ་ཆས་སྐབས་རྒྱལ་པོས་ཁོད་ཚོ་སྐྱར་དུ་ཕྱིར་འོང་དགོས། བདག་གི་སེམས་ཀྱང་ཁོད་ཚོ་
དང་མཉམ་དུ་འགོ་ངེས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད། རྒྱལ་པོས་དམག་མི་མངགས་ཏེ་དེད་ཅག་ཁོང་གི་མངའ་
ཁོངས་མཐའ་མཚམས་སུ་སྐྱེལ་མ་བྱས་པར་མ་ཟད། ཐུན་དེད་རྣམས་ཐང་ཚོད་བརྒྱལ་བའི་བར་
དུ་བསྐྱལ་ཞིང་། རྒྒྱ་གར་ཏུ་དེད་ཅག་ལ་ལམ་གང་དུ་ཆས་ཀྱང་ག་དང་འབྲས། ལྷུ་མ་སོགས་སྤྱིན་ངེས་
ཡིན་ཞེས་སྐྱེས་བུང། དེད་ཅག་ཁ་བྲལ་ནས་ཉིན་གསུམ་འགོར་རྗེས་མི་གསུམ་དེད་ཅག་གི་རྗེས་
ཚོད་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་རྒྱལ་པོའི་དུང་ནས་ར་ཚོར་ཁས་བུ་སྐྱེ་བོ་འགའ་ཁྱེར་འོངས་ཤིང་བརྗོད་པས་
པས་ཁམ་བུ་སྤོང་ལྷག་ཡོད། ཤིང་ཉིག་དེ་དག་ཚེན་པོ་མིན་ཡང་བྲོ་བ་ཤིན་ཏུ་ཞེས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

འན་ཉི་ལ་ཉི་ལ་ཡང་ཁོང་གི་ལས་གོགས་རྣམས་རྒྱ་གར་གྱི་གཞི་སར་སྐབས་ཚོ། ཡི་ཤུ་འོངས་སྐྱེལ་
མཁའ་གཞན་དག་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་དགའ་བ་རེད། མི་ལམ་ཚེབ་རང་འཐད་ཀྱིས་དེའི་ཕྱི་ལོ་ཁོང་དང་

མཉམ་དུ་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་འདོད་པ་དང་། བོད་པ་བྱིངས་གྱིས་ཡེ་སྤྲུལ་གྱི་ཀ་ལ་དང་པ་བྱེད་
པར་ཚང་མར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད།

འགྲུལ་བཞུད་ཐེངས་གཉིས་པ།

1625ལོའི་ཟླ་6པར། འན་ཏི་ལ་ཏི་ཁོང་གི་ལས་ཤོགས་བཞི་དང་མཉམ་དུ་ཐེངས་གཉིས་
པར་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད། ཡེ་སྤྲུལ་ཚོས་སྤྱི་ལོ་མཁའ་ཚོ་ཙུང་མངའ་རྫོང་དུ་སྤྱི་བས་ཚོ། རྒྱལ་པོས་
ཁོང་ཚོ་རྒྱལ་སྤྱི་གསལ་ལ་སྤོང་དུ་བཅུག། རྒྱལ་པོས་རང་ཉིད་ལ་འདེད་པའི་གསུང་རབ་གྱི་
བསྐྱབ་བྱ་ཚུལ་དང་ལེན་བྱེད་འདོད་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་ཡེ་སྤྲུལ་ཚོས་མཁའ་ཚོས་བོད་རྒྱུད་
བཤད་ཤེས་རྗེས་དག་ཟོན་བསྐྱབ་བྱ་ཚུལ་སྤྱད་དགོས་པའི་འདུན་པ་བརྗོད།

འན་ཏི་ལ་ཏི་དང་ལས་ཤོགས་ཚོས་བོད་རྒྱུད་རྒྱུད་པས་ནས་མཁའ་གསུང་རབ་ལ་རྒྱུས་ལྡན་
ཅིང་། ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་ཁོང་ཚོས་བོད་རྒྱུད་གྱིས་རང་གི་དད་པའི་སྐོར་སྒྲུབ་བྱེད་པ་རེད། འན་
ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་འདི་ལྟར། ཁོང་གིས་དབུལ་ཁམས་ཀྱི་སྤྲུག་བསྐྱེད་བརྗོད་དུས་སུ། རྒྱལ་པོ་ཤིན་ཏུ་
ལྷགས་སྐྱོ་ཞིང་རྒྱལ་མོས་ཀྱང་མིག་ཚུ་བརྟོན་པས། དེར་ཡོད་པའི་སྐོར་ཚེན་ཉི་ཤུ་ནང་གི་གཅིག་
གིས། དཀོན་མཆོག་གིས་ང་ཚོ་འཇིག་རྟེན་འདིར་སྐྱེས་སུ་འཇུག་དོན་ནི། ང་ཚོས་ཁོང་ཚོར་བསྐྱབ་
བྱ་གནང་བུལ་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཁོང་ཚོའི་བསོད་ནམས་རེད་ཟེར།

དེ་ཡང་གྲུ་གཤིས་རྒྱལ་པོས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཡེ་སྤྲུལ་ལུགས་ཀྱི་ཚོས་ཁང་ཐོག་མའི་རྒྱང་གཞི་
བཞིངས་པར་མ་ཟད་བཟོ་བཞོན་གྱི་འགྲོ་བོར་ཡོད་ཆོད་བཟང་པོ། །

རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱུད་འདོད་དང་གི་དད་པ་གསལ་བ་བསྐྱོག་མཁའ་ཐོག་མ་ཡིན། དུས་མཚུངས་སུ་
རྒྱལ་མོ་ཡང་འཕྲིན་བཟང་ལ་སྐྱོ་བ་ཆེན་པོ་སྤྱེས་ནས། ཉིན་རེར་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་བསྐྱེད་བཀའ་ལ་
ལྷགས་ཏེ་བར་བྱུངས་ནས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་ལ་མཉམ་པ་རེད། ལྷིས་སུ་རྒྱལ་པོས་ཡེ་སྤྲུལ་
ཚོས་སྤྱི་ལོ་མཁའ་ཚོར་སྤོང་ཁང་གསལ་བ་ཞིག་བསྐྱེད་དགོས་པའི་གྲོས་བརྟོན། ཁང་བ་བསྐྱེད་
སའི་ས་ཞིག་དགོས་པས་རྒྱལ་མོའི་སྤོང་ཁང་གི་ཆ་ཤས་བཞིག་དགོས་པ་བྱུང་། དེ་ནས་འན་ཏི་
ལ་ཏི་ཡིས་རྒྱལ་མོ་མེས་སུ་སྤྲུག་པར་འདོད་ཀྱང་། རྒྱལ་མོས་ཁོང་ཚོའི་ཆེད་དུ་རང་གི་སྤོང་ཁང་
ཚང་མ་བཞིགས་ཏེ་རང་ཉིད་སྤང་ལམ་དུ་ཉལ་དགོས་ཀྱང་འགྲོད་པ་མེད་ཟེར་ཞེས་བཞོན་ཡོད།

རྒྱལ་པོ་ཙུང་མངའ་རྫོང་དུ་བོན་གྱིས་ལུགས་ཡོད་ཆོད་བརྟོན་ནས་ཡེ་སྤྲུལ་ཚོས་སྤྱི་ལོ་མཁའ་
ཚོས་ཚོས་བསྐྱུག་པར་རམ་འདེགས་བྱས་པ་དང་། ཁོང་གིས་ཚོས་ཁང་མང་ཆེད་ཤིང་རྒྱ་གསལ་
གྱིས་བསྐྱེད་དགོས་པ་རྟོགས་ཚེ། གྲུ་གཤིས་ལུགས་དུ་ཤིང་སྤོང་ཉུང་བས་ཁོང་གིས་མི་མངགས་ཏེ་
ས་གཞན་ནས་ཤིང་སྤོང་བསྐྱེད་འདོད་བྱས་པ་རེད། ཡང་རྒྱལ་པོས་ར་མག་གྱིས་ཤིང་རྒྱ་གསལ་
ཡོངས་སུ་གཞིག་དགོས་པ་དང་། དེ་གོང་ལྟེང་གི་ཚོས་མཚོ་སང་བསྐྱེད་དགོས་ལ། དེ་ལྟར་བྱས་

ཚེ་ཉི་འོད་ཤིང་རྒྱ་གྲམ་སྟེང་བརྒྱབ་ནས་འོད་འཕྲོ་དུས་སུ་ཕྱོགས་བཞི་མཚམས་བརྒྱད་ཀྱི་མི་ཚང་
མས་མཐོང་ལུང་པར་དགོངས་པ་ཤིང་། ཚོས་ཁང་གི་ཚེ་མོར་ཡང་ཤིང་རྒྱ་གྲམ་ཞིག་བསྐྱེདས་པ་
དང་། རྒྱང་ཐག་ཉ་ཅང་རིང་བའི་ས་ནས་ཀྱང་དེ་མཐོང་ལུང་པ་ཤིང་།

རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་ཁོངས་མི་ཚང་མ་ལོ་དེའི་རྒྱབས་མགོན་ལེ་ཤུའི་འཕྲུངས་སྐྱར་གྱི་ཚོས་ཚོགས་ལ་
ལྷགས་པར་མ་ཟད་སྤྱད་གནས་བསྐྱར་བར་འཐད་པ་བྱུང་། དེ་བས་ལེ་ཤུའི་ཚོས་སྟེལ་མཁའ་ཚོར་
སེམས་འགྲུལ་ཚེན་པོ་ཐེབས་པ་ཤིང་། འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་འདི་ལྟར། བས་གྲུང་དྲུལ་དུ་སྐྱབས་
མགོན་ལེ་ཤུ་འཕྲུངས་པའི་བཞོ་ལྗོངས་འགོ་རྩུགས་དུས་མི་རྣམས་མཚམས་གཡོ་བཞིན། ལུ་གི་
ཀ་ལ་གྲུས་ཤིང་འཛིགས་པའི་སྐོར་ནས་ཐེངས་མང་པོར་ལུས་མོ་སར་བཅུགས། དེའི་ཕྱི་ཉིད་རྒྱལ་
པོ་ཡང་བསྐྱར་དེ་དུ་ཐེབས་ནས་རྒྱལ་མོ་དང་མཉམ་དུ་སྐྱབས་མགོན་ལེ་ཤུ་འཕྲུངས་པའི་བཞོ་
ལྗོངས་ཀྱི་མདུན་དུ་དུས་ཚོད་ལ་གསལ་ལ་བལྟགས་པ་ཤིང་།

རྩ་དྲུག་ཚེ་བའི་གནས་བབ།

འན་ཏི་ལ་ཏི་དང་ལེ་ཤུའི་ཚོས་སྟེལ་མཁའ་གཞན་དག་བཅས་པས་ཁོང་ཚོར་ཐོབ་པའི་རང་
དབང་གི་ཕྱིར་དུ་བཀའ་དྲིན་ལུ་བཞིན་ཡོད། ལེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་མཁྱོགས་ལྷུང་
ངང་ལྱབ་རྒྱ་ཡིན་པ་དང་། དེའི་ལྱབ་ཚད་གར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དག་ལས་ཀྱང་ལྷུང་བར་
ཁོང་ཚོ་ཡིད་ཚེས་ཚེན་པོ་ཡོད་པ་ཤིང་།

དེ་ནས་ལྷ་ལ་གས་སོང་རྗེས། རྒྱལ་མོ་དང་རྒྱལ་སྐྱེས་བཅས་པའི་ལུ་གི་ཀའི་དད་ལྡན་རྣམས་
ཀྱིས་ལུས་གསོལ་ལེན་པར་རྒྱལ་པོ་གིན་དུ་ལུགས་དབྱེས་ནའང་། ཁོང་གིས་ལེ་ཤུའི་ཚོས་སྟེལ་
མཁའ་རྣམས་ལ། གལ་ཏེ་ཁོང་རང་ཉིད་དད་པ་འཇུག་ན་ནང་བསྟན་གྱི་འགོ་བ་ཚོས་རོ་རྒྱལ་དྲུག་
པོ་བྱེད་ལེས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད། གསར་བརྗེ་ཡི་འཛིགས་སྐྱུལ་གྱིས་རྒྱལ་པོ་ཚུ་མདའ་ལུ་དཔོན་
ཀྱི་སྐྱོ་སེམས་མེད་པར་བཞོས་པས། ཁོང་གིས་ལུས་གསོལ་གྲངས་པའི་སྐོར་ཡི་གེར་བཀོད་མེད།
རྒྱབས་དེར་རྒྱལ་པོའི་གཙུང་པོ་ནི་མཐོ་ལྗོང་དགོན་པའི་དུས་མཚད་གཙོ་བོ་ཡིན་ཞིང་། དགོན་
ཚེན་དེ་ཚུ་མདའ་རྗོང་དང་ལེ་བར་19ཡི་བར་ཐག་ཡོད། དགོན་པའི་དུས་མཚད་རྣམས་ཀྱིས་
ཚོགས་འདུ་རྩ་དྲུག་ཅན་ཞིག་བསྐྱེས་ནས། བཅུན་པ་ཚོས་ཚོགས་འདུའི་སྟེང་རྒྱལ་པོའི་གཙུང་པོ་
དང་ལུ་བོ་གཉིས་ལ་སངས་རྒྱལ་ལྷ་ཀྱང་ལུང་ལུང་པའི་མཚན་གྱི་སྐོར་ནས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་ལུས་པ་ཡོད་
ཚད་བཏོན་ནས་རྒྱལ་པོ་ལེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ནས་རིང་དུ་འཕྲལ་བའི་རེ་བ་བཏོན།

དེ་ནས་ལྷུན་རིང་མ་འགོར་བར། རྒྱལ་པོ་ཚུ་མདའ་ལུ་དཔོན་གྱིས་བཅུན་པའི་སྟོབས་ལུགས་
རི་ཞན་དུ་གཏོང་བའི་ཚེད་དུ་བཀའ་ཁྲིམས་ཤིག་ཟབ་པ་དང་། བཅུན་པ་མང་ཆེབས་ན་བཟའ་
ལུང་ནས་སྐྱོ་སེར་མི་འབབ་ག་མེད་བྱུང་། མཐོ་ལྗོང་དགོན་པའི་བཅུན་པའི་གྲངས་ཀ་ཡང་མི་

5000ནས་ཐོ་ལུང་དུ་སོང་སྟེ་མི་100རུ་གྲུབ། འཐབ་ཕྱོགས་ཐག་གིས་ཚོང་ཅིང་ནང་བསྟན་གྱི་བཅུན་པ་ཚོས་རང་ཉིད་འཚོ་བའི་ཕྱིར་དོ་རྒྱལ་ཇ་དྲག་ཅིག་བྱེད་དགོས་ལུང་བ་ཤེད།

འཐབ་ཚད་པ།

ཕྱོ་ཕྱོགས་སུ་ལེ་བར་500མཚམས་གྱི་ལ་དྲགས་རྒྱལ་པོས་གྲུ་གའི་རྒྱལ་པོའི་སྤྱ་མཚོ་རྒྱལ་པོས་ལེ་བུ་སྤྱ་ཤི་ཀའི་ཚོས་དང་ལེན་བྱས་པས་མི་དགའ་བར་གྱུར་པ་ཐོས་ཚེ། གོ་རྒྱལ་བས་དམ་འཛིན་བྱས་ནས་1630ལོའི་དབྱར་ལ་དམག་དཔུང་ཚེན་པོ་ཞིག་མངགས་ཏེ་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ལ་བཀྲལ།

དམག་དེད་ག་གིས་རྒྱལ་པོ་ཅུ་མངའ་ཁུ་དབོན་ལ་ལྷགས་སློབ་ག་བརྒྱབ་ནས་ལ་དྲགས་སུ་བཅོན་མིད་བྱས་ཏེ་ས་ལོག་གི་བཅོན་ཁང་ཞིག་ཏུ་བཅུག་པོད་པ་རྣམས་གྱིས་བཤད་པ་ལྟར་ན། རྒྱལ་རྒྱུད་འཕྲོ་དང་བཅས་པ་མགོ་བོ་བཅུད་ནས་བསད་པ་དང་། མཁར་ནང་གི་སྤང་མེད་རྣམས་མཁར་ཁ་ནས་མར་གཡུགས་པས་མཁར་འདབས་སུ་འཛིབ་རྒྱུར། ཁོང་ཚོའི་ལུས་སུ་ཁ་དོག་རྣམ་པར་བཀྲ་བའི་གོས་སྟོན་ཡོད་པས་ཚང་མ་ས་སུ་ལྷུང་བའི་མེ་ཏོག་དང་མཚུངས། ཐ་ན་ལ་དྲགས་གྱི་དམག་མི་ཚོས་གྲུ་གའི་རྒྱལ་ས་གཏོར་བའི་དུས་སུ། ད་དུང་མེ་ཏོག་གཏོར། མེ་ཏོག་སྤར་ལས་མང་པོ་གཏོར་ཞེས་གི་རྒྱ་བསྐྱགས་པ་ཤེད། རྒྱེ་གཡའ་བ་ཞིག་ལ། ལོ་དོ་400ལྷག་གི་རྗེས་སུ་མི་རྣམས་གྱིས་ཅུ་མངའ་ཚོང་དུ་མཉམ་དུ་སྤྲངས་པའི་ཀེར་རུས་རྣམས་ད་དུང་1630ལོར་ཁོ་ཚོ་བསད་སའི་གནས་དེར་ཡོད་པ་མཐོང་།

1631ལོའི་ལྷ་8པར་ལེ་ཤུའི་ཚོས་སྤྱེལ་མཁན་དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་ཅུ་མངའ་ཚོང་དུ་སྤྲངས། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཚོས་རྒྱལ་པོ་གསར་བ་དེ་རྒྱལ་པོ་ཅུ་མངའ་ཁུ་དབོན་བཞིན་མཛའ་མཐུན་མིན་པ་རྟོགས། དཔང་སྐྱུར་མཁན་གསར་བ་དེས་བོད་ཀྱི་སྤྱ་ཤི་ཀ་བ་རྣམས་ལ་བཅོན་གཞོན་བྱས་པས་མི་མང་ཚེབ་རང་ལུལ་དང་བུལ་ཏེ་ལུལ་གཞན་ཞིག་ཏུ་སྤྱིན་པ་ཤེད། དམག་འབྲུག་མ་བྱུང་སྟོན་ལ་ཅུ་མངའ་ཚོང་དུ་མི་གངས་ཁྲི་ལྷག་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་མཁར་ཚོང་གཏོར་ནས་བཤིག་རོར་གྱུར་བས་ད་ལྟ་མི་གངས་500ཅམ་མ་གཏོགས་ལྷག་མེད།

འན་ཏི་ལ་ཏི་ཡིས་ཡང་བསྐྱར་བོད་སྤོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་སྟོན་ལུ་ལུལ་ན་ཡང་འགོ་བ་འཐད་པ་མ་བྱུང་བ་ཤེད། ལུང་ཐའོ་ཡུ་ཡི་ལེ་ཤུའི་ཚོས་སྤྱེལ་མཁན་ཁོང་ཉིད་1634ལོར་དགུང་ལོ་53སྟེང་རྒྱ་གར་ཉེའོག་ནས་གྲོ་བུ་དུ་རྒྱ་གཤེགས་པ་དང་། རྒྱ་བས་དེར་ཁོང་གིས་ད་དུང་བོད་སྤོངས་སུ་བསྐྱོད་པར་ཐབས་སྣ་ཚོགས་འཚོལ་བཞིན་ཡོད། མི་ལ་ལས་ཁོང་ནི་དག་པོས་དུག་དྲངས་ནས་བསད་པ་དང་ལ་ལས་ཁོང་ནི་ཁ་ཚེབས་བསད་པ་ཤེད་ཅེས་བརྗོད་གྱིན་འདུག འན་ཏི་ལ་ཏི་རྒྱ་གར་དུ་རྒྱ་གཤེགས་ན་ཡང་རང་ཉིད་དགའ་བའི་བོད་པ་རྣམས་ཁོང་གི་ཞེ་ལ་ཐོགས་ཡོད།

གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་པ་རྩམས་གིས་1635ལོར་གྲུ་གའི་ལས་དོན་སྦྲར་གསོ་བྱེད་འདོད་
ནས་མི་བདུན་བོད་ལ་མངགས། ཡིན་ནའང་ལམ་བར་དུ་མི་གསུམ་ནད་གིས་མནར་བས་སྤིང་མི་
ལོག་ག་མེད་བྱུང་། ཡང་མི་གཉིས་ལམ་བར་དུ་དཀའ་སྤྱུག་ཚད་མེད་བྱུངས་བས་ཚོ་ལས་འདས་པ་
དང་། མཐར་མི་གཉིས་ཁོ་ན་དམིགས་སར་སླེབས།

གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་པས་1650ལོར་རྩ་མའུ་ཚོང་གི་ལས་དོན་བསྐྱར་བ་རེད། དེའི་
ཡར་ཕྱོད་ལ་ས་ཁུལ་དེར་དུང་མུ་གི་ཀ་བ་ཡོད། མུ་གི་ཀ་བ་ལྷག་ལུས་མི་400ཅམ་ཡོད་པ་ཚང་
མར་གཤོད་འཚོ་ཐེབས་ནས། ལ་ལ་བྲན་གཡོག་ཏུ་བཅོངས་པ་དང་། ཚོས་ཁང་ནང་གི་ཡེ་ཤུའི་
ཚོས་སྤེལ་མཁའ་ཚོའི་ཁང་བ་ཚང་མ་བཞིགས། རྒྱབས་དེར་གྲུ་གའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གནའ་ཤུལ་
ལོག་སྟེ་འཕྲོན་བཟང་གི་རྗེས་ཤུལ་ཚང་མ་ཡང་རྩ་ནས་ཡལ་བ་རེད།

འན་ཏི་ལ་ཏི་དང་ལས་གོགས་ཚོ་བོད་ལྗོངས་སུ་སྤེལ་བ་དེས་མེ་བ་ཚེན་པོ་ཞིག་བསྐྱངས་
གིང་། ལྷོས་ཚོད་གིས་རྒྱལ་ཁ་ཚེན་པོ་བྱངས་པར་འདྲ་ཡང་མཐའ་མཐུག་འབྲས་ཤུ་ཚེན་པོ་ལོན་
མ་ཐུབ་པ་རེད། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་ཁོང་ཚོ་རྒྱལ་བོའི་བརྩི་འཛིག་ཁོ་ནར་བརྟེན་པས་ཡིན། རྒྱལ་
བོ་རྩ་གཏོར་བཏང་རྗེས་ཁོང་ཚོའི་ལས་དོན་ཡང་དེ་དང་མཉམ་དུ་ཁ་ཐོར་དུ་སྤྱོད།

ཕྱིས་སུ་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཚོས་སྤེལ་མཁའ་མང་པོ་ཞིག་བོད་ལྗོངས་སུ་ཡོང་ནའང་
མང་ཚེབ་དེར་ཡུན་རིང་འདུག་མ་ཐུབ་པས་ཚོས་ཚོགས་བརྟན་པོ་ཞིག་འཛུགས་ཐུབ་མེད། མི་
ལ་ལས་ལོ་དེད་ག་གི་རིང་ལ་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་གིས་ཀྱང་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ནས་ཚོས་
ཀྱི་ཚོགས་ལ་ལ་དང་ལེན་བྱས་པས། ད་ལྟ་ཚོས་ལུགས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཚོགས་འཕྲིགས་ནས་མཐུན་ས་
མང་པོ་ཡོད་པར་བརྟོད།

ལྷ་ས་གོང་ཁྱིམ་གྱི་ཚོས་ཁང་དང་བོའི་ཤུལ་རྗེས། ཚོས་ཁང་དེ་ནི་1742ལོར་བཞུགས་པ་རེད། ཚོང་འདི་
ནི་དུས་རབས་20ལའི་ལོ་རབས་80ནང་བོད་ཀྱི་དཔོན་པོ་ཞིག་གི་ས་ལོག་གི་ཁང་བ་ནས་རྗེད་པ་རེད།

ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཟིན་བོ་ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་ཚོས་ཁང་ཐོག་མ་ནི་1726ལོར་གནས་བདག་ཚོས་
ལྷགས་ཀྱི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་བསྐྱུན་པ་རེད། འུས་གསོལ་ལེན་མཁན་མི་27དང་ཚོས་
གོགས་མི་60ཚོས་ཚོགས་ལ་ཞུགས་པ་རེད། 1742ལོར་འཕགས་མིང་འཛིན་པའི་མི་ཞིག་གིས་
མངོན་གསལ་དུ་རྒྱལ་བ་ཚང་ལ་ཐུག་མ་བཅའ་བས། བྱ་སྤོང་དེད་བར་གིས་གྲོང་ཁྱེར་ཡོངས་སུ་
ཟིང་ཆལ་ངས་ནས་སྤྱི་ལ་པ་མི་12ཡོད་པ་རེ་རེར་རྟ་ལྷག་20རེ་ག་ཞུས་པ་རེད། དེ་ནས་ཡོ་ཤུའི་
ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཚོ་བལ་ཡུལ་དུ་བྲོས་བྱོལ་བྱས་ཀྱང་། ཁོང་ཚོའི་ཚོས་ཁང་ལ་ཟིང་འབྲུག་ནང་
ཞུགས་མཁན་ཚོའི་འཇབ་ཚེལ་ཐེབས་ནས་ཚོས་ཁང་ནང་གི་ཅོང་མ་གཏོགས་ཅད་དོས་གཞན་
ཚང་མ་གཏོར་ནས་བཞིག་པ་རེད།

ཅོང་དེ་ལྷ་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ས་ལོག་གི་ཁང་པ་ཞིག་ནས་ལོ་ངོ་250རིང་ལ་བཞག་
ཅིང་། དོན་དེ་ཡིས་ཡོ་ཤུའི་ཚོས་ལྷགས་བོད་ལྗོངས་ནས་ཅི་ལྟར་མེད་པར་གྱུར་པ་དྲན་སྐྱེལ་
བྱས་ཡོང་། ཅོང་དེ་ཡང་བསྐྱར་རྟེན་པ་དང་གནས་བདག་ཚོས་ལྷགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
མི་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་རྗེས། ལྷི་རྒྱལ་བ་མང་པོ་ཞིག་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་ཅོང་དེར་བལྟ་རུ་ཡོང་། ཅོང་
དེའི་སྤྲེང་ལ་ཉིང་ཡི་གེ་ཡིས། དཀོན་མཚོག་ལགས། ང་ཚོས་ཁྱེད་ལ་བསྟོད་པ་འབུལ་ཞིང་བཀའ་
དྲིན་ལུ་ཞེས་བྲིས་ཡོད།

1996ལོར་ཅོང་དེ་དགོན་པའི་དཀོན་གཉེར་གྱིས་མི་རྣམས་ཀྱི་མཐོང་ས་ནས་ཁྱེར་ཞིང་། ལྷ་
མཚན་ལྷི་རྒྱལ་བ་མང་པོ་ཞིག་གིས་དེར་བལྟ་བའི་རེབ་བཏོན་པས་ཡིན་ཀྱང་སྲིད།

གནས་བདག་ཚོས་ལྷགས་ཀྱི་ལས་དོན་རྣམས་དུས་རབས་19པའི་དུས་འགོར་བོད་རང་སྤོང་
ལྗོངས་ནས་མཚམས་ཚད་ནང་། ས་མཐའི་ལུང་པ་ནང་གི་གནས་རྒྱལ་ནི་མི་ལ་སེམས་འགྲུལ་
ཐེབས་པ་ཞིག་རེད། ལྷ་རན་སའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་རྣམས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ས་
ལྷལ་དུ་ཡོང་ནས་ཚོས་བསྐྱུགས་ཤིང་། ལྷག་པར་དུ་དལའི་ཡུན་ནས་ཞིང་ཆེན་དང་སི་ཁྲོན་ཞིང་
ཆེན། སའི་གོ་ལའི་སྤྲེང་གི་རྒྱང་ཐག་ཆེས་རིང་སའི་ཡོ་ཤུའི་ཚོས་སྤེལ་ས་བཅས་སུ། ཁོང་ཚོས་
དཔའ་ངར་ལྡན་པའི་ངར་བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་བརྩོན་འགྲུས་བསྐྱེད་པས་རྒྱན་དུ་སྤྱུང་འབྲས་མངོན་
གསལ་བྱུངས་པ་རེད། 1870ལོར་སྤྲིབས་དུས་བོད་ལྷལ་དུ་གནས་བདག་ཚོས་ལྷགས་པ་མི་
900ཙམ་ཡོད་པ་དང་། 1890ལོར་དད་ལྡན་1100ལྷག་ལ་སྤུང་བ་རེད།

དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་80པ།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་སྐོར་ལག་དང་པོ།

ཏུ་མུ་རིན། (James Cameron)

ལོ་རྒྱུ་600ལྷག་གི་དུས་ཡུན་ནང་གནས་བདག་ཚོས་ལུགས་པ་ནི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མ་གཤིས་ཀའི་
འབྲས་ཚབ་གཅིག་པུ་ཡིན། 1877ལོར་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་སྐོར་ལག་
དང་པོ་བོད་ལྗོངས་སུ་སྤེལ་སྤྲོད་ཀྱི་སྐབས་ལྷན་གཉེན་གྱི་ལོ་རྒྱུ་ལོ་ལྷོག་གྲུབ་བ་རེད།

བོད་ལྗོངས་སུ་ཚོས་སྤེལ་དུ་འགྲོ་མཁན་རྣམས་ལས་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྤེལ་
མཁན་དང་པོའི་མཚན་སྟོན་ནི་ཏུ་མུ་རིན་ལ་དབང་བ་དང་། ཁོང་ནི་དབྱིན་རིའི་ཤར་བྱང་ཕྱོགས་
ནས་འོངས་པའི་མཚོ་གྲུ་བཟོ་མཁན་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་ལྷུང་བ་ལྷུང་དུ་རྒྱ་སྐད་བྲང་རྒྱུ་པ་ཞིག་
སྤྲོད་སྤེལ་གྱི་ཁོའི་ཞུ་བ་ཞིང་ཆེན་དུ་གནས་སྤོང་ཏེ་ཞེ་ཁའོ་(George Nicoll)ཡི་དཔུང་ལག་ནང་
ཞུགས་ཤིང་། 1877ལོའི་ཟླ་3པར་ལངས་པའི་ཟིང་འབྲུག་ཅིག་གིས་ཁོང་ཚོ་རང་ཉིད་འདུག་སའི་
གྲོང་རྒྱུ་དང་ལ་འབྲུག་དགོས་བྱུང་བ་རེད། ཏུ་མུ་རིན་དང་ཞེ་ཁའོ། གཞན་ཨ་རིའི་མི་ཞིག་དང་

བཅས་པ་མཉམ་དུ་མིན་ཏུ་བྱོང་བྱེད་ཏུ་བྱོས། འོ་ཁོ་དང་ཨ་མེད་མི་དེ་གཉིས་ཐང་ཚད་པས་
ན་བ་དང་། ལྷ་མུ་མེན་མྱེད་ལོག་མ་འདོད་པར་བོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་འཁོ་བརྒྱུ་མས།

ལྷ་མུ་མེན་མང་ཚབ་རྐང་པ་བརྒྱབ་ནས་མདུན་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་མཚམས་མེད་དག་ཟོད་བོང་བུར་
ཞོན། ཁོང་གིས་ལམ་བར་དུ་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་རྒྱུ་ཚབ་ཚོང་ས་པར་མ་ཟད་མཐོང་བོས་རྣམས་ཉིན་
ཐོར་བཀོད་ནས། ས་ཚམས་སེའི་མི་རྣམས་དང་ཡུལ་ལ་རྟོག་ཞིབ་བྱས་པའི་གནས་རྒྱལ་གསལ་
བོར་བཀོད་པ་རེད། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཤར་སྤྲོགས་སུ་སླེབས་ཚེ་ས་བབ་སྤྱི་5050ཟིན་པའི་ཉག་
ཁ་བརྒྱལ་ཞིང་། ས་བབ་གིན་ཏུ་མཐོ་བས་དཔུགས་ཀྱང་ལེན་དཀའ་བར་གྱུར། ཁོང་ཉིད་གངས་
འབྲུག་ན་བདུ་ལྷུང་ཚེ་རྣམས་ཡང་རལ། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཉིད་དཀའ་ངལ་ཁྱད་དུ་བསམ་ནས་སྲུང་
བཞིན་མདུན་དུ་བསྐྱོད།

བདུན་ཟླ་ག་འགའ་ཡི་དཀའ་སྲུག་ཚད་མེད་ལྗངས་རྗེས་ལྷ་མུ་མེན་ཁོང་ཉིད་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་
སླེབས་པ་དང་། ཁོང་ལ་མགོན་ཁང་གི་སྤྱིན་དད་ག་གིས་དགའ་བསུ་མ་བྱས་པ་རེད། རྒྱབས་
དེར་ཁོང་ལ་གང་མ་གསེས་གཉིས་ཡོད་དེ་གཅིག་ནི་ལུ་མཐུད་དུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མི་ཉུང་སར་བསྐྱོད་
པ་དང་། ཅིག་ཤོས་ནི་རྩོ་སྤྲོགས་སུ་ཡུན་ནན་ཞིང་ཚེན་དུ་འགོ་བདེ་ཡིན། མཐར་ལྷ་མུ་མེན་ཡུན་
ནན་ཞིང་ཚེན་དུ་འགོ་རྒྱུའི་ཐག་བཅད།

ལྷ་མུ་མེན་ཡུན་ནན་ཞིང་ཚེན་གྱང་རྒྱུད་ཀྱི་བདེ་ཚེན་བོད་རིགས་གོང་དུ་སླེབས་ཚེ་ཁོང་ལ་ནད་
རླིང་མོ་ཞིག་ཐོག་སྤེ་ཚ་བརྒྱབ་ནས་མ་བཞག་པར་བདུན་ཟླ་ག་འགའ་ཡོད་ཞིང་འཚིལ་ཉེ་བར་
གྱུར། དེ་ནས་ཁོང་ལུ་མཐུད་དུ་བོད་བུར་ཞོན་ནས་རྩོ་སྤྲོགས་སུ་ལམ་ལ་ཚས། ཁོང་གིས་རྒྱ་རྒྱུད་
ཀྱིས་མི་དང་གོ་བདུ་སྐྱོད་ཐུབ་པར་མ་ཟད་ལམ་བར་གྱི་ར་ཁང་ནང་དུ་འཕྲིན་བཟང་ཡང་བརྒྱགས་
པ་རེད། མཐར་ཁོང་ཉིད་གྱུང་གོ་དང་ཁ་བུལ་ནས་འབར་མ་དུ་སླེབས་པ་དང་། ཡང་གྲུ་ལམ་བརྒྱད་
དེ་གྱུང་གོའི་རྩོ་སྤྲོགས་སུ་སླེབས།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའ་དང་ལྡན་ཚོས་ཁོངས་མི་ཞིག་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དུ་སླེབས་པ་
ཐོས་རྗེས་དགའ་བ་འབུམ་གྱིས་མཉེས་ཤིང་། ཁོང་གི་འགྲུལ་བཞུད་དེ་ནི་རྣམས་ཚེ་བའི་ཐོད་
བརྒྱལ་ཞིག་ཏུ་བརྒྱུན་ནས། མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་སྐུལ་སྐོང་བྱེད་སྟེ་ཁོང་གི་རྗེས་འབྲངས་ནས་
བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད།

ཁམས་སྤྲོགས།

1877ལོར་ལྷ་མུ་མེན་ཁམས་སྤྲོགས་སུ་སླེབས་རྗེས་ཀྱི་དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་
80ནང་དུ། འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའ་ཚོས་སྤེལ་མཁའ་རྫོང་ཁག་དང་པོ་ཡང་ཁམས་སྤྲོགས་སུ་
སླེབས་ནས་དེ་དུག་ཞིས་ཚགས། དུས་ཐོག་མའི་གསར་སྤེལ་བྱེད་མཁའ་ཚོས་གནམ་བདག་

ཚོས་ལུགས་ནི་ཡུལ་དེར་གཞི་རྒྱུགས་ནས་ཅུ་བ་རྒྱས་ཡོད་པ་རྟོགས་སོང་། གནམ་བདག་ཚོས་
ལུགས་ཀྱིས་མཁར་ཁོང་གཙོ་བོ་མང་ཆེབ་ཚོས་ཚོགས་དང་སློབ་གྲྭ་བཅུགས་པ་དང་། ཚོས་
སྲིལ་མཁན་མང་པོས་རང་གི་ཚོ་སློག་ཀྱང་སློབ་བཏང་ནས་རང་གི་རིན་ཆེན་བྲག་གིས་བོད་ལུལ་
སྐྱེ་སློབ་མ་འབར་བར་བྱས། ཡིན་ན་ཡང་ཚོས་སྲིལ་མཁན་དང་དད་ལྡན་དག་རྒྱུན་པར་གཏུག་
རྒྱུ་ཆེ་བའི་བོད་ཀྱི་སློབ་མས་གསོད་གཙོད་བྱས་པ་རེད།

མི་མང་པོས་བོད་པ་ཚོས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་བརྟེན་བཟུང་ལྷག་པར་དུ་མིའི་ཚོ་སློག་ལ་
བརྟེན་བར་འདོད་ཀྱང་། བོད་ལྗོངས་སུ་མིའི་སློག་གཙོད་པ་ནི་ཡ་མཚན་སྐྱེས་མི་དགོས་པའི་དོན་
ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་ལ། སྐྱེས་པ་གཏུག་རྒྱུ་བ་ཅན་ཚོས་རྒྱན་དུ་འཕྲོག་བཅོས་དང་བཅུན་གཡེམ་བྱེད་
པ་དང་། ཉེས་མེད་ཀྱང་གསོད་པ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

མཐའ་མཚམས་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་དུ། འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྲིལ་མཁན་ཚོ་
དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་80ནང་རྟེན་ལ་ཞེན་ནས་ལམ་ཐག་རིང་པོ་བརྒྱུད་དེ་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་
ཆེ་བའི་ས་ཁུལ་དེར་སོང་སྟེ། ཡུལ་དེ་དང་དེར་འཚོ་སྡོད་བྱེད་པའི་མི་རྣམས་ལ་རྒྱས་ལོན་བྱས། ས་
ཆམང་ཆེབ་1861ལོ་ནས་1870ལོའི་བར་དུ་རྩེ་རིགས་ཀྱི་ཟིང་འཕུག་ལངས་ཏེ་གཏོར་བཤིག་
ཐེབས་ནས་སྡོད་མཁན་ཉ་ཅང་ཉུང་བ་རེད།

ཡིད་ཆེས་དཀའ་བ་ཞིག་ལ། ལོ་རྒྱུས་རིག་པའི་ཆེད་མཁས་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར། འཛིགས་སུ་
རུང་བའི་ལོ་རྒྱ་དེ་དག་གི་ཁྲིད་དུ་མི་མང་ཆེབ་ཅུ་མེད་བཏང་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་སུ་ཞིག་རོར་
ལུས། འགོ་བ་ཞིག་ན་རེ། རྩེ་རིགས་ཀྱི་ཟིང་འཕུག་ལངས་པའི་དོན་རྒྱུན་ནང་ཀར་སུའུ་ཞིང་
ཆེན་(སྐྱབས་དེར་མཚོ་སྡོད་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཆ་གས་ཡིན།)ཀྱི་མི་གངས་ནི་མི་ཁྲི་1500ནས་མི་
ཁྲི་100རུ་སྐྱུང་བ་རེད་ཟེར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

འགལ་རྒྱ་གཙོ་བོ་ནི་རྩེ་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་བྱུང་ན་ཡང་། བོད་ལུལ་བཟང་
ལས་འདས་པ་ཞིག་ལ་གཏོར་བཤིག་ཐེབས་པ་དང་། ཟིང་འཕུག་ནང་ཞུགས་མཁན་ཚོས་བམ་
རོ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མ་མཉམ་དུ་སྐྱུངས་ནས་མིར་བསྐྱེགས་པ་རེད། མི་རྣམས་ཀྱིས་ཐེངས་དེ་དང་
མ་འོངས་པའི་ལོ་རོ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མའི་དམར་གསོད་ཀྱིས་དལྱའི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་མང་ཆེབ་རམི་
ཤིན་ཏུ་ཉུང་བར་བྱས་པར་འདོད།

ལྷ་ཁྱུ་དང་ཁོང་གིས་མངག་གཏོང་ཚོགས་པར་བསྐྱེད་པའི་ཚུངས་ཀྱི་ཚེན་པོ།

ལྷ་ཁྱུ་(George Parker)དང་ཉེ་མོན་ཙོ་ཙོ།

1876ལོར་གྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་ལྷ་ཁྱུ་ནི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཚེན་ཏུ་མངགས་ནས་དེར་བཅའ་སྡོད་བྱེད་མཁན་མི་ཐོག་མར་གྱུར་ཞིང་། ཁོང་གིས་ཉིན་རྒྱུན་ལན་གྲུང་གོང་ཁྱེད་ནས་རྒྱ་རིགས་དང་ཉེའི་རིགས་གཉིས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་ནས་གྲེལ་བ་ཤིན་ཏུ་ཚེན་པོར། ད་དུང་གོ་སྐབས་བཅའ་ལ་ནས་ཨ་མ་དོ་ས་ཁུལ་ཡོངས་ལ་ལྷ་སྐོར་བྱེད་ཏུ་འགོ་བ་ཤིང་།

ལྷ་ཁྱུ་ནི་ཁོང་རྒྱུང་གིས་གྲུང་གོ་རྒྱུལ་ཁབ་ཏུ་འོངས་པ་དང་རྗེས་སུ་ཁོང་མིང་ལ་ཉེ་མོན་ཙོ་ཙོ་ཟེར་བའི་རྒྱ་རིགས་གཞོན་ནུ་མ་ཞིག་ལ་དགའ་བར་གྱུར། ཁོང་གིས་གཞོན་ནུ་མ་ཉེ་མོན་ཙོ་ཙོ་འོ་ཤེས་དུས་མོས་དབྱེད་གྲུང་ཡི་གྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་སྡོད་གྲུ་འགྲིམ་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ཚོའི་འབྲེལ་བ་དེས་ཚོས་སྤེལ་མཁན་གྱི་ཚོགས་པའི་ནང་དུ་ཟིང་ཆབ་ཟོས་པ་ཤིང་།

སྐབས་དེར་ཉེ་མོན་ཙོ་ཙོ་ལོན་ཏོན་ལ་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་ལ་ཤིན་ཏུ་སེམས་ཁུལ་ཆེ་བའི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཚོའི་འཕྲིན་ཡིག་མང་པོ་འབྲོར། ཚང་མས་ཁོང་གིས་དོན་དེར་རྒྱས་གཏོགས་བྱས་ནས་ལྷ་ཁྱུ་དང་ཉེ་མོན་ཙོ་ཙོ་གཉིས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་མཚམས་གཅོད་པའི་རེ་བ་ཚེན་པོ་བཏོན། ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཚོའི་སེམས་ཁུལ་ནི་གལ་ཏེ་ལྷ་ཁྱུ་ལུ་མོ་དེ་དང་གཉེན་བསྐྱབས་ན་ལྷགས་རྒྱུན་མི་ལེགས་པ་ཐོབ་པའི་ལུ་མོ་དེ་དང་། རྒྱ་ཡི་པ་མ་ཚོས་རང་གི་ལུ་མོ་ཡི་ལུའི་ཚོས་ལྷགས་གྱི་སྡོད་གྲུར་བསྐྱེད་མི་འདོད་པ་དེ་ཤིང་།

ཡིན་ཡང་སྤྲུལ་གྱི་དང་ཉེ་མེན་ཅི་གཉིས་ཀྱིས་གཉེན་སྒྲིག་པར་ཐག་གིས་བཅད། ཁོང་གཉིས་
ཀྱིས་བཀག་ཀྱི་ཡོད་ཚད་སེལ་ཞིང་། ཐ་ན་ཉེ་མེན་ཐེ་ལེར་གྱིས་སྤྲུལ་གྱི་ལ་རང་གི་སྒྲོན་ཆམ་ཐོང་
དགོས་པའི་སྐོར་བསྟན་པར་ཡང་ཁ་ལ་མ་བྱས་པ་ཡིང་། དེ་ནས་ཚོས་སྡེལ་མ་ཐན་ཚོར་ལྟ་ཚུལ་
གཉིས་བྱང་སྟེ། ལ་ལས་དོན་དེ་སྤྲུལ་གྱི་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཐག་གིས་གཙོད་དགོས་སྟུམ། ཡང་ལ་ལས་
འཛིགས་སྒྲིང་བསྐྱུལ་ཉེ་གཤམ་སྤྲུལ་གྱི་དང་ཉེ་མེན་ཅི་གཉིས་གཉེན་བསྒྲིགས་ན་ཁོང་ཚོ་ལས་
དོན་དང་འབྲལ་དགོས་ཟེད།

མཐའ་མཇུག་ཉེ་མེན་ཅི་ཡི་ཕ་ཡིས་རང་འགྲུལ་གྱིས་ཤོས་ཤིག་བཏོན་པ་སྟེ། དེ་ནི་ཉེ་མེན་
ཅི་སྟེས་པ་ནས་བཟུང་ཁོང་གིས་རང་གི་སྤོམ་བཏང་བའི་འགོ་སོང་ཡོད་ཚད་ཕྱིང་གསལ་བསྐོད་རྒྱ་
དེ་ཡིང་། དེ་ནས་ཕ་ཡིས་གཉེན་སྒྲིག་དེར་འབད་པའི་ཡི་གེ་བྲིས་པར་མ་ཟད། སྤྲུལ་གྱི་ལས་ཕྱིང་
གསལ་བམི་ཡེན་པར་བྱས། ཟླ་བ་བརྒྱད་འགོར་རྗེས་ཁོང་གཉིས་གཉེན་བསྒྲིགས་པ་དང་། ཉེ་
མེན་ཅི་ནི་གྲུང་གོ་ནང་ཡོགས་ཚོགས་པའི་ཡ་གྱིང་གི་ཁོངས་མི་དང་ཤོར་གྱུར།

ལོ་དེའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་ཁོང་གཉིས་ལ་རང་གི་སྤྲུལ་གྱི་དང་ཤོ་སྒྲེས་ཤིང་། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྤྲུལ་
མིང་ལ་ཡོ་ཉ་ནན་ཞེས་བཏགས། དེ་ནས་ཁོང་བཟང་མི་གང་བོ་གང་དུ་སོང་ན་ཡང་མི་རྣམས་
ཀྱི་དགའ་བསུ་ཚེན་པོ་ཐོབ་པ་སྟེ། རྒྱ་མཚན་ནི་མི་རྣམས་ཚོགས་དང་ཚོགས་བྱས་ནས་མ་གྲུང་གོ་
བ་ཡིན་པ་དང་ཕ་སྤྱི་གྲིང་བ་ཡིན་པའི་བྱིས་པ་སྟོང་རྗེ་བོ་དེ་ལ་བལྟ་རུ་འོངས་པ་ཡིང་།

1883ལོར་ཁོང་བཟང་མི་གང་བོས་ལེ་བར་3200ལྷག་གི་ཀན་སུའུ་ལྷོ་སྤོགས་སུ་བསྐྱོད་པའི་
ཉེན་བརྟག་འགྲུལ་བཞུད་འགོ་བཙུམས་ཤིང་། ཁོང་ཚོ་ཉ་ལ་ཞོན་ནས་ཅི་ཞེས་བོད་རྒྱལ་ཕུན་ཀྱི་
རྒྱལ་པོས་དབང་རྒྱུར་པའི་ས་སྤུལ་དུ་སྤྲི་བས། དོན་དངོས་སུ་ལས་དོན་དེའི་ནང་དུ་ཉེ་མེན་ཅི་ནི་
ཉ་ཅང་གལ་ཚེན་ཡིན་ཉེ། ཁོང་མོས་རྒྱ་ཤིགས་དང་བོད་ཀྱི་སྤྲུང་མེད་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་
པ་དང་། མི་དེ་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་གཏན་ནས་ཐོས་ཕྱིང་མིང་།

ལོ་ངོ་55ཡི་དིང་ལ་ཡུང་གོང་ལས་དོན་བསྐྱབས་པའི་སྤྱད་ཀྱི།

སྤྱད་ཀྱི་དང་རྩེ་མེན་ཅི་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་མི་ཚོ་ནང་ལ་ཚུན་བསྐྱབས་པར་མ་ཟད། ཚེ་གཅིག་གིས་གཙོ་བོར་ཞབས་ཏེ་ག་བསྐྱབས་པ་ཤེད། སྤྱད་ཀྱི་ཁོང་ཉིད་1931ལོར་ཡུང་གོ་ནས་སྤྱད་གཤེགས་པ་དང་། དེའི་རྗེས་ལ་ཁོང་དང་རྩེ་མེན་ཅི་གཉིས་ཀྱིས་གཉེན་བསྐྱེགས་ནས་ལོ་འཁོར་50ལོན་པར་རྟེན་འབྲེལ་ཞུས་པ་ཤེད། དེ་ནས་རྩེ་མེན་ཅི་དང་རང་གི་བུ་ཡོ་ཉ་ནན་གཉིས་དབྱིན་རི་རྩེ་བོན་པ་དང་། ལྷོས་སུ་ཡོ་ཉ་ནན་ནི་ལོན་ཏོན་གཏིང་ལམ་གྱི་སློབ་ཤུགས་སྤྱི་ལུང་བཟོ་བཀོད་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

ཡུན་གཏན་ཁོང་དག་ཟོད་ཚུལ་ཚང་དེ་དང་ཚོས་སྤེལ་མཁུན་གཞན་ནམས་གྱི་དུས་ཐོག་མའི་ལས་དོན་བརྒྱུད། དཀོན་མཚོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དུས་ཨ་མདོ་བོད་པ་རྣམས་ལ་ཐེབས་པའི་ཤུགས་རྒྱུན་མཐོན་གྱུར། ཁོང་ཚོ་རྒྱུན་དུ་ཅོ་ལོ་རྒྱུད་ཀྱི་ཤོད་ལ་ཞིག་ཏུ་འཚམས་འདྲི་བྱེད་དུ་འགྲོ་ཞིང་། ལོ་རྒྱུད་ཤུགས་དུ་མའི་རྗེས་སུ་ཤོད་ལ་དེའི་ནང་དུ་སྤྱི་སྤྱོད་ལས་འབར་བའི་ཚོས་ཚོགས་ཞིག་ཚུགས་པ་ཤེད། ཚོས་ཚོགས་དེ་ནི་ད་ལྟོ་མིག་སྤྱད་འཇམ་གྱི་དཔྱད་ཚེས་ཚེ་བའི་འབྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་བོད་གྱི་ཚོས་ཚོགས་ནང་གི་གཅིག་ཏུ་གྱུར།

དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་90པ།

དུས་རབས་19པའི་དུས་མཇུག་ཏུ་སྤྱི་ལོ་གསུམ་ལ་རྒྱ་ནག་དང་བོད་པོ་ལྟོང་ལྟོང་སུ་ཕྱིན་མི་
ཚོག་པས་ན། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྡེལ་མཁན་ཚོས་བོད་ལྟོང་སུ་མཐའ་ལ་ཁོར་སུ་ལུལ་དུ་ཚོས་མི་སྡེལ་ག་
མེད་བྱུང་། མཚམས་ལེ་དཔལ་འཇུག་པའི་དད་ལྡན་པས་བཀག་འགོག་བརྒྱལ་ནས་བོད་པོ་
སྤོང་ལྟོང་སུ་ཏེ། ཁོང་ཚོའི་དམིགས་ས་ཡིན་པའི་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེད་དུ་ཕྱིན་པ་རེད། ཁོང་ཚོའི་བྱས་ཆེས་
རྒྱམས་ངོ་མཚར་ཆེལ། དཀའ་ངལ་དང་སྤྲུག་བསྐྱེད་གྱིས་ཁེངས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། དེ་ནི་བདུན་
སྟེང་གིས་ཐབས་བརྒྱ་དུས་སྤོང་གིས་ཁོང་ཚོས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་རུ་འཕྲིན་བཟང་བརྒྱག་པར་
བཀག་འགོག་བྱས་པས་རེད།

ཁམས་ཕྱོགས།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྡེལ་མཁན་རྒྱམས་བསྐྱེད་མཁུ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པས་མི་
རྒྱམས་གྱིས་ཀྱང་ཡུན་གྱིས་ཁོང་ཚོ་ཡོད་པ་ཚོར་བ་རེད། ཉམས་ཕྱོང་སྤྲུག་སྤྲུག་ཚོགས་པ་ལྡན་པའི་
ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྡེལ་མཁན་ཞིག་གིས་དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་90ལ་དུ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་
བྱུང་བའི་འགྲུར་ལྷོག་སློར་ལ་འདྲི་ལྟར། ང་རང་ཐེངས་དང་པོར་ས་ཆ་དེར་འགོ་དུས་བོད་པ་ཚོས་
སྡེ་30ཡི་པན་ཆད་ནས་ངལ་བཟོས་ནས་འདུག གལ་ཏེ་བོད་ཚོའི་ཉེས་རབ་ཅུ་ལྟར་ཁོང་ཚོ་བྱོས་
འགོ་བ་རེད། ཁོང་ཚོ་རྒྱགས་ན་ཤིན་ཏུ་མཁྱོགས་པས་ཁོང་ཚོའི་ཆེས་དེད་ཀྱང་པན་ཐོགས་ཅི་ཡང་
མེད། གནས་དེག་ལངས་བསྐྱེད་ནས་ཁོང་ཚོར་བཟོ་རུ་བཅུག་སྟེ་རང་ཉིད་མི་ཞིག་ཡིན་པ་ཁོང་
ཚོར་ཤེས་སུ་འཇུག་དགོས། དེ་ནས་བདུན་ལྷག་གཅིག་གམ་ཡང་ན་ལོ་ཆེས་མང་ཡང་དེ་ལྟར་
བྱས་ན་རིམ་བཞིན་ཁོང་ཚོ་དང་ཉེ་བར་བཅུར་བྱུང།

ངའི་ལག་ནས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དཔེ་ཆ་ཁྱེད་མཁན་དེངས་གསལ་ལོར་དྲན་བྱུང། ཁོང་
གིས་དང་ཐོག་དམ་པའི་གསུང་རབ་ལ་བསྐྱེད་ཆེས་དེབ་དེ་ཐག་རིང་སར་གཡུགས། ཁོང་ལ་
མཚོན་ན་དྲི་མ་དེ་ནི་དངོས་གནས་མཚར་པོ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཤོག་ལུ་དང་བར་སྤྲུག་གི་དྲི་མ་ནི་
ཁོང་གིས་སློབ་ཆད་བསྐྱེད་མ་ཕྱོང་བ་རེད།

དུས་ཡུན་རིང་པོ་འགོར་བ་དང་བོད་པ་ཚོར་འགྲུར་ལྷོག་ཆེན་པོ་བྱུང་ཞིང་། ད་ལྟ་ང་ཚོས་ཁོང་
རྒྱམས་བདའ་བ་དང་ཡང་ན་ཁོང་ཚོས་དམ་པའི་གསུང་རབ་གཡུག་པ་མ་ཡིན་པར། ང་ཚོར་ཐོན་
ལུངས་འདང་ངེས་མེད་པས་ཁོང་ཚོའི་དགོས་མཁོ་བསྐྱེད་མི་གྲུབ་པ་དེ་རེད།

ཉེན་ཞིག་གི་མཚན་མོར་ངས་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་སྤོང་དུས་སུ་ བོད་པ་ཞིག་ང་ཚོའི་ཚོས་
ཁང་གི་མདུན་ནས་འགོ་དུས་ངས་ཁོང་ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་ཞིག་སྤྲུང་བ་ཡིན། ཁོང་

གིས་ཕྱེ་བསྐྱར་བསྐྱར་བྱས་རྗེས་སུ་མཐུང་མདུན་དུ་བསྐྱོད། དེ་ནི་ཁོང་ཚོས་བཀའ་དྲིན་ལུ་བའི་ཚུལ་
ཡིན། ཅང་མ་འགོར་བར་ངས་སྲང་ལམ་དུ་བལྟས་པ་ན་བོད་པ་འགའ་ཞིག་ཚོས་ཁང་གི་ཕྱོགས་
སུ་རྒྱག་འགོ་བ་མཐོང་ཞིང་། ཁོང་ཚོས་དགོན་མཚོག་གི་བཀའ་ཡོད་པའི་དམ་པའི་གསུང་རབ་
སྐོང་བ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ། བོད་སྐོང་ས་ཤར་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་ནི་ལྷིང་འཇགས་
ངང་གནས་ཤིང་རྒྱུབས་མགོན་ཡི་ཤུའི་ཞབས་ཏོག་རྒྱུབ་མཁན་མེད། ཡིན་ནའང་དུས་རབས་
19པའི་ལོ་རབས་90ཡི་ནང་དུ་དེ་ཡོད་ཚང་ལ་འགྲུང་ཕྱོག་བྱུང་བ་སྟེ། འཇིགས་པ་མེད་པའི་
འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྟེལ་མཁན་འགའ་ཤས་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་དུ་སྐྱེ་བས་པ་རེད།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལྷོ་ལམ་དང་ཞིན་པའོ་སིན་ལྷོ་ལམ་གཉིས་1892ལོར་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་དུ་སྐྱེ་བས་
ནས་དུས་ལྟན་རིང་ཞིང་སུལ་དུ་བྱུང་བའི་ཡི་ཤུའི་ཚོས་སྟེལ་འགོ་བརྩམས་ཏེ། ཨ་མདོའི་བོད་པ་
སྐོང་སྲག་མང་པོས་ཐེངས་དང་པོར་དགོན་མཚོག་གིས་མི་རྣམས་སྐྱོབ་པར་འགྲུང་བའི་དགོངས་
འཆར་ཐོས་པ་རེད།

ལོ་འགའི་རྗེས་ཀྱི་1896ལོར། སུའུ་ཏེན་ཨེ་ལུ་མིར་ཁྲིམ་རྒྱུད་ཀྱི་སྲུན་རྒྱ་གཉིས་ཏེ་མར་ཐིན་
དང་དུ་བིད་གཉིས་ས་ཁུལ་དེར་སྐྱེ་བས་ནས་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་མིན་རྫོང་སྟེ། རྒྱ་
རིགས་དང་བོད་རིགས་གཉིས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་བརྒལ་བའི་དམག་འཐབ་རང་བཞིན་གྱི་ས་
ཆ་ཞིག་ནས་རྟེན་གཞི་བཙུགས།

ལོ་མང་པོ་ཞིག་གི་རིང་ལ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་དང་ཞིན་པའོ་སིན། ཨེ་ལུ་མིར་ཁྲིམ་རྒྱུད་བཅས་ཀྱིས་
དཔའ་ངར་ཆེར་བསྐྱེད་ནས་བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པ་དང་། ཁོང་ཚོའི་བྱིས་པ་
རྣམས་འཇིག་རྟེན་གྱིས་བརྗེད་ཟིན་པའི་གནས་དེར་སྐྱེས་ཤིང་། བྱིས་པ་ཚོ་ནས་སོན་རྗེས་མང་
ཆེབས་ཀྱང་བོད་པའི་ཁྲོད་སྡོམ་གི་ཀར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པ་རེད།

དོ་ཞི་ཏུ་འཇུག་ཡེ་ལེ་མི་ཏུ་དྲུག་གཉིས། (Cecil and Eleanor Polhill)

དོ་ཞི་ཏུ་འཇུག་ཡེ་ལེ་མི་ཏུ་དྲུག་གཉིས།

བོད་པའི་ཁོད་གནས་པའི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྐྱེལ་མཁའ་རྣམས་ཀྱི་གསུ་སུ་གྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་དོ་ཞི་ཏུ་འཇུག་ཡེ་ལེ་མི་ཏུ་དྲུག་གཉིས་ཀྱང་ཡོད། དོ་ཞི་ཏུ་འཇུག་ཁོད་གི་གཙུང་པོ་དོ་སུན་ཏུ་གཉིས་ཅི་ཁམ་སྐྱི་རེ་ལྷི་སྐོབ་ཚེན་གྱི་སྐྱེས་ལུ་ལུལ་བྱུང་བདུན་པོ་ནང་གི་ཡིན། ཁམ་སྐྱི་རེ་ལྷི་སྐོབ་ཚེན་གྱི་སྐྱེས་ལུ་ལུལ་བྱུང་བདུན་པོ་ཞེས་པ་ནི་ཁམ་སྐྱི་རེ་ལྷི་སྐོབ་ཚེན་གྱི་སྐོབ་མ་བདུན་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་ཚོས་ཨ་རིའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་འཆང་མཁའ་མའོ་ཏའི་བཀའ་ལ་མཉམ་རྗེས་འཛམ་གླིང་གི་མཐའ་མཚམས་སུ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྐྱེལ་དུ་འགོ་བར་སེམས་ཐག་བཅད་པ་རེད།

དོ་ཞི་ཏུ་འཇུག་ཁོད་1885ལོར་གྲུང་གོ་རུ་སྐྱེ་བས་རྗེས་མཚོ་སྐོན་ལ་བསྐྱད་པ་དང་ཁོང་གིས་ཨ་མདོ་པའི་དགོས་མཐོ་གཙོ་བོར་བཟུང་བ་རེད། ཁོང་ཉིད་1888ལོར་ཨ་མི་ཏུ་དྲུག་གཉིས་བསྐྱེགས་ཤིང་། ལྷོས་སུ་ཁོང་གཉིས་སི་ཁོན་ཞིང་ཚེན་ལུབ་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་མཁར་རྫོང་ཡོད་སའི་རྒྱང་རྒྱུ་དུ་བསྐྱད། ཐོག་མའི་ལྷ་འགའ་ཡི་ནང་དུ་ཡོད་ཚད་བདེ་སྐྱེག་ཡིན་པས་ཁོང་གཉིས་ས་ལྷོགས་སོ་སོར་ཡུལ་སྐོར་བྱེད་དུ་སོང་ནས་གོགས་མང་པོ་བསྐྱེགས།

ཡིན་ནའང་1892ལོའི་ལྷ་7པར་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་གྲོ་ལུང་དུ་ཞབས་ཏོག་སྐབ་མཚམས་བཞག་པ་རེད། ལྷོས་སུ་དེར་བྱང་རྒྱུ་དུ་གི་མང་ཚོགས་ཁོད་ཟིང་འཕྲུག་ལངས་པས་ཁོང་གཉིས་སོག་འཚོར་བའི་ཉེན་ཁར་ཐུག་ཡུལ་དེར་ཐོན་པ་ཚབས་ཚེན་ཞིག་བྱུང་ནས་ལྷ་བས་ནས་ལྷའི་འགྲུང་ལྷོག་དེ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྐྱེལ་མཁའ་ཀྱི་རྒྱུན་ལས་བྱུང་བར་བརྟེན། ཆར་རྒྱུ་དང་པའི་ཉེ་མས་ལྷ་བར་མཐུད་པ་ལ་མང་ཚོགས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོར་བཅུངས་པའི་སྐད་སེམས་ཚེ་རྒྱུན་ནས་ལྷ་7པའི་

ཚེས་29ཉིན། ཟིང་ལུག་ནང་ལྷགས་མཁན་རྣམས་ཞིག་གིས་ཏོ་ཞི་རྩུ་འཛིན་བཟུང་བྱས་ནས་
རྣམས་རནས་སྐྱབས་པའི་ཤིང་ལེབ་ཀྱིས་ཁོང་ལ་གཙུག་རྩུང་བཏང་ཞིང། ཁོ་ཚོས་ཁོང་གི་རྒྱུ་ལག་
གཉིས་ཀ་བསྐྱམས་ཏེ་ཉིམ་ཚོ་པོའི་འོག་ཏུ་བཞག་པ་དང། ཁོ་ཚོ་ཁོང་གི་མཐའ་ལ་རྩལ་ནས་ངན་
རྣམས་བྱས། ཨར་སི་རྩུང་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་བྱུང་གཙུག་རྩུང་ཐེབས། ཡིན་ནའང་ཡག་ཡག་ཅིག་ལ་བྱིས་
པ་ཚོར་བྱིས་མཚེས་ཀྱི་རོགས་སྐྱོབ་ཐོབ་པས་བདེ་བར་ལུས། ཁོང་གཉིས་ཀྱི་གཡོག་པོ་གཉིས་
ལའང་གཙུག་རྩུང་ཐེབས་ནས་ཁོང་ཚོ་ལ་ཁོར་དང་བཅས་པ་སྲང་ལམ་དུ་བཅའ་བྱིད་བྱས་ཏེ་མཁར་
རྫོང་ཕྱི་རོལ་དུ་བསྐྱལ། ཟིང་ལུག་ནང་ལྷགས་མཁན་ཚོས་ཁོང་ཚོ་མཁར་རྫོང་ཕྱི་རོལ་དུ་རྒྱུ་
ལག་གཉིས་ཀ་བསྐྱམས་ཏེ་ཆར་རྒྱུ་ལབ་པའི་བར་དུ་འཛོག་པར་འདོད་པ་རེད།

མཚུག་མཐར་ས་གནས་དེ་གའི་འགོ་དཔོན་ཀྱིས་ཏོ་ཞི་རྩུ་འཛིན་ཨར་སི་རྩུང་གཉིས་ཀྱི་སྐོག་
བསྐྱབས། ཡིན་ནའང་གཡོག་པོ་གཉིས་ལ་མང་ཚོགས་ཀྱིས་གཙུག་རྩུང་བཏང་བར་མ་ཟད་མཛེས་
པར་ཤིང་སྐོག་བརྒྱུ་རྗེས་དག་ཚོད་ཡིད་ཚིམ་པའི་ངང་ནས་བྲལ། ཉིན་གཉིས་འགོར་རྗེས་ཁོང་ཚོ་
དམག་མིའི་སྐྱོད་སྐྱོབ་འོག་གོང་ཁྱིམ་དེ་དང་ཁ་བྲལ་བྱས་ནས་སོང།

ཨར་སི་རྩུང་ནང་དུ་རྒྱུད་པའི་དད་ལྡན་ཚོར་གཙུག་རྩུང་བྱེད་སྐབས་ཁོག་སྡོད་གཙུག་རྩུང་
ནས་བརྒྱུད་པ་དང། ཁོང་ཚོའི་གཡོག་པོ་གཉིས་ཏེ་སྐྱུན་ལྷན་མང་དང་སྐྱུན་ལྷན་ཀྱང་གཉིས་ལ་
ཟིང་ལུག་ནང་ལྷགས་མཁན་ཚོས་རྟ་ལུག་དང་དབྱུག་པས་བརྒྱུད་པའི་དང། རྒྱུ་ཚོ་ནང་དུ་བཅུག་
སྟེ་ཉིམ་ཚོ་པོའི་འོག་ཏུ་བཞག་པ་དང། སྐྱུན་ལྷན་ཀྱང་གིས་མཁར་གཙུག་རྩུང་དེ་ལོ་དེ་ལོར་མཚོག་གི་
བྱིན་རྒྱུ་ལོག་ཡིན་པར་འདོད་པ་དང། བྱིས་སུ་ཁོང་གིས། ངས་བསྐྱུར་མ་ལུང་པར་དགོད་ཁ་
ཤོར་སོང། མང་ཚོགས་ཀྱིས་ང་ཚོའི་རྒྱུ་ལག་བསྐྱམས་ནས་སྲང་ལམ་རྒྱ་དུས་དངོས་གནས་
རང་ཅག་གི་གཙུག་པོ་ལེ་ལུ་སྐྱ་ཤི་ཀ་དང་འདྲ་བ་རེད་ཅེས་བརྗོད།

ལོ་མང་པོ་ཞིག་གི་རྗེས་སུ་ལུ་ཤི་ཀ་པ་རྒྱན་པ་ཞིག་གིས་ལེ་ལུ་འཛིན་སྟེ་ལ་མཁན་ཞིག་ལ། ཁོང་
གིས་ཟུང་རྒྱུ་རྫོང་གི་མཁར་གཙུག་རྩུང་ལེ་ལུ་ཤི་ཀ་པའི་རྣམས་འགྲུལ་གྱིས་ཁོ་ལ་བག་ཚལ་ས་
ཟབ་མོ་བཞག་པས། ཁོས་ཀྱང་ལེ་ལུ་སྐྱ་ཤི་ཀ་པའི་དད་པར་རྒྱས་ལོན་བྱེད་འདོད་པ་ཡིན་ཞེས་
བརྗོད་པ་དང། བྱིས་སུ་ཁོ་ཡང་དད་ལྡན་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

ཏོ་ཞི་རྩུ་འཛིན་ཨར་སི་རྩུང་གཉིས་ལ་མཁར་གཙུག་རྩུང་ཐེབས་པས་ཟུང་རྒྱུ་རྫོང་དང་ཁ་བྲལ་ན་
ཡང། གོང་དུ་འདྲིན་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྐོག་ས་ལེགས་པོ་ཞིག་ཡིན་པས། དུས་ལྡན་རིང་
མ་འགོར་བར་ལེ་ལུ་འཛིན་སྟེ་ལ་མཁན་གསར་པ་རྣམས་ཁོང་བཟའ་བ་གཉིས་ཀྱི་ཚབ་བྱེད་དུ་ལུ་
དེར་འོངས་པ་རེད། ཏོ་ཞི་རྩུ་འཛིན་ཨར་སི་རྩུང་གཉིས་ལ་བྱིས་པ་དུག་ཡོད་པ་དང། (བྱ་གསུམ་
དང་བྱ་མོ་གསུམ།) ཁོང་ཚོས་སུ་མཐུད་དུ་བོད་བྱང་རྒྱུད་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་ཟི་ལིང་གོང་ཁྱིམ་དུ་
ཞབས་ཏེ་ག་བསྐྱབས། 1900ལོར་ཟིང་ལུག་ལངས་རྗེས་དེ་ཉིན་རིའི་གཞུང་ཚབ་དོན་གཙུག་
ཁང་གིས་ཁོང་ཚོ་ཟི་ལིང་ནས་ཁ་བྲལ་བྱེད་པའི་བཀའ་བབས།

ཨ་མ་སི་ཏུང་ནི་1904ལོར་ནང་བྱུང་ནས་ཚེ་ལས་འདས་པ་དང་། རོང་གཉིས་ཀྱིས་མཉམ་དུ་
དཀའ་སྤྲུག་ཚད་མེད་བྱངས་པས་ན། མིའི་ཚེ་སློག་གི་ཚེས་མཚུག་མཐའི་བདུན་ཕྲག་འགའ་ཡི་
ནང་དུ་སྐྱེས་པས་མོ་ལ་འོང་དང་གཉེན་བརྒྱུགས་པར་འགྲོད་པ་སྐྱེས་ཨེ་མྱོང་དྲིས་པར། ཨ་མ་
སི་ཏུང་གིས་ལྷུང་དུ། ཉམ་ཡང་འགྲོད་མ་མྱོང་སྟེ། ང་ཚོས་མི་ཚེ་ཡག་པོ་ཞིག་མཉམ་དུ་བསྐྱེད་
བ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ།

ཐེ་ཨན་ནེ། (Annie Taylor)

བོད་ལུ་ཁྱོན་པའི་ཐེ་ཨན་ནེ།

བྱིས་པ་བྲ་ཚལ་ཅིག

བོད་ལྗོངས་སུ་ཡེ་ཤུ་ལྷ་གི་ཀའི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཚོར་དཔའ་ངར་ལྡན་པའི་ལོ་རྒྱུས་མང་པོ་ཡོད་ཀྱང་། ཐེ་ཨན་ནེའི་ལོ་རྒྱུས་བཞིན་མི་སེམས་འགྲུག་ལྷན་པ་ཞིག་རྟེན་དཀའ་བ་ཡིན། མོའི་སྤོ་བརྟན་འགྲུར་མེད་ཀྱི་རང་དོན་རིང་ལུགས་དང་རྫོགས་མཐའ་མེད་པའི་ཚོད་སེམས་ཀྱིས་མོ་ནི་བོད་རང་སློབ་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་རྣམ་ཐོག་གི་ལུང་མེད་དང་པོ་རུ་གྱུར།

ཐེ་ཨན་ནེ་ནི་1855ལོར་དབྱིན་ཇིའི་ཚོང་པ་ལྷན་པོ་ཞིག་གི་བྱིས་ནས་སྐྱེས་ཤིང་། མོས་རང་ཉིད་ནི་བྱིས་པ་བྲ་ཚལ་ཅིག་ཡིན་པས། རྒྱུན་དུ་མ་རབས་ཀྱི་ལས་ལ་བྲེལ་བ་ཡིན་ཞེས་ཟེར། མོ་ལོ་འདུན་ཡིན་དུས་སྤིང་གི་འདབ་སྐྱིལ་ནད་བྱུང་བ་དང་། ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་སྤོ་ཡའི་ཡན་ལག་གཉན་ཚད་དག་ནད་བྱུང་བས་འཚིལ་ཉེ་བར་གྱུར། ལྷན་པས་ཀྱང་མོ་ནི་གཞོན་ནུ་ལོ་རྒྱུང་བར་དུ་མ་གཏོགས་གསོན་ནི་ལྷན་པར་བརྗོད་པས་པ་མ་གཉིས་ཀྱིས་མོ་ལ་གང་འདོད་ལྟར་བྱེད་དུ་བརྟལ་བ་རེད།

མོས་ལོ་13སྟེང་ལྷ་ཤི་ཀ་ལ་དང་པ་བྱས་རྗེས་དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་གྱིས་མོ་ལ་སེམས་འགྲུལ་
ཚེན་པོ་ཐེབས་སུ་བརྟུན་ནས། མོའི་སེམས་སུ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྟེལ་བའི་ལས་དོན་ནང་ཞུགས་པའི་
འདུན་པ་དྲག་པོ་སྟེས། དེས་མོའི་འབྱོར་ཐུག་ལྡན་པའི་པ་མ་གཉིས་ཡིད་པམ་བར་བྱས། དེ་ནི་
ཁོང་གཉིས་རང་གི་སྤྱི་ཚོགས་སྟེང་གི་གོ་གནས་ཀྱི་ཕྱིར་ནམ་ཡང་རྒྱལ་སྟེས་བཞིན་པས་རེད།
དེ་ནས་པ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཐེ་ཨན་ཞེ་ལ་འཛིགས་བསྐྱུལ་ཉེ་མོ་ལ་པ་མ་གཉིས་ཀྱི་ཤུལ་བཞག་
རྒྱ་ལོར་གང་ཡང་མེད་པའི་རྒྱལ་བརྗོད། ཡིན་ཡང་མོས་སྟོ་སེམས་ཅུ་གཅིག་གིས་གཙོ་བོའི་རྗེས་
སུ་འབྲང་བའི་སེམས་ཐག་བཅད།

ཐེ་ཨན་ཞེ་ལེ་སྟོ་ཅུ་བརྟན་པོས་ཡར་རྒྱས་བརྩོན་ལེན་བྱེད་པ་ཞིག་ཡིན་པས་ཀྱང་གོ་ནང་ལོགས་
ཚོགས་པར་ཞུགས་པའི་རེབ་བཏོན། 1884ལོར་མོ་ཀྱུ་ལ་བསྐྱད་དེ་ཀྱང་གོ་རྩ་སྟོབས་པ་དང་ཀན་
སུའུ་ཞིང་ཚེན་སྲུ་རྒྱུ་ལྟོ་ལྟོ་མངགས་པ་རེད།

ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར། ཐེ་ཨན་ཞེ་ལེ་ཤུའི་ཚོས་སྟེལ་མཁན་ལས་གོགས་ཚོས་མོ་ནི་
འགྲོགས་འདྲིས་བྱེད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང། མོ་ནི་གཤིས་ཀ་རྩལ་ཅིང་བརྩི་
བཀུར་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ཉེ་སིན་ཐེ་ལེར་གྱིས་རང་གི་ལག་ལོག་ལ་འགད་རྗེས་ལྟ་སུའི་
མི་ཞིག་ཡོད་པ་ཚོར་བ་རེད། དེ་བས་1890ལོར་ཉེ་སིན་ཐེ་ལེར་གྱིས་ཐེ་ཨན་ཞེ་ལེ་སྟོར་ལ་འདྲི་
ལྟར། མོ་ནི་ལས་གོགས་ཚོ་དང་འགྲོགས་འདྲིས་བྱེད་དཀའ་བའི་རང་དོན་རིང་ལུགས་པ་ཞིག་ཡིན་
པས། ལྷུང་དུ་ཕྱིར་དབྱིབ་རི་ལ་འགོ་རུ་འཇུག་དགོས་པའམ་ཡང་ན་ཁེར་རྒྱང་གིས་ཞབས་ཏོག་
རྒྱབ་དགོས་ཞེས་བརྗོད།

ཐེ་ཨན་ཞེ་ལེ་གང་མ་གསེས་གཉིས་ཡོད་དེ། རོ་ཚོ་ལུར་ནས་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་པའམ། ཡང་
ན་ཁེར་རྒྱང་གི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྟེལ་མཁན་ཞིག་བྱས་ཉེ་སྲུ་མཐུད་དུ་ཀྱང་གོ་རྩ་ཞབས་ཏོག་བརྒྱབ་
དགོས་པ་དང་། ཚོགས་པ་དང་རྒྱལ་སྟེས་བྱེད་མཁན་གང་ཡང་མེད་པ་དེ་རེད། དེ་ནས་མོས་ཀྱང་
གོ་རུའེར་རྒྱང་གིས་ཞབས་ཏོག་བརྒྱབ་པར་སེམས་ཐག་བཅད། ཡིན་ནའང་ཞབས་ཏོག་བརྒྱབས་
ནས་ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་མོའི་ལུས་པོའི་བདེ་ཐང་ལ་གནད་དོན་བྱུང་བས་ཨོ་སི་ལུ་ལི་ཡུ་རུ་
སོང་ནས་ལུས་པོ་གསོས།

ཡེ་ཤུའི་ཚོས་སྟེལ་མཁན་ཚོགས་མི་ཚོས་དེ་ནི་ཐེ་ཨན་ཞེ་མཐོང་མི་བྱབ་པར་འདོད། ཡིན་ནའང་
རོ་མཚར་བ་ཞིག་ལ་མོས་རང་གི་པ་ཡི་རྒྱ་ལོར་བཀོལ་ཉེ་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ལྷོ་རྒྱུད་དུ་གནས་སྐྱར་
ནས་རྒྱ་གར་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་བོད་ལྗོངས་མཐའ་མཚམས་དང་ཉེ་སར་གནན་སྟོད་བྱས། མོས་ནམ་ཡང་
རེབ་དང་བཅས་ལོ་ཉི་ལ་བོར་གངས་ཀྱིས་གཡོགས་པའི་རི་ཚོགས་ལ་ལྷ་བཞིན་ཡོད། བོད་
རང་སྐྱོང་ལྗོངས་དང་འགོ་འདྲེན་བཀག་པའི་ལྷ་ས་གོང་ཁྲེར་ནི་གངས་རིའི་པ་རོལ་གྱི་ལེ་བར་
350མཚམས་ཀྱི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པ་རེད།

མོ་རྒྱ་གར་དུ་སྡོད་དུས་དཀའ་ལག་མང་པོ་སྤངས་ཤིང་། བོད་པ་ཚོས་མོས་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་
དེ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་འདོད་པ་ཤེས་རྗེས་མོ་ལ་དམིགས་བྱས་པ་དང་། ས་དེ་གའི་མི་མང་པོ་
ཞིག་གིས་མོའི་འཆར་གཞི་ལ་བཀག་འཁོག་བཅོས། ཐབས་གང་གིས་ཀྱང་གོ་མི་ཚོད་པ་ཤེས་
རྗེས་བོད་པའི་འགོ་དཔོན་ཞིག་གི་ཚུངས་མོ་མགོན་དུ་བོས། བྱེ་ཨན་ཞེ་ཡིས་དེ་ནི་གོག་ས་སྤྱི་ག་
པའི་གོ་སྐབས་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན་པར་འདོད་དེ་བྱུང་མེད་དེ་ཚང་ལ་སོང་། བྱུང་མེད་དེས་གཡོས་
སྐྱོད་བྱས་པའི་ཟ་མ་ནི་བྱ་སྡོང་དང་འབྲས་ཡིན་ལ། མོས་ཟ་མ་དེ་ཅོས་མ་ཐག་ཏུ་ལུས་བོ་མི་བདེ་
བར་གྱུར་ནས་དུག་ལོག་པའི་ནད་བརྟག་མཛོན།

བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་ལུབ་སྤྱོད་ཀྱི་བྱུང་མེད་དང་པོ།

བྱེ་ཨན་ཞེ་ཡི་སེམས་སུ་རང་ཉིང་ནི་ལྷ་ས་གོང་ཁྲེར་དུ་བསྐྱོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་
སྤེལ་མ་ཐབས་ཐོག་མ་བྱེད་འདོད་པ་མེད། བར་སེམས་ཀྱི་རེ་བ་དེས་ནམ་ཡིན་ཡང་མོ་ལ་སྐུལ་སྐྱོད་
བྱས། ཡིན་ནའང་རྒྱ་གར་དང་བོད་ལྗོངས་མཐའ་མཚམས་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་བཀག་སྡོམ་ནན་མོ་
ཡོད་པ་མོས་གསལ་པོར་ཤེས་ཡོད། དེ་ནས་མོས་སྡོ་སྡོ་བས་བསྐྱོད་པའི་འཆར་གཞི་ཞིག་བཀོད་པ་
ནི་བོད་ལྗོངས་བྱུང་སྤྱོད་ཀྱི་ཨ་མདོ་ས་ལུལ་བརྒྱད་ནས་ལྷ་ས་དུ་བསྐྱོད་པར་བརྟུན།

1892ལོའི་ཟླ་9པའི་དགུན་སྐབས་ལ་ཉེ་བའི་དུས་སུ། བྱེ་ཨན་ཞེ་ཡིས་རང་ཉིང་ལྷ་སར་བསྐྱོད་
པའི་དུས་སུ་སྐབས་པ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་། འགྲུལ་བཞུད་དེར་ལེ་བར་1600ཡི་ལམ་ཐག་ཡོད།
བྱེ་ཨན་ཞེ་ཡིས་ཏཱ་16ལ་ལལ་བཀག་ནས་ལམ་དུ་ཆས་པ་དང་། མོ་ལ་སྡོ་དཀར་བའི་རྩེ་རིགས་
ལག་རིགས་ཡང་ཐུབ་དང་ཁོའི་བོད་མོ་རྒྱུང་མ། གཞན་དུང་མི་གཉིས་བཅས་པ་མོ་དང་མཉམ་
དུ་བསྐྱོད་པ་མེད།

བྱེ་ཨན་ཞེ་ཡིས་དཔུང་ལག་ལྷུང་དུ་དཀའ་ཚོགས་ནང་ལྷུང་ཞིང་། རྒྱ་ལོར་དང་རྟ་རྒྱམས་འཕྲོག་
པའི་སྤྱིར་རྩེ་རིགས་ཀྱི་ལམ་སྲིད་བས་ཐེངས་གཉིས་ལ་བྱེ་ཨན་ཞེ་གསོད་རྩིས་བྱས། ཡིན་ནའང་
ཡང་ཐུབ་ཡིས་སྡོ་མོ་ནས་དོན་དེ་ཚོར་བས་བྱེ་ཨན་ཞེ་ལ་གཞོད་འཚོ་གང་ཡང་ཐེབས་མ་ཐུབ། ཁོང་
ཚོ་གདུག་རྩུབ་ཅན་གྱི་མགོ་ལོག་བོད་པའི་མངའ་ཁོངས་བརྒྱད་ནས་འགོ་དུས་རྟ་སྐོར་ཞིག་དང་ཅ་
དངོས་ཁ་ཤས་དེ་ཚོས་བརྟུས་ཁྲེར་བ་མེད།

བྱེ་ཨན་ཞེ་ཡིས་བོད་ལུ་གྱོན་ཞིང་སྐྱོད་ཡང་བཞུར་ནས་བོད་ཀྱི་རོ་མོ་ཞིག་ཏུ་བརྟུས་ཤིང་། མོས་སྤྱི་
ལོགས་སུ་ནམ་བསྐལ་དགོས་པས། བམ་ཡིན་ཡང་དགོན་མཚོག་གིས་རང་ཉིང་སྐྱེས་པ་གདུག་
རྩུབ་ཅན་དང་གཅན་གཞན་གྱི་ཁ་ནས་སྐྱོད་པར་གསོལ་བ་བཏབ། གནས་དེར་རྒྱུན་པར་གཅན་
གཞན་དང་སྐྱུང་གི་ཡོད་པ་མེད།

འགྲུལ་བཞུད་ཉིན་རེ་ནས་ཉིན་རེར་རྫོག་འཛིང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་དང་། རག་པས་ཁོང་ཚོའི་སྐྱེ་གྲུང་དང་ལྷ་བ་བརྐྱས་པར་མ་ཟད་སྐོ་ཐོག་མང་ཆེན་ཡང་བསད། བྱིས་སུ་ཁོང་ཚོའི་བློད་གྱི་མི་ཞིག་གི་བ་དང་གཞན་ཞིག་བྱིར་ལོག་སོང་། རྒྱ་མི་ཞིག་གིས་མོ་ལས་རྒྱ་ལོར་བསྐྱངས་ཀྱང་མ་སྐྱད་པས་ས་དེ་གའི་བོད་པ་ཚོར་མོ་གཏུག་ནས་འཛིན་དུ་བཅུག།

དེ་ནས་འགོ་དཔོན་གྱིས་མོ་ལ་འདྲི་གཙོད་བྱས་ཤིང་། ཐེ་ཨན་ནེས་རང་གི་འཆར་གཞི་འོ་དོན་མེད་ཅིག་ཡིན་པ་ཤེས་ནས་བྱིར་མཚོ་སྐོན་ཞིང་ཆེན་དུ་ལོག་དེས་པར་འདོད། ཡིན་ནའང་མོས་དེ་ལྟར་བྱེད་པ་མར་ཞོག་ལུ་མཐུད་དུ་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཀྱི་བྱིས་སུ་སུ་བསྐྱོད་པ་རེད། བྱིས་སུ་ཟླ་གཉིས་ཙམ་ལ་བསྐྱོད་ཀྱང་མོས་དུད་ཚིམ་གཅིག་ཀྱང་མ་རྟེན། དུས་དེར་མོས་ལུ་བ་ཡང་བརྗེ་མ་ཐུབ་ལ། ཤིག་ཏུ་ཐང་ཆད་ནའང་གོམ་པ་མཐུན་དུ་སྐོས་ནས་རང་གི་འཆར་གཞི་ནས་ཡང་དོར་མ་སྐྱོང་བཟེད།

ཁོང་ཚོ་སྐྱབས་རེར་འབྲོག་པ་སྐྱོད་སར་སྐྱབས་ཀྱང་དེ་ལོ་དོན་བཟང་པོ་ཞིག་གཏན་ནས་མ་ཡིན། རྒྱུས་པ་གཏུག་རྒྱུ་བ་ཅན་དེ་ཚོས་སྐོན་ཆད་སྐྱི་པགས་དེ་འདྲ་དཀར་བའི་བུད་མེད་ཅིག་གཏན་ནས་མཐོང་མ་སྐྱོང་ལ། ཁོ་ཚོས་རྒྱན་དུ་རང་གི་ས་ཁོངས་སུ་འོངས་པའི་མི་ཆམེད་ལ་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་ནས་གསོད་པར་འགྱུར། ས་ཆ་ཞིག་ལ་སྐྱབས་པ་ན། རག་པ་སྐོར་ཞིག་གིས་ཁོང་ཚོའི་མཐའ་བསྐོར་ཏེ་ཁོང་ཚོ་གསོད་རྒྱུ་ཡིན་པའི་འཛིགས་སྐྱུལ་བྱས་ཤིང་། རག་པ་ཚོས་ཁོང་ཚོར་གྲོ་བུར་དུ་ཕྱོད་པ་དེར་ཐེ་ཨན་ནེ་ཡིས་འདྲི་ལྟར། རག་པ་200ལྷག་གིས་རྩོམ་ཐའ་ནས་བསྐོར་ཞིང་མི་མདའ་ཡིས་བརྒྱབ་པས་བྱོགས་བཞེར་བྲག་གིས་བཀའ། རྩོམ་ཐོ་སྐོར་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་ནོར་མང་པོར་ཐལ་བཀའ་ཡོད། རོར་དེ་དག་འདྲོགས་ནས་བྱོགས་བཞེར་བརྒྱགས་ཤིང་། ཐོག་པོའི་ཚོང་པ་འགའ་ཤིས་ལ་མི་མདའ་ཕྱག་པས་མི་གཉིས་སར་འབྲེལ། ལུ་བ་མང་པོ་སྐོན་པའི་མི་ཡི་བམ་རོ་གནས་དེར་ལུས། གྲང་རང་ཆེན་པོའི་མཚན་མོ་སྐྱབས་ལ་ཉེ་ཞིང་སྐྱིང་རྗེ་མེད་པའི་དྲག་ཆར་ཡང་འབབ་འགོ་བརྒྱམས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཐེ་ཨཀ་ཞེ་དང་མོའི་དཔུང་ལག་ལ་བོ་ཚོ་ལ་ཐེ་བས་སྐྱབས་མོ་རྟེན་ཞེན་ནས་ཚོ་ལ་མ་ཁབ་དག་ལས་
བརྒྱལ་བའི་ཚུལ།

ཟླ་འགའི་རིང་ལ་དཀའ་སྤྲུག་ཚད་མེད་ལུངས་རྗེས་ཐེ་ཨཀ་ཞེ་དང་ཡང་ལུ་མིང་ལ་ཚོ་སྤྱིད་ཅེས་
འབོད་པའི་བོད་མོ་ལག་རོགས་བཅས་པ་དམིགས་སའི་ཉེ་སར་སྤེལ་ས་པ་དང་། དེ་ནས་ཉེན་
གསུམ་གྱི་ལམ་ཐག་གིས་ཁོང་ཚོ་སྤོང་ཉེ་མ་ལྷ་སར་སྤེལ་ས་ཤེས་ཤིང་། ཡིན་ནའང་གོང་ཁྱེད་དུ་
འགོ་བའི་ལམ་ཚང་མ་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་དམག་གིས་བསྐྱངས་ནས་ལྷ་སར་འགོ་མཁའ་ཚང་མ་
འགོག་བཞེན་འདུག རྒྱལ་བ་ཚང་གིས་གལ་ཉི་དམག་ལ་ཚོ་ལ་མ་ཁབ་ཡོད་ན་གསོད་དགོས་པའི་
བཀའ་གནང་ཡོད། བོད་པ་ནང་དུ་ཚུད་པའི་མི་སྲུ་ཞིག་ཡིན་ཡང་ཚོག་མཚན་མ་ཐོབ་པར་ལྷ་སར་
སོང་མི་ཚོག་པ་ཤིང་།

དེ་ཡང་བོད་དམག་གིས་མི་དེ་གསུམ་པོ་ནི་དབྱིན་ཇིའི་ལུང་མེད་ཁེར་རྒྱུད་ཞིག་གིས་སྤྲེལ་བྱིད་
ཅིང་། ཁོང་ཚོའི་བཟའ་བུར་ཡོད་ཚད་སྤྱད་ཚར་བ་རྟོགས་རྗེས། དམག་དཔོན་གྱིས་ཁོང་ཚོ་ཕྱིར་
ལོག་དགོས་པའི་བཀའ་བབས། ཡིན་ནའང་ཐེ་ཨཀ་ཞེ་ཡིས་དམག་དཔོན་དེ་ལ་གལ་སྤྱིད་ཁོང་
ཚོ་ཕྱིར་ལོག་ན་བཟའ་བུར་གང་ཡང་མེད་པས་ལམ་ནས་འཚེ་ཤེས་ཡིན། དེ་ལྟར་ཡིན་ཚེ་སྤིག་
ཉེས་ཡོད་ཚད་དམག་དཔོན་གྱི་སྤྲིང་ལ་འཁོར་ཤེས་ཡིན་ཚུལ་བརྗོད།

དེ་བས་བོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་དེས་མི་གཞན་ལ་བཀའ་བབས་ནས་གྲུར་དཀར་པོ་ཞིག་སྤེལ་བྱ་
བཅུག་སྟེ། མི་དེ་དག་ལ་ཉེ་བྱེད་དགོས་པར་གྲོས་བྱས་པ་ཤིང་། དམག་དཔོན་འཁོར་དང་བཅས་
པས་བརྟུག་ཞིབ་བྱས་རྗེས་མཚུགས་འབྲས་ཚེ་ཕོ་བྲང་པོ་ཉ་ལ་རུབ་ལུགས་པའི་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་
ཞལ་རོར་ལུ། ཐེ་ཨཀ་ཞེ་ཡིས་ཐེངས་འདིའི་འདྲི་གཙོད་གྱིས་མོའི་ལས་དབང་ཐག་གིས་གཙོད་
རྒྱ་ཡིན་པ་སྐྱོ་མོ་ནས་རྟོགས་ཡོད། ཡུན་རིང་བའི་ཉེན་བཅོམ་པའི་ནང་དུ་ཅི་བྱུང་བ་འདི་ལྟར། ཐེ་
ཨཀ་ཞེ་ཡིས་ལུགས་ཡོད་ཚད་གྱིས་མོ་དང་བོད་པའི་ལག་རོགས་གཉེས་གྱི་ཚོ་སྤིག་གི་ཚེད་
དུ་འགྲུན་རྒྱལ་བྱས་ཤིང་། ཁོང་ཚོའི་ལས་དབང་ནི་ར་མངར་མོ་འབྲུང་བཞེན་པའི་འགོ་དཔོན་དེ

ཚེའི་ལག་ཏུ་ཡོད་པ་རྟོགས་ཡོད། ཡོད་ཚད་དགྲིལ་དབུས་སུ་ཡོད་པའི་བྱང་མེད་འདི་ལས་བྱུང་བ་
ཡིན། བྱི་རྒྱལ་པ་ཞིག་གིས་བྲིས་ས་དང་འགལ་ནས་བཅའ་འཇུག་བྱས་པའི་ཉེས་སྐྱོན་བཟོས་
ནའང་། བཅའ་མ་འདིའི་ལག་ཏུ་མཚོན་ཆགང་ཡང་མེད་པར་མ་ཟད་འབྲུལ་བ་ལ་སོགས་ཀྱང་
མེད་པ་མེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

དེ་ནས་པོ་བྱང་པོ་ཏུ་ལའི་འཕྲིན་ལན་འབྱོར་ཚེ། དམག་དཔོན་གཉིས་ཀྱི་གདོང་གི་རྣམ་འགྲུབ་
མཐོང་པ་ན་ཐེ་ཨན་ཞེ་ཡིས་རང་ཉིད་ལྟ་སར་འགོ་མི་བྱུང་བ་གཞི་ནས་ཚོར། མོ་ནི་མཐའ་མཚམས་
བརྒྱལ་བར་ཉ་ཅང་དགའ་བའི་མི་ཞིག་ཡིན་པས། མོས་རང་ཉིད་གྲོང་ཁྱེར་བསྐོར་ནས་མཐའ་
མཚམས་བརྒྱལ་ཏེ་སྤྱིར་རྒྱ་གར་དུ་ལོག་ཚོག་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་རེད། ཡིན་ནའང་མོའི་རེ་བ་དེ
དམག་དཔོན་ཚོས་དང་དུ་མ་སྤངས། དེ་ནས་མོས་མི་དེ་དག་དང་གོས་བྱས་མཐའ་མོ་ལ་སྐྱུ་གུར་
ཞིག་དང་རྟ་ཞིག་བཟའ་བཏུང་འདང་ངེས་བཅས་སྤྱད་ནས་སྤྱིར་མཚོ་སྐོན་ལ་ལོག་ཏུ་བཏུག་པ་
རེད།

རལ་དུ་བ་ཀྱིས་མནར་བའི་འགྲུལ་བཞུད་པའི་ཕྱུགས་ཚུང་ཚུང་འདི་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་མཚོ་སྐོན་དུ་
མ་སོང་བར། གོ་མ་འགོས་འཁྱོང་བཞིན་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་མངའ་སྡེ་བའི་སྤྱི་རྒྱུ་རྩེ་གི་སྤོན་
ཞིང་ཆེན་དར་ཅེ་མདོ་ཡི་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད། དེའི་སྐོར་ལ་འདི་ལྟར། ཡུལ་དེ་ནི་གང་རུ་ཆེ་བ་བརྗོད་
ཀྱིས་མི་ལང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཞོང་ཚོས་ཨོང་བས་མེ་བྱས་ནས་ཟ་མ་བསྐོལ་ན་ཡང་ཚོས་རྒྱ་མེད་
པ་རེད། བསྐྱེད་མར་ཉིན་20ཡི་རིང་ལ་ཞོང་ཚོ་སྤྱི་རྒྱུ་རྩེ་གི་ཉལ་ག་མེད་བྱུང་། ཞོང་ཚོའི་མཐའ་
འཁོར་དུ་ནམ་ཡིན་ཡང་ཁ་བ་ཡང་འབབ་ཀྱིན་ཡོད་ཅེས་བཀོད།

1893ལོའི་ལྷོ་4བར། ཐེ་ཨན་ཞེ་དང་མོའི་བོད་པའི་གོ་གས་པོ་གཉིས་དར་ཅེ་མདོ་རྒྱ་སྤྱོད་བས་
ཤིང་། ཞོང་ཚོས་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་གྱི་འགྲུལ་བཞུད་དེ་འགོ་བཙུམས་ནས་ལྷོ་བདུན་དང་ཉིན་
བཏུ་འགོར་སོང་།

ཐེ་ཨཀ་ཞེ་དང་མོའི་ཕྱོགས་པོ་མང་མཉུན་དང་ཚེ་རྒྱུད་བཅས་པ།

སྟོན་རྒྱུད་ནས་ཤེས་ཐུབ་པའི་མཚུགས་འབྲས།

ཐེ་ཨཀ་ཞེ་དང་པའ་རང་ལྷན་པའི་རང་ལྷ་སར་བསྐྱོད་ནའང་རྒྱལ་ཁ་མ་ལོག། ཡིན་ནའང་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་མོ་ནི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་མ་གྱི་པ་གཞན་ཀུན་ལས་ཀྱང་ལྷག་པར་ལྷ་སའི་ཉེ་སར་བཏུང་པར་མ་ཟད། རྒྱུ་བས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་ཡང་ལམ་བར་དུ་བསྐྱུགས་ཐུབ་པ་བྱུང།

དེ་ནས་ཚོས་ཚོགས་དང་འཛིག་རྟེན་པའི་ཚོགས་པ་སོ་སོས་ཚོགས་འདུ་བསྐྱེས་ནས་ཐེ་ཨཀ་ཞེས་གཏམ་བཤད་གནང་བར་གདན་འདྲེན་ཞུས། ཚོགས་འདུའི་སྟེང་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཡིད་སྦྱོན་འཚོར་བའི་མིག་མདངས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་མྱོང་བའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་པའི་བྱུང་མེད་དེ་ལ་བལྟས་པ་རེད།

འགྲན་སྐྱོང་དེ་ནི་མ་གྱི་ཀ་པ་མང་པོ་ཞིག་གི་མདུན་དུ་ལྷགས་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་ནི་ཁོང་ཚོའི་བརྗོད་གཞི་དང་གསོལ་བ་འདེབས་པའི་དོན་གཙོ་བོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར། བྱུང་མེད་མེད་རྒྱུང་ཞིག་གིས་ཚོས་སྐྱེལ་མཁའ་སྐྱེས་པ་དག་ལས་ཀྱང་དཔའ་རང་ཚེར་བསྐྱོད་དེ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དབུས་ཁུལ་དུ་བསྐྱོད་པའི་དོན་དེས་སྐྱེས་པ་ཚོ་དོ་ཚོར་སྐྱུར་བ་རེད།

ཕྱགས་ཁུར་དང་རྒྱབ་སྐྱོར་མང་པོ་ཐོབ་པའི་དབང་གིས་ཐེ་ཨཀ་ཞེས་བོད་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབ་ཏུ་འགྲོ་བའི་གདོང་ལོན་རྒྱུ་ལག་ཅིག་བཅུགས་པ་དང་། དུས་ལུན་བྱུང་སྐབས་གི་ནང་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་འདོད་ཡོད་པའི་སྐྱེས་པ་14ཡིས་གྲུབ་པའི་དབུང་ལག་ཅིག་རྒྱ་གར་ལུལ་དུ་སྐྱེབས་གིང་། ཁོང་ཚོའི་མཐར་ཐུག་གི་རེ་བ་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་རྒྱུ་དེ་ཡིན།

ཡིན་ནའང་ཡུལ་དེར་ཚུམས་ཡོད་པའི་མི་ཡིས་གཞོན་འཛོལ་གྱི་འབྲུང་རྒྱ་ཡིན་པ་སྐྱོ་མོ་ནས་ཤེས་
 ཉོགས་བྱུང་། ཐེ་ཨའན་ཞེ་རང་གིས་ཀྱང་སྐར་འབྲས་ལྗོངས་བརྒྱུད་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་བར་ཚོད་
 ལྷ་བྱས་ནའང་པམ་ཁ་ཉོས། འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཁན་འགོ་དཔོན་ཚོར་སེམས་ཁྲལ་ཞིག་ཡོད་པ་
 འོ། ཞབས་ཏོག་རྒྱུབ་མཁན་གྱི་སྲུབ་གསལ་བའི་མིང་དེ་ཡིས་མི་རྣམས་ལ། འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་
 མཐའ་ཡིས་ཐེངས་དང་བོར་བོད་ལྗོངས་སུ་ལས་དོན་སྐྱེལ་བའི་བག་ཚགས་འཛོག་པ་དེ་ཡིན།

1894ལོར་གནས་སྐབས་ཙམ་གྱི་བོད་ལྗོངས་གདོང་ལེན་ཞབས་ཏོག་སྲུབ་གྲི་ཁོངས་མི་ཚོ་
 གྲལ་བྱུང་གཉེས་པར་འདུག་མཁན་ཐེ་ཨའན་ཞེ་ཡིན།

བོད་ལྗོངས་གདོང་ལེན་ཞབས་ཏོག་སྲུབ་གྲི་གར་བྱུང་རྒྱུ་དུ་སྐྱེལ་བས་ནས་ཡུན་རིང་མ་
 འགོར་བར། ཚོས་སྐྱེལ་མཁན་རྒྱེས་པ་དེ་ཚོས་ཐེ་ཨའན་ཞེ་འགྲིལ་ག་ཡིས་འགོ་འཛིན་པའི་འོས་
 འགན་འཁུར་མི་ཐུབ་པ་ཤེས་ཚོར་བྱུང་། ཉག་ཉག་ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ཁོང་ཚོའི་བར་དུ་རྩོད་
 བྱེད་བྱུང་བ་རེད། རྒྱ་བ་འགའ་ཤེས་སོང་རྗེས་རྒྱིག་ཚས་ཚའང་མ་ཐོབ་པའི་ཁོངས་མི་གསལ་
 བ་ཚོས་ཞབས་ཏོག་བརྒྱུབ་རྒྱུ་དེ་རང་གི་ལུས་པ་ལས་རིང་དུ་བརྒྱལ་བ་ཤེས་ནས། མི་གཅིག་
 མ་གཏོགས་གཞན་ཚང་མ་ཉམས་སྲུང་ཅི་ཡང་མེད་པའི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་པའི་སྲུབ་གྲི་འདི་དང་
 ཁ་བྲལ་བ་རེད། ཁོང་ཚོ་རྒྱུར་རང་རང་སར་འོག་རྗེས་ཐེངས་དེའི་འགྲུལ་བལྟེན་ལ་མགོ་འཛོལ་
 པ་རེད།

ཡིན་ནའང་ཐེ་ཨའན་ཞེ་ལ་འཛིགས་སྐྱང་ཅི་ཡང་མེད། མོས་གསལ་དུ་བཏུགས་པའི་འཕྲིན་བཟང་
 རྒྱོག་པའི་སྲུབ་གྲི་ཁ་ཐོར་དུ་སོང་ན་ཡང་། མོས་ད་དུང་དེ་ལྟར་ཇི་འོ་ཚོས་ཚོགས་ལ་འཕྲིན་ཡིག་
 བརྒྱུད་ཏེ་བྱུང་མེད་ཀྱི་ཞབས་ཏོག་རྒྱུབ་མཁན་མངག་འོང་བའི་རེ་བ་བཏོན། མོ་ལྷ་མཁུན་དུ་རྒྱ་གར་

ལ་བསྐྱེད་པ་དང་། མོ་དང་མཉམ་དུ་ཡོད་པ་ནི་སྐར་བཞིན་མོ་ལ་སྒོ་དཀར་བའི་ཕང་བྱུང་དང་མོའི་
ཚོགས་པའི་ནང་ཞུགས་མཁན་བྱང་མེད་འགའ་ཤམ་ཡིན། ཁོང་ཚོས་ལུ་མཐུན་དུ་མཐའ་མཚམས་
བརྒྱལ་བའི་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པས་འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་རྒྱ་ཚམས་པོ་ཞིག་ལྷ་
སར་འབྱོར་ནས་དར་ཁྱབ་ཏུ་བྱིན་པ་ཤིང་།

ཐེ་ཨན་ཀེས་1895ལོའི་སྐྱེན་ཁུའི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། བོད་པ་ཚོས་རྒྱན་པར་ནན་ཏན་གྱིས་མཉམ་
པ་དང་། ཁོང་ཚོ་ནི་བོད་གྱི་ཡུལ་སྤོགས་སོ་སོ་ནས་འོངས་པའི་པགས་པ་བཙོང་མཁན་ཡིན་པས་
འཕྲིན་བཟང་བོད་གྱི་ས་ཚས་སོར་ཁྱབ་པ་ཤིང་། ར་རང་གིས་ཤོག་བྱང་སུམ་སྟོང་ལྷག་ཁོང་ཚོའི་
ལག་ཏུ་སྤྱད་པས་ཁོང་ཚོ་ཤིན་ཏུ་དགའ་བར་གྱུར། ཡིན་ནའང་བསམ་སྒྲོ་གཏོང་རྒྱར་དགའ་
བའི་རིགས་ལ་རྒྱ་ཚད་ལས་མང་པོ་དགོས་འདོད་པ་ཤིང་། རས་བཅུན་པ་ཞིག་ལ་ཤོག་བྱང་
སྟོང་དུས་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་དཔེ་ཆ་ཞིག་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་པས། རས་ཁོང་
ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་ཞིག་སྤྱད། རས་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་ལྷ་བརྒྱལ་
སྤྱད་པ་དང་། ཤོ་ཐོས་ལྷ་རྒྱུ་ན་དགོན་པའི་ནང་གི་བཅུན་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་
དཔེ་ཆ་སྐོག་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ལྷ་ས་གོང་ཁྱེད་གྱི་གནས་རྒྱལ་ཡང་དེ་འདྲ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཐེ་ཨན་ཀེ་ནི་ཚོས་སྤེལ་མཁན་གདོང་ལེན་བྱུང་བར་བཞིག་ཡིན་ལ། རྩོན་ཆད་ལྷ་རྗེས་མོ་ནི་
གཞོན་དུས་བར་དུ་མ་གཏོགས་གསོན་མི་བྱུང་བར་བསྐྱགས། ཡིན་ནའང་ཐེ་ཨན་ཀེ་མཐུག་མཐར་
1904ལོར་ལོན་ཏུ་དུ་ལོག་ཅིང་1922ལོར་དགུང་ལོ་67སྟེང་ཚེ་ལས་འདས་པ་ཤིང་།

ལི་པོ་ཏྲོ་དང་ལི་ཅིན་ཏཱ་གཉིས།

ལི་པོ་ཏྲོ།

ཐེ་ཨན་ནེ་ཐབས་བརྒྱ་རྒྱུ་སྤོང་གིས་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་དཔལ་ངར་ལྡན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་
སྤར་བཞིན་སྲུ་གི་ཀ་པའི་ཁོར་ལུག་ནང་ཁྲབ་པའི་དུས་སུ། མི་ཞིག་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་
བརྒྱལ་ཏེ་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པར་བརྩམས་པ་རེད།

1898ལོར། ཚོས་སྤྲེལ་མཁན་ལི་པོ་ཏྲོ་དང་ལི་ཅིན་ཏཱ་གཉིས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་ལྷ་ས་གོང་ཁྲེར་
དུ་སྤྲེལ་ནས་འཕྲིན་བཟང་སློབ་པ་དང་སྤྲོད་བཅོས་ཀྱི་ལས་དོན་བརྒྱབ་པར་ཚོགས་མཚན་ཐོབ་
པའི་རེབ་བཅུངས། ཁོང་གཉིས་ལས་གཅིག་ནི་རྩ་ལྷན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཡིན་ཞིང་ཅིག་ཤོས་ནི་ཁ་
ན་ཏུ་ཡི་ཡིན་པ་རེད། ལོ་མང་པོའི་རིང་ལ་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་བཅུན་པ་དག་ལ་འཕྲིན་བཟང་
བརྒྱགས་པར་མ་ཟད། ཐེངས་མང་པོར་མཚོ་སྤོང་ཞིང་ཚེན་སྐྱུ་འཁུམ་དགོན་པའི་ཉེ་འཁོར་དགོན་
པ་དག་ལ་བྱིན་པ་རེད།

དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་90ཡི་ནང་དུ་ཏཱ་ལའི་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་
འབྲུག་ཚོད་ཇོ་དྲག་ལངས་ནས་བོད་པ་ཁྲི་ཁྲི་འཁུམ་འཁུམ་ལའང་དེའི་ཤུགས་སྐྱེན་ཐེབས། ཚོས་
སྤྲེལ་མཁན་ལ་སྤྲོད་བྱེད་བྱ་ཚེད་བཅུན་པ་ཞིག་གིས་ལི་པོ་ཏྲོ་དང་ལི་ཅིན་ཏཱ་གཉིས་དགོན་པ་ཏུ་
འདུག་ཏུ་བཅུག་དེས་ལི་པོ་ཏྲོ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བརྒྱག་པའི་གོ་སྐབས་ཡག་པོ་སྤྲོད། ལི་ཅིན་

ཉལིས་རང་གི་སྐྱེན་བཅོས་ཀྱི་ལག་ཕྱལ་ལ་བརྟེན་ནས་འབྲུག་ཙུང་ཁྲོད་རྒྱས་སྐྱོན་ཕོག་པའི་མི་
ལ་སྐྱེན་བཅོས་བྱས། འབྲུག་ཙུང་ཁྲོད་པོ་ཞིག་ལངས་ཇེས་ལི་པོ་ཉོ་རྟེན་རིགས་ཚོའི་སྤྱི་ཁྱབ་
ཤུའུ་སོང་ནས་རྒྱས་སྐྱོན་ཕོག་པའི་ཁ་ཆེའི་ཚོས་ལུགས་པར་སྐྱེན་བཅོས་བྱས་པས་རྒྱ་མི་དང་
བོད་པ་ཚོ་དང་ཙུང་ཁྲོད་ཆེན་པོ་བྱུང། དོན་དེར་ལི་ཅིན་ཉལིས་འདི་ལྟར། ཁོང་ཚོས་བསམ་པར།
འདྲི་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱ་དང་བོད་ཀྱི་དམག་ལ་རོགས་རམ་བྱས་པས། ང་ཚོ་ཡང་ཁོང་ཚོ་དང་འདྲ་བར་
ཁ་ཆེ་རྒྱས་ལ་སྤང་བར་འདོད་པ་དང་། ཁོང་ཚོའི་དགྲ་བོར་སེམས་བཟང་གཏུན་ནས་མི་བཅང་
བར་སྐྱུ་པ་རེད། ཁོང་ཚོས་ཚོས་སྤེལ་མ་ཁབ་ཚོས་མི་རིགས་གང་ཞིག་དང་མི་སུ་ཞིག་ཡིན་ཡང་
སྤྱོད་ཀྱིས་རེས་མེད་པར་བྱམས་སེམས་བཅུངས་པ་མཐོང་ཇེས་ཉལིས་པ་རེད། ལྷ་གི་ཀ་པ་ཚོས་
རང་གི་དགྲ་ལ་འདྲ་བམས་སྤྲོད་ཇེ་བཅུངས་པ་དེའི་མི་གཞན་གྱི་སྤོ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་རེད་
ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཁོང་ཚོ་མཚོ་སྐོན་ཞིང་ཆེན་སྐོར་རྫོང་ནས་སྤོད་དུས་བོད་ཀྱི་ནད་པ་མང་པོར་སྐྱེན་བཅོས་
བྱས་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་བ་ཚང་གི་ཚབ་མི་བཞི་དང་གོགས་ཀྱང་བསྐྱིགས། མི་དེ་བཞི་བོས་རྒྱལ་
བ་ཚང་གི་ཨ་མ་དོས་ཁུལ་གྱི་ལས་དོན་རྒྱམས་སྐྱབ་བཞིན་ཡོད། འབྲེལ་བ་དེ་དག་གི་སྐུལ་སྐོང་
ཐེབས་པའི་དབང་གིས་ཡིན་ཡང་སྤོད་དེ། 1898ལོར་འཛིགས་པ་མེད་པའི་བཟའ་བུ་དེ་གཉིས་
ཀྱིས་གོགས་བོ་དང་ལས་གོགས་ཚོའི་ཁ་ལ་མ་མཉམ་པར་རང་གི་སྤུ་གྲུ་ཕྱ་ལེ་ཁྱེར་ནས་རྒྱ་ལག་འི་
འགྲུལ་བཞུད་བརྒྱམས་ཏེ་ལྷ་སའི་སྤོགས་སུ་བསྐྱོད།

ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་ནི་སྤོང་སྐོར་རྫོང་གི་ལྷོ་ལུབ་སྤོགས་ཀྱི་ལེ་བར་1900ལྷག་གི་མཚམས་སུ་ཡོད་
ལ། རྒྱམ་ས་ཐང་ཚོང་དང་ས་བབ་སྤྱི་4900ཡིན་པའི་གངས་རི་བརྒྱལ་དགོས། འགྲུལ་བཞུད་
ཁྲོད་ཉེན་ཁ་དང་དཀའ་སྤྲུག་གིས་ཁེངས་པས་སྤོབས་དང་ལྡན་པའི་སྤྱིས་པ་རྒྱམས་ཀྱི་དཔུང་ལག་
ཡིན་ཀྱང་ལམ་དེ་སྤོགས་མི་འདོད། ཡིན་ནའང་ལོ་ན་གཞོན་པའི་བཟའ་བུ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་རང་
གི་སྤུ་རྒྱུང་ཁྱེར་ནས་ལམ་བྱིད་མ་ཁབ་མི་གསུམ་དང་མཉམ་དུ་བོད་རང་སྤོང་ལྷོངས་ཀྱི་སྤོགས་སུ་
བསྐྱོད། ཁོང་ཚོས་དཔུང་བཟའ་བཏུང་སོགས་ཀྱི་ཅ་ལག་སྤོགས་ཐོག་ལ་ཁལ་བཀལ་ནས་ཆས་
པ་རེད། བཟའ་བཏུང་དེ་དག་གིས་ཁོང་ཚོར་ལོ་གཅིག་ཙམ་ལ་འདང་ངེས་ཡིན།

ལི་པོ་ཉོ་དང་ལི་ཅིན་ཉལིས་ཀྱིས་དཀའ་ཚོགས་ལ་མ་འཛོམ་པར་ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་དུ་བསྐྱོད་
ཐབས་བྱས་ཀྱང་། འགྲུལ་བཞུད་དེའི་མཚུག་འབྲས་ནི་དངོས་གནས་ཡིད་སེམས་སྤྲུག་པ་ཞིག་
ཡིན་ཏེ། ཁོང་བཟའ་མི་གསུམ་ལས་མི་གཉིས་ཚོ་ལས་འདས་པ་རེད། ཁོང་ཚོ་ལམ་དུ་ཆས་ནས་
ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར། ཁོང་ཚོ་གནམ་གཤིས་ངན་པར་སྤང་ནས་ལམ་ཐབས་རྒྱགས་གིག་ལ་
ཞུགས་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་རོམ་ཤེས་པའི་ཚོས་པ་འགོ་དཔོན་ཚོ་ཁོང་ཚོར་དོགས་པ་ཐོས་ནས། རྒྱ་
འབྲས་དགོན་པ་འཇམ་ཡང་ན་སྤོང་སྐོར་རྫོང་གི་བཏུན་པ་ཚོ་དང་འདྲ་བར་ཁོང་ཚོར་གྲུས་བཀྱར་མ་
བྱས། བྱིས་སུ་ལམ་བྱིད་མ་ཁབ་ཡང་ཁོང་ཚོ་དང་བྲལ་ནས་སོང། ཡང་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་

ཞིག་ལ་ཁོང་ཚོའི་ལོ་གཅིག་ཙམ་ཡིན་པའི་བྱ་རྒྱུ་ལ་ཡི་རྒྱུ་བྱས་སྟོ་བྱུང་དུ་གི་བ་ཤིང། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་དཀའ་བ་ཚད་མེད་སྤྱད་ནས་ད་བཟོད་བྱ་རྒྱུ་ལམ་ལ་འགྲམ་གྱི་དོ་ལོག་ཏུ་དྲུང་ལ་སྤྲམ།

རང་གི་གི་ཟེན་པའི་བྱ་རྒྱུ་དྲན་ཚེ་ལི་ཅིན་ཏེ་ཡང་སེམས་ཏེ་ཅད་སྤྲུག་ནས་འདི་ལྟར། རང་ཚོའི་བྱ་གཅིག་ལུ་དེས་སྟོན་ཚད་དེད་ཁྱིམ་ཚང་ལ་དགའ་སྟོོ་མང་པོ་བསྐྱལ་འོངས་གིང། ཁོ་ནི་དགའ་སྟོོ་ཡིས་ཁོངས་པའི་བྱིས་པ་ཞིག་ཡིན་པས་རང་ཚོས་ས་དེ་གའི་མི་རྣམས་དང་གོགས་སྤྲིག་གྲུབ་པ་ལྷུང། བྱ་རྒྱུ་གང་རང་ལྡན་པའི་ཐང་ཚོད་འདི་དུ་དྲུང་ལ་སྤྲམ་པ་ནི་དངོས་གནས་བཟོད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན། དེད་བཟུང་མི་གཉིས་བྱ་རྒྱུ་དྲུང་ལ་འཇུག་སར་ལངས་བསྐྱད་དེ་སྤྲམ་རྒྱུ་དྲུང་གི་ནང་དུ་བཞག་པ་ཡིན། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གང་རང་ལྡན་ཞིང་བཀག་ཀྱ་ཐེབས་པའི་རྒྱུ་བས་ཚེབ་འའི་ལུལ་དེས་སྤྱི་གི་ལ་པའི་བྱིས་པ་དང་པོ་སྟེ། ལོ་གཅིག་དང་ལྷོ་གཅིག་ཉིན་ཉེར་གཉིས་ཡིན་པའི་ལྷ་ལེ་བའདུ་བྱངས། རི་དྲགས་དང་གཙན་གཟུག་གིས་དྲུང་མི་སྟོོག་པའི་ཚེད་དུ་ལི་པོ་ཏྱོ་ཡིས་དོ་ཚེན་པོ་ཞིག་དྲུང་སའི་སྟེང་དུ་བཀག་ཅེས་བཟོད།

སྟོང་ཉེ་བའི་བྱ་རྒྱུ་ལོར་བས་ལི་པོ་ཏྱོ་དང་ལི་ཅིན་ཏེ་གཉིས་སྤྲུག་བསྐྱལ་ཚེན་པོས་མནར་བར་མ་ཟད་དཔལ་སྟོད་བས་ཀྱང་ཉམས། དེ་ནས་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྟོོ་སྟོགས་ཀྱི་ལམ་བརྒྱུད་ནས་ཕྱིར་ལོག་པར་སེམས་ཐག་བཅད། ཡིན་ནའང་སྤྲུབས་མི་ལེགས་པ་ཞིག་ལ། རག་པ་སྟོོར་ཞིག་གིས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་དེད་ནས་དོ་སྟོོལ་བྱས། ལི་པོ་ཏྱོ་ཡིས་དེད་ག་མཐོང་ཚེ་རང་ཉིད་མི་འཇིགས་པ་དང་འཕྲོག་རྒྱ་ཅི་ཡང་མེད་པ་ཁོ་རྣམས་ལ་ཤེས་སུ་འཇུག་ཚེད། ཐད་ཀར་དེ་ཚོའི་མདུན་བསྐྱས་ནས་ཤོོས་ཕྱིད་པར་བརྟེན།

དེའི་རྗེས་སུ་དོན་གང་ཞིག་བྱུང་བ་སྤྲུག་ཀྱང་མ་ཤེས། ཡིན་ནའང་ལི་པོ་ཏྱོ་ནི་རང་ཉིད་ལ་སྤྲུག་བསྐྱད་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མའི་གས་དུ་ཕྱིར་སྤྲེབས་རྒྱ་མ་བྱུང་བ་ཤིང། རག་པ་ཚོས་ཁོང་བསད་ཀྱང་སྤྲིད། རྒྱུ་བས་དེར་ཁོང་ནི་དགའ་ལོ་32ཙམ་ལས་མ་འདས།

ལི་ཅིན་ཏེ་ཡིས་ཉིན་འགའ་ཤས་ལ་རང་གི་སྤྲེམ་པར་བསྐྱུགས་ནའང་མཐོང་རྒྱ་མ་བྱུང་བས། མོས་རང་གི་སྤྲེམ་པ་ཚོ་ལས་འདས་ཟེན་པ་གཞི་ནས་དོོགས། རྒྱུ་བས་དེར་མོ་ནི་བོད་ལྗོངས་མངའ་ཁོངས་སུ་ཁོང་རྒྱུད་དུ་ལུས་གིང། མཐའ་ལོར་དུ་སྤྲེམ་པ་གཏུག་རྒྱུ་བཅན་དང་གཙན་གཟུག་ཡིན་པས། མོས་ཡོད་ཚད་རང་གི་དཀོན་མཚོག་ལ་བཅོལ་བ་ཤིང། ཕྱིས་སུ་མོས་དོན་དེའི་སྟོོར་འདི་ལྟར། རྒྱུ་བས་དེར་འདི་དད་པ་ནི་མུན་ནག་གིས་གཡོགས་གིང་ཉེའོང་མཐོང་མི་ཕྱབ། རེ་སྤྲུང་བཞིན་ཁོང་རྒྱུད་གིས་དཀོན་མཚོག་དང་མཉམ་དུ་གནས་གིང་མཚན་མོ་ཤི་ཤི་དེ་བཞིན་བསྐྱལ། གང་ཡིན་འདི་ཡིན་མེད་པའི་འཇིགས་སྤྲང་ཞིག་གིས་འདི་མཐའ་ནས་བསྟོོར། རང་གི་སྤྲེམ་པར་ཡང་བསྐྱུར་དོ་འཕྲད་པའི་ཤི་བ་གཞི་ནས་ཟད་སོང། ཁོང་གསོད་མཁན་དེད་ག་ལས་ཐར་བའི་ཤི་བ་ཡང་ཡིད་ལ་བཅུངས་མེད།

དེ་ནས་ང་རང་ཡང་བསྐྱུར་ས་འུ་བསྐྱུང་དེ་མིག་སྤེལ་གནས་ཚུལ་ལ་བསམ་སྒྲོ་ཞིག་བཏང་བ་ན།
 སྒྲོ་བྱུང་དུ་ངའི་སེམས་སུ་རང་ཉིད་བདེ་འཇགས་རང་ས་འདི་དང་འབྲལ་མི་བྱུང་ལ། རྒྱལ་ཁབ་འདི་
 བས་ཕྱིར་འགྲོ་བའི་ཐབས་ཀྱང་མེད། ང་རང་མཐའ་མཚམས་དང་རྒྱུང་ཐག་ཤིན་ཏུ་རིང་བས་མི་གཞན་
 གྱིས་བསད་ན་དེ་ལས་བཟང། དེ་ལྟར་ཡིན་ཆོ་རང་གི་སྤིང་ཉེ་བའི་སྐྱེས་པ་དང་ཡང་བསྐྱུར་འབྱུང་
 དེས་ཡིན་སྐྱེས་ཞེས་ཕྱིར་བྲག་བྱས།

ལི་ཅིན་ཉལ་ལོ་ས་རང་ཉིད་སུ་མཐུང་དུ་ལྟ་སར་བསྐྱོད་མི་བྱུང་པ་ཤེས་རྗེས། རང་ཉིད་དང་བར་
 ཐག་ལེ་བར་བརྒྱ་ཐུག་དུ་མའི་མཐའ་མཚམས་སུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་པའི་ས་ཚོགས་
 དེར་འགྲོ་དགོས་པར་བསམས་པ་དང། རྒྱུའི་དེར་མོས་དེ་ལྟར་མི་འདེམས་ག་མེད་ཤིང། དེ་ནས་
 མོས་སྐྱུག་བསྐྱུལ་ཡོད་ཚད་རྒྱུ་ཏུ་བསྐྱུར་ནས་སྟོབས་ཤུགས་ཡོད་ཀྱི་བཏོན་ཏེ་ཤར་བྱོགས་སུ་
 ཕྱིན། དེའི་དུས་སུ་ལི་ཅིན་ཉལ་ལོ་ས་པོ་གཡོགས་བྱེད་མེད་པ་དང་ལྷུགས་ཟོག་མང་པོ་ཡང་བྲོས་
 སོང་བར་མ་ཟང། ལམ་བྲོ་ཡང་མང་པོ་ལུས་མེད། མོས་ས་དེ་གའི་ལམ་ཁྲིད་གྲས་ཀྱང་དེ་ཚོས་
 མོ་ལ་ངོ་ལོག་བྱས་པས། རང་ཉིད་ལ་བཙན་གཡེམ་དང་གསོད་གཙོད་མི་ཐེབས་པའི་ཆེད་དུ་མོས་
 རྒྱུས་པ་དེ་དག་ལ་མེ་མའད་ཡིས་འཇིགས་སྐྱུལ་མི་བྱེད་ག་མེད་བྱུང།

ཟླ་བ་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལ་མོས་གོམ་པ་གཅིག་རེ་གཅིག་རེ་སྒྲོས་ནས་མཉུན་དུ་བསྐྱོད་པ་
 དང། མཇུག་མཐར་ཀྱང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་སི་ཤོན་ཞིང་ཆེན་དར་ཅེ་མདོ་ཡི་རྟོན་གཞི་
 དུ་སྐྱེ་བས་ཆོ། དེ་དུས་དེ་ལོ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཚོས་མོ་ཞི་བོད་ཀྱི་རྒྱུར་པོ་ཞིག་ཡིན་པར་
 འདོད། རྒྱ་མཚན་ཞི་མའི་ལུས་ལ་ཤིན་ཏུ་བཙོག་པའི་སྐྱོག་པ་ཞིག་གྱོན་ཡོད་ལ། དུས་ལྡན་རིང་
 པོར་ཉི་མའི་ལོག་བསྐྱུང་པས་མའི་ངོག་དོང་ཡང་ནག་པོར་གྱུར་ཡོད། མའི་རྐང་ལག་ཀྱང་ཕྱིད་ནས་
 ཟླ་བ་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་དག་ཚོད་ཐེངས་དེའི་སྐྱུག་བསྐྱུལ་སངས་པ་རེད།

ལི་ཅིན་ཉལ།

1900ལོར་ལི་ཅིན་ཏཱ་ལའ་གི་པ་ཡུལ་ཁ་ན་ཏཱ་རུ་ཕྱིར་ལོག་ཅིང་། མོའི་གྲོགས་མཚོག་ཅིག་གིས།
མོ་ནི་དགའ་སྤོང་ཁེངས་པའི་བུ་མོ་སྐྱེ་ནག་པོ་ཅན་ཞིག་ནས་ཁ་གྲགས་རྒྱུར་མི་དགའ་བའི་མ་རྒན་
མགོ་དཀར་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་མཐོང་། མི་ཚོས་ཁོང་ལ་ཕྱིར་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པ་དེ་ནི་གིང་རྒྱ་གྲུ་
ལ་ལུར་བ་དང་འདྲ་ལམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། མོས་ནི་དེ་ལྟར་མ་ཡིན་ཏེ། ཕྱིར་བོད་ལྗོངས་སུ་མ་བསྐྱོད་
ན་དེ་ནི་ད་གཞོན་གིང་རྒྱ་གྲུ་ལ་ལུར་བ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ། 1902ལོར་མོ་ནི་འཕྲིན་བཟང་
སློག་མཁན་སྐྱེན་པ་ཞིག་བྱས་ནས་ཨ་རིའི་མུ་གི་ཀའི་ཚོགས་པ་དང་མཉམ་དུ་དར་ཅེ་མདོ་རུ་
སླེབས་གིང་། མའོ་ཨེ་སི་(James Moyes)དང་གཉེན་བསྐྱིགས་པ་རེད། མའོ་ཨེ་སི་ནི་ལོ་
བཞིའི་ལོ་ལ་མོ་སྐྱེག་བསྐྱེལ་ཆེན་པོའི་འགྲུལ་བཞུད་ནས་ཕྱིར་ལོག་རྗེས་ཐོག་མར་མོ་དང་འཕྲད་
མཁན་སྐྱེས་པ་གཉིས་ལས་གཅིག་ཡིན།

ལི་ཅིན་ཏཱ་ཡི་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀ་སོས་རྗེས་མོས་དཔེ་ཆ་ཞིག་གི་ནང་དུ་རང་གི་ཉམས་སྦྱོང་
བྲིས་འདུག 1908ལོའི་ཟླ་2པར། མོས་ཁ་ན་ཏཱ་རུ་བུ་ཞིག་བཅས་གིང་། རྒྱབས་དེར་མོའི་ལུས་
པོ་བདེ་ཐང་མིན་པ་དང་བུ་བཅའ་བའི་གཞོན་ལྷགས་ཀྱིས་ཉེན་འགའ་འགོར་རྗེས་དགུང་ལོ་40ཡི་
སྤྱིང་མོ་ཚོ་ལས་འདས་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོ།

བོད་ལྗོངས་དབུས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པར་སློབས་པ་དང་བརྟམ། རྒྱང་རིང་ཕོ་ཕྱིན་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱ་མི་དབང་རྒྱུར་མ་འཁ་ཚོས་བོད་ལྗོངས་ནི་གྲུང་གོའི་ཞིང་ཚེན་ཞིག་ཏུ་གཏོང་བའི་གྲོས་གཞི་བཏོན། དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་ངོ་བརྟམ་གྱི་དུས་མའི་ནང་བོད་ལྗོངས་མཐའ་མཚམས་སུ་རྒྱ་མི་རི་མང་ནས་རི་མང་དུ་སྒྲིབ།

1906ལོའི་ཟླ་7པར། གྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་ཚོས་སྡེལ་མ་འཁ་གྲིས་གྲུབ་པའི་ཚན་རྒྱུང་ཞིག་སི་ཁོན་ཞིང་ཚེན་དར་ཅེ་མདོ་ནས་ལམ་དུ་ཚས། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཚོ་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་མ་སོང་བར་བོད་ལྗོངས་དབུས་ཁུལ་དུ་སླེབས། དེ་ནས་ཁོང་ཚོས་མི་ཤིན་ཏུ་ཉུང་བའི་རྩ་བའི་ཐང་ལ་ཐང་ཐོར་དུ་གནས་པའི་འབྲོག་པའི་རྩེ་གྲུང་འགའ་ཤེས་གཏོགས་མཐོང་མ་བྱུང། ཡིན་ཡང་ཁོང་ཚོས་མ་འོངས་པར་དེ་བ་ཚེན་པོ་བཅངས་ནས་ལུ་མཐུད་དུ་རྒྱ་རྒྱས་པའི་གཏོང་པོ་བརྒྱལ་ཞིང་། ཆར་རྒྱ་མོན་དང་དབྱར་གཞུང་གི་ཁ་བའི་ནང་ཉེན་དུག་ལ་སོང་རྗེས་གཏན་སྡོད་ས་ཚོགས་རྒྱང་རྒྱང་ཞིག་ཏུ་སླེབས།

སྐབས་དེར་ཚོས་སྡེལ་མ་འཁ་ཚོས་འབྲོག་པ་རྩམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བཤད་འདོད་དེ་མི་གཅིག་ཁོང་གི་བོད་པའི་ལས་གོགས་དང་མཉམ་དུ་སྐྱེས་ཀྱི་ཉེས་རྒྱུན་པ་ན། གྲུང་ནང་གི་མི་རྩམས་ཤིན་ཏུ་འཛིགས་ནས་ཁོང་ཚོའི་དབེ་ཆད་ལོན་མ་བྱས་ལ་ཉེས་ཀྱང་མ་ཉེས། རྩ་ལ་ཞོན་ནས་མ་གཏོགས་གྲུང་དེ་དག་གི་ཉེས་རབཅུར་ཐབས་གཞན་མེད། ཁོང་ཚོས་ཁྱོད་གནས་དེར་འོང་བར་དམིགས་ཡུལ་རན་པ་ཞིག་ཡོད་པར་འདོད་དེ་རང་གི་སྒྲོ་ཁྱི་ཕྱི་སུ་གཏོང་བ་རེད།

ཁོང་ཚོ་ཟླ་7པའི་ཚོས་25ཉིན་ཆབ་མདོ་སྐྱེས་པའི་དུང་ལོ་གསུམ་ལ་འོང། ཁོང་ཚོ་ནི་གནས་དེར་སློབས་པའི་མི་དཀར་ཐོག་མ་ཡིན། ཚན་རྒྱུང་དེ་སློབས་པའི་ས་ཆ་དེའི་ལུབ་ཁྲུགས་སུ་ལྷ་ས་དང་བར་ཐག་ལ་བར་600ཡོད་ཀྱང་། བོད་ཡིག་གི་འཕྲིན་བཟང་དེ་བ་རྒྱང་སུམ་བརྒྱ་ལྷག་སྤྱད་རྗེས་ཁོང་ཚོ་ཐངས་དེའི་འགྲུལ་བཞུད་ལ་ཡིད་ཚིམ་པར་གྱུར། དེ་ནས་ཁོང་ཚོ་ཕྱིར་སི་ཁོན་ཞིང་ཚེན་དུ་ལོག་ཅིང་། ཁོང་ཚོའི་འགྲུལ་བཞུད་འགོ་བརྟམས་ནས་ཉེན་28འགོར་རྗེས་ཕྱིར་དར་ཅེ་མདོ་སྐྱེས་པས། ཁོང་ཚོ་ཕྱིར་སློབས་པའི་དུས་ལ་ཤི་ཀ་པ་མི་14ཡོད་པའི་ཚོས་ཚོགས་རྒྱང་རྒྱང་ཞིག་གི་དགའ་བསུ་ཚེན་པོ་ཐོབ། ཚོས་ཚོགས་དེའི་ནང་དུ་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀ་ཡོད་པ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

ཨ་མདོའི་བཅུན་པ་གཉེས། ལོ་ཚུང་བ་དེ་1906ལོར་སྤྱི་ལོ་ལ་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཏུ་ལུ་ཅང་ཡན་ནི་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་གནས་ཤིང་དེའི་འཐབ་རྩུ་རང་བཞིན་གྱི་ཆགས་ས་ནི་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ། ། ལོ་རེའི་དབྱར་ཁ་ཚོ་བ་དང་རུས་རྒྱུད་སོ་སོ་ནས་བོད་པ་ཚོ་གོང་ཁྱེད་དུ་ཚོང་ལ་ཡོང་བཞིན་ཡོད།

ཀྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་ལས་དོན་མི་སྣ་ཞིག་དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་ཏུ་ལུ་ཅང་ཡན་གོང་ཁྱེད་དུ་བསྐྱེད་ཡོད་པ་དང་། 1906ལོར་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོར་གྱི་དེབ་ཚུང་གིས་ཨ་མདོ་བ་ཞིག་གི་ཡིད་སེམས་ཅི་ལྟར་བརྟགས་པའི་ལོ་རྒྱུས་འདི་ལྟར།

ལོ་འགའ་རྗེས་ལ་ངས་འཕྲིན་བཟང་གི་དེབ་ཚུང་ཞིག་བོད་པ་ཞིག་ལ་བཅོངས་པ་ཡིན། ཁོང་ནི་གོང་ཁྱེད་དེའི་རྒྱུ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་ཡོད་ཅིང་། གོང་ཁྱེད་དང་ཉིན་15ཡི་ལམ་ཐག་ཡོད། ཁོང་གིས་དེབ་ཚུང་ཁྲེའ་ནས་རང་ལྷལ་དུ་ལོག་སྟེ་དགོན་པའི་བཅུན་པ་ཞིག་ལ་སྦྱལ་བ་མེད། བཅུན་པ་དེ་ནི་ཉག་ཉག་བོད་ཀྱི་འགོ་དཔོན་ཞིག་གི་སྤྱོད་ཡིན་པས་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་དེབ་ཚུང་དེ་འགོ་དཔོན་གྱི་བྱུང་དུ་ཁྱེད་ནས་མ་ཉམ་དུ་བརྟགས་ཤིང་གོས་བསྐྱར་བྱས། ཁོང་ཚོས་དེ་ནི་དེབ་ཆའི་ཆའས་ཅམ་ཡིན་ཞིང་ཁོང་ཚོར་དེབ་དེབ་ཆ་ཚང་དགོས་འདོད་ཟེར་ནས། ཁོང་ཚོས་དེབ་དེབ་

ཚའི་ལག་ཏུ་ཡོང་ཆེད་དེ་བ་རྒྱུ་སྤོང་མཁན་མི་དེ་ཡང་བསྐྱར་མངགས་ནས་ཉིན་15ཡི་ལམ་ཐག་
བརྒྱད་ཕྱིར་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་སླེབས། དེ་བ་དེ་ནི་ཕུན་ཀློང་གི་འོད་ཟེར་ཞིག་ཏུ་གྱུར་
པ་དང་། ཚོས་སླེལ་མཁན་ཚོ་སྲར་ས་ཆ་དེར་གཏན་ནས་སོང་མ་ལྟོང་། ཕྱིས་སུ་ཁོང་གིས་ས་ཆ་དེ་
དུ་བཀའ་བཤད་པའི་ཆེད་དུ་གཞན་པས་གདན་འདྲན་ཞུས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཁམས་ཕྱོགས།

ལྷོ་ཕྱོགས་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་སི་ཁོན་ཞིང་ཆེན་དང་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གཉིས་ཀྱི་ཁམས་ཕྱོགས་
སུ་གནས་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་པའི་ལས་དོན་ལུ་མཐུད་དུ་སླེལ་བ་རེད།
1907ལོར་སླེབས་ཆེ་ཁོང་ཚོའི་དད་ལྡན་མི་2050ལ་སླེབས་ཤིང་(བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀ་ཡོད།)སོ་
སོར་ཚོས་ཚོགས་14ཡི་ནང་དུ་འཚོགས་བཞེན་ཡོད། དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོའི་ལོ་བཅུ་ཡི་
ནང་དུ་ཚོས་སླེལ་མཁན་དང་ཁོང་ཚོའི་བོད་པའི་དད་ལྡན་པ་ཅམས་ཀྱིས་རང་གི་ཆོ་སྲོག་ཀྱང་སྤུལ་
བ་རེད། དེའི་ནང་གི་སྐུན་ལྷན་གཉིས་ནི་1905ལོའི་ཟླ་4བར་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་བོད་ཀྱི་སློབ་མས་
བསམ་ངན་བཅངས་ནས་བསང་བ་ཡིན། གཏུག་རྩུབ་ཅན་གྱི་སློམ་དཔོན་པོས་ཁོང་གཉིས་དགོན་
པའི་ནང་བཅུག་ནས་འཛེར་མས་མནར་གཅོད་བཏང་ཞིང་རྗེས་སུ་མི་མདའ་ཡིས་བསང། མནར་
གཅོད་གཏོང་མཁན་ཚོས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་མགོ་བཅད་དེ་དག་ལག་ནས་ཐོབ་པའི་དངོས་རྗེས་བཞེན་
དགོན་པའི་འཇུག་སྒོ་ཁར་བཀའ།

དད་པའི་ཕྱིར་རང་སློབ་སྤུལ་བའི་མི་བཅུ་གཅིག་

ལྷོ་ཕྱོགས་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་སི་ཁོན་ཞིང་ཆེན་དང་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གཉིས་ཀྱི་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་གནས་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་པའི་ལས་དོན་ལུ་མཐུད་དུ་སླེལ་བ་རེད།

འཛམ་གླིང་ཡུལ་ལྗོངས་སོ་སོའི་བོད་ལྗོངས་ལ་ཡིད་སྤོམ་འཚོར་མཁུ་ཚོས་ཤེས་ཚོར་མེད་པའི་
དོན་ཞིག་ལོ། དེ་རིང་གི་བོད་རང་སྤོང་ལྗོངས་མཐའ་མཚམས་སུ་ཚགས་པའི་གོང་དལ་རྒྱང་རྒྱང་ཚུ་
ཁ་རུ་ཡུན་རིང་ཞིག་ལ་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དད་ལྡན་ཡོད་པ་དང་། ས་དེ་གའི་ཚོས་ཚོགས་
ནི་1865ལོར་བཙུགས་པ་ཡིན།

དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་མི་གངས་ཉིས་བརྒྱ་ལས་བརྒྱལ་བའི་བོད་ཀྱི་གནམ་བདག་
ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཚོས་ཚོགས་དེར་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་འགོ་དཔོན་ཚོས་ཉམས་བཞག་པ་རེད། རྒྱལ་
བ་ཚང་གིས་ལྷ་ས་གོང་ཁྱེར་ནས་ཚུ་ཁ་རུ་མི་མངགས་ནས་དེའི་སྤྱི་གུ་བ་ཚོར་རང་གི་དད་པ་
འདོར་བར་བཅོན་སྐྱལ་བྱས། ཚུ་ཁའི་དད་ལྡན་ཚོས་གུས་པའི་སྒོ་ནས་སྐྱེ་ཚབ་ཀྱིས་རྒྱལ་བ་ཚང་
གི་བཀའ་གྲོག་པར་མཉན་པ་དང་། དེ་ནས་ཁོང་ཚོས་བརྗེ་བཀྲུ་དང་བཅུས་རང་གིས་དད་པ་རོ་
མ་དེ་རྗེད་པས་འགྲུལ་བ་གང་ཡང་མེད་ཅེས་ལན་བཏབ་པ་རེད།

སྤྱི་གུ་བ་ཚོས་དང་དུ་མ་བླངས་པའི་རྒྱུན་གྱིས་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་སྐྱེ་ཚབ་ཀྱིས་སྤྱི་གུ་བའི་
ཁྱིམ་ཚང་འགའ་མེ་མདའ་ཡིས་བསད་པ་དང་། ད་ལྟ་ས་དེར་བྲག་གི་ས་ཞིང་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་
ཡོད། གདུག་རྒྱབ་ཅན་གྱི་བྱ་སྤོད་དེས་སྤྱི་གུ་བ་ཚོར་འཛིགས་སྐྱལ་མ་ཐུབ་པར་མ་ཟད། ཁོང་
ཚོ་དེ་ལས་བློ་བརྟན་འགྲུལ་མེད་ངང་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་དང་ཁ་བྲལ་བ་རེད། དུས་དེ་ནས་
བཟུང་ཚུ་ཁའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ལ་དད་པ་བྱས་ཤིང་། ལྷན་ལྷུ་རྟོག་
1922ལོའི་སྐབས་སུ་ཡུལ་དེར་བོད་ཀྱི་དད་ལྡན་མི་1610ལ་སྤྱི་བས་པ་རེད་ཟེད།

ཚུ་ཁའི་བོད་པ་དད་ལྡན་ཞིག

1905ལོའི་ཟླ་7པའི་ཚེས་23ཉིན། ལྷ་རྩེ་སིའི་མངག་གཏོང་ཚོགས་པར་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་
བདེ་ཆེན་རྫོང་ནས་གདུག་རྩུབ་ཅན་གྱི་ངོ་རྒོལ་ཐེབས་པ་དང་། དང་པའི་ཕྱིར་རང་སྲོག་སྡུལ་བའི་
མི་3གྱི་མགོ་བོ་དང་ལྷ་རྩེ་སིའི་ཚོས་སྡེལ་མཁན་ཞིག་གི་སྡིང་དང་མཆིན་པ་བཅས་ནི་བྱ་དགའ་
བཞིན་བདེ་ཆེན་དགོན་ཆེན་གྱི་སྐྱམ་དཔོན་བོ་དག་གི་དྲུང་དུ་ཁྱེར་བ་ཤིང་། མི་ཁྲེལ་མེད་དེས་ལག་
དམར་ཚོས་ཁོང་ཚོའི་འགན་ཁུར་འགྲུབ་སོང་བེད་ནས་གཟེངས་བསྟོན་བྱས་པ་ཤིང་།

རྫོལ་མར་སི་ཏུའུ་ལུ་རྒྱ་ཏུའུ་ཡི་

རྫོལ་མར་སི་ཏུའུ་ལུ་རྒྱ་ཏུའུ་ཡི་མགོ་དང་དོན་སྟོན་སོགས་སྐྱམ་དཔོན་བོ་དག་ལ་བརྟུན་རྗེས་སྐྱེ་
མ་ཤིན་ཏུ་ལུགས་དབྱེས་པ་ཤིང་། ལོ་ངོ་བཞི་བརྒྱུ་གཤིག་རིང་ལ་ལྷ་རྩེ་སིའི་མི་འདིས་བོད་པ་
ཚོར་ཤིན་ཏུ་གཅིག་པས་བོད་པ་ཚོས་སྐྱེ་མ་དཔོན་བོ་རྣམས་ལས་ཀྱང་ཁོང་ལ་གུས་བརྟུང་བྱེད་པ་
ཤིང་། ཚོས་སྡེལ་མཁན་དེས་སྐྱེད་སེམས་མེད་པའི་སྐོར་ནས་བོད་པ་དཔུལ་བོ་ཁྲི་བྱི་འབྲུམ་འབྲུམ་ལ་
ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་ཤིང་ཁོ་ཚོས་དྲིན་ལན་འཇུག་བར་མེ་མ་མྱོང་། ཡིན་ཡང་ཡུལ་དེ་གའི་དགོན་
པ་ནི་རན་པའི་ཚང་དང་། ལེ་ལོ་ཅན་དང་རན་རུལ་དུ་སོང་བའི་སྐྱམ་དཔོན་གི་སྟོན་གནས་ཞེས་
སྡེ་འབོད་པ་ཤིང་།

ཏུའུ་ལུ་རྒྱ་ཏུའུ་ཡི་མགོ་བོ་ནི་ལུགས་རབ་ཏུ་དབྱེས་པའི་སྐྱེ་མས་དགོན་པའི་སྐོར་ཁར་བཀའ་
ཞིང་། དེ་ནི་བོད་པ་རྣམས་ལ་ལྷ་ཤི་ཀའི་རྗེས་སུ་མི་འབྲང་བར་དྲན་སྐྱུལ་བྱ་ཆེད་ཡིན། ཡིན་ནའང་
རྒྱང་རིང་མཐའ་འཁོབ་གྱི་ཚོས་ཚོགས་དེ་ལ་བར་ཆད་ཐེབས་པ་ནི་གནས་སྐབས་ཙམ་ཡིན་པས།
ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ཚོས་སྡེལ་མཁན་གཞན་རྣམས་ཡོང་ནས་དང་པའི་ཕྱིར་རང་སྲོག་སྡུལ་
མཁན་གྱི་ཚབ་བྱས་པ་ཤིང་། ཡུལ་དེ་གའི་ཚོས་ཚོགས་ལུས་པར་མ་བཟད་སུ་མཐུན་དུ་རྒྱ་ཆེ་དུ་བྱིན།
1998ལོའི་སྐབས་སུ། ལྷ་རྩེ་སི་ཏུའུ་ལུ་རྒྱ་ཏུའུ་ཡི་མགོ་དང་དོན་སྟོན་སོགས་སྐྱེ་མ་ཤིན་ཏུ་
ལུགས་དབྱེས་པ་ཤིང་།

ཕྱོགས་སུ་གནས་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དད་ལྡན་པ་མི་9500ཡོད་པ་དང་། ས་ཁུལ་དེ་དག་ཏུ་
དད་ལྡན་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཚེད་དུ་རང་གི་ཚོ་སྲོག་གྲང་གྲོས་བཅང་བ་རེད།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ།

བོད་པ་རྐང་རྗེན་གསུམ་གྲུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་ཏ་ཡིའི་སློབ་སྦྱོར་སྐབས་ཁང་དུ་སླེབས་པ།

དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སླེལ་མཁན་མང་པོ་ཞིག་བོད་
ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ས་ཁུལ་དུ་བསྐྱོད་པས། འཕྲིན་བཟང་བོས་མ་ཕྱིང་པའི་བོད་པ་ཉ་ཅང་མང་པོ་
ཞིག་ནི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཚེབ་འི་གྲུང་གོ་རུག་ཞིས་ཚགས་ཡོད་པ་མི་དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཤེས་
རྟོགས་བྱུང་། ཐ་ན་ཡུན་ནན་ཞིང་ཚེན་གྱི་ཏ་ཡི་དང་འཇར་ས་དམ་ལྷ་ལུའི་མཐའ་འཁོབ་གྱི་གྲོང་
རྒྱལ་དག་ཏུ་ཡང་དུས་ཚེན་རོལ་བའི་སྐྱབས་སུ་བོད་པ་མང་པོ་འདུས་པ་རེད། ཡུལ་དེ་དག་གི་
འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ནམས་གྱིས་བོད་ཀྱི་དམ་པའི་གསུང་རབ་སྒྲུབ་ནས་སློབ་མཁས་འཁོལ་
བའི་རང་འཕྲིན་བཟང་སློབ་བཞིན་ཡོད།

གནས་ཚུལ་ལྟར་ན། དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོ་ཡི་ལོ་བཅུལ་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་
ཞབས་ཏོག་གིས་ཁམས་ཕྱོགས་ནས་གྲུབ་འབྲས་མི་དམན་པ་སྐྱབས།

རྒྱུ་ཞི་རྒྱུ་ཡིས་འབྲའ་ཐང་རྗེད་དུ་སྐུལ་བའི་སྐྱོན་ལུ་ནང་དུ་འདི་ལྟར། 1900ལོར་རྩོད་ར་
ཚེ་མདོ་དང་ཁ་འབྲལ་དུས་སུ་ཚོས་ལ་ཡིད་སློབ་བྱེད་མཁན་མིང་པས་ཞབས་ཏོག་ལ་དེ་འདྲའི་
སྐུལ་སློང་མ་བོད། ཡིན་ནའང་རྩོད་སྐྱོན་ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཟིང་འབྲུག་མཁུག་རྗེས་

ཉེ་ཕྱིར་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་སར་ཕྱིན་པ་ན། ཁོང་ཚོས་གནས་ཚུལ་ལ་འགྲུར་ལྷོག་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་རྟོགས་ཤིང་། ལྷ་འགའི་ནང་དུ་ཚོས་ལ་ཡིད་སློབ་ཤོར་བའི་མི་150ཡིས་མིང་ཐོ་བཀོད་པ་མེད་ཅེས་བཀོད་འདུག།

1907ལོར་མུན་ཞིན་གྱི་སྡེ་(Edward Amundsen)ཐེ་ཨན་ཞེའི་ཕམ་ཁ་ཉེས་པའི་ལས་འགན་ཚོགས་པའི་སྐབས་ལེགས་ཉེ་སློག་ཉེན་ལས་ཐར་བའི་ཚོགས་མི་ཁོང་ཉིད་ཁམས་ཕྱོགས་གྱི་གང་སར་བསྐྱོད་ནས། བོད་པ་ཚོར་ལྷ་གི་ཀའི་སྐོར་གྲོང་བ་མེད། གཤམ་གྱི་གནད་བཤམ་ལོ་ཕྱིན་ཞིན་གྱི་ཡིས་བྱིས་པའི་ཉེན་ཐོ་ཡིན་ཞིང་སྐབས་དེའི་རྒྱུ་ཆེ་བའི་དང་མོས་གྱི་ཁོར་ལུག་དང་མི་རྣམས་གྱིས་འཕྲིན་བཟང་དང་དུ་གྲངས་པའི་རྣམ་འགྲུབ་མཚོན་ཡོད། ཁོང་གིས་འདི་ལྟར་དང་ཅུ་མདོ་རྒྱུད་གང་སར་ཕྱིན་ནས་མཛའ་བཅུ་ལྷན་པའི་མི་རྣམས་དང་ཁ་བརྟེན་བྱས་ཉེ་དམ་པའི་གསུང་རབ་གྱི་ཆཤམ་ཁོང་ཚོར་ལེགས་སྐྱེས་སུ་སྤྲུལ། བཅུན་པ་རྣམས་གྱི་སྐྱིག་ལམ་ཉ་ཅེང་དོག་པས་ཁོང་ཚོས་ཐ་ན་ང་ཚོར་ཁ་ཡང་མི་བྱགས་པ་མེད། ང་དང་ཅུ་མདོ་རྒྱུད་དུས་སུ་བཅུན་པ་གསུམ་ལ་ཀུན་སྐྱོད་མ་ལེགས་པར་གཅུང་དུང་ཐེབས་ནས་སློག་ཤོར་བ་མེད། གལ་ཉེ་དགོན་པའི་དཔལ་མཛད་གྱིས་བཅུན་པ་ཚོར་དང་དེ་དུ་གྱེས་དགོས་ཟེར་ན་ཁོང་ཚོ་དེའི་ཉེ་སར་བཅར་མི་མོད། ཡང་དང་དང་མཛའ་མཐུན་བྱས་ཟེར་ན་ཁོང་ཚོ་དེ་ལ་བརྟེན་བའི་ན། གལ་ཉེ་དང་རང་གསོད་དགོས་ཟེར་ན་ཁོང་ཚོས་དེ་ཡང་བསྐྱབ་དེས་ཡིན། སྐྱ་མི་དགོས་པ་ཞིག་ལ་ཡོད་ཚད་ཚོས་ལུགས་གྱི་ཁེ་ཕན་ཆེད་དུ་ཡིན།

ལྷ་5པའི་ཚེས་10ཉིན། ང་རང་ཡང་བསྐྱར་དང་ཅུ་མདོ་དང་ཁ་བརྟེན་གྲལ་ནས་ལི་ཐང་རྫོང་དང་འབངས་ཐང་རྫོང་གི་རུབ་ཕྱོགས་སུ་སོང་བ་ལ། མི་རྣམས་གྱིས་ཁ་བརྟེན་ནས་ལོ་བརྒྱུད་འགོར་བའི་ང་རང་མཐོང་ཆོ་དགའ་སྤྱོ་ཆེན་པོ་སྐྱེས་བྱུང། ཁོང་ཚོས་ང་ལ་ཇ་ལོ་མ་དྲངས་ཤིང་རྒྱུར་བ་དང་ལོ་མ་ཡང་སྤྲད་བྱུང། ཁོང་ཚོ་དའི་མགོན་ཁང་ནང་འཚོམས་ནས་མཚན་མའི་བར་དུ་ཁ་བརྟེན་བྱས། བཅུན་པས་བཀག་འཁོག་མ་བྱས་ཆོ་མི་དེད་ག་གིས་འཕྲིན་བཟང་དང་དུ་ཡེན་པེས་མེད། ངས་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་སྐོར་ཞིག་མགོན་ཁང་གི་བདག་པོར་སྤྲད་པ་དང་། གོ་སྐྱབས་ཡོད་དུས་མི་གཞན་ལ་སྡེར་བའི་རེ་བ་བཏོན་པ་ཡིན།

ལི་ཐང་རྫོང་དུ་ང་ཚོར་བཅུན་པ་དང་མི་གཞན་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་སྐྱེར་བའི་གོ་སྐྱབས་ཡག་པོ་བྱུང་བས་དཔེ་ཆ་བསྐྱེམས་པས་145སྤྲད་པ་ཡིན། ཁོང་ཚོས་དཔེ་ཆ་དེ་དག་འཐོབ་པར་རེ་བ་ཆེན་པོ་བཅུངས་ཡོད། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བའི་སྐོར་ལ་ཁོང་ཚོས་ཕྱི་རྒྱལ་པ་ལྷུང་དུ་ཁ་འབྲལ་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་དང་། ཐ་ན་ཕྱི་རྒྱལ་པ་དགོན་པའི་མཐའ་སྐོར་དུ་བསྐྱད་མི་ཚོགས་པའི་བཀའ་ཡང་བབས། ཡིན་ནའང་ད་ལྟ་ང་ཚོར་བཀག་འཁོག་གང་ཡང་མེད་པར་བཅུན་པ་3700ཤོར་བའི་བརྗེད་ཉམས་ལྷན་པའི་བཟོ་བཀོད་འདིའི་ནང་འོངས་ཚོགས་པ་ཡིན། ངས་ལོ་

དཔེ་ཆ་འདི་དག་གིས་དད་པའི་འགོ་འཛིན་མང་པོའི་ཁྱོད་དུ་རྒྱས་པ་ཆེན་པོ་ཐོན་པའི་རེ་བ་བཅངས་
ཡོད་ཅེས་བཤེད་ཡོད།

ཁེ་རི་སི་བེ་ལྷེ་ལེམ། (William Christie)

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྐྱེ་ཚབ་པ།

ཁེ་རི་སི་བེ་ལྷེ་ལེམ་ལ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྐྱེ་ཚབ་པ་ཞེས་འབོད་གྱིན་ཡོད།

དཔལ་འཛུགས་ཞིང་དང་པ་ཆེ་བའི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སླེལ་མཁན་མང་པོས་བོད་པ་ཚོའི་ཁོད་དུ་ཞབས་ཏོག་བརྒྱབ་སྲུང་སྲུང་གྲུབ། སུལ་ལུ་ལམ་གྱི་རིགས་རྒྱུད་ཡིན་པའི་ཨ་རི་པ་ཁེ་རི་སི་བེ་ལྷེ་ལེམ་བཞིན་དུ་དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་མིན་ཚོགས་ནས་གྲུབ་འབྲས་གཡུང་དུ་ཟུང་བ་ལེན་མཁན་ཤིན་ཏུ་དཀོན། ཁོང་གིས་ད་ལྟའི་ཀའ་སུལ་ཞིང་ཆེན་ཨ་མདོ་ས་ལུ་ལ་གྱི་ལུང་ལུག་ནས་ལོ་ངོ་སུམ་ལྷུའི་རིང་ལ་ཞབས་ཏོག་བརྒྱབ་སྲུང་སྲུང་གྲུབ།

ཁེ་རི་སི་བེ་ལྷེ་ལེམ་གྱིས་རང་གི་མི་ཚེའི་དུས་ལུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་ལུ་སིམ་མེར་ལས་དོན་མང་པོ་བརྒྱབ་སྲུང་སྲུང་གྲུབ། རྒྱ་མཚོན་ཞི་རྒྱལ་སྲུང་དེར་ཁོང་གིས་ཤེས་མཁན་དཀོན་པའི་སྐྱ་ཤི་ཀའི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཁན་ཚོགས་པའི་ནང་དུ་ལས་དོན་རྒྱུབ་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ཞི་རྒྱུད་གཞུགས་ལ་མི་དགའ་བའི་མི་ཞིག་ཡིན་ནའང་ཁོང་ཞི་རྒྱུད་གཞུགས་ཆེ་བའི་དང་ལྡན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་བོད་ཀྱི་དོན་མང་པོ་བྱུང་དུ་རྒྱབ་པས། རྒྱལ་སྲུང་དེའི་ཚོས་སླེལ་མཁན་གཞན་ཚང་མས་ཁོང་ལ་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཚབ་པ་ཞེས་འབོད་གྱིན་ཡོད།

1870ལོར་སྐྱེས་པའི་ཁེ་རི་སི་མེ་ལོ་རྩོད་པོ་ཞིག་ཡིན་པས་ཁོང་ལ་བཟོ་བ་ལག་རྩལ་ཅན་ཞེས་
པའི་མཚན་སྟན་ཐོབ། 1891ལོའི་ལྷ་10བར་ཁོང་ཉིད་ཉིག་ཡོག་གོང་ཁྱེད་ཀྱི་མཚན་ལ་འགྲུབ་ལྟོག་ཆེན་པོ་བྱུང་དུ་བཅུག།

ལོ་ངོ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཁོང་གི་ཚོ་མཚུགས་ལ། ཁེ་རི་སི་མེ་ཡིས་དགོན་མཚོག་གིས་རང་ཉིད་
ལ་ཅི་ལྟར་ཞལ་འབོད་གནང་བར་སྦྱར་བྱེད་བྱས་འདི་ལྟར། ངས་སེམས་གཏིང་ནས་ལྷ་གི་ཀ་
ལ་བསྐྱེད་དགོས་པ་རྟོགས་རྗེས། འཆད་སྟེགས་མདུན་དུ་ཁོངས་སྐྱུང་གིས་དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་
བཙལ་ཞིང་དང་དུ་སྐྱབས། དེ་ནས་རྒྱུ་རྒྱུ་ལས་ལྷ་གི་པར་དགོན་མཚོགས་ལ་དགའ་ཞིང་གསོལ་
བ་འདེབས་པར་ཡང་དུང་སྟེ། དེ་ལས་སྐོ་སེམས་འཁོལ་བའི་རང་མི་གཞན་ལ་སྐྱ་གི་ཀའི་བདེན་
དཔང་བྱས་པ་ཡིན། དེའི་མཚུངས་སུ་ང་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པའི་ལས་དོན་ནང་ཞུགས་པའི་
འདུན་པ་དྲག་པོ་སྐྱེས་ཤིང་། རྗེས་ཀྱི་སྐྱེ་གཉེས་ཀྱི་རིང་ལ་མ་འོངས་པའི་མདུན་ལམ་འཚོལ་
སྤྱོད་རས་གསོལ་བ་ལྷགས་དྲག་གིས་བཏབ། མཐར་དགོན་མཚོགས་ཀྱིས་ང་ལ་རྟོ་བཟོའི་ལས་
ཀ་བསྐྱུར་ནས་འོད་ལྗོངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་ཏུ་འགོ་དགོས་པའི་མཚུབ་སྟོན་གནང་བྱུང་
བས། ཉེན་འགའ་རེར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་བསམ་གཞིགས་བཏང་རྗེས་ངས་དགོན་མཚོགས་
ལ་རང་ཉིད་འོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་འདོད་པའི་རེ་བ་ཞུས། འདས་ཟེན་པའི་ལོ་ངོ་58ལ་སྦྱར་བྱེད་
དུས་དེའི་དེས་སུ་དགོན་མཚོགས་ཀྱིས་ང་ལ་ཞལ་འབོད་གནང་བ་ཡིན་པར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་
ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཡེ་ལུ་འོ་ཚེས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁུ་ཚོགས་པས་ཁེ་རི་སི་མེ་དང་ཞེན་པའི་སིན་སྐེ་
ལེམ་གཉེས་མཉམ་དུ་མངགས་ཤིང་། བ་གཞོན་དེ་གཉེས་1892ལོའི་ལྷ་3བར་མཚོ་གུང་བསྐྱེད་
ནས་ཀྱང་གོ་དུ་འོངས། ཁེ་རི་སི་མེ་ཡིས་འདི་ལྟར། དགོན་མཚོགས་ཀྱི་ཐུགས་རྗེ་ལ་བརྟེན་ནས།
ངས་རང་གི་སྐྱུབས་མཐོན་གྱི་སྦྱིང་དང་། ལུན་ནག་དང་སྟོག་པའི་ནང་ལྷུང་ནས་སྐྱེད་བསྐྱེད་
བཞེན་པའི་མི་རྣམས་སྐྱོབ་སྦྱིང་རང་གི་ཚོ་སྟོག་ཀྱང་འདུལ་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཁོངས་མི་གསལ་པ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་(ལོ21)དང་ཞིན་པ་ལོ་སིན་ལྷེ་ལེམ་(ལོ22)གཉིས་1892ལོར་བོད་
ལྗོངས་སུ་མ་ཕྱིན་ཐོན་ལ།

ཁོང་གཉིས་ཀྱི་མཚོན་ལྷན་དང་ཉེ་འཁྲུང་རྗེས་ཉེ་སིན་ཐེ་ལེམ་གྱི་དགའ་བསུ་ཚེན་པོ་
ཐོབ། ཉམས་སྲོང་ལུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡོད་པའི་ཚོས་སྤེལ་མ་ལན་དེས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་ཞབས་
ཏོག་བརྒྱུ་བ་འདོད་སའི་བོད་ལྗོངས་ཡིན་པ་རྟོགས་རྗེས། བོད་ཡུལ་ནས་མི་རྒྱལ་ས་སྤྱི་ལའི་
དང་པའི་ནང་འགྲུག་པ་ལི་ས་དོར་ནང་ཕྱིན་ཏེ་མོ་སེང་གི་ཁ་ནས་སེང་ལྷུག་འཕྲོག་པ་བཞིན་དུ་
ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

དེ་ནས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་དང་ཞིན་པ་ལོ་སིན་ལྷེ་ལེམ་གཉིས་ཀྱིས་ཡུན་རིང་ཞིག་ལ་རྒྱ་ཡིག་རྒྱུར་ས་
རྗེས་ཁོང་གཉིས་ཀར་སྤུ་ཞིང་ཚེན་ཨ་མ་དོ་ས་ལྷུ་ལ་གྱི་ཡུལ་མཐའ་འཕོབ་ཅིག་དུ་མངགས། ཁེ་
རི་སི་ཐེ་ལི་ས་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་སོང་ནས་སྤར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ཕྱོད་བའི་བོད་པའི་གོང་ཚོ་བརྒྱ་
ལྷག་དུ་མང་འཕྲིན་བཟང་བརྒྱགས་པ་རེད། 1907ལོར་གྲིས་པའི་སྤྲུལ་ལྷུ་འདི་འོ་ནང་དུ་ཁོང་
གི་དཔེ་མཚོན་ལྷན་པའི་ལོ་གཅིག་བཞག་ཡོད་པ་འདི་ལྟར། ལོ་འདི་འོ་ནང་དུ་ཉིན་166ལ་རང་
ཁྱིམ་ནས་མ་བཟང། ཉིན་69རྟེན་ཐོག་ནས་འདས་ཐེན་པ་ཡིན། ད་ལོར་རྟེན་ལ་ཞོན་ནས་ལེ་བར་
2750ཡི་ལམ་དུ་ཕྱིན་པ་ཡིན་ཞེས་པའོ། །

མཐའ་སོན་པ།

ཁྱིམ་སྲུགས་དང་རྒྱུག་ལམ་མེད་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་དང་ཁ་བྲལ་བའི་ས་ཆ་འདི་ལྟ་ ཡུན་རིང་
མ་འགོར་བར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལྷེ་ལེམ་དགའ་ཚོགས་དང་ལྷན་པ་རེད། ཐངས་ཤིག་ལ་ཡུན་རིང་ཐན་
པ་བྱུང་བས་ས་ཆ་དེར་གཞོན་འཚོ་ཚབས་ཚེན་ཐེབས་པ་དང་། བཙུན་པ་རྒྱོད་ཞིག་གིས་རྟུ་དང་མོ་
བ་རྒྱལ་ས་ལ་ལུས་རྗེས་ཐན་པ་བྱུང་བའི་སྤྱི་ལའི་ཀ་བ་ཚོ་ས་ཆ་དེར་ཡོད་པའི་རྒྱུན་ཡིན་ཟེར་བས།
མི་གདུག་རྒྱུ་བ་ཅན་རྒྱོད་ཞིག་གི་ལུས་དུ་ཅིའི་ཅི་རྩན་རྗོང་གི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་པའི་ས་ཚོགས་སུ་

སྐྱེད་པས། ཁེ་འུ་མི་ཐེ་ཐེ་སྐྱེད་བར་འུ་པའི་ཤེས་ལྡན་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་པས་དོན་དག་རྣམས་ཞི་
ལྟོད་པར་ཐོག་གིས་གཙོད་པ་རེད།

ཁོང་ལྷུང་དུ་མི་དེ་དག་དང་འཕྲད་དུ་སོང་ནས་ཁོང་ཚོས་ཅི་ཞིག་བྱེད་འདོད་པ་གསལ་པོར་
དྲིས། མི་དེ་ཚོའི་ཐོན་པ་བྱུང་སའི་བོད་ཀྱི་ཚོ་བ་12ཀྱི་ཚབ་བྱས་ནས་ཁོང་ཚོ་གསོད་དུ་ཡོང་པ་
ཤེས་ཚོར་བྱུང་། ཚོ་བ་དེ་དག་གིས་ཁོང་ཚོར་ཐོན་པ་བྱུང་བའི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཁན་ཚོའི་སྤོང་
དུ་ཁག་དགོས་པ་རེད།

མི་གདུག་རྒྱུབ་ཅན་དེ་དག་གིས་འུ་ཚེན་པོ་བརྒྱབ་ནས་རྒྱལ་ལྡན་གྱི་ཁ་བད་བྱེད་མི་བྱུབ།
ཡིན་ནའང་ཁེ་འུ་མི་ཐེ་ཐེ་ཡིས་ཁོང་ཚོ་སྤྱི་ས་ཟེན་པ་དང་མི་ཡང་གསོད་མི་དཔ་ཤེས་རྗེས་རྒྱུབ་སྐྱོ་
ལ་གཏད་དེ་ཡང་ས་བསྐྱེད་པ་དང་། ལུས་ལྷན་ཡོད་ཚད་ཀྱིས་མི་དེ་དག་ལ་སེམས་གསོ་དང་རྒྱུག་
སྤོང་སྤེལ་བ་འགོག་ཅི་བྱུང་བྱས། ཐོག་མར་ཁོང་གིས་བོད་རྒྱུད་ཀྱིས་ཁོང་ཚོ་དང་ཁ་བད་བྱས་ནས་
གནས་ལུགས་བཤད་པ་དང་། དེ་དང་ཚབས་ཅིག་ཁོང་གིས་མཁན་རྫོང་དུ་འོགས་རམ་འཚོལ་བར་
རང་གི་གཡོག་པོ་མངགས་པ་རེད། ཁོང་གིས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་བོད་པ་ཚོ་དང་ཚུད་གྲུང་བྱས་པ་
དང་ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་དབྱིན་རྒྱུད་ཀྱིས་ན་གཞོན་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཁན་ཚོར་ཉེན་ཁར་
བྱུག་པས་གསོལ་བ་འདེབས་དགོས་པ་དང་། གལ་ཏེ་དོ་རྒོལ་ཐེབས་ཚོར་རྩེད་བསྐྱེད་པར་གྲ་
རྒྱིག་བྱེད་དགོས་ཚུལ་བརྗོད།

ཁེ་འུ་མི་ཐེ་ཐེ་ཡིས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་རྒྱུད་གསུམ་བརྗེ་རེས་ཀྱིས་རྒྱུད་ཚབ་ཤད་པ་དང་ཞོར་དུ་
ཁོང་ཁོ་ལངས་པའི་མི་དེ་ཚོའི་རྣམ་འགྲུར་ལ་བལྟས་པ་ན་མི་ཞིག་ཁོང་གིས་རོལ་ས་པ་འདྲ། ཁོང་
གིས་རྒྱུར་མི་དེ་མཐོང་སྤོང་བ་ཡིན་ནམ། ལྷོ་ལྷུང་དུ་ཁོང་གི་ཡིད་ལ་ཤར་བྱུང་སྟེ། དག་རྒྱུད་གཡུགས་
པའི་བོད་ལྗོངས་མཐོ་རྒྱུད་དུ་འབྲོག་པའི་མཚོར་ས་ཞིག་ཡོད་པ་དང་བོད་པ་ཞིག་རྒྱ་ལས་བྱིར་བྱུང་
ནས་ཁོང་ཉིད་བསུས་སྤོང་། ཡང་བདུན་ཕྲག་འགའ་ཡི་སྡོན་ལ་མི་དེ་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཁན་གྱི་
ས་ཚོགས་སུ་འོངས་ནས་མཚན་མོ་དེར་ཁེ་འུ་མི་ཐེ་ཐེ་ཡིས་ཁོ་ལ་སྤེ་ལེན་བྱས། བོད་པ་ཚོའི་མགོན་
བསུ་པའི་གོམས་སྟོལ་ལྟར་ན། གལ་ཏེ་ཁོད་རང་གཞན་གྱི་ཁྱིམ་ཚང་ནས་ཞག་གཅིག་ལ་བསྐྱེད་ན་
ཁྱིམ་དེའི་བདག་པོ་ཞི་ཁོད་ཀྱི་ཚོ་གོགས་སུ་གྱུར་པས་ཁོང་ལ་དགོས་མཁོ་ཡོད་ཚེ་ཁོད་ཀྱིས་རེས་
པར་དུ་འོགས་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

ཁེ་འུ་མི་ཐེ་ཐེ་ཡིས་བོད་པ་ཚོའི་གོམས་སྟོལ་གྱི་ལུས་ལྷན་གསལ་བོར་ཤེས་པས་ཁོང་གིས་རང་
ཉིད་ནི་བོད་པ་དེ་རྗེ་ལེན་བྱེད་མཁན་བདག་པོ་ཡིན་པས་ཁོང་ཚོས་རོལ་ས་བྱེད་དགོས་པའི་རེ་བ་
བཏོན། ཡང་ཁོང་གིས་ཚོ་བ་རྣམས་ཀྱི་གོམས་སྟོལ་ལྟར་ན་རང་གི་གོགས་པོ་དེ་རྒྟོག་གསོད་དང་དོ་
རྒོལ་ལྟར་ཞུགས་མི་རུང་བར་མ་ཟད། དོ་རྒོལ་དེ་འདྲ་འགོག་དགོས་པའི་གནས་ལུགས་བརྗོད་
པས་གནས་ཚུལ་ལ་འགྲུར་ཕྱོག་བྱུང་བ་རེད། དམག་དཔུང་མ་སྤེབས་སྡོན་དུ་ཁེ་འུ་མི་ཐེ་ཐེ་ཡིས་
རྒྱལ་ཁ་བྱེད་ས་ནས་ན་གཞོན་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཁན་ཚོའི་སྤོང་བསྐྱེད་པར་རེད།

ཡང་ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁེ་མི་མེ་དང་དུ་བེད་ཨེ་ཁུ་མི་འགཉིས་ཀྱིས་དགའ་ལྡན་དང་ཚོང་ལྷན་གྱི་བསྐྱོད་ཡོད་སའི་སྐབས་ལ་བྱང་ཤོད་དཔལ་དུ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་ས་བཅུགས་ཤིང་། རྒྱ་བས་དེར་གྲོང་དཔལ་དེ་དུ་བཅུན་པ་སྟོང་བཞི་ལྷག་ཡོད། གསལ་བྱེད་ཤིང་ཁོང་ཚོས་ལོ་གཅིག་གི་ནང་ཚེས་གསལ་རྒྱས་ལྡན་པའི་ནང་ཚོས་ཀྱི་དུས་ཚེར་རྒྱ་བས་སུ་སྐབས་དགོན་དུ་བྱིན། ཁོང་ཚོས་བཅུན་པ་མང་པོ་དང་མཇལ་བ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་པས་མི་སྐོར་ཞིག་གིས་མང་ཚོགས་ལ་ངན་སྐྱལ་བྱས་ནས། ཅང་མ་འགོར་བར་མི་རྒྱལས་ཀྱིས་ཁོང་གཉིས་ལ་འཛིགས་སྐྱལ་བྱས་ཏེ་དོ་ཡིས་བརྒྱབ། ཡང་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཞིག་གིས་གདུགས་ཀྱིས་རྒྱ་བས་སྟོད་དགགས་པས་གདུགས་ཀྱང་ཚག་སོང་། འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་གཞན་ཞིག་གི་གདོང་ལ་ལྷས་སྟོན་ལོག་པ་ཤིང་།

སྐོ་བུར་དུ་དགོན་པ་སྐྱང་མཁན་མི་གཉིས་ཀྱིས་གི་སྐྱེད་སྟེ་ཟིང་འཕུག་ལངས་པའི་མི་རྒྱལས་ཁོད་དུ་རྒྱགས་ནས། བྱི་རྒྱལ་ལ་གཉིས་ཟུང་བྱིད་ཅིང་ཁོང་ཚོར་སྐྱེད་སྟེ་ལྷ་རྟོག་བྱས། དེའི་རྗེས་སུ་ཁོང་གཉིས་ཐེངས་གཉིས་ལ་སྐབས་དགོན་དུ་སོང་བེད། མཇུག་མཐར་ཁོང་ཚོའི་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་རྒྱལས་ཟུང་ཁོད་གདོང་ལ་གཡུགས་པར་མ་ཟད་མགོན་པར་གི་སྐྱོན་བདག་ལའང་གཅེར་དུ་ཐེབས། སྐུ་མ་མེན་པོ་ཚེས་ཁོད་ཚོས་དེ་དང་ཁ་འབྲལ་དགོས་པ་དང་དེ་ལྟར་མིན་ཚོ་གཅོད་པོའི་ནང་དུ་གཡུག་དགོས་པའི་བཀའ་བབས།

སྐུ་མས་ཁོད་ཚོའི་བསམ་ཚུལ་གསལ་པོར་བསྟན་ཞིང་རང་སར་འགའ་ཚོད་རང་བཞིན་གྱི་ཚོས་ལུགས་ཐོན་པར་གཏན་འགོག་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དེ་ནས་ལོ་25འགོར་རྗེས་དག་ཚོད་སྐབས་དགོན་པའི་འགོ་འཛིན་གྱིས་སྐུ་ཤི་ག་པ་གོང་དཔལ་དུ་སྟོད་པར་ཚོགས་མཚན་གནང་བ་ཤིང་།

དགོན་མཚོག་གིས་གནང་བའི་གཏན་གྲོགས།

ཅེ་ཞི།

ལོ་བདུན་གྱི་རིང་ལ། ཁེ་མི་ཐེ་ལྷེ་ལེམ་གྱིས། ཁེ་རྒྱུང་ངང་ཨ་མ་དོའི་མཐའ་ལོ་བོ་བ་ནས་
ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པ་རེད། ཡིན་ནའང་དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོའི་ཚེད་དུ་མིང་ལ་ཅེ་ཞི་(Jessie
MacBeth)ཞེས་འབོད་པའི་གཞོན་ནུ་མ་ཞིག་གྲུག་གི་བཞེད་ཡོད། ཁེ་མི་ཐེ་དང་འདྲ་
བར་དཀོན་མཆོག་གིས་ཅེ་ཞི་ལ་ཡང་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་ཏུ་འགོ་བའི་ཞབས་ལོ་བོད་གནང་། མོས་
ལོ་མང་པོའི་རིང་གསོ་རིག་ལ་སྦྱང་བ་བྱས་ཆེས་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྦྱོག་པའི་
ཚོགས་པ་ནང་དུ་ཞུགས། ཅེ་ཞི་ཐེངས་དང་པོར་རྒྱུང་ཐག་རིང་བའི་བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྦྱོག་ས་
དེར་ཡོང་ནས་ཁེ་མི་ཐེ་དོ་ཞེས་པ་རེད། ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཅུ་མ་འགོར་ཆེས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་ཚ་བོས་དོན་
དེ་གྲོང་ཚོ་འདྲི་ལྟར། ང་ཚོ་ཚང་མས་ཤེས་འདོད་པ་ནི། མི་རྒྱུང་ཁེ་མི་ཐེ་ཡིས་ཐོག་མར་སུ་ལུ་ལུ་
ལན་གྱི་གཞོན་ནུ་མ་ཞིག་རང་ཡོད་སའི་ཀའ་སུ་ལུ་ཞིང་ཚེན་བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྦྱོག་སའི་གནས་
སུ་ཡོང་བཞིན་པ་ཐོས་ཆེས་ཚོང་བ་ཅེ་ཞིག་ཡོད་དམ་ཟེར་ན། ཅེ་ཞི་སློབས་པའི་ཉིན་མོ་དེར་ཁེ་མི་
ཐེ་ཡིས་བ་ཅེ་ཚོང་གི་འཕྲིན་བཟང་སྦྱོག་ས་རྒྱལ་མཁའ་ཤིག་བཤའ་རོགས་ཀྱི་བཞེད་ཡོད་པ་
ལ། རང་གི་ལུས་སུ་བྲག་གཏོར་ཡོད་པ་ལུ་མོ་མཚོས་མ་དེས་མཐོང་བས་ཁོང་གི་འདྲི་བའི་ལོ་བོ་བར་
གྲུབ་ཞེས་བརྗོད།

ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་སྤེ་ལེམ་དང་ཅེ་ཞི་གཉིས་ལ་མ་ཚུན་དགའ་རོགས་བསྐྱིགས་ནས་
1901ལོར་ཉང་ཉུང་ནས་གཉེན་བསྐྱིགས་པ་རེད། ལྷན་སུ་ཁོང་གཉིས་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་
སུ་ཡོད་པའི་རང་བྱིས་དུ་སོང་ནས་ཅེ་ཞི་ཡིས་ནད་པ་དང་མས་སྦྱོན་བྱུང་བའི་མི་ལ་རོགས་ཀྱི་དེ་
འགོ་བརྒྱུམས།

ས་གནས་མང་ཚོགས་ཀྱི་སྐྱེན་བཙུན་ཐང་གི་དགོས་མཁོ་གི་འདྲི་བའི་ཅེ་ཞི་ཡིས་སྐྱ་མོ་ནས་
ཤེས་ཡོད་ཀྱང་། མོའི་ལག་རྩལ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྦྱོག་མཁའ་ལས་གོ་གས་ཚོའི་ནང་དུ་དེ་འདྲའི་
རྩ་ཚེན་ཡིན་པ་མོས་སློ་བོར་ཤར་མ་ལྟོང་བ་ཞིག་རེད། ས་དེ་གར་སྐྱེན་ཁང་དང་སྐྱེན་པ་དཀོན་པས་
མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་རྒྱུན་དུ་ནད་འབྱུང་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ཚོས་ཅེ་ཞི་ཡི་སྐོར་གྲོང་དུ་ས་འདྲི་ལྟར། མོ་
ནི་དཀོན་མཆོག་གིས་གནང་བའི་ནད་གཡོག་སྟེ་ཕོ་ཉ་དང་འདྲ་བར་གནས་ནས་མར་བབས་པ་
ཡིན། སྐྱེན་བཙུན་སྦྱང་ཚས་གི་འདྲི་བའི་ཉེན་ཆས་འདེད་མེད་པ་དང་། ལག་རྩལ་ལ་ཚད་
བཀག་ཡོད་ནའང་མོས་རང་གི་སློ་བརྟན་འགྱུར་མེད་ཀྱི་དད་པ་དང་དཔའ་ངར་ལུས་མེད་ཀྱི་སློབས་
པ་ལ་བརྟེན་ནས་ནད་པ་ཚོར་གཤགས་བཙུན་བྱས་ཤིང་། དཀོན་མཆོག་གིས་མོ་ལ་བྱིན་ལྡན་པས་
གནང་བས་གཤགས་བཙུན་དེ་དག་ནི་མིའི་ཚོ་སྟོག་སྟོབ་པའི་དོན་ངོ་མཚར་ཅན་དུ་གྱུར། ཉིན་
ནས་ཉིན་དང་ལོ་ནས་ལོ་རུ་མོའི་ལག་པ་རྒྱུན་དུ་རུལ་སུངས་འགོག་ཆེས་ནད་སྐྱངས་བས་མཚུག་
མཐའ་མོའི་གཉེན་སྦྱིག་གི་མཚུབ་དཀྱིས་ཀྱང་གས་ནས་མཚུབ་མོ་ནས་ལྷུང་བ་རེད་ཟེར།

ཅུ་ཚེ་བའི་བྱིས་ཚང་ཞིག

1907ལོར་ཁེ་མི་མེ་བཟང་ལྷ་གཉིས་ཀ་དང་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་སྲ་བོ་ཉོ་དང་ལོ་པེ་ཐུའུ་
ལྷ་ལེམ་བཅས་པ།

གཉེན་བརྒྱུགས་ནས་ལོ་གཅིག་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཅེ་ཞི་ལ་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་སྲ་དང་ལོ་པེ་ཐུའུ་
ལྷུས་ཤིང་། སྲ་གཉིས་པ་ལྷ་ལེམ་ནི་1903ལོར་སྐྱེས། སའི་གོ་ལའི་ཚེས་རྒྱུད་ཐག་རིང་བའི་
ཐང་ཚོད་དུ་སྡོད་པའི་འགྲུག་སྲོང་དེས་ད་དུང་མི་ཚོག་པ་བཞིན་ལྷ་ལེམ་ནི་སྐྱེས་དུས་ནས་ཀླད་པར་
སྐྱོན་ཡོད་པའི་བྱིས་པ་ཞིག་ཡིན།

ཉེན་ཞིག་ལ་ཁེ་མི་མེ་བཟང་ལོ་གང་བོ་པ་ཅེ་རྫོང་བརྒྱུད་ནས་འགོ་དུས་དོན་ཞིག་བྱུང་བ་
དང་། དོན་དེས་གནས་དེར་འཕྲིན་བཟང་བརྒྱུག་པར་དེ་རིང་གི་བར་དུ་ཡུན་རིང་གི་བྱུགས་རྒྱུན་
ཚེན་པོ་ཐེབས། ཉེན་དེར་ཁོང་བཟང་ལོ་གང་བོ་གོང་དལ་བརྒྱུད་ནས་འགོ་དུས་ཅེ་ཞི་ལེམ་ལོ་ལྷ་
ཙམ་གྱི་སྲ་མོ་རྒྱུད་རྒྱུད་ཞིག་ལམ་འགྲམ་གྱི་ས་རྒྱལ་ནང་དུ་འོག་ཡོད་པ་མཐོང་།

སྲ་མོ་རྒྱུད་རྒྱུད་དེ་ལ་མས་དོར་ནས་ཕྱི་རོལ་དུ་འཆིབས་སྐྱུག་བསྟན་ཡོད། དོན་དངོས་སུ་མའི་
བྱིས་མི་རྣམས་དཀའ་ངལ་ཚེན་པོ་ཞིག་དང་མྱད་པར་གདོན་མི་ཟ། ལྷ་མས་ཁོ་ཚང་གི་གནད་དོན་
ནི་སྲ་མོ་རྒྱུད་རྒྱུད་དེ་གདོན་འདྲེས་བཟུང་བའི་རྒྱུན་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ཚུལ་གསུངས་ཤིང་། ཡང་སྲ་མོ་
དའི་མིག་རྒྱང་ལ་ཁབ་ཀྱིས་གཙག་ནས་འདྲེ་བྱི་སུ་འཕྱད་དུ་འཕྱུག་དགོས་གསུངས་པ་ན། བྱིས་མི་

ཚོས་སྐྱེ་མས་གསུང་བཞིན་བྱས་ཀྱང་གནད་དོན་ཐག་གིས་མ་ཚོད་པ་རེད། དེ་ནས་སྐྱེ་མས་བུ་མོ་
རྒྱུ་རྒྱུ་དེ་འདྲར་དགོས་པར་གསུངས་ནས་ཁྱིམ་མི་རྣམས་ཀྱིས་མོ་དོར་བ་རེད།

དེ་ནས་ཅེ་ཞི་ཡིས་བུ་མོ་རྒྱུ་རྒྱུ་དེར་སྤྱིང་རྗེ་ནས་རང་གི་ཁྱིམ་དུ་ཤིང་དེ་བདག་སྦྱོང་ཡག་པོ་
བྱས་པ་ན། བུ་མོ་དེའི་མིག་གཅིག་གི་མིག་དབང་རྩ་བ་ནས་ཉམས་པས་རྗེས་སུ་མི་ལོན་ག་མེད་
བྱུང། ཡིན་ནའང་དགའ་ལོས་པ་ཞིག་ལ་མིག་གཅིག་གི་མིག་དབང་རྩ་བ་ནས་ཉམས་མེད་པས་
རྒྱུང་ཚམ་རིག་བྱབ་པ་རེད། ཁོང་བཟང་ལྷ་གཉིས་ཀྱིས་བུ་མོ་དེའི་མིང་ལ་ཀའོ་མེན་ཡུན་ཞེས་
བཏགས་ཤིང་དེ་དངོས་སུ་གཉོར་འགོ་བརྩམས་པས་བུ་མོ་དེའི་ཁྱིམ་མི་རྣམས་དང་འབྲེལ་བ་
གཞི་ནས་མེད་པར་བྱས། བྱིས་སུ་མེན་ཡུན་ནི་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལ་ལུང་ཞིག་ཏུ་ལྷུང་བ་རེད།

བུ་གསུམ་ལ་པེ་ཏོ་ནི་1906ལོར་ཚོ་ནེ་རྫོང་དུ་སྐྱེས་ཤིང་། བྱིས་སུ་བུ་ཤིང་ནས་ཨ་མི་ལ་འགོ་
སྐབས་བྱིས་པའི་སྤྱིང་ནད་བྱུང་བས་རྒྱུ་རྒྱུ་ཡོངས་སུ་ཞབ་པ་རེད།

ཅེ་ཞི་ལ་ཐེངས་བཞི་པར་མང་ལ་ཚགས་དུས་འདུས་ནད་བྱུང་བས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཚང་གི་གཞོན་
ཤུགས་རེ་ཚེར་སོང། ལྷེ་ལེམ་གྱིས་ཐེངས་གསུམ་ལ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཚོས་སྦྱོག་སྦྱི་བྱུང་
ཁང་ལ་ལས་གནས་ངལ་གསོ་བའི་དགོངས་སྟོན་ལྷན་ལུས་ཀྱང་མངགས་གཏོང་ཚོགས་པའི་འགོ་
བས་དང་ལེན་མ་བྱས། དེ་ནས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་སུ་མཐུང་དུ་རྒྱུང་ཐག་རིང་བའི་མཐའ་མཚམས་
སུ་དགོན་མཚོག་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས། ཁོང་བཟང་ལྷ་གཉིས་ཀྱི་བུ་མོ་ཉེ་ཚུའུ་ཨར་སྐྱེས་
དུས་གནད་དོན་གང་ཡང་མེད་པ་རེད།

1908ལོར་དགོས་མཐོ་དང་བསྐྱབ་ནས་ཁེ་རི་སི་ཐེ་བཟང་མི་གང་པོ་ཨ་མི་ལ་སོང་ནས་ངལ་
གསོས་པ་དང་། བྱིར་ཀྱང་གོ་ལ་ལོག་སྐབས་མཚོ་གྲུ་སུའུ་ཐུ་ལན་ནས་བསྐྱང་པས། དེས་སྤྱི་ལོ་
དང་ཅེ་ཞི་གཉིས་ལ་རང་གི་ཡུལ་མི་རྣམས་དང་འོ་འཕྲད་པའི་གོ་སྐབས་གནང་བ་རེད།

ཁོང་ཚོ་འཕྲིན་བཟང་སྦྱོག་སར་བྱིར་ལོག་པའི་གོ་རིམ་ཁྲོད་བདུན་ཕྲག་འགའ་ཡི་དཀའ་སྤྲུག་གི་
འགྲུལ་བཞུད་བརྒྱུད་རྗེས་ཆེས་དཀའ་ལག་ལུན་པའི་དོན་ཞིག་བྱུང་ཞིང་། ཡེ་ལྷེ་ལེམ་གྱིས་རང་གི་
བུ་རྒྱུང་བ་སྤྱི་ལོ་(གྲུང་པར་སྦྱོན་ཡོད་པའི་བྲ།)པར་དུ་བཟུང་བ་དང་། ཅེ་ཞི་ཡིས་ལོ་གསུམ་ལོན་
པའི་པེ་ཏོ་(བྱིས་པའི་སྤྱིང་ནད་བྱུང་ཡོད་པའི་བུ་རྒྱུང་།)པར་དུ་བཟུང་ཡོད། ཡང་ལོ་བདུན་ཅན་གྱི་
ལོ་པེ་བུའུ་ཡིས་སྐྱེས་ནས་ཡུན་རིང་འགོར་མེད་པའི་ཉེ་ཚུའུ་ཨར་པར་དུ་བཟུང་ཞིང་། ལམ་བར་
དུ་འབབ་ཚོགས་རེ་རེ་ནས་སྐྱེ་པས་ལོ་བདུན་རིང་ལ་དགོས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྦྱོག་བྱེད་རྒྱ་ཆ་
སོགས་ལུང་རོགས་བྱས།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཁྱིམ་མི་གང་པོ་དཀའ་སྤྲུག་དང་འགན་སྦྱོང་ཆེན་པོར་ཐུག་ཡོད་ཀྱང་དགོན་མཚོག་
གིས་ཁོང་བཟང་མི་གང་པོ་ཉིད་ཀྱི་དགོངས་པ་སྤྱི་ལོ་ལྔ་ལ་ལུང་སུ་མཐུང་ལ་གྱིས་འཚོ་བར་བརྩམས། ཁོང་
ཚོར་སྤྱི་ཚོགས་སྤེང་དུ་མིང་གསལ་ཅི་ཡང་མེད་ལ། ཁྱིམ་མི་གང་པོའི་ཉིན་རྒྱུན་གྱི་དགོས་མཐོ་ཡོད་
ཚད་ཀྱང་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་བརྟེན་དགོས་པའི་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་སྤོང་པའི་ཁྱིམ་ཚང་

ཞིག་ཡིན། ཁོང་ཚོས་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་ནས་ཐོན་པའི་འབྲས་བུ་གང་ཞིག་ཡིན་ཡང་དགོན་
མཚོག་གི་བྱིན་རླབས་ཡིན་པ་ལས་མིའི་བརྩོན་པ་མིན་པ་སྤུས་ཀྱང་གསལ་བོར་རྟོགས་ཡོད།

ཙོ་ཉེ་རྫོང་གི་འགྲུང་ལྷོག

ཙོ་ཉེ་དང་ཁེ་རི་སེ་ཐེ་ལུ་ལེམ་གཉེས་ཙོ་ཉེ་རྫོང་དུ་ཡོད་པ།

ཙོ་ཉེ་རྫོང་གི་དགོན་པ་ཡོད་སའི་གྲོང་དལ་དུ་གོ་རྒྱུ་བས་རེག་ཅིང་། གྲོང་དལ་དེ་ནི་སྤྱི་ལོ་དགོན་
པའི་གར་ལྷོ་རྒྱུད་ཀྱི་ལེ་བར་65ཡི་མཚམས་སུ་ཡོད། ལོ་རྒྱུག་སྤོང་ལྷག་གི་རིང་ལ་ཙོ་ཉེ་རྫོང་ནི་
བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་མཉམ་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཚོས་དབང་བསྐྱར་བས་ཁེ་རི་སེ་ཐེ་ལུ་མི་གང་བོས་ཀྱང་
ས་གནས་རྒྱལ་པོ་རོལ་ས་པ་རེད། རྒྱལ་པོ་དེས་མངའ་ཁོངས་48ལ་དབང་བསྐྱར་བ་དང་། རྒྱལ་
པོ་དེས་སྤྱི་ལོ་ལྷ་ལ་ལྷ་མས་ཁོང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་འདུག་ཏུ་མི་འཇུག་པ་རེད།

མཐར་ཁེ་རི་སེ་ཐེ་ལུ་མི་གང་བོ་ཙོ་ཉེ་རྫོང་གི་ས་ཆག་ཅིག་ནས་མ་གཏོགས་བསྐྱད་མི་ཚོག་
ལ། དེ་ནི་མི་ཚོས་སྤོང་ཆད་མི་བསང་གྱིང་བ་དང་གདོན་འདྲེ་ཡོད་པར་འདོད་པའི་ཁང་པ་ཞིག་
ཡིན། ས་དེ་གའི་མི་ཚང་མ་ཁང་པ་དེར་གཡོལ་ནས་འགྲོ་ཞིང་རྒྱལ་པོས་ཁེ་རི་སེ་ཐེ་ལུ་ཁང་པ་
དེའི་ནང་འདུག་ཏུ་འཇུག་པའི་དམིགས་ཡུལ་ཡང་ཁོང་ཚོར་གཤོན་པ་ཐོག་ཆད་ཡིན། འོན་ཀྱང་
ཚོས་སྤོང་ལ་མཐན་ཚོ་དེར་འཇིགས་པ་མེད་པས་རིན་གོང་གིན་ཏུ་དམའ་མོ་སྤྱད་ནས་ཁང་པ་དེ་ཉེས་

པ་ཇི་དེ། ཁོང་ཚོ་ཁང་པ་དེའི་ནང་དུ་བསྐྱབས་སྒྲུབ་ཅི་ཡི་གཏང་ཚུལ་མཐོང་བས་ཕྱོགས་ཚད་དེ་རུ་མི་བསམ་དཔྱད་བའི་དོན་དངོས་ནས་ལྷུང་ལྷུང་བ་ཤིས།

ལྷེ་ལེམ་དང་ཅེ་ཞེ་གཉིས་ཀྱིས་གདོན་འདྲའི་ཤྲགས་རྒྱུན་མི་ཐེབས་པའི་ཕྱིར་དཀོན་མཚོག་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་རྗེས་བཟའ་མི་གང་པོ་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤྲའི་ཤྲག་ཏུ་བཅོལ། ལུལ་མི་རྒྱལ་ས་ཡ་མཚན་དགོས་པ་ཞིག་ལ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་བཟའ་མི་གང་པོ་ཁང་པ་དེའི་ནང་དུ་བསྐྱབས་སྒྲུབ་དོན་རྒྱུན་གང་ཡང་མ་བྱུང་ལ་ཁོང་ཚོ་དགའ་དགའ་སྤོ་སྤོའི་རང་བདེ་ཐང་གིས་བསྐྱབས་སྒྲུབ་ཡོང་བ་མཐོང་། ཁང་པ་དེའི་ལོ་ངོ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཁོང་ཚོས་ལུལ་དེའི་མི་རྒྱལ་ས་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྤྱོད་ས་ཞིག་ཏུ་བྱུང་།

ལོ་ངོ་བཅུ་གྲག་དུ་མའི་རྗེས་སུ་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལྷེ་ལེམ་གྱིས་ཁོང་བཟའ་སྤྱོད་གཉིས་ཚོ་ཕོ་དྲུང་དུ་བསྐྱབས་སྒྲུབ་འོས་སྒོམ་ལ་འདོད་ལྡང་། ར་ཚོས་རྒྱལ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་དང་མཚོ་དགཉེད་འབངས་མི་སེར་བཅས་ལ་ལྷ་ཤི་ཀ་དང་ཁོང་གི་ཐུག་པའི་སྤྱོད་བསྐྱབས་ཤིང་། སྤོང་དལ་དང་དགོན་པ། དེའི་མཐའ་འཁོར་ལ་ཡོད་པའི་སྤོང་ཚོ་བཅས་སུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་པ་དང་། རྒྱུ་ཚོགས་རིམ་པ་སོ་སོའི་མི་ཚོས་ཀྱང་འཕྲིན་བཟང་བོས། ལྷ་ཤི་ཀ་དང་ལེན་གྱི་དམ་འཁོར་མི་མང་ཚུབས་འགྲུལ་ཁང་ནང་གི་མི་སྡེར་བར་གྱི་ཁ་བར་བརྒྱད་ནས་དང་དུ་བྱངས་ཤིང་། ཁོང་ཚོས་སུ་རྒྱའི་ནང་དུ་ལུས་གསོལ་བྱངས། ཤ་རུས་གདུང་རྒྱུད་གཙང་བའི་པོ་དང་དང་རིགས་རྒྱུད་འདྲེས་མའི་པོ་དང་། རྒྱུ་ཚོས་བཅས་ཀྱིས་མི་རྒྱལ་ས་ཀྱི་མཉམ་ཏུ་ལུས་ཡོངས་རྒྱུན་དུ་འཇུག་ནས་ལུས་གསོལ་དང་དུ་བྱངས། དེ་ནས་ཚོས་ཚོགས་བཅུ་གས་ཤིང་གོ་རིམ་ལྡན་པའི་ངང་མཉམ་དུ་འཚོགས་པ་ཡིན།

ར་ཚོས་སྤོང་དལ་གྱི་ཁྲིམ་པའི་ཁྲིད་དུ་ཡང་ལུལ་དུ་བྱང་བའི་ལས་དོན་སྤེལ་བས་ཐོན་རྒྱུའི་སྤོང་གི་རྒྱལ་པོའི་ཁྲིམ་པ་ཡང་ར་ཚོས་ཚོགས་ནང་དུ་ལུགས། གསོ་སྤྱོད་གི་མཉམ་པའི་ལོ་དུ་ཁྲིམ་པ་ཚོ་སུ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ལེ་མོ་དགུ་བཅུ་ལེ་མོ་དང་ལེ་མོ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ལེ་མོ་དང་ལེ་མོ་དུ་བྱངས། མཐའ་ཕྱིན་རྗེས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་སྤོང་གྲུ་འགྲིམ་པ་ཇི་དེ། དེའི་ནང་ནས་མི་གཉིས་ཚོ་རྗེ་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་བདག་སྤྱོད་དུ་བྱུང་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ལོ་རྒྱུ་ཞེ་དེ་བཞིན་འདས་ཐེན་ལ། 1922ལོར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་ཁོང་ཚོའི་རྩོད་གཞུགས་འཕྲིན་བཟང་བོད་པ་ཚོའི་ནང་དུ་སྒྲོལ་པའི་མངོན་མེད་ལུས་པ་སྟན་ལུ་འཇུག་ལུ། ཁོང་གིས་སེམས་བསམ་པའི་གཉིད་ནས་ལས་གོགས་གསར་བ་གནས་དེར་ཡོང་བར་འབོད་རྒྱལ་བཏང་ནས་འདོད་ལྡང་། ཚོས་སྤེལ་མ་འཁོར་བོད་པ་ཚོའི་ཁྲིད་དུ་མངག་དུས་བསྒྲོ་བདམས་མི་སྣ་ལ་བསམ་སྒྲོ་བརྟན་པོ་ཡོད་དགོས། རྒྱུ་མཚན་བོད་ཡོངས་ནས་ལས་དོན་སྤེལ་བའི་ས་ཆ་གཞན་དག་ལས་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བས་ན། དཀའ་སྤུག་ལ་འཛིགས་ཤིང་ཉེན་ཁང་རྒྱུག་པའི་ཚོས་སྤེལ་མ་འཁོར་རིགས་མི་མངག་པར་མཁྱེན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

རྒྱལ་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོས་ཐོག་མར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཁྲིམ་པའི་གང་པོ་ཁོང་གི་རྒྱལ་ཁོངས་ནང་འདུག་ཏུ་བཅུག་ཡིན་ནའང་ཁྲིམ་སུ་རྒྱལ་པོ་རང་གི་ཐུག་གཙོ་དེར་སྤུགས་འཕྲོད་སྤྱོད་པ་དང་། ལྷག་པར་

དུ་ཁོང་གིས་རང་གི་བྱིམ་མི་ཚོའི་སེམས་བསམ་པ་འང་འཕྲིན་བཟང་གི་ཕྱོགས་སུ་འཁོར་ཡོད་པ་
ཤེས་རྗེས་དེ་ལས་ཀྱང་འགྲོད་པ་མེད། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ཁོང་གིས་འཚར་ལོངས་བྱུང་མེད་
པའི་ཚོས་ཚོགས་གཏོར་བས་དཀོན་མཚོག་གིས་ཁོང་ལ་བྱིམ་ས་ཐག་བཅད། ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་
དོན་དེར་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར།

ཚོ་ཞིང་གི་རྒྱལ་པོ་སྟེ་འཕྲིན་བཟང་གི་དྲག་ལྷ་ཡིས་འཛིགས་སྐྱུལ་པའི་ཐབས་ཀྱིས་མང་
ཚོགས་སྤྱི་ལའི་ཀ་པ་རུ་འགྲུབ་བར་བཀག་འགོག་བྱས། ཁོང་གིས་རྒྱན་དུ་བྱང་བདེན་མི་སྤྱོད་
པར་མ་ཟད་གཏུག་རྒྱུབ་ཀྱང་ཆེབས་སྟེག་པ་ཁོང་གི་སྟེང་དུ་བབས་ཤིང་། མཐར་ཐོང་གི་ཚོ་སྟོག་
འབངས་མི་སེར་རྣམས་ཀྱི་ལག་ཏུ་ཤོར་ཞིང་བམ་རོ་གྲོང་རྒྱལ་སྤྱི་རྒྱལ་དུ་གཡུགས་ནས་རོ་ཡིས་
བཀག། སྤྱི་ལའི་ཚོས་ཚོགས་ནི་དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་ཡང་བསྐྱུར་གསོན་ཤུགས་རྒྱས་ནས་འཕྲིན་
བཟང་གི་ཚོགས་པའི་ནང་མངོན་པ་དང་། མི་རིགས་མི་གཅིག་པ་གཉིས་དང་པའི་ནང་གཞི་
གཅིག་ཏུ་མཐུན་པར་གྱུར་ཞེས་གསུངས།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་བྱིམ་མི་གང་པོ་འདྲེ་ཡོད་པའི་ཁང་པ་དེའི་ནང་གནས་སྐྱར་བ་ནས་བཟུང་ཚོ་ཞིང་
གི་བོད་པའི་ཁོང་དུ་དཀོན་མཚོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་བཅུགས་ཤིང་། དུས་རབས་གཅིག་འདས་ཟིན་
ཡང་སྐྱབས་མགོན་ལེ་ཤུའི་ཚོས་ཚོགས་དུང་ཡོད། 1997ལོར་བ་ཚོ་ཞིང་དང་ཉེ་བའི་ཚོ་ཞིང་
གི་བོད་པ་དང་ལྷན་ཚོས་ཚོས་ཁང་ཞིག་བསྐྱོན། ཡང་ཚོས་ཁང་གསར་བའི་མ་དུལ་བསྐྱེད་ཚོས་
ཚོགས་ཀྱི་ཁོངས་མི་ཞིག་གིས་རང་གི་སྐྱེ་ཡང་བཅོངས་པ་དང་། བྱིམ་ཚང་གཞན་ཞིག་གིས་རང་གི་
བརྟན་འཕྲིན་ཡང་བཅོངས་པ་མེད།

ཚོད་དབག་བྱས་པ་ལྟར་ན། ད་ལྟ་ཚོ་ཞིང་དུ་བོད་པ་300-400ཡིས་སྤྱི་མཐུན་དུ་གཏན་དུ་
བཞུགས་པའི་དཀོན་མཚོག་ལ་དད་པ་བྱེད་པ་དང་། གྲོང་རྒྱལ་དང་མཐའ་མཚམས་སུ་རྒྱ་མིའི་དད་
ལྷན་དེ་ལས་མང་། ཚོ་ཞིང་གི་བོད་པ་དང་ལྷན་ནི་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་རྟེན་གཞི་གཞན་གང་
རུང་གིས་བོད་ལུལ་ནས་དད་པའི་ནང་བྱིད་ལོངས་པའི་དད་ལྷན་ལས་མང་བ་མེད།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཡིས་དཀོན་པ་ཞིག་ཉོས་པ།

1907ལོར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་གོ་སྐབས་ཡག་པོ་ཞིག་དང་ཡུད། ཁོང་གིས་བསྐྱབས་པའི་དོན་ནི་ད་
ལྟའི་དད་ལྷན་ཚོའི་སྤོ་ལུལ་ལའང་མི་ཤོང་བ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་ལོ་བ་གྲོང་ཚོ་ནས་སངས་རྒྱས་
ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དཀོན་པ་ཞིག་ཉོས་ཤིང་། དེ་ནི་བ་ཚོ་ཞིང་དང་བར་ཐག་ལེ་བར་བརྐྱང་མ་གཏོགས་
མེད། ལོ་བ་དཀོན་པའི་ཁང་པ་དང་ཞིང་ས། ལྗོང་ར། འབྲོག་ས་བཅས་ཚང་མ་ལེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་
ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པའི་རུབ་གི་རྒྱ་ཚོར་དུ་གྱུར། སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དཀོན་པ་ནི་དེ་
ལྟར་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་ས་རུ་གྱུར་བ་མེད།

དེ་ནས་དུས་ཚོད་འཇམ་ཙམ་ཞིག་བེད་སྤྱོད་ནས་གཙང་སྐྱ་དང་བསྐྱར་བཞེངས་བྱས་ནས་སྐྱ་འདྲ་
 བྱག་བཙལ་ས་དེ་སྐྱ་ཤི་ཀའི་ལས་དོན་སྐྱབ་སར་བསྐྱར། བསྐྱར་བཞེངས་མཁུག་རྫོགས་རྗེས་ཡི་
 ཤུའི་ཚོས་ལྷགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་སྤྲུལ་གྱིས་ལོ་བ་སུ་ལོ་འའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་
 ཚོགས་འདུ་བསྐྱས་ཏེ་དགོན་པ་ཉེས་པར་རྟེན་འབྲེལ་ཞུས། ཡང་ཨ་ཁུ་ཁུ་མིར་ལོ་བ་སྐྱ་ཡིས་བརྗེད་
 དཀའ་བའི་ཚོགས་འདུ་དེའི་རྒྱུར་སྐྱབ་ཞུ་ཡུལ་ནས་འདི་ལྟར། དགོན་མཚོག་གི་བྱིན་རླབས་ནི་ས་
 དེ་གའི་བོད་བ་དང་བོད་བ་རྒྱུད་འདྲེས་མའི་གཞིས་ཞུལ་དུ་བབས་ནས། བདེ་བ་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་བ་
 དང་གདོན་འདེན་ཆམས་ལྷི་སུ་བསྐྱད། བོད་བ་ཚོའི་ཁྱིམ་ནང་གི་སྐྱ་འདྲ་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱོད་ལྷག་ལྷག་གི་
 རྣམས་སྐྱོབ་པའི་ཚེ་སློག་དང་ལྷན་པའི་རྒྱུ་ལོ་བ་གོང་ཚོར་བཞུགས། སྐྱ་འདྲ་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱོད་ལྷག་
 བ་དང་སྐྱ་འདྲའི་ཚོས་དཔེ་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱོད་ལྷག་ལྷག་གི་ལོ་བ་ཞུགས། གཙོ་བོ་ཁས་
 ལེན་པའི་མི་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱོད་ལྷག་ལྷག་གི་ལོ་བ་ཞུགས།

མེན་ལུན་ཏེ་ཅེ་ཞི་བཟང་ལྷ་གཉེས་ཀྱིས་ལམ་འགྲམ་ནས་བསྐྱབས་པའི་སུ་མོ་རྒྱུད་རྒྱུད་དེ་ལོ་
 བ་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་སྐར་རྩོད་ལྷ་སུར་གྱུར་ཞིང་། ལོ་མང་པོ་ཞིག་སྟེ་ཁེ་ཤི་ཐེ་སྐྱ་ལམ་འགྲམ་བཟང་
 སློག་ས་ནས་ངལ་གསོས་ཏེ་ལོ་25མོར་བའི་རྗེས་སུ། ཁོང་གིས་དགོན་མཚོག་གིས་ལོ་བ་གོང་
 ཚོ་སུ་མཚན་པའི་རོ་མཚར་བའི་དོན་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱོད་ལྷག་ལྷག་གི་ལོ་བ་ཞུགས་པའི་ལོ་
 དུས་དང་རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་དགོན་མཚོག་གི་བྱིན་རླབས་ཐོབ། ས་དེ་གའི་བདག་སྐྱོང་བས་སུ་མཐུན་
 དུ་དང་ལྷན་མང་ཚོགས་ལ་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་ཞོར་མཐུན་འཕྲོ་ས་ཞུལ་དུ་སྐྱ་ཤི་ཀའི་བེན་དཔང་
 བྱས། དེ་སྤྱོད་པོས་ཁོང་གི་སྤྱོད་སྤྱོད་རྣམས་མཐུ་ཡོངས་སུ་མཛོན་ནས་བདེ་བ་དྲག་བསྐྱེད་
 བྱུང་བ་དང་གདོན་འདེན་ཆམས་ལྷི་སུ་བསྐྱད། བོད་བ་དང་འཇམ་སྐྱུད་འདྲེས་མའི་བོད་བ། རྒྱ་
 འཇམ་བཙལ་གྱི་དང་ལྷན་རྒྱལ་པས་སེམས་གཏིང་ནས་སྤུལ་བའི་བསྐྱོན་བཀུར་ལ་དགོན་མཚོག་
 སྤྱོད་ཤིན་ཏུ་དགེས་པ་ཤིང་། སྐྱོན་ཚད་ཀྱི་དགོན་པ་ནི་དུ་ལྷ་ལོ་བ་སྐྱ་ཤི་ཀའི་ཚོས་ཁང་དུ་གྱུར་
 བས་གནས་དེ་སྐྱ་ཤི་ཀའི་ཚོས་ཚོགས་དང་ཚོས་སློག་ས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ད་དུང་དང་པའི་
 ལུས་མཐུ་ཚེན་པོ་ཡང་ལྷན་པ་ཤིང་། ལོ་བ་གོང་ཚོ་རྒྱུད་རྒྱུད་དེ་བོད་ལྷོངས་སུ་ཚོས་སྤུལ་བའི་མཚོར་
 ཟམ་ལྷ་སུར་གྱུར་ཞེས་གསུངས།

1987ལོར་ཁེ་ཤི་ཐེ་ལི་ཚ་བོ་ཁེང་ལྷ་རྒྱུ་ལོ་བ་གོང་ཚོར་བསྐྱེད་དེ་རང་གི་ཨ་མེས་དང་ཨ་
 བྱི་གཉེས་ཀྱིས་གཏོར་སྐྱོང་བྱས་པའི་ཨ་མེ་ཁེ་ཤི་ཐེ་བཟང་ལྷ་གཉེས་ཀྱིས་ལམ་འགྲམ་ནས་
 བསྐྱབས་པའི་སུ་མོ་རྒྱུད་རྒྱུད་ལ་བལྟ་སྤྱོད། ཁེང་ལྷ་རྒྱུ་རང་གིས་མཐོང་བའི་དོན་རྒྱལ་སྤྱི་
 ཡ་མཚན་ནས་འདི་ལྟར། འགྲུལ་བཞུད་དེ་འཁྲིད་དུ་ལོ་བ་གོང་ཚོ་ནས་ང་རང་གི་གཉེན་ཉེད་
 ཁོང་ཚོའི་ཁྱིམ་མི་30ལྷག་དང་མཉམ། 1987ལོར་ལོ་བ་གོང་ཚོ་སུ་དུང་གསོན་ལྷག་སྤྱོད་པའི་

ཚོས་ཚོགས་ཡོད་པ་དང་། ངའི་གཉེན་ཉེའི་བྱིས་མི་རྒྱམས་ལས་ཁ་ཤས་ནི་ཚོས་ཚོགས་ནང་གི་
ཁོངས་མི་ཡིན། ཁོང་ཚོ་མི་30ཡོད་པ་ཁ་ཚང་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་འདེའུམ་གསུངས།

1987ལའི་ལོ་བ་གྲོང་ཚོའི་དང་ལྷན་རྒྱམས།

ཁེང་ལྷ་རྒྱུ་ལོ་བ་གྲོང་ཚོར་སྤོབས་པ་ཤེས་རྗེས་སྤྱི་བདེ་ཡི་མི་གསུམ་ལྷུང་དུ་སྐྱལ་སྐྱལ་
ལའོར་ལོར་ཞོན་ནས་ཁོ་ལ་བརྟུག་དབྱུང་བྱེད་དུ་འོངས་པ་དང་། ཁོ་ཚོ་སྤོབས་དུས་ཁེང་ལྷ་རྒྱུ་
ཡིས་གཉེན་ཉེ་ཚོའི་བདེ་འཇགས་ལ་སེམས་ཁུར་བྱེད་བཞིན་ཁོ་ཚོ་དང་ཁ་བརྟུག་གསུམ། ཡིན་ནའང་
གཉེན་ཉེ་ཚོས། ང་ཚོར་སེམས་ཁུར་བྱེད་མི་དགོས་ཏེ། ང་ཚོ་སྤྱི་བདེ་ཉེན་རྟོག་པར་མི་སྐྱེག་ ང་ཚོས་
དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་ཁྱོད་ཚོ་ཨ་འི་ནས་ཡོད་པའི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོར་སེམས་ཁུར་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཁྱོད་
ཚོར་གཞོན་ལྷགས་གཏན་ནས་ཐེབས་མ་གྱིར་བས་ན། ཁྱོད་ཚོའི་དང་པ་ཡང་ཉམས་ཞན་ཡིན་པ་
ང་ཚོས་ཐོས་ཡོད་ཅེས་ལན་བཏབ།

དབང་དང་ལུས་པའི་འགྲུན་བསྐྱར།

ཁེང་འི་ཐེ་སྟེ་ལེམ་ནི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ལས་མཛོན་པར་མཛད་པའི་དཀོན་མཆོག་ལ་དང་
ཅིང་། དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་ཡི་ནང་དུ་ངོ་མཚར་ལྷན་པའི་དོན་རྒྱམས་ཡོད་པ་རྟོགས་ཡོད། དཀོན་
མཆོག་གིས་ཁེང་འི་ཐེ་སྟེ་ལེམ་ཞལ་འབོད་གནང་སྟེ་བོད་པ་ཚོར་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་པའི་དགོས་མཁོ་དང་
བསྐྱར་ཆེད། ཁོང་གིས་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་བོད་པ་རྒྱམས་ལ་མཉམ་གཟོད་གཏོང་མཁན་གྱི་
གདོན་འདྲེ་དང་བོ་ཚོལ་བྱེད་དགོས། དེ་ལྟར་མིན་ཚེ་ཁོང་གི་བདེན་དཔལ་ལ་འབྲས་བུ་གང་ཡང་
འབྱུང་མི་ཤིང་།

ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁོང་ཚོ་ནི་རྫོང་དང་ཉེ་བའི་གྲོང་ཚོ་ཞིག་ཏུ་བོས་པ་དང་། དེ་ལྟ་གཏོག་འདྲེ་ཞུགས་
པའི་བྱང་མེད་ཅིག་ཡོད། ཁོ་འི་སི་ཐེ་བྱང་མེད་དེ་ཡོད་སའི་ཁང་པ་ནང་འཇུག་དུས་སུ། བྱང་མེད་
དེ་ཁང་པའི་ཟུང་ཞིག་ཏུ་བཀུམས་བསྐྱང་ནས། ཁོ་འི་སི་ཐེ་ཡིས་གསོལ་བ་བཏབ་སྟེ་གདོན་འདྲེ་
ཕྱི་དུ་འབྱུང་བར་བཀའ་འབབ་པའི་བར་དུ་བྱང་མེད་དེས་རྒྱད་ཚེན་བོས་ཁྱོད་ཀྱི་གསུ་དུ་ཡོད་པའི་
གོས་དཀར་པོ་གྲོན་པའི་མི་དེ་མར་བྱིད་རོགས་ཞེས་ཡང་ཡང་རྒྱད་བརྒྱབ། ཕྱིས་སུ་བྱང་མེད་དེ་
ལྷིང་འཇགས་སུ་གྲུབ་པ་རེད། དོན་དངོས་སུ་ཁང་པའི་ནང་དུ་གོས་དཀར་པོ་གྲོན་མ་འབྱོར་
མེད་ལ། ཁོ་འི་སི་ཐེ་རང་གིས་གོས་སྟོན་པོ་གྲོན་ཡོད།

ཡང་ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁོ་འི་སི་ཐེ་ཡིས་གདོན་འདྲེ་ཞུགས་པའི་བོད་ཀྱི་སྐྱེས་པ་ཞིག་དང་ཁ་བར་
ཁྱེད་རྒྱབས། དེས་སློ་བུར་དུ་རྒྱད་ཚེན་བཅད་དེ་ཁ་བར་ནས་འཇིགས་སུ་དུང་པའི་སྐྱེ་ཞིག་གྲགས།
གདོན་འདྲེ་སྐྱེས་པ་དེའི་ལུས་ནས་ཁ་འབྲལ་མ་འདོད་བར། གལ་ཏེ་རའི་ལུས་མཐུ་ཚེ་བའི་གོགས་
པོ་དེ་དག་འདྲི་ཏུ་ཡོད་ཚེ་ཁོ་ཚོས་ང་ལ་རོགས་བྱས་ནས་ཁྱོད་ལ་ཚོལ་བར་འགྱུར་ཞེས་བཅད། དེ་
ནས་ཁོ་འི་སི་ཐེ་ཡིས་ལུས་མཐུ་ཚེ་བའི་གོགས་པོ་དེ་དག་གང་དུ་ཡོད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། ཡང་གདོན་
འདྲེ་དེས་ཁོ་ཚོས་ཡོ་རོབ་སྐྱིད་དུ་མི་དཀར་ཆུ་མས་དགྲུགས་ནས་ཕན་ཚུན་གསོད་དུ་འཇུག་བཞིན་
ཡོད་ཅེས་ལན་བཏབ། ཕྱིས་སུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྐྱེ་ཚེ་བ་པ་འདིས་འདྲི་ལྟར། དེ་ནི་དངོས་གནས་ལ་
མཚན་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་རྒྱུ་མཚན་ནི་རྒྱབས་དེར་འཛོལ་སྐྱིད་འབྲུག་ཚེན་དང་པོ་འགོ་བརྒྱུ་མས་
ཀྱང་རྒྱ་མིའི་འགོ་དཔོན་དང་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མ་འབྱོར་
བདུན་ལྷག་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་དག་ཚོད་འབྲུག་ཚེན་གྱི་པ་ཤེས། གནས་ཚུལ་གང་ཡང་མི་ཤེས་
པའི་བོད་པ་དེས་ཡོ་རོབ་སྐྱིད་དུ་དོན་གང་ཞིག་འབྱུང་བཞིན་པ་ཤེས་མི་སྲིད་ལ། དམག་འབྲུག་
གི་རྒྱུ་རྩེ་ལྟ་ཅི་སྟོན། གདོན་འདྲེ་ཁོ་ནས་དོན་དེ་དག་ཤེས་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

གདོན་འདྲེ་ཕྱི་དུ་རྒྱུད་པའི་དོན་ཀྱིར་མང་པོ་བྱུང་བས་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པར་ཕན་བཏགས་པ་
རེད། རྒྱ་མཚན་དོན་དེ་མཐོང་ནས་ལ་མཚན་སྐྱེས་མ་འབྱོར་ཚོས་མི་གཞན་ལ་བརྗོད་པས་ཡིན། བོད་
པ་ཚང་མས་སྐྱེ་མ་དང་ལྟ་བ་སོགས་ཀྱིས་མི་ལ་དམོད་མོ་བཏབ་པའི་སྟོབས་ལྷགས་ནི་ཇི་འདྲ་
ཚེ་དེ་གོགས་ནའང་། གདོན་འདྲེ་ཞུགས་པའི་མི་སྐྱོལ་གྲུབ་པ་ནི་སུས་ཀྱང་བོས་སྟོང་མེད། དེ་
བས་སྐྱབས་མགོན་ཡི་ཤུའི་མཚན་ལ་ཨ་མདོའི་ས་ཕྱོགས་མང་པོ་ནས་བཀུར་བརྟེ་ཐོབ་པ་རེད།

ཁོང་ཚོ་ཚོ་སྟོག་གི་ཉེ་ཁ་མང་པོར་གྲུག་ཀྱང་ཁོ་འི་སི་ཐེ་ཡིས་སུ་མཐུང་དུ་སེམས་གཏིང་ནས་
དགོན་མཚོག་ལ་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་ཞོར་རང་གི་བྱིས་པ་བཞི་བོ་གཏོར་སྐྱོང་བྱས། ཐེངས་ཤིག་
ལ་ཐོ་བོ་ཚོ་བའི་ཡིན་པའི་བོད་པ་གདུག་རྒྱབ་ཅན་མི་170ལྷག་འེམས་མར་བབས་པ་དང་། ཁོ་
ཚོའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་ཁོ་འི་སི་ཐེ་བས་དན་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་སའི་རྟེན་གཞི་གཏོར་བའི་ཚེད་
དུ་ཡིག། དེ་ནས་ཐེ་བོའི་ལྷ་བས་ལྷ་བབས་ནས་ཁོ་ཚོའི་སྟོབས་ལྷགས་ལྷན་པའི་གདོན་འདྲེ་ལ་

དྲིས་པ་ན། གདོན་འདྲེ་ཡིས་མི་ངན་དེ་ཚོར་སྡུ་གི་ཀ་པ་གསོད་དགོས་པའི་བཀའ་བབས་ཀྱང་
ངོ་མཚར་ལྡན་པའི་དོན་ཞིག་གིས་ཁོང་བཟའ་མི་གང་པོ་བསྐྱབས་པ་རེད།

1920ལོར་བྱིས་པ་རྣམས་སློབ་གྲྲ་བསྐྱུལ་བའི་ཆེད་དུ་ཅེ་ཞི་ཨ་རི་ལ་སོང་། ལྷེ་ལེམ་འབའ་
ཞིག་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱེད་ནས་སུ་མཐུན་དུ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས། མཐར་1924ལོར་ཁོང་ཉིད་
ས་ཆ་དེད་ཁ་འབྲལ་དུ་ས་དད་ལྡན་མང་པོ་སེམས་སྡུག་ནས་མིག་ལས་མཚིམ་བཞུད། རྒྱ་མཚན་
ནི་ཁོང་གིས་སའི་གོ་ལའི་སྟེང་ཆེས་དཀའ་ཚེགས་ལྡན་པའི་ས་ཆར་ལོ་ངོ་33རིང་ལ་ཞབས་ཏོག་
བསྐྱབས་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྐྱེ་ཚབ་པ་འདི་ད་ལྟ་དངོས་སུ་ཁ་འབྲལ་རྒྱ་ཡིན་པས་རེད།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ཕྱིར་ཨ་རི་ལ་ལོག་ནས་བྱིས་མི་ལྡན་འཛོམས་བྱུང་རྗེས་སུ་མཐུན་དུ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་
ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་པའི་ཚོགས་པ་རྒྱ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པ་དང་། དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་
ངོ་20ཡི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་བདུན་ཕྲག་རེ་རེར་བཀའ་བཤད་པ་རེད། མཐར་ཁོང་ཉིད་དགུང་ལོ་
77སྟེང་ལས་བྲལ་ངལ་གསོ་བྱས་གིང་1955ལོ་སྟེ་དགུང་ལོ་84སྟེང་ཚོ་ལས་འདས།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་10པ།

མཚོ་དུག་གི་བོད་ཀྱི་གནམ་བདག་ཚོས་ཁང་།

ཁམས་ཕྱོགས།

མི་རྒྱལ་གྱིས་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་བོད་ལུལ་གྱི་ཞབས་ཏོག་རྒྱལ་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་10པའི་ནང་མུ་མཐུན་དུ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་གྲུབ་པའི་རེ་བ་བཅངས་ཡོད། ཡིན་ནའང་འོས་ཤིང་འཚམ་པའི་ལས་དོན་སྤེལ་མཁན་དཀོན་ལོངས་སྤོན་དཔག་བྱས་པའི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་གསར་བ་མ་རྟེན་པའི་ཁར། བསྐྱེད་མར་བྱུང་བའི་གདུག་སྤོད་བཅས་ཀྱི་རྒྱུན་གྱིས་གནས་དེར་ཡུལ་སྐོར་བྱས་ན་ཉེན་ཁ་ཆེབ་སོགས་ལ་མི་ཚོས་བསམ་སྲོའི་གཏོང་ག་མེད་བྱུང་།

ཡིན་ནའང་རྒྱལ་བས་རེར་བྱུང་བའི་དོན་དག་ལ་ལས་ཚོས་སྤེལ་མཁན་ཚོར་སེམས་གསོ་གནང་བར་མ་ཟད་དང་པ་ཡང་བརྟན་པོར་གྱུར། 1917ལོར་ནོར་ལེའི་འཕྲིན་བཟང་སྤོད་མཁན་སའོ་རིན་སིན་(Theo Sorenson)ལ་སླ་མ་(སླ་མའི་སྐུལ་སྐྱེ་ཡིན་པ།)ཞིག་གི་འཕྲིན་ཡིག་འབྲོར་ཏེ་ཁོང་ཉིད་ར་རྩེ་མདོ་རྩེ་བའི་དུས་ཐེངས་དང་པོར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པའི་སྐོར་ལ་འདི་ལྟར། བྱིད་ཀྱི་ཉམས་རྒྱུང་ཞབས་ཏོག་པ་བདག་གིས་སྤོན་ཆད་དམ་པའི་གསུང་རབ་མཇལ་མྱོང་བར་མ་ཟད་

སེམས་ཞིབ་མོས་དེབ་དེ་བཟུགས་ནས་དད་པ་ཡང་བྱས། བདག་གིས་དགོན་མཚོག་གི་སྐུ་
 གཅིག་ཤུའི་ཤུལ་བྱུང་རང་གཤིས་དང་ཚོས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་རགས་ཙམ་རྟོགས་མོད། འོན་ཀྱང་
 དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱི་རང་བཞིན་དང་ངོ་བོ། དེ་མིན་ཚོས་ཀྱི་འབྱུང་ཙམ་བཅས་ནི་གཏན་ནས་
 རྟོགས་ཐུབ་མ་བུང་། དེ་བས་རྗེ་རུལ་ཅན་དང་གེས་རབ་ཞན་པའི་མི་ཡི་སློ་སློ་འབྱེད་པའི་
 བྱིར་ཚོས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་གསལ་བོར་བརྗོད་པ་གིན་ཏུ་གལ་ཆེའོ་ཞེས་བྲིས་འདུག
 ཡུན་རིང་ཞིག་ལ་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་གཞོན་ཤུགས་
 ཚེན་པོ་ཐེབས་པ་རེད།

རྗེ་རབ་སེའི་ཚོས་སྤེལ་མ་ཁན་སི་ཨའོ་རུའུ་མོན་པེ་(Theodore Monbeig)ཡིས་བོད་
 ཀྱི་སྐྱེ་མས་ལྷ་གི་ཀ་པར་མཐོང་ཆུང་བྱེད་བཞིན་པ་གེས། རྒྱ་མཚན་ནི་ལྷ་གི་ཀ་པ་ཚོར་རང་གི་
 ཁང་པ་མེད་པར་ཆུའུ་གིན་ཏུ་ཞན་པའི་བྱིས་ཚང་ནས་ཚོས་ཚོགས་འཚོགས་པའི་བྱིར་ཡིན། དེ་
 བས་འོང་གིས་བོད་པའི་ཁོད་དུ་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་རིང་ལ་གནས་ཐུབ་པའི་ཚོས་ཁང་ཞིག་
 བརྒྱན་འདོད་པ་རེད། ཚོས་ཁང་ནི་རྫོ་ཡིས་བརྒྱན་པ་དང་ཁང་ཚུ་རྒྱ་ལོང་གི་མ་ཡུལ་བཞིན་ཅོང་
 ཞིག་གྱང་བཞག་ཡོད། ལོ་མང་པོ་འགོར་རྗེས་ཚོས་ཁང་བརྒྱན་ནས་འགྲུབ་པར་མ་ཟད་ལྷ་ད་
 དུང་སྐར་བཞིན་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་མཚོ་དུག་གོང་ཚོ་རུ་ཡོད་ལ། ཡང་བོད་རིགས་
 དང་ལོ་སྐུའུ་རིགས། རུའུ་རིགས། རྒྱ་རིགས། འཛར་རིགས་སོགས་ཀྱི་ལྷ་གི་ཀ་པས་གནས་དེར་
 དགོན་མཚོག་ལ་བསྟོད་པ་འབུལ་བཞིན་ཡོད།

1914ལོའི་ཟླ་6པའི་ཚེས་12ཉིན་མོན་པེ་ཡིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཕྱིར་དུ་རང་སློབ་སྐྱེལ་བ་
རེད། ཁོང་དང་ས་དེ་གའི་སྤྱི་གི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་ལ་ཞོན་ནས་རི་ལམ་རྒྱ་དུས་སུ་རྟམ་པ་སྐོར་ཞིག་
གིས་ཁོང་གཉིས་ལ་ཚོལ་ཉེ་བས་ད། ཚེས་སྟེལ་མ་འབྲུག་གི་བམ་རོ་རྟེན་རྗེས་གི་དང་རྟོ། མེ་མདའ་
བཅས་ལས་པོག་པའི་སྐབ་13ཡོད་པ་རེད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་10པ་ཉིལ་པོར་ཀན་སུའུ་ཡི་དགོན་པ་གྲགས་ཅན་གྱི་བྱང་གི་
གྲ་མ་དང་བཅུན་པ་ཚོ་དཀའ་སྐྱེག་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཕྱད་པ་དང་། སྐབས་དེར་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཚེན་
ལ་རྩེ་རིགས་དམག་དཔོན་ཞིག་གིས་དབང་བསྐྱར་ཡོད། ས་ཞིང་ཐད་ཚོད་སྲིད་བྱུང་བས་དགོན་
པ་ནི་རྩེ་རིགས་ཚོས་ཅུ་མེད་ལུལ་མེད་བཏང་ཞིང་བཅུན་པ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མའི་ཚེ་སྐོག་ནི་དེའི་རྗེས་
ཀྱི་དམར་གསོད་ཁྲོད་ཤོར་བ་རེད། གནད་འགག་གི་དུས་དེར་ཨ་མདོའི་མཐའ་འཁོར་གི་པོད་ཀྱི་
གཞིས་ཁུལ་ལ་གཏོར་བརྒྱག་མི་ཐེབས་པའི་ཚེད་དུ། པོད་ཀྱི་འགོ་དཔོན་ཞིག་ས་ཁུལ་དེའི་མི་
རྒྱལ་གིས་བཀུར་བའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཐའ་ཞིག་གི་གསུ་སོང་ནས། ཁོང་ལ་པོད་པ་ཚོའི་
ཚབ་བྱས་ཉེ་རྩེ་རིགས་ཀྱི་དམག་དཔོན་དེད་ཁ་བད་བྱེད་པའི་རེ་བ་བཏོན།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་ནི་ད་ལྟའི་ཆར་གཙོ་བོ་མཚོ་སྟོན་ཞིང་ཚེན་དང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཚེན་ཡིན་ཡང་། མི་
ཁྲོན་རུབ་བྱང་རྒྱད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ལ་གས་ཉེ་རྩེ་བ་རྫོང་ལུ་ལུ་ཨ་མདོའི་དབང་རྒྱུར་མཐའ་ཚོའི་
འབྲུ་ཁོངས་སུ་ཡོད། དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་རྩེ་བཟང་སྟོག་མཐའ་ཚོའི་
འབྲུ་ཁོངས་སུ་ཡོད། དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོར་རྩེ་བཟང་སྟོག་མཐའ་ཚོའི་
ཞིག་གིས་མིང་མི་གས་པའི་ཚོ་བ་ཞིག་དང་ཕྱད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པ་ཞིག་
བརྫོང་པ་འདི་ལྟར། རྩེ་བཟང་སྟོག་མཐའ་ཚོའི་འཕུས་མི་སྐོར་ཞིག་རྟོག་ལྷ་དང་མེ་མདའ། དམ་
པའི་གསུང་རབ་བཅས་ཉོབ་རྩེ་བས་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་ལ་བཅངས་པའི་སྟོབ་པ་ནི་
ཉོ་ཚོར་རྒྱག་པ་དང་འབྲུ་བར་དག་སྟོན་གཉིས་ལྟན་ཞིག་ཡིན་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ལོ་ངོ་11གི་རྗེས་
སུ་རྩེ་བཟང་གི་རྒྱལ་ཕྱན་གི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་གིས་འདོད་རྩེ་ཆེབ་འའི་རང་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་
དཔེ་ཆ་རྒྱུད་ཏུ་500ཉོས། ཡང་ཁོང་གིས་དཔེ་ཆ་དེ་འབྲུ་མང་པོ་ཉོ་དོན་ནི་མང་ཚོགས་དེར་སྟོབ་
ལྟན་པའི་རྟེན་གྱིས་ཡིན་ཟེར་ཞེས་བརྗོད།

དོན་དག་དེད་ག་གི་སྐུལ་སྐོར་འོག་ཏུ་སྤྱི་གི་ཀ་པ་ཚོས་སུ་མཐུད་དུ་འཕྲིན་བཟང་དང་ལེན་བྱེད་
འདོད་མཐའ་ཚོར་པོད་ཡིག་གི་འཕྲིན་བཟང་དེབ་རྒྱུད་པ་དང་། རོ་མཚར་བ་ཞིག་ལ་འཕྲིན་
བཟང་ནང་གི་སུ་འབྲུམ་པོའི་དཔེ་དེ་ཡིས་རྒྱུན་པར་མི་སེམས་འགྲུག་པ་རེད།

དེ་ནས་རྩེ་བཟང་དེབ་རྒྱུད་དང་འབྲུ་བཟའི་ལམ་ནས་གཏམ་རྒྱུད་དེ་ཡང་ཡང་བརྫོད་བས་པོད་པ་
ཚོ་དེལ་ཡ་མཚན་སྐྱེས་པར་མ་ཟེད། གཏམ་རྒྱུད་ནང་གི་མི་སྣ་རི་རི་དང་ཚོར་བ་འབྲུ་མཚན་ས་

ཡོད་ལུབ་པ་རེད། སྐྱེས་པ་ཚོས་རང་གི་འཚོ་བ་ནི་གཏམ་རྒྱུད་ནང་གི་འབྲུ་ཆུང་བ་དེའི་རང་གཤིས་
 གྲོང་པོ་དང་འབྲུ་བ་རྟོགས་རྗེས་དབུགས་རིང་ལྗེད། ཡིན་ནའང་མི་གཞན་ཚོས་རང་གི་ཁྱིམ་མི་
 རྣམས་ཀྱི་སྤྱིང་དུ་གཏམ་རྒྱུད་ནང་གི་འབྲུ་ཆུང་བའི་རང་གཤིས་མཐོང་། ཡང་གཏམ་རྒྱུད་ནང་གི་པ་
 ཡིས་དུས་ལུན་རིང་པོར་ཕྱི་རོལ་ཏུ་འབྱུང་བའི་འབྲུ་ཆུང་ཕྱིར་ལོག་པ་དེ་བྱམས་སྤྱིང་རྗེ་དང་བཅས་
 དང་ལེན་བྱས་པས་མི་ཚང་མར་སེམས་འགྲུལ་ཆེན་པོ་ཐེབས། དེ་བས་ཚོས་སྤྱིལ་མཁན་ཚོས་བོད་
 པ་མང་པོ་ཞིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་གྲུབ་པར་མ་ཟད། བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་རང་རང་གི་སྤྱིག་
 པ་ལ་འགྲོད་བཤགས་བྱས་ནས་དཀོན་མཚོག་ལ་བརྟེན་མཁན་རྣམས་ལ་དཀོན་མཚོག་ནས་སྤྱིག་
 སེལ་འཕྲོབ་ངེས་པ་གཞི་ནས་རྟོགས་པ་རེད།

རྟོ་ལི་ལེ། (French Ridley)

བོད་ལ་གྲོན་པའི་རྟོ་ལི་ལེ།

ཚོས་སྤྱིལ་མཁན་རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་ཟླ་ལིང་མཁར་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་ས་ལྷེ་གནས་སུ་བྱས་
 བས། ཨ་མ་དེའི་བོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ཁྲིད་དུ་ལོ་རོབ་ཅུ་ཕྲག་དུ་མར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས། ཁོང་ནི་
 1862ལོར་དབྱིན་ཇིའི་དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་གཏེར་འདོན་བཟོ་བཀོད་པ་ཞིག་གི་ཁྱིམ་རྒྱུད་དུ་སྐྱེས་

པ་དང་། ལོ་17ཉེད་དཀོན་མཚོག་གིས་ཞལ་འབོད་གནང་བས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་ཏུ་སོང་།
ཡིན་ནའང་ལོ་11རྗེས་ཀྱི་1890ལོར་ཁོང་ཉིད་དགའ་བོ་རྒྱུ་ལོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པའི་ཁོངས་
མི་གསལ་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་སྤྱི་ལ་བསྐྱེད་དེ་གྲུང་གོར་འོངས་པ་རེད།

ཁོང་རྒྱལ་སྐོར་ལོངས་སྤོངས་ཆད་པོ་ཉི་ལྷན་ཉེད་རིགས་རང་སྐྱོང་ལོངས་ཡིན་པ་དང་། དེ་སྤྱིང་
ཉིད་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་མ་འབྲས་སྐྱེས་མ་མོ་ཉེད་སྤྱི་རེ་ཞེས་པ་དང་སྤྱད་ནས་མོ་དང་གཉེན་བསྐྱེད་
པ་རེད། གཉེན་བསྐྱེད་མ་མོ་མཉམ་ཏུ་ཁོང་བཟའ་ལྷན་གཉིས་ཀ་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་གནས་
པའི་ཟེ་ཡིང་མཁའ་དུ་ཕྱིན་ནས་དེ་སྤྱིང་ལས་ཉོག་སྐྱེད་འགོ་བརྩམས།

དང་ཐོག་མི་ཚོས་ཁོ་གཉིས་དག་དུ་བཟུང་ན་ཡང་1895ལོའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་ཉེད་རིགས་ཀྱི་གྲོང་
ཚོ་18ལ་ཟེར་འབྲུག་ཡངས་པས། ཁོང་བཟའ་ལྷན་གཉིས་ཀྱི་གཞིས་ཁུལ་ནང་གི་གོ་གནས་ཚེས་
ཚེར་མཐོ་སུ་ཕྱིན། ཉམ་ཐག་པའི་མི་མང་པོ་ཟེ་ཡིང་མཁའ་དུ་འོངས་པ་དང་། ཉོ་ལི་ལེ་ཡིས་སྐྱོན་
ཆད་སྐྱོན་བཅོས་སྒོར་གྱི་གཞི་སྐྱོང་དང་ལེན་བྱས་མ་ཕྱོད་ལ་སྤྱི་རེ་ལ་ཡང་བྱིས་པ་སྐྱེས་མ་ཐག་
ཡིན་ནའང་། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་ལས་དོན་སྐྱེད་ཉེ་ཉེར་རེར་མས་མ་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་ལ་སྐྱོན་བཅོས་
བྱས། ཐོ་འགོད་ལྟར་ན། ཉོ་ལི་ལེ་རང་ཉིད་ལའང་མགྱེན་ནང་བྱུང་ནས་འཚེ་ལ་ཉེབ་རྒྱུར། ལྷི་
ཟེན་པའི་མི་རྣམས་ནི་ཐད་ཀར་སྤང་ལམ་དུ་གཞུགས་ནས་བཞག་ཡོད། མས་མ་བརྒྱ་ལྷག་སྐྱོང་
ལྷག་ཉོ་ལི་ལེ་ཡི་བྱིས་དུ་བཅོངས་ནས་ལ་ལ་སྐོ་བྱི་སྤྱིང་བཞག་སྤེ་ཁྲུང་འོངས་པ་དང་ལ་ལ་མི་
ཡིས་ཁུར་ནས་ཐོན། སྤྱི་རེ་བྱིས་པ་དང་མཉམ་དུ་རང་བྱིས་ནས་བསྐྱེད་དེ་མོ་འཚོ་ལ་མ་འབྲས་
མ་དེད་ག་ལ་སྐྱོན་བཅོས་བྱས། ཡིན་ནའང་མོའི་སྐྱེས་པ་ཕྱི་རོལ་དུ་སོང་ནས་ཁོང་ཚོའི་ནད་པ་
ཉིས་སྐྱོང་ལྷག་ལ་བདག་གཉེར་བྱས་པ་རེད།

ཉོ་ལི་ལེ་དང་སྤྱི་རེ་གཉིས་ཀྱིས་རང་ཉིད་མཐའ་གཅིག་ཏུ་སྐྱོན་བཅོང་བས་ན། ཁོང་བཟའ་ལྷན་
གཉིས་ལ་མི་རྣམས་ཀྱི་གྲུས་བཀུར་ཆེན་པོ་ཐོབ། དེའི་རྗེས་སུ་ཟེ་ཡིང་མཁའ་ཀྱི་མི་ཚང་མ་ཁོང་
གཉིས་ལ་མཚོང་མཐུན་ཡིན་པ་རེད།

སྐབས་དེའི་གྲུང་གོར་ལུབ་ཕྱོགས་སུ་ནད་རིགས་སྤྱི་ཚོགས་ཁྲུབ་པས་ཉེན་ཁ་ཤིན་ཏུ་ཆེ། ཉོ་ལི་
ལེ་ཡི་བྱིས་པ་བཞི་བོ་ནང་གི་གསུམ་ནི་ཆུང་དུས་ཚོ་ལས་འདས། བྱིས་པ་གཉིས་ལ་ཚོ་རིམས་
དམར་སྐྱེ་བྱུང་ནས་ཤི་བ་རེད། ཉོ་ལི་ལེ་དང་སྤྱི་རེ་གཉིས་ཀྱིས་ལོ་མང་པོར་སྐྱེད་བསྐྱེད་དང་དཀའ་
ངལ་ཚད་མེད་སྤངས་ན་ཡང་དུང་སྤྱི་མཐུན་དུ་དཀོན་མཚོག་ལ་སྐོ་དཀར་པའི་སྐོ་ནས་ཞབས་ཉོག་
བསྐྱེད་པ་དང་། མཐའ་ས་དེ་གའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་རང་གི་སྤྱི་ལ་འགྲོད་བཅགས་བྱས་ནས་
སྐབས་མགོན་ལེ་ལུ་ལ་བརྟེན་པས། ཁོང་བཟའ་ལྷན་གཉིས་ལ་སེམས་གསོ་དང་སྐུལ་སྐོར་ཆེན་
པོ་ཐོབ། དེ་ནས་1906ལོའི་ཟླ་2པར་མི་9དང་1907ལོའི་ཟླ་12པར་མི་15ཡིས་ཁུར་གསོ་ལ་
བླངས་པ་རེད།

ལྷུལ་སྐྱུ་དང་རྒྱལ་པོ་ཚང་།

རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་གོ་སྐྱབས་དམ་འཛིན་བྱས་ནས་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་པ་
དང་། 1911ལོར་ཁོང་གིས་ལྷུལ་སྐྱུ་ཞིག་ཁོང་བཙུལ་དུ་འོངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་བཤད། ལྷུལ་སྐྱུ་དེ
ནི་ལོ་རེ་བཞིན་ཟླ་ལྷིང་མཁར་དུ་ཡོང་བཞིན་ཡོད། ཁོང་གིས་འདྲི་ལྟར།

ང་ཚོ་ལྷུལ་སྐྱུ་དང་ཁ་བདད་བྱས་པ་རེ་མ་ཟེང་ཁོང་ལ་<<མདུན་ལྷིང་འཕྲིན་བཟང་།>>དང་<<ལྷུང་
ཀྲུའི་འཕྲིན་བཟང་།>>གི་དཔེ་ཆ་གཉིས་སུ་ལ་བས་མི་མང་བོ་དང་འདྲ་བར་ཁོང་གིས་དཔེ་ཆ་དེ
གཉིས་ཁྱེད་ནས་འཇུག་པོར། དེ་ནས་ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཁོང་ཡང་བསྐྱུར་གྲོང་ཁྱེད་ནས་འོངས་
ནས་ང་ཚོར་ཁ་བདད་བྱས་ཚར་རྗེས། ངས་ཁྱེད་ཚོས་ན་ཞིང་ལ་སྐྱུ་དཔེ་དཔེ་ཆ་དེ་གཉིས་བསྐྱབས་
ཟིན་ལ། ལྷུལ་སྐྱུ་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྒྱུ་རྩེ་ལ་སྐྱོ་བ་ཚེན་པོ་ཡོད་པས་ད་དུང་དཔེ་ཆ་སྐྱུར་ལས་མང་པོ་སྐྱུ་
ཚོག་གས་ཞེས་རེ་བ་བཏོན།

དེ་ནས་ངས་ཁོང་ལ་<<ལོ་རྒྱུའི་འཕྲིན་བཟང་།>>དང་<<ཡོ་རྟ་ན་ལྟ་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>
གཉིས་སུ་ལ་བ་ཡིན། ཁོང་གིས་དཔེ་ཆ་དེ་གཉིས་བསྐྱབས་ཟིན་པར་མ་ཟེང་ལོ་གཅིག་གི་རྗེས་
སུ་ཡང་ཕྱིར་ཡོང་སྟེ། ཁོང་ཉིད་དཔེ་ཆ་དེ་དག་ལ་གིན་ཏུ་དགའ་བའི་རྒྱུ་རྩེ་དང་ཁོང་ལ་<<མཛོད་
འཕྲིན་།>>དང་<<མཛོད་པ།>>གཉིས་ཀ་དགོས་འདོད་པའི་རེ་བ་བཏོན་བྱུང་ཞེས་ཟེར།

ལྷུལ་སྐྱུ་ཡིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཚད་གསར་པའི་དཔེ་ཆ་གཞན་དག་ཡོད་པ་ཅི་ལྟར་
རྟོགས་པ་རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་མི་ཤེས་ཀྱང་། ཁོང་གིས་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཚད་
གསར་པའི་དཔེ་ཆ་ཞིག་ཉེས་ནས་ལྷུལ་སྐྱུ་ལ་སུལ། ལྷུལ་སྐྱུ་ལ་དཔེ་ཆ་ཐོབ་རྗེས་དགའ་སྟོན་ཚེན་པོ་
སྐྱུས་པ་དང་། རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་དོན་དེ་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདྲི་ལྟར། ཁོང་གི་གདོང་ལ་འཇུག་གིས་
ཁོངས་ཉེང་ལ། དཔེ་ཆ་དེ་དངོས་གནས་ཁོང་ལ་སྐྱུ་དཔེ་ཆ་ཡིན་ནས་ཞེས་དྲིས་པར། ངས་ཁོང་ལ་
དཔེ་ཆ་དགོན་པའི་ནང་དུ་ཁྱེད་ནས་སེམས་ཞིབ་མོས་བསྐྱབས་པའི་རེ་བ་བཏོན། དེ་ནས་ལྷུལ་
སྐྱུ་ཡིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཚད་གསར་པ་ཁྱེད་ནས་ཉིན་བཞི་ཡི་ལམ་ཐག་ཡོད་པའི་
དགོན་པར་ཐུན། ཁོང་གིས་ཉིན་རེ་བཞིན་དཔེ་ཆ་དེ་གྲོག་བཞིན་པར་ལ་ཡིད་ཚེས་བརྟན་པོ་
ཡོད། ལྷུལ་སྐྱུ་ཡིས་གཏུན་དུ་བཞུགས་པའི་ལྷ་གི་ཀ་རྟེན་ཚེད་ངོས་སྟོན་ལམ་ལུགས་དྲག་གིས་
འདེབས་དགོས་ཞེས་ཟེར།

རྟོ་ལི་ལེ་ཡིས་བོད་པ་སྐྱུར་ལས་མང་བོ་ཞིག་དང་འབྲེལ་འདྲིས་བྱས་གིང་། 1904ལོར་དབྱིན་
རིའི་དམག་དཔུང་གིས་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེད་བཟུང་རྗེས་རྒྱལ་བ་སྐྱུ་ལྷོང་བཙུགས་པ་མཚོ་སྟོན་
ཞིང་ཚེན་སྐྱུ་འབྲུམ་དགོན་པར་ལེབས་ནས་ལོ་གཅིག་ལ་ཉེན་ཁར་གཡོལ་དུས་སུ། རྟོ་ལི་ལེ་
དང་འབྲེལ་བ་ཟབ་མོ་བཙུགས་པ་རེད། སྐྱོག་སྐྱེལ་ལྟར་ན། ཁོང་གཉིས་སྐྱེད་མོལ་བྱེད་དུས་
རྒྱལ་བ་ཚང་གིས་རྟོ་ལི་ལེ་ལ། ཡེ་ཤུའི་རྒྱུ་རྩེ་ལུགས་ནི་ཡང་རྒྱས་སྟོབས་ལུགས་ལྟན་པ་ཞིག་

ཡིན་པས། སངས་རྒྱལ་ཚོས་ལུགས་དེའི་མདུན་ནས་ཉམས་འགྲོ་ངེས་ཤིང་ཅེས་གསུངས་པས།
དབྱིན་ཇི་པ་དེས་ཀྱང་དགའ་དགའ་སྤོ་སྤོའི་ངང་འཕྲིན་བཟང་བཞི་ཡི་དཔེ་ཆ་ཁོང་ལ་སྤུལ་ཏོ། །

རོ་ལི་ལེ་དང་སྐ་ར་གཉིས་ཟེ་ལིང་མཁར་དུ་གཏན་སྡོད་བྱེད་པའི་དམིགས་ལུལ་ནི་ལོ་མང་པོར་
ཨ་མ་དེའི་བོད་པ་ཚོར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབ་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན། འོན་ཀྱང་སྐ་ར་ལ་སྤོ་བྱུང་དུ་ཚ་བའི་
ར་ཚ་བྱུང་ནས་1913ལོའི་ཟླ་8པར་ཚེ་ལས་འདས་པས་ཁོང་གི་འཆར་གཞི་ཡོད་ཚད་དགྲུགས་
པ་ཤིང་། རྒྱུ་མ་གཤི་བའི་རྒྱུ་གིས་རོ་ལི་ལེ་སྤྲུག་བསྐྱེད་ཀྱི་རྒྱ་མཚོར་ལྷུང་ན་ཡང་མུ་མཐུང་དུ་
ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པས་ཟེ་ལིང་གི་མང་ཚོགས་ཀྱི་གྲུས་བཀྲུང་བོད། རྒྱུ་མ་ལོན་ལྟར་ལ། མི་
རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ཉིད་གཟེ་བ་རྗེས་ལྷན་ཏུ་བཅུས་པ་སྟེ། རྒྱ་མཚོན་རོ་ལི་ལེ་ཡིས་ཁོ་ཚོའི་སྐྱོད་
བཤད་པར་མ་ཟད། ཁོང་ཉིད་གཏུ་སྐྱེབས་ན་ཡང་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་གི་རྣམ་འགྲུལ་དང་རྒྱུད་
གདངས་ལ་མཚན་དེ་ཤེས་པ་ཤིང་།

1932ལོར། ཀྱང་གོ་ར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་ནས་ལོ་38མོང་རྗེས་རོ་ལི་ལེ་ལས་བྲལ་ངལ་
གསོ་བྱས་ཏེ་དབྱིན་ཇིའི་གོང་ཚོ་སྤྱིང་འཇགས་གིག་ཏུ་བསྐྱད། 1944ལོར་ཁོང་ཚོ་ལས་འདས་
ཤིང་དགུང་ལོ་82ཡིན་པ་ཤིང་།

མི་ཏུ་འབྲུག། (Albert Shelton)

བོད་དུ་འབྲུག་བཟང་སློབ་མཁན་གྱི་རྒྱལ་མཉམས།

མི་ཏུ་འབྲུག།

མི་ཏུ་འབྲུག་ནི་1875ལོར་ཨ་རིའི་ཉིན་དུ་ཨུ་ཀ་ལཱ་ཡོ་ལོ་མི་ནས་སྐྱེས་ཤིང་ཁོང་ནི་འབྲུག་བཟང་སློབ་མཁན་རྒྱུན་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་ཞབས་ཏེ་གསུམ་པའི་དུས་རྒྱུ་བས་གྱི་ཡང་ཅེ་ལ། ཁོང་གིས་བོད་ཡིག་དང་རྒྱ་ཡིག་གཏན་ནས་བསྐྱབ་མ་ཚོའང་ཉེས་པ། འབྲུག་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོགས་མི་ཚོས་ཁོང་ལ་བོད་དུ་འབྲུག་བཟང་སློབ་མཁན་གྱི་རྒྱལ་མཉམས་ཞེས་འབོད་ཀྱིན་ཡོད།

1904ལོའི་ཟླ་3པར་མི་ཏུ་འབྲུག་དང་ཚུང་མ་རྩུ་ལོ་རྒྱ་གཉིས་ཀྱང་གོ་དང་བོད་ལྗོངས་གཉིས་གྱི་འབྲེལ་མཚམས་ཏེ་དར་ཅེ་མའོ་རུ་སློབ་སྦྲོམ་གཞུགས་འབྱོར་ས་ཁུལ་གྱི་འཚོ་བའི་རྣམ་པ་ཡིས་ཁོང་གཉིས་ལ་མཚན་པར་བྱས། གནས་དེ་དུ་འབྲུག་ཚོད་རྩིས་ཅན་གྱི་དུས་ཚུན་ལ་འབྲུག་སྤྱོད་པ་དང་། ཁོང་གཉིས་གྱིས་རང་ཉིད་སློབ་སྦྲོམ་སའི་གནས་དེའི་རྒྱུ་ལ་འདི་ལྟར། གསུག་རྩུབ་ཆེ་བོད་ཉེན་ཁ་ཡོད་པའི་གནས་ཤིག་སྟེ། འབྲོག་བཙོམ་དང་འབྲུག་ཚོད་གཉིས་ནི་ཕྱི་མོང་མ་ཡིན་པའི་

དཔལ་དམག་དང་བཙུན་པའི་རིག་གནས་ལ་འབྲེལ་བ་ཟབ་མོ་ཡོད། མིའི་མགོ་བོ་བཅད་འོངས་
ནས་སྤོང་བོ་དང་སྒྲིའི་ཀ་པ་བརྒྱན་ཞིང། དཔལ་པ་བཅད་འོངས་ནས་སྤིག་གཞུང་གི་ཁང་པའི་སྤྱིང་
དུ་དབྱུངས་ཡོད། རྒྱ་མི་དང་བོད་པ་རྣམས་གསོན་པོར་བགས་པ་བཤུས་ནས་དུམ་ལུང་གཙོད་པ་
དང་ཡང་ན་སྤྱི་འདེད་དུ་གསོན་པོར་བཅོས་ནས་འཆིལ་མ་དུ་འཇུག་པ་རྟེན་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་སར་སྤེལ་ནས་དུམ་ལུང་ཡུན་རིང་པོ་མ་འགོར་བར་སི་ཏུ་ལུ་བུན་དང་རྩེ་ལོ་ལྷ་
གཉིས་ཀྱིས་ལི་ཀུའུ་གུང་ཞེས་འབོད་པའི་དུ་ལུག་ཅིག་གཉེར་བ་དང་དེའི་རྒྱ་མ་བོད་ཅིག་ཡིན། ཁོང་
གཉིས་ཀྱིས་དུ་ལུག་དེར་ཉིད་འདུག་སའི་ཉེ་འགམ་གྱི་སྲང་ལམ་ཞིག་ཏུ་རྟེན་པ་རྟེན། ཁོང་གཉིས་
ཀྱིས་རང་གི་བུ་མོ་གཉིས་སྤོང་བ་བཞིན་བུ་རྒྱུད་དེ་ཡང་བུམས་སེམས་དང་བཅས་བསྐྱུངས།

ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པ།

སི་ཏུ་ལུ་བུན་བཟང་མི་གང་བོ་དར་ཅུ་མདོ་རྒྱ་སྤེལ་ནས་ལོ་འགའ་འགོར་རྗེས། ཚོས་སྤེལ་
མ་ཁན་གྱི་བྱིས་ཚང་གཞན་ཞིག་སྤེལ་ལོ་ཀུའུ་ཏུན་བཟང་མི་གང་བོ་དང་མཉམ་དུ་ལུབ་ཕྱོགས་
སུ་རྒྱུད་རིང་གི་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་གནས་སྤོང་བར་མ་ཟད། དེ་རྩེ་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའ་ཚོས་
སྤེལ་ས་ཚོགས་དང་པོ་བསྐྱབ། ལྷན་དེར་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་བོད་ཀྱི་བྱིས་ཚང་350ལྷག་
བསྐྱེད་ཡོད། དར་ཅུ་མདོ་ནས་འབའ་ཐང་བར་དུ་ཉིན་17ཀྱི་ལམ་ཐག་ཡོད་པ་དང། ཁོང་ཚོ་
སེམས་གཅིག་ལུས་གཅིག་གིས་ཞབས་ཏོག་གི་ལས་དོན་ནང་ཞུགས་ནས། ཕྱོགས་ཡོངས་
ནས་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་པའི་ཐབས་སྤྱད་དེ་རྣམས་ཤུགས་ཡོད་ཚད་ཀྱིས་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱབས། ཁོང་ཚོས་རང་གི་ལས་དོན་དེ་ལ་འདི་ལྟར། ཁོང་ཚོས་བུ་བཅོལ་ཁང་ཞིག་བཙུགས་
པ་དང། ཡང་སྤོབ་མ་རྩུང་ཆེབ་རྣམས་ལ་སྤོབ་བྲ་ཞིག་ཀྱང་བཙུགས། སྤོབ་ཁང་ཞིག་ཀྱང་བསྐྱབ་
ཞིང། སི་ཏུ་ལུ་བུན་དང་སྤོབ་པ་གཞན་རྣམས་ཀྱིས་སྤོབ་ཁང་དེ་རྟེན་གཞི་རྩུབས་ནས་མཐའ་འཁོར་
ས་ལུལ་དུ་གནས་ངེས་གཏན་མེད་པའི་སྤོབ་བཅོས་ཁང་བཙུགས། དེ་ནས་ཅང་མ་འགོར་བར་ཚོས་
ཚོགས་ཤིག་ཀྱང་ཚུགས་ཏེ་བོད་དང་རྒྱ་ཡི་བྱིས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གཟའ་ཉི་མའི་ཉིན་དཀོན་མཆོག་གི་
བཀའ་སྤོབ་པའི་འགོ་བརྩམས་པ་རྟེན། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མ་ཁན་ཞིག་གིས་ཁང་པའི་འདི་སར་
རྒྱ་ཡི་བྱིས་པ་རྣམས་ལ་སྤེལ་བྱིང་བུས་པ་དང་སི་ཏུ་ལུ་བུན་གྱིས་ཁང་པའི་པར་ཕྱོགས་སུ་བོད་ཀྱི་
བྱིས་པ་རྣམས་ལ་སྤེལ་བྱིང་བུས།

ར་ཚོའི་རྒྱུད་མ་རྣམས་གོང་ཚོའི་བྱིས་ཚང་མང་པོར་སོང་ནས་ལུང་མེད་དང་བྱིས་པ་ཚོར་འཕྲིན་
བཟང་བསྐྱབས། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མ་ཁན་ཚོས་ཏུར་བཙོན་གྱིས་དཔལ་པོ་དང་སྤྱིང་བོ། དཀའ་
ངལ་ལྟན་པའི་བྱིས་པ་ཚོར་ཁ་གསོ་བའི་ལས་ཀ་བཅོལ་རྟོགས་བུས། དམིགས་འབྲེན་དེ་འགྲུབ་
ཚེད་ཁོང་ཚོས་མི་རྣམས་ལ་ས་གདན་དང་འདག་རྗེས། ལྷམ་སོགས་ཀྱི་བཟོ་སྐྱེད་དང། ཐར་ན་

ཞིང་འདེབས་པའི་ཐབས་དང་མེ་ཏོག་འཇུགས་ཚུལ་སོགས་ཀྱང་བསྐབ། ལས་དོན་མི་འདྲ་བ་དེ་
དག་གི་འབྲས་བུ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་ཞེས་སྤྱི་སྡོམ་བརྒྱབ་ཡོད།

སྤྱོད་བཅོས་ལས་དོན་ཐད་རྒྱུན་པར་མཁོ་འདོན་དགོན་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་ཁོང་ཚོ་འདུག་ས་ནི་
རྒྱང་འཇམ་མཐའ་འཁོབ་ཡིན་པ་དང་ནད་པ་ཚོར་སྤྱོད་རིན་སྲོད་པའི་ཁྱེད་པ་མེད་པས་རེད། སི་ཏུ་ལུ་
བུན་དང་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་གཞན་ཚོས་རང་རང་མི་སྡེར་གྱི་ཐོན་ལཱ་ལས་ཡོད་ཚད་ལས་དོན་
གྱི་ཕྱིར་སྤུལ་ཞིང་། མཐའ་འཁོར་གྱི་མི་རྒྱལ་ལ་སྤྱི་ལའི་བྱམས་པ་མཁོན་པའི་ཚེད་དུ་ཁོང་ཚོས་
རྒྱན་པར་རང་གི་དགོས་མཁོ་དོར་བ་རེད། རྒྱ་ཆ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། ཨ་རིའི་ཚད་གཞི་ལྟར་
ན། སི་ཏུ་ལུ་བུན་ལ་ཐོབ་པའི་སྤྱོད་རིན་ལོ་དངོས་གནས་དགོད་བྲོ་བ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། གྱི་ཡིས་ལྷན་
སྤྱོད་བཟོས་པ་དང་རྒྱུད་པ་གཏོད་པ་ལ་སོགས་ཚང་མར་སྒོར་5ཡིན། ལོ་ཞིག་ལ་སི་ཏུ་ལུ་བུན་ལ་
ཐོབ་པའི་སྤྱོད་རིན་ལོ་བཟོས་པས་སྒོར་དང་བ། མཇུག་རྒྱ་རྒྱུད་པགས་སྒོར་ཞིག་དང་སྒོར་
25བཅས་ཡིན། ཕྱི་དོ་ཞིག་ལ་འབྲུགས་སྤྱིད་ཐེབས་པའི་དམག་མི་སྒོར་ཞིག་སྤྱོད་བཅོས་ཁང་དུ་
སྤྱི་བས་ཤིང་ཉེན་དེར་སི་ཏུ་ལུ་བུན་གྱིས་རྒྱུད་ལག་གི་མཚུབ་མོ་31བཅས་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཡང་ཐེངས་ཤིག་ལ་མཛོན་དུ་བུང་བའི་ལོད་པ་ཞིག་གིས་སི་ཏུ་ལུ་བུན་གྱི་མུའུ་དུ་བུས་མོ་མར་
བཅུགས་ནས་སྤྱོད་བཅོས་ལས་ལྷན་པར་སྤྱོད་བཅོས་བཀའ་འདོན་ལུས་པ་ན། འཕྲིན་བཟང་སློབ་
མཁན་གྱིས་ལྷུང་དུ་མི་དེའི་ལག་པ་ནས་ཡར་འཐེན་ཏེ་སྤོ་བཟུན་འགྱུར་མེད་ཀྱིས། ཡར་ལོངས་
དང་རྒྱུ་ལྷན་ལྷན་འབྲུལ་འབྲུལ་མི་དུང་། དགོན་མཚོག་གི་དུང་དུ་མི་ཚང་མ་འདྲ་མཉམ་ཡིན་པས།
རྒྱུད་པོ་ཡིན་ཡང་འདྲ། མཛོན་དུ་བུང་བའི་མི་ཡིན་ཡང་འདྲ། མི་གཞན་སུ་ཞིག་ཡིན་ཡང་དགོན་
མཚོག་གི་དུང་དུ་ཚང་མ་གཅིག་པ་གཅིག་རྒྱུད་ཡིན་ཞེས་བརྗོད། སི་ཏུ་ལུ་བུན་གྱི་ཁེངས་རྒྱུད་གི་
ནས་འགྱུར་དེའི་དབང་གིས། ཁོང་ལོ་སྤྱིད་གཞུང་གི་འགོ་དཔོན་དང་སངས་རྒྱུས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་
བྲམ་མ། ཡང་འཛིན་བཅས་སུ་དང་སུ་ལ་འགྲོགས་ནའང་ཚང་མར་མཛོན་མཐུན་འོང་བ་རེད།

འབའ་ཐང་རྫོང་གི་མི་རྒྱལ་གྱི་སེམས་སུ་དགོན་མཚོག་གི་རྒྱལ་སྤྱིད་ཀྱི་ཅ་བ་རྒྱས་དགོས་ན།
ཁོ་ཚོར་དོན་དངོས་ཀྱི་རོགས་རམ་བྱས་ནས་ཡུན་རིང་གི་དཀའ་སྤྲུག་སེལ་དགོས་པ་སི་ཏུ་ལུ་བུན་
གྱིས་གཞི་ནས་རྟོགས་སོང་། འབའ་ཐང་རྫོང་ཐང་རྫོང་རྒྱལ་ས་ཞིག་ཏུ་ཆགས་ཡོད་ཀྱང་འཕྲིན་
བཟང་སློབ་མཁན་ཚོས་གནས་ཚུལ་དེར་འགྱུར་བ་གཏོང་བའི་འཆར་གཞི་ཞིག་བཀོད་པ་རེད།

འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་སྤོད་པའི་ཨ་རི་པས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་མི་རྒྱལ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་ས་
པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་སི་ཏུ་ལུ་བུན་གྱི་སྤྱི་ཁྱིད་འོག་རིང་ཚད་ལེ་བར་བརྒྱད་ཅན་གྱི་རྒྱ་
རྒྱུ་ཞིག་བརྗོད་ཏེ་འབའ་ཐང་རྫོང་རྒྱུད་བུན་རྒྱུད་སེལ་བ་རེད། འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་དེད་ག་ལ་
དྲན་རྟེན་བྱ་ཚེད་ལུལ་མི་ཚོས་རྒྱ་རྒྱུ་དེ་ལ་ཕྱི་རྒྱལ་པའི་རྒྱ་རྒྱུ་ཞེས་འཕྲོད་ཀྱིན་ཡོད། ས་སུ་སྤོང་
ལྷག་ཞིང་ས་སུ་བཏང་བས་ལུང་བ་དེས་རྒྱལ་ལོ་ནང་གི་ཨེ་དེན་ལུས་རྒྱུ་རྒྱུ་དེ་ལྟར་མང་ར་
ཁས། ཁས་སྤོང་བཅས་ཀྱི་ར་བ་ལོ་ཚར་རྗེས་ཀྱི་སྤྱི་ཁྱིད་བཞིན་ཐོབ་ཞིང་། མི་རྒྱལ་གྱི་བཟའ་བཏུང་

ལ་དགོས་ངེས་ཀྱི་རིགས་བསྐྱོན་པར་མ་བཟང་ཡོང་འབབ་ཀྱང་འཕར་ཉེ་མི་མང་བོ་དབུལ་ཐར་
བྱུང་། དེ་བས་ཡུལ་མི་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་རྣམས་ལ་བཀའ་རྒྱ་ཚད་མེད་ལྷན་བཞིན་ཡོད།

ཉིན་མང་པོའི་རྗེས་ཀྱི་འབྲས་བུ།

1911ལོར་ཀྱང་གོའི་ས་ཆ་མང་པོ་ཞིག་ཏུ་དད་པ་ཡང་བསྐྱར་དར་བའི་འགོ་རྒྱུགས་པས། འབའ་
ཐང་རྫོང་ལ་ཡང་དེའི་ལྷན་སྐྱེད་ཐེབས། དེའི་མཚུག་འབྲས་ནི་འགོག་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་
ལ། ལྷན་ལྷན་གྱི་གནད་དུ་བྱིས་པ་ལྟར་ན། འབའ་ཐང་རྫོང་གི་མི་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་(མང་ཆེ་བ་རྒྱ་མི་
ཡིན།)ཀྱང་དེའི་ནང་ལྷན་པ་ནས། ཁོ་ཚོའི་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་པ་དང་མི་བསད་པའི་སྒྲིག་པ་ལས་
བྲངས་ནས་ཉལ་ཐ་དང་ཆང་གཙོ་བོ་བར་ཚོད་ལྷན་བྱས། ཁོ་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་རང་བྱིས་
དུ་བོས་ནས་རྒྱ་འདྲ་འདོར་བའི་རེ་བ་བཏོན་པས། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོ་དེ་དག་གི་བྱིས་
དུ་སོང་ནས་རྒྱ་འདྲ་རྣམས་དོར་ནས་དེའི་ལུལ་དུ་གཙོ་བོའི་སྒྲོན་ལམ་རྒྱུར་བ་ཤེད། ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་
ནང་དུ་མི་ཡིས་བཀའ་ན་ཡང་བོད་ལུལ་གཞན་དག་དང་འདྲ་བར་བཀའ་ལ་ཉན་མཁན་དང་དད་པ་
བྱེད་མཁན་བྱོད་དུ་མང་ཆེ་བ་རྒྱ་རིགས་ཡིན་པ་ཤེད།

འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཞིག་གིས་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པའི་ངང་ནས་འདི་ལྟར། དམ་པའི་
ལྷན་ཉིད་བབས་པའི་དོན་བྱུང་རྗེས་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་མི་གངས་མང་དུ་འཕེལ་
ཞིང་། དེ་རིང་ཚོ་མཉམ་དུ་འཚོགས་དུས་སུ་ཁང་པའི་ནང་དུ་རྒྱ་དང་བོད་ཀྱི་བྱང་མེད་དང་བྱིས་པ་
ཚོས་བཀའ་ནས་དབུགས་ཀྱང་ལེན་དཀའ་བར་གྱུར། ཡིན་ནའང་མི་ཚོས་ལྷིང་འཇགས་ངང་ནན་
ཏན་གྱིས་བཀའ་ལ་མཉན་པས་ངའོ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་པའི་གོ་སྐབས་ཡག་པོ་ཐོབ། དད་ལྡན་
མང་དུ་འཕེལ་གྱུར་ཅིག་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

སི་ཏུ་ལུ་བུན་གྱི་སྤོ་མོ་ཉལ་ལོ་སི་དང་ཉལ་ལོ་ལ་ཞིག་ཉིས་ཀ་རང་གི་བོད་པའི་གྲོགས་པོ་ཚོ་དང་
མཉམ་དུ་ཡོད་པ།

སི་ཏུ་ལུ་བུན་གྱི་ཡུན་རིང་གི་འདུན་པ་ནི་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་སྐྱེན་ཁང་ཞིག་འཇུག་ས་རྒྱ་དེ་
ཡིན། ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་ནི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་དང་དད་པའི་གནས་མཚོག་ཡིན་པས་ལོ་མང་པོ་ཞིག་
ལ་ཁོང་གིས་རྒྱལ་བ་ཚང་ལ་འཕྲིན་ཡིག་སྒྲིངས་ཏེ། ལྷ་སར་སོང་ནས་དེར་སྐྱེན་ཁང་ཞིག་འཇུག་ས་
པར་ཚོག་མཚན་གནང་བའི་ལོ་བ་ཞུས་ན་ཡང་། མཐར་རྒྱལ་བ་ཚང་གིས་ཁོང་ལ། བདག་གིས་
ཁྱོད་ཚོའི་ལས་དོན་ཤེས་པ་དང་། ཁྱོད་ཚོ་རྒྱུད་རིང་ནས་འོངས་པའི་དམིགས་འབེན་ནི་བྲམས་སྡིང་
རྗེ་སློང་པའི་ཚེད་དུ་ཡིན་པས་ངས་ཁྱོད་ཚོར་བཀག་འགོག་མི་བྱེད་ཅེས་ཡིག་ལན་བསྐྱར་མོད།
འོན་ཀྱང་སི་ཏུ་ལུ་བུན་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་འགོ་མ་བརྒྱུམས་གོང་ལ། ཚབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྡེ་ངས་
རོ་བྲག་ཏུ་ལྷུང་ནས་རྒྱ་བ་པ་གཏུག་རྒྱུབ་ཅན་ཚོས་གྲོང་ཚོ་བཀག་སྡོམ་བྱས།

སི་ཏུ་ལུ་བུན་དང་ཁོང་གི་གྲོགས་པོ་སྡེ་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་སྤོ་མ་དཔོན་པོ།

1920ལོར་སི་ཏུ་ལུ་བུན་དང་ཁོང་གི་ཚུང་མ་དང་ལུ་མོ་བཅས་པ་ཡུལ་སྐོར་བྱེད་དུས་ཇག་པ་སྐོར་
 ཞེག་གིས་བཅོན་བྲིད་བྱས་ཤིང་། ཡ་སྐོར་25000ལྷན་ན་དག་ཟོད་གཏོང་བར་བྱས། ཁོང་གི་
 ཚུང་མ་དང་ལུ་མོ་གཉིས་ལ་འཛིགས་སྐྱུལ་ཐེབས་ཀྱང་མཐར་ཕྱིར་བཏང་བ་རེད། སི་ཏུ་ལུ་བུན་
 བཅོན་གྱིས་རི་ནང་དུ་བྲིད་དེ་ཉིན་71ལ་བཀག་གོ་རིམ་ཉིལ་བོར་ཁོང་གིས་ཇག་པ་ཚོའི་རེ་བ་
 མ་བསྐྱང་བར། བྲོད་ཚོས་ང་བསམ་དྲུང་ཚོག་ལ་གང་འདོད་བཞིན་སྲུང་དྲུང་ཚོག་ ཡིན་ནའང་ང་
 གྲུ་མ་ཁན་གཏན་ནས་མེད་ཅེས་བརྗོད།

སི་ཏུ་ལུ་བུན་བཅོན་བཀག་བྱེད་རིང་ཁོང་གིས་བྱམས་སྡིང་ཇེ་དང་བཅས་རྩམ་སྡོན་བྱུང་བའི་ཇག་
 པ་ཚོ་དང་ནད་པ་ཚོར་རོགས་རམ་བྱས་པས་ཁོ་རྩམས་རིམ་བཞིན་གྲོགས་སུ་གྱུར། བཅོན་བྲིད་
 བྱས་ནས་བདུན་ལྷག་བཅུ་ལྷག་འགོར་ཇེས་ཁོང་གི་ག་ཟད་ནས་རུས་པར་བྱག་པས་ཡར་ལང་
 མི་བྱུང་བ་རེད། ཇག་པ་ཚོས་ཁོང་ལ་སྡིང་ཇེ་ནས་ཁོང་ཉིད་ལམ་འགྲམ་ཞེག་ཏུ་བཞག་ ཁོ་ཚོའི་
 ཇེས་སྡེག་པའི་སྲིད་གཞུང་དམག་གིས་ཁོང་ཉིད་མཐོང་རེས་པ་ཇག་པ་ཚོས་སུ་མོ་ནས་ཤེས་ཡོད།

1922ལོར་སློག་ལ་བྲུག་པའི་འགྲུལ་བཞུད་དེ་འགོ་མ་བརྒྱུས་སྡོན་གྱི་སི་ཏུ་ལུ་བུན།

1922ལོའི་ལོ་སྟོན་དུ་སི་ཏུ་ལུ་བུན་གྱི་ཚུང་མ་དང་བྱིས་པ་ཚོ་ཨ་རིར་ཕྱིར་ལོག་པ་རེད། ཡིན་
 བུ་ལོང་ཁོང་གིས་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་གདན་འདྲེན་དང་དུ་སྐྱབས་ནས་དུས་ཡུན་རིང་ཞིང་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་
 འགྲུལ་བཞུད་ཅིག་སྡེ་ལྷ་སར་འགོ་བའི་འཆར་གཞི་བཞག་དུས། རྒྱ་བས་དེར་ཨ་རིའི་འཕྲིན་བཟང་
 སློག་མཁན་འདི་ནི་ལོ་47ཡིན་པས་ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ལ་དུས་ཚོད་དེ་འདྲ་མང་བོ་མེད་སྟེ་མ་

ནས་སེམས་ལྷུང་བྱས། ཁོང་གིས་རང་གི་གྲོགས་པོ་ཞིག་ལ། ས་བབ་སྤྱི་5200ཡི་མགོ་རྒྱུང་
དུ་བྱེལ་ལ་ཞོན་ནས་འགོ་བའི་རུས་པ་ནི་ལོ་50ལོན་པའི་རྗེས་སུ་ཉམས་ངེས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

ལོ་གཅིག་གི་རྒྱུན་ལ་སི་རྩུབ་བཅའ་བེད་བྱེད་བྱེད་མཁན་རྣམས་པ་ཚོས་ཁོང་ཉིད་ལྷ་སར་འགོ་
འཆར་གྱི་གཏམ་ཐོས་རྗེས་ཡང་བསྐྱར་བཅའ་བེད་བྱེད་པར་ཐག་བཅད། ཐེངས་འདྲིའི་དམིགས་
ཡུལ་ནི་སི་རྩུབ་ཁོ་ཚོའི་རྒྱན་པ་བྱེད་དུ་འཇུག་ཆེད་ཡིན། 1922ལོའི་ཟླ་2པར་ཁོང་བོད་མི་
གསུམ་དང་མཉམ་དུ་ལྷ་སར་འགོ་བའི་ལམ་དུ་ཆས། ཟླ་2པའི་ཚེས་16ཉིན། འབའ་ཐང་རྫོང་
གི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱུག་མཁན་ཚོར་མི་20ཡོད་པའི་རྣམས་པ་སྐོར་ཞིག་གིས་ལེ་བར་བཅུའི་མཚམས་
སུ་འགག་སྐོ་ཞིག་ལ་སི་རྩུབ་ལ་འཇབ་ཆོལ་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་འབྱོར། དེ་ནས་ཁོང་ཚོ་ལྷུང་
དུ་འགག་སྐོ་དེར་ཕྱིན་པ་ན་སི་རྩུབ་འཚེལ་ཉེ་བ་མཐོང་བས་མ་རྩེ་རྒྱན་ཁབ་ཅིག་བརྒྱབ་ནས་
ཁོང་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་བྱིར་བྱེད་པ་རེད།

ལས་གྲོགས་ཚོས་རུས་ལུགས་ཡོད་ཆད་ཀྱིས་ཁོང་བསྐྱབས་ན་འདང། 1922ལོའི་ཟླ་2པའི་ཚེས་
17ཉིན་གྱི་ཉིན་གུང་དུས་ཚོད་12དང་རྒྱུར་མ་45ཡི་སྟེང་ཁོང་ཚོ་ལས་འདས་སོང། འབའ་ཐང་
རྫོང་གི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱུག་པའི་མི་ཚོགས་ཚུང་དུ་དེ་ལོར་ཉམས་སྤོང་གི་ལུགས་པ་དང་། ཁོངས་མི་ཞིག་
གིས་འདྲི་ལྟར། ཁོང་ཉིད་ཚོ་ལས་འདས་པ་ནི་ང་ཚོའི་སེམས་ལྷུང་གི་སྐབས་ཚེན་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་
འཕྲིན་བཟང་རྒྱུག་སའི་སྟེང་ལ་ན་ལུག་པོག་ཁོང་ཉིད་དེས་གནས་འཕྲིན་བཟང་རྒྱུག་མཁན་ལུལ་
དུ་གྱུར་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། རང་ཉིད་ཐང་རྫོང་གུང་དེར་ལ་ལ་མི་བྱེད་པའི་རྒྱན་པ་བཟང་པོ་ཞིག་གུང་
ཡིན། དེ་ལས་གལ་ཆེབ་ཞིག་ལ་ཁོང་ནི་ང་ཚོར་སྐུལ་སྐྱོད་བྱེད་མཁན་དང་ང་ཚོའི་དགའ་སྤོལ་ཡང་
ཡིན་ཏེ། ཉམས་ཡིན་ཡང་ང་ཚོར་སྐུལ་མ་གཏོང་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བཤད་པ་རེད།

རྒྱབས་དེར་བདེ་འཕྲིན་འབྲོང་དལ་བས་ཕྱི་རོལ་ཡུལ་གྱི་མི་ཚོས་བདུན་ཕྲག་འགའ་ཡི་རྗེས་
སུ་ད་གཟོད་སི་རྩུབ་གཞན་གྱིས་བསད་པའི་དོན་ཐོས། སེམས་མས་པ་ཞིག་ལ་ཁོང་གི་ཚུང་
མ་དང་བུ་མོ་ཚོས་ཨ་རིའི་འཕྲིན་སྐྱོར་བརྒྱུད་ནས་གནས་ཚུལ་དེ་ཤེས་པ་རེད།

སི་རྩུབ་ལྷུང་གི་འདས་མཚན་ནི་ལི་ཀུའུ་གིས་གཙོ་འགན་ཁུར་བ་དང་། ཁོ་ནི་སི་རྩུབ་
གྱིས་ལོ་18ཀྱི་རྒྱུན་དུ་གཏོར་སྐྱོད་བྱས་པའི་དུ་སྐྱུག་དེ་ཡིན། ཀུའུ་གི་འདས་མཚན་ཉམས་ཤིག་ལ་ལུལ་
གྱུང་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་བོད་པ་དང་རྒྱ་མི་ཚོའི་བྲིད་དུ་རུས་ལུགས་ལྡན་པའི་སྐོ་
ནས་འཕྲིན་བཟང་རྒྱུག་བཞིན་ཡོད།

འབའ་ཐང་རྫོང་གི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱུག་མཁན་ཚོར་མཚོན་ན་ཁོང་ཚོའི་ལུགས་ཀྱིན་ཏེ་
ཅང་ཆེ་བའི་སྟེ་བྲིད་ཤོར་ན་ཡང་། ཁོང་ཚོས་དཔའ་ངར་ཆེར་བསྐྱེད་དེ་ལུ་མཐུང་དུ་ཞབས་ཏོག་
བསྐྱབས། 1925ལོའི་སྟོན་ལུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འདྲི་ལྟར། ཆ་སྟོམས་ཀྱིས་མི་170བོད་པའི་ཚོས་
ཚོགས་ནང་ཞུགས་པ་དང་། ཉུང་དུས་སུ་མི་148ཡོད་ལ་མང་དུས་སུ་མི་188ཡོད། ཡེ་སྤུའི་
འཇུགས་རྒྱུར་རྒྱུན་ཀྱི་ཉིན་མོར། ང་ཚོས་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་དཔུལ་པོ་མི་647ལ་དགོང་ཟས་

མུན་སུམ་ཚོགས་པ་གྲྭ་རྒྱུག་བྱས་ཤིང་། ང་ཚོའི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཁན་གཙོ་བོས་འཕྲིན་བཟང་གི་བཀའ་བརྒྱགས། ལི་ཀཱུ་ལཱ་ལི་ལོ་སྐྱེད་གིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྣོད་གྲི་བཀའ་ཡང་བསྐྱར་བཤད། ཡང་མོས་མི་600-700ཡི་མུན་དུ་བྱ་འབྲུམ་པའི་རྣོས་གར་འབྲབ་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

1925ལོར་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་ཡེ་ཤུའི་འབྲུངས་སྐར་གྱི་ལྷན་འཛོམས་ལ་ཞུགས་པའི་མི་ཚོགས།

མི་ལ་སྐྱུལ་རྒྱོད་ཐེབས་པའི་གནས་ཚུལ་འདི་དག་ཡོད་ནའང་། སི་ཏུ་ལུ་བུན་ཚེ་ལས་འདས་རྗེས་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་པའི་ལས་དོན་དཀའ་ལས་ཁག་པོར་གྲུབ། བོད་པ་དང་རྒྱ་མིའི་བར་ལུ་མཐུན་དུ་འགལ་རྒྱུ་བྱུང་ནས་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་སའི་སྐྱེད་ཁང་དང་ཁང་པ་གཞན་དག་ཅུ་མེད་ཤུལ་མེད་དུ་བཏང་། མཐར་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཁན་རྣམས་གྱི་བར་ལའང་འགལ་བ་བྱུང་བས་ལོ་ངོ་28རིང་ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་ལས་དོན་སྤེལ་བའི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་ས་དེ་1932ལོར་རྒྱ་རྒྱུག་དགོས་བྱུང་བ་རེད། འབའ་ཐང་རྫོང་གི་དད་ལྷན་ཡང་རེ་ཅུང་དུ་སྲིང་ནས་མི་16ལས་ལྷག་མེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20པ།

བོད་ལྗོངས་དབུས་ཁུལ།

དུས་རབས་མང་བོ་ཞིག་ལ་སྡེ་གི་ཀ་པ་ཚོས་ལྷ་ས་གོང་ཚེར་དུ་འཕྱིན་བཟང་སློབ་སྦྱོང་གི་ཞིག་འདྲེན་པ་འདོད་པ་མེད། འོན་ཀྱང་དཔལ་འཕེལ་ལྡན་པའི་མི་ཉུང་གས་ཞིག་མ་གཏོགས་གོང་ཚེར་དེའི་ནང་སློབ་སྦྱོང་གི་ཁྲིམས་ལུགས་ལྟར་ལྷ་ས་ལྷ་མོ་འཕྱིན་བཟང་སློབ་སྦྱོང་གི་མ་འཕེལ་ཚོ་ལྷ་ས་འགོ་བའི་གོ་སྐོར་ལྟར་ཡོད་པ་འདྲ། ཡིན་ནའང་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20པར་སློབ་སྦྱོང་དུས། བོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་བའི་སློབ་མི་འཕྱིན་བཟང་བོད་ལྗོངས་སུ་བརྒྱུག་འདོད་པའི་མི་དེ་དག་གི་མཛུགས་ཡང་བརྒྱུད་བརྒྱུད་པ་མེད། གྲུབ་གོ་དང་རྒྱ་གར་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་འབྲུག་ཚོང་ལུང་བ་དེས་བོད་ལྗོངས་སུ་ཡང་ཐེང་ཆ་བརྒྱུད་སྲུང་ཏེ། འཛམ་གླིང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཚེན་པོ་དག་གིས་འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཅེར་དབང་རྒྱུད་བྱ་ཆེད་ལན་ཚུན་དམག་བརྒྱུད་པ་མེད། དེ་བས་ལྷ་སའི་དབང་འཛིན་མ་འཕེལ་གྱིས་ཕྱི་རོལ་གྱི་མི་རྣམས་ལྷ་སར་ཡོང་མི་ཚོག་པའི་བཀའ་བབས།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20པར་ཚེས་སློང་སློབ་སྦྱོང་ལྡན་པའི་འཕྱིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྡེ་ལ་མ་འཕེལ་ནི་ལོར་མེད་འཕྱིན་བཟང་སློབ་སྦྱོང་གི་མ་འཕེལ་སའི་རིན་སྲིད་ཞེས་པ་ཡིན་ལ། ཁོང་གི་མང་པོར་བོད་རང་སློང་ལྗོངས་སུ་བརྒྱུད་པར་མ་ཟད་རང་ཉིད་ཀྱི་འབྲུག་པ་བཞུད་དང་ཉམས་སྲུང་གསལ་བོ་བྱས་ནས་ཐོབ་ཐོང་བཀོད། 1922ལོར་ཁོང་དར་ཅེ་མདོ་ཡི་རྟེན་གཞི་དང་ཁ་བྱལ་ཏེ་ལྷ་སར་འགོ་བའི་སེམས་ཐག་བཅད། ཁོང་གིས་རང་གི་འབྲུག་པ་བཞུད་དེའི་ཆེད་དུ་ལག་རོགས་མི་དྲུག་བཅའ་ཞིང་། དེ་ནང་གི་མི་གཉིས་ནི་བྱུས་གསོལ་གྲངས་པའི་བོད་པའི་སྡེ་གི་ཀ་པ་ཡིན། ཁོང་ཚོས་དེ་ལ་དང་རྟེན་17ཞིང་པའི་ནང་ཞོན་པ་བརྒྱལ་འཕྱིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་བཀའ་བཀས་སོང་།

ཟླ་འགའི་རིང་ལ་ཁོང་རྣམས་དལ་གྱིས་ལྷ་སའི་ཚུགས་སུ་བརྒྱུད་ཅིང་ལམ་བར་དུ་མི་རིག་རིག་ཐུག་ཐུག་གྱུར་ལ་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་པ་ཀྱི་དེ་བ་ཚུང་ཁྲི་ལྷ་ལྷག་སྟེ། འབྲུག་པ་བཞུད་དེའི་ནང་དུ་སའི་རིན་སྲིད་ནི་འཛིགས་སྡུང་གང་ཡང་མེད་པར་ཉེན་ཁ་ལ་མ་འཛམ་བར་བོད་རང་སློང་ལྗོངས་སུ་ཕྱིན་པ་མེད། ཡིན་ནའང་ལྷ་ས་དང་ཉེན་གཉིས་ཀྱི་བར་ཐག་ལས་མེད་དུས་སུ་ཁོང་ཚོ་སྤྱིར་མི་ཡོག་ག་མེད་བྱུང་ནས། ལྷ་ས་ཡོང་སའི་ལམ་བརྒྱུད་དེ་ཡང་བརྒྱུད་པའི་ཁོར་ཞིང་ཆེན་དུ་སློབ་སྦྱོང་། རོན་དེས་ཁོང་ཚོའི་སེམས་ལུགས་ཉམས་པར་བྱས། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20པར་གི་དེའི་འཕྱོང་དུས་ལྡན་ནང་དུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལྷོ་གནས་སུ་འགོ་བའི་སློབ་མི་དུས་ལྡན་རིང་པོར་བརྒྱུད་པ་ཡིན་པས། ཉེན་ཞིག་ལ་གནས་དེས་འཕྱིན་བཟང་སློབ་སྦྱོང་གི་མ་འཕེལ་ཚོར་སློབ་འབྲེད་པའི་ཕྱིར་སྡེ་གི་ཀ་པ་ཚོས་སུ་མཐུད་དུ་གསོལ་བ་བཅད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20ཡི་ནང་དུ། ལྷ་པས་དེའི་ཡུང་གོ་ཡི་ཟིང་ཆ་ཆེ་བའི་ཁོར་ལུག་གིས་འཕྲིན་བཟང་སློབ་པའི་ལས་དོན་ལ་དཀའ་ཁག་མང་པོ་བཅོས་ནའང། དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་སྤྱི་དཀི་ཨ་མདོའི་ལུལ་སྤྲོགས་སོ་སོར་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་རེད། ལོ་10ཡི་ནང་དུ་དོ་སྣང་བྱེད་འོས་པའི་དོན་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། 1928ལོར་ཡུང་གོ་ཡིས་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་བཙུགས་པས་ཨ་མདོའི་ས་ཁུལ་མང་ཆེ་བ་ཞིང་ཆེན་གསར་བ་དེའི་ཁོངས་སུ་བཙུག་པ་རེད།

ཨ་མདོའི་དགའ་ལྷན་དང་ཚང་ལྷན་གྱི་བྱིང་ཡོད་སའི་སྐྱབས་གྲོང་རྒྱུང་དུ་བོད་རིགས་དང་རྒྱ་རིགས། ཉེའེ་རིགས་བཙུན་གྱི་བར་ལ་མི་རིགས་དང་ཚོས་ལུགས་དང་མོས་ཐང་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡུན་རིང་རྒྱུག་ཡིན་པས། རྒྱ་དུ་མི་བྲག་བཞུར་བའི་དོན་རྐྱེན་འབྱུང་བ་ཞིན་ཡོད། 1919ལོར་ཉེའེ་རིགས་གྱིས་སྐྱབས་གྲོང་དགོན་པར་འཇམ་གྲོལ་བྱས་ཏེ་བཙུན་པ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མ་མེ་ལ་བསྐྱེགས་པར་མ་ཟད། མེས་འཆོག་པའི་བམ་རྩལ་སྤྱོད་དགོན་པའི་ས་རྒྱུང་དུ་འཕངས། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20ཡི་ནང་དུ་ནམ་ཡིན་ཡང་གནས་བབ་རྒྱུག་ཡིན་ཏེ། ཡན་ཚུན་དབང་ཕྱུག་ལངས་ནས་བོད་མི་ཁྲི་ཁྲི་འབུམ་འབུམ་དམར་གསོད་བྱས།

1929ལོར། ལྷི་རྒྱལ་ཉེན་བརྟག་པ་ཞིག་སྐྱབས་གྲོང་དུ་ཡོད་ནས་བོད་རིགས་དང་ཉེའེ་རིགས་གཉིས་གྱི་བར་དུ་བྱུང་བའི་དམག་འབྲུག་ནང་གི་དམར་གསོད་སྐོར་འདི་ལྟར་བཞག་ཡོད་དེ། བོད་པ་154ཡི་མགོ་ཉེའེ་རིགས་གྱི་བཙུན་རྒྱུང་གི་གྲང་ངོས་སུ་བཀལ་བས་མེ་ཏོག་གི་རི་མོ་ཞིག་དང་མཚུངས། བ་རྒྱུང་བུ་མོ་དང་བྱིས་པའི་མགོ་རྩམས་གྱིས་དམག་སྐར་མདུན་གྱི་ཀ་བ་བརྒྱན་ཡོད། ཉེའེ་རིགས་གྱི་རྟ་བ་རྩམས་གྲོང་རྒྱུང་ནང་དུ་བང་གིས་རྒྱུགས་ཤིང། རྟ་སྐར་མེ་འེ་སྤེང་དུ་མིའི་མགོ་10ནས་15བཀལ་ཡོད།

ཚོང་དཔག་ལས་མ་འདས་པ་ཞིག་ལ་འབྲུག་རྩོད་ཀྱི་དུས་སུ་ཡུང་གོ་ནང་ལོགས་ཚོགས་པས་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་གྱི་སྐྱོན་བཙུན་ཚོན་རྒྱུང་ཞིག་གནས་རྒྱལ་རྒྱུག་ཆེ་བའི་གནས་དེར་མངགས་ཀྱང། ཨ་མདོའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་གྱི་ལས་དོན་ལ་རྒྱས་མ་བྱུང། འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་གྱི་སྐྱོན་བཙུན་ཚོན་རྒྱུང་གིས་བ་ཡན་རྒྱུང་དུ་སྐྱོན་བཙུན་ཁང་ཞིག་བཙུགས་པ་དང། དེ་དུ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཚོས་བོད་ཀྱི་འབྲོག་པ་ཚོའི་གཞུགས་པོ་དང་དང་མོས་ཐང་གྱི་དགོས་མཁོ་ལ་ཞབས་ཏོག་སྐྱབས་གྲོང་བྱུང། བོད་པ་རྩམས་རྒྱུན་དུ་གྲོང་རྒྱུང་ནང་ཚོང་རྒྱག་ཏུ་ཡོད་པ་རེད།

མགོ་ལ་གྱི་ཡིས་བརྒྱབ་པའི་མི་ཞིག་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་སངས་ལྷན་པའི་སྤྱི་དུ་ཁྲིད་འོངས་པ།

ཡང་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁའ་ཚོན་ཚུང་ག་ཞེན་ཞིག་གིས་མཚོ་རྫོན་ཞིང་ཚེན་ཁྲི་ག་རྫོང་ནས་རྟོན་ག་ཞི་བཙུགས་པ་དང་། རུས་ཀའོ་ཅན་གྱི་རྒྱ་མི་ལྷ་ཤི་ག་པའི་སྤྲོན་པ་ཞིག་ལག་རོགས་ཡིན། ལས་ཤོགས་ཚོས་སྤྲོན་བཞེདས་པར་མ་ཟད་ས་དེ་གའི་མི་དང་གནས་མངའ་བ་རྣམས་ལ་བོད་ཡིག་དང་རྒྱ་ཡིག་གི་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་མང་པོ་སྤྲོད། དཔལ་ངར་ལྡན་པའི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁའ་དེ་དག་རྟེན་ལ་ཞོན་ནས་རྒྱས་མང་འཕྲིན་བཟང་མགོ་ལོག་བོད་ལུ་ཏུ་བསྐྱོད་དེ་ག་ས་གང་ཏུ་དགོན་མཚོག་གི་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས།

ད་དུང་གཉེན་རྒྱུག་བྱས་མེད་པའི་དབྱེན་ཇིའི་བུ་མོ་ཀའེ་ཚོན་ཡུན་(Mildred Cable)དང་རྩུན་ཀའེ་ཡུའུ་(Evangeline) རྩུན་ཀའེ་རུའུ་(Francesca French)མིང་སྲིང་གཉིས་ཀ་བཅས་ནི་ཁོང་ཚོའི་དུས་རབས་དེའི་མིང་གྲགས་ཚེས་ཚེདའི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁའ་གསུམ་ཡིན། ཁོང་གསུམ་པོས་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཚེན་ལུབ་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱ་མི་དང་ཁ་ཆེ། བོད་པ་བཅས་གསུམ་ཕན་ཚུན་འདྲེས་ས་ནས་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་རིང་ལ་འཚོ་བ་རོལ། ཁོང་རྣམས་རྒྱན་པར་མི་རིགས་འདི་གསུམ་པོའི་ཁོད་དུ་ཕྱིན་ནས་མི་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་པ་རེད། ཁོང་རྣམས་མི་སྣ་མ་སྣ་ཚོགས་དང་མཉམ་ནས་མི་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པའི་དོན་ཡང་མང་པོ་བྱུང་། 1927ལོར། ཁོང་རྣམས་བོད་ཀྱི་བཙུན་པ་ཞིག་དང་ཕྱད་ཅིང་དེའི་རྫོང་གི་གནས་རྒྱུལ་འདི་ལྟར་བརྗོད་བྱུང་། བཙུན་པ་དེའི་བར་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་ལམ་ལ་བསྐྱོད་པ་དང་གོམ་པ་འགའ་མེད་མཚམས་ནས་ལྷག་རེ་བཅའ་བ་རེད། ལུས་ཐང་གིན་ཏུ་ཆད་པའི་བཙུན་པ་དེ་རྒྱ་བ་དུག་ལ་དེ་ལྟར་བསྐྱོད་ཅིང་། ད་དུང་ལེ་བར་1600ཡོད་པའི་རྫོང་ཉིམ་ལྟ་སར་འགོ་འདོད་པ་རེད། ལུང་མེད་གསུམ་པོས་དོན་དེ་ལ་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། ར་ཚོས་ཁོང་ལ་<<ལོ་ཉ་ནས་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>གི་དཔེ་ཆ་སྤྲོད་པ་ན། ཁོང་གིས་སྐད་ཚེན་པོས། ཐོག་མར་བཀའ་ལྷོད་ཅིང་བཀའ་དེ་ཉིད། ། དགོན་མཚོག་ཉིད་དང་ལྷན་ཅིག་ཉིད་དུ་བཞུགས། ། བཀའ་ཞེས་གྲགས་པ་དགོན་

མཚོག་ཡིན་ལགས་ཤིང་། ། ཞེས་ཐོག་མའི་མདོ་དེ་བཟུགས་རྗེས་གདོང་ལ་འཇུག་གིས་ཤིངས་
 བར་མ་ཟད། ང་ཚོས་བཤད་པའི་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་ལ་ཞིབ་གིས་མཉམ་། ཡང་ཁོང་
 གི་གདོང་ལ་སྦྱིད་ཅིག་ཤར་ནས། ངས་ཁྱོད་ཚོས་བཤད་པའི་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་གེས་པ་
 ཡིན། ཉེ་ལམ་ཁོང་དུས་རྒྱུན་ངའི་སྤེལ་མ་དུ་སྤྲོབས་བྱུང་བས་ངས་ཅིས་ཀྱང་ཁོང་ལ་དད་པ་བྱེད་
 དགོས་ཟེང་ཞེས་བརྗོད།

ཟུ་རེ་ལོ་ནོ། (M.G.Griebenow)

ཟུ་རེ་ལོ་ནོ་ཡིས་སླ་བྱང་དུ་བཅུན་པ་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་གསུང་བཞེས་པ།

1921ལོར། ཨ་རིའི་གོང་ཚོ་ཞིག་ནས་འོངས་པའི་ཟུ་རེ་ལོ་ནོ་གཟུགས་རིང་དང་ཁོའི་གོགས་
 མོ་ཕུའུ་ལན་ཚི(Blanche)གཉིས་སྡེ་གཞུག་བྱས་ནས་སླ་གཅིག་གི་ནང་སོ་སོ་བྱུ་ལ་བསྐྱད་
 དེ་ཀྱང་གོ་དུ་འབྱོར། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་ཚོགས་པས་གཉེན་རྟགས་བརྒྱབ་ཟིན་
 པའི་ལས་གོགས་ཡིན་ཚེ་གཉེན་བསྐྱིགས་རྗེས་དག་ཟོད་མཉམ་དུ་བསྐྱད་ཚོག་པར་གཏན་ཁེལ་
 བྱས་ཡོད།

ཉམས་སྲུང་ལུན་སུམ་ཚོགས་པ་ལྟན་པའི་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལེ་ལམ་ལགས་ཟུ་རེ་ལོ་ནོ་ཡོད་སའི་སློབ་
 ཚེན་ལ་འཚམས་འདྲི་བྱེད་དུ་བྱིན་པ་ལ། ཟུ་རེ་ལོ་ནོ་ཡིས་ཐོག་དང་པོར་དགོན་མཚོག་གིས་རང་
 ཉིད་བོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་དགོས་པའི་ཞལ་འབོད་གནང་བ་གེས་པ་རེད། ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལེ་ལམ་བོད་
 ལུལ་དུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབ་ཏུ་འགོ་འདོད་པ་ཚོར་སློབ་འདོགས་གང་ཡང་མེད་པའི་རང་། ང་རང་སྤྱི་
 རོལ་གྱི་ཁྲིམ་རང་ལངས་ཉེ་མི་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་དེབ་ཚུང་སྦྱོད་ཐེངས་རེར། བཅུན་
 པ་ཚོས་དཔེ་དེབ་ཀྱི་ནང་དོན་བཟུགས་རྗེས་དེབ་རྣམས་གཤགས་པར་མ་ཟད། ཁོང་ཁྱོད་ཚོར་ལོ་

ཡངས་ནས་སྐྱད་ཀྱིས་པ་དང་། ཡང་ཁོ་ཚོས་ངའི་ཇེས་དེད་ནས་ང་ལ་དོ་ཡིས་རྒྱག་ཞོར་ནས་ཡང་གནས་དེར་བྱིང་ཡོང་མི་ཚོག་པའི་དགའ་འབབ་པ་རེད་ཅེས་བརྗོད།

མི་ལ་འགྲུབ་སློང་བྱེད་པའི་གཏམ་དེད་ག་ཐོས་ཇེས་གཞོན་ལུ་དེའི་སེམས་ནང་གི་མི་ལྗེ་སྐྱར་པ་དང་། རང་གི་ཚོ་སློག་སྐྱ་ལི་ཀ་ལ་འབྲུལ་འདོད་པ་དང་། བོད་ལུལ་དུ་འགྲོ་བའི་དཀོན་མཚོག་གི་དགོངས་པ་ཡིན་ཚེ་དེ་བཞིན་བསྐྱབ་པར་བས་སྲུང་།

རྒྱ་དེ་མེ་ལྷོ་དང་ལུ་ལུ་ལན་ཚིག་ཉིས་ནི་སྐྱ་བུར་(དེ་ལྟའི་བསང་རྒྱ་རྗོད་དུ་འདུག་པར་ཚོག་མཚན་ཐོབ་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཐོག་མ་ཡིན། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་ཨ་མ་དོའི་སྐྱད་སློབ་སྐྱབས་ཨ་ཇེ་ཞེས་འབོད་པའི་བཅུན་པ་ཞིག་གི་རོགས་རམ་ཐོབ། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྐྱད་ཚན་པོས་དམ་པའི་གསུང་རབ་སློག་དུས་སུ་དགོ་ཚུན་གྱིས་སློ་བུར་དུ། དེ་ལྟར་རེད། དེ་ལྟར་རེད་ཅེས་བརྗོད། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྐྱབས་དེར་སློག་བཞིན་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་མདོ་ནི་སྐྱབས་མགོན་ཡོ་ལུས་དང་ལྷན་ཚོ་ནས་ཡང་མི་འདོར་བར་མ་ཟད་ཁོང་ཉིད་བསྐལ་པའི་མཐའ་མའི་བར་དུ་ཁོང་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་བཞུགས་ཡོད་ཅེས་པ་དེ་ཡིན། ཁོང་གཉིས་རང་གི་དགོ་ཚུན་གྱི་རྣམ་འགྲུབ་དེ་ལ་ཡ་མཚན་ནས་འགྲུལ་རྒྱག་དགོས་པའི་རེ་བ་ལུས་པ་ལ། བཅུན་པ་དེས་ཁོང་གཉིས་རོ་མཚར་དུ་བཅུག་ནས་འདི་ལྟར། ང་ཚོ་མི་མང་ཆེ་བས་ཁྱོད་གཉིས་ལ་སྐྱ་བུར་ནས་དགའ་བསུ་ཚད་ལས་བརྒྱུ་བ་འཐོབ་པར་སེམས་ཁུར་བྱེད་གིན་ཡོད། མི་རྣམས་ཁྱོད་གཉིས་བཙལ་དུ་འོང་ཞིང་། ཁྱོད་གཉིས་ཁོ་ཚོའི་བྱིས་དུ་མགོན་ལའང་བོས། ཐ་ན་རྒྱུད་རིང་གི་འབྲོག་པ་ཚོས་ཀྱང་དེ་ལྟར་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཁོ་ཚོ་ན་དུས་ཁྱོད་གཉིས་བཙལ་དུ་འོངས་པས་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང། ཁོ་ཚོ་དགའ་ངལ་དང་ཕྱད་དུས་ཁྱོད་གཉིས་ཀྱིས་རོགས་རམ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཁྱོད་གཉིས་ཀྱིས་དཀོན་མཚོག་གི་དགའ་བརྗོད་དུས་ཁོ་ཚོས་ནན་ཏན་གྱིས་མཉམ་པ་རེད།

ཁྱོད་གཉིས་ཀྱིས་དགའ་ལས་བཟོ་སྲིད་པར་འདོད་ནས་ལྷ་བཙོ་དགོན་པའི་ནང་དུ་འཛོམས་ཏེ་ཁྱོད་གཉིས་ལ་གཞོད་འཚོ་གཏོང་ཆེད་རན་སྐྱགས་བྱེད་པར་བཅུན། ང་ཚོས་ཉིན་མཚན་མེད་པར་ཁྱོད་གཉིས་ལ་རན་སྐྱགས་བྱས་ཤིང་། ཡང་མི་མང་གས་ནས་མཚུག་འབྲས་ལ་བརྟུག་ཏུ་བཅུག་པ་ན་ཁྱོད་གཉིས་འཚོམ་པོ་བདེ་མོ་ཡིན་པ་རེད། མི་དེས་ཁྱོད་ཀྱིས་རང་འདེམས་ཁྲོམ་རར་བོད་པ་སྐྱོར་ཞིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་སློག་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། ཁྱོད་ཀྱི་རྒྱུང་མ་གྲོང་རྒྱུ་ནང་གི་ལུང་མེད་སྐོར་ཞིག་ལ་འབྲུད་དུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་ཟེ། ཁང་པ་མེ་མ་འཚོག་ལ་རྐྱོར་ནང་གི་རྟ་ཡང་བདེ་སྐྱག་ཡིན་པས་དོན་དངོས་སུ་ཐམས་ཅད་བདེ་བར་གནས།

དེ་ནས་ང་ཚོས་ལྷ་བ་སྐྱར་ལས་མང་པོ་དགོས་པར་འདོད་ནས་ས་ཁུལ་གཞན་ཞིག་ཏུ་བར་ཚན་མང་གས་པ་དང་། དེས་ལྷ་བ་མང་པོ་བྲིད་ཡོང་སྟེ་ང་ཚོར་རན་སྐྱགས་འདོན་པར་རོགས་རམ་བྱས། ཡང་ང་ཚོས་ཉིན་མཚན་མང་པོར་རན་སྐྱགས་བཏོན་ན་ཡང་མཚུག་འབྲས་གང་ཡང་མ་བྱུང། དེ་ནི་དངོས་གནས་རྟོགས་དགའ་བའི་དོན་ཞིག་ཡིན་ཏེ། རྒྱ་མཚན་ང་ཚོས་གཞོན་འདྲེ་དེ

དག་ངོ་ཤེས་པ་ཡིན། ང་ཚོས་གདོན་འདྲེ་དེ་ཚོའི་མིང་ནས་བོས་ན་དེ་དག་ས་འོག་ནས་ཐང་ཀར་
 ཐོན་འོང་བ་དང་། དེ་དག་གིས་ཐང་ས་དང་པོར་ང་ཚོའི་རེ་བ་སྟོང་ཟང་དུ་བཏང་། མི་རྒྱུས་ཀྱིས་
 ང་ཚོ་གྲུས་ནས་ཁོ་ཚོའི་དགའ་ལ་གཞོན་པ་གཏོང་དུས། ང་ཚོས་གདོན་འདྲེ་དེ་དག་བོས་ནས་ཁོ་ཚོའི་
 ལྷུགས་ཟོག་གསོད་དུས་ལྷུགས་ལྷུ་ལ་ཚང་ཅུ་མེད་དུ་འགོ་བ་ཡིན།

ད་ལྟ་ང་ཚོའི་སྲུགས་ལས་ལུས་མཐུ་ཅི་ལ་མ་ཐོན་པ་ངས་ཤེས་སོང་། ལྷོ་ཚོ་ནི་ང་ཚོས་རྟོགས་
 དཀའ་བའི་སྟོབས་ལུགས་ཚེན་བོ་ཞིག་གིས་བསྐྱེད་སྲུང་ས་ཡོད། དོན་དམ་དུ་གདོན་འདྲེ་དེ་དག་ནི་
 གནམ་ས་གཉིས་ཀྱི་བྱེད་པོ་དཀོན་མཆོག་ལས་རྒྱལ་མི་ཐུབ་པ་རེད་ཅེས་བརྗོད།

ལྷུ་རེ་མེ་རྩོ་ཚང་གི་བྱིས་པ་གསུམ་པོ་བོད་པ་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་ནང་མོན་པ་ཡིན།

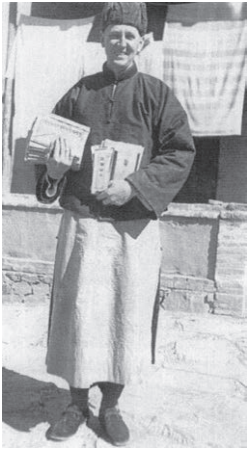
ལྷུ་རེ་མེ་རྩོ་ཚང་དང་གྲུ་བྱང་གི་འགོ་དཔོན་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་མཛའ་མཐུན་གྱི་འབྲེལ་བ་བཅུགས་
 པར་མ་ཟད། གྲུ་བྱང་དུ་མིང་གྲགས་ལྡན་པའི་ཨ་མ་འོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལྷན་གྱི་འགོ་དཔོན་ཨ་པ་ཨ་ལོ་
(Apa Alo)དང་མཛའ་མཐུགས་བསྐྱིགས་པ་རེད།

ལྷུ་རེ་མེ་རྩོ་བཟང་མི་གང་པོ་དུས་ལྟར་རིང་པོར་བོད་པའི་གོང་དལ་དུ་འདུག་ཐུབ་པའི་རྒྱ་མཚན་
 གཙོ་བོ་ནི་ཁོང་ཚོར་ཁོངས་སྐྱོད་གི་རྣམ་འགྲུར་ཡོད་པར་མ་ཟད། ས་དེ་གའི་བོད་པ་ཚོ་དང་འབྲེལ་
 འདྲིས་གཏོང་བའི་བྱེད་ཐུབ་པས་ཡིན། ཁོང་ཚོས་བོད་པ་དང་འབྲེལ་འདྲིས་བྱེད་ཐབས་དེ་ནི་སྟོན་
 ཚད་དང་རྗེས་སུ་ནམ་ཡིན་ཡང་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་གཞན་ཚོས་དོ་ཡ་མི་འོང་བ་ཞིག་རེད།
 ཁོང་ཚོའི་བུ་སྐྱེས་མགོ་ཚུ་ལ་མ་འོང་ཞི་
 མོང་མ་ཡིན་པའི་ལྷ་རྒྱལ་ཡོད་པ་སྟེ། ཁོས་འདི་ལྟར། ང་རང་ས་དེ་འདྲེ་ཞིག་ཏུ་ནང་མོན་ཐུབ་པར་
 ཏུ་ཅང་དགའ་བ་དང་། ང་ས་དེ་གའི་བྱིས་པ་ཚོར་ཡིད་ཆེས་ཡོད་ལ་ཁོང་ཚོ་ཡང་ཕྱོགས་གང་ཅིའི་ཐད་
 བསུ་བ་ལ་ཡིད་ཆེས་པ་ཡིན། ང་ཚོའི་བར་དུ་རིག་གནས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཞེན་མེད། ངས་

རྒྱུལ་གྲུབ་པ་ནི་རྟེན་ཐོག་ནས་ཁོང་ཚོ་དང་རྟེན་རྒྱུལ་འགྲུབ་པ་དང་། མཉམ་དུ་མི་མངའ་རྒྱག་པ། ཁོང་ཚོ་དང་འགྲིག་པོ་མཐུན་པོ་ཡོང་བ་དེ་ཡིན། བོད་པའི་བྱིས་པ་ཚོ་ནི་སྤྱིར་རྗེ་བོ་དང་གྲུང་བོ་ཡིན་པས་ནས་ཡང་དགའ་དགའ་སྒྲོ་སྒྲོས་ཅུང་མོ་ཅུ་བཞིན་ཡོད། བོད་པའི་བྱིས་པ་ཚོ་ད་དུང་སྦྱོང་བརྒྱུ་དང་ཅུང་འཛོལ། ལུས་རྒྱལ་སོགས་ལ་དགའ་ཞིང་། ཆེས་གཙོ་བོ་ནི་བོད་པ་ཚོ་ཁ་ཅུང་རྒྱུར་ཤིན་ཏུ་དགའ། ཁོང་ཚོ་ནི་ཀྱ་རེ་ཐལ་དྲགས་ཅུང་རྒྱུར་ཡང་དགའ་བས་གལ་ཉེ་བོད་ལ་ཀྱ་རེ་ཐལ་དྲགས་ཅུང་རྒྱ་དང་གཏམ་རྒྱུད་བཅས་པ། གནས་རྒྱལ་ཞིབ་བརྗོད་བཅས་ཀྱི་སྒྲིགས་ནས་གནང་སྦྱིན་མེད་ན་ཁོང་ཚོའི་འཚོ་བའི་ནང་དུ་འདྲེས་མི་གྲུབ་ལ་དགའ་བསུ་ཡང་འཐོབ་དགའ་བ་ཡིན།

ང་རང་ཉིད་ལ་བོད་པ་ཚོའི་བོད་དུ་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་བཞིན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁོང་ཚོའི་རྒྱུ་ཚོད་དང་མཉམ་པའི་སྒྲོ་ནས་འགྲུག་ཅོད་བྱེད་གྲུབ། དེ་བས་ཁོང་ཚོས་ང་ནི་ནང་འཇུག་པ་དང་ཡང་ན་སྤྱི་གུ་ལ་ཞིག་ཏུ་མི་བཅུ། ངས་ཁོང་ཚོའི་སྐྱོད་ཆ་བཅས་པ་དང་ཁོང་ཚོའི་སྦྱོན་པ་སྦྱོན་ཡོད། ངས་ཁོང་ཚོ་དང་ལེན་བྱས་ཡོད་ལ་ཁོང་ཚོས་ཀྱང་ང་དང་དུ་སྦྱངས་པ་ལྟོ་ལོ།

བོད་པ་ཚོར་ནམ་ཡང་ངའི་ལས་ལེན་དང་བརྟོད་པ་ཐོབ་ཡོད་དེ། ཚང་མ་མི་ཡིན་པའི་ངོས་ཐང་ནས་འདྲ་མཉམ་ཡིན། ང་རང་ས་དེ་སྤྲེལ་ཤིང་ཁོང་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་ནར་སོན། ངས་ཁོང་ཚོར་བྱིས་པ་སྦྱོར་པ་མཐོང་བ་དང་། ཁོང་ཚོ་དང་སྦྱིད་སྦྱིད་མཉམ་དུ་སྦྱངས་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཀྱ་རེ་ཐེ་ལོ་ཡིས་སྒྲ་བྲང་གི་སྲང་ལམ་ཞིག་ཏུ་འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་རྒྱ་ཆ་སྦྱོང་བཞིན་པ།
 བོད་པ་ཚོ་སྤར་ལས་ལྷག་པར་ཀྱ་རེ་ཐེ་ལོ་བཟང་མི་གང་བོར་དགའ་ཞིང་ཁོང་ཚོར་བཀྱར་བ་ལྟོ་ལོ།
 ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་སྤྲས་སྦྱོན་ཆ་བས་ཆེན་པོ་ལའི་ཇག་པ་ཞིག་ལ་སྦྱོན་བཅོས་དང་།

བདག་སྐྱོད་ཡག་པོ་བྱས་ནས་དག་བསྐྱེད་བྱུང་བ་ན། མི་དེས་རྒྱ་རྒྱུ་དང་རྒྱུ་བསྐྱེགས་པ་
མེད། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་ཁྲག་ཉེ་ཙམ་སྐྱེས་ནས་མཉམ་དུ་བསྐྱེས་ཏེ་འཆིན་མཉམ་དུ་འཆི
བ་དང་གསོན་ན་མཉམ་དུ་གསོན་པའི་དམ་བཅའ་བཞག རག་པ་དེས་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁན་
ལ་འདྲི་ལྟར། གལ་ཏེ་རང་དམག་ལ་ཁྲུག་ནང་དུ་ལོ་བ་ཡིན་ཚེ། རའི་རྒྱུང་མ་ཁྱོད་ཀྱི་རྒྱུང་མ་བྱས་
ཚོག་ལ། རའི་མ་མ་ཁྱོད་ཀྱི་མ་མ་བྱས་ཚོག་ ཡང་རའི་རྟོ་ཞོར་ལུག་གསུམ་དང་རྒྱུ་ཞོར་ཐམས་ཅད་
ཁྱོད་ལ་དབང་བ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

དེ་ནས་རྒྱ་རྒྱུ་མེ་མོ་ལྷོ་ཡིས་གོ་སྐྱབས་དེད་མ་འཛིན་བྱས་ནས་ལུས་ལུགས་ཡོད་ཚད་ཀྱིས་བོད་པའི་
གོགས་པོ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེགས་པ་དང་། དཀོན་མཚོ་གཤི་སྐྱེས་ཀྱིས་མིའི་རིགས་དང་
བཞག་པའི་ཁྲག་གི་ཞལ་ཚད་ཀྱི་སྐོར་བཅད། དེ་ནས་རག་པ་དེ་ལ་ཁྲུག་ཚུད་ནང་དུ་མ་ལུགས་
ལ། ལྷན་ལུ་ནང་དུ་བཀོད་པ་ལྟར་ན་རྒྱ་རྒྱུ་མེ་མོ་ལྷོ་ཡིས་ཁོའི་སྤོ་བཀྲུགས་པས། ཁོ་དང་རྒྱ་རྒྱུ་
གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་པའི་ནང་དུ་རྒྱུང་མ་དང་རྒྱུ་ཞོར་སོགས་ཀྱི་ཁས་ལེན་ཁག་ཐེག་མི་དགོས་པ་
ཤེས་པ་མེད།

མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་རྒྱུ་མེ་མོ་ལྷོ་དང་རག་པ་དེ་གཉིས་དོན་དམ་པའི་སྐྱུན་ལྷན་ལུ་འགྲུང་མ་ལུབ་
པར་འདྲོད་པ་མེད། ཡིན་ན་འང་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་རྗེས་སུ་ཁོང་གི་ལུ་མོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
ལྟར། ཕ་ཡིས་གིས་བརྒྱབ་པའི་རག་དཔོན་ཞེས་འཆིན་ནས་བསྐྱབས་པས། རག་དཔོན་དེས་
རང་གི་མཚུབ་མོ་ནས་ཁྲག་ཉེ་ཙམ་སྐྱེས་ཏེ་རང་ཉིད་སྐོག་སྐྱོབ་མཁན་གྱི་ཁྲག་དང་བསྐྱེས་ནས་
སྐྱུན་བསྐྱེགས། དེ་ནས་པ་དང་ཁོང་གཉིས་ནི་འཆིན་མཉམ་འཆིད་གསོན་ན་མཉམ་གསོན་གྱི་
སྐྱུན་བཟང་བོར་གྱུར། ཕ་ཡི་སྐོགས་ཀྱི་མི་ལ་རག་རྒྱུན་གཞན་པའི་འཇབ་ཚོལ་ཐེབས་དུས་ཁོང་
གས་སྐྱེད་ཆེན་པོས་རང་དང་སྐྱུན་བསྐྱེགས་པའི་རག་དཔོན་དེའི་མིང་ནས་པོས་པ་ན་འཇབ་ཚོལ་
མཚམས་བཞག་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30ནས་40པ་ཉིལ་པོར་རྒྱ་རྒྱུ་མེ་མོ་བཟང་མི་གང་པོས་ཨ་མ་དོ་
ཡུལ་དུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེགས་པ་དང་། 1949ལོར་གྲུང་ཁབ་ཏེང་གི་དམག་དཔུང་མ་སྐྱེབས་གོང་
དུ་ཁོང་བཟང་མི་གང་པོ་མི་འབྲོག་མིང་གྲུང་བས། ཁོང་ཚོའི་ཞབས་ཏོག་ཀྱང་མཚམས་ཚད་པ་
མེད། ལྷན་ལུ་དེར་ཁོང་ཚོས་སྤོ་བཅད་ནས་ལོ་27ཀྱི་རིང་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱེགས། ཁོང་ཚོ་འཕྲིན་
བཟང་སྐོག་མཁན་ཚང་མ་ཡུལ་དེ་དང་གཉེས་པས་འཕྲིན་བཟང་གི་ལས་དོན་ལ་ཡང་ལུགས་རྒྱུན་
ཆེན་པོ་ཐེབས་པ་མེད།

ཁམས་ཕྱོགས།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཞབས་དོན་ནི་1897ལོར་འགོ་བརྒྱུད་མཁུ་གིང་། ཏུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20པར་སླེབས་ཏུས་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁུ་ཚོས་སྐབས་ཁང་དང་སློབ་གྲྭ། ཏུ་སྐྱུག་ཁང་སོགས་བཅུགས་ན་ཡང་ཡུན་རིང་གི་སྐབས་ལྷན་ཐོན་མ་སྟེ། ཁོང་ཚོས་དཀའ་ཚེགས་ཚད་མེད་མཉམས་ནས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་ཀྱང་། 1922ལོར་སླེབས་ཚེ་འབྲེལ་རྒྱུ་ལོ་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་སར་དང་ལྷན་མི་བཅུ་ལྷག་ལས་མེད་ལ། དར་ཅེ་མདོ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་སར་ཡང་1926ལོར་བོད་ཀྱི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་གཉིས་ནས་གསུམ་མ་གཏོགས་མེད། དར་ཅེ་མདོ་རྩེ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁུ་ཞིག་གིས་མི་རྣམས་ལ་རོགས་བྱས་ནས་འཕྲིན་བཟང་རྫོགས་སུ་འཇུག་སྐབས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་དང་ཕན་ཁའི་ཉམས་སྲོང་གྲུབ་འདི་ལྟར། ཁོང་ཚོ་སྐར་མ་གཅིག་ལ་ཡང་སྟེད་སྟེད་བྱས་ནས་སྡོད་མི་ཚུགས་ལ། སྐར་མ60ལ་ཡང་གཞན་གྱི་ཁ་བརྒྱུད་མཉམ་མི་འདོད་པ་རེད། དེ་བས་ཁོང་ཚོའི་བསམ་ཚུལ་ཤེས་འདོད་པ་ནི་ཅི་འདྲའི་དཀའ་བ་ཞིང་གིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། སྐར་མ་གཉིས་གསུམ་ཞིག་གི་ནང་དུ་མི་ཡི་ཚོ་སློག་སློབ་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྟེ། དཀོན་མཚོ་གི་བྱམས་པ་དང་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་གཤེགས་པ། རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་མི་རྣམས་སློབ་པར་འགྲུང་བ། མི་ཡིས་དད་པ་བྱེད་དགོས་པ་བཅས་ནི་ཅི་ལྟར་གསལ་བོར་སྐྱབས་བམ། བོད་པ་ཚོས་ཞིང་གི་གདོང་ལ་མིག་ཅར་རེ་བལྟས་འདུག་ནའང་ཞིང་གིས་ཅི་ཞིག་སྐྱབ་པ་ལ་གཏན་ནས་མི་མཉམ། དེ་བས་ང་ཚོས་དམ་པའི་བྱམས་ཉིད་ལོ་ནར་བརྟེན་ནས་སྐབས་ཚེན་གྱི་དོན་དེ་བསྐྱབ་དགོས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

གོང་གསལ་དང་བསྐྱར་ན་གཏམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་རྣམས་ཡུན་ནན་ཞིང་ཚེན་དང་སི་ཁོན་ཞིང་ཚེན་གྱི་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་མར་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་རེད། 1924ལོར་ཁོང་ཚོས་སློབས་པ་དང་བཅས་དར་ཅེ་མདོ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་སའི་རྟེན་གཞི་རུ་དང་ལྷན་མི་4800ཡིས་ལྷན་གསོལ་གྲངས་ཚུལ་སྒྲིམ་གིང་། མང་ཚེབ་རྒྱ་རིགས་ཡིན་ལ། ལྷ་ཚའི་གཉིས་ནི་བོད་རིགས་དང་ལྷན་ལྷན་ཡིན་ཟེད།

སོན་ཏཱ་མེན་ཏེ་རྐང་པ་ལས་བྲག་བཟུང་བའི་སྐུ་ཚབ་པ།

སོན་ཏཱ་མེན།

སོན་ཏཱ་མེན་ནི་སོས་ཁུ་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དད་ལྡན་ལྷུག་བདག་ཅིག་གི་སུ་ཡིན་ཞིང་1889ལོར་
 རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་སྐྱེས། ཁོང་གི་རྒྱབ་ལྗོངས་འདིར་གཞིགས་ན་ནམ་ཞིག་ཁོང་ནི་དུས་
 རབས་20པའི་དུས་འགོ་ཡི་རྒྱ་གར་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་མིང་གཤམ་གྱི་ཏཱ་འགྲུ་
 འགོ་བ་ནི་སུ་ཞིག་གི་ཡིད་ལའང་གར་མྱོང་མེད། རྒྱ་དུས་སུ་མ་ཡིས་བདུན་ལྷག་རེ་རེ་ཁོང་
 ཉིད་རྒྱང་རིང་གི་ནགས་གསེང་དུ་སྡོད་པའི་རྣལ་འབྱོར་བ་ཞིག་གི་མདུན་དུ་བྲིད་པ་རེད། སོན་
 ཏཱ་མེན་ནང་སོན་རྗེས་པ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་སློབ་གསོ་ཡག་ཤོས་འཕྲོབ་ཏུ་འཇུག་ཆེད་
 འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཚོས་བཅུགས་པའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱུལ་ནས་
 དབྱིན་ཡིག་སློབ་ཏུ་བཅུག ཡིན་ནའང་སོན་ཏཱ་མེན་ལོ་14ཡིན་དུས་ཁོང་གི་མ་གྲོ་སྲུང་དུ་ཚོ་
 ལས་འདས་པས་ན་གཞོན་དེ་སྟེན་བསྐྱུལ་གྱི་རྒྱ་མཚོར་ལྷུང་ནས་ཚོས་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་
 དོན་ཐམས་ཅད་དག་སུ་བཟུང་སྟེ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཚོར་ཡང་སྣང་བ་རེད། སྐོན་ཞུ་ཞིག་
 གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། ཁོང་གིས་སྐ་ཤི་ཀ་པ་ཚོར་བཅའ་བཞོལ་ཞིང་ཁོང་ཚོའི་དད་པར་འཇུ་དམོད་
 བྱས། མཐར་ཁོང་ཚོའི་དད་པར་མཐོང་རྒྱུ་ཆེད་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅིག་ཉོས་ནས་ཤོགས་
 པོ་རྣམས་ཀྱི་མིག་མདུན་དུ་ཤོག་དོས་རེ་རེ་མེར་བསྐྱེགས་པ་རེད། མཚན་མོ་དེར་ཁོང་རང་གི་
 ཁང་པ་ནང་དུ་སྐྱེའབས་ཤིང་། ལུགས་ལམ་སྟེང་ཉལ་ཏེ་རང་འཚི་རྒྱག་དགོས་འདོད་པ་རེད། ཡིན་

ནའང་ནམ་མའང་ས་སྒོན་ལ་ཁོང་གིས་རང་གི་ཡ་གཉིང་ལས་བསྐྱེད་སྤྱོད་ཉེ་མི་ལམ་ནང་དུ་སྐྱབས་
མགོན་ལེ་བྱ་མཇུག་བར་མ་ཟད་ཁོང་གི་གསུང་རྒྱུད་ཀྱང་ཐོས་བྱུང་སྒྲིམ་པ་དང་། དུས་དེ་ནས་
བཟུང་ཁོང་ལྷ་གི་ཀའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་པ་ཤིང་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

སོན་རྒྱུ་སྐྱོན་གྱིས་བྱིས་སུ་ཁོང་རང་འཚིམ་གྱི་འདོད་པའི་མཚན་མོ་དེར་བྱུང་བའི་དོན་འདི་ལྟར་
བཀོད་ཡོད་དེ། སྐྱབས་མགོན་ལེ་བྱ་ངའི་ཁང་པ་ནང་དུ་ཕེབས་ཤིང་། མཚན་མོ་དེར་ངས་ཆེས་
མཇུག་མཐའི་གསོལ་བ་འདེབས་དུས་སུ་འོད་སྲིན་གསལ་བོ་ཞིག་གྲོ་བྱུང་དུ་ངའི་ཁང་པའི་ནང་
འཕྲིན་ཤིང་། འོད་སྲིན་ནང་དུ་སྐྱབས་མགོན་ལེ་བྱའི་ཞལ་རས་དང་སྐྱ་གཟུགས་མཛོད་ཉེ་ཁོང་
གིས་རལ། རྒྱུད་གྱིས་ག་དུས་བར་དུ་བདག་ལ་བཅོན་བཀོལ་ལམ། བདག་གི་རྒྱུད་སྐྱོབ་ཏུ་ཡོང་
བ་ཡིན། རྒྱུད་གྱིས་དྲང་བདེན་གྱི་ལམ་འཚོལ་བར་གསོལ་བ་བཏབ་ན་ལམ་དེའི་ནང་དུ་མི་འགོ་
བཅིལ་ལོན་ལ། བདག་གི་ལམ་དེའོ་ཞེས་གསུངས་བྱུང་ཞེས་པའོ། །

སོན་རྒྱུ་སྐྱོན་གྱི་ཁྱིམ་མི་རྣམས་ཁོང་གི་དྲན་པ་གསར་བ་དེ་ལ་སྐྱོ་བ་མ་སྐྱེས་པར་མ་ཟད། ཁོང་
གི་མ་སོན་ཨར་སིན་ལགས་ཤིན་ཏུ་ཁྱོས་ཉེ་བྱ་དང་གཏན་བྲལ་གྱི་སྐྱོན་མོ་ཞིག་བཤམས་ཉེ་རང་
གི་བུ་སོན་རྒྱུ་སྐྱོན་གི་ཟེན་ཞེས་བསྒྲགས། སྐྱོན་མོ་མཇུག་རྗེས་ནས་ཡུན་རིང་མའམ་འགོར་བར་
སོན་རྒྱུ་སྐྱོན་ལ་ན་ཟུག་དྲག་པོ་སྐྱེས་ཤིང་། ཁྱིམ་མི་ཚོས་ཁོང་ལ་དུག་དྲངས་པ་ཁོང་གིས་ཤེས་
སོང་། དེ་ནས་ཁོང་སྐྱུང་དུ་ཉེ་འགམ་གྱི་སྐྱ་གི་ཀའི་སྐྱོན་ཁང་ཞིག་ལ་སོང་ནས་སྐྱབ་བཅོས་བྱས་
པས་དག་ཟོད་སློག་ལས་ཐར་བ་ཤིང་།

སོན་རྒྱུ་སྐྱོན་གྱི་མོ་ལོ་16ལོ་སྐྱེས་རྒྱུར་ཉེན་མོར་ཁོང་གིས་བྱས་གསོལ་བྱུངས། ལོ་གཅིག་
གི་རྗེས་ཀྱི་1906ལོའི་ལྷ་10པར་ཁོང་གིས་ལུ་རིང་སེར་པོ་ཞིག་ལྟོན་ཞིང་མགོ་རས་དྲིལ་ཉེ་
སྐྱེས་བྱང་མ་པ་ཞིག་གི་ཚུལ་དུ་ཐོན་པ་ལ་མི་རྣམས་འོ་མཚར་བ་ཤིང་། ཁོང་གིས་འདི་ལྟར་། ང་
རང་གཙོ་བོའི་རྗེས་འབྲང་བ་བྱེད་མི་འོས་ཀྱང་། ཁོང་དང་འདྲ་བར་ཁྱིམ་དང་རྒྱུ་ལོར་དོར་ནས་
ཕྱོགས་བཞེད་བསྐྱོད་དེ། རང་རིགས་ཀྱི་སྐྱབ་ལྷ་མིང་སྲིད་དང་སྐྱིད་སྐྱོད་མཉམ་སྲིད་བྱེད་རྒྱུ་དང་།
ང་ལ་སྐྱེ་ལོན་བྱེད་མཁན་རྣམས་དང་མཉམ་དུ་ཁ་ཟས་རོལ་ནས་དཀོན་མཚོག་གི་བྱམས་པ་མི་
ཐམས་ཅད་ལ་བརྗོད་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་གསུངས།

སོན་རྒྱུ་སྐྱོན་གྱིས་དཀོན་མཚོག་ལ་བཅངས་པའི་བརྗེ་སེམས་ནི་རྒྱུད་འོ་མཚར་ཅན་ཞིག་ཏུ་
ལྷུང་ཅིང་། ཁོང་གིས་ཉེན་མོར་དུས་ཚོད་འགའ་ཤེས་གསོལ་བ་འདེབས་པ་དང་ཐེངས་རེར་བདུན་
ཕྲག་དུ་མར་སྐྱུང་གནས་སུང་བཞེད་ཡོད་ཟེ། ཁོང་ནི་རྒྱུན་དུ་དབུལ་ཞིང་ཐོངས་ལ་སྐྱ་གི་ཀའི་
ལས་དོན་ཚེད་དུ་ཡོད་ཚད་སྐྱོས་གཏོང་བའི་དམ་བཅའ་བཞག། ཁོང་ཉིད་ཉེ་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་
རྒྱ་གར་ཚོས་པ་དང་ཁ་ཆེ། སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་པ་བཅས་སྐྱོད་སའི་གནས་སུ་བསྐྱོད་པར་
མ་ཟད། དུང་ཡོ་རོབ་སྤྱི་དང་མེ་སྤྱི་། ཨོ་སི་ཁུ་ལི་ལྷ་བཅས་དང་ཡ་སྤྱི་དགེ་སྤྱི་ལྷ་ལ་ཁབ་མང་
པོར་བསྐྱོད། ས་ཚགས་དུ་སྐྱེ་བས་ནའང་ཁོང་གིས་དེ་དུ་མི་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྒྲགས་པ་

མེད། ག་ས་གང་དུ་སོང་ན་ཡང་སོན་ཏུར་སིན་གྱིས་སྐྱེས་བུ་དམ་པའི་ལུ་བ་ཐོན་པས་མི་ཚོས་
ཁོང་ལ་རྐང་པ་ལས་ཁྲག་བལྟར་བའི་སྐྱེ་ཚབ་པ་ཞེས་འབོད་གྱིན་ཡོད།

ཁོང་ཉིད་ཐངས་མང་པོར་འཛིན་བཟུང་བྱས་ནས་རྒྱུ་རྒྱུ་ཐོབ་སྲིད་དོན་རྒྱུ་བཏང་། ཁོང་
གིས་མུངས་པའི་དཀའ་སྤྱད་ནི་མིའི་སྤོ་རོར་མི་ཤོང་བ་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ནའང་ཁོང་གིས་དཀའ་
སྤྱད་སྤྱད་དེ་དཀོན་མཚོག་གི་སྤྱད་སྤྱད་ཆེ་ལ་བརྟེན་ནས་འཛམ་གླིང་སྤྱི་དང་པའི་ཁོར་ལུག་ཆེས་
ཐ་གལ་ཡིན་པ་དེ་ལས་ཀྱང་རྒྱལ་བ་མེད།

བོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་བར་ཞལ་འབོད་ཐོབ་པ།

རྒྱུ་རྒྱུ་ནས་བཟུང་སོན་ཏུར་སིན་ནི་ཤོག་གྲུར་གྱི་བོད་ལྗོངས་ལ་ཡིད་སྤོན་སྐྱེས་ཤིང་།
1908ལོར་དུས་ཚོད་བོད་སྤྱད་ནས་བོད་སྤྱད་བསྐྱབ་རྗེས་ཁོང་ཉིད་བོད་ལྗོངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱབ་ཏུ་བསྐྱོད་པའི་ལམ་དུ་ཆས།

1912ལོར་སོན་ཏུར་སིན་གྱིས་ལོ་མེད་དབྱར་ཁ་བོད་ལྗོངས་དང་ད་ལྟའི་བལ་ཡུལ་དང་རྒྱ་གར་
བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་བོད་པའི་ས་ཁུལ་དུ་སྐྱེ་འགའ་མེར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབ་པར་ཐག་བཅད། ལུན་
ནག་གི་ཞིང་ཁམས་དེ་དག་ལ་ཁོང་ཉིད་རང་ལ་རྒྱལ་མཁན་མང་པོར་མཉམ་ཅིང་། མི་རྒྱལ་གྱིས་
ཐངས་མང་པོར་ཁོང་ག་སོང་ཕྱིས་བྱས། རྒྱ་བས་དེར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་མ་རྒྱལ་གྱིས་སྤྱོད་པའི་ཁྲིམས་
གཙོད་དག་པོ་རྒྱལ་ནི། མི་གལག་གོ་སྤོན་པའི་ནང་བཅོམས་རྗེས་ཉི་མའི་འོག་ཏུ་གལུགས་ན་
མི་གལག་གོ་སྤོན་པོས་བཅོར་ནས་འཛིན་གོས་པ་དང་གཅིག་གི་ནི་འབྲུ་བུ་དང་དང་སྤྱི་རྒྱས་
བཀའ་བའི་རས་གྱིས་མི་བཏུམས་པ་ན་འབྲུ་སྤོན་དེས་མི་ལ་དུག་གིས་རྒྱག་པ་དང་ཁྲག་སྤྱོད་ནས་
འཛིན་གོས་པ་དང་གཅིག། མི་སྤོང་པོའི་སྤོང་བུམས་ནས་གཙན་གཙན་སོགས་ལ་ཟ་རུ་བཅུག་
སྤོང་འཛིན་གོས་པ་དང་གཙུམ་མོ། །

ཕོ་ཉམས་བསྐྱབས་པ།

སོན་ཏུར་སིན་གྱི་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་འགྲུལ་བལྟར་དེ་ལ་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་བཞིན་
ཡོད་པས་འཛམ་གླིང་གི་སྤྱོགས་སོ་སོ་རུ་བརྗོད་པ་མེད། ཁོང་ཉིད་ཐངས་མང་པོར་ཉམས་འཛིན་དུ་
ལྟུང་ཡང་དཀོན་མཚོག་གིས་ཕོ་ཉམས་མངགས་ཏེ་ཁོང་བསྐྱབས་པ་མེད།

ཐངས་ཤིག་ལ་སོན་ཏུར་སིན་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལ་གྲག་གོང་དུ་ལྷོ་བས་པ་ན་མི་ཚོས་ཁོང་
བཅོན་འཛིན་བྱས་ནས་སྤྱི་མ་དཔོན་པོས་ཁོང་ལ་སྤོག་ཁྲིམས་བཅད། སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་
པས་སྤོག་མི་གཙོད་པས་ན་སྤྱི་མས་སོན་ཏུར་སིན་རྒྱུ་རྒྱུ་ཞིག་ཏུ་འཕངས་ནས་ལུགས་ལེབ་

།གྱིས་དོང་ཁ་བཀའ་པར་མ་ཟད་དེར་ཟ་བརྒྱབ་པ་ཤེད། འབག་ཚུའི་དྲི་མས་སོན་ཏུར་སིན་གྱི་
 སེམས་ལ་འཛིགས་སྒྲུབ་སྒྲུབ་སྒྲུབ་བཅུག་པ་འདྲི་ལྟར། དོང་ཚུའི་ཞབས་ལ་མི་གི་བའི་རོ་དང་རུས་
 པས་བཀའ་འདུག་པས་དབུགས་ཀྱང་ལེན་དགལ། ང་རང་སྡོན་ཚད་དོན་དེ་འདྲར་གཏུན་ནས་
 ཟད་མ་སྤོང། ང་རང་དོང་གི་ནང་དུ་ཉིན་ཞག་གཉིས་ལ་བསྟན་པ་ན། ཉིན་གསུམ་པར་ངས་དོང་
 ཁ་ནས་སྐྱ་ཞིག་གྲགས་འོངས་པ་ཐོས། དེ་ནས་དོང་ཁའི་ལྷགས་ལེབ་སྤངས་པ་དང་ཐག་པ་ཞིག་
 དོང་ནང་དུ་དབྱངས་ཏེ་སྐྱ་ཞིག་གིས་ང་ལ་ཐག་པར་འཇུ་རྟོགས་ཞེས་ཟེར། ང་རང་དོང་ཁར་སྐྱབས་
 ཏེ་ཁ་དབུགས་གསར་བ་བརྒྱབས་མ་ཐག་ཏུ་ལུས་ཡོངས་སུ་གསོན་བྱགས་རྒྱས། ཡིན་ཡང་གནས་
 དེར་ང་རང་གཅིག་ལུ་ལས་གཞན་སུ་ཡང་མཐོང་མ་ལུང།

ཉིན་གཉིས་པར་གནས་ཚུལ་དེ་གྲོང་ཚོ་ཡོངས་སུ་བྱུང་བ་ན། ལྷ་མ་དཔོན་པོས་ང་རང་དོང་
 ལས་ཕྱིར་ཐོན་པར་མ་ཟད་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་བཞིན་ཡོད་པ་ཐོས་རྗེས་ང་རང་ཡང་བསྐྱུར་ཁོང་གི་
 མཉུན་དུ་ཁྲིད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ང་རང་ཉི་ལྟར་དོང་ལས་ཐར་བ་བརྗོད་དུ་བཅུག་ཅིང་ངས་རི་མ་
 རི་བཞིན་སྐྱས་པ་ཡིན། ལྷ་མས་ངའི་གཏམ་ཐོས་རྗེས་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་ཁྲོས། མི་ཞིག་གིས་དོང་
 ཁའི་ལྷགས་ལེབ་ཀྱི་ལྗེ་མིག་བརྒྱས་ནས་ང་བསྐྱབས་པར་འདོད་དེ། དོན་དོན་ཅི་འདྲ་ཡིན་པར་
 བཏག་དབྱང་བྱེད་ཏེ་མངགས། མཐར་ལྗེ་མིག་རང་གི་ཤོད་པར་བཏགས་ཡོད་པ་ཤེས་རྗེས་གཞི་
 བས་ངོ་མཚར་བར་གྱུར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཁྲུ་ཐར་སིན། (Katar Singh)

སོན་ཏུར་སིན་གྱི་ཞབས་དོག་སྐྱབ་པའི་མི་ཚའི་ནང་དུ་ཆེས་མི་སེམས་འགྲུགས་པའི་དོན་ནི་
 ཁོང་ཉིད་བོད་ཡུལ་དུ་སྐྱེ་བས་རིང་ལ་བྱུང་བ་ཡིན། ཐུགས་རབ་ཏུ་ཁྲོས་པའི་སྐྱ་མས་ཁོང་ལ་སྐྱད་
 ཚེན་པོས། གལ་ཏེ་ཁྲོད་ས་འདྲི་དང་མི་འབྲལ་ན་ང་ཚོས་ཁྲུ་ཐར་སིན་ལ་སྐྱད་པ་བཞིན་ཁྲོད་ལ་
 ཡང་སྤོད་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་སྐྱས། སོན་ཏུར་སིན་གྱིས་མི་དེ་འདྲ་ཞིག་གཏུན་ནས་ཐོས་མ་སྤོང་བས་དེའི་
 རྫོང་རྒྱས་ལོན་ཅོམ་བྱས་པ་ན། ཁྲུ་ཐར་སིན་ནི་སྐྱར་སོན་ཏུར་སིན་དང་པ་ཡུལ་གཅིག་པའི་སོས་ཁུ་
 ཚོས་ལུགས་པ་ཞིག་ཡིན་ལ་རྗེས་སུ་ལྷ་མི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཅིང་། དཀོན་མཚོག་གིས་ཁོང་ཉིད་
 བོད་ཡུལ་དུ་འགོ་བར་ཞལ་འབོད་གནང་། དེ་ནི་པལ་ཚེར་དུས་རབས་19པའི་ལོ་རབས་80ནང་
 གི་དོན་ཡིན་པ་ཤེད།

ཁྲུ་ཐར་སིན་གྱིས་བོད་རྒྱུད་བསྐྱབ་རྗེས་བོད་ལྗོངས་མཐའ་མཚམས་སུ་བྱིན་ཏེ་འཕྲིན་བཟང་
 མཉུན་འདོད་མཁའ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པས་ཐུགས་རབ་ཏུ་ཁྲོས་པའི་སྐྱ་མས་ཁོང་ལ་
 སྤོག་ཁྲིམས་བཅུད། དེའི་རྫོང་ལ་འདྲི་ལྟར། ཁོང་ཚོས་ཁྲུ་ཐར་སིན་རི་མགོ་ཞིག་ཏུ་ཁྲིད་དེ་གཡག་
 ཀོ་སྡོན་པའི་ནང་དུ་བཅོམས་ཤིང་ཉི་འོད་འོག་ཏུ་བཞག་པ་ལ། ཁོང་གིས། ང་རང་ནམ་མཁའི་

ཞིང་ཁམས་སུ་དྲངས་ནས་དཀོན་མཆོག་དང་མཉམ་དུ་འདུག་ཏུ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད། རྒྱུ་ཁྲིམས་གཙོ་བོ་ཡིས་ཁོང་གི་ཡིག་ཀོ་རྒྱུ་ལོ་ནང་བཙུགས་ཐོག་ལ་བྲལ་བ་ཡང་། ཁོ་ཚོ་ཡང་དང་ཡང་དུ་དོན་ཅི་ཞིག་འབྱུང་བར་ལྟ་སྐྱོད་འོངས་པ་དང་། ལྷ་ཐར་སིན་གྱིས་བརྗོད་སྐྱོད་དང་བཙུགས་གསོལ་བ་འདེབས་བཞིན་ཡོད་པ་མཐོང་། ཉིན་གསུམ་འགོར་རྗེས་ཁོ་ཚོ་ཡང་བསྐྱར་བལྟ་དུ་འོངས་པ་ན་ཁོང་ཚོ་ལས་འདས་ནའང་། ཚོ་ལས་འདེའུབ་དུང་དང་གི་གཙོ་བོར་དང་གི་རྣམ་ཤེས་ཡར་འདྲན་པ་དང་དགུ་བོར་གྱུ་ཡངས་གཏོང་བའི་ཚེད་དུ་གསོལ་བ་བཏབ་པ་རེད།

སྐྱེ་མའི་དུང་ཡིག་ཚེན་མོ་ལོ་ལྷ་ཐར་སིན་ལ་རྒྱུ་ཁྲིམས་གཙོ་བོ་མཁན་ཡིན་པས་འདས་པའི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཚད་གསར་བ་ཐོབ་པ་དང་། མཐར་ཐོང་ཡང་སྐྱ་གི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར། ཁོང་གིས་སྐྱབས་མགོན་ལེ་ཤུར་དད་པ་བྱས་པར་མ་ཟད་དང་པོ་སྐྱེ་མ་ལ་ཞུས་པ་རེད།

སྐྱེ་མས་གཏམ་དེ་ཐོས་རྗེས་ཐུགས་རབ་ཏུ་ཁོས་ནས་དུང་ཡིག་ཚེན་མོ་དེ་ལའང་ལྷ་ཐར་སིན་བཞིན་རྒྱུ་ཁྲིམས་བཙུང་བ་རེད། ཡིན་ནའང་མི་དེ་གི་ཡིག་ཀོ་རྒྱུ་ལོ་ནང་དུ་མ་བཙུགས་པར་བྲིས་ཐག་གཙོ་བོ་མཁན་ཚོས་གདུག་རྩུབ་ཆེ་བའི་མཁར་གཙོ་བོ་བྱས་ནས་བསད་པ་རེད། ཁོང་ཚོས་མའི་ནང་དུ་བསྐྱེད་པའི་ཚེད་ཁོང་གི་ལུས་ནང་དུ་འཛོལ་ཞིང་། དེ་ནས་ཁོང་ཐག་པས་བསྐྱེད་པའི་ལམ་ནས་དུང་དེ་མཐར་ཐོང་ཕྱི་རོལ་གྱི་གདུག་ལྷོགས་འཕེན་མར་གཞུགས་ནས་འཛིབ་རབ་བསྐྱེད་པ། ཡིན་ནའང་ཁོང་མ་གྱི་བར་མ་ཟད་པའི་བཞིན་སྐྱོབ་སྐྱེད་པས་འཛོལ་ཏུ་འཛིགས་སུ་དུང་བའི་མཁར་གཙོ་བོ་ལས་སྐྱར་སོས་ནས་ཕྱིར་ཐོང་དཔ་དུ་སྐྱེ་བས། མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་གསོན་ཞིང་སྐྱོབ་སྐྱེད་པས་ཀྱུས་པ་མཐོང་ཚོ་བོར་ཏུ་འཛིགས་ནས་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་དུ་གྱུར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཕྱིས་སུ་སོན་ཏུར་སིན་གྱིས་དང་གི་པ་ཡུལ་དུ་འཕྱིན་བཟང་སྐྱོག་སྐྱབས་ལྷ་ཐར་སིན་གྱི་རོ་མཚར་ལྷན་པའི་སྐྱོང་དེ་བརྗོད། ཁོང་གིས་དོན་དེ་བརྗོད་དུས་སུ་མི་ཚོགས་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་ཏུ་མི་ཞིག་དུབ་ཞིན་པ་མཐོང་ཞིང་དེ་ནི་ལྷ་ཐར་སིན་གྱི་པ་ཡིན་ལོ། །

འཛིབ་རོ་མཚར་ཕན།

སོན་ཏུར་སིན་གྱི་མི་ཚོ་གང་བོ་ནི་རོ་མཚར་ཕན་ཞིག་ཡིན་པས་ཁོང་གི་འཛིབ་ཡང་དོན་རོ་མཚར་ཕན་ཞིག་ཡིན་པ་སྐྱོས་མི་དགོས། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་20ཡི་དུས་འགོར། དཀའ་སྤྱོད་ཚད་མེད་ལྷན་པས་ཁོང་གི་གསུགས་པོ་རྗེ་ཞན་ནས་རྗེ་ཞན་དུ་གྱུར་ཅིང་སྐྱབས་དེར་ཁོང་ལོ་སུམ་ཅུ་ཅམ་ཡིན། 1923ལོར་ཁོང་ཉིད་ཡང་བསྐྱར་བོད་སྤོངས་སུ་བསྐྱོད་པ་དང་ཕྱིར་པ་ཡུལ་དུ་ལོག་རྗེས་ལུས་སྐྱོབ་ཡོངས་སུ་ཉམས་པ་རེད། དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་འགའ་རེའི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་ད་

དུང་མཉམ་མཉམ་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་བཞིན་ཕྱག་བྲིས་གནང་བས་ན། ཁོང་གི་བརྒྱུ་མཉམ་མཉམ་གྱིས་
གྲུབ་འབྲས་གཡུང་དུ་བྱ་བ་ལོན་ཞིང་རྒྱུད་ཡིག་སྒྲིག་མང་དུ་བསྐྱུར། 1927ལོར་ཁོང་ཡང་བསྐྱུར་བོད་
ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པ་དང་ནང་བྱུང་བས་ཕྱིར་རང་ཡུལ་དུ་མི་ལོག་ག་མེད་བྱུང།

མཐར་1929ལོའི་ལྷ་6པར་ཁོང་ཉིད་བོད་ཡུལ་ནས་གར་སོང་ཆམ་མེད་དུ་གྱུར་ཅིང། དེ་ནས་
བཟུང་མི་སྲིད་ཀྱང་ཁོང་ཉིད་མཐོང་ཕྱིར་མེད། ཁོང་གིས་སྡོན་ཆད་རང་གི་གྲོགས་པོར་རང་ཉིད་
གངས་རིན་པོ་ཆེའི་ས་ཕྱོགས་སུ་འགོ་འདོད་པའི་རེ་བ་བརྟུན་ཕྱིར། གལ་ཏེ་འགོ་ལྷན་པ་ཡིན་ཆོ་
རང་ཉིད་དོད་ཚུབ་འཕེལ་སྤྱོད་པའི་གོང་དམ་དེ་སུ་ཡང་འགོ་འདོད་པ་དང། ཡུལ་དེ་སུ་ལྷ་གི་ཀ་
པ་འགའ་ཤས་ཡོད་པ་ཐོས་པས་ཁོང་དེ་དོན་དངོས་ཡིན་མིན་ལ་བལྟ་སུ་འགོ་འདོད་ཅེས་བརྟུན།

སོན་ཏུ་རེ་བྱེད་ལགས་ཅི་ལྟར་ཆོ་ལས་འདས་པ་ཞི་དུང་གསར་བ་ཞིག་ཡིན། ཡིན་ཡང་རག་
རྒྱུན་ལྟར་ན་ཁོང་ཞི་བུགས་ཤིན་ཏུ་ཁྲོས་པའི་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མས་སྲོག་ཐོག་བཏང་
བ་རེད་ཟེར།

ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་འབྲི་མཁན་གྱི་རྩོམ་པ་པོས་འདི་ལྟར། འཛམ་གླིང་གི་ས་ཕྱོགས་སོ་སོའི་
ཚགས་པར་རྣམས་ལས་ཁོང་ཉིད་གར་སོང་མ་ཤེས་པའི་གནས་ཚུལ་བྲིས་ཤིང། ཁོང་ལ་དོན་
གང་ཞིག་བྱུང་བར་མི་རྣམས་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཡོད། ལ་ལས་ཁོང་སྐོག་གསོད་བྱས་པ་
རེད་ཟེར། ཡང་ལ་ལས་ཁོང་ཉིད་རྒྱུང་ཐག་རིང་བའི་རི་ལུང་ཞིག་ཏུ་རྣམས་ནས་ཁོར་རྒྱུང་གི་གསོལ་
འདེབས་ཁོད་མི་ཆོ་བསྐྱུལ་བ་རེད་ཟེར་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ལ་སྐོ་ལུང་དུ་སྤྱིང་ནང་བྱུང་ནས་ཆོ་ལས་
འདས་པ་དང་ཡང་ན་གྲུ་དོག་པའི་རི་ལམ་ནས་མར་ལུང་བ་ཡིན་ཡང་སྲིད།

འགྲེལ་རྒྱག་སྒྲིབ་པ་ཞིག་ནི་ཁོང་ཉིད་རྒྱ་རིམས་བྱུང་ནས་ཆོ་ལས་འདས་པ་དེ་རེད། རྒྱ་བས་དེར་
རྒྱ་རིམས་ཀྱིས་གནས་མཇལ་བ་མང་པོའི་ཆོ་སྲོག་བཅོམས་ནས་ཁོ་ཆོའི་བམ་རོ་གཙང་ཚུབ་དུ་
གཡུགས་པས་དེའི་སྐོར་ཡིག་ཐོག་ནས་རྟེན་མི་སྲིད།

ཁོང་ཆོ་ལས་འདས་ན་ཡང་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་གི་མི་ཆོའི་ལུགས་རྒྱུན་ལ་དོ་ཁུར་བྱེད་པ་རེ་ཉེར་
དུ་སྒྲིབ་ཅིང་ཡང་སོང་མེད། ཁོང་གིས་ཞབས་ཏོག་ཐད་ཀྱི་རྩ་འཛུགས་དང་ཡང་ན་དགོ་སྐྱུབ་ཁང་
ལྟ་བུ་གང་ཡང་བཅུགས་མེད་ལ། ཆབ་སྲིད་ཐད་དོན་སྤྱིང་ཆེན་པོ་ལྷན་པ་ཞིག་མིན་ན་ཡང་ཁོང་གི་
མིང་འི་རྣམས་ཀྱིས་སྐར་བཞིན་སེམས་སུ་བཟུང་སྟེ། ཁོང་གར་སོང་མ་ཤེས་པའི་ལོ་རྒྱུ་60ལི་
རྗེས་སུ་དུང་མི་ལ་ལས་ཁོང་གི་སྐོར་འབྲི་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཀྱུལ་འོང་།

སྐོལ་ཀྱུལ་གྱི་ལུ་བ་ཕྱོག་པའི་ཀྱུལ་འོང་གི་སྒྲེམ་མ།

ཁམས་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་ལས་གཞན་པའི་མི་རིགས་ཀྱང་ཡོད་དེ། ཀྱུལ་འོང་བ་མི་བྱི་25ཡང་
དེའི་ནང་འདུས་པ་རེད། ཀྱུལ་འོང་བ་ནི་རྒྱ་དང་རིགས་དང་ཕྱོག་ཆས། གོ་མས་སྐོལ་བཅས་ཀྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་
གང་ཅིའི་ཐད་ནས་བོད་བ་དང་མི་འདྲ། ཁོང་རྣམས་སི་ཁོན་ལུབ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་མཐའ་འཁོབ་ཏུ་གནས་
ཤིང་། ས་བབ་སྤྱི་7556གི་རྩམ་བརྗེད་ལྡན་པའི་གངས་དཀར་རི་བོ་ནི་ཁོང་ཚོའི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་
ཀྱུལ་མོ་དང་བླ་རི་ཡིན།

བོད་ཁུལ་གྱི་ཀྱུལ་འོང་བ་མང་ཆེ་བ་རྟེན་མ་ལ་དད་པ་ཡིན། མི་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་
ཆའང་རིགས་དང་འདྲ་བར་ལྟ་མང་བོར་དད་པ་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཀྱུལ་འོང་བའི་འདུ་ཤེས་ནང་དུ་
གནའ་བོའི་བོན་ཆོས་ཀྱི་བག་ཆགས་ཡོད་པས་ཁོ་ཚོའི་གཞིས་ཁུལ་དུ་བོན་བོའི་དགོན་པ་ཤིན་ཏུ་
མང་།

དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ། ཀྱུལ་འོང་བ་རྣམས་སི་ཁོན་ལེན་ཆེན་ལུབ་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་ཡངས་
ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་རྩ་བ་ཁུལ་གྱི་མཐའ་འཁོབ་ཤོག་ལུང་དུ་སྒྲིབ་པ་དང་། 1949ལོའི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱུལ་
འོང་བ་རྣམས་ཀྱུལ་ཕྱལ་18དུ་བཞོན་ཤིང་དེ་དག་གྱི་རྩམ་བརྗེད་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་དང་འབྲེལ་བ་ཅི་ཡང་
མེད། ད་ལྟ་ཀྱུལ་འོང་བ་རྣམས་མི་རིགས་རྒྱུད་རྒྱུད་ལྟ་བུ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་ཡངས་སྤྱོད་
སྤྱོད་བཞིན་ཡོད། དོན་དེའི་ཉེ་ལོ་དུས་རབས་18པའི་ལོ་རབས་60ནང་གི་དམག་འབྲུག་ཅིག་གི་
རྩམ་བརྗེད་ལྟར་། རྒྱ་བས་དེར་ཀྱུལ་འོང་ཀྱུལ་མོས་ཀྱུལ་ཕྱལ་18ཡོད་པ་སྤྱོད་སྤྱོད་ལྟ་བུ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའ་ཡིས་དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོ་རྒྱུལ་རོང་དུ་འཕྲིན་བཟང་སློག་འགོ་བརྒྱུམས་གིང་། ལྷ་བས་དེར་རྒྱུལ་རོང་པ་ཚོར་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་མཁན་ཅི་དཔའ་རར་ལྷན་པའི་སླེས་པ་ཞིག་ཡིན།

ཡུས་ཁྲེང་ཚིན། (Huston Edgar)

རྒྱུལ་རོང་ནས་ལོ་33ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཡུས་ཁྲེང་ཚིན་ལགས།

རྒྱུལ་རོང་པའི་ཚོང་དུ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབ་རྒྱ་ནི་དཀའ་ལག་ཉ་ཅང་ཆེ་ལ་གོགས་མེད་ཁེར་རྒྱུ་གི་ལས་ཀ་ཞིག་ཡིན། དེར་སྡོམ་མཐོང་ཅན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་མང་པོ་ཞིག་གིས་རང་ཉིད་སློས་གཏོང་དགོས། དུས་རབས་20པའི་དུས་འགོའི་ལོ་30ནང་དུ་ཐོག་མར་རྒྱུལ་རོང་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཅི་ཅེ་ལུ་ཚུ་ལན་གྱི་སློ་བརྟན་འགྲུར་མེད་ཀྱི་ཡུས་ཁྲེང་ཚིན་ལགས་ཡིན།

ཡུས་ཁྲེང་ཚིན་ནི་1872ལོར་ཅེ་ལུ་ཚུ་ལན་གྱི་སློང་ཐུགས་ཀྱི་སློང་ཐུག་ཞིག་སྟེ་གུང་ཨའོ་བྲ་ཁུ་ཁུ་ལ་དུ་ཀྱག་ཀྱོག་གི་རི་ལུང་དང་མཁའ་དབུགས་གཙང་མའི་ཚོང་ནར་སོན་པ་དང་། ལོ་14སྟེང་པ་ཡུལ་དང་ཁ་བྲལ་རྗེས་ཀྱག་ཀྱོག་གི་རི་ལུང་དང་ནགས་ཚལ་ཚོང་ལས་ཀ་བྱས། ཕྱིས་སུ་བལྟས་ན་དེ་ནི་རྒྱུལ་རོང་པའི་ཚོང་དུ་འཚོ་བ་རོལ་བའི་གྲ་སྒྲིག་ལེགས་ཤོས་ཡིན།

1902ལོའི་ཟླ་10པར་ཡུས་ཁྲེང་ཚིན་ཁོང་ཉིད་ཚིན་ཏུ་ལུ་ཚུ་ཨོ་སི་ཁུ་ལི་ཡུའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཏུ་ལུ་ལན་ཞེན་(Lily Trudinger)དང་གཉེན་སྒྲིག་བྱས་པ་དང་། གཉེན་བསྒྲིགས་

རྗེས་ཁོང་བཟའ་བུ་གཉིས་དང་ཅེ་མདོ་རྩ་གནས་སྐྱེད་ཤིང་། མ་འོངས་པའི་ལོ་རྒྱུ་33འི་ལ་དེ་
ལོ་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་ཁྱིམ་དུ་གྱུར། ལྷན་ལུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། ཡུས་ཁྱེད་ཚེན་ལི་འཚེབ་པ་མི་
འཛིགས་པའི་མི་ཞིག་ཡིན་ཏེ། ཁོང་གི་མིག་ཟུང་སྡོན་པོས་རྒྱུན་དུ་འཛོམ་བཤམ་མེད་པར་འཚེབ་
ལྟ་བཞིན་ཡོད། ཁྱིམ་ས་མེད་ལུགས་མེད་ཀྱི་རྒྱལ་པ་དང་ལུགས་རབ་ཏུ་ཁྱོས་པའི་བླ་མ། ཁྱི་གཏུམ་
དྲག་ཅན། གྲང་རར་ལྡན་པའི་གནམ་གཤིས་སོགས་ཡོད་ཚད་ཀྱིས་ཁོང་ཉིད་རང་གི་དམིགས་
འབེན་ལས་དབྱལ་མི་ལུབ། འཕྲིན་བཟང་སློབ་མ་ཁབ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཚན་ས་ཁོང་གི་རེ་འདུན་
ལི་ལུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དོན་རྣམས་བསྐྱབ་འདོད་པ་སྟེ། སློན་ཚད་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མ་ཁབ་གཞན་
ཚོས་བསྐྱབས་མ་སྟེང་པའི་དོན་རྣམས་བསྐྱབ་འདོད་པ་རེད། གལ་ཏེ་སློན་ཚད་འཕྲིན་བཟང་སློབ་
མ་ཁབ་ཚོ་གནས་དེར་མོང་མ་སྟེང་ན་ཁོང་དེ་རྩ་འགྲོ་འདོད་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཡུས་ཁྱེད་ཚེན་ལི་གསལ་ནི་ཐང་ཚད་རྒྱ་མེད་པའི་དཀོན་མཚོ་གཤི་ཞབས་ཏོག་པ་ཞིག་ཡིན་པས།
རྒྱུན་དུ་ས་བབ་སྟེ་5500ཟེན་པའི་ཉལ་ག་བརྒྱལ་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ལི་བློ་བརྟན་འགྱུར་མེད་
ཀྱི་རང་དོན་རེད་ལུགས་ཞིག་ཡིན། ཐེངས་ཤིག་ལ་གཞན་པས་ཁོང་ལ་ཁེར་རྒྱུར་གིས་ལས་དོན་
བསྐྱབ་འདོད་དམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན། ཁོང་གིས། ཡིན་ལགས། རྒྱ་མཚན་མང་པོ་ཞིག་གི་དབང་
གིས་ཁེར་རྒྱུར་གིས་ལས་དོན་བསྐྱབ་པར་དགལ། འདི་ལི་འཚོ་བ་དཀའ་སྲུག་ཅན་ཞིག་ཡིན་པས་
མི་ཡིས་བཟོད་དཀའ་ལ། གལ་ཏེ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མ་ཁབ་གཞན་ཞིག་ང་དང་མཉམ་དུ་ཡོད་ཚེ་
སྐར་ལས་ཀྱང་དཀའ་ཞེས་ལན་བཏབ།

ཡུས་ཁྱེད་ཚེན་ལི་དམིགས་བསལ་གྱི་ཞལ་འབོད་གནང་བ་དེས་ཁོང་ཉིད་མི་གཞན་དང་མི་འདྲ་
བར་བུས། ཁོང་ཉིད་ཐེངས་མང་པོར་རྒྱུན་སྟོན་དང་བུལ་ནས་ཉེན་ཁ་ལས་ཐར་ཤིང་། པརྟོན་པ་
ལྟོད་མེད་ཀྱིས་རང་ཉིད་རོ་སྤང་པའི་མི་རེ་རེ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་པ་སྟེ། མང་ཚེབ་འཕྲིན་
བཟང་གི་རྒྱ་ཚམི་གཞན་ལ་སྤྱད་པ་རེད། ཁོང་ཉིད་རྒྱུན་དུ་ཉེན་ཁའི་ནང་ལྷུང་ནས་ཐེངས་མང་
པོར་རྒྱལ་པའི་འཛིགས་སྐྱང་ཐེབས་པ་དང་། ཁོང་རྒྱ་སའི་ལམ་བར་དུ་རྩ་ས་རྒྱུན་གཞན་གྱིས་བསང་
པའི་མི་རོ་དང་སྤང་བ་རེད།

རི་ནས་རབ་རྩོལ་ལྟར་སྟེ་སྟོན་བྱོན་པ་འདི་ཉིད་ལ་བརྒྱབ་པ་དང་། མི་གཞན་པས་རྒྱུན་དུ་ཁོང་ལ་
རྩོལ་བརྒྱབ། འོད་ཀྱི་བླ་མས་ཁྱི་བཏང་ནས་ཁོང་ལ་རྒྱོན་ལུ་བཅུག། ཁོང་ཉིད་དོན་དེ་དག་དང་
དོན་གཞན་མང་པོ་བརྒྱུད་དུ་ས་དཀོན་མཚོ་གཤིས་རང་གི་ཞབས་ཏོག་པ་འདི་བསྐྱུང་ནས་ལས། ཁོང་
གིས་སུ་མ་ལུང་དུ་མི་ཁྱི་ཁྱི་འབུམ་འབུམ་ཞིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་ལུབ་པར་མཛད།

འེལ་ཅི་ལན་གྱི་མི་འདི་ལོ་གཅིག་གི་སྟོན་ལུ་ཀློག་སྐབས་དངོས་གནས་དོན་སྤྱིར་ལྡན་པ་ཞིག་
ཡིན་པར་མ་ཟད། ཁོང་གི་བྲེལ་འཚུབ་ཚེ་པའི་ཉིན་རེའི་བཀོད་སྒྲིག་ཀྱང་མཐོང་བུལ། 1914ལོའི་
སྟོན་ལུ་ནང་དུ་ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། ལེ་བར་3300ཡི་འགྲུལ་བཞུད་ནང་ཞུགས་པ་དང་དམ་པའི་

གསུང་རབ་གྱི་དཔེ་ཆ་དང་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་གྱི་དཔེ་ཆུང་ཚིག་ཁྲི་སུམ་སྟོང་བཙུང་ས་པ་སྟེ། དེ་ལས་བཞི་
ཚའི་གཅིག་ནི་བོད་ཡིག་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

གལ་ཏེ་བསྐྱབ་ལུས་པ་ཡིན་ན། སྐབས་དེའི་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་མཁན་རྣམས་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་གྱི་
རྒྱ་ཚབ་ཚོང་པར་དགའ་སྟེ། རྒྱ་མཚན་ནི་རིན་མེད་པར་སྟེར་བ་ལས་མི་རྣམས་ཀྱིས་དདུལ་སྐྱེད་ནས་
ཉོས་པའི་རྒྱ་ཆ་རྣམས་ཅུ་ཚེན་དུ་འཛིན་པར་ཁོང་རྣམས་ཡིད་ཆེས་པ་རེད། མཚན་བྱེད་རང་བཞིན་
གྱིས་དདུལ་འོས་འཚམ་ཞེས་སྒྲུབ་ནས་འདེད་པ་ལེན་པ་ཚོས་གྲུས་བཀུར་ཚུལ་གྱིས་མིན་པར་དཔེ་ཆ་
དེ་དངོས་གནས་དགོས་འདོད་པ་ཤེས་ཐུབ། རྒྱ་ཆ་དེ་དག་ནི་མ་གནས་ལས་ཀྱང་དམའ་བའི་རིན་
གྱིས་འཚོང་བ་ཡིན་པས་དེར་བརྟེན་ནས་དདུལ་བཙུན་པ་གཏན་ནས་མིན།

1915ལོར་ཡུས་ཁྲིང་ཚིན་གྱི་ལོ་རེའི་སྟོན་ལྷན་དུ་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་སྤྱིར་དུ་
དཀའ་སྤྲུག་ཆེ་བའི་ལོ་གཅིག་བསྐྱབ་པ་འདི་ལྟར། ཟ࿳་12ནང་གི་ཟ࿳་9ལ་ར་རང་ལམ་དུ་ཡོད་
པ་དང་། ལེ་བར་4850ལ་རྐང་པ་བརྒྱབ་ནས་སྤྱིན་ཅིང་། རྟེན་ལ་ཞོན་ནས་ལེ་བར་2400ཡི་
ལམ་དུ་བསྐྱོད། བས་གྲང་གི་ཁ་བས་ཐ་ན་ར་རང་འཚེལ་དུ་བརྒྱུད་ས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ལོ་ཟ࿳འི་བཞུད་རྒྱུར་དང་བསྟུན་ཡུས་ཁྲིང་ཚིན་དང་ས་སྤོགས་སོ་སོར་གནས་པའི་རྒྱལ་རོང་པ་
རྣམས་ཀྱི་བར་དུ་འབྲེལ་བ་ཟབ་མོ་ཆགས་ཤིང་། ཁོང་ལ་མི་དེ་དག་གི་དགའ་བསུ་ཚེན་པོ་ཐོབ་
བཞིན་ཡོད། ཁོང་གིས་ལུས་སྤྲུགས་ཡོད་ཚད་ཀྱིས་རང་ལ་སྟེ་ལེན་བྱེད་མཁན་ཚོར་སྐྱབས་མགོན་
ཡེ་ཤུའི་རྣོང་ཁ་བར་བྱེད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་མཚམས་རེར་པན་རྒྱུན་གོ་བར་མི་འཕྲོད་པས་དཔེ་
དེ་བསྐྱོད་རྒྱ་དེ་དོན་གཅོད་བཞིག་ཏུ་གྱུར། དེ་ལྟར་བྱས་ན་ཁོང་གིས་སེམས་ནས་བརྗོད་འདོད་པའི་
བདེན་ལུགས་སྟེ་ཐུབ་པ་རེད།

1916ལོར་ཡུས་ཁྲིང་ཚིན་འབྲུལ་བཞུད་རིང་མོ་ཞེས་ཞེས་ལ་ལུགས་ཤིང་། ཁོང་གིས་དེ་རྒྱུད་བརྗོད་
དུས་ས་སྤྲུག་དེ་ནི་ཀྱང་གའི་ཆེས་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་ཟུར་ཞེས་གི་ཆེས་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་ས་སྤྲུག་ཡིན་
ཟེར། ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྒོར་གྱི་དཔེ་དཔེ་མང་པོ་བྱིང་ཏེ་ལམ་བར་དུ་སྤྲད་པའི་སྐྱེ་མང་
བཙུན་པ་རྣམས་ལ་འབྲུལ་འདོད་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་ནི་རྒྱན་པར་ཁོང་ཚོས་དག་ཟོད་དཔེ་དཔེ་
སྟོག་ཐུབ་པ་ཡིན། ཁོང་ཚོ་འགའ་བརྒྱུད་ནས་སོང་རྗེས་ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། ར་རང་སྐྱེ་མ་རྣམས་
འཚོལ་དུ་འགོ་དུས་བོད་ཡིག་གི་དཔེ་དཔེ་160དེར་བཞག་ཅིང་སྤྱིར་ལོག་དུས་དཔེ་དཔེ་དེ་དག་
སུས་ཁྲིང་མ་ཤེས། མི་རྣམས་ར་མ་མཛའ་མཐུན་ཡིན་པར་མ་ཟད་མི་རེ་རེར་བོད་ཡིག་གི་འཕྲིན་
བཟང་སྒོར་གྱི་དཔེ་དཔེ་དག་དགོས་འདོད་པ་རེད་ཅེས་ཟེར།

ལྷོ་ཁ་པ་དང་མཉམ་དུ་བཅུག་པ།

ཡུམ་ཁྲེང་ཚིལ་ནི་སློ་རྩ་བ་རྟུན་ཞིང་སྲུག་དུས་དང་བཟོད་བསྐྱེད་ཆེ་བའི་མི་ཞིག་ཡིན། གལ་ཏེ་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ལྟོང་བའི་མི་རྣམས་ལ་དགོན་མཚོག་གི་བཀའ་བཤད་ལུང་ཚོར་དང་གིས་དཀའ་སྲུག་ཅི་འདྲ་ལྟོང་དགོས་ཀྱང་འཛིགས་པ་མེད། 1919ལོའི་བཅུ་འདྲེ་ཞིག་གི་ནང་དུ། ཁོང་གིས་ཞབས་ཏེ་ག་བསྐྱེད་པས་པའི་ལོ་20ནང་ཡུད་པའི་དོན་དོམ་ཚར་ཅན་ཞིག་འདི་ལྟར་བརྗོད་བྱུང་། ཐངས་མང་པོ་ཞིག་ལ་ང་རང་ཐད་ཀར་བོད་རང་སྐྱོད་ལྟོང་ས་སུ་བསྐྱོད་དུས་ཐོན་ལེ་བར་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་ལམ་ལ་བསྐྱོད་ཀྱང་བར་ཆད་གང་ལའང་ཡུད་མ་ལྟོང་། ཐངས་འགྲེལ་ང་རང་ལྟོ་ལྟོགས་སུ་ཡུལ་སྐོར་དུ་བསྐྱོད་དེ་ཆུས་མེད་པའི་ས་ཆ་ཞིག་ལ་སྤྲོད་པས་པ་དང་ས་ཆ་དེར་རྒྱ་མི་ཡིན་ཡང་འགོ་མི་ཚོགས་ལ། གལ་ཏེ་ཚོགས་མཚན་མ་ཐོབ་པར་སོང་ན་སྲོག་ཁྲིམས་གཙོད་དེས་ཡིན།

ངས་ཆུས་མེད་པའི་ས་ཆ་དེ་དེ་བཙོང་ས་བས་ས་གནས་རྒྱལ་བོས་ང་རང་སྐྱོན་པ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་མཁའ་གྱི་ནང་དུ་བཅུག་ལྷོ་ཁ་པ་དེ་ལྷགས་སྐོར་གྱི་ལྟོད་ནས་བཞག་ཡོད་ལ། ཁོང་ཚོས་སྐོར་པ་དེར་ང་ལ་རྒྱལ་དུ་བཅུག་སྟེ་ང་རང་གི་རྒྱུད་འདོད་པ་མེད། ཡིན་ཡང་སྤྲོད་པས་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་སྐོར་པ་དེས་ང་ལ་མ་རྒྱལ་བར་རྒྱོ་བཅུག་ནས་བྲོས་སོང་། དེའི་སྐུ་ཉིན་ང་ཡང་ལྷིང་བཏང་བ་ཡིན།

ཡང་ཐངས་འགྲེལ་ལ་རྒྱལ་བུར་གཞན་ཞིག་དུ་རྒྱལ་གྱི་རྒྱལ་པས་ཁོང་ཚོས་ང་ལ་བསྐྱེད་བཏགས་ཤིང་། ལྷ་མས་མི་རྣམས་ལ་ངན་སྐུལ་བྱས་ཏེ་ང་ལ་རྒྱལ་དུ་བཅུག་དེ་ནས་ཁོང་ཚོ་ཚོགས་དང་ཚོགས་བྱས་ཏེ་ལམ་ནས་ངའི་རྗེས་དེད་པ་དང་། ངའི་མདུན་གྱི་ཟམ་པ་རྒྱལ་གྱིས་ལྷིང་བཟུང་པས་ང་རང་འཛིགས་བརྒྱལ་ཏེ་དག་ཟོད་ཐར་བ་ཡིན་ཞེས་པ་ལོ། །

ཁོང་ཉིད་ལོ་50ཡིན་དུས་སུ། ཐང་ཆད་རྒྱ་མེད་པའི་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ལྟོང་གི་མཁའ་འདིས་སུ་མཐུད་དུ་རྒྱལ་བོར་པ་དང་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ལྟོང་བའི་མང་ཚོགས་ཁོང་མི་སེམས་འགྲུག་པ་དང་གསོན་འགྲུགས་ལྡན་པའི་འཚོ་བ་ཞིག་རོལ་བཞིན་ཡོད། ཡང་ལོ་དེ་བཞིན་ཁོང་ཉིད་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ལྟོང་ན་གཞོན་བགང་ལས་འདས་པ་ཞིག་ཁ་བྲལ་བའི་སྐུ་གྱིས་སེམས་སྲུག་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ཚོས་རྒྱན་འཕྲོང་ས་བྱེད་མ་བྱུང་ལ་ཡུམ་ཁྲེང་ཚིལ་གྱིས་ལོ་མང་པོར་དཀའ་སྲུག་ལྷངས་པ་རི་བཞིན་དཀའ་སྲུག་གི་འཚོ་བ་རོལ་མ་བྱུང་བ་མེད།

ཡུམ་ཁྲེང་ཚིལ་གྱིས་མི་ཚོ་གང་པོར་དོན་དོམ་ཚར་ཅན་མང་པོ་ཉམས་སུ་བྱངས་པ་དང་། 1920ལོར་ཐངས་འགྲེལ་ལ་ཁོང་ཉིད་རྒྱལ་བ་400ལྷག་འདུས་སའི་སྐར་ས་ཞིག་དུ་སྤྲོད་པས་པའི་སྐོར་འདི་ལྟར། ཁོ་ཚོས་དྲག་ཆས་ཆཚང་སྤྲོས་ཤིང་རང་གིས་མཐོང་ལྟོང་བའི་རྟེན་པ་ལྟར་ཞིང་ལས་ཚོད་ཅན་གྱི་དམག་དཔུང་དང་གཅིག་མཚུངས་མེད། ང་རང་ཁོ་ཚོའི་སྐར་སའི་ནང་སོང་ནས་ཁོ་ཚོར་དཔེ་དེ་བཙོང་ས་པ་དང་། དགོད་བྲོ་བ་ཞིག་ལ་ངས་ཁོ་ཚོར་དཔེ་རིན་སྐྱོད་དུ་བཅུག་པར་

མ་ཟང་ཞི་བདེ་ངང་ཁ་བྲལ་བ་ཡིན། ཉིན་གཉིས་པར་ཚག་པ་ཚོས་གྲོང་རྒྱལ་དེར་འཇབ་སྐོལ་བྱས་ནས་རྩ་མེད་དུ་བཏང་བཟེ།

ཡུམ་གྲོང་ཚིན་གྱིས་ལོ་མང་པོ་ཞིག་ལ་འཛོམས་གྲིང་གི་ཡང་རྩེ་དུ་ལེར་རྒྱུང་གིས་རང་གི་ལས་དོན་བརྒྱབས་ཤིང་། དཀོན་མཚོག་གི་བཀའ་བཞི་ཚོགས་གཅིག་གུང་རྫོང་བར་མི་འགྱུར་བ་དང་། རྒྱབས་མགོན་ཡོ་བྱ་ལྷ་གི་ཀའི་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་ཆེད་དུ་འབྲས་བུ་ཡག་པོ་ཐོགས་ངེས་པར་ཡིད་ཆེས་བ་ཤིང་། ཐེངས་ཤིག་ལ་ཁོང་གིས་འབད་བརྩོན་ལྷོད་མེད་ཀྱིས་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་དེབ་བགོས་རྫོང་བྱེད་པའི་ཐབས་རྒྱས་བགོས་པའི་དམིགས་འབེན་དང་ཤེས་བརྗོད་དེ་འདི་ལྟར། དམ་པའི་གསུང་རབ་གཞན་ལ་རྫོང་པའི་ལས་དོན་ནི་ཉ་ཅང་དཀའ་ཚེགས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན། བྱིད་ཀྱིས་རང་ཉིད་དོན་གང་འདྲ་ཞིག་དང་འབྲུག་པར་འགྱུར་བ་གཏན་ནས་མི་ཤེས། ལམ་ཐག་རིང་པོ་བརྒྱུད་ནས་དཔེ་དེབ་བཙོང་དགོས། མི་ཚོགས་ཀྱི་ཟང་ཟེང་ལུང་ལུང་དང་རྩ་ལ་གཟན་པའི་རྒྱ་ཡིས་མི་རྩམས་སྐྱུག་ལ་སྐྱར་བཞིན་ཡོད། ང་རང་ཉིད་ཀྱང་དེའི་རྒྱུན་གྱིས་མགོ་ཡུ་འཁོར་བ་དང་རྩི་ལམ་འབྲུག་པར་འགྱུར། མི་ལམ་ནང་དུ་རང་གིས་སྐྱེས་མཁུང་དུ་བརྩོན་པ་ལྷོད་མེད་ཀྱིས་ལས་ཀ་རྒྱབ་བཞིན་ཡོད། མགོན་ཁང་ཡང་གཙང་མ་མིན་ལ་ལུང་རྒྱ་ཡང་ཉ་ཅང་ཆེ། ཡིན་ནའང་བཀྲོས་ལྷོགས་དང་ལམ་ཐག་རིང་པོར་བརྫོད་པས་ཟ་མ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཞིན་མངར་ལྷན་པ་ཞིག་ཤིང་།

དཔེ་དེབ་འཚོར་བ་ཡང་ཁེར་རྒྱུང་གི་ལས་དོན་ཞིག་ཡིན། བྱིད་ཀྱིས་མཐོང་བའི་མི་ཚང་མ་ཆ་མེད་ཡིན་པས་མི་རྩམས་ཀྱིས་བྱིད་ལ་དཔེ་ཆ་བྱིར་མཁན་ཞེས་དམའ་འབེབས་བྱས་ཡོང། དེ་རིང་རྩོག་ནས་འདིར་འོངས་པ་ནི་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན། དམ་པའི་གསུང་རབ་ནི་དཔེ་དེབ་རྫོང་བཏང་བ་ཞིག་གཏན་ནས་མ་ཡིན་པར་དེ་ནི་དཀོན་མཚོག་གིས་མི་རྩམས་ལ་གནང་བའི་བཀའ་ཡིན་པས། དེའི་རྒྱབ་རྩུབ་ལྷན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྟོབས་ལུགས་ཞིག་ཡོད། དམ་པའི་གསུང་རབ་རྫོང་བ་ནི་བཙོན་རྫོང་ཞིག་འགད་པ་དང་མཚུངས་ལ། རྫོགས་མདེལ་མང་པོ་ཞིག་བཞག་ཆོ་སློག་འཚོར་བའི་རྒྱས་ཐོག་པར་འགྱུར་བཟེ།

གོམ་སྐབས་བརྗེ་བ།

ལོ་བཞི་ལོན་པའི་ཨའོ་སི་ལུ་དང་ཁོའི་བོད་ཀྱི་གོགས་པོ་ཚོ།

ཡུས་ཁྲིང་ཚེན་ནི་བྱིམ་སྦྱོང་མ་ཁབ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། 1920ལོར་རྟུ་ལམ་ཞིན་གྱིས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་བྱིས་པ་བཞི་བ་བཅས་ཤིང་། དེ་ནི་སུ་ཞིག་ཡིན་པས་མིང་ལ་ཨའོ་སི་ལུ་(Oscar)ཞེས་བཏགས། ཡུལ་མི་ཚོ་བྱིས་པ་དེ་ལ་ཤིན་ཏུ་དགའ་ཞིང་ཐ་ན་སུ་གྲུང་བོ་དེའི་རྒྱུན་གྱིས་སླ་མ་ཀའ་བ་རྣམས་ཀྱང་འཕྲིན་བཟང་དང་ལེན་བྱེད་སྤྱོད་བར་གྱུར།

ཡུས་ཁྲིང་ཚེན་རིམ་བཞིན་ཀྱས་ཤིང་བྱིས་པ་ཚུང་དུ་ལ་ཡང་བདག་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་པས། ཁོང་གི་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་པའི་གོམ་སྐབས་ཇི་དལ་དུ་སོང་ནས་དུས་ཚོད་མང་ཆེ་བ་དར་ཅེ་མདོ་ཉེན་གཞིའི་ཉེ་འགམ་དུ་བཀོལ་བ་ཤིང་། 1924ལོར་དོན་རྒྱུན་ཞིག་གྲུང་བས་འགྱུར་ལྡོག་དེ་ནི་ཅི་འདྲའི་ཤེས་རབ་ལུན་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མཚོན། ཨའོ་སི་ལུ་ཡི་མགོ་ལ་རྟ་ཡི་འཕྲས་བརྒྱབ་ནས་རྣམས་ཚེན་བོ་ཐོག་བ་ཤིང་། ཡུས་ཁྲིང་ཚེན་ཚང་དང་ཆེས་ཉེ་བའི་སྤྲོན་པ་ཡོད་སའི་བར་དུ་ཉིན་བརྒྱའི་ལམ་ཐག་ཡོད་ཀྱང་དགོན་མཚོག་གིས་ཡོད་ཚད་བསྐྱངས་པས་རྣམས་ཇི་སྲིད་ཏུ་མ་སོང་ཡང་ཨའོ་སི་ལུ་ཡི་མགོ་ལ་ཡུན་རིང་གི་རྒྱུལ་ཆགས།

དར་ཅེ་མདོ་རུ་ཡོད་དུས་ཡུས་ཁྲིང་ཚེན་གྱིས་མཐུན་དུ་བོད་ཀྱི་གནས་མཇལ་བ་རྣམས་ཡོང་སའི་ལྟེ་གནས་དེ་དུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པ་དང་། དེའི་ནང་གི་མི་འགའ་ཤས་ནི་རྒྱ་གཅིག་གི་ལམ་ཐག་བརྒྱད་ནས་བོད་ཡུལ་གྱི་མཐའ་ལོབ་ས་ཚན་འོངས་པས། ཡུས་ཁྲིང་ཚེན་གྱིས་

འདི་ལྟར། རས་རྒྱུ་ཐག་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་དཔེ་དེབ་དར་ཅེ་མཛོད་རྩལ་མཁའ་མི་ལེ་
ལེ་ལག་ཏུ་བཞག་པ་དང་། རས་བལྟས་ན་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་དེབ་རང་ལྷུ་ལྟ་མི་བྱིང་བའི་
བོད་པ་ཚོ་འོ་རྟོགས་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན། ཡང་ན་ཁོ་ཚོ་འོ་མི་ལ་གཡོལ་མཁའ་གྱི་ཚད་མཁའ་ཡིན་
ཞེས་བརྗོད་ཚོག་ཅེས་ཟེར།

རྒྱལ་ཡོང་པའི་དམ་པའི་གསུང་རབ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30ཡི་རྗེས་སུ་ཡུས་ཤིང་ཚིན་གྱི་སྟེན་ལུ་ལུང་ཏུ་བྱིན། རྒྱ་མཚན་
ཁོང་གིས་རྒྱལ་ཡོང་ཡིག་(བོད་ཡིག)གིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་པར་བསྐྱབ་བྱས་ནས་མི་རྣམས་
ལ་དཀོན་མཚོག་གི་བྱམས་པ་ཤེས་སུ་འཇུག་པའི་སེམས་ཐག་བཅད་པ་རེད། ཁོང་གིས་འབད་
བཅོན་ལྟོད་མེད་བྱས་པ་བརྒྱད་རྒྱལ་ཡོང་ཡིག་གི་<<ལྷ་རྒྱའི་འཕྲིན་བཟང་།>>1932ལོར་པར་
བསྐྱབ་བྱས། ཡུས་ཤིང་ཚིན་དང་མཉམ་ཏུ་ས་ཚདེར་རྟོག་ཞིབ་བྱེད་དུ་སོང་བའི་འགོ་བ་ཞིག་གིས་
སྟེན་ལུ་ནང་དུ་འདི་ལྟར། དམ་པའི་གསུང་རབ་སྟོང་ལྷག་འགའ་མི་རྣམས་ཀྱི་ལག་ཏུ་སྤྱད་པ་
དང་། དཔེ་དེབ་མང་ཚེབ་རིན་སྲུངས་ནས་བཅོངས་ན་འཇ་མི་རྣམས་ཀྱིས་དང་དུ་སྤྱད་ས། འགྲུལ་
བཞུད་དེའི་ནང་དུ་ཚེས་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པའི་དོན་ཞིག་བྱུང་བ་ནི་རྒྱུ་ལོ་ཞིག་གིས་ཐེངས་
དང་པོར་འཕྲིན་བཟང་གི་མཛོད་ཀློག་གྲུབ་བྱུང་བ་དང་། དེའི་ཁོང་ཚོའི་ཡི་གེར་བསྐྱར་བའི་འཕྲིན་
བཟང་གི་དཔེ་ཚམས་མ་དང་གཅིག་པུ་ཡིན། ཁོང་གིས་དེབ་དེ་བཀྲའགས་རྗེས་དོ་མཚར་བའི་
རང་། དེའི་རས་གཞི་ནས་རྟོགས་སོང་ཞེས་ཟེར། དེའི་དེས་གནས་བརྗོད་དཀའ་བའི་དོན་ཞིག་
ཡིན་ཟེར།

1934ལོའི་བར་དུ་ཡུས་ཤིང་ཚིན་དང་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁའ་གཞན་ཚོས་<<ལྷ་རྒྱའི་འཕྲིན་
བཟང་།>>གི་དཔེ་བཅའ་མས་པས་ཚིག་ཁྲི་མི་གཞན་ལ་སྤྱད་པ་དང་ཚབས་ཅིག་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་
མཁའ་གསལ་བ་འགའ་ཞིག་རྒྱལ་ཡོང་ས་ལུ་གྱི་ལྟེ་གནས་དར་ཅེ་མཛོད་རྩལ་མཁའ་གྱི་སྟེན་
མཐུད་དུ་ལས་དོན་དེ་བསྐྱབས་པ་རེད།

སྟོང་རྒྱ་ལོག་པ།

ན་ཚོད་གཅིག་པའི་མི་རྣམས་ཀྱི་བྱིང་དུ་ཡུས་ཤིང་ཚིན་ལ་བཀྲའ་བཟླ་ཚེན་པོ་ཐོབ་བཞིན་ཡོད་
པས། ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁའ་ན་གཞོན་ཚོའི་སེམས་བཀྲའགས་པ་དང་། ཁོང་གི་
གཞུང་བྱེད་གི་གཤིས་རྒྱུད་ལ་ན་གཞོན་ཚོ་བྱིན་ཏུ་དགའ། ཁོང་གིས་འཇོམ་སྤྱིང་སྟེང་གི་ཚེས་དཀའ་
སྟུག་ཚེབ་འོ་མི་ཞིག་ཏུ་ལོ་དེ་འབྲུའི་མང་པོར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པས། ཁོང་ལ་ཡལ་ཐབས་

བྲལ་བའི་མཚན་སྟོན་ཐོབ་ཡོད། ཡིན་ནའང་ཁོང་ཉིད་རིམ་བཞིན་ལོ་ན་གསུམ་པ་དང་བསྟུན་གོམ་
སྟེང་གི་ཁྲོད་དུ་བཏང་ཞིང་། 1934ལོར་ཁོང་གིས་ལོ་དེའི་རྒྱབ་འབྲས་ནི་སྟོན་ཚད་དང་
བསྟུན་ཐབས་མཉམ་པར་འདོད་དེ་སེམས་སྟུག་པར་གྱུར། རོན་དངོས་སྟུག་ཐབས་དེར་མི་དམངས་
བཅོམ་འགོ་ལ་དམག་མི་ས་དེ་བརྒྱུད་ནས་འགོ་དུས་ཟིང་འབྲུག་བསྐྱབས་པ་དང་། ལམ་བར་
དུ་མི་ཁྱོད་མང་པོ་བསད་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་རེད།

དེ་ནས་དར་ཅུ་མདོ་དང་ཕྱི་ལོ་གྱི་ཡུལ་གཉིས་བར་འབྲེལ་བ་ཚད་པས་ཡུས་ཁྲེང་ཚེན་གྱིས་
འདི་ལྟར། འདི་ནི་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ཚེས་ཐབས་རྟུགས་པའི་ལོ་ཡིན་ལ། འདི་ནི་ངའི་མི་ཚོ་
ཁྲོད་ཚེས་དཀར་ལྷག་ཚེ་ལོ་ལ་སྟུན་སྟུང་བསྐྱེད་པའི་གཡུལ་སའི་ཉམས་སྲུང་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་
པ་རེད།

དེ་ནས་ལོ་གཉིས་པ་སྟེ་1935ལོའི་ཟླ་11པར་སྟུན་ལུ་ཞིག་ལས་ཡུས་ཁྲེང་ཚེན་གྱི་སྟེང་ལ་
གནད་དོན་བྱུང་བ་རེད་ཅེས་བཀོད་པ་དང་། སྟུན་པ་ཞིག་གྱུར་དུ་དར་ཅུ་མདོ་སུའོ་འགོ་ལའི་ལམ་དུ་
ཚས། སྟུན་པ་དེ་ནི་ཉམས་སྲུང་བྱུང་སྟུང་ཚོགས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོོག་མཁའ་དེར་སྟུན་བཅོམ་
བྱེད་དུ་སོང་བ་ཡིན་པོད། འོན་ཀྱང་སྟུན་ལུ་ནང་དུ་འདི་ལྟར། དར་ཅུ་མདོ་ལ་སྟེ་པས་དུས་ངས་
སེམས་ཁྲེང་བྲལ་བ་ལེ་བཞིན་ཡུས་ཁྲེང་ཚེན་ལ་སྟེང་ནང་ཕོག་ནས་ཚོད་འཛིན་དཀའ་བ་ཞིག་ཏུ་
གྱུར་ཡོད་ཟེར། ལྷན་པས་དེའི་དར་ཅུ་མདོ་ནི་བཅོམ་འགོ་ལའི་ཕྱེད་སྟེང་ཡིན་པས་ཁོང་གིས་དཀའ་
སྟུག་ཚེན་པོའི་དུས་ཤིག་མི་བསྐྱུལ་ཐབས་མཉམ་གཏུང་།

ཟླ་བ་འགའ་ཤམ་རྗེས་སུ། དགུང་ལོ་64ཡིན་པའི་ཡུས་ཁྲེང་ཚེན་ལགས་སྐྱེ་བས་མགོན་ལོ་
ལྷན་གྱི་བརྗོད་ཀྱི་དྲུང་རེད། ལྷན་པས་དེར་ཁོང་གི་རྒྱུང་མ་དང་བྱིས་པ་བཞི་པོ་ཚང་མ་ཨོ་
སི་ལུ་ལི་ཡུ་དུ་ཡོད་པ་རེད།

རྒྱལ་ཚོང་གི་ཞབས་ཏོག་མཚན་ཚད་པ།

རྒྱལ་ཚོང་པའི་ཁྲོད་དུ་ལས་དོན་སྐྱབ་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོོག་མཁའ་ཚོ་ཡུས་ཁྲེང་ཚེན་ཚོ་ལས་
འདས་པའི་དོན་ལ་ཡིད་ཤིག་ཏུ་སྟོན་ལ་ཡང་། ཁོང་ཚོས་དད་དུང་ལས་དོན་རྣམས་རྒྱུན་བསྐྱབས་
ནས་ཞེ་འུ་ཅི་ལན་གྱི་མི་དེས་བརྟུགས་པའི་མང་གཞི་བརྟན་པོའི་སྟེང་སུ་མཐུན་དུ་འཇུགས་སྟུན་
བྱ་རྒྱུའི་སེམས་ཐག་བཅད།

རྒྱལ་ཚོང་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྟོོག་པའི་ལས་དོན་ནི་ཡུས་ཁྲེང་ཚེན་ཡོད་རིང་ཅུ་རིམ་ལ་
སྟེང་བས་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་ལས་འདས་རྗེས་རིམ་བཞིན་ཉམས་སོང་། 1934ལོར་རྒྱལ་ཚོང་པའི་
དད་ལྷན་མི་34ཡོད་ལ། བྱིས་སུ་མི་དམངས་བཅོམ་འགོ་ལ་དམག་མི་ས་ལུལ་དེ་བརྒྱུད་ནས་
འགོ་དུས་དམར་གསོད་དོན་རྒྱུན་བསྐྱབས་པའི་མང་པོས་རང་གི་དད་པ་དོར་བ་རེད། རྒྱལ་ཚོང་

པ་སྐྱོད་ཐུག་མང་པོར་གསོད་གཅོད་ཐེབས་པ་དང་ལྷག་ལུས་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ལ་སྤྲུག་གི་རྩལ་
རབ་ཏུ་ཆེན་པོ་བཟོས།

དེ་ནས་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་མཁའ་ཚོས་རྒྱལ་འོང་ནས་སྤེལ་བའི་སྟན་ལུ་ཉུང་ནས་ཉུང་དུ་ཕྱིན་
ཅིང། ཕྱིས་སུ་གནས་རྒྱལ་གང་ཡང་མེད་པར་གྱུར། ཕྱི་རྒྱལ་པ་རྣམས་ས་ཁུལ་དེ་ནས་མ་བསྐྱད་
སྟོན་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་པའི་ལས་དོན་མཚམས་ཚད་པ་དང་། རྒྱལ་འོང་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་ཡེ་ཤུའི་
ཚོས་ལུགས་སྒོར་གྱི་ལས་དོན་ཚང་མ་མཚམས་ཚད་སོང་།

ཉེ་ཆར་རྒྱལ་འོང་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་པའི་ལས་དོན།

རྒྱལ་འོང་པའི་ཁྲོད་དུ་རྩྏ་ཚོས་ཤེས་པའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་སྒོར་གྱི་ལས་དོན་མེད་པར་ལོ་ངོ་
དུག་ཚུ་འགོར་རྗེས། དུས་རབས་21པའི་དུས་འགོར། རྒྱ་མིའི་བྱིས་བཙུགས་ཚོས་ཚོགས་ཞེག་
གོས་ཡང་བསྐྱར་རྒྱལ་འོང་པ་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པ་ལ། ཁོང་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་དང་
ལེན་བྱེད་མཁའ་འགའ་ལ་རྟེན་པར་མ་ཟད་ཚོས་ཚོགས་རྒྱུད་རྒྱུད་ཞེག་གུར་བཙུགས། ཡིན་ནའང་
ཐོག་མའི་དུས་ནས་བཟུང་སྐྱོ་མ་ཚོའི་ངོ་རྒོལ་ཐེབས་ནས། ལཱ་ཤི་ཀ་པ་ཚོར་གཤུག་རྒྱབ་ཀྱི་གཙུག་
རུང་དང་མནར་གཅོད་ཐེབས་ཤིང། རྒྱ་མིའི་ཞབས་དོན་སྐྱབ་མཁའ་དེ་ཡང་བཅོན་དུ་བཙུག་ནས་
གར་སོང་ཆམའདུ་གྱུར། དེ་ཤི་ཟེན་བའང་ཡང་ན་རང་གི་མ་ལུལ་དུ་ལོག་པ་སུས་གུང་མི་ཤེས་ལ།
འགོ་བརྩམས་མ་ཐག་གི་རྒྱལ་འོང་ཚོས་ཚོགས་དེ་བཞིན་གཏོར་བ་རེད།

2008ལོའི་ཟླ་5པའི་ཚེས་12ཉིན། རྒྱལ་འོང་ས་ཁུལ་ལ་ས་འགྲུལ་ཆེན་པོ་ཞེག་བྱུང་ཞིང། ས་
འགྲུལ་འགྲུང་ས་གཅོད་པོ་ནི་བུན་ཁོར་རྒྱུ་ཡིན། བསྐྱེད་པས་པས་མི་བརྒྱུད་ཁྱི་བརྒྱུད་སྟོང་ལྷག་གི་
ཚོ་སློག་རྒྱུན་ལམ་དུ་ཤོར་བ་དང་། གཞན་མི་ཚེག་ཁྱི་བརྒྱུད་སྟོང་གར་སོང་མ་ཤེས་པ་དང་དེ་རྣམས་
གུང་ཚོ་ལས་འདས་པའི་གསུམ་སུ་བརྩེས། མི་དེ་དག་རིགས་སོ་སོ་ནས་ཡིན། ཁང་པ་སྐྱོད་ཐུག་
མང་པོར་གཏོར་བའི་གཐེན་ཐེབས་པས་རྒྱལ་འོང་པ་འཛོམས་ཆེན་ཞེག་ཞེས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལཱ་ཤི་ཀའི་
འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་ཐུང་བར་ཚོ་ལས་འདས་པ་རེད།

ད་ལྟའི་ཆར་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་འོང་པའི་དད་ལྡན་ཁ་ཤས་ད་དུང་ལུས་ཡོད་པར་འདོད་གུང་།
ཁོང་ཚོ་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ལུལ་སྤྲོགས་སོ་སོར་ཁ་ཐོར་དུ་བསྐྱད་ཡོད་པས། ཡན་རྒྱན་འབྲེལ་
འདྲིས་བྱེད་པའི་གོ་སྐྱབས་མེད་པའང་ཡང་ན་འབྲེལ་འདྲིས་གང་ཡང་མེད་པ་རེད། ལུས་ཁྲིང་ཚིན་
དང་འདྲ་བའི་མི་མང་པོའི་དཔལ་དང་ལྡན་ཞིང་གཏོར་སོང་ཅན་གྱི་ཉུར་བརྩེན་ལ་རྒྱལ་འོང་པའི་ཁྲོད་
དུ་ད་དུང་གྲུབ་འབྲས་ཡག་པོ་ཐོབ་གྲུབ་མེད་གུང་། རྒྱལ་འོང་པའི་རྒྱལ་འོང་ཚོ་ཚོ་མ་ཡང་བརྗེད་
མི་སྲིད་དེ། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་མཚན་རྟན་ལ་སྤུན་སོང་མ་ཡིན་པ་དང་གཙུག་འོས་པའི་མི་
རིགས་འདིའི་ཁྲོད་དུ་གཟེ་བརྗེད་ཐོབ་པའི་ཉེན་མོ་ཞེག་སྐྱབ་པེས་ཡིན།

པའོ་ལེ་མེ། (Victor Plymire)

པའོ་ལེ་མེ།

ལོ་མང་པོའི་རིང་ལ་སྐྱབས་མགོན་ལྷ་ལི་ཀའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་བགྲང་ལས་འདས་པ་
ཞིག་བོད་ཡུལ་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་། དེ་ན་མས་ལས་1881ལོར་སྐྱེས་པའི་ཨ་རིའི་འཕྲིན་བཟང་
སློག་མཁན་པའོ་ལེ་མེ་ནི་མི་རྒྱབས་བོ་ཆེ་ཞིག་ཡིན།

པའོ་ལེ་མེ་ལ་སྐྱེས་མ་ཐག་ཏུ་ནང་ལྗིད་མོ་ཞིག་བྱུང་ནས་འཆི་ལ་ཉེ་བར་གྱུར། ལྷན་པ་ཞིག་གིས་
ཀྱང་བྱིས་པ་དེ་གསོན་ཐབས་མེད་ཅེས་བརྗོད་པས། ཁོང་གི་མ་ཡིས་ཁོང་ཉིད་གཟིམ་ཁང་དུ་ཁྱེད་
ནས་སློ་བརྐབ་པ་དང་། ཁོང་མ་ལ་ཁྱིའི་སྤྲོད་བཞག་སྟེ་དཀོན་མཆོག་ལ་གསོལ་བ་བྲལ་ས་དྲག་
གིས་བཏབ་པར་མ་ཟད། གལ་ཏེ་དཀོན་མཆོག་གིས་བྱུ་རྐྱེད་དྲག་པར་མཛད་ན་ཁོང་གི་མི་ཆོག་དང་
བོ་དཀོན་མཆོག་ལ་འབུལ་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་དམ་བཅས་པ་རེད། དེ་ནས་བྱིས་པའི་བོ་མདངས་རིམ་
བཞིན་རེ་བཟང་དུ་སོང་ནས་ཉིན་འགའ་འགོར་རྗེས་གཟུགས་པོ་བདེ་ལ་བབས་པ་རེད།

པའོ་ལེ་མེ་ལོ་16ཡིན་དུས་ཐེངས་ཤིག་ལ་སྲང་ལམ་དུ་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་འདུ་ཚོགས་
ཤིག་ནས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་དང་། ཁོང་གིས་རང་གི་ཆོ་སློག་དཀོན་མཆོག་ལ་བཙོལ་བ་རེད།
དེ་ནས་ཁོང་ཉིད་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཏེ་རང་གི་པ་ཡུལ་དུ་ཆོས་ཆོགས་འགའ་
ཡི་འགོ་བར་གྱུར།

ཁོང་ཉིད་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་ཞབས་ཏོག་བརྒྱུབ་ཏུ་འགོ་བར་དམ་པའི་ཕྱགས་ཉིད་ནས་ཞལ་འབོད་ཐོབ་
པས། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་པའི་ཚོགས་པ་རུ་ལུགས་འདོད་
པའི་སྟན་ལུ་ལུ། འཕྲིན་བཟང་ཚོགས་པས་ཁོང་ལ་ལྷ་རེར་ཨ་སྒོར་25ཡི་གསལ་དདུལ་སྟེར་
རྒྱ་ལས་ལེན་མཛད། དེ་ནས་1908ལོའི་ལྷ་2པར་ཁོང་ཉིད་ཨ་རི་དང་ཁ་བྲལ་ནས་ཀྱུང་གོ་རུ་
འཕྲིན་བཟང་སློབ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་། ལས་བར་དུ་ཁོང་དང་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་གསར་བ་ཨེ་
ཝན་ཁའོ་མེན་(Ivan Kauffman)ཞེས་པ་གྲུ་ཁང་གཅིག་ཏུ་བསྟན།

ལྷ་འགའ་ཡི་འགྲུལ་བཞུད་བརྒྱུད་དེ་པའོ་ལེ་མེ་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཚེན་པ་ཚོ་རྫོང་དུ་སླེབས་ཤིང་།
གནས་དེའི་ཁོང་གི་ཁྱིམ་གསར་བ་རུ་ལྷུར། ཐོག་མར་ཁོང་གིས་ཨ་མདོ་ཁ་སྐད་སློབ་ནས་མ་དེ
གའི་མི་དང་གོ་མས་གཤིས་ལ་རྒྱས་ལོན་བྱེད་དགོས་པར་འདོད། ཡིན་ནའང་ཡུན་རིང་མ་འགོར་
བར་ཁོང་གིས་དེའི་ལས་སྐྱོ་མོ་ཞིག་གཏན་ནས་མིན་པ་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བ་སྟེ། རྒྱ་མཚོན་མ་དེ
གའི་མི་ཚང་མར་གལ་ཏེ་ཁོ་ཚོས་རང་གི་སྐད་རིགས་མི་དཀར་ལ་བསྐྱབ་ན་ཁྱིམ་ཐག་སྡེད་མོ་
གཙོད་དེས་ཡིན་ཞེས་འཛིགས་སྐུལ་བྱས་ཡོད་པ་རེད།

དེ་ལྟར་ཡིན་ཡང་པའོ་ལེ་མེ་དཔལ་མ་ལུམ་པར་རྟེན་ལ་ཞོན་ནས་ཉིན་གཉིས་ཀྱི་ལམ་ལ་བསྐྱོད་
དེ་བོད་ཀྱི་ཤར་པོ་ཞིག་བཙུལ་ནས་རྟེན། ཤར་པོ་དེའི་རྟེན་པར་རལ་གི་ཚེན་པོ་ཞིག་བཏགས་ཡོད་
ལ། ཁོང་ཉིད་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་འདིར་ཨ་མདོ་སྐད་བསྐྱབ་པར་འཐད་བ་བྱུང། དགི་ཤར་
དེའི་བྱུང་གཟུགས་རྩུབ་པོ་ཡིན་པ་དང་གདོང་ལ་དམག་འཁྲུག་ལས་བཟོས་པའི་རྒྱལ་ཡོད། ཡིན་
ནའང་དཀོན་མཚོག་གིས་ཁོང་གཉིས་བར་དུ་མཛའ་བརྩེ་ཟབ་མོ་ཚགས་སུ་བཏུག་པས་པའོ་ལེ་མེ་
ཡིས་རིམ་བཞིན་ཨ་མདོ་སྐད་ཤེས་པ་རེད།

ཉིན་ཞིག་ལ་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་དགོ་རྒྱན་ལ་རང་ཉིད་ཉིན་གཉིས་པར་ཡུལ་དེ་དང་ཁ་བྲལ་ནས་
ལུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་འབྲོག་ལུལ་དུ་འགོ་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་ལུས་པ་ན། གདོང་ལ་རྒྱལ་ཡོད་པའི་དགོ་རྒྱན་
དེས་པའོ་ལེ་མེ་རང་གི་ཉེས་འཐེན་ནས་སྐད་དམའ་མོས་ཁོང་ལ། རའི་ཇག་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་
དཔོན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ཁོ་ཚོས་ཁྱོད་རྒྱ་སའི་ལས་བར་དུ་འཛབ་སྐྱག་བྱས་ཡོད། གལ་ཏེ་ཁྱོད་
དངོས་གནས་འདི་འདྲའི་བྲལ་སྐྱུར་རང་ལམ་དེ་བརྒྱུད་ནས་འགོ་དགོས་ཚེ། ཁྱོད་གསོན་པོར་ལུས་
ལུབ་པའི་སྒོན་ལམ། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་བསྐྱུག་ལུབ་ན་ངས་རང་གི་མི་དེ་དག་ལ་སྐད་བཏང་ནས་
ཁྱོད་རང་ལམ་དེ་བརྒྱུད་ནས་འགོ་དུས་ཁོ་ཚོས་གཞོན་མི་བསྐུལ་བར་ཁག་ཐེག་བྱེད་ལུབ་ཅེས་སྐྱུས།

པའོ་ལེ་མེ་འི་བོད་པ་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་འཚོ་བ་རོལ་རྒྱར་ཤིན་ཏུ་དགའ་ན་ཡང་ཁོང་རྒྱུད་དང་
འགན་རྩིད་བྱེད་དགོས། 1914ལོར་ཁོང་གིས་མཉམ་དུ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་རྒྱ་རེ་མི་དང་
གཉེན་རྟགས་བརྒྱུབ་པ་ལྲུབ་བསྐྱུགས་བྱས།

དགོན་མཚོག་གིས་སླ་བྱང་དུ་དྲོན་གྱིས་བསྐྱབས་པ།

1916ལོར་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་གསོལ་བ་འདེབས་སྐབས་རང་ཉིད་དང་ཚོང་ལྷན་གྱི་འཕྲོད་སའི་སླ་བྱང་གོང་དུ་ལ་དུ་འགོ་དགོས་པའི་ཚོར་སྣང་དྲག་པོ་སླེས། གོང་དུ་ལ་དེའི་མིང་རན་ཡོངས་སུ་གཤགས་ཏེ་སླར་ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལེ་ལུ་ལུ་ལའང་རོ་རྒྱལ་ཐེབས་པར་མ་ཟད་ས་ཁུལ་དེ་ནས་ཕྱིར་བསྐྱོད་པ་རེད། པའོ་ལེ་མེ་དང་པོ་དེ་གི་སླ་བུ་ཀ་པ་ལམ་ཁྲིད་མ་ཁབ་ཞིག་སླ་བྱང་གོང་དུ་ལ་མཐའ་མཚོམས་ཀྱི་མགོན་ཁང་ཞིག་ཏུ་བསྐྱོད་དེ་མི་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་དེབ་རྒྱུ་སློང་འདོད་སྐྱབས། ཁོང་གཉིས་མཉུན་གྱི་སྲུང་ལམ་དུ་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་ཁྲོས་པའི་བུའོན་པ་ཚོས་ཁེངས་ཡོད་ལ། དེ་དག་གིས་ཁོང་གཉིས་མགོན་ཁང་ནས་ཁ་འབྲལ་དགོས་པའི་རེ་བ་འདོན་བཞེས་ཡོད། བུའོན་པ་དེ་དག་གིས་དབྱུག་པ་བསྐྱབས་གཏུག་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཞེས་སྐྱེལ་བཞེས་ཁོང་གཉིས་ཕྱིར་མགོན་ཁང་དུ་བཏང་ས།

ཡིན་ནའང་པའོ་ལེ་མེ་ལ་ནམ་ཡང་མི་འདོད་པའི་སློབས་པ་ལྡན་པས། ཉེན་འགའ་འགོར་རྗེས་ཁོང་གིས་ད་དུང་ཚོང་ལྷན་གྱི་དགོས་པ་མཐའ་མཚོན་པར་འདོད་པས་ཤིང་ཐ་ལོ་སླར་གྱི་མགོན་ཁང་དེའི་ནང་དུ་བསྐྱོད་པ་རེད། ཕྱི་ཉེན་ཞོགས་པ་ཁོང་གིས་སྐྱེལ་སྐྱེ་ཞིག་གུང་སླ་བྱང་དུ་གནས་སྐབས་ཏེ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་རང་དང་འཕྲད་པའི་རེ་བ་བཏོན་པས། མི་གཉིས་མགོན་ཁང་དུ་པའོ་ལེ་མེ་བཅའ་དུ་འདེབས་ནས་ཁོང་གི་དེད་གོན་པའི་ནང་སོང། ཉེན་འགའི་སློབ་པ་ཁོང་སློང་མཁན་སླ་མ་ཚོའི་མཉུན་ནས་ལང་འགོ་དུས་ཁོང་ཉིད་དགོན་མཚོག་གི་བྱིན་རླབས་ལ་ཤིན་ཏུ་རོ་མཚོར་བར་གྱུར།

སྐྱེལ་སྐྱེས་པའོ་ལེ་མེ་ལ་བསྐྱབས་པའི་མཚན་པོ་གནང་ཞིང་ཟས་སྐྱ་བཅུ་དྲུག་ཡོད་པའི་དགོང་ཟས་གྲ་སྐྱིག་བྱས་ཡོད། དོན་དངོས་སུ་དེ་ནི་སླ་བྱང་གི་སླ་མ་ཚོན་པའི་ཞབས་ཕྱི་ཡིན། སླ་མས་ཐུག་འཕྲད་ཅིག་བཞེད་སྐྱིག་བྱས་པས་ཐེངས་དེར་སླ་མ་དང་པའོ་ལེ་མེ་གཉིས་བར་དུ་མཇའ་བཅུ་ཟམ་མོ་ཚགས།

ཡིན་ནའང་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་གི་ཞལ་འདོད་མ་བརྟེན་པར། ཁོང་གིས་སླ་མ་ཚོན་པོར་དགོན་པའི་ནང་གི་བུའོན་པ་སློང་ཐུག་ཁ་གསལ་ལ་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་དེབ་སློང་པར་ཚོག་མཚན་གནང་བའི་རེ་བ་ཞུས། དེར་སླ་མ་ཚོན་པོས། ཁྲིད་གྱིས་དེ་ལྟར་བསྐྱབས་ཚོག་ཡིན་ཡང་མི་ཤིན་ཏུ་མང་བས་ཁྲིད་ལ་ཉེན་བཅུ་ཅམ་དགོས་ཞེས་ལན་བཏབ། པའོ་ལེ་མེ་ནི་དགོན་མཚོག་གིས་དེ་འདྲའི་གོ་སྐྱབས་གནང་བས་དགའ་བ་འབྲུམ་གྱིས་མཉེས་ཤིང་ལས་དོན་དེ་བསྐྱབས་འགོ་བཙུམས། དེ་ནས་དཔེ་དེབ་སློང་འགའ་བུའོན་པ་རྣམས་ཀྱི་ལག་ཏུ་སྐྱོད་པ་དང་ཁོང་ཚོ་མང་ཚེབས་འཕྲིན་བཟང་གཏན་ནས་ཐོས་ཕྱོད་མེད།

ཡིན་ནའང་ཉིན་བར་ཅི་མ་འགོར་མེས་དགོན་པ་གཞན་པའི་དབུ་མ་ཇོན་དག་དོན་དེར་གྱིན་ཏུ་མ་
དགའ་བཅས། ལྷ་མ་ཚེན་པོས་གདུག་རྒྱུ་ཆེ་བའི་དོན་ཀྱིན་མ་བྱུང་སྟེན་ལ་པའོ་མེ་ལྷ་བྱང་དང་ལ་
འབྲལ་དུ་བརྒྱུག་མཚན་མོ་དེར་བརྟུན་པ་གཞོན་ལུ་ཞིག་ལྟོག་ནས་པའོ་མེ་མེ་སྟོན་སའི་མགོན་ཁང་
དུ་ཁོངས་ནས་ཁོང་ལ་ནམ་ལངས་མ་ཐག་ལ་འབྲལ་དགོས་པའི་ཉེན་བརྟུན་བྱང་། དེ་ནས་ཁོང་
རང་ལུ་ལྷ་ལམ་ལ་ཚས་མ་ཐག་གདོང་རིས་གདུམ་པའི་མི་སྟོན་ཞིག་ཁོང་སྟོན་སའི་མགོན་ཁང་
ཕྱི་རོལ་དུ་འདུས་ནས་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་དེ་གསོད་པར་བརྟུན། ཡིན་ཡང་དགོན་མཚོག་
གིས་ཁོང་ཉིད་ཐར་བར་མཛད་པ་མེད།

སྟོང་སྟོང་རྫོང་གི་འབྲས་བུ།

1922ལོར་པའོ་མེ་མེ་ཁྱིམ་མི་གང་པོ་ཁོང་ཚོའི་རྟེན་གཞི་གསར་བ་སྟེ་མཚོ་སྟོན་ཞིང་ཚེན་སྟོང་
སྟོང་རྫོང་དུ་གནས་སྤང་རྗེས། ཁོང་ཚོའི་ཞབས་ཏོག་ལ་འབྲས་བུ་ཡག་པོ་ཐོབ། ཁོང་ཚོས་འཕྲིན་
བཟང་སྟོག་སའི་རྟེན་གཞི་དེ་འཇུག་ས་པར་ཨ་སྟོར་6000དགོས་པ་ཤེས་རྗེས། དམ་པའི་ཐུགས་
ཉིད་ཀྱིས་ཁོང་ཚོར་རྒྱ་ཤོར་ཚང་མ་ཞིབ་ཅིས་རྒྱག་ཏུ་བརྒྱུག་ནས་རྟེན་གཞི་འཇུག་ས་སྟེན་ཕྱེད་དུ་
བརྒྱུག་པ་དང་། དེ་ནས་པའོ་མེ་མེ་ཡིས་རང་གི་རྒྱ་ཤོར་ཡོད་ཚད་ཁྱེད་ཁོངས་པ་དང་། རྒྱ་ཤོར་མི་ཡིས་
ཀྱང་རང་གི་གཉེན་མ་བསྐྱིག་ས་ཤོང་གི་རྒྱ་ཤོར་ཡོད་ཚད་ཁྱེད་ཁོངས་པ་མེད། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་གང་
ཞིག་སྟོན་བྱང་བ་དེ་ལ་དགོན་མཚོག་གིས་གཟི་བུ་བཞིན་གནང་ནས། ཚོས་ཚོགས་གསར་བ་དང་
འཕྲིན་བཟང་སྟོག་ས་གསར་བ་ནི་སྟོང་སྟོང་རྫོང་ནས་བཀོལ་སྟུང་ཕྱེད་ཐུབ་པ་བྱུང།

ཡིན་ནའང་བདུན་ཀྱིས་དེ་ལ་བར་ཚད་བཞེས་ཏེ་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ཁྱིམ་ཚང་དང་ཚོས་
ཁང་ནང་དུ་འགོ་མཁན་ཚང་མ་ཕྱིར་འོང་མེད་ཅེས་པའི་དགོག་གཏམ་ཞིག་གནས་དེར་ཁྱབ་ནས།
མི་དཀར་ཀྱིས་ཁོང་ཚོའི་ཁྱིམ་དང་ཚོས་ཁང་ནང་དུ་འགོ་མཁན་ཚོའི་མིག་རྩོད་དང་སྟེང་བྲངས་ནས་
སྟེན་བཞོལ་བར་འགྲུར་ཞེས་བརྒྱགས་པས། ཚོས་ཚོགས་ནང་ཡོང་མཁན་རྗེ་ཉེད་དུ་སོང་བ་དང་དུས་
ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་མི་གཅིག་ཀྱང་མེད། ཉིན་ནས་ཉིན་སོང་བ་ན་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་ཚོས་
ཁང་གི་འཇུག་སྟོང་ལྷ་ཡངས་ནས་བོད་པ་ཚོ་གདན་འདྲེན་ཞུས་ཀྱང་ཡོང་མཁན་མ་བྱུང།

དེ་ལྟར་ཡིན་ཡང་ཁོང་ཚོས་དདུང་དགོན་མཚོག་ལ་ཡིད་ཚེས་ཚེན་པོ་བཅངས་ཡོད། 1924ལོ་
རྟེན་ལོ་ངོ་16གི་རིང་ལ་འཕྲིན་བཟང་བརྒྱགས་རྗེས། པའོ་མེ་མེ་ཡིས་ཁོང་གི་བོད་པའི་དད་ལྡན་
ལ་ཁྱེས་གསོལ་བྱས་ཤིང་། མོ་ནི་རྒྱ་མི་དང་གཉེན་སྦྲིག་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་བྱང་མེད་ཅིག་ཡིན་ལ།
སྟེན་པ་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་འདུ་འཛོམས་ཐེངས་གཅིག་ལ་ཞུགས་ནས་ལྷ་ཤི་ཀ་པར་གྱུར་རྗེས། མོ་
རང་ཡང་ཐར་བའི་ལམ་དུ་ཚས་པ་མེད། མོས་ཐོག་མར་རང་གི་སྟེན་པ་ལྷ་ཤི་ཀ་པར་གྱུར་པའི་
གདམ་དེ་ཐོས་རྗེས་ཁོང་ཚོ་པོ་ལངས་ནས། རང་གི་སྟེན་པ་ལ་དང་བ་དེ་མི་འདོར་ན་པོ་

གསོད་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་འདྲི་བའི་བསྐྱེད་པ་ཡིན། རྒྱ་མཚོ་མོའི་ཕུ་བོ་འི་སངས་རྒྱུ་ཚོས་ལུགས་
ཀྱི་བླ་མ་ཞིག་ཡིན་པས། ཐབས་བརྒྱ་རྣམས་ལོ་ལ་རང་གི་སྐྱེས་པར་བོ་ལོ་བྱེད་པར་
བསྐྱེད་པ་འདྲ། སྐྱེས་པ་དེ་འི་རང་གི་དང་པ་མ་དོར་བར་གྲོ་བརྟན་འཇུག་མེད་པར་གནས་པ་ཡིན།

ཉེན་ཞིག་ལ་བོད་ཀྱི་བྱུང་མེད་དེས་བཟུང་གི་ཁ་ལ་མ་ཉན་ཏེ་ལུས་སུ་འདྲེ་ཞུགས་པ་དང་། མོའི་
སྦྱོང་པ་གཏུག་རྒྱུ་ཆེ་བས་ཁྱིམ་མི་རྣམས་ཀྱིས་བླ་མ་གདན་དྲངས་ཏེ་ཚོས་བཏོན་ནས་འདྲེ་སྦྱོང་
པར་བརྟུན་ན་ཡང་མོའི་གནས་ཚུལ་ཅེ་སྟེག་ཏུ་གྱུར། ཉེན་གཉིས་བར་པའོ་ལེ་མེ་ཁྱིམ་དེར་སྐྱེ་བས་
པ་ན་བྱུང་མེད་དེས་རུ་ཉལ་ནས་དྲན་པའདྲ་གསལ་བོ་མིན་པ་མཐོང་། དེ་ནས་ཁོང་ཚོ་ལྷུང་དུ་མོའི་
དོན་ལ་སེམས་ཉིད་ཀྱི་འཐབ་མོར་ཞུགས་པ་ལ། སྐབས་དེར་ཁོང་ཚོའི་ཉེ་འགམ་དུ་ཡངས་བསྐྱེད་
ཡོད་པའི་ག་ཉེ་རྣམས་ཤིན་ཏུ་འདྲི་བའི་བསྐྱེད་པ་རྒྱུར།

པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་སྐྱད་ཆེན་པོས། གདོན་འདྲེ། དས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་མཚན་གྱི་སྐྱོ་ནས་
ཁྱོད་སྤྱི་རུ་འབྱུང་པའི་བཀའ་བབས་པ་ཡིན་ཞེས་སྐྱེས་པ་ན་བྱུང་མེད་དེ་སྟེག་བསྐྱེད་ལས་ཐར་བ་
ཡིན། གསལ་དུ་ཡོད་པའི་མི་རྣམས་དོ་མཚར་བར་གྱུར་ནས་ན་ཤེ། ད་ཚོས་དོ་མཚར་དང་འདྲེ་པའི་སྟོག་
ཆགས་ཞེ་མེར་བ་ཞིག་བྱུང་མེད་དེའི་ལུས་ནས་སྤྱི་རུ་སྐོན་པ་དང་། གདོན་འདྲེ་དེ་བྱུང་མེད་ལས་
ཁ་བྲལ་ནས་འགོ་དུས་སྐོ་ཁར་ཡངས་བསྐྱེད་ཡོད་པའི་མི་ཞིག་ལ་ཐོགས། ལྷ་ཤི་ཀ་ཡིས་ཡང་
ཐེངས་གཅིག་ལ་རྒྱལ་ཁ་བྲངས་པ་དང་། སྤྱིས་སུ་བྱུང་མེད་དེ་ལ་རང་དབང་ཐོབ་པར་མ་ཟད་མོ་
ཡང་ལྷ་ཤི་ཀ་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཟེར།

རྒྱ་མཚོ་མོའི་འགོ་དཔོན་དཔོན་ལོ་

པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རྒྱ་མཚོ་མོའི་སྐོར་ཐོས་ནས་ལོ་མང་པོ་འགོར་ཞིང་། དེ་འི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་
བའི་ཨ་མ་དོས་ལུ་ལ་དུ་གནས་པའི་ཚོ་བ་མང་པོ་ནང་གི་གཅིག་ཡིན། འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་
ཚོས་དཔོན་མཚོ་གཅིག་མོ་བ་དེའི་མི་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་སྐྱོ་མོ་འབྱེད་པར་སྐྱོན་ལམ་འདབས་
བཞིན་ཡོད། ཉེན་ཞིག་ལ་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་ཚོས་ཁང་གི་ཁང་ལྷན་ནས་ལས་ཀ་བྱེད་དུས། བོད་ཀྱི་
སྐྱེས་པ་སྐྱོབས་པོ་ཆེ་ཞིག་གིས་འདྲུམ་མངས་དང་བཅས་ཁོང་ལ་བལྟས་ནས་ཁོང་མང་འབོད་
བཞིན་པ་མཐོང་། དེ་ནས་པའོ་ལེ་མེ་ལྷུང་དུ་སྐྱས་ལས་མར་བབས་ཏེ་བལྟས་པ་ན། དོ་མཚར་བ་
ཞིག་ལ་མི་དེ་འི་ཏག་ཏག་རྒྱ་མཚོ་མོའི་འགོ་དཔོན་དཔོན་ལོ་ཡིན་པ་ཡིན། སྐྱེས་པ་དེ་གཉིས་
ཀྱི་པར་ལ་མཚོ་འདྲེ་ཟེང་མོ་ཆགས་པ་དང་། དེ་འི་བླ་མ་དུ་རྒྱ་རེ་མེ་ལོ་དང་སྐྱོན་བཞིགས་
པའི་རྒྱལ་བ་དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཡིན། ཡང་རྒྱ་མཚོ་མོའི་འགོ་དཔོན་གྱིས་ཁོང་གཉིས་བར་
ལ་ཐོག་གི་དམ་བཅའ་འདྲིམ་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་དང་། ཚོགས་དེ་འི་མཚོན་གཉེར་གྱིས་རང་གི་
ལྷ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་ཚོས་འདོན་དུས་སུ། པའོ་ལེ་མེ་དང་དཔོན་ལོ་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་

མཁུག་མ་བཅད་ནས་ཁྲག་ཉུང་ཙམ་རེ་སྒོར་ཅིག་གི་ནང་འདྲེ་རྩ་འཇུག་དགོས་ལ། དེ་ནི་ཁོང་གཉིས་
བར་མཉམ་འབྲེལ་བ་ཚུགས་པའི་རྟགས་ཡིན་ནོ། ། ཡང་དགོན་ལོ་ཡིས་མཉམ་འབྲེལ་བ་ཚུགས་
རྗེས་ཚོ་བ་ཡོངས་ཀྱིས་ཡི་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ལ་སྒོ་འབྲེད་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་ཁས་སྲུངས། པའོ་ལེ་མེ་
ཡིས་དོན་དེ་ཁས་མ་སྲུངས་ཀྱང་རྩལ་ལྷན་གྱིས་ཁོང་གཉིས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་རྒྱུན་འབྲོངས་བྱས།

དགོན་ལོ་ནི་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་ཉིད་དང་ཁྲག་གི་དམ་བཅའ་མ་བཞག་པས་མི་དགའ་བར་མ་
ལྟར་ལ། དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མ་ཁན་ཁོང་གི་མི་རྣམས་ལ་བསྐྱབ་བྱ་གནང་
བར་གདུག་འདྲེན་ཞུས། ཀང་ཚ་བ་རྣམས་སྟོང་སྟོང་རྫོང་རུ་བ་རྒྱུད་ཀྱི་ལེ་བར་130ཡི་མཚམས་
སུ་མཚོ་སྟོན་པའི་ཕར་ལྷོགས་སུ་གནས་པ་ཡིན། འགོ་དཔོན་གྱིས་པའོ་ལེ་མེ་ལ་གལ་ཉེ་ཁོང་ལ་
གནས་དེར་འགོ་བའི་འཆར་གཞི་ཡོད་ཚེ་སྟོན་ལ་བདུ་གཏོང་དགོས་ལ་དང། ཁོང་གིས་རང་ཚོ་
པའི་མི་རྣམས་ལ་ལྷི་རྒྱལ་པ་དེ་བདེ་སྐྱབ་དང་ཁོང་ཚོའི་མངའ་ཁོངས་བརྒྱལ་དུ་འཇུག་པར་བདུ་
རྒྱལ་དགོས་ཟེར།

ཆག་སྟོང་དང་རེ་ཐག་ཆད་པ།

1927ལོའི་ལོ་འགོར། བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པའི་ལས་དོན་ལ་འགྱུར་ལྷོག་
ཚེན་བོ་བྱང་བས་པའོ་ལེ་མེ་གིན་ཏུ་དགའ་བར་གྱུར། ཡིན་ཡང་ཡུན་རིང་མ་ལོན་པར་ཁོང་ཚོའི་
འཆར་གཞི་སྟོང་བར་གྱུར་བ་ཤེད། ལྷ་དང་པའི་བདུན་སྟག་དང་པོར་སྟོང་སྟོང་རྫོང་གི་མི་ཞིག་ལ་
ལྷ་འབྲུམ་བྱུང་ནས་གི་བ་དང། ཉིན་འགའི་ནང་དུ་ཡང་མི་ཁ་གསུམ་བསྐྱུད་མར་གི་བ་ཤེད། ལྷ་
1པའི་ཚོས་9ཉིན་གྱི་མཚན་མོར། ལོ་དགུ་ལོན་པའི་ཡོ་ཉ་ནན་ལ་ཡང་གྲོ་བུར་དུ་ནད་བྱུང་ནས་
ཚ་བརྒྱུ། ཁོའི་ཕ་ཡིས་སྐྱད་ཚེན་པོས་དགོན་མཚོག་ལ་སྐྱབས་ཞུས་ཀྱང་དགོན་མཚོག་ལ་
དགོངས་པ་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་ཤེད། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་ལྷིས་སུ་ཨ་རི་ལ་ཡོད་པའི་རང་གི་ཨ་ཙེ་
ལ་འཕྲིན་ཡིག་བསྐྱར་ནས་འདི་ལྟར། ར་ཚོར་ནམ་རྒྱུན་གསོལ་འདེབས་ཁྲོད་སེམས་གསོ་ཐོབ་
ནའང་ཡོ་ཉ་ནན་ནད་ཀྱིས་མ་བཅད། ཉིན་གསུམ་པར་ལྷ་འབྲུམ་བྱུང་ནས་ལྷུང་དུ་མདོག་ནག་
པོར་གྱུར། ར་ཚོས་སྟེང་ཉེ་བའི་བུ་རྒྱུད་གི་ལྷི་དུ་གསོལ་བ་བྱས་སྟེ་དགའ་བའི་ནད་ལ་བཅད་དགོན་
མཚོག་གིས་ཁོ་ཁྲེར་སོང། བུ་རྒྱུད་ན་ནས་ཉིན་བདུན་ལ་དའི་གཙུག་པའི་རྒྱུད་མངའ་གསོ་མ་བྱུབ་
ལ་ར་ཚོས་ཡང་ཡང་གསོལ་བ་བཅད་པ་ཡིན། དེ་ནས་ཉིན་བདུན་པར་མོ་རང་ཉིད་ལའང་ལྷ་འབྲུམ་
བྱུང་བས་རལ་མི་གསོ་ག་མེད་བྱུང།

ལྷ་1པའི་ཚོས་20ཉིན་གྱི་ཞོགས་པའི་དུས་ཚོད་བརྒྱད་དང་ལྗེད་ཀའི་སྟེང་རྒྱབས་མགོན་
ཡི་ཤུས་ར་ཚོའི་བུ་རྒྱུད་ཁྲེར་སོང། བུ་རྒྱུད་ནམ་མཁའ་དྲངས་ནས་ཁོང་དང་མཉམ་དུ་གནས་
པ་ཡིན། རྒྱབས་མགོན་ཡི་ཤུའི་དུང་དུ་མ་སོང་སྟོན་ལ་བུ་རྒྱུད་གིས་སྐྱད་འཇམ་པོས་རང་ཉིད་

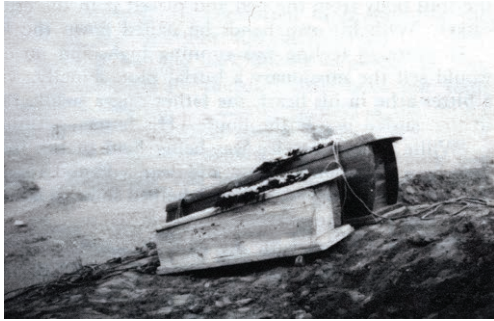
སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དགའ་ཞེས་བཤད་བྱུང་། ཡང་ཡུང་ཙམ་འགོར་རྗེས་ཤུ་རྒྱུད་གིས་སྐྱད་
རྒྱུད་དུས། ཨ་ཡ་ལགས། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་ང་ལ་གཅེས་པས་ང་ལ་སྐྱུག་བསྐྱེལ་ཅི་ཡང་མེད་
ཅེས་ཟེང་། དེ་ནི་ཁོའི་ཚེས་མཐའ་མཚུགས་གི་སྐྱད་ཚུལ་ཞེས་བཤད་ཡོད།

པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་མིག་ལས་མཚིམ་བཞུང་བཞིན་ཤུ་རྒྱུད་ཡོད་ཉ་ནན་གིང་གི་སྤར་སྐྱེས་རྒྱུད་རྒྱུད་
ཞིག་གི་ནང་དུ་བཞག་ནས་ཁ་བརྒྱབ་པ་དང་། རྒྱ་རེ་སི་རང་ཉིད་ཀྱང་གིན་ཏུ་ན་ནའང་མོ་དུར་
འཇུག་ལ་ཞུགས་པ་རེད།

ཡང་གཟའ་འཁོར་གཅིག་འདས་པ་ན། ཟླ་1པའི་ཚེས་27ཉིན་གྱི་ཞོགས་པར། པའོ་ལེ་མེ་དང་
རྒྱ་རེ་སི་གཉིས་གྱིས་མཉམ་དུ་དམ་པའི་གསུང་རབ་བཞུགས་ནས། མཉམ་དུ་ཚེས་མཐའ་མཚུགས་
གི་བརྟེན་དབྱེད་སྤུལ་པ་རེད། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་དོན་དེར་རྗེས་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། མོས་ང་
ལ་མོ་སྐྱོར་དུ་བརྟུག་པ་དང་མོ་ངལ་ཅུང་ཙམ་གསོས་རྗེས། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ང་བསྐྱེལ་བས་
པ་ཡིན་ཞེས་བྲམས། དེ་ནས་མོས་མགོ་ངའི་ཐྱག་པ་གཡས་པར་བཞག འཛིག་རྟེན་སྟེང་ངའི་སྟིང་
ཉེ་བའི་རྒྱུང་མ་ཡང་དེ་ལྟར་ང་དང་བལ་ནས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་དུང་དུ་ལོག་ཅེས་བཤད་ཡོད།

པའོ་ལེ་མེ་ཡིད་སྐྱོན་ལང་རང་གི་སྟིང་ནས་བརྗེ་བའི་རྒྱུང་མའི་སྤར་སྐྱེས་ཁ་བརྒྱབ་པ་དང་ཚབས་
ཅིག་ཁོང་རྒྱུད་ཀྱི་ཚོར་སྣང་དང་རེ་ཐག་ཚད་པའི་ཚོར་བ་འཛིགས་སུ་རྩེད་བཞིག་གིས་ཁོང་མཉམ་
བ་རེད། ཉེན་གཉེས་པའི་སྒྲོ་དོ། རྒྱ་མིའི་ཤོགས་པོ་ཞིག་གིས་སྟོང་སྟོང་གྱི་མཐའ་འཁོར་དུ་ཁོང་
ལ་ས་རྒྱུད་རྒྱུད་ཞིག་སྟུང། ཡིན་ནའང་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་གི་འདས་ཟེན་པའི་རྒྱུང་མ་དང་སྤུ་རྒྱུད་
གཉིས་ལ་དུར་ས་རྟོ་དུས་ས་འཁོར་བས་རྟོ་མ་བུ་ལ། དེ་ནས་ཁོང་གིས་སྤར་སྐྱེས་གཉིས་མཉམ་
དུ་དུར་ས་གཅིག་ལ་སྐྱས་པ་རེད། ཡོད་ཚད་སྟོན་བཏང་བའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་མཁན་དེས་རང་གི་
ཤ་ཉེན་མས་ལ་བྱིས་པའི་འཕྲིན་ཡིག་གི་ནང་དུ་སྐྱབས་དེའི་སྐྱེག་བསྐྱེལ་བརྟེན་ནས་འདི་ལྟར། ཟླ་
1པའི་ཚེས་29ཉིན་ང་རང་རས་གིན་ཏུ་གཅེས་པའི་མི་གཉིས་གྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་རི་ཁོང་གྱི་
དབེན་གནས་འདིར་སྐྱབས་པ་ཡིན། ངའི་སྟིང་ཉེ་བའི་རྒྱུང་མ་དང་སྤུ་རྒྱུད་གཉིས་དུར་ས་གཅིག་
ཏུ་སྐྱས་ཡོད། རས་རང་ཉིད་དགའ་བའི་མི་འདི་ནམས་ཅི་ལ་དཀོན་མཚོག་གི་དུང་དུ་བྱངས་པ་མི་
ཤེས། ཁོང་ཚོས་ནམ་ཡང་བརྗེན་སེམས་དང་བཅས་ཡུལ་འདི་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྟོན་འདོད་པ་ཡིན།
ང་རང་སྐྱུག་བསྐྱེལ་གྱི་རྒྱ་མཚོར་ལུང་བ་དང་ད་ལྟ་ང་རང་གཅིག་སུ་ལུས་སོང་། ལོ་མང་པོ་ཞིག་
ལ་ང་ཚོས་ནམ་ཡང་རོགས་རམ་གནང་བའི་རེ་བ་ཞུས་པ་ཡིན། ང་རང་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱེག་ཏུ་ཡུལ་གཞན་ལ་འགོ་དུས། ངའི་རྒྱུང་མའི་ལས་དོན་ལ་རོགས་བྱེད་མཁན་ཞིག་མངག་
པའི་ཚེད་དུ་ང་ཚོས་རེ་བ་ཞུས་པ་ཡིན། ཡིན་ཡང་རོགས་བྱེད་མཁན་གཅིག་ཀྱང་སྐྱབས་མ་བྱུང་
བས་དཀོན་མཚོག་བྱགས་མ་དབྱེས་པ་ཡིན་ནམ་ཞེས་བཤད་ཡོད།

ལྷ་མོ་མེ་མོ་ལོ་ཉ་འཁ་གཉེས་ཀྱི་ཕུང་རྒྱལ་རྒྱུང་རིང་གི་རི་མགོ་ཞིག་ཏུ་དུང་ལ་སྐྱས།

སྒོ་བས་པ་ཚེན་པོ་འཁ་འཁྲི་ཞིག

པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་བོད་ལྗོངས་མཐོ་སྐང་གི་རྒྱུང་རིང་ཞིག་ནས་ལྷ་མོ་མེ་མོ་ལོ་ཉ་ལྟེང་ལ་འཁྲི་བཞུགས་པ་ཞིན། ཞོང་གི་སྒྲིང་ཉེ་བའི་མི་རྣམས་ཚོ་ལས་འདས་པས་ཡུན་གཏན་ཞེས་པ་ཞོང་ལ་མཚོན་ན་ལྷ་ག་ཏུ་དོན་དངོས་སུ་ལྷུང། ཞོང་གིས་སྐྱེད་ལས་ཀྱང་དུང་བརྩོན་གྱིས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་པ་རེད། ཀྱང་གོ་འཛིན་ཚེ་ཚེ་བའི་ཚབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་བབ་འོག་ཏུ་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་མ་འབྲེལ་ཚང་མ་གནས་དེ་དང་ཁ་བྲལ་ནས་རང་ལུས་དུ་ལོག་དགོས་པ་དང་། འཁ་ཡང་མི་འོང་མི་བྱུང་གྱང་སྲིད་པའི་བདེ་འཕྲིན་འབྱོར་རྗེས། པའོ་ལེ་མེ་མོ་ཡི་སེམས་སུ་བྲེལ་འཚབ་ཚེ་བའི་འདྲ་ཤིས་ཚགས་པ་རེད།

པའོ་ལེ་མེ་བྲེལ་འཚབ་ཚེན་པོ་ལངས་ནས་སྒོ་བས་པ་ལྷུན་པའི་འཁ་འཁྲི་ཞིག་གི་ཚེད་དུ་ག་རྒྱིག་བྱེད་འགོ་བརྩམས་ཤིང་། ཞོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་བོད་ལྗོངས་མཐོ་སྐང་ཡོངས་སུ་བསྐྱབས་ལྷ་ཡིན་ལ། སངས་རྒྱལ་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དགོན་པ་དང་རྒྱལ་ས་ཚེན་མོ་ལྷ་ས་གོང་ཁྲིའ་དུ་སོང་ནས་རྒྱུ་བས་མགོན་ལེ་ལུ་ལྷ་གི་ཀའི་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་རྗེས། ཞོང་ཉིད་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་བརྒྱལ་ཉེ་རྒྱ་གར་དུ་འགོ་བའི་སེམས་ཐག་བཅད།

འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའི་ཚོས་སྒྲེལ་མ་འབྲེལ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ལྷ་ས་རུ་འགོ་བརྩོན་ལྷ་བྱས་ཀྱང་པམ་ཁ་ཉེས་པ་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རྟོགས་པ་རེད། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་སེམས་ཀྱི་འདུན་མ་དེ་འགྲུབ་པར་བརྩོན་པའི་གོ་རིམ་ཞོད་རང་སྒོག་གོར་བ་ཡང་བོས་ཚྱོད། ཡིན་ཡང་ཞོང་ལ་འཕྲིན་སྐྱེད་གང་ཡང་མེད་པ་དང་། དོན་དེའི་ཚེད་དུ་རང་སྒོག་འཚོར་དགོས་ཀྱང་འགྲོད་པ་གཏན་ནས་མེད་པ་རེད། ད་ནི་ཞོང་གིས་འཕྲིན་རྟོན་འདི་ལ་རེ་བ་གང་ཡང་བཅད་སེམས་མེད། བོད་པའི་དད་ལྡན་མང་དུ་འགོ་ཚེད་ཞོང་གིས་རང་སྒོག་ཀྱང་སྒོས་གཏོང་བྱུང་པ་ཡིན།

པའོ་ལེ་མེ་ལ་གྲུམ་ནད་བྱུང་ནས་ལོ་མང་པོ་འགོར་ཡང་ཁོང་གིས་ད་དུང་བེངས་འདིའི་དཀའ་
ཚོགས་ཚེན་པོའི་འགྲུལ་བཞུད་ལ་གྲ་སྒྲིག་བྱས། ཐོག་མར་ཁོང་གིས་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་
རབ་དང་། འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་དཔེ་དེབ་ཁྲི་བདུན་དང་སྟོང་བཞི། དེ་མིན་འཕྲིན་བཟང་གི་ཤོག་
བྱང་ཁྲི་བཞི་བཅས་འགལ་བའི་ཚེད་དུ་གྲང་རང་བཟོད་ཐུབ་པའི་གཡག་47ཉོས། མཐར་ཁོང་གིས་
རང་ཉིད་དང་ལས་ཤོགས་རྣམས་ལ་ལམ་གྲོ་འདང་ངེས་གྲ་སྒྲིག་བྱས། ཁོང་གིས་སྟེ་རྒྱ་45ཤོང་
བའི་རུམ་པ་ཁུག་མ་ལུ་དང་མར་སྟེ་རྒྱ་35ཉོས། སོ་སྟེ་ནང་དུ་གྲ་སྐམ་དང་གིང་ཉོག་སྐམ་པོ།
སྟོ་ཚལ་སྐམ་པོ། ཀ་ར་སྟེ་རྒྱ་གང་བཅས་བཅུག་པ་རེད།

ཆ་རྒྱས་མེད་པའི་ས་ཚད་རམ་སོང་ཕྱོག་ལ་པའོ་ལེ་མེ་ཡང་བསྐྱར་རྒྱུར་མ་དང་བུ་རྒྱུད་གཉིས་ཀྱི་
དུར་ས་རུ་སོང་ནས་ཁོང་གཉིས་དང་གྲུས་མཇལ་ཞུས། ཁོང་གིས་རང་གི་གཙོ་བོ་དང་སྐབས་
མགོན་ལ་སྟོན་ལམ་བཟབ་རྗེས། 1927ལོའི་ཟླ་5པའི་ཚེས་18ཉིན་ལམ་དུ་ཆས་ཤིང་། ཁོང་
དང་མཉམ་དུ་འགྲོ་མཁུག་བོད་པ་གཉིས་དང་རྒྱ་མི་གསུམ་ཡོད། ཁོང་རྣམས་རྟེན་ལ་ཞོན་ནས་ལུབ་
ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པ་ན་སྟོང་སྐོར་རྗེས་ཁོང་ཚོ་དང་ཐག་རྗེ་རིང་ནས་རེ་རིང་དུ་སོང་སྟེ་མཐོང་ལམ་
ནས་ཡལ་བ་རེད། ཉིན་དང་པོར་བོད་ཀྱི་ཁྲིམ་ཚང་ལུ་ཡིས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་
ཐོས།

ཉིན་གཉིས་པར་འགྲུག་སྟོང་རྣམས་རིམ་བཞིན་ཁོང་ཚོའི་མདུན་དུ་ལྷགས་ཤིང་། གཡག་ཁ་
ཤས་ས་བབ་སྟེ་3960ཟེན་པའི་གངས་ཀྱིས་གཡོགས་པའི་ཉག་ག་ཞེག་ནས་ཐང་ཚད་དེ་ལོག་
སོང། དོན་དེ་འདྲ་བྱུང་ཡང་མཚན་མོ་དེར་པའོ་ལེ་མེ་སེམས་དགའ་བའི་རང་གཉིད་དུ་ཡུར། རྒྱ་
མཚན་ནི་ཡང་བོད་ཀྱི་ཁྲིམ་ཚང་དུག་གིས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་རེད།

ཉིན་གཉིས་པའི་ཞོགས་པར་ས་འགལ་ཚེན་པོ་ཞེག་གིས་ཁོང་ཚོ་ཚང་མ་གཉིད་ལས་བསྐྱངས་
པ་དང་། རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱིས་ཀྱང་རྒྱུང་རིང་གི་འགྲུལ་བཞུད་དེ་ལ་རོ་རྒྱལ་བྱེད་པ་དང་འདྲ། དེ་
ནས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་གི་སྲུབ་ལ་མདུན་དུ་བསྐྱོད་པའི་བཀའ་བབས། ཁོང་ཚོ་རྩ་ཐང་ལ་
སྟེ་བས་ནས་གཡག་ལ་རྩ་ཟེ་སྲུབ་ཅུག་པ་དང་ཉིན་འགའ་ལ་ངལ་གསོ་བྱས། གཡག་རྣམས་ལ་
ཤིང་རྒྱས་ནས་ཡང་བསྐྱར་སྟོབས་དང་ལུན་པར་གྱུར། ཤོ་སྐབས་དེ་དང་བསྐྱུན་ནས་པའོ་ལེ་མེ་
ཡིས་རང་གི་པ་མ་གཉིས་ལ་འཕྲིན་ཡིག་འདི་ལྟར་བྲིས་པ་སྟེ། འདི་ནི་ང་རང་རྒྱ་གར་དུ་མ་སྟེ་བས་
གོང་གི་ཚེས་མཇུག་མཐའའི་འཕྲིན་ཡིག་ཡིན་ཀྱང་སྟེད། ད་ལྟའི་བར་དུ་དཀོན་མཚོག་གིས་ངལ་བྱིན་
རྒྱབས་གནད་བྱུང་། ངལ་གྲུམ་ནད་ཡོད་ཀྱང་དཀོན་མཚོག་གིས་ལོ་མཚར་བའི་རོགས་རམ་
གནད་། ང་ཚོའི་འགོར་འགྲུང་ནི་འཚར་གཞི་ལས་བརྒྱལ་བས་ཟམ་ཡང་ཚར་ངེས་ཡིན། ངས་ཉུང་
ཐག་གིས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་ཉེ་མི་ཚང་མར་མ་མཐའ་ཡང་བེངས་གཅིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་
ཐོས་སུ་འཇུག་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་པ་ལོ། །

འཕྲིན་ཡིག་འདི་ནི་1927ལོའི་ཟླ་6པའི་ཚེས་5ཉིན་གྱིས་པ་དང་ཟླ་བ་བརྒྱད་ཀྱི་རྗེས་སུ་ད་གཟོན་པའོ་ལེ་མེ་ཡི་མ་མའི་ལག་ཏུ་འབྱོར་བ་རེད། ཏུས་ཡུན་དེའི་རིང་ལ་པའོ་ལེ་མེ་ཡི་ཤི་གསོན་སུས་ཀྱང་མི་ཤེས། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཁོང་ཉིད་ཀྱང་འཕྲིན་བཟང་སློག་ལ་ཁན་སྡོན་མ་རྣམས་དང་འབྲུ་བར་ཚོལ་ས་འདས་ཟིན་པར་འདོད། དེའི་འཕྲོའི་འགྲུལ་བཞུད་ཁྲོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཚང་མ་ཁོང་གི་མི་སྐར་གྱི་ཉིན་ཐོ་དང་ཁོང་གིས་ཁྱེད་པའི་བར་ཆས་དེ་ཡིས་ཟིན་ཐོར་བཀོད་པ་རེད།

ཆ་རྒྱས་མེད་པའི་འཛིག་ཏེན་དུ་སླེབས་པ།

ཏུས་དེ་ནས་བརྒྱུད་ཁོང་ཚོའི་འགྲུལ་སྐྱོད་མང་ཆེ་བ་ནི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་བོད་རང་སྐྱོད་བརྒྱུད་པ་བའི་ཡིན། རྒྱ་བས་དེར་ས་ཆ་དེད་ག་ས་ཁྲུའི་སྡེ་དུ་མེད་པ་རེད། ཁོང་ཚོ་དཀའ་འཛོལ་ས་དང་བཅས་རྒྱ་གྲུང་ནང་དུ་སྡོད་པའི་སོག་པོ་མི་ལ་བས་ཡོད་སའི་ཐང་ཚོད་བརྒྱུད་རྗེས། ཉིན་ཞིག་ལ་ཁོང་ཚོ་མི་སྐྱེས་གཉིས་ཀྱིས་ཉིན་གང་པོར་འབྲུང་རྒྱུ་ལམ་གང་ཡང་མ་རེག་པས་གཡལ་གསུམ་ཐང་ཚང་དེ་ཤི། པའོ་ལེ་མེ་རྟ་ལ་ཞོན་ནས་མཉུན་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་དུག་སྲུང་གིས་ཁོངས་པའི་རྗེང་དུ་ཞིག་ཏུ་སླེབས་པ་ན། ཁོང་ལ་སྐབ་ལོག་ནས་ཚུད་གཙང་མིན་ལ་ཁ་ཡ་མ་བྱས་པར་ཚུ་འབྲུང་ནས་སྐོས་སོལ་ཐབས་བྱས་པ་རེད།

དེའི་རྗེས་སུ་ཁོང་ཚོ་དཀའ་འཛོལ་ས་ལ་མ་འཛོམས་པར་མ་མཉུང་མཉུན་དུ་བསྐྱོད་པ་དང་། དུག་རླང་གཡལ་ས་ཤིང་ལམ་ཐག་ལེ་བར་400ཡོད་པའི་སྐྱེ་ཐེར་ཐེར་གྱི་ཐང་ཚོད་ཅིག་བརྒྱུད་དགོས། ཡང་རྟ་ཞིག་གྲོ་བྱུར་དུ་འདས་ནང་ལ་ཟུག་པ་ན་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རྟ་དེ་བསྐྱར་མ་འདོད་པར་ཤེད་ལུགས་ཡོད་ཚད་ཀྱིས་ཡར་འཐེན་པ་རེད།

མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་གཡལ་ག་གི་པར་མཐོང་སྲོད་ཡང་བོད་སྲོད་ས་མཐོ་སྐང་གི་འབྲོང་གི་ཉ་ཅང་ཆེ་བའི་གཟུགས་དང་ཉེན་ཁ་རང་བཞིན་ཤེས་མཁན་ཤིན་ཏུ་ཉུང་། འབྲོང་ནི་ཡར་ལངས་ཚོ་གཟུགས་ཀྱི་མཐོ་ཚད་ལ་སླི་གཅིག་དང་ཚོག་བརྒྱུད་ཡོད་ལ། གཟུགས་པའི་ལྗིད་ཚད་སྐྱི་རྒྱ་900ལས་བརྒྱུད་པ་རེད། རོ་མཚར་ལྷན་པའི་རི་དྲགས་འདི་དག་གིས་མི་ཞིག་གསོད་པ་ནི་ལས་སྐྱོ་མོ་ཡིན།

པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་མེ་མང་འབྲུབ་ནས་འབྲོང་ཞིག་བསད་དེ་ལས་གོགས་ཚོར་ཤ་ཟ་རུ་འཇུག་འདོད་པས། ཁོང་གིས་མེ་མང་འབྲུབ་པ་ན་འབྲོང་ལ་མ་འཁེལ་བར་མ་ཟེད། འབྲོང་དེ་ལྗི་རི་རི་ལས་གོགས་ཚོ་ཡོད་སར་རྒྱུགས་འོངས་པ་རེད། དེ་ནས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་ཡང་བསྐྱར་མེ་མང་འི་ནང་དུ་མང་འབྲལ་ནས་གཞིག་བྱས་ཤིང་། གལ་ཏེ་ཐང་ས་འདིར་ཡང་འབྲོང་ལ་མ་འཁེལ་ན་ཁོང་ཚོ་སློག་འཛོར་བའི་ཉེན་ཁར་ཐུག་ཡོད། ཁོང་དང་མཉམ་དུ་ཡོད་པའི་མི་རྣམས་ཤིན་ཏུ་འཛིགས་པ་དང་། རི་དྲགས་ཆེན་པོ་དེ་ཁོང་ཚོ་དང་བར་ཐག་སྤི་50ཡོད་ས་ནས་སར་འགྲུལ་ཏེ་ཤི་བ་རེད།

བདུན་ཕྱག་དུ་མའི་རིང་ལ་པའོ་ལེ་མེ་དང་ལས་གོགས་ཚོ་ལུ་མཐུན་དུ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཐང་ཚོན་
 བརྒྱལ་ཉེ་ལྷ་སའི་ཕྱོགས་སུ་ཕྱིན་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་ལས་བར་དུ་ངོ་ཕྲད་པའི་མི་རེ་རེར་འཕྲིན་
 བཟང་བསྐྱབས།

ལས་གོགས་ཚོ་ཁོང་ཚོར་ཚོལ་མཁན་འབྲོང་གི་གམ་དུ་ལངས་བསྐྱད་ཡོད་པ།

འཆི་བའི་སློང་གི་ཚོགས་འདུ།

ཁོང་ཚོ་བོད་ལྗོངས་ཕྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་མངའ་རིས་ས་ཁུལ་བརྒྱད་ནས་དལ་
 གྱིས་མཐུན་དུ་བསྐྱོད་པ་ན། ཉེ་ལ་ཞེན་མཁན་ཞིག་ཁོང་ཚོའི་རྣམས་སུ་ཡོད་སྟེ་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་
 མཁན་དང་ཁ་བརྟེན་བྱེད་པའི་རེ་བ་བཏོན། ཁོང་གིས་པའོ་ལེ་མེ་ལ་ས་དེ་གའི་མིང་ལ་རྣམས་མ་ཞེས་
 འབོད་པའི་འགོ་དཔོན་གྱིས་ཁོང་ཚོ་རང་གི་མངའ་ཁོངས་སུ་སླེབས་ཡོད་པ་ཤེས་པས་ཁོང་ཚོ་
 གསོད་པར་མི་མངགས་པ་རེད་ཟེར། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་མི་དེས་བཤད་པ་བདེན་པ་ཡིན་པ་ཤེས་
 བས་པུས་མོ་སར་བཅུགས་ཉེ་དཀོན་མཚོག་ལ་གསོལ་བ་ཤུགས་དྲག་གིས་བཏབ།

ཕྱི་ཉིན་ལྗོད། པའོ་ལེ་མེ་ཡིད་རྟོན་རུང་བའི་བོད་མི་གཉིས་དང་མཉམ་དུ་རྣམས་ལ་འཕྲད་དུ་
 ཕྱིན་པ་ན། ཁོ་ཚོས་འཆི་བའི་སློང་གི་ཚོགས་འདུ་ཞིག་བསྐྱུས་པ་ཤེས། འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁན་
 གྱིས་རྒྱལ་བ་ཚང་ལ་སློངས་པའི་འཕྲིན་ཡིག་ཡར་མ་བསྐྱུལ་བར་རྣམས་མས་གཤགས་པ་རེད། ཁོ་
 ཚོས་ལྷ་སའི་སྤོང་གཞུང་ལ་པའོ་ལེ་མེ་ཡི་འགྲུལ་སྐྱོད་འཆར་གཞི་ཤེས་སུ་འཇུག་མི་འདོད་པར་
 མ་ཟད། པའོ་ལེ་མེ་དང་ཁོང་གི་ལས་གོགས་རྣམས་ལྷོག་ནས་གསོད་པར་ཐག་བཅད།

ཡིན་ཡང་དགོན་མཚོག་གིས་ཡོད་ཚད་མ་ཁྱེན་པ་དང་ཁོང་ཚོར་རོགས་རམ་མཛད་པས་ན། རྒྱལ་
བ་ཚང་གིས་ཚོང་བ་ཞིག་གི་ཁ་ནས་པའོ་ལེ་མེ་ལའོར་དང་བཅས་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོས་པ་སྟེ། ཚོང་
བ་དེས་མི་དཀར་ཞིག་རྒྱལ་ས་རུ་ཡོང་བཞིན་འདུག་ཅེས་ཞུས་པས། རྒྱལ་བ་ཚང་གིས་ལྷུང་དུ་
རྒྱུང་མ་ལ་འཕྲིན་ཞིག་སྤྲིངས་ཏེ་མི་དཀར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཡར་གོང་མ་ཚང་ལ་མ་ཞུས་པར་གཤེ་
གཤེ་བཏང་བར་མ་ཟད། གལ་ཏེ་མི་དཀར་ལའོར་དང་བཅས་པར་སྐྱེན་སྐྱོན་ཐོག་ན་ཁོ་ལ་སྟོག་
ཚད་བཅད་ཡོང་ཞེས་གསུངས། དེ་ནས་འཕྲིན་སྐྱེལ་མཁན་ཞིག་གིས་འཕྲིན་ཡིག་ཁྱེད་ནས་ལྷ་
ས་དང་བུལ་བ་ཤིང་། རྒྱལ་ས་དེར་པའོ་ལེ་མེ་ཡང་རང་གི་ལས་གྲོགས་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་ཤོང་ཚོ་
རུ་གཏུག་རྒྱུ་ཆེ་བའི་འགོ་དཔོན་དེར་འཕྲད་དུ་སྟེན།

པའོ་ལེ་མེ་དང་འགྲོ་རོགས་རྣམས་དེར་སྐྱེབས་དུས་མཐའ་ལའོར་གྱི་མི་ཚོས་ཁོར་རྣམས་ལ་
བཏུས་ནས་བསྐྱད་ཅིང་། མི་འགྲུང་བར་མི་དེད་ག་གཞོད་པར་འགྲུབ་པ་ལོ་ཚོས་སྐྱ་མོ་ནས་ཤེས་
ཡོད། དེ་ནས་པའོ་ལེ་མེ་དང་འགྲོ་རོགས་རྣམས་ཀྱང་ཚེན་པོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཁྱིད་པ་དང་། རྒྱུར་མ་
དང་སྐྱུང་དམག་གསུམ་གནས་དེར་ལངས་བསྐྱད་ཡོད་ལ། སྐྱུང་དམག་གསུམ་པོ་རེ་འི་ལག་ཏུ་
རལ་གྱི་རེ་ཐོགས་ཡོད།

ཐོད་པའི་ལག་རོགས་གཉིས་ཀྱིས་མི་དཀར་གནས་དེར་ཁྱིད་ཡོང་བས་འཕྲིན་བཟང་སྟོོག་
མཁན་གྱི་ལག་རོགས་གཉིས་ལ་སྐྱུང་དུ་སྟོག་བྲིམས་བཅད། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་སྟོོག་འཚོར་
སྤྲིད་པ་ཤེས་ཀྱང་ད་དུང་ཐོད་པའི་གྲོགས་པོ་གཉིས་ཀྱི་ཚད་དུ་ལྷུ་བ་སྐུལ་བས་འགོ་དཔོན་དེ་སྐྱུར་
ལས་ལྷག་པར་ཐུགས་ཁྲོས་པ་ཤིང་།

འཕྲིན་སྐྱེལ་མཁན་གྱིས་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་འཕྲིན་ཡིག་ཁྱེད་ཏེ་དགོན་པར་(Shidapen Gon-
pa)སྐྱེབས་དུས། འཛམ་གླིང་གི་པ་རོལ་ཏེ་ཨ་རིལ་ཅིང་ཐོན་ལུལ་དུ་དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་
ཀྱིས་གསོལ་བ་འདེབས་མཁན་ཤར་པ་ཞིག་གཉིད་ལས་བསྐྱུངས། མོ་ལ་བྲེལ་འཆབ་ཆེ་བའི་
ཚོར་སྣང་ཞིག་སྐྱེས་ཏེ་དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་མོ་ལ་དོན་རོམ་ཚར་ཅན་ཞིག་མཐོང་དུ་བཅུག་པ་
ནི། སྐྱེས་པ་སྐོར་ཞིག་ཀྱང་ཚེན་པོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འཛོམས་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། དེ་ནས་མོས་སྐྱེས་པ་ཆ་
མེད་དེ་ཚོར་ཞིབ་ཀྱིས་བཏུས་ནས་ཞལ་གཟིགས་དེས་ཅི་ཞིག་མཚོན་པ་ཤེས་འདོད་པ་ན། མོས་མི་
དཀར་དེ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྟོོག་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་པ་དང་། མོས་སྐྱོན་ཚད་ཚོས་ཚོགས་ནང་
དུ་དེས་བཀའ་བཤད་པ་ཐོས་སྟོང་། ཁོང་ཐོད་ལུལ་དུ་སྟེན་པས། མོས་ཁོང་ལ་དོན་ཅི་ཞིག་གྲུང་བ་
མི་ཤེས་ན་འང་ནམ་རྒྱུན་ཁོང་གི་ཚད་དུ་ཐེངས་མང་པོར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ཤིང་།

གསོལ་བ་འདེབས་མཁན་དེས་འཕྲིན་བཟང་སྟོོག་མཁན་གྱི་མིང་བཟླ་བ་ཞིན་ནའང་། དམ་པའི་
ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་རྒྱད་རྒྱུད་དུས་མོ་ལ། པའོ་ལེ་མེ་ཡི་ཚད་དུ་གསོལ་བ་ཐོབས་དང་། ཁོང་སྟོོག་གི་
ཉེན་ཁར་ཐུག་ཡོད་ཅེས་གསུངས་པས། མོས་སྐྱུང་དུ་རྒྱད་ཚེན་པོས་དགོན་མཚོག་ལ་ལུ་བ་སྐུལ་

ནས། རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་དོན་ངན་པ་དེ་བཀག་ནས་པའོ་མེ་དང་ཁོང་གི་ལག་རོགས་རྣམས་
སྐྱོབ་པར་གསོལ་བ་ཤུགས་དྲག་གིས་བཏབ།

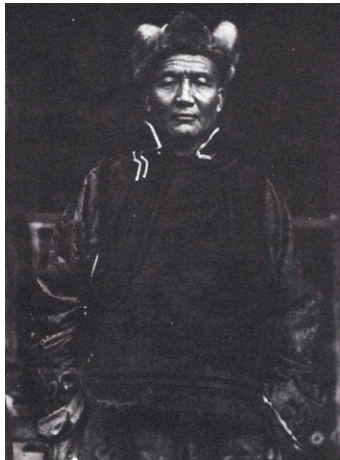
འཛམ་གླིང་གི་ཡང་རྩེ་རུ་པའོ་མེ་མེ་ཡི་རྒྱལ་གཏམ་ཐིམ་སློག་པ་དང་། རྣམ་མས་ཁོང་གི་ཉེས་
ཚད་བརྒྱགས་ཏེ། མི་འདི་གསུམ་པོའི་མགོ་ཚོད་ཅིག་ཅེས་བཀའ་བབས།

ཐོག་མར་ལག་རོགས་གཉིས་བསད་ནས་རྗེས་སུ་མི་དཀར་དེ་གསོད་དགོས་ཞེས་བཀའ་བབས་
པས། རྒྱང་དམག་གསུམ་པོ་ཐག་པས་བསྐྱམས་ཡོད་པའི་བཙོན་མའི་གམ་དུ་སོང་ནས་གི་ཐུང་སྟེ་
ཁོང་ཚོའི་མགོ་གཅོད་པར་བརྒྱམས་པ་ལ། ལྷ་སའི་འཕྲིན་སྐྱེལ་མཁའ་དེ་ཏག་ཏག་སྐྱབས་པ་རེད།

འཕྲིན་སྐྱེལ་མཁའ་གུར་གྱི་ནང་དུ་རྒྱགས་ཡོད་སྟེ་རྒྱབ་ཁུག་ལས་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་སྐྱབས་ནས་
འགོ་དཔོན་ལ་སྐྱད། དེ་ནས་རྣམ་མས་དཔལ་མོར་འཕྲིན་ཡིག་ཁ་སྐྱེས་ནས་བཀྲའ་པ་ལ། གུར་
ནང་གི་མི་ཚང་མ་ཁུ་སིམ་པོར་བསྐྱད། པའོ་མེ་ཡིས་འགོ་དཔོན་དེས་འཕྲིན་ཡིག་སློག་རྣམས་
གཤོང་གི་ངར་ལྡེལ་ལས་ནས་རིམ་བཞིན་ངོ་མཚར་བར་གྱུར་པ་མཐོང་། འཕྲིན་ཡིག་བཀྲའ་པ་ཚར་
བའི་བར་དུ་ཁོང་གིས་གང་ལུས་ཀྱིས་རང་གི་ལག་འོག་ཚོའི་མདུན་དུ་སེམས་སྟོང་ལ་བབས་པའི་
རྣམ་པ་བརྟན།

ཁོང་ལ་མཚོན་ན་དེ་ཞི་དངོས་གནས་ཁ་སྐྱེངས་དགོས་པའི་དུས་ཤིག་ཡིན་ཏེ། གལ་སྲིད་ཁོང་
གིས་དམག་མི་ཚོར་བཀའ་ལྟར་མི་དེ་རྣམས་ལ་སློག་སྲིམས་ལག་བརྟུང་བྱེད་དུ་བརྟུག་ན་ཁོང་
རང་ཉིད་གྱི་སློག་ཡང་འཚོར་དེས་ཡིན། ཡང་གལ་ཏེ་ཁོང་གིས་གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་བརྒྱབས་ན་
དངོས་གནས་ངོ་ཚོ་དགོས་པ་ཞིག་རེད།

ཁོང་གིས་ཁ་སྐྱེངས་པ་ནི་འཚིབ་ལས་ལེགས་པར་སྐྱམ་ནས་རྣམ་གཤམས་རྩུབ་མོས་དམག་
མི་ཚོར། མི་དཀར་དེ་དང་ཁོའི་ལག་རོགས་གཉིས་པོ་འགོ་རུ་རྒྱགས་དང་། སློག་སྲིམས་གཅོད་
མི་དགོས་ཞེས་བཀའ་བབས།

པའོ་ལེ་མེ་དང་ཁོང་གི་ལག་རོགས་ཚོ་གསོད་འདོད་པའི་འགོ་དཔོན་རྣམས་ལ།

ཡང་མ་མེད་ཐོན་ནས་ཁོང་ཚོའི་ཚེད་དུ་སྒྲོན་ལམ་འདེབས་བཞིན་པའི་སྲུང་མེད་དེས་དགོན་མཚོག་གིས་རང་གི་གསོལ་འདེབས་ལ་གསལ་བ་ཤིང་། ལྷ་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་པའོ་ལེ་མེ་ལ་སྲུང་མེད་དེའི་འཕྲིན་ཡིག་འབྲོར་ཞིང་། འཕྲིན་ཡིག་གི་ནང་དུ་དོན་གང་ཞིག་བརྒྱུད་པ་གསལ་བོར་བརྗོད་པ་དང་། མོས་རང་གིས་མཐོང་བའི་ཞལ་ག་ཟིགས་དོམ་ཚར་ཅན་དེ་བརྗོད་པར་མ་ཟད། ལུང་ནང་གི་མི་ཚོའི་འདུག་གཤམ་ཡང་གསལ་བོར་བརྗོད། གཞན་ཡང་རྣམས་དེར་མི་རེས་ལུང་བ་གང་འདྲ་ཞིག་གྱོན་ཡོད་པའི་སྐོར་ཡང་གྲིས་ཡོད་པས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས། གཤམ་ཉེ་བར་རྒྱག་མཁན་ཞིག་ཡུལ་དངོས་སུ་ཡོད་ཀྱང་རྣམས་དེའི་གནས་ཚུལ་དེ་འདྲ་གསལ་བོ་ཞིག་བརྗོད་ཐབས་མེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཕྱིར་འགོ་དཔོན་ལྷ་འགའ་པའི་མི་གསུམ་བོས་བརྗོད་བཅུགས་འབུལ་བཞིན་སྐར་ས་དུ་སྒྲེབས་པ་དང་། དགོན་མཚོག་གིས་དོམ་ཚར་ལྡན་པའི་རང་ཁོང་རྣམས་ཀྱི་སློབ་བརྒྱུབས་བ་གསལ་བོར་ཉོགས།

ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱིམ་དུ་བསྐྱོད་པ།

སློབ་ལས་ཐར་བའི་དོན་དེའི་རྗེས་སུ་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་ཁོང་ཚོ་འཁོར་དང་བཅས་པ་བདེ་སྲུག་རང་ལྷ་ས་དུ་སྒྲེབ་དཀའ་བ་གཞི་ནས་ཉོགས་པ་རེད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ལག་རོགས་ཚོ་རྣམས་ཡོད་སའི་

ལམ་ནས་ཕྱིར་ལམ་མདོ་རྩེ་ལོག་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་དང་། རང་ཉིད་ནི་ལྷ་ས་གོང་ཁྲིམ་དུ་འགོ་བའི་
འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཐོག་མར་འགྱུར་འདོད་པ་རེད།

དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་རྒྱའི་ནང་དུ་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་ཉིད་འགོ་འདོད་པའི་དམིགས་སུ་སྐྱབས་ཡོད་
མེད་གསལ་པོར་མ་བཟོན་ལ། ཁོང་གིས་རྒྱུན་དུ། རས་དེའི་སྐོར་གླེང་མི་འདོད་དེ། གལ་ཏེ་གླེང་
ཚེ་རས་ལམ་ཁྲིད་ལ་དགའ་ལས་བཟོས་པ་ཡིན་ཞེས་བཟོན།

པའོ་ལེ་མེ་རང་གི་ལག་རོགས་ཚོ་དང་ཁ་བྲལ་རྗེས་རང་ཉིད་གནས་མཇུག་པ་ཞིག་ཏུ་བརྟུན་
ནས་མི་རྣམས་འགོ་སའི་ལམ་སྟོན་ཞིག་བརྒྱུད་དེ་ལྷ་ས་གོང་ཁྲིམ་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་པ་རེད།

འོད་ལྗོངས་དང་ཁ་བྲལ་རྗེས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་གི་མ་ལ་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་བརྒྱུར་བ་
དང་། འཕྲིན་ཡིག་དེའི་ནང་དུ་ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ལྷ་ས་གོང་ཁྲིམ་དང་བར་བྲག་ལེ་བར་24ལས་
མེད་ཅེས་བཟོན་ཡོད། ཡང་ཁོང་ཚོ་ལས་མ་འདས་སྐོར་ལ་ཁོང་གིས་རང་གི་དུ་མོ་མིང་ཡིས་ལ།
ང་ལངས་འདུག་སར་མོ་བྱང་གི་ཚེ་མོ་ནས་གསེར་མདོག་གི་འོད་འཕྲོ་བ་མཐོང་ཐུབ་ཅེས་བྲིས་
ཡོད་པར་མ་ཟད། ལྷ་སའི་ཚེ་མོ་བྱང་པོ་ཏུ་ལའི་བར་ཞིག་དང་སྐྱོན་ཤོག་ཅིག་ཀྱང་བརྒྱུར་ཡོད།

པའོ་ལེ་མེ་རྒྱང་ཐག་རིང་བའི་འགྲུལ་བཞུད་དེར་མ་ལྷག་ས་སྐོར་ལ་གཟབ་ཀན་སྐོར་འཕྲིན་
བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་བྱུང་བར་ཅན་པ་ཚང་ཞིག་གྲུག་གི་བྱས་པ་དང་། ཁོང་གིས་དེའི་དོན་སྙུ་རྒྱུ་ལ་
བ་ཚང་ལ་འགྲུལ་འདོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ཁོང་གི་རྩེ་ལོག་དུས་རྒྱ་ཆ་དེ་ཉིད་རྒྱ་མ་གྲུང་། རྩོན་འགྲོན་
པ་འདིས་ཁོང་གི་ཚེས་མཇུག་མཐའི་ཉིན་ཐོ་ནང་དུ། འགྲུལ་བཞུད་འདིའི་ནང་ཚེས་སྐོར་བཟོན་པའི་
སྐོར་ནི་གསར་བ་ཡིན་ལ། རས་འཕྲིན་བཟང་གཞན་གྱིས་བརྒྱུགས་མ་ཚོར་བའི་ཡུལ་དུ་བརྒྱུགས་
པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་པས་ཚོག་ཅེས་བཤོད་ཡོད།

མཐའ་མའི་དུས།

པའོ་ལེ་མེ་ལ་དགའ་ལྷག་གི་འགྲུལ་བཞུད་འདི་ནས་ངལ་གསོ་ཐོབ་རྗེས། ལོ་47ཡོན་པ་
ཁོང་གིས་དགོན་མཚོག་གི་དགོངས་པ་ཅི་ཞིག་ཡིན་པའི་སྐོར་ལ་བསམ་བློ་བཏང་། ཁོང་གི་ལུས་
སྐྱོབས་ཤིང་བཞིན་ཉམས་ནའང་ཤོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བརྒྱུག་རྒྱ་ལོ་ཁོང་གི་རེ་བ་ཉག་གཅིག་
ཡིན། སྤར་ཀྱང་གོ་རྩེ་ལོག་རྗེས་པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་མིང་ལ་རྩ་ཐི་ཞེས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་
ཞིག་རོལ་ས་པ་དང་། རྒྱབས་དེར་རྩ་ཐི་ཡིས་རྒྱ་རྒྱུད་སྐོར་བཞིན་ཡོད། 1928ལོར་ཁོང་གཉིས་
གཉེན་བརྒྱུགས་ཤིང་བདུན་ཡག་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་ཁོང་བཟང་མི་གཉིས་སྐོར་སྐོར་དུ་གནས་སྐྱོད།

སྤར་སྐོར་གྱི་ཚོས་ཚོགས་སུ་མཐུན་དུ་དར་རྒྱས་སུ་སྤྱིན། 1929ལོའི་ལོ་ལྷའི་འབྲུངས་རྒྱུ་དེའི་
མོར་མི་བཞི་ཡིས་ཁྲུས་གསོལ་བྱངས་པ་དང་། ལོ་གཉིས་པའི་རྒྱ་3པར་དང་ལྷན་མི་24ཡིས་
ཁྲུས་གསོལ་བྱངས་པ་རེད།

ཡིན་ནའང་ལོ་ངོ་བོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མར་སྐྱུག་ལྷངས་པས་པའོ་ལེ་མེ་ཡི་ལུས་པོར་གནོད་པ་ཆེན་པོ་
 བཟོས་ནས། 1930ལོར་ཁོང་གི་སྤྱི་དུང་ཡང་བསྐྱར་ན་ཞིང་། ཁོང་གི་གནས་ཚུལ་ཉ་ཅང་ཇོ་
 དག་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་སྤོང་སྐོར་རྫོང་གི་དད་ལྡན་ཚོས་སེམས་གཉིང་ནས་ཁོང་ཚོའི་བདག་
 སྤོང་བའི་ཆེད་དུ་སྒྲོན་ལམ་བཏབ་པས་དཀོན་མཆོག་གིས་ཡང་བསྐྱར་ཁོང་གི་ཆོ་སྲོག་བསྐྱབས་
 པ་རེད། པའོ་ལེ་མེ་ཡི་གཟུགས་པོ་བདེ་ལ་བབས་རྗེས་ཁོང་བཟའ་མི་གང་པོ་ཀྱང་གོ་དང་ཁ་བུལ་
 བས་རང་གི་ལ་ལུལ་ཨ་རི་ལ་སོང་ནས་ངལ་གསོ་བྱས། རོ་མཚར་བ་ཞིག་ལ་ལོ་གསུམ་འགོར་
 རྗེས་ཁོང་ཚོ་ཡང་བསྐྱར་བོད་ལུལ་དུ་ལོག་ནས་དཀོན་མཆོག་གིས་བཅོལ་བའི་ལས་དོན་སྐྱབ་
 འགོ་བརྩམས་པ་རེད།

ལོ་ལགའ་འགོར་རྗེས་ཀྱི་1943ལོར་རུ་ཐི་ལའང་སྤྱི་དུང་བྱུང་བ་དང་། པའོ་ལེ་མེ་ཡིས་རང་
 གི་ཚུང་མ་དང་བྱེས་པ་རྣམས་སྲིབ་ཨ་རི་ལ་ལོག་ཏུ་འཇུག་དགོས་བསམས་ནའང་། ལོ་དྲུག་
 ཉུང་ལྷག་ཡིན་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་དབང་ངར་ཅན་ཁོང་གི་རང་གི་ལས་དོན་སྐྱེལ་སར་ཁ་
 མ་བུལ་བ་རེད།

1948ལོའི་དབྱར་དུས་སུ། ལོ་78ལོན་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཚོའི་སྒོན་བྱོན་མི་སྣ་ཞིན་
 པའོ་སེན་ལྷེ་ལམ་སྤོང་སྐོར་རྫོང་དུ་ཡོང་ནས་བསྐྱར་དར་ཚོགས་འདུ་རབས་དང་རིམ་པ་བསྐྱས་པ་
 དང་། མི་རྣམས་ལ་དམ་པའི་གྲུགས་ཉིད་ལས་སེམས་འགུལ་ཆེན་པོ་བྲིབས་ནས་མི་མང་པོས་
 རྒྱུབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས། དམ་པའི་གྲུགས་ཉིད་མེབས་པས་གྲོང་རྒལ་ནང་དད་ལྡན་
 མང་དུ་སྐྱེན་ཅིང་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་མི་གྲངས་མི་250ལ་སླེབས་པ་རེད། མང་ཆེ་བ་རྒྱ་རིགས་ཡིན་
 ཡང་སེམས་ནས་དད་པ་བྱེད་འདོད་པའི་བོད་མི་ཡང་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཡིད།

སྤོང་སྐོར་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་བོད་པའི་དད་ལྡན་ཚོ།

1949ལོ་ནི་གྲུང་ཁུན་ཏང་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་དབང་དུ་བསྐྱར་བའི་ལོ་ཡིན་པས། གྲུང་གོ་གསར་བས་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ལ་དགའ་བསུ་མི་བྱེད་པ་ནི་སྐྱ་མི་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན། ལོ་དེའི་ལྷ་4པར་བའོ་ལོ་མེ་ཡིས་འཕྲིན་བཟང་སློབ་པའི་ཆེས་མཐུག་མཐའི་འགྲུལ་སློབ་འགོ་བརྩམས་ཤིང་། ཁོང་ཉིད་ལོ་ན་ཆུན་པའི་བོད་ཀྱི་གནས་མཇལ་བ་ཞིག་དང་སྤང་བ་ན་དེར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་པ་རེད། ཆུན་པ་དེས་ནན་ཏན་གྱིས་འཕྲིན་བཟང་ལ་མཉན་རྗེས་སློབ་དུ་མགོ་བོ་གཡུག་བཞིན། རས་ཁྱོད་གྱིས་ཅི་ཞིག་སྐྱ་བ་ཉ་མི་གོ་སྟེ། རའི་སེམས་སུན་ནག་གི་ནང་དུ་ལྷུང་ཡོད། གལ་ཏེ་ང་ལོ་ན་གཞོན་དུས་སུ་མི་ཞིག་གིས་འདིའི་སྐོར་སྐྱས་པ་ཡིན་ན་ངས་ཉ་གོ་ཡང་སྲིད། ཡིན་ནའང་དུང་ང་རང་ལོ་ན་ཆུས་པས་ཁྱོད་གྱིས་སྐྱས་ཀྱང་ཕན་མི་ཐོགས་ཞེས་བཤད།

གནས་མཇལ་བས་དེ་ལྟར་བཤད་པས་བའོ་ལོ་མེ་སེམས་ཤིན་ཏུ་སྐྱུག་པར་གྱུར། ཁོང་ལ་མཚོན་ན་ཆུན་པ་དེའི་སྐྱད་ཆ་ཡིས་བོད་པ་ཚང་མའི་གནས་ཚུལ་མཚོན་ཡོད། གལ་ཏེ་སྐྱོན་མ་ནས་དཀོན་མཚོག་གི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་དེ་ལས་མང་པོ་བོད་ཡུལ་དུ་འོངས་ནས་དཀོན་མཚོག་གི་བྱམས་སྟེང་རྗེ་བསྐྱབས་ན་ཅི་མ་རུང་།

གྲུང་གོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྣམ་པ་གསར་བའི་འོག་ཏུ་རང་ཉིད་དགའ་བའི་གནས་སུ་ཡུན་རིང་འདུག་མི་ཐུབ་པ་ཤེས་རྗེས། དཔལ་རར་ལྟན་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་བའོ་ལོ་མེ་ཁོང་ཉིད་ཕྱིར་པ་ཡུལ་དུ་ལོག་པ་དང་དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་དད་ལྡན་པའི་ཚོགས་པ་དང་། ཁོང་གི་འདས་ཟིན་པའི་ལོ་རྒྱུ་41རིང་སློབ་དཀར་བའི་ངང་ཞབས་ཏེ་གཞོན་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མཁན་བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་བསྐྱར་དགོས་ལྟར་བ་རེད།

བོད་ཡུལ་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆེན་མོས་ཀྱི་གས་སུ་ཚུད་པ་ཁོང་གི་ལས་དོན་མཐུག་རྗེས་ཤིང་། 1956ལོའི་ལྷ་12པར་བའོ་ལོ་མེ་ཚོ་ལས་འདས་པ་དང་དགུང་ལོ་75ཡིན།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30པ།

ཁམས་ཕྱོགས།

བྲག་ཕྱག་ནང་དུ་ལོ་ངོ་18ལ་བསྐྱེད་པའི་བོད་པའི་རི་ཁྲོད་པ་ཞིག་གིས་
སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ།

རྒྱུ་རིང་གི་འབའ་ཐང་རྫོང་དུ་1922ལོར་སི་ཏུ་ལུ་བྱོན་གསོད་བྱས་རྗེས་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་
མཁན་ཚོས་བོད་པའི་རི་ཁྲོད་པ་ཞིག་གིས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་པ་བྱས་པ་མཐོང་བས་ཤིན་
ཏུ་དགའ་བར་གྱུར། ཡིན་ནའང་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་ནི་རྒྱར་བཞེན་རྒྱུ་ཉ་ཅང་དཀའ་
བ་ཞིག་ཡིན། མི་དེས་ལོ་ན་གཞོན་དུས་མི་ཞིག་བསམ་དཔལ་ཅན་ལ་དང་རང་ཉིད་རྩོག་ཅན་དུ་འདོད་
ཅིང། ཁོ་བོད་ལྗོངས་དང་རྒྱ་གར་གྱི་སངས་རྒྱལ་ཚོས་ལུགས་ཤིན་ཏུ་དར་སའི་གནས་མཚོན་ཏུ་
བསྐྱོད་ནས་རང་གི་རྣམ་ཤེས་ཀྱི་ཚེད་དུ་བདེ་བ་བཅུ་ལ། བྲག་ཕྱག་ནང་དུ་ལོ་18ལ་འཚོ་བ་རོལ་
རྗེས་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཁན་ཚོས་ཁོའི་སེམས་བརྒྱུགས་པས། ཁོང་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་
རྣམས་ཁོ་དེ་ཚོའི་རྗེས་སུ་འབྲངས། མི་དེས་སེམས་གཉིང་ནས་རང་གི་ཚོ་རྒོག་སྐབས་མགོན་

ཡི་ཤུར་བཅོལ་བ་རེད། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་གྱིས། ཁོས་འབའ་ཐང་རྫོང་གི་བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་
 སློབས་པ་དང་བཅས་དགོན་མཚོག་དང་ཁོང་གི་སྲས་སྐབས་མགོན་ཡི་ཤུའི་སྐོར་བསྒྲགས་པར་མ་
 ཟད། ཁོས་བསྟོད་སྲུ་དང་དེའི་དབྱངས་ཏྲ་ཡར་བསྐབ་པ་རེད། རིན་ཐང་གཞུལ་དུ་མིང་པའི་འཕྲིན་
 བཟང་གི་ས་བོན་ནི་ཁོའི་སེམས་ནང་དུ་ལྷུ་གུ་བཞིན་འབྲས་ཤིང་། ཁོ་རང་གིས་དད་བ་བྱས་པར་
 མ་ཟད་མ་འོངས་པར་ལྷ་གི་ཀའི་བདེན་ལུགས་བསྒྲག་རྒྱའི་དམ་བཅའ་བཞག། ཁོས་འབའ་ཐང་
 རྫོང་གི་སྲང་ལམ་དུ་བོད་པ་ཚོར་བདེན་དཔང་བྱས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30ཡི་འགོ་ལ། རྒྱ་བྲང་གི་ཚོས་ཚོགས་ནང་གི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་
 ཚོའི་བྱིས་པ་ཚོ་དང་ཁོ་རྣམས་ལ་བདག་སྦྱོང་བྱེད་མཁན་བོད་མོ།

དགོན་མཚོག་གི་རྒྱལ་སྲིད་ནི་བོད་ལྗོངས་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་དུ་དར་རྒྱས་སུ་བྱིན།
 དཀའ་ངལ་མང་པོར་ཐང་ཀྱང་ལུ་མཐུང་དུ་མཐུན་བསྟོད་བྱེད་བྱེད་པ་བྱུང་། འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་
 མཁན་ཡང་ཡང་བརྗེས་པས་ལས་དོན་ལ་བཀག་འགོག་ཚེན་པོ་བཟོས་ཤིང་། མི་མང་པོས་ལོ་
 འགའ་རེ་བེད་སྲུད་དེ་ཨ་མདོ་སྐད་སྐད་སེམས་ཕྱིར་རང་གི་ཡ་ལུལ་དུ་ལོག་པ་རེད། ཁོངས་མི་
 གསར་བ་ལུལ་དེར་ཡོང་ནའང་མི་མང་ཆེན་པོ་དེ་ལས་ཚོགས་རྒྱུད་པའི་རྒྱ་མི་ལ་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་
 པའི་ལས་དོན་ནང་དུ་ཞུགས་པ་རེད།

ཡིད་མས་པ་དང་ཁེར་རྒྱུད་མི་བཟོད་པ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁན་ཚོ་བོད་ལྗོངས་དང་ཁ་འབྲལ་
 པའི་རྒྱ་མཚན་གཙོ་བོ་ཡིན། ཨ་མདོ་རྒྱུ་ཚོ་བ་རོལ་བྱེད་པའི་དཔའ་རར་ལྷན་པའི་མི་དེ་རིགས་

གྱིས་ཞབས་ཏོག་ཁོད་ལྱུབ་འབྲས་གཡུར་དུ་ཟ་བ་སྒྲངས་ཡོད། འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཞིག་
ཡོད་ལ། ཁོང་དང་ཁོང་གི་ཚུངས་གཉིས་ཀ་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། ཁོང་གཉིས་གཞིས་ཚགས་ས་ནི་ཀན་
སུའུ་ཞིང་ཚེན་གྱི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཡིན། 1932ལོར་ཁོང་ཚོ་བོད་སྤོངས་དང་ཉེབའི་སི་ཁོན་ཞིང་ཚེན་རྫོང་
བརྗོད་གི་ས་གནས་རྒྱལ་པོའི་དུང་དུ་གདན་དྲངས་པ་ལ། ཁོང་ཚོས་དེ་ནི་དགོང་མཚོག་གི་རྒྱལ་
མིན་གནས་དེར་རྒྱ་བསྐྱེད་པའི་གོ་སྐབས་བཟང་པོ་ཞིག་ཡིན་སྟེ་སྟེ་མ་ནས། ཁོང་ཚོས་རང་གི་ལས་
གོགས་སུ་མིན་ཉན་རི་བོའི་ཕར་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱེད་ཡོད་པའི་ཉམས་མེད་སྤྱོད་སུམ་ཚོགས་པ་ལྟར་
པའི་ཨེ་ཁུ་མིར་བཟའ་མི་གང་པོ་གདན་འདྲེན་ཞུས། ཁོང་ཚོའི་སྟེན་ལྷན་དུ་འདི་ལྟར། ར་ཚོའི་
རྒྱ་གུར་དང་ཟས་རིགས། སློ་སྐྱུལ་ལྱུབ་པའི་ཅ་ལག་ཚང་མ་གཡུག་12ལ་བཀལ་ཞིང་། ར་ཚོ་
མི་11ཏུ་ལ་ཞོན་ནས་བདུན་ཕྲག་གསུམ་གྱི་འགྲུལ་སློབ་འགོ་བརྩམས། ར་ཚོ་རི་མཐོན་པོ་དང་རི་
སྐྱོང་། གཙང་པོ། མཐོ་ས། ཐང་བདེ། བ་འདམ་སོགས་བརྒྱལ་རྗེས་མཐར་ཐུག་བརྗོད་སྤྱི་བས།
འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཚུངས་མ་བཞེད་པའི་ཚར་བ་དང་། མི་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མས་བོད་སྤྱོད་བྱང་ཚུབ་པ་
བཤད་ཤིས་པའི་ཨེ་ཁུ་མིར་གྱི་ཁ་ནས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་རེད། བད་པ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མར་སྒྲུབ་
བཅོས་བྱས་ཤིང་རྒྱལ་པོར་ཡང་སྒྲུབ་བཅོས་ཀྱི་རོགས་རམ་ཐོབ། འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་གྱིས་
གཤགས་བཅོས་ཐེངས་སུ་མ་ཅུ་བྱས། ཐེངས་འདིའི་འཚམས་ལུ་ཡི་མཇུག་འབྲས་ནི་རྩ་བ་ལྟུང་གྱི་
ས་གནས་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་མོ་གཉིས་གྱིས་འཕྲིན་བཟང་ས་ཚོགས་བརྒྱན་ཚེད་ཨེ་ཁུ་མིར་ལ་ས་
ཞིག་གནང་བ་དང་ཚུལ་ནི་ཁོ་ཚོ་རང་གིས་སློབ་དགོས་ཟེད། རྒྱལ་མོས་ད་དུང་ཨེ་ཁུ་མིར་ལ་བོད་
ཡིག་གི་ཞལ་ཚད་གསར་པའི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅིག་བསྐྱར་ས་ཞེས་བཞོད་ཡོད།

ཞིན་པའོ་སིན་སྒེ། (Will Simpson)

1932ལོར་རྒྱ་གར་གསོད་ཐེབས་པའི་ཞིན་པའོ་སིན་སྒེ།

ཞིན་པའོ་སིན་སྒེ་ལི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱུ་གཤམ་མེད་ཕྱོད་པ་ཞིན་པའོ་སིན་སྒེ་ལེམ་གྱི་ཏུ་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་ཞི་བོད་པ་ཚོའི་ཁྲོད་དུ་ན་ར་སོན་པ་ཡིན། ཁོང་ཞི་རྒྱ་རིགས་དང་ཁ་ཆེ། བོད་པ་བཅས་གྱི་ཤེས་རིག་ཡན་ཚུན་འགལ་བུ་ཡོད་ལ་གཏན་འཇགས་མེད་པའི་ས་ཁུལ་ཞིག་ཏུ་འཚོ་ཞིང་། དཀའ་ཚེགས་ཆེ་བ་ཞི་ཁོང་གིས་ཉམས་སུ་བྱུངས་པའི་འཚོ་བ་འབའ་ཞིག་ཡིན།

ཞིན་པའོ་སིན་སྒེ་ལི་འཕྲིན་དུས་ནས་ཆག་རྒྱ་མང་པོར་བྱད་པ་སྟེ། རྒྱ་ནང་ལ་རང་གི་ལུ་མོ་ཆེ་ལས་འདས་ཤིང་རྗེས་སུ་སྤྲིང་ཉེ་པའི་མ་ཡང་འདས་སོང་། ཁོང་ཉིད་སྤོ་བ་གྲུ་འགྲིམ་དུ་ཨ་རི་ལ་ཕྱིན་རྗེས་ཡང་བསྐྱར་བོད་ལྗོངས་སུ་ལོག་པའི་རེ་བ་བཅངས། ཁོང་གིས་བོད་ཀྱི་པ་རྒྱན་འགའ་བཤད་ཤེས་པས་བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་འཚོ་བ་རོལ་ན་ཁོང་ལྟོད་ལ་འབབ་ཐུབ་པ་རེད།

ཞིན་པའོ་སིན་སྒེ་ཡིས་གལ་ཏེ་རང་ཉིད་དཀོན་མཚོག་གི་ཞལ་འབོད་ལ་སློ་དཀར་འདོད་ན་གཉེན་རྒྱིག་མི་རུང་བར་འདོད། ཁོང་ལ་ནང་བསྟན་སྐྱེ་མའི་བཀའ་བསྟེན་ཐོབ་པས་ཁོང་གིས་སྐྱེ་བྲང་ནས་ས་སྐྱེས་ཚོག་པ་རེད། ཁོང་ཉིད་ཐེངས་མང་པོར་རྟེན་གཞི་དེ་དང་ཁ་བྲལ་ནས་མཐའ་འཛོལ་གྱི་ཡུལ་རྣམས་ལ་སོང་ནས། རང་ཉིད་ཐེངས་པའི་མི་རེ་རེ་དཀོན་མཚོག་གི་ཐར་པའི་འཕྲིན་བཟང་བརྗོད། ལུས་ཐང་གིན་ཏུ་ཚད་པའི་འགྲུལ་བཞུད་ཅིག་གི་རྗེས་སུ་ཞིན་པའོ་སིན་སྒེ་ཡིས་འདི་ལྟར། ཚོད་བཏག་དང་ཁེར་རྒྱུ་གི་སུན་སྦང་། སེམས་སྦྱུག་རལ་དུབ། སྦྱག་བསྐྱེལ། འགྲུལ་

བཞུད་རིང་མོ་ཁོད་ཀྱི་གྲང་རང་དང་དགའ་ཚེགས། ལུན་ནག་དང་སློ་ཕམ། ད་དུང་ཁྱིམ་མི་ནམས་
འདས་པའི་སྐྱུག་བསྐྱེལ། སྐྱུ་བྱིད། ཚོད་བགམ་བཅས་ཐམས་ཅད་ནི་དགའ་འོས་པའི་འཕྲིན་
བཟང་ལ་བདེན་དཔང་བྱས་པ་ལས་ཐོན་པའི་གཟི་བུ་ཚེད་དང་དགའ་སློང་དང་བསྐྱར་ཐབས་མེད་
ཅེས་བཞོད་ཡོད།

ཞིན་པའོ་སིན་སྡེ་དང་འབྲུ་བར་ཡངས་གིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་སྐྱ་གི་ཀ་པ་
ནི་གིན་ཏུ་ཉུང། ལྷ་12ཀྱི་རིང་ལ་ཁོང་ཉིད་ཏུ་ལ་ཞོན་ནས་ལེ་བར་6100ཡི་ལམ་དུ་བསྐྱོད་
པ་དང། འབྲོག་པ་ཁྱི་ཁྱི་འབུམ་འབུམ་ཞེས་ཨ་རི་པ་དེ་ལ་དགའ་བར་གྲུར་བས། ལོ་རེའི་
དབྱར་དུས་སུ། ས་དེགའི་མི་ཚོས་ཞིན་པའོ་སིན་སྡེ་ཡི་གཡག་ཁྲུ་གྲུ་བྱང་ནས་ལམ་ལ་ཚས་ཏེ།
ལྷ་འགའི་རིང་ལ་སྡེ་རོལ་དང་འབྲེལ་བ་ཚད་པ་དང། ཁོང་ཚོ་བོད་ལྗོངས་གར་བྱང་རྒྱུད་ཀྱི་མི་
ཡིས་འབྲེལ་བ་བཅུགས་ཚུང་མེད་པ་དང་མི་སྡེ་བས་ཚུང་མཁའ་མེད་པ། ཐ་ན་མི་གཞན་གྱིས་མི་
གཉེས་པའི་ཚོང་དག་གི་ཁོད་དུ་འགྲོ་བ་མཐོང་ཡོང། ཐེངས་རེར་ཁོང་གྱི་ར་ཡོང་དུས་ས་ཁྲ་སྟེང་
གི་དགར་ཐིག་འགའ་རེ་ཉུང་དུ་སྡིན་པར་མ་ཟད། བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྐོག་མཁའ་ཚོང་མའི་
མདུན་དུ་བཞག་པའི་འགན་ཁུར་ཤེས་གཏན་མེད་པའི་རང་བཞིན་ཉུང་དུ་གྲུར་ནས་གནས་ཚུལ་
གསལ་བོར་རྟོགས་པའི་གོ་སྐྱབས་བསྐྱུན་པ་རེད།

1932ལོའི་ལྷ་6པའི་ཚེས་25ཉིན། ཞིན་པའོ་སིན་སྡེ་ལ་ཉལ་རིགས་ཀྱི་ཕྱོས་བྱོལ་དམག་སྐོར་
ཞེས་གི་འཇབ་ཚོལ་ཐེབས་ཏེ། ཁོ་ཚོས་ཉུལ་ཉིན་རྫོང་གི་ཉེ་འགམ་ནས་སྐོ་བྱང་དུ་ཁོང་ལ་ཚོལ་
བས་ཁོང་ཡུལ་དེས་སུ་སྐོག་ཤོར་བ་དང་ལོ་31ཡིན།

རྒྱ་རིགས་ཁུལ་དོན་མི་སྡེ་ཞེས་གིས་ཞིན་པའོ་སིན་སྡེ་ལེམ་བཅའ་ནས་ཁོང་གི་སུ་ཡི་སྐྱུ་སྤང་
ཡོད་ས་བཤད། ཞིན་པའོ་སིན་སྡེ་ལེམ་གྱིས་རང་གི་སུ་ཡི་ཆ་ཚང་མིན་པའི་སྐྱུ་སྤང་དེ་པར་དུ་ལེན་
སྐབས། ཉེ་འགམ་དུ་ཁག་འགོས་ཡོད་པའི་གཟའ་ཉི་མའི་བཀའ་སློབ་ཤོག་ལེབ་ཅིག་ཡོད་པའི་སྟེང་
དུ། ར་རང་རྗེས་སུ་དུན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱིས་ཡོད་པ་དེ་ནི་ན་གཞོན་འཕྲིན་བཟང་སྐོག་མཁའ་དེ་ཅིའི་
ཕྱིར་ཚོལ་ས་འདས་པའི་བདེན་དཔང་ཡིན་པ་འདྲ།

ཡིན་ལྷོ་ཁོན། (Frank Learner)

བོད་ལ་ཕྱོན་ཞིང་ལག་ཏུ་བོད་གི་ཐོགས་པའི་ཡིན་ལྷོ་ཁོན།

བོད་ལ་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཁོད་དུ་གྲུབ་འབྲས་ཚེན་བོ་སྐངས་པའི་མི་གཉིས་ནི་
དབྱིན་ཇིའི་ཡིན་ལྷོ་ཁོན་དང་ཕུ་ལུན་ཐའོ་བཟའ་ལྷན་གཉིས་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་ཨ་མ་དོ་
བོད་པའི་ཁོད་དུ་ལོ་སྐྱུམ་ཅུའི་རིང་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པ་རེད།

ཡིན་ལྷོ་ཁོན་ནི་1886ལོར་དབྱིན་ཇིའི་ལོ་རྒྱུས་ལུང་པའི་ཞིང་ཁྱིམ་ཞིག་ཏུ་སྐྱེས་པ་དང་། ཕུ་ལུན་
ཐའོ་ནི་1910ལོར་གྲུང་གོ་རྒྱ་སྐྱེའས་ཤིང་། ཡིན་ལྷོ་ཁོན་མོ་ལས་ལོ་གཅིག་གི་སྡོན་ལ་སྐྱེའས་པ་
རེད། 1914ལོའི་ལྷན་2པར་ཁོང་གཉིས་སི་ཁོན་ནས་གཉེན་བསྐྱིགས་པ་དང་། རྒྱ་སྐྱེད་བསྐྱབ་རྗེས་
ལུབ་ཕྱོགས་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་སོང་ནས་དེ་རལ་མང་པོར་བསྐྱད།

ཐོག་མའི་ལོ་འགའ་ཡི་རིང་ལ། ཁོང་ཚོས་གཙོ་བོ་ཟེ་ལིང་མཁའ་མི་རྒྱ་མི་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱབས། ཡིན་ནའང་1916ལོར་གནས་ཚུལ་ལ་འགྲུར་ཕྱོག་བྱུང་བ་རེད། ཡིན་ལྷོ་ཁོན་དང་ཏོ་

ཡི་ལེ་གཉིས་སྐུ་འབྲུམ་དགོན་པར་ལོ་ངོ་600ཡི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པའི་མེ་ཏོག་མཚོད་མཇལ་ལ་བལྟ་
དུ་ཕྱིན་པ་ན། དེ་དུ་ཁོང་གཉིས་རྒྱུད་རིང་ནས་སྤྲོ་བས་པའི་བོད་པ་ཁྲི་ཁྲི་འབྲུམ་འབྲུམ་དང་མྱད།

ཁོང་ཚོ་སྐུ་འབྲུམ་དགོན་པར་ཡོད་དུས་ཕྱི་དོ་ཞིག་ལ་ལིན་རྩུ་ཁྲོན་གྱིས་བོད་པ་རྣམས་ལ་འཕྲིན་
བཟང་བསྐྱེད་འདོད་ནས། རི་རྒྱུད་རྒྱུད་ཞིག་གི་སྤྲོད་འཛུགས་ཏེ་དགོན་པར་བལྟས་པ་ལ། དགོན་
མཚོག་གི་དམ་པའི་བྱུགས་ཉིད་གྱིས་ཁོང་ལ་སེམས་འགྲུལ་གྲེབས་སུ་བཅུག བྱིས་སུ་ཁོང་གིས་
དོན་དེར་ཕྱིར་བྱོན་གྱིས་ཏེ་འདི་ལྟར། ར་རང་སྐྱེད་རི་ཞིག་གི་སྤྲོད་བསྐྱེད་དེ་ཡུང་གོའི་ཡུལ་གཞན་
དང་བོད་ལྗོངས་གཉིས་ཀ་སོ་སོར་བཀར་བའི་རི་རྒྱུད་ལ་བལྟས་པ་ན། ཉེན་གྲུང་གི་ཉི་འོད་འོག་
རི་རྒྱུད་ནས་འོད་འཛོལ་བཞིན་འདུག རའི་མིག་རྒྱུད་གིས་གངས་ཀྱིས་གཡོགས་པའི་རི་རྒྱུད་མཐོང་
དུས་རའི་སེམས་སུ་སྐྱོ་བུར་དུ་དྲི་བ་ཞིག་ཐོན་བྱུང་སྟེ། རི་ཡི་པ་མོ་ལ་ཏུ་ཅི་ཞིག་ཡོད་དམ་ཞེས་པ་
ཡིན་ཞིང་རས་དེ་སྟོགས་ལ་བསམ་མཐོ་བྱོར། རའི་སེམས་སུ་མི་ཁྲི་ཁྲི་འབྲུམ་འབྲུམ་ཞིག་གིས་
དོན་སྤྲོད་གང་ཡང་མེད་པའི་གསོལ་བ་འདེབས་བཞིན། ཉེན་རེར་དུས་མོ་སར་བཅུགས་ནས་ཕྱག་
བཅའ་ལ་ཏེ་རང་ཉིད་སྐུ་སྐུ་རྒྱུ་སྐྱོམ་པའི་མི་ཡིས་ཁོ་ཚོར་བྱིན་རྒྱབས་གནང་བར་བསྐྱེད་པ་ཡོད་
པ་དྲན་ཡོང། ད་ལྟའི་བར་དུ་ཁོ་ཚོར་འོད་གནང་མཁན་ཞིག་གཏན་ནས་མ་བྱུང། སྐྱོ་བུར་དུ་སྐྱོ་
ཞིག་གིས་ར་ལ། རྩོད་གྱིས་མི་དེ་དག་གི་ཕྱིར་དོན་ཞིག་བསྐྱེད་དགོས་ཞེས་གསུངས་པ་འདྲ་ཞེས་
བཀོད་ཡོད།

འབྲོག་ཁུལ་གྱི་འགྲུལ་བཞུགས་མཁུག་རྣམས་ལ་ཕྱིར་ལོག་རྗེས་ཁོང་ཚོའི་བུ་རྒྱུད་ཨ་ཏེ་ལོ་རྩུ་ལ་
བརྒྱ་ལུ་བྱུང་ནས་འཚོ་བར་གྱུར། བླ་བུ་ཐའོ་ལ་སྐྱབས་དེར་མང་པ་སྐྱབས་པས་སྐྱེ་བུ་གི་རྗེས་
སུ་བྱུག་ཉེས་པ་ལྡོག་སུ་སི་སྐྱེས་པ་རེད།

ལིན་རྩུ་ཁྲོན་སུ་མཐུན་ཏུ་ཨ་མ་དོས་ཁུལ་ནས་ཕྱོགས་བཞིར་བསྐྱོད་དེ་དགོན་མཚོག་གི་བཀའ་
སྐྱོག་བཞེན་ཡོད། 1918ལོར་ཁོང་གི་སྐྱེན་ལུ་ནང་དུ། ར་ཚོས་བོད་ཡིག་གི་འཕྲིན་བཟང་གི་
དཔེ་ཆ་དུག་བརྒྱ་ལྷག་བཙོངས་པས་དགོན་མཚོག་ནི་དངོས་གནས་བསྐྱོད་འོས་པ་ཡིན། ཕྱོན་
ཆད་ལོ་འགའ་ཡི་རིང་ལ་རིན་མི་དགོས་པར་སྐྱེད་པ་ཡང་དེ་དང་ལེན་བྱེད་མཁན་བོད་པ་ཤིན་ཏུ་
ཉུང་མོད། ད་ལྟ་ཁོ་ཚོས་རིན་སྐྱེད་ནས་ཉོ་འདོད་པ་རེད། དེ་བས་མི་རིགས་འདི་ལ་འགྱུར་ལྡོག་
འབྱུང་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བཀོད།

སུ་མཐུན་དུ་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་སྐྱོད་རྒྱ་ལོ་ལིན་རྩུ་ཁྲོན་གྱིས་བོད་པ་ཚོའི་ཁྲོད་དུ་རྒྱུབ་པའི་ལས་
དོན་གལ་ཆེན་ཡིན་ལ། 1920ལོར་ཁོང་གིས་རང་གི་ཞབས་ཏོག་ལ་ཕྱིར་བྱོན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར།
ར་ཚོ་ཟི་ལིང་མཁའ་འདུ་བསྐྱེད་པའི་ལོ་ངོ་དུག་གི་རིང་ལ། ལོ་རེར་བོད་ཡིག་གི་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་
ཆ་ཉ་ལམ་ཆིག་སྟོང་ལྷག་བཙོངས་པར་མ་ཟེངས། རི་མོ་དང་ཤོག་ལེབ་མང་པོ་སྐྱེད་པ་ཡིན། ར་ཚོ་
མཐའ་མཚམས་བརྒྱལ་ཏེ་བོད་ལྗོངས་སུ་ཕྱིན་པ་དང་། སྤྱི་འཚན་ས་བརྗོད་ར་ཚོར་བོད་པ་ཚོའི་
དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པས། རེད་རྣམས་ཁོང་ཚོའི་གྲུང་ནང་དུ་སོང་བ་དང་ཁོང་རྣམས་ཀྱང་ར

ཚོར་ལྷ་རྩུ་འོངས་པ་ཡིན། གནས་ཚུལ་དེ་འདྲའི་འོག་ཏུ་ང་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་གི་དཔེ་ཆ་དང་དེ་བུ་
རྒྱུ་རྒྱུ་མཉམ་ཁོང་ཚོའི་མར་དང་འོ་མར་བརྟེན་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད།

བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་སའི་མགོན་ཁང་།

ཡིན་རྗེ་ཚོའི་གྲིས་ཨ་མ་དོས་ཁུལ་གྱི་བོད་པ་དང་རྒྱ་མི། ཉེ་རིགས། ཉོར་རིགས་དང་མི་རིགས་
གཞན་པའི་ཚོད་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་མང་པོ་སྤྲད་མོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་མི་ལས་ཀྱང་ཕན་ལུས་ཆེ
བའི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་གི་ཐབས་ཤིག་སེམས་ལུགས་ལྟན་པའི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁན་དེར་མ་དོན་
པ་མེད། ཉིན་ཞིག་ལ་ཁོང་གིས་གསོལ་བ་འདེབས་སྐྱབས་བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་སའི་མགོན་
ཁང་ཞིག་གཉེར་དགོས་པ་ཁོང་གི་ཡིད་ལ་བྱུང་བ་མེད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་རྒྱ་ཏུ་གནས་པེ་ལྷ་
བྱར་བརྟེན་ནས་འབྲུང་སྤྱིད་པའི་གནས་ཚུལ་ཡིད་ལ་བྱུང་བ་སྟེ། བོད་ཀྱི་ཡུལ་སྐྱོད་ས་སོ་
ནས་འོངས་པའི་བོད་པ་ཚོ་དེར་ལ་གསོ་ཞོར་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་སྟེ་ཤི་གའི་འཕྲིན་བཟང་ཡང་
ཐོས་ཐུབ་པ་དེ་ཡིན།

ཡིན་རྗེ་ཚོའི་དང་རྒྱུང་མ་གཉིས་འཆར་གཞི་ལྟར་ཕྱིར་དབྱིན་ཇི་ལ་འགོ་བར་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་དུས།
ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་འཆར་གཞི་ཡོད་ཚད་མཉམ་དུ་སྒྲིལ་བ་དང་ཤིན་ཏུ་གཤམ་ཆེ་བའི་གནས་ལུལ་ཞིག་
ཉོ་བར་མ་དངུལ་མ་ཁོ་འདོན་བྱེད་པའི་ཆེད་དུ་དཀོན་མཚོག་ལ་གསོལ་བ་བཏབ། ཡིན་རྗེ་ཚོའི་
གྲིས་ཕྱིས་སུ་དཀོན་མཚོག་གིས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་གསོལ་འདེབས་ལ་ཅི་ལྟར་བཀའ་ལན་གནང་
བའི་རྒྱུ་ལ། དས་འདི་ལྟར། གཤམ་ཉེ་དཀོན་དབྱིན་ཇི་རྩུམ་སོང་སྟོན་ལ་བོད་པ་ཞིག་འཕྲིན་བཟང་
ལ་སྟོང་པ་ཡོད་པ་མཐོང་ན། དེ་ནི་དངོས་གནས་མི་ལ་སྐྱུལ་སྟོང་བྱེད་པའི་དོན་ཞིག་ཡིན་ཞེས་
སྒྲུས་ཤིང་། ཡང་བདག་གིས། ང་ཚོ་ཕྱིར་ལ་ཡུལ་དུ་མ་འོག་སྟོན་ལ་མི་ཞིག་གིས་ཁྱེས་གསོལ་
ལེན་པར་བོག་ དེ་ལྟར་ཡིན་ཚེ་དས་དེ་ནི་དཀོན་མཚོག་གི་མ་དོན་གསལ་གྱི་སྐྱུལ་སྟོང་ཞིག་ཡིན་
པ་ཐམས་ཅད་ཚོད་ཅེས་སྒྲུས་པ་ཡིན། དོན་དངོས་སུ་དཀོན་མཚོག་གི་བཀའ་ལན་ནི་རང་གི་མདུན་
དུ་ཡོད་པ་དས་གཏན་ནས་མ་ཤེས།

མི་ཞིག་གིས་སྟོང་བྱེད་པ་ལ་དས་ནང་དུ་མེབས་བོག་ཅེས་སྒྲུས། རོ་མཚར་བ་ཞིག་ལ་དེ
ནི་བོད་པ་ཞིག་མེད། དས་ཁོང་བོས་ནས་མཉམ་དུ་ང་འབྲུང་བ་དང་ཟ་མ་ཚོས་ནས། ང་ཚོ་ཡུན་
རིང་ཞིག་ལ་ཁ་བརྟུན་པ་དང་ཁོང་གི་མིང་ལ་གཙོད་པ་རྒྱལ་ཟེར་ཞིང་། ད་ལྟ་ཁོང་ནི་ཚོས་
ལ་ཡིད་སྟོན་ཆེ་བའི་བྲོགས་པོ་ཡིན་པར་མ་ཟེང་། ཁོང་གི་ཨ་ཁུ་ཡང་ང་ཚོའི་བྲོགས་སུ་གྱུར་ཅེས་
བཀོད་ཡོད།

ཡིན་རྗེ་ཚོའི་བཟང་མི་གར་བོ་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་པའི་ཞལ་གཞིགས་གསར་
པ་དང་བཅས་ཕྱིར་ཟི་ཡིང་མཁའ་དུ་འོག་ དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ཏུ་གཙོད་པ་རྒྱལ་ཡང་ཤེས་རྒྱ་དང་

ཤིན་ཏུ་བས་གང་ཅིའི་ཐང་ནས་ཡར་རྒྱས་བྱུང་། ཡིན་ཡང་ཁོང་གིས་རང་ཉིད་སྤྱི་ཤི་ག་ལ་འབྲུལ་རྒྱ་ནི་དངོས་གནས་ལས་སྤྱོད་མོ་ཞིག་གཏན་ནས་མིན། ཁོང་གི་ལས་གོགས་དེའི་སྐོར་ལ་ལིན་རྒྱ་ཁྲིལ་གྱིས་འདྲི་ལྟར། ཁོང་ནི་ཟི་ལིང་མཁར་གྱི་འཕྲིན་བཟང་ལ་སྒྲོ་བ་ཡོད་མཁན་བོད་བ་ཐོག་པ་ཡིན་ཞིང་། སྤིང་ཉེ་བའི་སྤྱིན་རྒྱ་ལེན་འདྲིས་འཕྲིན་བཟང་གི་སྤྱིར་དུ་དཀའ་སྤྲུག་མང་བོ་སྤྲུངས་ནའང་། ཁོང་ནི་ད་དུང་རང་གི་དད་པར་སྒྲོ་ཅུ་བརྟན་བོ་ཡིན། ཁོང་གིས་རང་གི་སྤོན་ཚད་ཀྱི་དད་པ་དོར་བས་སྤྱོད་མའི་གཙུག་རྒྱུ་ཐེབས། ཁོང་ཐེངས་མང་བོར་དགོན་པའི་བཙུན་ལ་བཅུག་ནས་ལུགས་སྒྲོག་བརྒྱབ་པས་ཞག་གང་བོར་སར་འདུག་མི་ཐུབ་ལ་ལང་ཡང་མི་ཐུབ་པས་ཉ་ཅང་འདུག་མི་བདེ་བའི་གནས་སུ་ལུང་།

ཁོང་ལ་དོན་གཞན་པའི་སྤྲོགས་ནས་ཀྱང་གཤོད་འཚོ་ཐེབས་མོད། འོན་ཀྱང་དགོན་མཚོག་གིས་ཁོང་ལ་སྤོབས་བྲུགས་གནང་བས་དགོན་མཚོག་ལ་བསྐྱོད་པ་འབྲུལ། ཁོང་གིས་རང་གི་དོན་དེ་རྣམས་སྤེད་དུས་དའི་མིག་ཚུད་བར་མེད་དུ་བཞུགས་པ་དང་། གལ་ཏེ་རང་ཉིད་ཚོད་བགས་དེ་འདྲར་ཡུད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཁོང་ལྟར་བརྟན་བོ་ཡོང་རམ་བསམས་བྱུང་། ཁོང་གིས་སྤོན་ཚད་རང་ཉིད་ལ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་བའི་སྤྱོད་འདྲ་ཚང་མ་དོར་ཞིང་དགའ་དགའ་སྤོད་སྤོད་འདྲའི་དང་དོར་བ་ཡིན། ཁོང་གི་ཚུང་མ་དང་འུ་རྣམས་ཀྱང་འཕྲིན་བཟང་ལ་སྒྲོ་བ་ཆེན་བོ་ཡོད་དེ། མི་འགྲུང་བར་ཁོང་བཟའ་མི་གང་བོ་ཁྱེས་གསོལ་ལ་ཞུགས་ཐུབ་པའི་སྤོན་ལམ་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

དགོན་མཚོག་གིས་བདག་སྐྱོར་མཛད་པས་འཚར་གཞི་ཡོད་ཚད་མཉམ་དུ་སྤྲེལ་ནས་བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སྤོད་མའི་མཐོན་ཁང་དང་བོ་གཉེར་འགོ་བཙུམས། ཡུན་རིང་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་བརྟག་དབྱེད་བྱས་རྗེས་ན་ཐང་རྫོང་བྱང་སྤྲོགས་ཀྱི་མའོ་ཤེ་ཉིན་སྤུལ་ནི་སྤོན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ལས་གཞི་དེ་འཇུགས་སྤོན་བྱེད་སར་བདམས། སྤུལ་དེ་དུ་རྒྱུན་དུ་བོད་རིགས་དང་ཉེའི་རིགས། རྒྱ་རིགས། སོག་རྒྱན་བཤད་པའི་ཉོར་རིགས་བཅས་འཛོམས་བཞིན་ཡོད། ཡིན་རྒྱ་ཁྲིལ་གྱིས། མཐོན་ཁང་ཉིལ་བའི་རིང་ཚད་ལ་སྤྱི་45དང་། རྒྱམས་ར་གོང་ཞོལ་བར་གསུམ་གྱིས་ཐུབ་པར་མ་ཟད་ཕན་ཚུན་འདྲེས་ནས་ཡོད། བོད་བ་ཚང་མ་རྟ་སོགས་ལ་ཞོན་ནས་མཐོན་ཁང་དུ་འོང་བས་རྒྱམས་ར་ཞོལ་མ་ནི་རྟ་དང་བོང་གྲ། ར་མོང་སོགས་འཇུག་སའི་སྤྲུགས་ར་ཡིན། སྤྲུགས་ར་དེའི་ནང་དུ་སྤྲུགས་ཐོག་30ཤོང་ཡང་རྒྱུན་པར་མི་འདད་བ་ཤེད། ཉིན་ཞིག་ལ་སོག་པོའི་རྒྱལ་བོ་ཞིག་མཐོན་ཁང་དུ་སྤོབས་ཤིང་། ཁོང་དང་མཉམ་དུ་ར་མོང་བརྒྱ་ལྷག་གི་གནས་སྐོར་དུ་སྤྲུག་ཡོད། རྒྱམས་ར་ཞོལ་མའི་མཐའ་འཁོར་ནི་གཡོས་ཁང་དང་ཁང་པ་སྤྱི་མ་རྣམས་ཡིན།

དེ་ནས་ར་ཚོ་མཉམ་དུ་རྒྱམས་ར་བར་མ་དུ་སྤོབས་ཤིང་། ར་ཚོ་ཚང་མ་གནས་འདྲིལ་བཟོ་བཀོད་གཙོ་བོ་སྤེ་དཀར་རྩི་སྤྲུགས་པའི་ཚོས་ཁང་རྒྱང་རྒྱང་ཞིག་གིས་བཀྲུགས། ཚོས་ཁང་རྒྱང་རྒྱང་དེའི་རྩིག་རོས་སུ་དམ་པའི་གསུང་རབ་ནང་གི་རི་མོ་བྱིས་ཡོད་པར་མ་ཟད་ཁ་ཟད་གསུ་སྤོན་ཚོགས་ཀྱིས་གསུང་རབ་ཀྱི་བཀའ་འདོད་ཡིག་གིས་བྱིས་ཡོད། ཚོས་ཁང་རྒྱང་རྒྱང་དེའི་ནང་དུ་མི་50ཤོང་བ་

མེད། ཚོས་ཁང་རྒྱུ་རྒྱུ་དེ་ལས་སྤྱི་རྒྱ་ཐོན་ནས་ངའི་ཁྱམས་ར་གོང་མང་འོངས་པ་དང་མགོན་
པོ་འདུག་སའི་ཁང་པ་མང་ཆེན་དེ་རུ་ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཁོང་ཚོས་རྒྱ་དམིག་མི་འདུ་བ་འགའ་ལ་བརྒྱུ་བའི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཤིལ་བོ་དང་ཞལ་ཆད་
གསར་བ། འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆག་ཞན་བཅས་མང་པོ་ཉོས་པ་དང་། འིན་རྒྱ་ཁྲོན་གྱིས་མགོན་ཁང་
དེར་སྤྲེལ་བའི་མི་ཤེ་ཤེར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་སུ་འཇུག་འདོད་པ་མེད།

མགོན་ཁང་དེ་མགོན་པོར་དགའ་བའི་གཏམ་ནི་བོད་པའི་ས་སྤྲོགས་ཀྱི་ལ་ཁྱབ་བས། ཡུལ་
སྤྲོགས་སོ་སོ་ནས་འོངས་པའི་སྐྱ་མ་དང་གནས་མཇལ་བ། ཇག་པ་སོགས་མི་མང་པོ་མགོན་ཁང་
ནང་དུ་འོངས་ནས་སྡོད་པ་མེད། ཉིན་ཤེད་དགོང་ཟས་རྗེས་སུ་འཕྲིན་བཟང་རྒྱུག་མ་ཁབ་ཚོས་
མགོན་པོ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བཤད་པ་དང་། མི་མང་ཆེན་རང་གི་ལ་རྒྱ་དམིག་གིས་བསྡོད་དབྱངས་
ལེན་རྒྱུར་ཉ་ཅང་དགའ། མགོན་པོ་ཤེ་ཤེར་འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཆ་ཐོབ་ཅིང་ཁོང་ཚོས་དེ་རྒྱམས་
ལེ་བར་བརྒྱ་སྤྲེག་དུ་མའི་རང་ཡུལ་དུ་ཁྱེར་ནས་གོགས་པོ་དང་ཁྱིམ་མི་ཚོར་ཡང་ཡང་སྤྲོག་ཏུ་
བཅུག་མགོན་ཁང་གིས་དུས་ཡུག་བྱང་བྱང་ནང་འབྲས་བུ་གཡུར་དུ་བ་སྐྱངས་པས་ལེན་རྒྱ་ཁྲོན་
གིས། ལོ་དང་པོའི་ནང་ངའི་མགོན་པོ་800ལྷག་ལ་སྐྱེ་ལེན་བྱས་པ་དང་། དེའི་རྗེས་སུ་མི་
གུངས་མང་དུ་སྤྱོན། རྒྱབས་མགོན་ལེ་ཤུ་འོ་སྐོར་མ་ཐོས་པར་འབྲལ་བ་གཅིག་ཀྱང་མེད་ཅེས་ཟེར།

བོད་ཀྱི་ལྷ་ཤི་ཀ་པར་བལྟ་རུ་སྤྲོན་པ།

འིན་རྒྱ་ཁྲོན་ལ་མགོན་ཁང་དེར་བདག་གཉེར་བྱེད་པའི་འགན་ཁུར་ཡོད་ནའང་། ཁོང་གི་སེམས་
ནི་སྲུང་བཞེན་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་སྲོང་བའི་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་སྤྲོགས་སུ་འཁོར་ཡོད། ཁོང་གིས་
རྒྱན་པར་ཐེངས་གཅིག་ལ་བདུན་སྤྲེག་འགའ་ཡི་དུས་ཚོད་བེད་སྤྱད་དེ་བོད་པ་དང་རྒྱ་མི། གཞན་
ཐར་ཐོར་དུ་གནས་པའི་དད་ལྷན་ཚོར་བལྟ་རུ་འགྲོ་བ་མེད། 1927ལོར་ཁོང་འགྲུལ་བཞུད་ཅིག་
ནས་སྤྱིར་ལོག་རྗེས་དགའ་སྤྱོད་དང་བཅས་འདི་ལྟར། ང་ཚོ་ས་ཚིགས་འགའ་དང་རྒྱུང་རིང་གི་ལྷོ་
གནས་སུ་སོང་པ་ན། ལྷ་ཤི་ཀ་པ་མང་ཆེན་སྲུང་བཞེན་རང་གི་དད་མོས་ལ་སྲོད་དཀར་བ་ཤེས་རྗེས་
དགའ་སྤྱོད་ཚོད་མེད་སྤྲེག། ང་ཚོ་ས་ཚིགས་ཚུལ་གྱི་ཚང་73ལ་སོང་ཞིང་། ཁྱིམ་ཚང་དེ་དག་གི་
ནང་དུ་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་གཅིག་གས་ཡང་ན་འགའ་ཤེས་དེ་ཡོད། ང་ཚོ་བོད་པ་ལྷ་ཤི་ཀ་པའི་ཁྱིམ་ཚང་གཉིས་
ནས་བསྐྱེད་ཅིང་གིན་ཏུ་དགའ་བ་དང་ཁོང་ཚོ་ལུས་ཁམས་བདེ་བར་མ་ཟད་སེམས་སུ་དགའ་སྤྱོད་
ལྷན་པ་མེད། ལྷོང་ཉེ་བའི་མི་དེ་རྒྱམས་དངོས་གནས་བཟང་པོ་མེད། ཁོང་ཚོས་ཐབས་བརྒྱ་རུས་
སྤོང་གིས་ང་ཚོ་དགའ་བར་བཅུག་ནས་རང་གི་ཉལ་ས་ཡང་ང་ཚོར་གཡུར།

ཐམར་ངས་བོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་རྒྱུག་སའི་མགོན་ཁང་གི་སྐོར་གླེང་དགོས་བྱུང། འདས་ཟིན་
པའི་རྒྱ་འགའི་རིང་ལ་ང་ཚོའི་མགོན་ཁང་དུ་མི་ཡིས་བཀའ་བ་དང་། ང་ཚོར་མགོན་པོ་རྒྱ་ཚོགས་

ཡོད་དེ། རྒྱལ་སྐྱེད་དང་སྤྱིར་བཏང་གི་བཅུན་པ། བ་སྐྱེད་གསོ་བའི་ཞིང་པ་སོགས་འདུས། ང་ཚོས་
མི་ཚང་མར་ལྟ་སྟངས་གཅིག་བཟུང་ནས་མགོན་ཁང་ནང་སྡོད་དུ་བཅུག།

ད་ལྟ་མི་དགུ་ཡིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་པ་བྱས་ཡོད། མི་གསུམ་གྱིས་ལྷན་གསོལ་
སྐྱབས་པ་དང་གཞན་དུག་པོ་ཚོས་ལ་ཡིད་སློབ་ཆེ་བའི་སྲོགས་སུ་གྱུར། ང་ཚོར་དམིགས་བསམ་ལ་
གྱི་དད་ལྡན་གཉིས་ཡོད་པ་དང་། གཅིག་ནི་མཚོ་སྡོན་པོའི་ཕར་སྤྱོད་སུ་སྡོད་པའི་སྐྱེས་པ་ཞིག་
ཡིན་ལ། ཁོང་ང་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་བཅུན་སྲིད་ལག་ལེན་བྱས། ཁོང་བོད་ཀྱི་ཚོས་ཚོགས་ལ་ལྷགས་
བཞིན་ཡོད་ལ། ཁོས་དང་ལེན་བྱས་པ་ནི་ང་ཚོའི་ཤེས་རྟོགས་ལས་མང་བ་རེད། ཐེངས་ཤིག་ལ་
དགོང་མོའི་ཚོས་ཚོགས་གོལ་རྗེས་ཁོང་རང་གི་འདུག་ས་ནས་ཡར་ལངས་ཏེ་མདུན་དུ་སོང་ནས།
ལག་ཏུ་ཁ་བཏགས་བཟུང་ནས་ནས་མ་ལའི་དཀོན་མཚོག་ལ་སྐུ་ལ་ཏེ། རྩེད་ནི་དཀོན་མཚོག་འོ་
མ་དེ་ཡིན། ངས་ཚོགས་པོར་འཕྲེད་ལ་ཞབས་ཏེ་བསྐྱབས་ཀྱི་ཡིན་ཞེས་ལྷན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ལྷན་སུ་ཡིན་སྐྱེད་ཞོན་ལ་རྒྱན་པ་དེ་རང་གི་དད་པར་སྐྱོ་དཀའ་བའི་གནས་ཚུལ་འབྱོར། ཁོང་
ནི་སྡོན་ཆད་ཇག་པ་དང་ལག་དམར་ཞིག་ཡིན་ཡང་ད་ལྟ་སྐྱབས་མགོན་སྐྱ་གི་ཀའི་ནང་གསར་དུ་
བསྐྱབས་པའི་མི་རྒྱ་ལུ་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་30ནང་དུ་ནང་འདུག་ལངས་པའི་སྐྱེན་གྱིས་ཀྱང་གོའི་ས་ཆསོ་
སོའི་མི་དུང་ལྷུར་མར་པོར་སྐྱེ་ཚོགས་བདེ་འཇགས་མིན་པའི་ཤུགས་སྐྱེན་ཐེབས་ནའང་། འཕྲིན་
བཟང་སྒྲིག་སའི་མགོན་ཁང་གི་ལས་དོན་གྱིས་སུ་མཐུད་དུ་བོད་ཀྱི་ས་སྤྱོད་ས་ཀྱི་ལ་ཤུགས་སྐྱེན་
ཟབ་མོ་ཐེབས་བཞིན་ཡོད། 1934ལོར་མགོན་ཁང་བཅུགས་ནས་ལོ་འཁོར་བཅུ་ལོན་པ་དང་ལོན་
སྐྱེད་ཀྱིས་དོན་དེར་སྤྱིར་བཏགས་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། འདས་ཐེན་པའི་ལོ་བཅུའི་ནང་བོད་མི་ཁྱིལ་གྱི་
མགོན་ཁང་དུ་བཅུད་པ་དང་། མི་ལ་ལ་འདུག་ཡུན་གྱི་མོད་ལ་ལ་འདུག་ཡུན་ཉ་ཅང་རིང་། ང་
ཚོའི་ཚོས་མགོ་བའི་དམིགས་འབེན་ནི་མགོན་ཁང་དུ་འདུག་མཁན་མི་རེ་རེས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་
ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་ཀྱི་དེ་ཡིན། མི་མང་པོས་མགོན་ཁང་དུ་ཐེངས་དང་པོར་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་
ཤུའི་སྐོར་ཐོས་པ་ཡིན།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་སྤྱོད་ས་སོ་སོའི་མི་རྒྱུས་ང་ཚོ་ཡོད་སར་ཡོང་ཞིང་། མགོན་ཁང་དུ་འདུག་
པའམ་མགོན་ཁང་ནང་གི་ཞབས་ལུ་ལ་སོགས་པར་རིན་མི་དགོས་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་རང་ཉིད་
ཀྱིས་ཁ་བཟུང་དང་ཞོན་པའི་གཟར་རྩུ་གྲ་སྐྱིག་བྱེད་དགོས། རྒྱ་མཚན་ནི་བོད་པ་རྒྱུས་ལས་རྒྱུང་
པ་བརྒྱུད་ནས་འགོ་མཁན་གཅིག་གྱུང་མེད། ཁོང་ཚོ་ཡང་ན་རྟེན་ལ་ཞོན་ནས་ཡོང་ཞིང་ཡང་ན་བོད་
ལུ་དང་གལ་ཡང་རྗེས་བཟུངས་ལ་ཞོན་ནས་ཡོང་བ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

དགུང་ལོ་ཕྱ་དུས་ཀྱི་རྒྱལ་བ་ཚང་དང་མཉམ་དུ་ཡོད་པ།

ཡིན་མུ་ཚོན་དང་དལུའི་རྒྱལ་བ་ཚང་གཉིས་ཀ་མཉམ་དུ་ཡོད་པ། རྒྱལ་བ་ཚང་གི་ཕྱག་ཏུ་འཕྲིན་བཟང་གི་ཤོག་ལེབ་བརྒྱང་ཡོད།

1939ལོར། ཡིན་མུ་ཚོན་གྱིས་གསར་དུ་བྲི་སར་བཀོད་པའི་རྒྱལ་བ་རྒྱ་མཚོ་བཅུ་བཞི་པ་ཚང་རྒྱ་འབྲུག་དུ་བཞུགས་པ་ཐོས་ཤིང་རྒྱ་བས་དེར་ཁོང་ཉིད་དགུང་ལོ་བཞི་ཙམ་ཡིན། ཡིན་མུ་ཚོན་ལ་ས་གནས་སྐྱ་མ་དཔོན་པོའི་གུས་པ་ཐོབ་པས་ཁོང་གིས་རྒྱལ་བ་ཚང་དང་མཉམ་པའི་རྩ་བ་བཏོན་པ་ན། ཁོང་གི་རེ་བ་དེར་སྐྱ་མ་དཔོན་པོའི་ཚོག་མཚན་ཐོབ་པ་རེད། འཕྲིན་བཟང་རྒྱོག་མཐའ་གྱིས་རང་ཉིད་རྒྱལ་བ་ཚང་དང་མཉམ་པའི་གནས་ཚུལ་འདི་ལྟར། རྒྱལ་བ་ཚང་འགྲུལ་ཁང་ནང་དུ་ང་ཡོད་སར་བྲིད་ཡོང་ཞིང་། ཁོང་ནི་འཛིགས་སྐྱང་གང་ཡང་མེད་པའི་བྱིས་པ་སྟེ་རྗེ་བོ་ཞིག་དང་། མཛའ་མཐུན་ཅན་གྱི་བྱིས་པ་ཞིག་ཡིན། ང་ལ་དང་ཐོག་ནས་ཁོང་གི་མཛའ་བརྟེ་ཐོབ་པས་ངས་ཁོང་ལ་ཁ་མདོག་སྐྱ་ཚོགས་ཅན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་གི་ཤོག་ལེབ་འགའ་ལུགས་པ་ཁོང་གིས་དང་ལེན་མཛད། ཁོང་གི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ནི་སྤྱིར་བཏང་གི་ཞིང་པ་ཡིན་ལ། ང་རང་ཁོང་།

ཉིད་རང་གི་ཡབ་ཡུམ་དང་མཉམ་དུ་འདུག་མ་གྱིས་པའི་དོན་དེའི་སེམས་སྐྱེག་པ་ཡིན། ཡང་མི་
 འགྲང་བར་ཁོང་ཉིད་བོད་ལྗོངས་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་དུ་ཕེབས་ངེས་ཤིང་། ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་དུས་
 འཕྲིན་བཟང་གི་ཤོག་ལེབ་ཁྱེར་མིན་ངེས་མ་གཤེས་ལ། ངའི་རེ་བ་ཡིན་ན་ཁོང་གིས་དེ་ཕྱིས་ས་
 ཁྱེར་བར་སློན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

1939ལོར། གོ་འཕང་མཐོ་བའི་གྲ་མ་གསུམ་རྒྱལ་བ་ཚང་དང་མཉམ་དུ་ཡོད་པ། གྲ་མ་ཚོས་ཀྱང་
 ལིན་ལྷ་ཁྱེན་ལ་རྒྱལ་བ་ཚང་ལ་འཕྲིན་བཟང་སློག་ཏུ་བཅུག་པ་རེད།

འཛམ་གླིང་འབྲུག་ཚེན་གཉིས་པ་བྱུང་རྗེས་ཀྱང་གོ་རུ་བར་འབྲུག་ལངས་ནས་གནས་ཚུལ་རྟོག་
 འཛིང་དུ་གྱུར། ཡིན་ཡང་ལིན་ལྷ་ཁྱེན་གྱིས་ཨ་མ་དེའི་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སློག་འདོད་པའི་
 སེམས་ལ་ནམ་ཡང་འགྲུབ་པ་མེད།

ཁོང་གིས་རྒྱོ་གཅིག་སེམས་གཅིག་གིས་གཙོ་བོར་ཞབས་དོག་བསྐྱབས་པས་མི་ལིང་མཁའ་
 དང་མཐའ་འཁོར་ས་ལུལ་གྱི་མི་རྣམས་ཀྱི་བཀའ་བརྟེན་ཐོབ། སྤྱི་ཚོགས་རྫོང་འཛིང་དུ་གྱུར་པ་དང་
 བརྒྱན་1945ལོར་ལིན་ལྷ་ཁྱེན་བཟང་མི་གང་པོ་ཀྱང་གོ་དང་ཁ་མི་འབྲལ་ག་མེད་བྱུང། ཡིན་ཡང་
 ཁོང་ཚོས་བོད་ཀྱི་དད་ལྡན་མང་པོ་ལྷུལ་དུ་བཞག།

ལིན་ལྷ་ཁྱེན་གྱི་རེ་བ་ནི་ཚོས་ཚོགས་ནང་དུ་དཀོན་མཚོག་གི་བཀའ་བཤད་པ་དང་ལས་དོན་
 རྒྱུ་བ་མཁའ་གསར་བ་ཚོར་སྐུལ་སློང་བྱས་ནས། ཁོང་རྣམས་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་ལས་དོན་ནང་
 ཞུགས་སུ་འཇུག་པ་དེ་ཡིན། ཡིན་ཡང་དཀའ་ཚོགས་ཚེ་བའི་འགྲུལ་བཞུད་ཀྱིས་ཁོང་གི་གཟུགས་
 པོར་གཞོན་པ་བཟོས་པས། 1947ལོའི་ཟླ3པར་ཁོང་གིས་རང་གི་ལོ་61གི་སྐྱེས་སྐར་རོལ་རྗེས་

ཚེ་ལས་འདས་སོང་། ལྷ་ལྷན་ཐའོ་མུ་མཐུད་དུ་འཚོ་ཞིང་1973ལོར་ཚེ་ལས་འདས་པ་དང་དགུང་
ལོ་88ལོན་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40པ།

བོད་པ་འདི་ཚོར་གི་ལྷ་བརྒྱུད་པ་འདི་ནང་ལ་འཕྲིན་བཟང་རྫོགས་མའི་སྐྱོན་ཁང་དུ་སྐྱོན་བཅོས་ཐོབ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40ནང་དུ་འཕྲིན་བཟང་རྫོགས་མའམ་ཚོས་དགོན་མཚོག་གི་
བཀའ་བརྒྱུགས་ནས་ལྷུང་འབྲས་ཡག་པོ་བྲུངས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་སྤྲུལ་གྱི་ཀ་པ་མང་དུ་བྱིན་པ་རེད།

རྗེ་འཕྲུལ་གྱིས་ཁེངས་པ་དང་གདོན་འདྲེ་ལ་དད་པའི་རིག་གནས་ཚོད་སྤྲུལ་གྱི་ཀ་པ་ཚོར་ངོ་རྒོལ་
ཐེབས་པ་ནི་རྫོན་ཚོད་བྱེད་བྱེད་པའི་དོན་ཞིག་ཡིན། མིང་ལ་ཚེ་འཕེལ་ཞེས་འཕོད་པའི་བོད་པའི་
སྤྲུལ་གྱི་ཀ་པ་གསར་བ་ཞིག་རང་ལྷུང་དུ་ལོག་ནས་ལྷུང་མི་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བཤད་འདོད་
དུས། ཁོའི་ཤོགས་པོ་དང་ལྷུང་མི་ཚོས་ཁོ་རང་བསད་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40ནང་བོད་རང་སྐྱོད་ལྗོངས་ནི་སྤྲུལ་བཞིན་དད་མོས་ཐང་
ལྷགས་འི་ཕྱི་རོལ་དུ་ཡོད་པས། འཕྲིན་བཟང་གིས་སྤེམ་ཐེང་བསྐྱོར་ནས་འཕྲིན་མཁའ་
རྒྱུ་བརྒྱན་པོ་དེ་བཞིག་དགོས་པ་བྱུང་། འཕྲིན་བཟང་གི་རྒྱ་ཚུན་པ་ནི་སྤེམ་ཐེང་དུ་སྐྱབས་མགོན་
ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་འཛམ་གླིང་ཡང་ཅེ་རུ་འཚོ་བའི་མི་རྣམས་ལ་རྫོགས་པའི་ཐབས་ལམ་གཙོ་
བོར་བྱུང་ཡོད།

ཨ་མདོའི་སྤུལ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40ནང་ཨ་མདོའི་འཕྲིན་བཟང་རྫོགས་མའམ་ཚོས་གནས་ཚུལ་ལ་
འཕྲུང་རྫོགས་བྱུང་། རང་ཉིད་སྐོས་བཏང་སྟེ་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་རྫོགས་མའམ་ཚོས་ཕྱིར་བུར་

སུམ་ཚོགས་པ་ལྟན་པའི་མི་རྒྱུས་ལྟེང་འཛིན་པའི་གསོས་པ་དང་། འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁན་གསར་བ་ཚོས་ཁོང་ཚོའི་ཚབ་བྱས་པ་རེད།

མིང་ལ་ཏའོ་ཁུ་ཁེར་(Virgil Hook)ཞེས་འབོད་པ་སྡོན་ཚད་ཨ་འུ་ལྟོ་མཚོ་དམག་གི་དམག་དཔོན་ཡིན་པ་ཞིག་མཚོ་སྡོན་ཞིང་ཚེན་དུ་འོངས་ནས་འབྲོག་པ་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་བསྐྱོད། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ཁོང་གི་སྐྱེན་ཁུའི་ནང་དུ་རང་གི་འཚོ་བ་དཀའ་ཚོགས་ཆེ་བའི་སྐོར་ལ་འདི་ལྟར། འབྲོག་པ་བྲི་བཞི་ཡི་ཁྲོད་དུ་འཚོ་བ་རོལ་རྒྱ་ནི་དངོས་གནས་སྟུག་བསྐྱེད་ཞིག་ཡིན། ས་བབ་སྡི་བཞི་སྟོང་ལྷག་གི་གང་རར་བཟོད་དགོས་པ་རུ་ཟེན། ལ་བ་བུ་ཡུག་འཚུབ་པའི་སྐྱེ་གྱུར་ནང་དུ་འདུག་དགོས། འབྲུ་དང་ལྡི་བ། འགྲུ་བཅས་ཀྱིས་མི་ལ་མཉམ་གཏོད་གཏོང་བ་དང་། འབྲུ་རྒྱ་ནི་མར་རྟེན་གི་དཀྱུག་རྩ་ཡིན་ཞིང་བཟའ་རྒྱ་ནི་ཡུན་རིང་བཞག་པའི་ག་རྟེན་པ་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

1939ལོའི་ཨེ་ཁུ་ཁེར་གྲིམ་མི་གང་བོ།

འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁན་ཨེ་ཁུ་ཁེར་པའི་མེ་ལ་ས་ནད་བྱུང་ནས་ཚོ་ལས་འདས་ཆེས་ཨ་མའོ་ས་ཁུ་ལ་གྱི་མིང་ལ་རྟག་པ་ལུང་བ་ཞེས་འབོད་པའི་ས་ཚཞིག་ཏུ་འཕྲིན་བཟང་ལས་དོན་ཡིས་གྲུབ་འབྲས་གསར་བ་བྲུངས། ཁོང་ཚོའི་བུ་དུ་བེད་སྐྱབས་དེར་མེ་མེ་མེ་ནས་ནས་སྐོབ་གྲུབ་འགོ་བཞེན་ཡོད་པས་རང་གི་ཨ་མར་ནད་ལོག་པའི་གནས་ཚུལ་ཤེས་མིང། ཡིན་ཡང་ཁོས་ཞལ་གཟིགས་འགྲུ་མཐོང་བ་ནི་རང་གི་མ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འགྲུ་དུ་ལངས་ནས་བསྐྱོད་ཡོད་པ་དང་། སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་མོའི་སྐྱོགས་སུ་འབོར་ནས་སྡིང་ཉེ་བའི་རང་། ལགས་ཏེ། རྩོད་ནི་སྐོ་དཀའ་ཞིང་གཤིས་རྒྱུད་བཟང་བའི་གཡོག་པོ་ཡིན་ཞེས་གསུངས། དེ་ནས་རང་བྱུང་ལས་བཟུལ་བའི་ནི་

བདེ་ཞིག་དུ་བྱིན་གྱི་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀར་བྱེད་ཅིང་། མཐར་ཐོས་རང་གི་མ་ཚེ་ལས་འདས་
པ་ཐོས་རྗེས་སེམས་ནི་ལྷོད་ལ་བབས་པ་རེད།

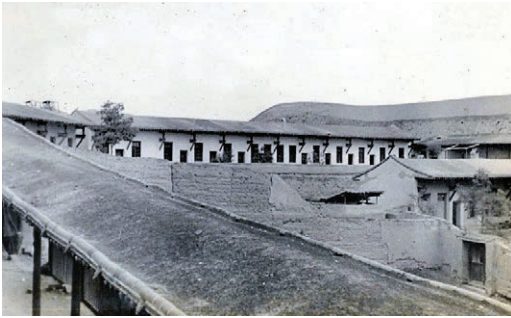
ལོ་འགའི་རྒྱུན་ལ་བེ་བེ་ལ་ནད་བྱུང་རྗེས་དཀོན་མཚོག་གིས་རང་ཉིད་བསྐྱབས་ཏེ་བོད་པ་ཚོར་
ཡིད་ཆེས་སྤྱིན་པའི་ཆེད་དུ་ལོས་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་། གལ་ཏེ་དཀོན་མཚོག་གིས་མོ་མ་
བསྐྱབས་པར་རང་ཉིད་གི་ན་ཡང་དམིགས་ཡུལ་དེ་འགྲུབ་པའི་གསོལ་བ་བཏབ་པ་རེད།

ཡང་ཨེ་ལུ་མིར་རོ་བོ་ལུ་ནི་རང་གི་རྒྱུང་མ་ཚེ་ལས་འདས་པས་སེམས་སྐྱུག་ནད་དུ་སྤྱུང་། ལུན་
རིང་མ་འགོར་བར་ཁོང་ཉིད་རྒྱུང་རིང་གི་ས་ཆ་ཞིག་ཏུ་སྤྱིན་པ་དང་། དེར་བོད་ཀྱི་རྒྱན་པོ་ཞིག་གིས་
ཁོང་རང་གི་ཡུལ་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས། ཨེ་ལུ་མིར་གྱིས་མི་དེའི་ཐེངས་མང་པོར་འཕྲིན་བཟང་
བསྐྱུགས་ཀྱང་མི་དེས་འཕྲིན་བཟང་གི་ནད་དོན་ལ་གོ་བ་ལོན་མ་ཐུབ་པ་རེད།

བོད་པ་དེས་ཨེ་ལུ་མིར་ལ་ཁོའི་རྒྱུང་མ་གང་དུ་ཡོད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། འཕྲིན་བཟང་སྤོག་མཁན་
ཨེ་ལུ་མིར་གྱིས། མོ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་དང་མཉམ་དུ་ནམ་མཁའ་འོང་ཁབས་སུ་ཡོད་ཅེས་སྐྱུས་
ནས། དྲི་བ་དེ་ཐེངས་གསུམ་ལ་དྲིས་པ་དང་ལན་ཡང་ཐེངས་གསུམ་ལ་བཏབ། རྒྱ་མཚོན་ནི་རྒྱན་
པོ་དེས་གོ་བ་ལོག་མི་འདོད་པ་དང་། རང་ཉིད་གོ་བ་ལོག་མེད་པ་གསལ་བོར་ཤེས་རྗེས་ཁོང་
གིས་གྲོ་བུར་དུ། རས་རེས་པར་དུ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་དགོས་ཟེར་ནས། དཀོན་མཚོག་ལགས། བྱིད་
ཀྱིས་རྒྱིག་ཅན་རེ་ལ་སྤྱིར་རྗེ་གནད་རོགས། རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྒྱུན་གྱིས་རྒྱུ་བ་རོགས་ཞེས་
གསོལ་བ་བཏབ།

དེ་ནས་རོ་བོ་ལུ་ཡིས་རྒྱན་པོ་དེའི་ལུ་དང་ཚེ་བོ་གཉིས་ལ་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྗེས་སུ་འབྲང་
འདོད་མིན་དྲིས་པ་ན། ཁོང་ཚོས་འབྲང་འདོད་པ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ། དེ་ནི་རྗེ་པོ་ལུང་བར་བྱུང་
བའི་དད་མོས་ཐད་ཀྱི་དོན་གསར་བ་ཡིན། ཡང་དེའི་རྗེས་ཀྱི་རྒྱ་འགའི་ནད་དུ་འཕྲིན་བཟང་སྤོག་
མཁན་གྱིས་བྱིས་ཚང་མར་པོས་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་ཀྱིས་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་པ་
བྱས་པ་མཐོང་བས་ཁོང་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཆེན་པོ་བྱེད་སྤྱོད། ལྷ་ཤི་ཀ་ལ་དད་པ་མེད་པའི་མི་ཚོས་
རང་གི་མཐུན་འཛིན་གྱི་མི་རྣམས་ལ་འགྱུར་བ་བྱེད་པ་མཐོང་རྗེས། རྒྱུན་ཆད་དག་དུ་འཛིན་
པའི་རྣམ་འགྲུར་དེ་ཡང་དང་ལེན་བྱེད་པ་དང་བཟང་པོར་གྱུར།

པོ་ཏི་ཡུན་ཏུ་རྩེ་བྱུང་གི་ལྷན་སྐྱེས་ཁང་།

པོ་ཏི་ཡུན་སྐྱེས་ཁང་གི་རྩེ་བྱུང་གི་གྲོང་ཁྱེད་ལ་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མས་གནས་འདི་ནས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས།

1934ལོ་ནས་བཟུང་ཀའ་སུའུ་ཞིང་ཚེན་གྱི་ཉེ་གནས་ལམ་གྲུའུ་གྲོང་ཁྱེད་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་གྱི་སྐྱོན་ཁང་ཡོད་ས་ཡིན་པས། 1949ལོར་གྲུང་གོའི་དབང་རྒྱུར་མཁའ་གསལ་བས་བདག་གཉེར་མ་བྱས་གོང་ལ་ས་གནས་མང་ཚོགས་བགྲངས་ལས་འདས་པ་ཞིག་ལ་ཞབས་འདེགས་ཞུས། སྐྱོན་ཁང་དེ་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁའ་ན་གཞོན་པོ་ཏི་ཡུན་གྱི་མིང་ཐོགས་པ་དང་། ཞོང་གི་ཁྲིམ་མི་རྣམས་ཀྱིས་དདུལ་གྱི་གཏེར་ཁ་བཏོན་ནས་ཨ་སྒོར་ས་ཡ་ཁ་གསལ་བཅུ་ལ། ཞོང་ཡང་གྲུང་གོ་ལུ་བྱང་གི་འཕྲིན་བཟང་ལས་དོན་ནང་ཞུགས་ཏེ་གྲུང་གོ་རུ་ཡོང་བའི་ལམ་བར་དུ་གྲུང་རྒྱུའི་གཉན་ཚང་བྱང་ནས་ཚོ་ལས་འདས་གིང་ལོ་25ཡིན།

ན་གཞོན་དེ་དམིགས་སར་མ་སྐྱེ་བས་ན་ཡང་ཞོང་གིས་དདུལ་མང་པོ་སྦྱང་དེ་ལན་གྲུའུ་གྲོང་ཁྱེད་བྱང་ཕྱོགས་གྱི་ཀའོ་ལན་རྫོང་དུ་པོ་ཏི་ཡུན་ཏུ་རྩེ་བྱུང་གི་ལྷན་སྐྱེས་ཁང་འཛུགས་དགོས་པའི་ཁ་ཚེམས་བཞག་ཡོད།

སྐྱོན་ཁང་ནི་གཙོ་བོ་རྒྱ་རིགས་དང་ཉེའི་རིགས་གཉིས་ལ་ཞབས་ཞུ་བསྐྱབ་པའི་ཚེད་དུ་བསྐྱེན་ཡང་བོད་པ་མང་པོ་དེར་ནད་སྟོན་དུ་འོངས་པས། ལོ་མང་པོ་འགོར་རྗེས་བོད་པའི་ནད་པ་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མས་ཀྱང་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་མེད། དེ་ནས་སྤྱི་ལོ་ཀ་པ་ཚོར་བོད་པའི་དགའ་བསུ་ཐོབ་ནས་མི་མང་པོས་འཕྲིན་བཟང་ཕྱོགས་སུ་རང་གི་སེམས་ཀྱི་སྒྲོ་མོ་ཕྱེས།

རྒྱབས་དེར་སྤྱི་ཚོགས་སྤང་ཚེས་བབ་ཐོབ་ཞན་པ་དང་ཚེས་མིག་ནད་དུ་མི་འཛོག་པའི་མི་ནི་མཛོན་ནད་བྱང་བའི་མི་ཡིན་ལ། ཞོང་ཚོས་ཀྱང་སྐྱོན་ཁང་དེའི་སྒྲོར་ཐོས་ནས་རེ་བ་བྱས་པའི་རྒྱབས་སུ་འཕྲིན་བཟང་སྒྲོག་མཁའ་རྩེ་རོགས་རམ་ཞུ་རུ་འོངས། ཞོང་ཚོས་སྐྱེས་ཁང་མགོན་ཡེ་ཤུས་མཛོན་

ནད་བྱུང་བའི་མི་ལ་ཡང་གཅེས་ཤིང་ཁོང་ཚོར་མཐའ་མེད་པའི་ཚོ་སྟོག་གནང་བའི་སྐོར་ཐོས་ཚེ།
མངོ་ནད་བྱུང་བའི་བོད་པ་མང་བོ་ཞིག་གིས་རང་གི་སྟོག་པ་འགྲོད་བཤགས་བྱས་ནས་ཁོང་ལ་
དད་པ་བྱས། 1935ལོའི་སྟོན་ལྷོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འདྲི་ལྟར། ད་ལྟ་བོད་ཡུལ་ནས་འོངས་པའི་
མངོ་ནད་ཅན་གྱི་ཁྱེད་ལ་མ་དད་པའི་འདད་འཇུག་མེད་པས་རང་ཚོས་དེ་དག་ཚང་མ་སྤོང་ཁང་ནང་
ལེན་དགོས་མིན་ལ་བསམ་སྟོན་གཏོང་བཞིན་ཡོད། དེ་ནས་ཚོགས་འདུ་བསྐྱེད་ཏེ་གྲོས་བྱས་རྗེས་
རང་ཚོས་ཁོང་ཚོར་སྐྱོ་སྐྱུག་མི་འོས་བསམས་པས་ཁོང་ཚོ་མུ་མཐུད་དུ་སྤོང་ཁང་ནང་དུ་ཡོང་བཞིན་
འདུག འདས་ཟེན་པའི་ལྷོ་འགའི་ནང་དུ་ཁོང་ཚོ་ཁྲོད་ཀྱི་སྟོ་དཀར་བའི་མུ་ཤི་ཀ་པ་སྐོར་ཞིག་
ཚོ་ལས་འདས་ཀྱང་། རང་ཚོས་དཀོན་མཆོག་ལ་བསྟོད་པ་འབུལ་འདོད་དེ། རྒྱ་མཚན་ཁོང་ཚོས་
སྤོང་ཁང་ནང་གི་འདུག་ས་མི་གཞན་ལ་སྤྲད་པ་དང་། མི་12ཀྱིས་ད་ལྟ་རང་གཙོ་བོར་དད་པ་
བྱས་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

མངོ་ནད་བྱུང་བའི་བོད་པའི་ཁྲོད་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པའི་ལས་དོན་ལ་གྲུབ་འབྲས་ལེགས་པོ་
ཐོབ་པས། 1950ལོར་ཁོང་ཚོའི་ཚོས་ཚོགས་ནང་ལྷགས་མ་ཁབ་གྱི་མི་ཞིག་གིས་སྟོན་ལྷོ་ཞིག་
འདྲི་ལྟར། མངོ་ནད་བྱུང་བའི་མི་ཡི་སྟོ་སེམས་དང་གྲས་ཤིང་འཇིགས་པའི་རྣམ་འབྱུང་། དེ་མིན་
ཁོང་ཚོས་བཀའ་སློབ་འདོན་དུས་ལོར་འཕུག་མེད་པ་བཅས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོ་མི་མང་བོར་མཚོན་
ན། འཕྲིན་བཟང་ཉི་དོན་དོམ་ཡིན་ལ་ཁོང་ཚོའི་ཡ་མ་གཟུགས་དང་མངོ་ནད་བྱུང་བའི་རུས་པ་
ན་ཟུག་ཅན་ལས་ཀྱང་དོན་དོམ་ཡིན་པ་རེད། མི་ལ་ལས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ནང་དུ་སྐྱབས་
བཅོལ་ས་རྟོན་པར་མ་ཟད་ཡེ་ཤུ་ལེམ་གསར་བའི་ལམ་དུ་རང་དབང་གིས་ལྷགས་བྱུབ་པའི་
ཁས་ལེན་ཐོབ། ཡང་མི་ལ་ལས་རང་ཉིད་སྐྱོབ་བྱུབ་པའི་རེ་བ་ཉག་གཅིག་དོར་ནས་རྒྱུལ་གྱིས་
རང་གི་ལམ་ནང་འགྲིམ་བས་ནམ་མཁའི་ཁིང་ཁམས་སུ་འགོ་མི་བྱུབ་པའི་ཉེན་ཁར་བྱུག་ཡོད་ཅེས་
བཀོད་ཡོད།

བོད་ཀྱི་འབྲོག་པ་མང་བོ་སྤོང་ཁང་ནས་ལྷོ་བ་སྤྲངས་པའི་ནད་རྫོན་པ་དང་ལ་ལ་མའིང་
པའི་རྟེན་སྤྲངས་པ་གིན་ཏུ་ཆེ། བད་དེ་རིགས་བྱུང་བའི་འབྲོག་པ་གིན་ཏུ་མང་སྟེ། རྒྱ་མཚན་ཁོང་
ཚོའི་སྐྱུ་གུར་ནང་དུ་ནམ་ཡང་དུ་བ་འཕྲིབས་ནས་མཁའ་དབུགས་རྒྱ་མི་བྱུབ་པར་མ་ཟད། ཁོང་ཚོའི་
ཟས་རིགས་ནང་ལྟ་རྒྱ་དང་སིལ་ཏོག་སྟོ་ཚལ་ཉ་ཅང་དཀོན་པ་རེད།

1949ལོའི་ལྷོ་8པར་མི་དམངས་བཅོངས་འགོལ་དམག་གིས་ལན་གྲུ་ལྷོ་བའི་ཁྲོད་བཟུང་ནས་
པོ་ཏེ་ལུན་སྤོང་ཁང་སྤྲངས་པས། འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མ་ཁབ་ཚོ་གིན་ཏུ་སེམས་སྟུག་པ་རེད། རྒྱ་
མཚན་ཁོང་ཚོ་ཉི་བོད་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་ལས་དོན་གྱིས་གྲུབ་འབྲས་གལ་ཆེན་ལོན་བྱུབ་
པར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད། ཡིན་ཡང་ལས་དོན་དེ་སྟོ་བྱུང་དུ་མཚམས་ཚད་པ་དང་ཁོང་ཚོ་ཡང་
གྲུང་གོ་དང་ཁ་མི་འབྲལ་ཐབས་མེད་བྱུང་། པོ་ཏེ་ལུན་སྤོང་ཁང་ལོ་15ཅུམ་ལ་མ་གཏོགས་འཁོར་

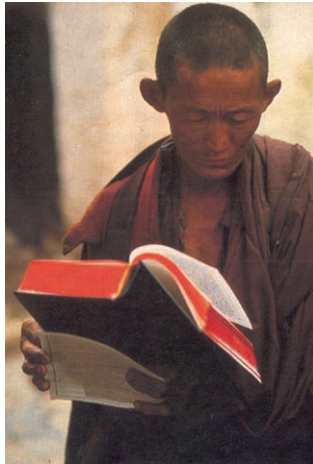
སྐོད་བྱེད་མ་གྲུབ་ཀྱང་མི་མི་བྲི་འབྲམ་འབྲམ་གྱི་ཚེ་སློག་ལ་ཤུགས་རྒྱུན་བེབས་ཏེ། ཁོང་ཚོའི་ལུས་
ཀྱི་ནད་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་བར་མ་ཟད། ཁོང་ཚོའི་དད་པའི་དགོས་མཁོ་ཡང་བསྐྱངས་པ་ཡིད།

འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་དུས་རབས་མཇུག་རྫོགས་པ།

ལོ་ངོ་བདུན་ཅུའི་སློག་ལ་སྤར་ཀྱ་ཡིས་འཕྲིན་བཟང་གྲུབ་མཐའ་ཡི་ཨ་མ་དོ་རུ་འཕྲིན་བཟང་
སློག་པའི་དུས་རབས་འགོ་བཙུམས་པ་དང་། ད་ལྟ་དུས་རབས་དེ་སློ་བུར་ཉིད་དུ་མཇུག་
རྫོགས་པ་ཡིད། 1950ལོར་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་སྤྱ་ཤི་ཀ་པ་རྫོང་ཞིག་གིས་ལུས་མཐུ་ལྷན་པའི་རང་
བླ་བར་དུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་པ་དང་། མཐར་མི་20ཡིས་རང་གི་ཚེ་སློག་རྒྱུ་བས་མགོ་ལོ་
ཤུ་ལ་བཅོལ་བ་དེས་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་ལས་འགན་དེ་སྤྱི་རྒྱལ་པའི་ལག་ནས་རྒྱ་མིའི་ཚོས་
ཚོགས་ལ་བཅོལ་བ་མཚོན་ཡོད།

ལོ་ངོ་བདུ་བོ་དེའི་ནང་དུ་ཁམས་སློགས་ཀྱི་གནས་བདག་ཚོས་ལུགས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་
མཁན་ཚོས་གཙོ་བོའི་བདེན་དོན་ཕྱིར་དུ་རང་སློག་འབྲུལ་བའི་སློལ་དེ་རྒྱུན་འཛིན་བྱས། རྒྱུན་
ཚད་མེད་པར་ཚ་ཁ་རུ་ལོ་ངོ་32རིང་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པའི་རྒྱ་རན་སི་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སློག་
མཁན་ཞིག་1940ལོའི་ཟླ་9པར་ཇག་པ་རྫོང་ཞིག་གིས་བསང། 1949ལོའི་ཟླ་8པར་རུའེ་ཙོར་
ནས་འོངས་པའི་ཏེ་ཏེ་ཀྱང་ཞན་(Maurice Tornay)དང་རྩོམ་ལི་ཞེས་འབོད་པའི་བོད་ཀྱི་དད་
ལྷན་གཉིས་ཀ་སངས་རྒྱུ་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་སྤྱ་མ་བཞི་ཡིས་མེ་མདའ་བརྒྱབ་ནས་བསང། དོན་དེ་
མི་མའོ་ཙོ་ཏུང་གིས་ཀྱང་ལྷ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དབུ་བརྟེན་པ་ཡིན་ཞེས་བྱུང་བསྐྱབས་
བྱས་པའི་དུས་ཀྱི་བར་ལ་བདུན་ཕྲག་འགའ་མ་གཏོགས་མེད་པ་ཡིད།

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས།

བོད་ཀྱི་བཙུན་པ་ཞིག་གིས་ནན་ཏན་གྱིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀློག་བཞིན་པ།

ཡེ་ཤུའི་ཚེས་ལུགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཁོད་འཐབ་ཚེད་དང་རྒྱལ་ཁབ་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མང་པོ་ཡོད། དེའི་ནང་དུ་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་བྱུང་བ་ནི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཆེས་དོ་སྣང་བྱེད་པའི་དོན་ཡིན། དེ་ནི་མི་རྣམས་ལ་གཤམ་སུ་འཇུག་འོས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་པར་མ་ཟད། དེས་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཚེས་ལུགས་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་མུན་ནག་གི་དབང་དུ་སྦྱང་བའི་འཛིག་རྟེན་འདིས་བཀག་འགོག་བྱས་ནས་ཚད་ག་འདྲ་ཞིག་ལ་སླེབས་པ་མ་དོན་ཡོད།

དང་ཐོག་ནས་བཟུང་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་ཚོས་དམ་པའི་གསུང་རབ་བོད་ཡིག་ཏུ་བརྒྱུ་རྒྱུ་ནི་ཁོང་ཚོའི་ལས་དོན་གཙོ་བོའི་གས་ཡིན་པ་རྟོགས་ཡོད་པས། 1856ལོར་ཁོང་ཚོ་སེམས་གཅིག་ལུས་གཅིག་གིས་ལས་དོན་དེར་ཞུགས་པ་དང་། ཡིད་ཆེས་དཀའ་བ་ཞིག་ལ་ཡིག་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྟེན་བྱ་བ་དེདུས་རབས་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་དག་ཅོད་ཡོངས་འགྲུབ་བྱུང་ཞིང་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཁ་ཚང་1948ལོར་བརྒྱུན་བྱས།

དགེ་ཚུལ་ཚང་སྟེ་ཞི་བདེའི་ཁྱིམ་གཞིས།

འཇར་མན་གྱི་སྟོན་ཕྱོག་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་གཉིས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་སུ་འགོ་བའི་ལམ་
བཀག་ཡོད་པ་ལེས་རྗེས། རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་སུ་རང་ཉིད་ཀྱི་ལས་དོན་རྒྱབ་སའི་རྟེན་གཞི་ཞིག་
འཚོལ་དགོས་སྟེ། བདུན་ཕྲག་གཅིག་གི་འགྲུལ་བཞུད་རྗེས་སུ་ཁོང་གཉིས་མི་ཤིག་ཏུ་ཉུང་བའི་
ལྷོ་མ་ར་ལུང་པ་རྩ་སྐྱེད་པས་པ་དང་། གནས་དེ་རྩུབ་ཀོན་མཚོག་གིས་ཁོང་གཉིས་ཞི་བདེའི་ཁྱིམ་
འབོད་པའི་དགེ་ཚུལ་འཕན་བའི་(Tempu Gergen)ཁྱིམ་དུ་ཁྱིད་པ་ན་དགེ་ཚུལ་འཕན་པོ་
ཡིས་དཀོན་མཚོག་གི་ཞབས་སུ་བ་དེ་གཉིས་ལ་སྟེ་ལེན་ཡག་པོ་བྱས། དེས་སྡེ་གི་ཀ་བ་དང་
དགེ་ཚུལ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱིམ་རྒྱུད་བར་གྱི་ཡུན་རིང་གི་འབྲེལ་བ་འགོ་བརྩམས་ཤིང་། འབྲེལ་བ་དེ་ད
ལྟའི་བར་དུ་རྒྱུན་མཐུད་ནས་བོད་པ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མས་རྒྱབ་སའི་མགོན་ཡེ་ཤུར་དང་པ་བྱས་པ་རེད།

1897ལོར་དགེ་ཚུལ་འཕན་པོ་ན་ནས་གོངས་པ་དང་། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་རྒྱབ་སའི་མགོན་ཡེ་ཤུ
ལ་དང་པ་ཡོད་ཅེས་བརྒྱུགས་མ་ལྟོང་ཡང་། ཁོང་གི་ལོ་12ལོན་པའི་ལུ་བསོད་ནམས་(Sonam)
ཀྱིས་རང་གི་པ་དང་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁན་གཉིས་པར་གྱི་ཁ་བརྟེན་ལ་སེམས་ཞིབ་མོས་མཉམ་
ལྷོང་བས་དཔའ་བར་བརྟེན་དེ་རྒྱབ་སའི་མགོན་ཡེ་ཤུ་གཙོ་བོ་ཡིན་པ་ཁས་བླངས། ཡང་བསོད་ནམས་
ཀྱི་ཐག་གཅོད་དེས་ཡུལ་དེ་གའི་སྐྱ་མ་ལུགས་ཁོས་སུ་བརྟུག་ནས། བསོད་ནམས་ལ་རང་གི་དང་པ་
གསར་བ་དོར་ཉེ་ཡང་བརྒྱུར་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་ལ་དང་པ་བྱེད་དུ་འཇུག་ཆེད་གཞོན་ལུགས་
ཚེན་པོ་སྤྲད་པ་རེད། ཡིན་ཡང་བསོད་ནམས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོའི་འཛིགས་སྐྱུལ་ལ་ཁ་མ་མ་བྱས་པར་ལོ་
དེའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་མངོན་གསལ་གྱིས་བྱུངས་གསོལ་སྤངས་པར་མ་ཟད་རང་ཉིད་ལ་ཡོ་སེབ་ཅེས་
པའི་མིང་གསར་བ་ཞིག་བཏགས།

ཡོ་སེབ་ཀྱིས་ཁོང་གི་པ་ཡི་རྒྱ་ལོར་དང་ས་ཞིང་རྒྱུན་འཛིན་བྱས་ཤིང་། བ་གཞོན་དེར་སྟོབ་གསོ་
ཡག་པོ་ཐོབ་ཡོད་པས་མ་འོངས་པའི་མདུན་ལམ་ཅི་ལྟར་གདམ་གསེས་བྱེད་རྒྱ་དཀའ་ལས་
ཁག་པོར་གྱུར། ཁོང་རང་ཉིད་ཚོང་བ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་འདོད་པ་དང་། གལ་ཉེ་ཚོང་ལས་གཉེར་ན་
རང་ཉིད་ལྷུག་པོར་གྱུར་ནས་འཚོ་བ་སྦྱིད་པོ་རེལ་བྱུང། རྒྱ་མཚོན་ཁོང་ཡོད་སའི་ལུང་པ་དེའི་ས་
ཁུལ་དེའི་ཚོང་གཉེར་ལྟེ་གནས་གལ་ཚེན་ཞིག་ཡིན། ཡང་ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ཡོ་སེབ་ཀྱིས་
གང་ལྟར་གྱུར་རང་ཉིད་རྒྱབ་སའི་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཉེད་ཀོན་མཚོག་གི་བཀའ་བོད་
པ་ཚོར་བརྒྱུག་དགོས་པས་མ་བཞིན་ཡོད།

ཁོང་གིས་ཅི་ལྟར་གདམ་གསེས་བྱེད་པ་དཔྱད་ཐག་གིས་མ་བཅད་སྟོན་ལ་སྟེ་ལམ་ཞིག་རྗེས་པའི་
ནང་དུ། དེལ་ལ་ཞོན་པའི་ཚོང་བ་སྟོང་ཞིག་རང་ཁྱིམ་གྱི་སྟོོ་ཁར་འོངས་ནས། ཚོང་བ་རྒྱུས་ཀྱིས་
རིན་པོ་ཆེ་ཆུ་ཚེན་མང་པོ་དེལ་ལས་སར་ཕོག་པ་དང་། དེའི་ནང་དུ་གྱུར་གྱི་ཤིག་ཡང་ཉེ་དང་བལ་
ཡུལ་གྱི་ཤིང་བཞོན། དཔྱད་གྲོན་ཆས་རྩ་ཚེན་དང་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་རིན་པོ་ཆེ་ཆུ་ཚེན་རིགས་

སྒྲ་ཚོགས་ཡོད། ཡང་ཚོང་པའི་འགོ་དཔོན་གྱིས། བདག་པོ་ལགས། འདི་ཡོད་ཚད་ཁྱེད་ལ་དབང་
བ་དང་ད་དུང་རིག་པོ་ཆེན་ཆེན་མང་པོ་ཞིག་སྐྱེ་བ་ངེས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིད་

དེ་ནས་དགོ་རྒྱུ་ལོ་སེའུ་གཉིད་ལས་སངས་པ་དང་། མི་ལམ་དེ་ནི་དངོས་གནས་དོན་ངོམ་ཞིག་
དང་འདྲ། ཡིན་ཡང་ཁོང་གིས་དེ་ནི་མི་ལམ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ཚེ་ངོམ་ཚར་བར་གྱུར། བོད་པ་ཚོ་
ནི་མི་ལམ་ཅི་ཞིག་མིས་ཀྱང་དེར་ནང་དོན་ཡོད་པར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད་པས། ཁོང་གིས་ཚོང་
བ་རྒྱུ་ལས་ཀྱིས་སྐྱེས་པའི་སྐྱད་ཚད་ར་བསམ་སྒྲོ་གཏོང་སྐྱབས་ཁོང་གཉིད་ལ་ཤོར་ཏེ་ཡང་མི་
ལམ་ཐེངས་གཉིས་པ་མིས་ཤིང་དེའི་ནང་དུ། བོད་པ་འགའ་ཚོས་ཁང་ཐབས་ཆག་ཅིག་ཏུ་བསྐྱད་
དེ་བཀའ་བཤད་མཐའ་གྱིས་ཅོག་ཅོ་སྟེང་གི་དཔེ་ཆ་གྲོག་པར་མཉམ་བཞིན་ཡོད། ཡོ་སེའུ་ཉེ་
སར་ཕྱིན་པ་ན་དེ་ནི་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཡིན་པ་ཤེས། བཀའ་རྒྱུ་ལས་ནི་མི་ལམ་
འིས་ཡོད་པ་དང་། བཀའ་བཤད་མཐའ་དེ་གསལ་བོར་མི་མཐོང་ཡང་སྐྱད་ནི་ཡོ་སེའུ་རང་གི་
སྐྱད་ཡིན་པ་ཡིད་དེ། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ཕྱོགས་བཞིར་བལྟས་པ་ལ། མི་དེ་དག་གིས་སྒོ་ཅེ་གཅིག་སྐྱིམ་
གྱིས་མཉམ་བཞིན་པ་མཐོང་། ཡང་མི་དེས། ངའི་ཤོགས་པོ་ཁྱེད་ཚོས་ལམ་གང་ཞིག་འདེམས་སྐྱོ་
ཡིན་ནམ། ལམ་གཅིག་ནི་རྒྱ་ལོར་ལོངས་སྟོན་འཕྲོ་བུ་ཀྱང་རྟག་གཏན་གྱི་རེ་བ་མེད་པའི་ལམ་
ཡིན་ཞིང་། ཅིག་ཤོས་ནི་དཀའ་ཚོགས་ལྡན་ཡང་མཐར་ཐེ་སྤྱིད་བར་དུ་དགའ་སྐྱོས་ཁེངས་པའི་
གསེར་གྱི་མཁར་ནང་བསྐྱོད་པའི་ལམ་ཡིན་ཞེས་སྐྱེས།

ཡོ་སེའུ་གཉིད་ལས་སངས་པ་དང་ནས་མི་ལམ་དེར་བསམ་སྒྲོ་བཏང་བ་ན། དེ་ནི་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་
ཉིད་ལ་གསུངས་པའི་བཀའ་ཡིན་པ་ཤེས་ནས་ལུས་མོ་སར་བཙུགས་ཏེ་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་
ཉིད་ཀྱི་འདོད་རྗེས་ལ་གྲུ་ཡངས་གཏོང་བར་ལུས་པ་ཡིད། ལུང་པའི་ནང་དུ་འཚོ་བ་རྩོམ་ན་ཁོང་
ལ་རྒྱ་ལོར་ལོངས་སྟོན་ལྡན་པ་ཡང་དེ་ནི་དཀོན་མཆོག་གི་དགོངས་པ་གཏན་ནས་མིན། ཁོང་གིས་
དེ་ཡོད་ཚད་དོར་ནས་དཀོན་མཆོག་གི་ལས་དོན་ནང་ལུགས་དགོས་བསམས་པ་ཡིད།

དེ་ནས་ཡོ་སེའུ་གྱིས་རྒྱ་ལོར་གྲུ་ལོམ་པ་མང་ཤས་ལོ་མང་པོར་རང་གི་ཁྱིམ་ཚང་ལ་བདག་གཉིས་
བྱེད་མཐའ་གཡོག་པོར་བཞགས་པ་དང་། ཡོད་ཚད་བཀོད་སྐྱིག་ཡག་པོ་བྱས་རྗེས་ཁོང་རྟ་ལོ་ཞོན་
ནས་རང་ཉིད་འདུག་སའི་ལུང་པ་དེ་དང་ཁ་བྲལ་བ་ཡིད།

ནམ་མཁའི་རོགས་རམ།

དཀོན་མཆོག་གིས་སྐྱད་བརྩེ་ལ་མཐའས་པའི་མི་ཞིག་མངགས་པ་དང་། སྐྱད་བརྩེ་ལ་མཐའས་པའི་
མི་དེས་སྒྲོན་ཚད་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་བཙུན་པ་ཡིན་པའི་མི་གཉིས་རང་གི་ལག་རོགས་
སུ་བཙུན་བསམ་དམ་པའི་གསུང་རབ་བོད་ཡིག་ཏུ་སྐྱེ་བའི་ལས་དོན་ལ་སྐྱེལ་འདེད་ཆེན་པོ་ཐོབ།

མཐར་དཀར་སྐྱེག་ཚད་མེད་སྤངས་རྗེས་བོད་ཡིག་གི་<<ཡོ་ཉ་ཅན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>གི་དཔེ་ཆ
1862ལོར་པར་སྐྱེན་བྱས།

ད་ལྟའི་ཆར་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དཔེ་ཆའགའ་ལེ་ཡོད་ཀྱང་བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་དེ་འདྲའི་
དང་ལེན་མི་བྱེད་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་དཔེ་ཆའདུག་གི་ཐ་སྐྱོད་ལ་གོ་བ་མི་ལོན་པས་སློབ་པ་བོ་མང་
བོ་ཞིག་གནས་ཚུལ་དེ་འདྲར་སྤངས་ཐུ་མཐུན་དུ་ལྟ་སློབ་བྱེད་མི་བྱུང་བ་རེད། བོད་ཀྱི་སྐ་ལི་
ཀ་པ་དང་འཕྲིན་བཟང་སློབ་པ་མཐོན་ཡུལ་དེ་གའི་ནང་པ་རྣམས་ལ་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་
བརྒྱུན་དུས་ཁོང་ཚོས་སློབ་པ་མེད་པ་དང་སྤངས་ཐུ་མཐུན་པའི་རྣམ་པ་དང་སྤངས།

དང་ཐོག་ནས་བཟུང་ཡིག་སྐྱེད་རྣམས་ཀྱིས་ཡེ་སྤའི་ཚོས་ལུགས་ལ་རྒྱས་མི་མངའ་བའི་རིག་
གནས་ཤིག་ལ་མཚོན་ན། ཁོང་ཚོས་ཐ་སྐྱོད་གང་ཞིག་སྤྱད་དེ་ཡེ་སྤའི་ཚོས་ལུགས་སྐོར་གྱི་མིང་
བད་རྣམས་བསྐྱར་དགོས་པའི་སྐོར་ལ་བསམ་སྲོལ་བྱུང་བའོ། བོད་ཀྱི་ཐ་སྐྱོད་གང་ཞིག་གིས་དཀོན་
མཆོག་དང་སྐྱེད་པས་མགོལ། སྤྲིན་པ་སོགས་ཀྱི་ནང་དོན་མཚོན་དགོས་པར་ཁོང་ཚོས་ཡུན་རིང་
ཞིག་ལ་གྲོས་བསྐྱར་བྱས་ནས་གསོལ་བ་བྱུང་། བེད་སྤྱོད་བྱས་པའི་ཐ་སྐྱོད་རེ་རེ་སངས་རྒྱས་
ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ནང་དོན་འདུས་པས། ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཐ་སྐྱོད་རྣམས་བཀོལ་ནས་དཀོན་
མཆོག་གི་བཀའ་འདི་གཟེ་བརྒྱུད་དེ་སྤོངས་དང་གྱིས་སྐྱེག་ཅིང་འཛིག་རྟེན་ལྟ་བུ་པ་མི་གཅིག་པའི་མི་
རིགས་ཤིག་ལ་སློབ་པའི་ཐབས་ནི་ཉ་ཅན་རྟེན་དཀའ་བ་རེད།

གཞན་ཡང་རྗེས་པར་སེལ་དགོས་པའི་དཀའ་གནད་ཅིག་ཡོད་པ་ནི། བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་གང་ཞིག་
བེད་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པ་དེ་ཡིན། ཁོང་ཚོས་དམ་པའི་གསུང་རབ་དེ་བྲེ་མ་རྣམས་ཀྱིས་སྤྱོད་པའི་
གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་ལ་བསྐྱར་དགོས་སམ། ཡང་ན་སྤྱིར་བཏང་མང་ཚོགས་ཀྱིས་སྤྱོད་པའི་སྐྱད་
དུ་བསྐྱར་དགོས། དེ་ནི་དཔོན་གནས་གང་མ་གསེས་བྱེད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན། གལ་ཏེ་ཁོང་
ཚོས་སྤྱོད་པའི་ཡི་གེ་བེད་སྤྱོད་ན་དམ་པའི་གསུང་རབ་ལ་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་བཅུན་
པ་རྣམས་ཀྱི་བརྗེ་འཛིག་མི་ཐོབ་པར་མ་ཟང་ཟད་དེ་མི་དཔེ་ཆར་པའི་གསུང་སྐྱེ་ལེ་འཛིན་པ་
ཡོད། ཡང་གལ་ཏེ་ཁོང་ཚོས་གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་བེད་སྤྱོད་ན་དགོན་པ་ནང་གི་བཅུན་པ་དང་རྗོ་
མོ་རྣམས་ཏེ། སློབ་གསོ་ཐོབ་ནས་སློབ་པ་བྱུང་བ་དག་གིས་དག་ཚོད་སློབ་ཐུབ་པ་རེད།

ཉིན་ཞིག་གི་སྤྱོད་སྲོལ་པའི་དགོ་རྒྱན་ཡོ་སེབ་སྤྱོད་ལ་ཏུ་བསྐྱོད་ནས་རྒྱང་རིང་གི་བོད་པའི་
གོང་ཚོ་ཞིག་ཏུ་སོང་པ་ན། ཉིན་གྲང་ཚ་བ་ཆེ་བས་ཁོང་ཉིད་བསེལ་གྱི་བ་འོག་ཏུ་མི་གཡོལ་ག་མེད་
བྱུང། དེ་ནས་ཁོང་ཉིད་དགོན་པ་ཞིག་གི་རྩིག་པར་བསྐྱས་ནས་པལ་གསོ་སྐྱབས། ལྷ་མ་ཞིག་གིས་
མ་ཉི་འདོན་བཞེན་རྒྱ་རྒྱུན་ལམ་གསུང་བ་ཐོས། སློ་བུར་དུ་ཁོང་གི་ཉིད་ལས་སངས་དཔ་
དང་འདྲ་བར་ལྷ་མའི་གསུང་རྣམས་ཀྱི་དཔེ་ནང་དུ་ཡང་ཡང་བྱུན་པ་རེད།

འདི་ནི་ངོ་མ་ཡིན་ནམ། ལྷ་མ་དེས་གནའ་དཔེ་ཞིག་སློབ་འཛིན་པའི་ནང་ཡིག་རྒྱུ་ཚོས་འཚོལ་བ་ཞིན་པའི་ཐ་སྐྱོད་དག་ཡོད་པ་རེད། ཡོ་སེབ་དགོན་པའི་ནང་དུ་རྒྱལ་ས་ནས་དཔེ་ཆ་དེར་བལྟ་འདོད་པའི་རེབ་བཏོན།

ལྷ་མ་ཚུན་པ་དེས་སྐྱུས་སྐྱུས་ལུས་ལུས་ངང་དཔེ་རྙིང་དེ་ལ་བྱེས་ནས་ཁ་མདོག་ཡལ་བའི་ཤོག་ངོས་ཡོ་སེབ་ལ་བསྟན་ཏེ། རྩོད་ཀྱིས་དཔེ་ཆ་འདི་གང་ནས་ཁྱེད་ཡོང་བ་དྲིས་ན། དེ་ནི་ལྷ་ཚོགས་ཀྱིས་མ་གཏོགས་མི་ཤེས། རའི་མ་ཡིས་དཔེ་ཆ་འདི་བཟུགས་མྱོང་ལ། རྩོད་ཤིག་མ་ཡིས་ཀྱང་བཟུགས་མྱོང། དཔེ་ཆ་འདི་ནི་ལྷ་ཚོགས་རང་གིས་བྱས་གནང་བ་ཡིན་ཞེས་གསུངས།

དཔེ་ཆ་དེའི་ནང་གི་ཡི་གེ་ནི་བརྗེད་ཟེན་པའི་ཁ་རྒྱན་ཀྱིས་བྲིས་ཡོད་པས་ཡོ་སེབ་ངོ་མཚར་བར་གྱུར། རྒྱ་དུ་ཅིག་དེ་ཉིད་ལ་རོང་གིས་ཡི་གེ་དེ་ནི་རོང་ཚོས་འཚོལ་བའི་ལྷ་མིག་ལྷ་བུ་ཡིན་པ་རྟོགས། དེའི་ནང་དུ་རོང་ཚོས་འཚོལ་བའི་དགོན་མཚོག་ཅེས་པའི་ཐ་སྐྱོད་ཡོད་པར་མ་ཟད། གསོལ་འདེབས་ཞེས་པའི་ཐ་སྐྱོད་ཀྱང་ཡོད་ལ། གཞན་དུ་བུ་ནང་དོན་ཅུང་ཅམ་དཀའ་བའི་ཐ་སྐྱོད་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་མིང་བད་དང་ཚོག་རྒྱུ་ཡང་ཡོད་པ་རེད། ཡི་གེ་དེ་ནི་གནའ་བོའི་ཡོ་གོ་ལས་གོ་སྐྱ་བས་བེད་སྤྱོད་བྱས་ཚོག་ཚོག་ཡིན་པར་མ་ཟད། དེར་བབས་ཀྱི་བོད་པ་སྟེ་རི་ལུལ་དུ་སྤོད་པའི་མི་རྒྱལ་ས་ཀྱིས་ཀྱང་གོ་བ་ཡོན་ཐུབ་པ་རེད།

དེ་ནས་ཡོ་སེབ་ཀྱིས་ལྷ་མ་ཚུན་པ་དེར་དཔེ་ཆ་རང་ཉིད་ལ་གཡོར་བའི་རེབ་ལུས་པ་ན། ལྷ་མ་ཚུན་པ་དེས། རས་མི་གཞན་སུ་ཞིག་ལ་འདྲ་དཔེ་ཆ་འདིར་རེག་ཏུ་བཅུག་མ་མྱོང་ལ། དཔེ་ཆ་དེ་ནི་ནམ་ཡང་རིན་པོ་ཆེ་ལྟར་བསྐྱུངས་པས་མི་ཚམེད་ཅིག་གིས་དེ་ཁྱེད་ག་ལ་རུང། ཡིན་ཡང་ངོ་མཚར་བ་ཞིག་ལ་ངས་དཔེ་ཆ་དེ་ལྟོད་ལ་སྤྱད་ན་འགྲིག་སྟུམ། རས་རེབ་ཡིན་ན་འདྲི་ཀྱིས་དཔེ་ཆ་འདི་མི་གཞན་དང་མཉམ་དུ་སྤྱོད་དགོས། མི་འགྲུང་བར་འདི་རྣམ་ཤེས་ལུས་འདི་དང་འབྲལ་བེས་ཡིན་ལ། རྒྱབས་དེར་སུ་ཞིག་གིས་ཀྱང་འདི་འདི་ནས་དཔེ་ཆ་ཁྱེད་མི་ཐུབ་པས་འདྲི་ཀྱིས་ད་ལྟ་ཁྱེད་རོགས། ལྷ་ཚོགས་འདྲི་དང་མཉམ་དུ་བཞུགས་པར་སྤོན་ཞེས་གསུངས།

མཐར་དམ་པའི་གསུང་རབ་རྒྱུར་མཐའ་ཚོར་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་བརྒྱུར་བའི་ལྷ་མིག་ལྷ་བུ་གནང་བས། ཡིག་རྒྱུར་ལས་དོན་གྱི་གོ་མ་སྐབས་མདུན་དུ་སློབ་ནས་<<ཨིབ་རི་བ་རྣམས་ལ་སྤྱིངས་པའི་འཕྲིན་ཡིག>>དང་<<མདོན་པའི་མདོ།>>གཉིས་ལེགས་འགྲུབ་བྱུང་ལ་ཉེ།

དེ་བཞིན་ཞལ་ཆད་གསར་བ་ནི་1903ལོར་ཡིག་རྒྱུར་བྱས་ནས་ལེགས་འགྲུབ་བྱུང་ཆེས་ཡོ་སེབ་ཀྱིས་སྐྱུར་དུ་ཞལ་ཆད་རྙིང་པའི་ཡིག་རྒྱུར་འགོ་བཅུམས་པ་རེད།

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཆད་གསར་བ་ཡིག་རྒྱུར་བྱས་པ་དེས་བརྒྱུར་དར་ཚེག་པོ་ཞིག་འབྱུང་མ་ཐུབ་ཀྱང་བོད་པའི་དད་ལྡན་སྐོར་ཞིག་གི་དད་པ་བརྟན་བོར་གྱུར་ནས། སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་བཅུན་པའི་ཁྱོད་དུ་ཡོ་སྤེལ་ལུགས་ཀྱི་གོ་གནས་མཐོ་རུ་སྤྱིན། རྒྱ་མཚོན་ད་ལྟ་རོང་ཚོས་དགོན་མཚོག་གི་བཀའ་སྐོག་ཐུབ་པར་གྱུར་བས་རེད། 1926ལོར་དགོན་བདག་

ལྷ་མ་ཞིག་གིས། ངས་ཞལ་ཚད་གསུང་བའི་ཁ་ཚང་བཟུགས་ཚང་། ད་དུང་ཞལ་ཚད་རྟིང་བ་ཡོད་
དམ། གལ་ཏེ་ཡོད་ན་དཔེ་ཆ་ཁ་ཚང་ངལ་བསྐྱར་རོགས་གནང་། ང་རང་ཡེ་ཤུའི་ཚེས་ལ་སློབ་
ཚན་པོ་ཡོད་ཅེས་ཡོ་སེབ་ལ་འཕྲིན་ཡིག་སྒྲིངས་པ་རེད།

དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅེས་བྱ་བ་
བཞུགས་སོ།

སོ་ཤེ་ཡིས་ཡི་གེར་བཀོད་པའི་
མདོ་དང་པོ་དང་
གཉིས་པ་

Genesis and Exodus
the First and Second Book
of the
Holy Bible
in Tibetan.

Berlin 1905.
Printed for the British and Foreign
Bible Society.

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཞལ་ཚད་རྟིང་བའི་དཔེ་ཆ་ཐོག་མ་གཉིས་ཀྱི་
མདུན་ཤོག་ 1905ལོར་པར་སྐྱབ་བྱས།

བདུད་དང་འཐབ་ཚུད་བྱས་པ།

ལོ་མང་པོ་ཞིག་འདས་རྗེས། 1935ལོར་ཡོ་སེབ་ཀྱིས་ཡིག་སྐྱར་མཚམས་བཞག་པ་དང་
ཁོང་གི་ཚོག་ཅེ་སྟེང་དུ་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་མ་ཟིན་ཆ་ཚང་བཞག་ཡོད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་
དབུགས་རིང་ཞིག་ལྷུང་ཞིང་། ད་ནི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དཔེ་ཆ་ཁྱེར་ནས་ཡངས་གིང་རྒྱ་ཆེ་
བའི་བོད་ཡུལ་མཐོ་སྐང་དུ་སྟོན་པའི་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱུག་ཚོག་པར་འདོད་པ་རེད།

ཡིན་ཡང་ཡིད་ཆེས་དཀའ་བ་ཞིག་ལ། དེ་ནས་ལོ་13ཀྱི་འཐབ་ཚུད་ཇ་དྲག་བརྒྱད་དེ་བོད་ཡིག་
གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་དག་ཟོད་མི་རྣམས་ཀྱི་མིག་ལམ་དུ་མངོན་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་རྒྱན་སྟོལ་

དང་བུལ་པའི་དོན་མང་པོ་ཞིག་བསྐྱེད་མར་བྱུང་བ་དེས་ཕྱན་ཚམ་གྱིས་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མའི་ལས་
དོན་རྩ་ནས་གཏོར་བར་བྱས། དེ་ནི་དཔུལ་ཁམས་ཀྱི་བདུད་ཚང་མ་མཉམ་དུ་འདུས་ནས་བོད་
པ་ཚོས་དགོན་མཚོག་གི་བཀའ་གྲོག་པར་བཀག་འགོག་བྱེད་པ་འདྲ།

ཐོག་མར། རྒྱ་གར་གྱི་དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་ལས་དོན་མི་སྒྲར་ལག་རྩལ་ཞན་
པས་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་པར་སྐྱོན་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་དང་། ལྷོག་ཀླད་དང་བསྐྱར་དཔའ་འཕྲུལ་ཆས་མ་
བྱུང་སྟོན་གྱི་དུས་ཡུན་ཉ་ཅང་རིང་པོའི་ནང་། ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་རིན་ཆེན་པོ་དེད་ག་གིང་སྐྱམ་ཞིག་
གི་ནང་དུ་ཉར་ཚགས་ཡག་པོ་བྱས་ཡོད་ལ། དེ་ནས་དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཚོགས་དབྱེད་ཅིའི་
རྒྱུ་ཁྱབ་སུའུ་རྒྱེལ་འདྲེན་བྱས།

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ལོན་ཏོན་དུ་བསྐྱུལ། ཡིན་ཡང་ཉེ་མི་ཡི་ཡི་དམག་དཔུང་གིས་
ཡོ་རོབ་གླིང་ལ་དམག་རྒྱག་དུས། དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཚོགས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོའི་ས་ལོག་
ཁང་པའི་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་ན་ཅིའི་འབར་མདེལ་གྱིས་གཏོར་བཏུག་བཟོ་བར་སྐྱམ་ནས་མ་ཟིན་
རྒྱུང་བའི་འཇགས་ཡིན་པའི་གོང་ཚོ་དུ་བསྐྱུལ། བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ལོན་ཏོན་གོང་
ཁྱེར་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ལེ་བར་300མཚམས་ཀྱི་གནའ་བོའི་ཚོས་ཁང་ཆེན་མོ་ལི་ཕུན་བྱ་བའི་ས་ལོག་
གི་དུར་ཁུང་དུ་སྐྱས། ལྷོ་བས་དེར་དབྱིན་ཅིའི་དམག་འཁྲུག་རྒྱ་གུ་གྱུར་ཅིང་། རྒྱི་རྒྱ་ཆེན་མོ་སྟོང་
ཅན་གྱི་འཕྲུང་མདའ་ཞིག་ཚོས་ཁང་ཆེན་མོ་ལི་ཕུན་འགམ་གྱི་ལམ་ནང་དུ་ལྷུང་ནས་ཚོས་ཁང་གི་
ཕྱི་ལོ་སྐྱ་ལོག་ནའང་གས་མ་ཐུབ་པ་འདྲ། རྒྱི་གཙམ་གི་བར་གྱི་ཚོས་ཁང་ནང་དུ་བོད་ཡིག་གི་
དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་བཞག་ཡོད། འཕྲུང་མདའ་གཏོར་མཁན་གྱིས་སེམས་
རྒྱུང་གིས་འཕྲུང་མདའ་གཏོར་བ་ན་མེ་སྲུང་རྒྱིག་ཆས་ལ་གནད་དོན་ཅི་ཡང་མེད་པས་ཅིའི་སྲིད་མ་
གས་པ་ཁོང་ཚོས་ཀྱང་མ་ཤེས།

དགེ་ལྡན་ལོ་སྐབ་ཀྱིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་པོད་ཡིག་ཏུ་རྒྱུར་བ་ཞིན་པ།

འཛམ་གླིང་འབྲུག་ཆེན་གཉིས་པ་མཇུག་རྫོགས་རྗེས་དགེ་ལྡན་ལོ་སྐབ་ལོ་60ལོན་ཞིང་། ལོ་
 རོ་བུ་ལྷག་གི་རིང་ལ། ཁོང་གིས་ནམ་ཡིན་ཡང་རང་གི་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་པར་
 རྒྱན་བྱེད་བྱུང་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་བསྐྱགས་ནས་བཞུད། ལྷན་པས་དེར་ཡོ་རོབ་གླིང་རྫོགས་འཛིང་ནང་
 དུ་ལུང་ཡོད་པས་གནས་ཚུལ་རྗེ་ལེགས་སུ་འགོ་མ་བྱུང། དེ་ནས་ཁོང་གིས་བྲུག་བྲིས་མ་ཟིན་
 ཡང་བསྐྱར་བྱ་གར་དུ་བསྐྱར་བའི་རེ་བ་བཏོན་ཏེ་རང་ལུལ་དང་ཐག་ཉེས་ར་བར་རྒྱན་བྱེད་བྱུང་པའི་
 རེ་བ་བཅངས། རྒྱ་མཚན་རྣམས་དེར་བྱ་གར་དུ་བར་རྒྱན་ལག་རྩལ་གསར་བ་ཞིག་རྟེན་པ་རེད།

ཡིད་སྣོ་བ་ཞིག་ལ་བྱ་གར་གྱི་བར་རྒྱན་ཚོང་པས་དོན་དེ་ལས་མ་སྒྲངས་པར་བྲུག་བྲིས་མ་ཟིན་
 དེ་ནི་རྣམས་ཚད་ཞན་པའི་ཤོག་བུ་སྟེང་བྲིས་ཡོད་པས་བསྐྱར་དཔར་བྱེད་ཐབས་མེད་པ་དང་། ཡང་
 བྲུག་བྲིས་མ་ཟིན་ཁ་ཚང་ཡང་བསྐྱར་བྱེད་དུ་བཞོས་པའི་ཤོག་དཀར་སྟེང་འགོད་དགོས་ཟེར། དེ་
 བས་བྲུག་བྲིས་མ་ཟིན་གྱི་ལོགས་སུ་བསྐྱལ་ནས་ལོ་མང་ལོ་འགོར་རྗེས་ཡང་བསྐྱར་དགེ་ལྡན་ལོ་
 སྐབ་ལག་ཏུ་འབྱོར་ཞིང་། ཁོང་གིས་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་ཉིད་ལ་སྟོབས་བྲུགས་གནང་སྟེ་དོན་
 དེ་བསྐྱབ་བྱུང་པར་གསོལ་བ་བཏབ།

ཡང་ལོ་གཉིས་འགོར་རྗེས་དགེ་ལྡན་ལོ་སྐབ་དང་གི་མི་ཚོའི་འགན་ཁུར་ལུང་ལུང་དུ་རྒྱུབ་
 དུས་སུ་རང་གི་ལུས་བྲུགས་ཉམས་བཞིན་པ་ཚོར། དེ་ནས་རྒྱུན་རབ་ཞིག་བྱུང་བ་ནི། ཉིན་འགའི་
 བང་ཁོང་གིས་ཞོགས་པ་ནས་མཚན་མོའི་བར་དུ་ལས་དོན་བསྐྱབས་པས་མགོ་ཡུ་འཕོར་ཏེ་སར་
 འབྲེལ་བ་དང་དབྲགས་ཀྱང་འབྲིན་དཀའ་བར་གྱུར། ཁོང་གི་སྦྱིང་ནད་ཡང་བསྐྱར་འཕར་བ་རེད།

དེ་ནས་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་བྱོན་ཚུང་པའི་བོད་པའི་ཚོས་ཚོགས་ཤིག་གི་དང་ལྷན་ནས་
ཀྲིས་དཀོན་མཚོག་གིས་སྤིང་རྗེ་གནང་བར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་རང་གི་སྤིང་ཉེ
བའི་བདག་སྤྱོད་ཡོ་སེབ་ནི་དམ་པའི་གསུང་རབ་པར་སྐྱབ་མ་བྱས་སྤོན་ལ་ཚེ་ལས་འདས་ངེས་པ་
ཡིད་ལ་གཏམ་ནས་བྲན་མ་ལྟོང་། དཀོན་མཚོག་གིས་ཁོང་ཚོའི་གསོལ་འདེབས་ལ་གསལ་ནས་
དགོ་རྒྱུ་ཡོ་སེབ་ལ་ཡང་བསྐྱར་སྤོབས་ཤུགས་འཛོམས་པ་རེད། ཚང་མས་ཅོག་ཅོ་བྱུང་བར་
ཅན་ཞིག་བཟོས་ཏེ་དགོ་རྒྱུ་ཡོ་སེབ་ཀྲིས་ལུ་མཐུང་དུ་མལ་ཁྲིའི་སྤེང་ལས་དོན་སྐྱབ་བྱུང་བ་
བྱུང་། གཞན་ཡང་ད་དུང་བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་བཤུ་མཁན་གཉིས་པའུལ་ནས་ལས་དོན་མང་ཆེབ་སྐྱབ་
རོགས་བྱས་པ་དང་། དགོ་རྒྱུ་ཡོ་སེབ་ཀྲིས་ཁོ་ཚོའི་ལས་དོན་ལ་ལྷ་རྟོག་དང་ལུ་དག་བྱེད་པའི་
འགན་ཁུར་བ་རེད།

མཐར་1946ལོའི་ཟླ་8པའི་ཚེས་11ཉིན། དགོ་རྒྱུ་ཁོང་གིས་བོད་ཡིག་གིས་དམ་པའི་གསུང་
རབ་ཀྱི་ཚེས་མཐའ་མཇུག་གི་བཀའ་ཚིག་རྒྱུག་བྲིས་གནང་བ་སྟེ། ལགས་སོ། ། ང་
ཀི་ལྷུང་དུ་ཡོང་ངེས་ཡིན་ཞེས་གསུངས་སོ། ། ཨ་མེན། གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ལགས། བྱེད་ཉིད་མེད་ས་
པར་ལྟའོ། ། གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུའི་ཐུགས་རྗེ་ནི་དང་ལྷན་དམ་པ་རྣམས་དང་མཉམ་དུ་གནས་པར་སྐྱོན།
ཨ་མེན། ། །མཛོན་པ། 22:20-21།

དེ་ནས་ཉིན་ལྷུ་འགོར་རྗེས་དགོ་རྒྱུ་ཡོ་སེབ་ཚེ་ལས་འདས་ནས་ཡུན་གཏམ་གྱི་བྱ་དགའ་ལེན་
དུ་མེད་ས་པ་རེད།

འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁན་སྐོར་དང་པོས་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་སྐྱུར་འགོ་བརྩམས་
པ་ནས་བཟུང་ལོ་རྒྱུ་90འདས་པ་དང་། <<ཡོ་ཉ་ལྷན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>པར་སྐྱབ་བྱས་ནས་
ལོ་རྒྱུ་80ཕྱིན། ད་ལྟ་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཚལ་བསྐྱར་བྱེད།

ཚུའི་ནང་དུ་སྐྱེད་ས་པའི་ཤོག་འདམ།

བརྗོད་མ་དགོས་པ་ཞིག་ལ། བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་པར་སྐྱབ་བྱེད་དུས་སུ་བདུད་
ཀྱི་རོ་རྒྱལ་དང་བཀག་འགོག་མང་པོ་ཞིག་དང་བྱུང་། ལུ་དག་བྱས་པའི་མ་ཟིན་ངེས་པར་དུ་དེ་ལ་
ལ་བཀག་པ་ནས་གཡང་གཟམ་གྱི་རི་བོ་བཀྲ་ལ་ཏེ་ལ་དུགས་ཀྱི་ལྟེ་གནས་སྐྱེ་གོང་ལྷོ་དུ་བསྐྱུལ་
དགོས་པ་དང་། མིང་ལ་བསམ་འགྲུབ་ཅེས་འབོད་པའི་བོད་པ་ན་གཞོན་ཞིག་སྐྱས་ནས་མ་ཟིན་
བསྐྱུལ། སྐྱེ་གོང་ལྷོ་དུ་འགོ་བར་ཉིན་50ལྟ་ག་དགོས་པ་དང་བྲག་བྲིས་མ་ཟིན་གནས་དེ་ནས་
དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱི་ལུང་ཁང་དུ་བསྐྱུལ་དགོས།

ལྷ་འགའ་འགོར་ཟིན་ཡང་བསམ་འགྲུབ་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཅི་ཡང་ཐོས་ཀྱི་མ་ལུང་། ཁོང་དང་
རིན་པོ་ཆེ་ལས་ཀྱང་ཕ་ཆེ་བའི་དམ་པའི་གསུང་དབང་གི་མ་ཟིན་གཉིས་མཉམ་དུ་ཐང་རྒྱུ་དུ་ཡལ་
བས་དང་ལྷན་ཚོས་ཁོང་ནི་ཇག་པས་བསད་པ་དང་ཡང་ན་ཁོང་ལ་གཞོན་འཚོ་ཐེབས་པར་འདོད།

ཡང་དགའ་འོས་པ་ཞིག་ལ་དགོ་རྒྱུ་ཡོ་སེབ་གིས་ལྷ་དག་བྱས་པའི་མ་ཟིན་གཞན་ཞིག་ཀྱང་
སྐོན་རྒྱུ་ནས་ག་སྐྱིག་བྱས་ཡོད་པས། ཁོང་གིས་མ་ཟིན་དེ་མིང་ལ་ཕྱ་ཉ་ཉུར་ཞེས་འཕོད་པའི་
ལྷ་ལི་ཀ་པ་ཞིག་ལ་སྐྱད་པ་ན་ཁོང་བསམ་འགྲུབ་གྱི་རྗེས་དེད་ནས་ཡང་བསྐྱར་ལམ་དུ་ཆས། ཕྱ་
ཉ་ཉུར་ཉག་ག་ཞིག་ཏུ་སྐྱེ་བས་པ་ན། ལུང་པའི་ནང་སློག་དམར་འཕྲུག་ནས་འཕྲུག་སྐྱེ་བ་
དང་། ཁོང་གིས་ལྷུང་དུ་རྟ་རྩོ་མ་པོང་ཞིག་གི་རྒྱུ་ལོགས་སུ་བྱིད་ནས་དང་ཉིད་སར་བསྐྱད་དེ་ཆར་
རྒྱུད་དུ་པོང་གཡོལ་ཐབས་བྱས། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་སྐོར་འདྲ་བའི་སེར་བ་ཆེན་པོ་བབས་
ཏེ་ཁོང་གི་རྒྱུ་དང་མཐིང་དར་བརྒྱུ། སྐོ་བུར་དུ་སློག་དམར་འཕྲུག་པ་དང་བསྐྱར་འཕྲུག་སྐྱེ་བ་
ལྷི་མ་ལགས། རྟ་ནི་སྐྱབ་ནག་ནང་རྒྱག་པར་བརྩོན་ཡང་ཕྱ་ཉ་ཉུར་གྱིས་ལྷགས་ཡོད་ཚུངས་ཀྱིས་རྟ་
ཁ་བརྒྱུར་བ་རེད། ཁོང་ཚོའི་མཐའ་འཁོར་གྱི་རྩོ་མ་པོང་སྐྱེད་དུ་སློག་དམར་འཕྲུག་པ་དང་མཐའ་
དཔུགས་ནང་དུ་ས་འཚོགས་མའི་དྲི་མ་བྱུང་ཡོད། འཕྲུག་སྐྱེ་བ་པ་ནི་དཔུལ་ཁམས་ཀྱི་བདུད་
ཚོང་མ་མཉམ་དུ་འདུས་ནས་འཛིགས་ཐག་ཚོད་པའི་འགྲུལ་བཞུད་པ་དེ་ལ་བསྐྱད་རྒྱུ་བ་དང་
མཚུངས། སེར་བའི་རྗེས་སུ་དག་ཆར་ནི་གནས་པལ་བ་ལྟར་ས་ལ་བྱེ་བ་རེད།

དེ་ནས་ཁོང་གིས། དཀོན་མཚོག་ལགས། བྱེད་གྱིས་ར་ལ་རོགས་རམ་གནང་ནས་བདུད་གྱི་
དཔུང་ཚོགས་ལས་སྐྱོབ་པར་མཛོད། བྱེད་གྱི་དམ་པའི་གསུང་དབང་བསྐྱར་བར་མཛོད་ཅེས་སྐྱད་
གསང་མཐོན་པོས་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ན། སློག་འཕྲུག་ནས་ཐོག་བརྒྱུབ་པས་ཁོང་དུན་མེད་དུ་
བརྒྱུ།

ཡུན་རིང་འགོར་ནས་ཁོང་དུན་པ་སོས་དུས་དུག་ཆར་འབབ་མཚམས་ཀྱང་བཞག་འདུག་ ཁོང་
གི་མཐའ་འཁོར་དུ་ཐོས་རྒྱུ་ཅི་ཡང་མེད་པར་ཡོངས་སུ་དབེན་པར་གནས་ཤིང་། ཁོང་གིས་སྐོ་བུར་
དུ་དང་ཉིད་འོན་པར་ལྷུང་པ་ཤེས་སོང་། དེ་ནས་བདུན་ལྷག་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་ཁོང་གིས་དག་ཚོད་
སྐྱུ་ཅུང་ཙམ་ཐོས་ཐུབ་པར་ལྷུང་། རྒྱ་མཚོན་ཐོག་བརྒྱུབ་པས་ཁོང་གི་རྩ་བ་འོན་པར་བཞོས་པ་རེད།

ཕྱ་ཉ་ཉུར་གྱིས་དཔའ་དར་ཆེར་བསྐྱེད་ནས་མདུན་དུ་བསྐྱོད་པས་མཐར་དམིགས་སར་སྐྱེ་བས།
དམ་པའི་གསུང་དབང་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་ལས་སྐྱུ་བ་མི་སྤྱིས་ཁོང་མཐོང་མ་ཐག་རྒྱག་འོངས་
ནས་མདུན་བསུས་ཏེ་སྐྱེ་མོ་ཁ་བྱེས་པ་ན་རྒྱ་ཡིས་བརྩོན་པར་བཞོས་པའི་ཤོག་བུ་རྣམས་
སར་ལྷུང་། དུག་ཆར་བབས་ནས་སྐྱེ་མོ་ནང་དུ་རྒྱ་སྐྱིགས་པ་རེད། དེ་ནས་ཕྱ་ཉ་ཉུར་གྱིས་ཤོག་
བུ་དེད་དག་ལོན་ཅིས་བྱས་པ་ན་ལོན་མ་ཐུབ། ཁོང་གི་འགྲུལ་བཞུད་དེ་དོན་མེད་དུ་ལྷུང་པ་དང་།
ཁོང་གིས་བདུད་གྱིས་ལྷག་བྱིས་རིན་ཆེན་པོ་དེད་དག་ལ་དོན་རྣམས་ཞིག་སྐྱུད་པ་དེ་དང་ཀོན་
མཚོག་གིས་བདེན་དཔར་བྱེད་ཆེད་ལྷུ་བ་སྐྱུ་ཏེ། །

མཇུག་མཐའ་ཏུ་བརྩོན།

དམ་པའི་གསུང་རབ་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་ལས་རྒྱུ་མི་སྣ་ལྱང་ཁོང་རྣམས་དངོས་གནས་སེམས་
ཉིད་ཀྱི་འཐབ་རྩེད་རྒྱུ་ལོ་འགྲོ་བུ་གི་ཁོད་དུ་ལྷུང་བས། མིའི་རིགས་ཀྱི་སྤོ་བས་ལྷགས་ལས་བརྒྱལ་
བའི་རྣམས་མཐུ་ལ་བརྟེན་ན་དག་ཟེད་རྒྱལ་ཁ་ལེན་ཐུབ་པ་ཚོར་བ་དང་། ཁོང་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་མང
པོ་ཞིག་གི་སྡེ་ལི་ཀ་པ་རྣམས་ལ་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་ལས་གཞི་བདེ་སྲུག་རང
འགྲུབ་ཐུབ་པའི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་འདེབས་རོགས་ཞུས་པ་རེད།

ཡང་ཐེངས་གཅིག་ལ་ནང་འགྲུངས་བྱས་རྗེས་ཀྱི་དག་བྱས་པའི་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་གསུམ་པ་
སྤེལ་བྱེད་ལྟར་དུ་བརྒྱལ་ནས་མཐའ་པར་རྒྱུན་བྱེད་ཐུབ་པར་གྲུབ། དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ཏུ་དམ་པའི་
གསུང་རབ་ཀྱི་ཕྱག་བྲིས་མ་ཟིན་སྐྱེལ་མཁན་བསམ་འགྲུབ་ཀྱི་རྒྱ་ལུང་ཡང་བྲག་འདབས་སུ་རྟོད་
ཅིང་། ཁོང་ནི་གངས་ཉེལ་ནས་ཚོ་ལས་འདས་པ་རེད། 1948ལོའི་ཟླ་8པར་རྒྱུད་པའི་ཉེལ་གར་
བ་དང་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་དང་པོ་དེ་ཁ་ཚང་པར་རྒྱུན་བྱས་ནས་འགྲུབ་པ་རེད།

དགོན་མཚོག་གི་བཀའ་ཕྱོགས་བཞིར་བསྒྲགས་པ།

བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་པར་ཐེངས་དང་པོ་དཔེ་ཆ5000རེའི་ཉིམ་ལ་ཡའི་ལོགས་
གཉེས་སུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་དང་བོད་ཀྱི་སྡེ་ལི་ཀ་པ་རྣམས་ཀྱི་ལག་ཏུ་སྤྲོད།

དེ་ཡང་རྒྱབས་དེར་བོད་ལྗོངས་ནས་རྒྱ་གར་དུ་བྲོས་པའི་རྒྱལ་བ་རྒྱ་ཐེང་བཅུ་བཞི་བ་བརྟན་
འཛིན་རྒྱ་མཚོའི་ཕྱག་ཏུ་ཡང་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅིག་འབྱོར་བ་རེད། འཕྲིན་
བཟང་སློབ་མཁན་ཞིག་གིས་ཁོང་ལ་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་གསར་བ་ཞིག་སུལ་བ་
ན། ཁོང་གིས། བཀའ་ཤིན་ལྷ། དས་དཔེ་ཆ་འདིའི་སློང་ཐོས་སྤྱོད་ཡང་སློབ་ཆད་ཐེངས་གཅིག་ལ་
མ་གཏོགས་མཐོང་མ་ཐུབ། མི་ཞིག་གིས་དཔེ་ཆ་འདིའི་ནང་དུ་རྒྱབས་ཆེ་བའི་དགོན་མཚོག་གི་
སློང་བརྗོད་ཡོད་པ་དང་ཁོང་མི་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ནས་ས་སྤྲོད་དུ་འཚོ་བའི་ཆེད་ལེན་གསུངས།

ཕྱིས་སུ་བོད་ཀྱི་བརྟན་པ་ཁྲི་བྲི་འབྲམ་འབྲམ་བཅོན་བཟང་བྱས་ནས་རལ་རྩེ་ལ་བརྒྱུར་བཞོད་
བཅོན་ཁང་དུ་བཅུག་པ་དང་། མི་མང་པོར་མནར་གཅོད་ཆབས་ཆེན་ཐེབས་པས་ཚོ་ལས་འདས།
བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཅིག་བཅོན་ཁང་དུ་བཅུག་པའི་བརྟན་པ་ཞིག་གི་ལག་ཏུ་འབྱོར་
བ་ན། ཁོང་ལ་དཔེ་ཆ་འདི་ནང་གི་བཀའ་ལས་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་པས། ཁོང་གིས་ཡིད་སེམས་
འགྲུགས་པའི་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་བྲིས་ཏེ། གྲུ་བྲོགས་པོ་ཆམེད་ལགས། བྱེད་ཀྱིས་རི་ལུང་མང་པོ་
བརྒྱལ་ནས་བརྒྱལ་འོངས་པའི་དཔེ་ཆ་ནི་བཅོན་ཁང་དུ་སྤྲོད་པ་དའི་ལག་ཏུ་འབྱོར་ཞིང་། དས་
དཔེ་ཆ་འདི་ནང་གི་བཀའ་པེ་རེ་སྐོག་དུས་ངའི་སེམས་ལ་འགྲུང་ཕྱོག་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས། འོད་

ནི་ངའི་ཕྱི་ནག་གི་ཚེ་སྲོག་ནང་དུ་གར་བས་ཁྱེད་གྱིས་ང་ལ་འོད་སྣང་སྒྲུབ་ལས་མང་བོ་གནང་
རོགས་ཞེས་བཀོད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50པ།

བོད་ལྗོངས་དབུས་ཁུལ།

1942—1959ལོའི་རིང་བོད་ལྗོངས་སུ་སྐྱོད་པའི་ཤོག་དངུལ།

བོད་མི་རིགས་ལ་རང་བཙན་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡོད་འདོད་པའི་རེ་བ་དེ་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ནང་ཅུ་བ་ནས་སྐྱོད་བར་གྱུར། ཟིང་ཆ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལངས་པ་ཡིས་བོད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་སོ་སོར་ཤུགས་རྒྱུན་བྲེབས་པ་དང་། མང་ཚོགས་ཁྲི་ཁྲི་འབྲུམ་འབྲུམ་མི་དམངས་བཙུངས་འགོ་ལ་དམག་གིས་བསད།

1913ལོ་ནས་1950ལོའི་བར་དུ་ལྷ་སའི་བོད་སྲིད་གཞུང་གིས་རང་གི་རྒྱལ་དར་དང་ལམ་ཡིག་སྐྱུག་རྟགས། དངུལ་སྒོར་བཙས་འགྲེམ་སྒྲིལ་བྱས་ཏེ་རང་ཉིད་རང་བཙན་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པའི་ཁེ་དབང་བསྐྱེད་འདོད་པ་རེད།

1951ལོར་མི་དམངས་བཙུངས་འགོ་ལ་དམག་གི་དམག་དཔོན་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར། ཅུར་ཐག་གིས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མི་གུངས་ས་ཡ་གཉིས་ནས་བྱེ་བ་གཅིག་ཏུ་གཏོང་དགོས་ཞེས་བྱུང་བསྐྱབས་བྱས། དེ་ནས་བཟུང་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་བོད་པའི་འཚོ་བར་གྲོལ་བ་དང་རྒྱུ་གས་རང་བཞིན་གྱི་འགྲུར་ལྷོག་བྱུང་བ་དང་། སྲིད་རྩམ་དེ་ལག་བསྟར་བྱས་པས་རྒྱ་མི་སྐོར་དང་སྐོར་བྱས་ནས་བོད་ལུམ་མཐོ་སྒང་དུ་གནས་སྐྱུར། བོད་པ་ཚོས་ཐབས་ལམ་གསལ་བ་དེ་ཐོས་རྗེས་ཤིན་ཏུ་རོམ་ཚར་བ་དང་ཁོང་ཁྲི་ཆེན་པོ་ལངས་པ་རེད།

ས་ཚད་དབང་རྒྱུ་འདི་གནད་དོན་ཐད་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་འདོད་པའི་ལྷ་གི་
 ཀ་པ་རྣམས་ལ་ལྟ་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཡོད་དེ། མི་ལ་ལས་ལྟ་མེད་སྐྱེ་བའི་སྲིད་དབང་གིས་བོད་པ་
 ཚོར་བྱུགས་རྒྱུ་དེ་ལ་ཐེབས་འགོ་སྟོན་ནས་སེམས་སྐྱེད་པ་དང་། ཡང་མི་ལ་ལས་ཡིད་ཚེས་
 ལྷན་པའི་ངང་འཕྲིན་བཟང་བརྒྱུད་དེ་ལྷ་གས་སྐོ་སྤྱོད་བའི་གོ་སྐྱབས་མཐོང་། དུས་རབས་མང་པོ་
 ཞིག་ལ་ལྷ་གས་སྐོ་དེས་བོད་ཡུལ་དང་ལྷ་གི་ཀ་པ་ཚོ་སོ་སོར་བཀར་བ་ཡིད།

འཕྲིན་བཟང་སྐྱོད་མཁན་རྗེ་ཡོན་ཐེ་(Edward Beatty) ཡིས་1950ལོར་འདི་ལྟར། ད་
 ལྟ་གྲུང་བྱེད་ཤིང་ལུགས་གྱི་ལས་བཟོ་བའི་དཔུང་ཚེན་གྱིས་བོད་ལྗོངས་སུ་གཞུང་ལམ་ཞིག་སྐྱེན་
 བཞིན་ཡོད་ལ། ལྗོངས་སྐྱོད་ལོ་ལོར་མི་ལས་དེ་ནས་ལྟ་སའི་སྤྱོད་སུ་སྐྱོད་བཞིན་ཡོད། དཀོན་
 མཚོག་གི་ཤེས་རབ་དང་དབང་རྣམས་ལ་བརྟེན་ནས་ལས་དེ་ནི་ཡེ་བྱ་སྐྱ་གི་ཀ་ལི་འཕྲིན་བཟང་
 སྐྱོད་པའི་ལམ་དུ་འགྲུའ་བ་དང་། ལས་དེ་ནི་ཚོ་སྐོག་གི་ལམ་དུ་འགྲུའ་བར་ངོ་རྒྱུ་ཡིད་ཚེས་ཡོད་
 པར་མ་ཟད་ཤེ་བ་དང་བཅས་དེ་ལྟར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ཡིན། བོད་ལྗོངས་སུ་ངོ་རྒྱུ་དེར་སྐྱོབས་
 མ་ཐག་པའི་རྒྱ་ཡི་སྐྱ་གི་ཀ་པའི་ཚོགས་ཚུང་ཞིག་གིས། བོད་ལྗོངས་ནི་དཀོན་མཚོག་གིས་རྒྱ་ཡི་
 ཚོས་ཚོགས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་སའི་ཡུལ་ཁྱད་པར་ཅན་དུ་བསྐྱེད་བར་བཀའ་དྲིན་ལྷ་བའི་
 གནས་ཚུལ་ཐོས་བྱུང་ཞེས་བཀོད།

ཅའོ་རྣུ་ཅེ། (Geoffrey Bull)

1947ལོར་མིང་ལ་ཅའོ་རྣུ་ཅེ་ཞེས་པའི་སུ་ལུ་ལམ་གྱི་ན་གཞོན་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོད་མཁན་
 ཞིག་དད་པའི་སྤྱི་ལམ་སྤྱོད་སུ་ལམ་འདོན་བཟུང་བྱས་ཏེ་ལོ་གསུམ་ལ་བཙོན་དུ་བཅུག་རྗེས་

སུ་སྲིད་གཞུང་གིས་ཁོང་གིས་མི་དམངས་ལ་གཞོན་པའི་ཉེས་པ་ཁས་སྐྱེས་ཟེན་ཞེས་བསྒྲགས་
 ཉེ་ཁོང་མངའ་ཁོངས་ནས་ཕྱིར་བསྐྱད་པ་རེད། ཅའོ་རྒྱུ་ལུ་རེ་ཡིས་རང་ཉིད་མེ་ལའོར་བསྐྱད་དེ་ཞང་
 ཀང་གི་མཐའ་མཚམས་སུ་སྐྱེ་བས་པ་དང་རང་དབང་ཐོབ་དུས་ཁོང་གི་ཚོར་བ་གང་ལྟར་ཡིན་པ་འདི་
 ལྟར། འདས་ཟེན་པའི་ལོ་ལྔའི་ནང་དམ་དེ་རིང་གི་ཉེས་འདིར་བསྐྱགས་ནས་འཚོ་བ་ཡིན། དཀོན་
 མཚོག་གིས་དེ་ཡོད་ཚད་མཁུལ་ནོ། ། ངའི་བསམ་སྒོ་དང་སེམས་ཁམས་གཉིས་ཀ་འཛིགས་སྒྲུང་
 གིས་ཁེངས་ཤིང་གཏོར་བརྒྱག་ཐེབས་པའི་བར་དུ། ངའི་དད་པ་དང་སེམས་ཁམས་གཉིས་ཀར་
 རྒྱུང་རྟེན་ཚེན་པོ་བཏང་། ཡིན་ཡང་ངལ་གཟིགས་སྐྱོང་གནང་མཁུག་དང་ངའི་ཡབ་ཀྱི་ཕྱག་ནས་
 ང་རང་འཕྲོག་ཐུབ་མཁུག་གཅིག་ཀྱང་མེད།

ཉེན་ཁ་དང་དཀའ་སྤྱུག་གི་ཁྲོད་དུ། ངས་རང་གི་ཡིད་ཚེས་དང་བྱམས་པ་ནི་སྐྱབས་རེར་ཤིན་ཏུ་
 ཞལ་བས་ཁོང་ཉིད་དམ་པོར་འཛིན་མི་ཐུབ་པ་ཤེས། ཡིན་ཡང་མཐའ་མཚུག་གི་རྒྱལ་ཁ་ནི་ངས་
 ཁོང་ཉིད་འཛིན་པ་མ་ཡིན་པར་ཁོང་གིས་ང་དམ་པོར་བཟུང་ཡོད་པ་དེ་ཡིན། ཁོང་གི་བྱམས་པས་
 བམ་ཡིན་ཡང་ང་རང་ཁོང་དང་ཁ་འབྲལ་ཏུ་མི་འཇུག་པ་རེད། ངས་ཁོང་ལ་བཙུལ་བའི་དོན་
 ཐམས་ཅད་ཁོང་གིས་བསྐྱུང་བར་འགྱུར། ཁོང་གིས་རང་གི་དུས་ཚོད་དང་ཐབས་ལམ་གྱིས་ང་རང་
 ཁོང་གི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པའི་མི་རུ་འགྱུར་བར་མཛད། ང་རང་སློབ་མཁ་ཕྱོད་ན་ཡང་དགོན་
 མཚོག་གི་བཀའ་ལ་ནམ་ཡང་འགྱུར་བ་མེད་པ་ངས་ཚོགས་སོང་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ཡི་དུས་འགོར། མི་དམངས་བཅོལ་སྐོལ་དམག་གཉལ་བསྐྱིགས་
 བས་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ནང་མའོ་ཅི་རླུང་གི་དམག་དཔུང་གིས་ཁམས་ཕྱོགས་བཙན་
 འཛིན་བྱས་པས་ཁམས་པའི་རྒྱུ་ཚོགས་ཅུ་ནས་གཏོར། དམག་དཔུང་སྐྱེ་བས་སར་གཏོར་བཤིགས་

བཏང་བའི་ལུལ་བཞག་ཅིང་། །ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་འཚོ་བ་ནི་སློབ་ཆད་དང་གཏན་ནས་མི་མཚུངས་
པར་གྱུར།

1950ལོར་མི་དམངས་བཅའ་ཁྲིམས་འགྲོལ་དམག་གིས་མངའ་ལུག་ཅིག་གྱང་མ་བཞུགས་པར་ཆབ་
མདོ་བཅའ་འཛིན་བྱས། དམག་རྣམས་ཀྱིས་གྲོང་ཁྱེར་མཐའ་མཚམས་སུ་ཤོག་སྐྱག་རྒྱག་དུས་
ཁམས་པ་རྣམས་འཛིགས་ནས་ཕྱོགས་བཞིར་བྱོས། བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཤོག་སྐྱག་གཏན་ནས་
མཐོང་སྤོང་མེད་ལ་ཁོང་ཚོས་མི་དམངས་བཅའ་ཁྲིམས་འགྲོལ་དམག་གིས་མཚོན་ཆགས་ར་བ་བཞུགས་
ནས་བོད་པ་ཚོར་ཚོལ་བར་འདོད་པ་རེད།

མི་དམངས་བཅའ་ཁྲིམས་འགྲོལ་དམག་གིས་གནམ་གུ་མངགས་ཏེ་ཡི་ཐང་རྫོང་དང་དགོན་པ་
བཀའ་པར་མ་ཟད། མི་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མ་འཚེལ་མ་དུ་བརྒྱུད་སྐྱོད་ཐེབས་ནས་ཁོང་ཁྲོ་ལངས་
པའི་བོད་པ་རྣམས་ཡར་ལངས་ནས་རྒྱལ་བས་འགལ་བ་ནི་སྡེ་དགོན་རྫོང་དང་འབའ་ཐང་
རྫོང་། ཆབ་མདོ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཕྱོགས་བཞིའི་གྲོང་རྒྱུ་རྣམས་སུ་བྱུང། ཁོང་ཚོས་སློག་འཚོ་བའི་
ཆེད་དུ་འཐབ་གྱང་ཐལ་ཁེ་དང་སྤྱོད་བཅའ་ལེགས་པོ་ཐོབ་ཡོད་པའི་དམག་གི་འགྲན་ཡར་མ་ཡོང་།

དམག་འཁྲུག་མཚམས་འཛིག་དུས་བོད་པ་མི་སྣོང་ལྷག་མང་པོ་ཚོ་ལས་འདས་པ་དང་། ཡང་
བོད་པ་སྣོང་ལྷག་མང་པོ་ཞིག་རལ་རྩོལ་བསྐྱར་བཞུགས་པའི་ཚུན་ལ་བཏང་བའི་བཏུག་པ་རེད།

1955ལོའི་རྒྱ་ཁྲབ་བརྗེ་སྐྱོད་ཏེ། བཅའ་ཁྲིམས་འགྲོལ་བྱས་རྗེས་དགའ་སྤྱོད་ཁོངས་པའི་བོད་པ་ཚོ།

1950ལོར་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་སྤྱི་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ཕྱིར་རང་རྒྱལ་དུ་མ་བསྐྱད་སློབ་ལ། འཕྲིན་བཟང་
སློག་མཁན་རྩེ་ཡོན་ཐེ་ཡིས་ཁམས་ཕྱོགས་ཉིལ་བའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ར་ཚོར་
འདི་ལྟར་བརྗོད་ཡོད་དེ། དར་ཅེ་མདོ་རྩེ་བོད་པའི་སྤྱི་ཤི་ཀ་པ་བཞི་ཡོད་པའི་ནང་གཅིག་ནི་སྤྱི་ཤི་ཀ་

སྒོ་བས་ཀྱི་ཤེས་རབ་ལྡན་པའི་སྐྱུ་རྩལ་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་སྒོ་ན་ཆད་ཡོང་འབབ་ལེགས་པའི་སྐྱུ་འདྲའི་དཔེ་རིས་འབྲི་བ་ཞེན་ཡོད། དེ་མིན་ད་དུང་བོད་པའི་རྒྱུད་འདྲེས་མའི་བྱང་མེད་མ་གྱི་ཀ་བ་བཞི་ནས་ལྡོ་ཡོད། མཐར་ཐོད་པ་མི་གསུམ་ལ་དཀོན་མཆོག་གིས་ཞལ་འབོད་གནང་ནས་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་ཀྱི་སྲིད་བ་དང་ད་ལྟ་གཟི་བརླིང་ནང་གཏོ་བོ་དང་མཉམ་དུ་གནས་པ་ཡིན།

དཀར་མཛེས་རྫོང་དུ་སྒོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་མཁན་དཔུང་ལག་གཞན་ཞིག་གི་མི་ཡིས་བོད་མི་བཞི་ལྟ་ཞིག་གིས་ལྷན་གསོལ་སྐྱབས་ནས་འཛེམ་བག་མེད་པར་སྐྱབས་མགོན་གཏོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ལས་ལེན་བཞིན་པ་མཐོང་བ་རེད། དེ་མིན་གྲོང་ཚོ་གཞན་འགའ་ཡི་ནང་དུ་ཡང་བོད་པའི་སྐྱུ་གི་ཀ་བ་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་པ་ལོ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ནང་ཟིང་ཆམ་ལངས་སྒོན་ལ། སི་ཏུ་ལུ་བུ་ལྟ་བུའི་འཕྲིན་བཟང་སྒོག་མཁན་རྣམ་དག་ཡོད་པས་རྒྱུང་ཐག་རིང་བའི་འབབ་ཐང་རྫོང་ནི་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་སྐྱེལ་སའི་ལྟེ་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད། ལོ་འགའི་རྗེས་སུ་བོད་པའི་སྐྱུ་གི་ཀ་བ་ཞིག་གིས་འཕྲིན་བཟང་གིས་གནས་དེར་ཐེབས་པའི་ལུགས་རྒྱུན་གསལ་ལོར་བརྗོད་དེ་འདི་ལྟར། ང་ནི་བོད་ཀྱི་སྐྱུ་གི་ཀ་བའི་ཁྱིམ་ཞིག་ནས་སྐྱེས་པ་དང་། དཀོན་མཆོག་གི་ལུགས་རྗེ་ཐོབ་པའི་རྒྱུན་གྱིས་ང་རང་རྒྱུད་ལས་ཁོང་གི་དུང་དུ་ཁྱོད་གནས་སྐྱུ་གི་ཀ་བའི་ཚོགས་སྐྱི་ནང་གི་གཏེག་ཏུ་གྱུར། ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་ཁོངས་མིའི་མཚུབ་སྐྱོན་འོག་ནང་སོན་རྗེས་ང་རང་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་ཞབས་ལྗེ་དུ་གྱུར། དཀོན་མཆོག་གིས་ནམ་ཡིན་ཡང་ང་ལ་བྱིན་སྐྱབས་གནང་ནས་བསྐྱབས་པས་ན། ངས་དཀོན་མཆོག་ལ་བཀའ་ཤིན་ལྷན་པ་དང་ཆབས་ཅིག་མི་ཚེ་གང་ཤོར་ཁོང་གི་གཟི་བརླིང་བརྗོད་ཅིང་ཁོང་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་རྒྱུ་ཡིན།

ཉིན་དེ་དག་གི་ནང་དུ་བོད་པ་མང་པོས་ཡེ་ཤུ་སྐྱུ་གི་ཀ་བའི་ཚོས་ལ་དད་པ་བྱས་པ་དང་། མི་རྣམས་ཀྱིས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་ཐོས་རྗེས་འགྲོད་བཤགས་བྱས་ནས་འཕྲིན་བཟང་གི་བདེན་ལུགས་ལྟར་འཚོ་བ་རོལ་བ་རེད། ཁོང་ཚོས་དཀོན་མཆོག་གི་ཐར་པ་དང་ལེན་བྱས་ནས། སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ནི་དཀོན་མཆོག་ཁོ་ན་ཡིན་པ་དང་ཁོང་ཉིད་མིའི་གཟུགས་སུ་བྱོན་ནས་འཛིན་ཉེན་དུ་ཐེབས་པ་བྱུང་བསྐྱེད་ཀྱིས། བོད་པ་ཚོ་སྐོ་དཀར་བའི་ངང་གཏོ་བོའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཤིང་ཁོང་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་པར་མ་ཟད། མི་མང་པོས་ལྷན་གསོལ་སྐྱབས། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་འབབ་ཐང་རྫོང་ནས་དར་བའི་དུས་སུ་དད་ལྡན་མི་བརྒྱ་ལྟ་ཡོད། དཀོན་མཆོག་གིས་ང་ཚོར་བྱིན་སྐྱབས་ཆེན་པོ་གནང་བ་རེད་ཟེར།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50པའི་དུས་འགོར་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་བོད་ལུལ་ནས་སྐྱེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་སྐོ་བུར་ཉིད་དུ་མཚུག་རྗེས། ཁམས་ཕྱོགས་སུ་དད་ལྡན་སྒོང་ཐག་མང་པོ་ཡོད་པ་དེ་ཡང་གནམ་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་འབྲས་བུ་བོད་པའི་ཁྱོད་དུ་སྐྱིན་པ་རེད།

ཉིན་ལོ་ཉེན་ཅན།

བོད་པ་ཚོས་གྲུབ་ཐྱོན་འིང་ལུགས་པའི་གདུག་རྒྱུབ་ཚོར་བར་མ་ཟད། བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་ཀྱི་རང་སྲོག་གྲུབ་སྒྲིལ་བཏང་བའི་རྒྱ་མི་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོད་གྲུབ་མཁོར་ཚོར་ཡང་ཁོང་ཚོས་སྐྱབས་མགོན་ལེ་ལྷ་ལ་བཅངས་པའི་བརྟེན་བའི་རྒྱུན་གྲིས་ལོ་མང་པོར་གདུག་རྒྱུབ་ཆེ་བའི་གཞོན་འཚོ་ཐེབས་པ་རེད། མི་མང་པོར་གསལ་ཆ་མེད་པ་ནི་ཉིན་ལོ་ཉེན་ཅན་དང་ཁོང་གི་རྒྱུང་མ་ཚའོ་ལུས་སྡིན་གཉིས་ཡིན། མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གིས་གནས་དེ་འཛེམས་དུས་སུ་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་དར་ཅེ་མདོ་ནས་ཞབས་ཏོག་རྒྱུབ་བཞིན་ཡོད།

ཉིན་ལོ་ཉེན་ཅན་ནི་རྒྱ་དེ་ནས་སྐྱེས་པ་དང་། ཁོང་ཉིད་ཀ་ལོན་མ་རྗེས་མ་མིང་ལ་ཚའོ་ལུས་སྡིན་ཞེས་འབོད་པའི་སྡེ་གི་ཀ་པ་དེ་དང་ཐུབ་དུས་སུ། དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་ཉིད་བོད་ལྗོངས་སུ་འགྲོ་བར་ཞལ་འབོད་གནང་བ་ཚོར། ཁོང་གི་རང་གཤིས་ནི་གཟབ་ཅན་སེམས་རྒྱུང་ཡིན་པས། དུས་ལུག་རིང་པོ་ཞིག་ལ་ཁོང་གིས་ཚའོ་ལུས་སྡིན་ལ་རང་ཉིད་དང་གཉེན་སྦྲིག་པའི་ཕྱིར་མ་ཞུས་པ་དང་། རྗེས་སུ་ཁོང་གིས་སྐྱབས་པ་ཡོད་ཚད་བསྐྱེད་དེ། རེ་ཁྱེད་ལ་དགོས་འདོད་པའི་སྐྱེས་པ་དེ་མིན་ཡང་སྲིད། ཁྱེད་ནི་དངོས་གནས་མིར་ཡམ་དང་འདྲ་ཞིང་རེ་སྤར་ཐ་དང་མཚུངས། རས་དོན་འདི་དང་གཞན་རྣམས་བསྐྱབས་ན་འདྲ་ཁྱེད་ནི་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་པ་ན། ཚའོ་ལུས་སྡིན་གྲིས། བྱུང་བར་དེ་དག་གིས་དེད་གཉིས་རྗེ་ལེགས་སུ་གཏོང་བྱུང་ཅེས་ལན་བཏབ།

དེ་ནས་ཉིན་ལོ་ཉེན་ཅན་གྲིས་མོ་ལ་དཀོན་མཆོག་གིས་རང་ཉིད་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོད་གྲུབ་ཞལ་འབོད་གནང་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་པ་ན། ལུས་སྡིན་གྲིས། གལ་ཏེ་ཁྱེད་ནི་དའི་སྐྱེས་པ་ཡིན་ཚེ། ཁྱེད་གང་དུ་སོང་ན་ར་ཡང་དེ་དུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན། ཁྱེད་ཀྱི་ཞལ་འབོད་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་འགྲོ་བ་ཡིན་ན་ར་ཡང་བོད་ལྗོངས་སུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ།

1949ལོར་ཉིན་ལོ་ཉེན་ཅན་བཟང་བ་གཉིས་ཀ་དར་ཅེ་མདོ་དུ་སྐྱེབས་དུས། སྲོང་རྒྱལ་དེའི་ཚོས་ཚོགས་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་དད་ལྡན་ཡང་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པ་མཐོང་། ཉིན་ལོ་ཉེན་ཅན་གྲིས་དོན་དེར་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། ར་ཚོའི་ཚོགས་པའི་ནང་དུ་མི་སྣ་ཚོགས་ཡོད་པ་སྟེ། རྒྱ་མི་དང་ཕྱི་རྒྱལ་པ། བོད་པ་བཅས་ཡོད་ལ། ལ་ལ་ནི་ལས་དོན་རྒྱུབ་མཁན་སྡེ་གི་ཀ་པ་ཡིན་ཞིང་ལ་ལ་དད་ལྡན་རྒྱན་པ་ཡིན། མང་ཆེབ་དད་ལྡན་གསར་བ་ཡིན་ལ། ཡང་ལ་ལ་ནི་འཕྲིན་བཟང་དང་ལེན་བྱེད་པར་གྲ་སྦྲིག་བྱེད་མཁན་ཡིན། སྲོན་ཆད་ཚོས་ཚོགས་འདིར་མི་དེ་འདྲ་མང་པོ་ཞིག་གཏན་ནས་ཡོད་མ་ཕྱིང་ལ། ལས་དོན་རྒྱུབ་མཁན་ཡང་དེ་འདྲ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་མ་ཕྱིང་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

དེ་ནས་ལོ་འགའ་འགོར་རྗེས། འཕྲིན་བཟང་སྐྱོད་མཁན་ཕྱི་རྒྱལ་པ་ཚང་མ་གྲུབ་གོ་ནས་ཕྱིར་བསྐྱེད་པ་དང་། ལོ་འགའ་ལ་ཞི་བར་གནས་པའི་རྗེས་སུ་ཉིན་ལོ་ཉེན་ཅན་དང་ཚའོ་ལུས་སྡིན་གཉིས་ལ་མཚོན་ན། 1958ལོའི་ཟླ་11པའི་ཚེས་29ཉིན་ནི་འཛིགས་སུ་རུང་བའི་ཉིན་ཞིག་ཡིན་ཏེ།

དམག་མི་འགའ་ཡིས་མེ་མདའ་བཟུང་ནས་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་བྱིས་དུ་རྒྱལ་ས་འོངས་ཏེ་ཁོང་གཉིས་
བཙན་གྱིས་ཕྱི་དུ་བྱིད་པ་རེད། ཉིན་ལོ་ཉ་ཅེན་གྱིས་རང་གི་སྣོད་ཉེ་བའི་རྒྱུང་མ་ལ། ཉ་ལེ་ལོ་ལུ་
ལ། ད་ནི་དུས་དེ་སླེབས་ཟིན་ཞེས་སྒྲིམ་པ་ན་ཁོང་གི་རྒྱུང་མས་ཀྱང་། རེད་ལགས། ད་ཀོན་
མཚོག་ལ་བསྟོད་པ་འབུལ། དུས་དེ་སླེབས་ཟིན་ཞེས་ལན་བཏབ།

ལོ་མང་པོ་འདས་ཆེས་ཉིན་ལོ་ཉ་ཅེན་གྱིས་མདུན་ལམ་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་མཚོན་མོ་དེར་བྱུང་
བའི་དོན་ལ་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། དམག་ནང་གི་གཅིག་གིས། རྒྱུང་ཚོའི་མེ་མདའ་གང་
དུ་ཡོད། རེད་ལགས། རྒྱུང་ཚོར་མེ་མདའ་ཡོད་པ་ཤིས་ཡོད་ཅེས་དྲིས་པ་ན། རས་དམ་པའི་གསུང་རབ་
སྐྱབས་ནས་ཞེ་སྟོང་ལྟོན་པའི་རང་། འདི་ནི་རའི་མཚོན་ཚལ་ཞེས་ལན་བཏབ། དེད་ག་གིས་རའི་
ཅི་ཞིག་སྒྲིམ་པར་མི་མཉམ་པར་གདུག་རྒྱུ་དང་བཅས། རེད་ལགས། རྒྱུང་གཉིས་བཙན་ལ་འཇུག་རྒྱ་
ཡིན་པས། མལ་ཐུལ་དང་ཅ་ལག་གཞན་ཁྱེད་ནས་སྐྱུར་དུ་འགོ་ཞེས་བརྗོད་པ་ན། ལུས་སྤོན་
གྱིས་སྟོག་ནས་རའལ། བོད་ལྷ་ཞིག་ཁྱེད་དང་དྲོད་ཁོལ་སྟེར་བུབ་ཅེས་སྒྲིམ་བྱུང་།

རས་མོས་ཁ་ལ་མཉམ་ནས་རང་གི་ཐལ་མདོག་གི་བལ་ལུ་རིང་པོ་དེ་ཁྱེད་བ་དང་། ལྷབས་དེར་
ལུ་རིང་དེ་ཅུང་རྙིང་པ་ཡིན་ནའང་བསམ་ལུལ་ནས་འདས་པ་ཞིག་ལ་ལུ་རིང་དེ་ཆེས་ཀྱི་ལོ་22ནང་
རའི་འདུག་རོགས་སུ་གྱུར་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཉིན་ལོ་ཉ་ཅེན་གྱིས་རང་ཉིད་ནི་བཙན་ཁང་ནང་རྒྱ་མི་ཁ་ཤས་ནང་གི་གཅིག་ཡིན་པ་རྟོགས་
ཤིང་། གཞན་ཚང་མ་ཁམས་པའི་དམག་མི་ཡིན་པ་རེད། ཁོང་ཚོར་དབང་འཛིན་མཁན་གྱིས་ཁ་
ཐལ་པ་དང་གསར་བརྗེ་ལ་རོ་རྟོལ་བྱེད་མཁན་ཞེས་པའི་མིར་བཏགས་ཡོད། དབུན་ཐུག་འགའ་
འགོར་ཆེས་བོད་པ་ཚོས་ཉིན་ལོ་ཉ་ཅེན་ནི་མི་ཁྱད་པར་ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ཁོང་ནི་མི་ཁེངས་
རྒྱུང་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད་ཁོང་ཚོར་ཡང་ཐུགས་ཁུར་བྱེད་པ་མཐོང་བས། ཁོང་ཚོས་ཉིན་ལོ་ཉ་ཅེན་
ལ་ཡང་རང་གི་ཕྱོགས་ཡིན་པའི་ལྟ་སྟངས་བཟུང་ཡོད། དེས་ཉིན་ལོ་ཉ་ཅེན་དཀའ་ངལ་ཆེན་
པོར་ཐུད་དུས་སེམས་གསོ་མང་པོ་ཞིག་ཐོབ་པར་བྱས། ཁོང་གིས་དེའི་སྐོར་ལ་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་
འདི་ལྟར། རའི་གཅེར་རྒྱུང་ཐེབས་པ་དང་། ཐག་པས་ཡར་བཏེགས་ནས་གཅེར་རྒྱུང་ཚོབས་ཆེན་
ཐེབས་ཆེས་བོད་པ་ཚོ་ཡོད་པའི་བཙན་ཁང་ནང་གསུགས་པ་ན། བཙུན་པ་ཚོས་རའི་མཐའ་བསྐྱོར་
ནས་རའི་གནས་རྒྱལ་ལ་བལྟས་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་རའི་སྐྱབས་མཚན་བུགས་ནས་འཐུར་མཉེ་བྱས།

དེ་བཞིན་དུ་བཙན་མ་གཞན་དག་ལ་བཙན་གྱིས་རོས་ལེན་བྱེད་དུ་བཅུག་ཆེས་རྒྱུང་པ་གྱུལ་
བཞིན་བཙན་ཁང་དུ་སླེབས་དུས་སུ། རས་ཀྱང་ལུས་ལུགས་ཡོད་ཚད་གྱིས་ཁོང་ཚོར་རོགས་བྱས་
པ་ཡིན། ལྷབས་རེར་རེད་ཚོས་བཙན་ཁང་དུ་གདུག་རྒྱུ་བཙན་གྱི་མཚན་གཅོད་གཏོང་བ་མི་མཐོང་
རང་མཐོང་ཡིན། ཐེངས་ཤིག་ལ་ཚོར་པ་ཞིག་གི་མགོ་ལ་གཡལ་གོ་རྩོན་པ་བསྐོན་ནས་རྒྱུང་དུ་
བཅུག་པ་དང་། ལྷམ་པའི་དུས་ཚོད་རེད་ཀྱང་པས་པར་འདོད་ཚད་དམག་མི་ཞིག་གིས་ཐུར་མ་བཟུང་
ནས་གཡལ་གོ་བསྐྱེད་པ་ན། མི་དེས་སྐྱུག་བསྐྱུལ་གྱི་དུས་དྲུག་བཏོན་པས་རེད་ཚོ་ཡང་འཛིགས་

སྤང་ཚེན་པོའི་གནས་སུ་བསྐྱལ། བརྗོད་མ་དགོས་པ་ཞིག་ལ་དེ་ནི་ཁོ་ཚོས་ང་ཚོར་མཐར་གཟོད་
དེ་འདྲ་མཐོང་དུ་འཇུག་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡིན་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

བཙོན་དུ་བཅུག་ནས་སྤྲོ་འགའ་འགོར་རྗེས། ཉིན་ཡོད་ཉེན་གྱིས་རང་གི་རྒྱུང་མས་བཙོན་ཁང་
གི་ལས་སྐྱབ་མི་སྤཱའི་རྒྱུང་མར་ཟ་མ་བཟོ་བཞིན་ཡོད་པ་ཐོས་པར་མ་ཟད། མོས་སྒོ་བས་པ་ཚེན་
པོས་རང་ཉིད་སྤང་བའི་མི་ལེ་ལེར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པས་དཀའ་ཚེགས་དང་སྤང་ཡོད་པའང་
ཐོས།

དུས་ཚོད་ནི་རིམ་བཞིན་འདས་ཟིན། ལོ་གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་ཉིན་ཡོད་ཉེན་དང་ཚའོ་ཡུས་སྤྲིན་
གཉིས་ཡང་བསྐྱར་དོ་སྤང་བ་རེད། ཡོད་ཉེན་གྱིས་རྒྱུན་དུ་རང་ཉིད་དཀའ་བའི་རྒྱུང་མའི་གནས་
རྒྱལ་གང་འདྲ་ཡིན་པར་བསམ་སྒོ་གཏོང་བཞིན་ཡོད། ཉིན་ཞིག་ལ་ཁོང་གིས་སྤྱོད་ལ་གྱི་རི་
སྐང་ཞིག་ནས་ལས་ཀ་བྱེད་དུས་རང་གི་རྒྱུང་མས་སྤྱོད་ཞིག་ཁུར་ནས་ལས་སྤོན་བརྒྱུད་དེ་ཡོང་
བཞིན་པ་མཐོང། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ལྷུང་དུ་གོ་སྐྱབས་དམ་འཛིན་གྱིས་མོ་གང་འདྲ་ཡིན་པའི་
སྒོར་དྲིས། ཉིན་ཡོད་ཉེན་གྱིས་རྗེས་སུ་ཁོང་གཉིས་ཀྱི་གོ་སྐྱབས་ཅ་ཚེན་དེའི་ཁ་བཟང་ལ་སྤྱིར་དུན་
བྱས་ཉེན་རེ། ཡུས་སྤྲིན་གྱིས། མཚམས་རེར་དངོས་གནས་དཀའ་སྤྲུག་མང་པོ་དང་སྤང། ངས་
དཀོན་མཚོག་ལ་བདེན་དཔང་བྱས་པས་གཞན་གྱིས་གཏུག་ནས་སྤྱང་དམག་གིས་ང་ལ་གཟར་
དུང་བྱས། ལུང་མེད་ལས་སྐྱབ་མི་སྤྱོད་ལ་ལ་ནི་སྤྱོད་ཀ་པ་ཡིན་པས་ངས་དེ་ཚོར་དཀོན་མཚོག་གི་
ཚུགས་སུ་སྤོང་དཀའ་དགོས་ཞེས་བསྐྱལ་བས་ང་རང་དཀའ་ཚེགས་ནང་དུ་སྤྱང། ཡིན་ནའང་དཀོན་
མཚོག་གིས་ནམ་ཡང་ང་རང་བསྐྱབས་པ་ཡིན་ཞེས་ལན་བཏབ་བྱུང།

དེ་ནས་ལམ་སྤོན་དེ་ལས་གོ་མ་སྤྲོ་ཞིག་ཐོས་པ་ན། མོས་མི་ཞིག་ཡོང་གིན་འདུག་ཟེར། ཡང་
ངས་ཁ་རོག་མོ་ལ། ང་ཚོའད་དགའ། རྒྱུན་དུ་ཚོའི་གྱི་སྤྱིར་དཀོན་མཚོག་ལ་གསོལ་བ་འདེབས་
བཞིན་ཡོད་ཅེས་སྐྱས་པ་ན། མོས་ཀྱང། ཡོད་ཉེན། ཚོའི་གྱི་དད་པ་མི་ཉམས་པའི་སྤྱིར་ངས་ཀྱང་
ཚོའི་གྱི་ཚེད་དུ་གསོལ་བ་འདེབས་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་རྗེས་མོ་དལ་གྱིས་སྐྱང་ལ་འགོས་
སོང་ཞེས་ཟེར།

ཉིན་དེར་རྒྱུང་མ་དང་སྤང་བས་ཉིན་ཡོད་ཉེན་ནི་དགའ་བ་འབྲུམ་གྱིས་མཉེས་ཀྱང་ཐེངས་དེ་ནི་
ཁོང་དང་རྒྱུང་མ་གཉིས་ཀྱི་ཚེས་མཐའ་མའི་ཐུག་འཕྲད་ཡིན་པ་ཁོང་གི་ཡིད་ལའང་མ་ཤར།

ལོ་རྒྱུ་མང་པོ་འདས་ཟིན་པ་དང་། ཉིན་ཡོད་ཉེན་ནི་སྐྱབས་མགོན་ལེ་ཤུ་ལ་དད་པས་སུ་
མཐུང་དུ་བཙོན་ཁང་ནང་དུ་བསྐྱལ། མཐར་གཟོད་གཏོང་བའི་དུས་ནི་ཡང་ཡང་ཁོང་གི་མགོ་ལ་
བབས། ཐེངས་ཤིག་ལ་ཉིན་ཡོད་ཉེན་བཙོན་ཁང་གི་འདྲི་གཟོད་ཁང་དུ་བོས་ཤིང་ཁོང་གི་ལག་
པ་གཉིས་རྒྱབ་ནས་བཞུམས་ཉེ་མིའི་གཟིན་སྐྱག་ཚོལ་གང་ཁོང་གི་མགོ་རྒྱུགས་པ་རེད། སྤྱང་
དམག་གིས་གཏུག་རྒྱུབ་ཚེ་བའི་ངང་ཁོང་གནས་དེར་ཉིན་འགའ་ལ་འདུག་ཏུ་བཅུག།

དེདག་གིས་ཁོང་ལ་གཙང་སྐྱ་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་མ་སྐྱད་པར་མ་ཟད། ཁོང་གི་ལག་པ་གཉིས་
ཀྱང་མ་ལྟོད་པས་ཟ་མ་ཟ་དུས་དུད་འགོ་ལྟར་ཐང་དུ་ཉལ་ནས་ལྗེ་ཡིས་མི་བལྟག་ག་མེད་བྱུང་། ཟ་
མ་ནི་འབག་བཅོས་ཡིན་པའི་ཁ་ལས་ལྟོ་བར་བསྐྱལ། ཡིན་ཡང་ཁོང་གིས་སྲུང་བཞིན་རང་གི་དང
པ་ཁས་སྲུངས་ཏེ་རང་ཉིད་ལ་བཀའ་ལོག་བྱས་པའི་དོན་རྩམས་གཏན་ནས་དང་དུ་མ་སྲུངས། ཁོང
གི་བཅོན་གྲོགས་ཚོར་སྲུང་དམག་ཚོས་གལ་ཏེ་ཁོང་ཚོའི་རང་གི་བཅོན་གྲོགས་ཡོ་ཉ་ནལ་ལ་སྲིག་
པ་ཁས་ལེན་བྱེད་དུ་མ་བཅུག་ན། ཁོང་ཚོ་ཚང་མ་སྲུང་དུ་བཅོན་ཁང་དུ་འདུག་དགོས་ཞེས་
བདེ་སྐྱབས་པས། སྲིག་འཚོ་བའི་ཕྱིར་དུ་བཅོན་གྲོགས་དེདག་གིས་ཉིན་མཚན་མེད་པར་ཁོང་ལ་
མཉམ་གཏོད་བཏང་བ་ཤིང་།

1960ལོར། ཉིན་ཡོ་ཉ་ནལ་སྐོ་བུར་དུ་ཁྱིན་ཏུ་འུམ་གྱི་འུ་བཅོན་ཁང་ཞིག་ཏུ་བསྐྱལ་
ཞིང་། དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་ངོ་བདུན་ནི་ཁོང་གིས་བཅོན་ཁང་དེ་དུ་བསྐྱལ་བ་ཤིང་། རོ་མཚར་བ་ཞིག་
ལ་བཅོན་ཁང་གསར་བ་དེའི་ནང་དུ་ཡང་བོད་པ་ཉག་ཉག་བཅུག་ཡོད་ལ། ཁོང་གིས། དུས་ནམ་
ཡིན་ཡང་རང་རང་དགོན་མཚོག་གི་གསར་བའི་རང་བཞིན་ལ་རོ་མཚར་དགོས་བྱུང་། ཁོང་གིས་ང
ལ་སྲུང་མཐུན་དུ་བོད་པ་ཚོར་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་ཏུ་བཅུག། ང་རང་བཅོན་ཁང་ནས་སྲུང་བའི་བོད་པ་
ནི་ཕྱི་རོལ་ལས་ཀྱང་མང་བ་ཤིང་ཟེད།

ཁང་པ་གཅིག་ནང་གི་ཁམས་པའི་བཅོན་གྲོགས་ཁོང་ལ་ཤིན་ཏུ་བཟང་བ་དང་། ཉིན་ཞིག་
ལ་བཅོན་ཁང་གིས་བོད་པ་ཚོར་རང་གི་སྐྱ་རིང་པོ་གཙོད་དགོས་པའི་བཀའ་བབས། བཀའ་དེ
ནི་ཁམས་པའི་བོད་དམག་ཚོར་མཚོན་ན་དངོས་གནས་དང་ལེན་བྱེད་ཀའལ་བ་ཞིག་ཡིན་པས།
ཁོང་ཚོ་རྩོམ་བྱས་ནས་ཟིང་འབྲུག་ལང་དགོས་པའི་གནས་སུ་ལྷུང་། ཉིན་ཡོ་ཉ་ནལ་ནི་སྐྱ་བཞུར་
མཁན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པས། ཁོང་གིས་བོད་པ་དེ་ཚོས་སྐྱ་བཞུར་བར་སྐྱལ་སྲོང་བྱས་པ་དང་། སྐྱ་
ལོ་རེ་རེ་རྟགས་བརྒྱབ་ནས་བཅོན་མའི་དངོས་པོ་དང་མཉམ་དུ་བཞག།

ཉིན་ཡོ་ཉ་ནལ་གིས་རྒྱུང་མའི་གནས་རྒྱལ་གཏན་ནས་ཐོས་མ་བྱུང་། ཉིན་ཞིག་ལ་འདྲི་གཙོད་
བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་མི་ཞིག་གིས། ཁྱོད་ཀྱི་རྒྱུང་མ་ཡང་ཁྱོད་དང་འདྲ་སྟེ། མོས་མཚམས་མེད་པར་
སྐྱོན་ལམ་འདེབས་བཞིན་ཡོད་ལ། ང་ཚོས་མོ་ལ་སྐྱོན་བརྗོད་འཐབ་ཚེད་དང་ལེན་བྱེད་དུ་མི་འཇུག་
ཐབས་མེད་བྱུང་། གཙང་རྒྱུང་སྲུང་ནའང་མོས་དད་པ་མ་དོར་བས་རྗེས་སུ་མོ་གི་སོང་ཞེས་
བརྗོད།

ཡོ་ཉ་ནལ་གིས་དོན་དེ་ཐོས་རྗེས་སེམས་ལམ་བར་གྱུར། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་དགའ་བའི་རྒྱུང་མ་
ལོ་གསུམ་གྱི་ཡར་སྐྱོན་ལ་གི་ཟིན་པ་གེས་རྗེས་ཁོང་ཁོ་ཚོར་པོ་ཞིག་ལངས། ཡུན་རིང་མ་འགོར་
བར་ཡོ་ཉ་ནལ་གིས་རང་སྐྱོན་ཁས་ལེན་པའི་ཡི་གེ་ཞིག་བྲིས་པ་ནི་ཁོང་སྲུང་མཁན་དམག་རྩམས་
ཉ་ཙང་དགའ་བར་གྱུར། ཡིན་ནའང་ཁོང་གི་རྩོད་ཀྱིས་ནང་ནས་ནང་དོན་མང་ཆེ་བ་གསུམ་པས་ཁོང་ཉིད་
ཡང་བསྐྱུར་དར་ཅེ་མདོ་ཡི་བཅོན་ཁང་དུ་ཁྱིད་དེ་ལོ་བཅུ་ལ་བཅུག།

1981ལོར་ལོ་ངོ་22ལ་བཙོན་དུ་བཅུག་རྗེས་ཉིན་ལོ་ཉ་ནན་བཙོན་ལས་ཕྱིར་བཏང་བ་
 རེད། རྩོད་ཅིང་སྤྱོད་བཞིན་དཀོན་མཆོག་ལ་སྒོ་དཀར་ཞིང་། རྗེས་སུ་ཁོང་ཉིད་རང་གི་ཡ་ཡུལ་རྒྱང་
 ཉལེ་རུ་སོང་ནས་མང་མིན་ཏེ་ཡི་གོ་གས་པོ་རུ་གྱུར། མང་མིན་ཏེ་ཅི་གྲུང་གོ་འོ་ཁྱིམ་བཅུགས་
 ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་རྒན་གས་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་དད་པའི་ཕྱིར་དུ་བཙོན་ཁང་ནས་ལོ་25ལ་བསྐྱད། རྗེས་
 འབྲང་པ་དེ་གཉིས་ལ་འབྲ་ས་མང་པོ་ཞིག་ཡོད།

ཉིན་ཞིག་ལ་ཉིན་ལོ་ཉ་ནན་གྱི་ལག་ཏུ་སྲིད་གཞུང་གི་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་འབྱོར་བའི་ནང་དུ། ང་
 ཚོས་ཡང་བསྐྱར་ཁྱོད་ཀྱི་གྲོད་དོན་ལ་ཞེབ་བཞེར་བྱས་པ་ལས་ཐོབ་པའི་མཁུག་འབྲས་ལོ། ཁྱོད་
 ཀྱི་སྒྲོན་འདོན་ལྷ་གཏུག་ལ་བདེན་དཔང་གང་ཡང་མེད་ཅེས་བྲིས་ཡོད། དེ་ནས་ཉིན་ལོ་ཉ་ནན་གྱིས་
 དབུགས་རིང་ཞིག་ཕྱུང་སྟེ་སྒོན་ཚད་བཞིན་སུས་མོ་སར་བཅུགས་ནས་ཡང་བསྐྱར་རང་གི་ཚོ་སློག་
 སྐབས་མགོན་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུའི་ཕྱག་ཏུ་བཙོལ་བ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་གི་ཉིན་ལོ་ཉ་ནན།

དུས་ཡུན་རིང་པོའི་དཀའ་སྤྱོད་ཚད་མེད་གྲུངས་རྗེས་ཁོང་གི་ཚོ་མཁུག་གི་འཚོ་བ་ནི་དངོས་
 གནས་བརྗོད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན། རྩོད་གིས་སྤ་གི་ཀ་པའི་ཡུགས་མོ་ཞིག་རྒྱང་མར་སྤངས་
 ཤིང་། རྩོད་གི་སྤྲིག་ཉེས་ཐོ་འགོད་གསུང་རྗེས་ལམ་ཡིག་སྤངས་པ་དང་སྒྲོན་ཚད་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་
 སློག་མཁན་ཚོའི་གདན་འདྲེན་ལྟར། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80པའི་མཁུག་ཏུ་ཨ་རི་ལ་
 བཅར་འདྲི་བྱེད་དུ་སོང་། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90ནང་ཁོང་ཉིད་ཚོ་ལས་འདས་པ་རེད།

ཨ་མདོ་སྐུ་ལྔ་ལ།

1954ལོར། མའོ་ཙོ་ཏུང་གི་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་རྒྱལ་བ་ཚང་མ་(གཡས།)དང་པཌ་ཚེན་རིན་པོ་ཆེ་(གཡོན།)
གཉིས་ཡིན།

འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁན་ཕྱི་རྒྱལ་བ་ཚང་མ་ཙུ་འཇུགས་ཡོད་པའི་ངང་ཀྲུང་གོ་ནས་ཕྱིར་
བསྐྱད་པས། རྒྱ་ཡི་དད་ལྡན་ཚོས་དཔའ་ངར་ཆེར་བསྐྱེད་དེ་ངར་འགྲུལ་གྱིས་ཁོང་ཚོར་ཚབ་བྱས།
1950ལོར་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་ནས་མཐར་ཕྱིན་པའི་སློབ་མ་ཞིག་གི་ལོངས་སྤོངས་
དུ་གནས་སྤར་ནས། ཉོ་ལི་ལེ་དང་ལིན་རྒྱ་ཤོན། པའོ་ལེ་མེ་སོགས་སློང་ཀར་པའི་འཕྲིན་བཟང་
སྐྱོག་མཁན་རྣམ་པས་ལོ་ངོ་བཅུ་ལྷག་དུ་མར་བསྐྱབས་པའི་ཞབས་ཏོག་གི་རྒྱན་བསྐྱེད་འདོད་པ་
རེད། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ལམ་ཐག་རིང་པོ་བརྒྱད་དེ་བཅིངས་འགོལ་བྱས་མ་ཐག་པའི་ཨ་མདོ་ཡུལ་
དུ་སླེབས་ནས། ཁོང་གིས་དད་ལྡན་རྟེན་ཨེ་བྱུང་ལ་འབད་པ་རེད། ཁོང་གི་སྐྱེ་ལུ་ཡིས་ཕྱིར་བསྐྱེད་
པའི་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁན་ཚོར་སྐུལ་སློང་ཆེན་པོ་བྱས་པ་སྟེ། གྲོང་གསེབ་ཏུ་
གོང་ཚོའི་ལྷ་ལི་བ་ཚང་མས་གཙོ་བོར་བཞུགས་དཔའ་བྱེད་ཞོར་གཙོ་བོའི་ནང་དུ་ཕན་ཚུན་སྐུལ་
སློང་བྱེད་བཞིན་ཡོད། རྒྱང་ཐག་རིང་པའི་ཡུལ་ཞིག་ནས་ངས་ཞིང་པ་ལྷ་གི་ཀ་པ་མི་བཞི་འོ་
ཤེས་པ་དང་། ཁོང་ཚོས་ལོ་བཞི་ལྷག་ལ་ལྷ་གི་ཀ་པ་གཞན་དང་འབྲེལ་འདྲིས་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་
རེད། ཁོང་ཚོར་གཞོན་འཚོ་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཀྱང་ལྷ་གི་ཀ་པའི་མིང་གཏན་ནས་དོར་མ་སྤོང་། ཡང་ལེ་
བར་40ལོ་མཚམས་སུ་བསྐྱོད་པ་ན་ལྷ་གི་ཀ་པ་ཁེར་རྒྱུང་ཞིག་གིས་སློང་ཀར་པའི་ངར་གསོལ་བ་
འདེབས་པ་དང་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྲོག་བཞིན་པ་མཐོང་བྱུང།

ཡང་ས་ཚག་ཞན་ཞིག་ནས་སྤྱི་ལོ་གཞི་ཉིན་གཅིག་གི་ནང་དུ་ཐེངས་གཉིས་ལ་ཚོགས་བཞིན་
 ཡོད་པ་དང་། ཞོགས་པར་དམ་པའི་གསུང་རབ་སློབ་པ་དང་དགོང་མོ་གསལ་བ་འདེབས་པར་མ་
 ཟད། གཙོ་བོའི་ཞབས་ཏོག་གི་ཚེད་དུ་བཟུང་བའི་གཅིག་གི་འབྲུལ་བ་འབྲུལ་བཞིན་འདུག ཟླ་
 ལིང་མཁར་དང་ཐག་མི་རིང་སར་བོད་པའི་སྤྱི་ལོ་གཞི་ཉིན་ཚང་ཞིག་གིས་ང་ལ་སྡེ་ལེན་བྱས་
 ཤིང་། བོད་ཀྱི་ཚོགས་པའི་ལྷོ་གནས་ཤིག་ཏུ་སྤྱི་ལོ་གཞི་ཉིན་དར་བཞིན་ཡོད་པ་དང་ཕྱི་
 བསྐྱར་སྤྱིག་མཁའ་ཚོ་ཡང་སྐྱར་གསོ་འབྲུང་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

བོད་ལྗོངས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་ཕྱིར་ཡེ་རུ་སྤྱི་ལོ་དུ་སློག་པའི་འགྲུལ་སྐྱོད།

ལི་ཅིན་ཚོན་(གཡམས།)དང་ལས་གོགས་རྒྱུ་ལོན་གྱིན་གཉིས་དབུས་ལམ་རྫོང་གི་ཁོང་ཚོ་འདུག་སའི་ས་
 ཁང་ཕྱི་རོལ་དུ་ཡོད་པ། འདི་ནི་1947ལོར་འཕྲིན་བཟང་ཕྱིར་ཡེ་རུ་སྤྱི་ལོ་དུ་སློག་པ་ཞེས་པའི་བོད་
 ལྗོངས་ལས་འགན་ཚོགས་པའི་འགྲུལ་སྐྱོད་སྡེལ་སའི་རྟེན་གཞི་ཡིན།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་40ནང་དུ་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁའ་སྐྱོར་ཞིག་གིས་དཀོན་
 མཚོག་གི་ཞལ་འབོད་དང་དུ་སྐྱབས་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པ་དང་། ཁོང་རྒྱམས་ལས་མི་སློར་
 ཞིག་ནི་འཕྲིན་བཟང་ཕྱིར་ཡེ་རུ་སྤྱི་ལོ་དུ་སློག་པའི་འགྲུལ་སྐྱོད་སྡེལ་མཁའ་སྐྱོར་དང་བོ་ཡིན།
 ལི་ཅིན་ཚོན་ནི་རྩེ་རིགས་ཁྲིམ་ཚང་ཞིག་ནས་སྐྱེས་ཤིང་། མོ་རྒྱུད་དུས་ལ་མ་གཉིས་ཀ་ཚོ་ལས་
 འདས་པས་རང་གི་རྫོམོ་དང་མཉམ་དུ་འཚོ་བ་རོལ་བ་རེད། ལོ་12ཡིན་དུས་མོ་རང་ལྷུལ་དང་ཁ་
 བྲལ་ཏེ་སྤྱིག་པའི་འཚོ་བ་རོལ་འགོ་བརྒྱུམས་པ་དང་། ལོ་20ཡིན་དུས་ཐེངས་དང་བོར་འཕྲིན་
 བཟང་ཐོས་ནས་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལ་དང་བ་བྱས།

1941ལོར་ལི་ཅིན་ཚོན་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་སློབ་གྲུབ་འགྲིམ་ནས་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་འགོ་
བརྒྱུ་མས་པ་དང་། ལོ་གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་མོ་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཚོན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་རུ་
རྒྱུང་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཞུགས། གནས་དེ་རུ་མོ་ཐེངས་དང་པོར་བོད་པ་ཚོ་དང་ཕྲད། མོས་འདི་ལྟར།
དཀོན་མཚོག་གིས་ང་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་སུ་བརྟུག་ཉེ་བོད་པ་ཚོའི་རེ་བ་དང་དགོས་མཁོ་
མཐོང་། ཞལ་འབོད་དེ་ནས་ཡང་ངའི་མདུན་དུ་སླེབས་པས་ངས་དཀོན་མཚོག་ནས་འོངས་པའི་
འགན་སློང་དེ་དང་དུ་མི་ལེན་ག་མེད་བྱུང་། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་འགན་ཁུར་དེ་ངའི་སྲག་ལ་བབས་ཟེད།

1947ལོར་མོ་དང་འཕྲིན་བཟང་གྱི་རྩལ་ལུ་ལེ་ལུ་སློག་པ་ཞེས་པའི་འགྲུལ་སློབ་སླེལ་
མཁན་གཞན་དག་ལྷན་ཕྱོད་སློབ་སྦྱོང་དེ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་ལས་འགན་ཚོགས་
པ་ནང་གི་གཅེན་ཏུ་གྱུར། ལོ་མང་པོའི་རིང་ལ་མོ་མཚོ་སློན་ཞིང་ཚོན་དཔུས་ལམ་རྫོང་གི་ས་
ཁང་རྒྱུང་རྒྱུང་ཞིག་ཏུ་བསྐྱེད་ནས། ས་གནས་དབང་འཛོན་མཁན་གྱིས་མོ་དང་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་
སློག་མཁན་རྣམས་གནས་དེ་ནས་སློབ་སྦྱོང་པའི་བར་དུ་མོས་དེ་རུ་འཕྲིན་བཟང་སློག་བཞེན་མི་
གཞན་ལ་རོགས་རམ་མངོན།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་60བ་དང་70བ།

ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་ཉེ་འགམ་གྱི་བོད་པའི་བྱང་མེད་རྫོང་ཞིག་གི་ལག་ཏུ་
ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་འབྱོར་བ།

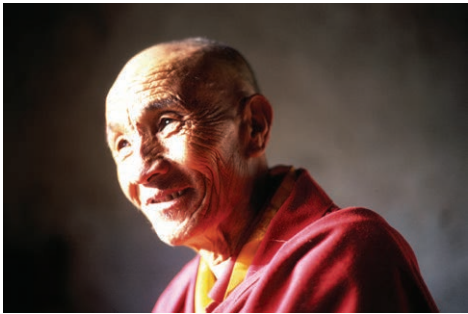
དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་50ཡི་ལོ་འགོར་ཕྱི་རྒྱལ་པས་ཀྱང་གོ་རུ་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་པའི་
དུས་རབས་ལྷོ་བྱང་དུ་མཇུག་རྗེས་པས། བོད་ནས་གནས་རྒྱལ་གང་ཡང་ཐོས་རྒྱུ་མེད་པར་
ལྷིང་འཇགས་སུ་གྱུར། ཡིན་ཡང་དགོན་མཚོག་ལ་སློང་ཀར་བའི་མི་ཡིས་བཏབ་པའི་འཕྲིན་བཟང་
གི་ས་བོན་ལ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཡི་ནང་དུ་ཅུ་བ་རྒྱས། ཉམས་སྲོང་ལུག་སུམ་ཚོགས་པའི་འཕྲིན་
བཟང་རྫོག་མ་ཁན་ལེ་ལུན་རོན་(Leslie Lyall)གིས་1965ལོར་འདི་ལྟར། དུས་ཐོག་མར་
བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མ་ཁན་ཚོ་ཅི་བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་དད་པ་བྱེད་པར་
ཡིད་ཆེས་བརྟན་པེ་ཡོད། ད་ལྟ་བོད་ལྗོངས་སུ་ལྷོ་གི་ཀ་པ་ཡོད་པར་མ་ཟད་ཐ་ན་གནས་ཀྱི་ཚོས་
ཚོགས་ཤིག་ཀྱང་ཡོད་སྟེ། དབང་འོག་ཏུ་བསྐྱེད་ཀའ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་ནི་ཆབ་སྲིད་སྟེང་དབང་
འོག་ཏུ་བསྐྱས་ཟེན་པ་རེད། གཞུང་ལམ་གྱིས་མི་ཚོགས་དང་ཚོང་ཟོག་གཉིས་ཀ་ཀྱང་གཏི་ནང་
ལོགས་ནས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཉེ་གནས་སུ་སྐྱེལ་བཞེན་ཡོད། རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མ་ཁན་
ཚོ་ཡང་ལམ་དེ་བརྒྱུད་ཚོག་པས། ལམ་དེ་དག་ནི་འཕྲིན་བཟང་གི་ལམ་དང་རྩེ་དགོན་མཚོག་
གི་ལམ་དུ་འགྱུར་བྱུང་བ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེས་བརྗོད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་60ནས་70བར་དུ་བོད་ལྗོངས་ནས་ལྷོ་གི་ཀ་པའི་གནས་རྒྱལ་
གང་ཡང་ཐོས་རྒྱུ་མ་བྱུང་བ་དང་། ལུག་ནག་གི་དུས་དེ་དག་རིང་ལ་འཛམ་གླིང་ཡང་ཅེ་རུ་བྱུང་བའི་
ཡེ་ཤུའི་ཚོས་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་རྣམས་ལོ་རིང་བཅུ་ཕྱེད་ཀྱི་ལོ་རྗེས་སུ་དག་ཟེད་མི་རྣམས་ཀྱིས་
ཉི་ལ་ཙམ་ཐོས་བ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་70ཡི་དུས་དཀྱིལ་དུ་བལ་ཡུལ་གྱི་སྐ་ཤི་ཀ་པ་ཞིག་ལ་བོད་
 རྒྱུད་སྐུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་ཏུ་འགོ་བའི་འདུན་པ་སྐྱེས་ནས་རེ་བ་དེ་འགྲུབ་ཕྱིར་འགྲིམ་འགྲུལ་
 ལག་ཆས་མཁུགས་ཤིག་ཉེས། ཁོང་དང་ཁོང་གི་པ་གཉིས་རྒྱུན་དུ་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་ནས་མཐའ་
 མཚམས་བརྒྱལ་ཏེ་བོད་རྒྱུད་སྐུ་བསྐྱོད་ཅིང་། ཁོང་ཚོས་རྒྱུན་དུ་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཁྱེད་ནས་
 རང་ཉིད་ཐུང་པའི་དད་ལྡན་ཚོའི་ལག་ཏུ་སྤྲད་པ་རེད།

དུས་གཞན་པར་ཁོང་ཚོས་རྒྱ་ཡིག་གི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཁྱེད་ནས་གྲུང་གོའི་ས་ཆག་ཞན་ལ་
 གནས་པའི་དད་ལྡན་ཚོའི་ལག་ཏུ་སྤྲད་པ་རེད། རྗེས་སུ་འགྲུལ་བཞུད་ཅིག་གི་ཁོད་དུ་ས་གནས་
 དབང་འཛིན་མཁུགས་གྱིས་དམ་པའི་གསུང་རབ་རྟེན་པས་ཁོང་གཉིས་སྡོང་མགོ་ར་བཀལ་ནས་
 གཙམ་རྒྱུད་བཏང་སྟེ་བསད།

བོད་ཀྱི་བཙུན་པ་ཉེ་མ་ཞེས་བྱ་བའི་ལོ་རྒྱུས།

ངན་བོད་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། གཤམ་དུ་ངའི་ལོ་རྒྱུས་བཞོད་པ་ཡིན།
 གཞིས་ཀ་ཚེ་དང་མིང་གྲགས་ཅན་གྱི་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོ་དགོན་པ་ནི་ལྷ་ས་གོང་ཁྱེད་ཀྱི་ལུ་བ་
 རྩོགས་སུ་གནས་པ་དང་། དེ་ནི་པན་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་བཞུགས་ས་ཡིན་ལ། པན་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་
 རྒྱ་ཤིང་ཐོན་མ་དག་གི་རྒྱ་གདུང་རྣམས་གནས་དེར་དུར་ལ་སྐྱས་ཡོད།

1917ལོར་ང་རང་རྣམ་གླིང་རྫོང་གི་གོང་ཚོ་རྒྱུད་ལུང་ཞིག་གི་ཞིང་པའི་དུད་ཁྱིམ་ནས་སྐྱེས་
 ཤིང་། ང་རྒྱུད་དུས་རྒྱུན་པར་བཙུན་པ་བཅོས་ནས་ཅེད་རྒྱུད་ཤིན་ཏུ་དགའ་བས་ར་བརྟུངས་ཤིང་
 དུང་བུས་ནས་ མཚོད་རྗེས་བྱུང་པར་ཅན་རྣམས་བཤམས། དགོན་པའི་ནང་གི་འཆམ་ཡང་བརྒྱབ་
 པ་ཡིན། དེ་ནས་པ་མ་གཉིས་གྱིས་ང་ལ་རྒྱལ་སྡོང་བྱས་ནས་གྲོན་པ་ཁ་མདོག་སེར་དམར་ཅན་
 ཞིག་བསྐྱོན་ཏེ་ལྷོ་ས་ཚོད་གྱིས་ང་ལ་བཙུན་པ་ཞིག་དང་མཚུངས།

ང་རང་ལོ་བདུན་མ་ལོན་སྐོན་ལ་ལ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ང་རང་དགོན་པར་བསྐྱུལ་འདོད་པ་རེད།
རྒྱ་མཚན་ནི་བོད་པ་ཚོའི་སེམས་སུ་གལ་ཏེ་སུ་ཚང་གི་བྱ་ཞེས་དགོན་པར་བསྐྱུལ་ན་དེ་ནི་ཁྱིམ་ཚང་
དེའི་གཟི་བརྗིད་ཅིག་ཡིན། ངའི་ཨ་ཁུ་ཡིས་ང་རང་བན་དེ་ཚུང་ཚུང་ཞེས་བྱེད་དུ་འཇུག་འདོད་ཀྱང་
སྐབས་དེར་ང་རང་ལོ་དྲུག་ཙམ་ཡིན། དགོན་པའི་སྒྲིག་ལམ་ལྟར་ན་ལོ་བདུན་མ་ལོན་པར་བན་
དེ་བྱས་མི་ཚོས་པས་ཨ་ཁུ་ཡིས་ང་ལ། ངས་ངེས་པར་ཁྱོད་ལོ་བདུན་ཡིན་ཞེས་བཤད་དགོས། གལ་
སྲིད་དེ་ལྟར་མ་བཤད་ཚེ་ཁྱོད་དགོན་པའི་ནང་དུ་འདུག་མི་ཐུབ་ཅེས་སྒྲིམ་བྱུང།

དེ་ནས་ང་རང་ཨ་ཁུ་དང་མཉམ་དུ་དགོན་པའི་དགོན་གཉེར་གྱི་མདུན་དུ་སོང་བ་ན། དགོན་
པའི་དགོན་གཉེར་གྱིས། ཁྱོད་ལོ་དྲུག་ཡིན་ཞེས་དྲིས་བྱུང། ངས་ང་ལོ་དྲུག་ཡིན་ཡང་། ཨ་ཁུས་ང་
ལ་ལོ་བདུན་ཡིན་ཟེར་དགོས་ཞེས་གསུངས་བྱུང་ཞེས་ལན་བཏབ།

དགོན་གཉེར་གྱིས་ངོ་ཚ་བའི་ཨ་ཁུ་ལ་བཞུས་ནས་དགོང་ཁ་ཤོར་ཞིང་ང་ལ། ཁྱོད་ཀྱིས་ང་ལ་
སྐད་ཆ་དང་མོ་བཤད་པས་བན་དེ་བཅོས་ན་དངོས་གནས་འོས་ཤིང་འཚམ་པ་རེད། མ་འོངས་
པར་ཁྱོད་ནི་མི་གཞུང་དྲང་ཞེས་ཡིན་ཅེས་ཞེས་སྒྲིམ་ནས་ངའི་གྲ་མིང་ལ་ཉིམ་ཞེས་བཏགས།

སྐབས་དེར་ངས་བཅུན་པ་བྱས་ན་གང་འདྲ་ཞེས་ཡིན་དགོས་པ་གསལ་ལོར་མ་ཤེས་ལ། ཁོང་
ཚོས་གྱོན་པ་ཡག་པོ་གྱོན་ནས་ཟ་མ་བཟང་པོ་ཟ་བ་ལོན་ཤེས། ང་རང་ལོ་ན་ལྔ་བས་ལོ་གཅིག་གི་
རིང་ལ་སློབ་སློང་མ་བྱས་པར་ནམ་རྒྱུན་ཅེ་ནས་བསྟན། ང་ཚོའི་དགོན་པ་རི་མགོ་ཞེས་ནས་ཡོད་
པས་བཅུན་པ་ཚོ་སྐྱས་རྐང་ལ་འཛིག་དུས་ང་རྒྱབ་ཏུ་ཁུར་ནས་འགོ་དགོས།

ལོ་8ནས་11གི་བར་དུ་ངས་བོད་ཡིག་སློབ་པར་མ་ཟང་ནང་བསྟན་རིག་པའི་རྒྱགས་ལ་
ལྷགས། རྒྱགས་ལ་ལྷགས་མཁན་བྱིས་པ་60ལས་ངས་ཨང་དང་པོ་སྐྱབས་པ་ཡིན།

ངས་སློབ་སློང་ལ་འབད་བ་བྱས་ཀྱང་རྒྱུན་པར་ཁ་མི་མཉམ་པས་ཨ་ཁུ་དང་དགེ་རྒྱན་གཉིས་
ཀྱིས་ཐངས་མང་ང་ལ་ཆད་པ་བཅད། རེད་རྣམས་ལས་མི་ལ་ལ་དགོན་པ་ནས་བྲོས་ཀྱང་ཕ་མས་
བཟུང་ནས་ཡང་བསྐྱར་དགོན་པར་བསྐྱུལ། ཐངས་ཤིག་ལ་ང་དང་གྲོགས་པོ་གཉིས་རི་མཐོན་
པོ་ཞེས་ཏུ་བྲོས་ནས་དེར་ཉིན་འགའ་ལ་བསྟན་པ་དང་། ཟ་མ་ཟོས་ཚར་བས་ང་ཚོས་བྱ་ཡི་སྒོ་ང་
ཡང་ཟོས་ཐོང་། མཐར་ང་ཚོ་རི་མགོ་ནས་མར་བབས་པ་དང་ཕ་མའི་ལག་ཏུ་ཤོར་ནས་ཡང་
བསྐྱར་དགོན་པར་བསྐྱུལ་བས་གཅེར་རྐྱེད་ནན་མོ་ཐེབས།

རྗེས་སུ་ང་རང་ལྷ་སར་འགོ་འདོད་ནས་ཕ་མ་གཉིས་ལ་ལུ་བ་ལུས་ཤིང་། གྱོན་པ་དང་ལམ་བྲོ་
གྲ་སྒྲིག་ཡག་པོ་བྱས་རྗེས་ང་དེའི་ལ་ཞོན་ནས་ཉིན་དགུ་ཡི་རྗེས་སུ་ལྷ་སར་སླེབས། ང་རང་དེ་དུ་
ལོ་གཉིས་ལ་བསྟན་དེ་ནན་ཏན་གྱིས་རིག་གཞུང་དང་དེའི་འགྲེལ་བ་གཉིད་ཟབ་མོ་བསྐྱབ་པ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་ལོ་སར་ཚོས་དུས་དགོན་པའི་སྒྲིག་ལམ་ཡང་དེ་འདྲའི་བཅུན་པོ་མིན་པས་བཅུན་པ་ཚོས་
ཤོ་དེའུ་བརྒྱབ་ནས་རྒྱབ་སྐྱོག་པ་དང་ཅེད་མོ་སྒྲ་ཚོགས་ཅེ་ཚོག་པ་ཡིན། བཅུན་པ་གཞན་རྣམས་ང་
ལས་རིག་ཡག་ཡིན་པས་ངས་རྒྱབ་བསྐྱོགས་ནས་པམ་པར་ཀྱང་།

པོ་བྲང་པོ་ཏཱ་ལ་ནས་འབྲུག་ཡུལ་དུ་སླེབས་པ།

ཉིན་ཞིག་ལ་ངའི་དགེ་རྒན་ངང་འཇུག་ཏུ་ཡོང་ནས། པོ་བྲང་པོ་ཏཱ་ལ་འཇུག་པ་ཚང་གི་སྐྱེ་
དམག་སྲུབ་གིས་གཡོག་པོ་ཞིག་བཅུལ་བཞིན་ཡོད་པས་ཁྱོད་རང་འགྲོ་འདོད་དམ་ཞེས་དྲིས་
པ་ན། ང་རང་སོང་ནས་སྐྱེ་དམག་སྲུབ་དང་མཉམ་དུ་ལོ་གཅིག་ལ་བསྐྱད། མི་མང་ཆེ་བས་
རྒྱལ་བ་ཚང་མཇུག་མི་བྱུང་གྲུང་རས་ཉིན་རེར་ཁོང་ཉིད་མཇུག་བྱུང་པ་རེད། རྒྱུག་དེ་རང་རང་
ལོ་13ཡིན།

བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་དགོན་པའི་བཅུན་པ་རྣམས་སྤྱི་སྤྱིར་བྱུང་སྐྱེ་གཏུ་འགྲོ་བར་ཤིན་ཏུ་དགའ་
བས་ང་དང་ངའི་གོགས་པོ་ཚོ་ཡང་རྒྱུན་དུ་དེར་འགྲོ་བཞིན་ཡོད། དགོན་གཉེར་ཡོང་ཚེ་ངཚོ་བོས་
པ་ཡིན། གལ་ཏེ་འགྲོ་མ་བྱུང་པར་ཁོང་གི་ལག་ཏུ་ཤོར་ན་ཁོང་གིས་ང་ཚོར་གཙུག་ཅུང་གཏོང་བ་
རེད། དེད་གསུམ་པོ་ཆད་པ་གཅོད་པར་སུན་ནས་དགོན་པ་ནས་འབྲུག་ཡུལ་དུ་བོས་ཏེ་ལོ་གཅིག་
གི་རིང་ལ་དེ་དུ་བསྐྱེད།

འབྲུག་པ་ཚོས་དེད་རྣམས་ལ་སྡེ་ལོན་ཡག་པོ་བྱས་ཏེ་ངཚོ་གར་དུ་སོང་ཡང་ཁོང་ཚོས་ཟ་མ་དང་
འདུག་ས་བཀོད་སྤྲིག་བྱས། རྒྱུང་ཐག་ཏུ་ཅང་རིང་བའི་ཁྱིམ་ཚང་གིས་གྲང་ངཚོར་སྡེ་ལོན་ཡག་པོ་
བྱས། ཡང་ཁྱིམ་ཚང་ལ་ལས་དེད་རྣམས་ཁོང་ཚོའི་ཁྱིམ་ཚང་གི་ཨ་མ་ཚོད་དུ་གདན་འདྲིན་ཞུས།

1950ལོའི་ཟླ་2པར་ངའི་ཚོས་གོགས་ཤིག་གིས་འབྲུག་ཡུལ་གྱི་བྱང་མིང་ཅིག་དང་མཉམ་དུ་
འཚོ་བ་རོལ་རྒྱ་ཐག་གིས་བཅད། རྒྱུག་དེར་ངའི་སེམས་སྲ། ངས་དེ་ལྟར་གཏན་ནས་བྱེད་མི་
ཤིན་སྐྱེས་པ་ཡིན། ཡིན་ཡང་མཚན་མོ་ཞིག་ལ་ངཚོ་ཚང་མ་ཚང་གིས་ར་བཟི་བས་བྱང་མིང་དང་མི་
འགོགས་པའི་སྐོམ་པ་ཤོར། དེ་ནས་ང་རང་འགྲོད་པ་ཆེན་པོ་སྐྱེས་པར་མ་ཟད་རང་གི་ལ་མ་ཡང་ངོ་
ཚང་གཏད་པ་ཤེས་ནས་གནས་དེར་འདུག་མ་འདོད།

ཆ་རྒྱས་མེད་པའི་བསྐྱབ་བྱ་གསར་བ།

1951ལོའི་ཟླ་1པར། ང་རང་བོད་ལྗོངས་དང་འབྲུག་ཡུལ་གཉིས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་གནས་
སྐྱར་ཏེ་ལས་ག་ཞིག་གྲང་བཅུལ། ལས་ག་དེ་ནི་ལུག་བལ་དང་དོ་སྐུལ་རི་པོ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་པ་རོལ་
དུ་བསྐྱེད་དགོས་པ་ཡིན། པོ་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་ངས་ཡང་བསྐྱབ་བྱ་ལ་ཕྱོག་ནས་སངས་རྒྱུས་ཀྱི་
ཚོས་བཏོན་ཏེ་འགྲེད་སྐལ་བསྐྱངས། ཡིན་ཡང་ང་ལ་ནད་ལྡིད་མོ་ཞིག་ཕོག།

གོང་དུ་དུ་ཡེ་ལུའི་ཚོས་ཀྱི་སྐྱེན་ཁང་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྤྲོག་པའི་ལས་བྱུངས་ཀྱི་
སྐྱེན་ཁང་ཡིན། རྒྱ་གཅིག་གི་རྗེས་སུ་ངའི་ལུས་སྤོ་བས་རྒྱས་པ་དང་། འཕྲིན་བཟང་སྤྲོག་ལ་མན་
གིས་ངས་གོག་བཞིན་པའི་ནད་བསྐྱབ་ཀྱི་ཚོས་དཔེ་ནི་<<དམ་པའི་གསུང་རབ།>>ཅེས་པའི་

དཔེ་ཆ་ཞིག་ལ་བརྟེན། ང་རང་སྤྱི་བཞུགས་ཀྱི་མཛད་གཞན་ལ་ཚོས་འདོན་དུ་སོང་ནས་འབྲུག་
བ་ཉུང་ཙམ་གྲུབ་པ་ཡིན། ཡིན་ཡང་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་གྱིས་ང་ཚོས་འདོན་དུ་མི་འགོ་
བའི་མེ་བ་བཏོན་པར་མ་ཟད་ང་ལ་ལས་ཀ་ཞིག་ཀྱང་བཅུལ་བྱུང། དེ་ནི་ཉིན་རེའི་ཕྱི་དྲོ་མོ་ལ་
བོད་སྐད་ཀྱི་དཔ་དང་མོས་ང་ལ་དབྱིན་ཡིག་ཀྱི་དུང་དེད། ང་རང་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་སྐྱེན་
ཁང་དུ་ཡོད་ཚེ་ཉིན་རེའི་ཞོགས་པར་ཁོང་ཚོའི་དཀོན་མཆོག་ལ་བསྟེན་བཀུར་འབྲུག་བའི་ཚོགས་
ལ་ཞུགས་པ་ཡིན།

ངས་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཁ་ཕྱིས་པ་ན། དཀོན་མཆོག་ཞིག་ཡོད་པ་དང་ཁོང་གིས་གནས་
དང་སྐྱེ་བུ་མཚོ་གི་དེ་ལྟར། འཛིག་རྟེན་སྟེང་གི་ཡོད་ཚད་བསྐྱེད་ཞེས་པའི་བཀའ་བསྟན་གསུངས་པ་
དང། ཡང་དམ་པའི་གསུང་རབ་ནང་དཀོན་མཆོག་གིས་སྐྱེས་པ་དང་བྱུང་མེད་དང་པོ་དེ་གཉིས་
བསྐྱེད་པ་ན། ཁོང་གཉིས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་དང་འགལ་བས་སྐྱིག་པ་མིའི་རིགས་ཡོངས་
ལ་ཁྱབ་ཅིང་རྩོམ་ཡང་སྐྱིག་ཅན་དུ་གྱུར་ཞེས་གསུངས་ཡོད།

ང་ལ་མཚོན་ན་བསྐྱེད་བྱ་གསུང་བ་དེ་རྒྱ་ཆུས་གང་ཡང་མེད། ང་ཚོའི་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་
ཀྱི་བརྗོད་སྟེལ་ལྟར་ན་འཛིག་རྟེན་ནི་བདག་ཉིད་ལས་གྲུབ་པ་དང། སྐྱེལ་བྱང་ཚུབ་སེམས་
དཔལ་འཕྲི་མིའི་རིགས་ཀྱི་པ་དང་མ་བྲག་སྐྱོན་མོ་ནི་བྱ་དངོས་ཡོད་ཚད་ཀྱི་མ་ཡིན་པར་བརྗོད། མིའི་
རིགས་ནི་དེ་ལྟར་ཆགས་པ་ཡིན།

ངས་ངེས་པར་དུ་གཏམ་རྒྱུད་གང་ཞིག་དོམ་ཡིན་པར་བརྟག་དགོས། ངས་དམ་པའི་གསུང་
རབ་ལས་སྐྱེལ་བྱ་ལ་རིན་ཐང་ཅི་ཡང་མེད་པ་དང་དེར་མཚོན་པ་འབྲུག་བར་དོན་སྤྱིང་གང་ཡང་མེད་
པའི་སྐོར་བསྟན་དུས་ངོ་མཚར་བར་གྱུར་ཅིང་སེམས་སྟེ། གལ་སྲིད་དངོས་གནས་དེ་ལྟར་ཡིན་
ཚོ། ངས་དེ་ལྟའི་བར་དུ་དད་པ་བྱས་པའི་ཚོས་ལུགས་ལ་དོན་སྤྱིང་གང་ཡང་མེད། ཡི་ཤུའི་ཚོས་
འདི་བོད་པ་ཚོར་མི་འཚོས་འདོད་དེ་དན་བཟང་དམ་པའི་གསུང་རབ་མི་ཤྲོག་ཅེས་སེམས་ཐག་
བཅད།

ཉིན་ཞིག་ལ་སངས་སྤྱིད་ཟེར་བའི་འབྲུག་པའི་བུ་མོ་ཞིག་གི་རྒྱུང་པའི་སྐྱེས་སྐྱེས་ལས་སྐྱེས་ལས་
དུ་འོངས། མིའི་སྐྱེས་ལས་དྲི་རན་འབྲུག་ཡང་ངས་མིའི་རྒྱུང་པ་བཀུས་ནས་སྐྱེན་བྱུགས་པས་སྐྱེ་
གཅིག་གི་རྗེས་སུ་མིའི་རྒྱུང་པ་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང། སངས་སྤྱིད་དང་དེད་གཉིས་པན་ཚུན་དགའ་ནས་
མཉམ་དུ་འཚོ་བ་རེལ་བར་ཐག་བཅད། ཡིན་ཡང་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་གྱིས་དེད་གཉིས་ཀྱི་
འཆར་གཞི་ཤེས་རྗེས་མོ་གོང་རྩལ་གཞན་ཞིག་ལ་འགོ་རུ་བཅུག། ང་གི་ཉུ་སེམས་སྐྱེས་ལས་སྐྱེ་
གལ་བ་རྒྱལ་ནི་དངོས་གནས་མི་ལ་སུན་སྤྱང་བསྐྱེད་པ་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད་མི་གཞན་གྱི་དོན་ལ་
ཐེ་གཏོགས་བྱེད་པར་དགའ་བ་རེད་འདོད།

མེད། ཁོང་གིས་ང་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་ཡོད་མེད་དྲིས་པ་ན། ངས་ཁོང་ལ་ང་དད་པ་ཡོད་
ཅེས་ལན་བཏབ་པས་བདག་སྐྱོང་བ་དེ་གིན་ཏུ་དགའ་ནས། གལ་ཏེ་ཁྱོད་ཀྱིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་
ཤུར་གསོལ་བ་བཏབ་ན་ཁྱོད་ཀྱང་དྲག་ངེས་ཡིན་ཞེས་པ་ན། ངས་ཁོང་ལ་ང་ཡང་དེ་རེ་ཡིད་ཆེས་
ཡོད་ཅེས་ལན་བཏབ། དེ་ནས་ཁོང་གིས་རང་གི་ལག་པ་ངའི་ལུས་སྟེང་ལ་བཞག་ནས་སྐད་ཆེན་
པོས་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ལ་ངའི་ཉེ་འགམ་དུ་ཡོད་པའི་ནད་པ་ཚོ་དོ་མཚར་བར་གྱུར། ལྷ་མཚན་ཁོ་
ཚོའི་ཁྱོད་ཀྱི་མི་ལ་ལ་ཁོང་གིས་གསོལ་བ་བཏབ་པས་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་བ་རེད།

ཉེན་གཉིས་པར་ངའི་ཚ་བཞག་པར་མ་ཟད་ངའི་སེམས་ལ་འད་ཞི་བདེས་བྱབ། ངས་སྐྱབས་
མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས་ཤིང་རང་ནད་ལས་ཐར་བ་ཡིན།

དཀོན་མཚོག་གིས་ང་ལ་སེམས་གསར་བ་ཞིག་གནང་།

དཀོན་མཚོག་གིས་ང་ལ་སེམས་གསར་བ་ཞིག་གནང་བས། ངས་ལོག་གཡེམ་དང་ཆང་འབྲུང་
བ་ལ་སོགས་པའི་སྒྲིག་པའི་ལས་རྣམས་དོར་བར་མ་ཟད་ཁོང་གི་ཕྱོགས་སུ་འགྱོད་བཤགས་བྱས་
པ་ན། ཁོང་གིས་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུར་སྐྱེས་ལོ་ཆེན་གྱིས་ངའི་སྒྲིག་པ་ཡོད་ཚད་བསལ་བར་མཛད།
ད་ལྟ་ང་ནི་དོན་དམ་པའི་སྣ་ཤི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར།

ངས་ཡུན་རིང་ཞིག་ལ་ནང་བསྟན་གྱི་གཞུང་སློབ་པས་ལོ་གསུམ་གྱི་རྗེས་སུ་དག་ཟོང་མ་གྲི་ཀ་
ཁས་སྲུངས་པ་ཡིན། 1955ལོའི་ཟླ་11པར་ངས་ཁྱུས་གསོལ་སྲུངས་པ་དང་། བས་ཟླ་གིན་ཏུ་
འབྲུགས་པས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་ཁོངས་མི་ཚོས་ཁྱུས་གསོལ་བྱེད་སའི་རྒྱག་ཞོང་ནང་རྒྱུ་མོ་མང་
པོ་སྐྱེས་ཀྱང་རྣམས་པ་མ་ཐོན། ངའི་ཁྱུས་གསོལ་དང་ལེན་བྱེད་མཁན་བོད་པ་ཐོག་མ་དེ་ཡིན་
པས་མི་ཚང་མ་གིན་ཏུ་དགའ་བར་གྱུར།

དེ་ནས་ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ངས་ཟ་ཁང་ཞིག་ནས་ལས་ཀ་རྒྱུད་པ་དང་དེ་རང་རང་མིང་ལ་
དབང་མོ་ཞེས་པའི་ལྷ་སའི་བོད་མོ་ཞིག་དང་མྱད། དེད་གཉིས་ཐན་རྒྱན་ལ་དགའ་བས་གོགས་
པོ་རྣམས་དང་མཉམ་དུ་བཀོད་སྒྲིག་ཚོགས་སུ་རྒྱུད་རྗེས་ཟ་ཁང་ནས་གཉེན་སྲིག་གི་སྟོན་མོ་
བྱས་པ་ཡིན།

ངའི་རྒྱུང་མས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས།

ངའི་རྒྱུང་མ་དབང་མོ་ཡིས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་རྗེས་རང་གི་སྒྲིག་པ་འགྱོད་བཤགས་བྱས་ནས་
གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུར་དད་པ་བྱས། མོས་1957ལོར་ཁྱུས་གསོལ་སྲུངས་རྗེས་ང་ཚོས་ཚོས་ཚོགས་ནས་
གཉེན་སྲིག་གི་སྟོན་མོ་ཐེངས་གཉིས་པ་བྱས་ཤིང་དེ་དེ་བཟང་ལྷ་གཉིས་ཀ་སྣ་ཤི་ཀ་པ་ཡིན།

1959ལོར་མི་དམངས་བཅོམ་འགོ་དཔག་གིས་བོད་ལྗོངས་བཙན་འཛིན་བྱས་པས་བོད་
པ་མང་ཆེ་བ་རྒྱ་གར་དུ་བྱོས་བྱོལ་བྱས། ཚོས་ཚོགས་ནང་གི་མི་མང་པོས་རྒྱ་བས་བཙོལ་བོད་པ་
རྣམས་ལ་རོགས་བྱས་པ་དང་། ང་ཚོ་བོད་ཀྱི་ལྷ་ལྷི་ཀ་པ་ཡིན་པས་ཁོང་ཚོས་ང་ཚོ་ཡང་བོས་ནས་
མཉམ་དུ་བོད་པ་དེ་དག་ལ་རོགས་བྱེད་དུ་སོང་། དེ་ནས་ང་ཚོས་རྒྱ་བས་བཙོལ་བོད་པ་དེ་ཚོར་
ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་སྒོར་གྱི་དཔེ་ཆ་རྒྱད་པ་དང་། བཙུན་པ་མཐོང་ཚེ་ཁོང་ཚོ་དང་ལྷ་ལྷི་ཀ་འདྲི་སྒོར་
ཁ་བརྗེ་བྱས་པ་ཡིན།

འདི་ནི་ངའི་ལོ་རྒྱུས་ཙམ་ཡིན་ལ། དཀོན་མཆོག་གིས་ཅི་ལྟར་བོད་ཀྱི་བཙུན་པ་ཞེས་བརྒྱབས་
ནས་ཁོང་གི་བུ་ལྷུག་ཏུ་ལྱུང་པའི་སྒོར་ཡིན།

ལོ་འདི་དག་གི་རིང་ལ་དཀོན་མཆོག་གིས་ང་ཚོ་དྲིན་གྱིས་བརྒྱབས་པ་དང་། རེད་བཟའ་མི་གང་
བོས་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་བོད་པ་ཚོའི་བྲོད་དུ་དུས་གཏན་དུ་གསོན་པོར་བལྟགས་པའི་དཀོན་མཆོག་
ལ་ཞབས་ཏོག་རྒྱབ་བཞེན་ཡོད། ང་ཚོས་སློབ་གྲྭ་ནས་སློབ་ཁྲིད་བྱེད་པ་དང་ནད་པར་བདག་བྱེད་
པ། འཕྲིན་བཟང་སློག་པ་བཙས་ཀྱི་ཕན་ཆད་ནས། རྒྱ་བས་བཙོལ་བོད་པའི་ཁྱིམ་གཞིས་ཤིག་
ཀྱང་བཙུགས་པ་ཡིན།

གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ་ནི་བྱམས་སྟེང་རྗེ་དང་བཙས་ངའི་མི་ཚོའི་འགྲུལ་བལྟད་ནང་ལུགས་ནས་ང་རང་
ནམ་མཁའི་ལམ་གསར་པའི་ནང་དུ་འགོ་བའི་ལམ་བྱེས། ང་ཚོ་བོད་པའི་རྒྱན་རྒྱ་རྣམས་ཀྱི་
ཆེད་དུ་སློབ་ལམ་འདེབས་རོགས། ཁོང་ཚོའི་མིག་རྒྱང་བྱེས་ནས་རྒྱ་བས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལྷ་ལྷི་ཀ་
ནི་སེམས་གཏིང་ནས་རེ་རྒྱལ་བྱེད་པའི་རྒྱ་བས་མགོན་གཅིག་པུ་དེ་ཡིན་པ་མཐོང་པའི་སློབ་ལམ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80བ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་ཀྱི་ལྷ་གི་ཀ་པ་མང་པོ་སློབས་པ་དང་བསྐྱབ། བོད་ལྗོངས་སུ
དང་པའི་གནས་སྡངས་ལ་འཕྲུལ་ལྷོག་ཆེན་པོ་བྱུང།

བོད་ལྗོངས་དབུས་ཁུལ།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་དུ་ལུབ་སློབས་ཀྱི་ལ་ཁབ་ཀྱི་ལྷ་གི་ཀ་པ་སློབ་ཞིག་གིས་
བོད་ལྗོངས་སུ་སློབས་པ་དང། དེ་ནི་ལོ་30ཡི་ཚུན་ལ་ཐེངས་དང་པོ་ཡིན། སློབ་ཀྱི་དུས་རབས་
འགའ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་རྣམས་དང་འདྲ་བར་ཁོང་ཚོ་དོ་སྣང་བྱེད་ས་གཙོ་བོ་ནི་ལྷ་ས་
གོང་ཁྲེར་ཡིན། ལྷ་ས་གོང་ཁྲེར་དང་ཨ་འའི་ཁུ་ལའོ་རྟོ་ཁུལ་གི་བའོ་ཨ་རྟོ་གོང་ཁྲེར་གཉིས་
ཀྱི་བར་དུ་མིང་གི་ལྷ་སུའི་འབྲེལ་བ་བཅུགས་རྗེས། ལྷ་གི་ཀ་པ་ལ་ལས་ལྷ་ས་གོང་ཁྲེར་དུ་བདེན་
དཔང་བྱེད་པར་གནས་སྐབས་ཀྱི་གོ་སྐབས་བསྐྱབ། 1987ལོར་བའོ་ཨ་རྟོ་གོང་ཁྲེར་གི་འབྲས་
མི་ཚོགས་པ་ལྷ་ས་གོང་ཁྲེར་དུ་སློབས་ཤིང། དེའི་ནང་གི་འབྲས་མི་ཞིག་ནི་གདོང་ལེན་འཕྲིན་
བཟང་སློབ་མཁན་ཁེ་རི་མི་ཐེ་དང་ཅེ་ཞི་གཉིས་ཀྱི་ཚ་བོ་ཁེ་ལུ་ཏུ་འུམ་ཡིན། ཁེ་རི་མི་ཐེ་དང་ཅེ་ཞི་
གཉིས་ཀྱིས་ལོ་རྒྱུ་ལོ་ལྷ་སུ་ཡར་སློབ་ལ་ཨ་མ་འོ་ས་ཁུལ་དུ་ལོ་མང་པོར་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས།

ཁེ་ལུ་ཏུ་འུམ་ཡི་རིག་པ་ལྷན་པའི་མིག་ནང་སྐྱབ་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་ཐེངས་དེའི་འགྲུལ་
བཞུད་བརྒྱུད་ནས་ས་གནས་འགོ་དཔོན་དང་འབྲེལ་བ་བཅུགས་པས། མཐར་འགྲུབ་སྲུང་ཞིང་
ཆེན་གྱི་བོད་པ་དབུས་པེང་ས་ཚོར་རིན་མི་ལེན་པར་གཤགས་བཅོས་བྱེད་པའི་ཚོག་མཆན་
ཐོབ། ཁེ་ལུ་ཏུ་འུམ་ཡིས་1990ལོ་ནས་བཟུང་ཀན་སུ་ལུ་ནས་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་འགོ་བཙུགས་པ་
དང་2012ལོར་ངལ་གསོ་གནང་བ་མེད། ཁོང་གི་ཞབས་ཏོག་ནི་ཤིན་ཏུ་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་

ཁོང་གིས་ཁྱོད་བསྐྱོམས་མིག་ནད་གཤགས་བཅོས་ཐེངས་6543ལ་བྱས། དེ་དང་ཚབས་ཅིག་ཁོང་གིས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་མ་མྱོང་བའི་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་ཡང་བསྐྱགས་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80འི་རྒྱ་ཡི་ཁྱིམ་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་བོད་པ་ཚོའི་དད་པའི་དགོས་མཁེ་རྟོགས་པའི་ལོ་བཅུ་ཡིན། ཁྱིམ་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་འདུན་གྱི་འགན་ཁུར་གཞན་དག་ནས་ལུས་མཐུ་ཚེན་པོའི་རང་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་རེད།

དུས་ཐོག་མར་བོད་ཡུལ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཚོས་ཁེངས་སྐྱབ་སློབ་བོད་པ་རྣམས་དང་ཉེ་བར་བཅར་བའི་ཐབས་འཚོལ་བཞིན་ཡོད། ཡིན་ཡང་མི་ལ་ལ་ཞིག་བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོ་དག་རྩ་འཛིན་པའི་འདུ་ཤེས་གཏིང་ཟབ་མོ་དེར་ཡ་མཚན་བཞིན་འདུག། ཁོང་ཚོ་སློབ་ཚད་མིན་གཞུང་གི་དྲིལ་སློབ་ལ་ཡིད་ཚེས་བརྟན་པོ་ཡོད་པས་བོད་པ་ཚོས་རང་ཉེད་མེས་རྒྱལ་གྱི་པར་དུ་ལོག་པར་བཀའ་དྲིན་ལུ་བཞིན་ཡོད་འདོད་ཀྱང་། བསམ་ཚུལ་དེ་ནི་ལོར་འབྲུལ་ཞིག་ཡིན་པས་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཚོས་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སློབ་འདོད་ལ་ཡུན་རིང་པོར་སློབ་རྟོག་འགྲུབ་མེད་ཀྱི་རྒྱུ་ཐག་དགོས་པར་མ་ཟེན། མེས་མཁས་གཏིང་ནས་གསོལ་བ་འདེབས་དགོས་པའང་ཤེས་ཚོར་བྱུང་།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ཡི་དུས་མཇུག་ཏུ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་སྤྱི་ལམ་གཤམ་གསལ་བོད་ལུལ་དུ་སློབ་པས། མི་ལ་ལ་ཞིག་ལོ་རྒྱུ་40ཡི་ཡར་སྐྱོན་ལ་གྱུར་གྱོད་ནས་ལམ་བར་བསྐྱད་རྗེས་ཐེངས་དང་པོར་ཕྱིར་སློབ་པས་པ་ཡིན། སྤྱི་ལམ་གསལ་གྱིས་བོད་ལུལ་ལ་འགྲུབ་སློབ་ཚེན་པོ་བྱུང་ཡོད་པ་མཐོང་། དཀོན་མཚོག་གིས་འཕྲིན་ལས་མཛད་དེ་འཕྲིན་བཟང་ནི་བོད་ལྗངས་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་ཁོ་ན་མ་ཡིན་པར་བོད་རང་སློང་ལྗངས་སུ་བསྐྱབས་པའང་མཐོང་བ་རེད། ཁོང་གིས་1989ལོར་འདི་ལྟར། རྒྱ་མི་རྣམས་བོད་ལྗངས་ཤར་ཕྱོགས་སུ་གནས་སྐར་དུ་འཇུག་པའི་ལས་གཞི་ཚེན་པོ་ཞིག་སྐྱབ་བཞིན་པའི་སྐྱབ་ཡིན་ལ། གནས་སྐར་ཉེ་བོད་ལྗངས་སུ་ཡོང་མཁན་རྒྱ་མིའི་ཚོད་ལྷན་གྱི་ཀ་པ་སློང་ཐུག་མང་པོ་ཡོད། ད་ལྟ་སྤྱི་ལམ་གསལ་པའི་ཚོགས་པ་ལྷན་སུ་འཛོམས་ཤིང་མཉམ་དུ་དཀོན་མཚོག་ལ་བསྟོད་པ་འབྲུལ་བཞིན་ཡོད། ཡིན་ཡང་བོད་ལས་ཤར་ཕྱོགས་ཤིང་བྱུང་གིས་ཀྱི་སྐྱུ་འབྲུམ་དགོན་པའི་མཐའ་འཁོར་ཉེ་སློབ་ཚད་སྤྱི་ལམ་དག་སུ་འཛོམས་པའི་གནས་སུ་རྒྱ་ཡི་སྤྱི་ལམ་སློང་ལྷན་གྱིས་ཚོང་བཅུ་ལྷན་གསལ་མཉམ་དུ་འཛོམས་ཤིང་། རྒྱ་རྣམས་བོད་པ་ཚོའི་རིག་གནས་ནང་ཡོངས་སུ་འདྲེས་ཡོད།

རྒྱ་ཡི་སྤྱི་ལམ་གསལ་ཚོས་གོ་སྐྱབས་བྱུང་བར་ཅན་དེད་མ་འཛིན་བྱེད་སྐབས་པའི་ཚེད་དུ། ང་ཚོས་བོད་ལྗངས་སུ་སློང་པའི་རྒྱ་ཡི་སྤྱི་ལམ་གསལ་ཚོའི་ཚེད་དུ་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་རྒྱུབ་སློང་བྱེད་དགོས། དམ་པའི་ཐུགས་ཉེད་ཀྱིས་བོད་པ་ཚོར་སྐྱབས་མགོན་ལེ་བྱ་ཤེས་སུ་འཇུག་པའི་འདུན་པ་རྒྱ་མི་ཚོའི་སེམས་སུ་བཞག་སྟེ། ཁོང་ཚོས་ཤེས་རབ་དང་ལྡན་པའི་རང་བཀག་འཕྲོག་ལས་བསྐལ་སྐབས་པའི་ཟམ་པ་གནང་བར་ཤོག་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

རྒྱལ་ཁོངས་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁྲིམ་པུཅུག་ས་ཚོས་ཚོགས་ནས་ཡིན་པའི་འགོ་བོ་བྲག་གསུམ་ཅན་ཞིག་གིས་ཞིང་གི་ཚོས་ཚོགས་པོད་པ་ཚོའི་ཞོད་དུ་ཅི་ལྟར་དར་སྤེལ་བྱུང་བའི་སྐོར་སྤྲོད་ཚོའི་ལྟར། ང་ཚོའི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་སྐོར་དང་པོ་1985ལོར་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་དུ་སྤྲོད་པས། ཞིང་གཉིས་ནི་ལོ་ན་གཞོན་པའི་མིང་སྤྱིར་གཉིས་ཡིན་ཞིང་སྐོབ་ལྷ་འགྲུལ་ནས་གསོ་སྦྲོད་གང་ཡང་དང་ལེན་བྱས་མ་ལྟོང་། ཡིན་ཡང་ཞིང་གཉིས་ཀྱིས་སྤོ་སེམས་ལྟན་པའི་ངང་དུ་ཀོན་མཚོག་ལ་ཞབས་ཏོག་བརྒྱབ་ས་པ་ཤིང་། དེ་ནས་ལོ་གཉིས་པར་ང་ཚོས་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་སྐོར་ལས་མང་པོ་ཞིག་ཀློང་མོ་ལུ་ཞིང་གཉིས་ཀྱི་གམ་དུ་མངགས་པ་ཡིན།

དཀོན་མཚོག་གི་བཀའ་དྲིན་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་མ་བཞིན་མང་གཞི་རྒྱུགས་པ་ཡིན། ཟླ་མིང་དང་ཀློང་མོའི་བར་གྱི་མི་འཁོར་ས་ཚོགས་དེ་དེར་ཚོའི་ལྷ་ལི་ཀ་པའི་ཁྲིམ་ཚང་ཡོད། ང་ཚོའི་རྒྱུན་རྒྱ་མིང་སྤྱིར་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱོགས་སོ་སོའི་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བརྒྱུགས། དེ་ནི་ལས་སྤོ་སེམས་མིན་མེད་ཀྱང་། ལོ་ངོ་མང་པོ་ཞིག་གི་ནམ་ཡང་འགྱུར་བ་མེད་པའི་བདེན་དཔེ་གིས་རྒྱ་དང་བོད་གཉིས་བར་གྱི་བར་གྱུར་དེ་དེ་མ་བཞིན་ལོག་ཏུ་བརྒྱག་པ་ཤིང་། བོད་པའི་ལྷ་ལི་ཀ་པ་ལོན་ཏུ་ཉུང་བ་ཡང་ཞིང་ཚོ་སྤར་ལས་འཕྲིན་བཟང་དང་ལེན་བྱེད་སྤོ་སེམས་ཀྱི་རྒྱུར་ཡོད་ཅེས་བརྗོད།

མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁྲིམ་པུཅུག་ས་ཚོས་ཚོགས་ནས་ཞིང་གི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་ནམ་རྒྱུན་དུ་ཀའ་སྤྲུག་མང་པོ་དང་ཕྱོགས་སྐོམ་ཡང་ལྟོད་བཞིན་ཡོད། ཁྲིམ་པུཅུག་ས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བོ་ཞིག་གིས་འདི་ལྟར། ལོ་ན་གཞོན་པའི་མིང་སྤྱིར་ཞིག་ལ་སྐོར་མོ་མེད་པ་དང་ཟ་མ་ཡང་ཚར་བས། མོ་མོ་འཁོར་ས་ཚོགས་སུ་སོང་ནས་མོ་འཁོར་ལས་ལྷུང་བའི་རྩོ་སོལ་བུས་ནས་བཅོངས་པས་མོ་འཚོ་བྱུང་བར་གྱུར། འདི་ནི་ང་ཚོའི་མཚོ་སྔོན་དུ་ཞབས་ཏོག་རྒྱབ་བཞིན་པའི་ལས་ཕྱོགས་ཚོའི་དད་པའི་རྣམ་འགྱུར་ཡིན།

ཡང་གཞན་སྐོར་ཞིག་གི་ལོ་དུ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ན་སྐོར་མོ་དང་ཟ་མ་གཉིས་ཀ་ཚར་བས། ཞིང་ཚོ་ཐང་རྒྱུད་ཅིག་ཏུ་ལུས་ཏེ་དཀོན་མཚོག་ལ་རྒྱབ་ས་ཞུས་པ་ན། ཅང་མ་འགོར་བར་ཞིང་ཚོས་དེ་སྤྲོད་ས་སྤོག་ཐང་ནས་སྤྲོད་ཡོད་པ་མཐོང་ནས་དེ་ཚོས་པ་དང་། ཞིང་ཚོ་དཀའ་སྤྲུག་ནང་ལྷུང་ཕྱེ་དཀོན་མཚོག་ལ་བརྟེན་ནས་འཚོ་དགོས་ཚུལ་ཉིན་མེར་སྤོག་གསར་བསྤྲོད་པ་ཤིང་། དེ་ནས་ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ཚོགས་པ་རྒྱུད་ཅུང་ཞིག་བརྒྱུགས། དད་ལྟན་དེད་ག་གིས་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཚོར་འདུག་ས་དང་ཟ་མ་སོགས་མཁོ་སྤོང་བྱས་པས་ཉིན་དེ་ནས་བརྒྱུད་སྤོག་མ་སྤྲོད་པ་ཤིང་།

མཚོ་སྔོན་ནས་ཞབས་ཏོག་རྒྱབ་ན་དཀའ་སྤྲུག་མང་པོ་ལྷུང་དགོས་ལ། དལུན་དུས་སུ་གནས་གཤིས་དོན་ཚད་གོར་ཐིག་མན་གྱི་མི་དོན་20ལ་སྤྲོད་པ་དང་རྒྱབ་ས་དེར་དེ་ལས་ཀྱང་དམའ་

ཞིང་། ཡུལ་དེའི་མི་ཚང་མ་དབུལ་ཕོངས་ཡིན་པར་མ་ཟད་མི་མང་ཆེ་བས་སློབ་ཆད་སྐྱབས་མགོན་
ཡེ་བུ་གཤན་ནས་ཐོས་ཐྱོང་མེད། ང་ཚོའི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་ལམ་བཅོམ་ཐེངས་མང་པོར་ཡུལ་དེའི་
མི་ཡི་གཙམ་རྒྱུད་ཐེབས་པ་དང་ཡང་ན་ཉེན་རྟོག་པས་བདས་པ་རེད། ཁོང་ཚོས་དཀའ་སྤྲུག་མང་པོ་
ལྷུངས་ན་ཡང་སྤར་བཞིན་རྒྱུ་འབྱོར་ས་བྱས་པས། ད་ལྟ་མི་མང་པོ་ཞིག་དཀོན་མཆོག་གི་རྒྱལ་
མིན་ནང་དུ་འོང་བཞིན་འདུག་ཅེས་བརྗོད།

བོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ཁྲིད་དུ་འཚོ་བ་རོལ་བའི་སྣ་གྱི་ཀ་བ་སུ་མཐུན་རེ་མང་དུ་འགོ་བ་དང་བསྐྱབ།
ཁོང་ཚོའི་ཤུགས་རྒྱུན་ཡང་ཆེད་འགོ་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ཚོས་དཀོན་མཆོག་གི་བཀའ་སློབ་དུས་རྒྱུན་
དུ་དོན་རོམ་ཚར་ཅན་རྣམས་འཕྲུང་བཞིན་ཡོད་པས་དད་པ་མེད་པ་དང་སྤིག་པའི་རྩིག་པ་དེ་རིམ་
གྱིས་བཤེགས་པར་གྱུར། སློབ་ཆད་བོད་པ་ཉུང་ཉུང་ཞིག་ཡེ་བུ་སྣ་གྱི་ཀའི་དུང་དུ་འོངས་ན་ཡང་ད
ལྟ་བོད་པའི་ཚོ་བ་ཁག་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་དོན་དངོས་དང་ལུས་མཐུ་ཉམས་སུ་སྦྱང་བཞིན་ཡོད།

1985ལོར་མཚོ་སློབ་གྱི་བྱད་མེད་ཅིག་གིས་མི་སེམས་འགྲུལ་བའི་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་བསྐྱར་
འོངས་པ་དང་། འཕྲིན་ཡིག་གི་ནང་དུ་བྱད་མེད་དེས་རང་ཉིད་ཡིད་ལམ་པ་དང་གདོན་འདྲེས་བཟུང་
པ། མཐར་ཐར་པ་ཐོབ་པ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་གསལ་བོར་བྲིས་ཡོད་དེ།

ད་ལོ་ང་རང་ལོ་45ཡིན་ཞིང་བྱ་བཞིའི་ཨ་མ་ཡིན། ངས་བྱིས་པ་བཞི་བསྐྱེས་དུས་རང་ཉིད་ལ་
བུ་མོ་ཞིག་གནང་བའི་ཆེད་དུ་ལྷ་ལ་སྐྱབས་འཇུག་ལུས། རྒྱ་མཚོན་རང་ཉིད་ལོ་ལོ་ན་དུས་བདག་
སྐོར་བྱེད་མཁན་བུ་མོ་ཞིག་དགོས་འདོད་པས་ཡིན།

དེ་ནས་བྱིས་པ་བཞི་བསྐྱེས་རྗེས་སྤར་བཞིན་བུ་ཞིག་ཡིན་པ་མཐོང་ཆོ་ལྷ་ཡིས་ངའི་སློབ་ལམ་
བཏབ་པར་མ་གསལ་བས་ང་རང་ཁོང་ཁྲོ་ཆེན་པོ་ལངས། མེས་སུ་ང་ལ་མགོ་སྐོར་ཐེབས་པའི་
སྤང་བ་ཞིག་སྐྱེས་ནས་རང་ཚོད་མ་ཟིན། བུ་སྐྱེས་རྗེས་ངས་ཁོ་སར་བཞག་ལྟེ་རས་གྱིས་མ་
བདུམས་པར་འཁེང་དུ་འཇུག་འདོད་པ་ཡིན། ཡིན་ཡང་སྐྱེས་པས་བུ་རྒྱུང་ལ་བདག་བྱས་ནས་
བུ་དེ་རིམ་བཞིན་ནར་སོན་བྱུང།

ང་གདོན་འདྲེས་བཟུང་ནས་ཉི་མ་རེ་རེར་འཚིའདོད་སྐྱེས་པ་དང་། རང་གི་བུ་རྣམས་དང་སྐྱེས་
པ་ཡང་མཐོང་མ་འདོད། དེ་ནས་ང་ཐག་པ་བརྒྱབ་ནས་ལུང་དུས་བྱིས་མཆོས་གྱིས་ཤེས་ནས་
ངའི་སློབ་པ་སྐྱབས། ང་སློབ་པ་ལྟ་བུ་ཆགས་ནས་སྐྱེས་པས་ང་རང་སྤྲོད་ཁང་དུ་ཁྲིད་ཀྱང་ཡན་གང་
ཡང་མ་ཐོགས། ཁོས་ལྟ་རྣམས་ལ་ལུས་ཀྱང་ལུས་པ་གང་ཡང་མ་ཐོན་པར་མ་ཟད་ང་སྤར་ལས་
ཀྱང་སློབ་ནས་ལོ་དུག་འགོར།

སྣ་གྱི་ཀ་བ་ལ་ལས་ངའི་སྐྱེས་པར་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་བུ་ལ་དད་པ་བྱེད་དགོས་ཞེས་ཡང་ཡང་
བསྐུལ་ན་ཡང་ཁོས་དེར་ཁ་ལ་མ་བྱས། ཉེན་ཞིག་ལ་ངའི་གོང་ཚོའི་སྣ་གྱི་ཀ་བ་ཞིག་འོངས་ནས།
ཉེ་འཁོར་གྱི་སྤྱན་རླབས་ཞིག་གི་བྱིས་ནས་ཚོས་ཚོགས་ཚོགས་བཞིན་པས་ལུང་དུ་སོང་ཞིག་ཟེར།

ཐབས་གཞན་གང་གིས་ཀྱང་ལུས་པ་མ་ཐོན་པས་ངའི་སྐྱེས་པས་ང་ལྷགས་ཏེ་སྤྲོད་དེད་ནས།
བྱ་རྒྱུས་ཀྱི་རོགས་རམ་ལོག་སྐྱུན་སྐྱུ་དེའི་ཚང་དུ་སོང་། ང་ཚོ་ལམ་བར་ནས་འགོ་དུས་ཚོན་
པ་ཞིག་ཡོད་པ་མ་ཐོང་ནས་ང་དེའི་ནང་ལྷིང་ཕྱིང་བྱས་བྱས་ཏེ། དེ་ལོ་ང་གསོན་མི་འདོད་ཅིས་སྐྱད་ཆེན་པོ་
བརྒྱུད། ལྷ་ལོ་ཀ་པ་ཚོས་གཙོ་བོའི་ཉིན་མོའི་བསྟོད་པ་འབྲུལ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་ངས་སྐྱད་རྒྱུག་
པ་ཐོས་པ་ན། ཁོང་ཚོས་སློ་གཅིག་སེམས་གཅིག་གིས་གསོལ་བ་བཏབ་ཅིང་གཙོ་བོའི་མཚན་ལ་
བརྟེན་ནས་གདོན་འདྲེ་ཕྱིར་བསྐྱད།

ངོ་མཚར་བ་ཞིག་ལ་དུས་དེ་ནས་བཟུང་ང་ཡང་བསྐྱུར་ན་མ་ལྟོང་། ཁོང་ཚོས་ངའི་ཆེད་དུ་གསོལ་
བ་འདེབས་དུས་གདོན་འདྲེ་དེའི་ནང་ནས་ཕྱིར་བུད་པ་དང་། ལྷུང་བོ་ལྷིང་མོ་དེ་དེའི་སྤྲོད་ནས་ལྷུང་
བས་ང་ཡང་སྤྱིང་འཇགས་སུ་གནས་པ་དགྱུར། དེ་ནས་བཟུང་ང་ནམ་ཡང་ཚོས་ཚོགས་ནང་སོང་བ་
དང་། ངའི་ཁྱིམ་མི་གང་བོའི་སེམས་སུ་དགའ་སྤྲོ་ཡིས་ཁེངས་ཡོད། ལྷུ་མཚན་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་
ནི་དེད་ཚང་གི་གཙོ་བོ་ཡིན་ཞེས་ཟེར།

1987ལོར་སྐྱེན་ལུ་གཞན་ཞིག་ལས་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཨ་མ་དོས་ཁུལ་ནས་བྱང་བའི་དོན་
ཞིག་འདི་ལྷུང་བརྗོད་ཡོད་དེ།

ལོ་སར་གྱི་སྐྱབས་སུ་ལྷ་ལོ་ཀ་པ་མང་བོ་ཞིག་ཀྱང་མཉམ་དུ་འཛོམས་ནས་བསྟོད་པ་འབྲུལ་
དུས། སློ་བུར་དུ་བོད་པ་སྐོར་ཞིག་ཚོས་ཚོགས་སུ་འོངས་ནས་བསྟོད་པ་མཚམས་འཛིག་པའི་རེ་
བ་བཏོན། ལྷུ་མཚན་ཁོང་ཚོའི་ལྷ་རྒྱལ་དེ་ལ་མི་དགའ་ཟེར།

ལྷ་ལོ་ཀ་པ་ཚོས་དོན་དེ་བས་མ་བྲལ་པས་བོད་པ་ཚོས་ཁོང་ཚོར་དོ་རྟོགས་བྱས་ཏེ་གཙུག་རྒྱུང་
བཏང་བ་དང་། མི་ལ་ལར་གཙུག་རྒྱུང་ཚབས་ཆེན་ཐེབས་ཀྱང་ལྷ་ལོ་ཀ་པ་ཚོས་ལག་མ་འགྲུལ།

ཉིན་གཉིས་པའི་ཞོགས་པར་བོད་པ་ཚོས་ཁོང་ཚོའི་ལྷག་དང་ཞོན། ཏུ་སོགས་ལ་ནད་བྱུང་ནས་
འཆིལ་ཉེ་བ་མཐོང་། དེ་དག་ནི་ཁོང་ཚོའི་ལྷ་ཞོན་ཕུ་ཆེན་ཡིན་པར་མ་ཟད་མི་མང་པོ་ཞིག་གི་འཚོ་
བརྟེན་ཡང་ཡིན། དེ་ལས་ཀྱང་ཐབས་རྒྱགས་པ་ཞིག་ལ་ཁོང་ཚོའི་ཁྱིམ་མི་ལ་ལར་ཡང་ནད་ལྷིང་
མོ་བྱུང་ནས་འཆིལ་ཉེ་བ་རེད།

ཅང་མ་འགོར་བར་བོད་པ་ཚོས་ཁོང་ཚོར་སློ་བུར་དུ་ནད་བྱུང་བའི་ལྷུ་མཚན་ནི་ལྷ་ལོ་ཀ་པ་ཚོར་
རྟོགས་པའི་རྒྱུན་ཡིན་པ་ཤེས། དེ་ནས་ཁོང་ཚོས་མི་འགའ་མངགས་ཏེ་ལྷ་ལོ་ཀ་པ་ཚོའི་ཁྱིམ་དུ་
སོང་ནས་མིག་རྒྱུ་ལྷུང་བཞིན་དགོངས་དག་ལུས་པར་མ་ཟད། ལྷ་ལོ་ཀ་པ་ཚོར་དགོན་མཚོག་
ལ་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་ཁོང་ཚོའི་སྤྲོད་བབས་པའི་དམོན་མོ་ལེན་པར་ལུས། དད་ལྡན་ཚོས་
དགོན་མཚོག་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ན་མི་ལྷུགས་གཉིས་ཀ་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་བ་རེད།

གྲོང་ཚོ་དེའི་མི་བརྒྱ་ལྷག་གིས་ཡེ་ཤུ་ལྷ་ལོ་ཀ་ལ་དད་པ་བྱས་པ་དང་། ཁོང་ཚོ་ལྷ་རྒྱལ་ལས་
ཀྱང་ལུས་མཐུ་ཆེ་བའི་དགོན་མཚོག་ཅིག་དང་མཉམ་པ་རེད།

དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་དུ་ཕྱི་ཀྲུལ་གྱི་སྐ་ཤི་ཀ་པ་མང་པོ་ཞིག་ཡང་བསྐྱར་བོད་
 པའི་མཐའ་མཚམས་སུ་འོངས་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་ནས་ནང་སོན་པའི་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁན་
 གྱི་བྱིས་པ་ཚོ་ཡང་བསྐྱར་རང་གི་སྡོན་ཆད་ཀྱི་ཡུལ་དུ་སླེབས་ནས། སྤར་བྱིས་མི་རྣམས་ཀྱིས་འཕྲིན་
 བཟང་བསྐྱགས་པའི་ལས་དོན་ལ་འབྲས་བུ་ཐོགས་ཡོད་མེད་ལ་བལྟས་པ་རེད།

འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁན་ཨེ་ཁན་ཁའོ་མེན་གྱིས་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་10ཡི་ནང་དུ་བོད་ཀྱི་
 སྤར་བྱིས་ལ་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དཔེ་ཆ་སྤྲད་པ།

ཁོང་གི་བུ་ཕོ་ལོ་ལ་ཁའོ་མེན་གྱིས་ཀྱང་དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་80ནང་པ་ཡི་སྤྱོད་པ་བཞིན་
 སྤྲད་པ།

1908ལོར་འཕྲིན་བཟང་རྫོག་མཁན་ཨེ་ཁན་ཁའོ་མེན་(Ivan Kauffman)ལགས་པའོ་
 ལེ་མི་དང་མཉམ་དུ་མཚོ་ལྷུང་བསྐྱད་ནས་ཀྱང་གོ་བུ་འོངས་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་
 རྫོག་ཏུ་ཕྱིན། པའོ་ལེ་མི་ཡིས་བོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ཁྱོད་དུ་ཡུན་རིང་པོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས།

ལོ་ངོ་80འགོ་ར་རྗེས་ཨེ་མན་ཁའོ་མེན་གྱི་བྱ་ཕོ་ལ་ལོ་ལ་རང་ཉིད་རྒྱུང་དུས་ནང་སོན་པའི་ཡུལ་
དུ་འོངས་ནས་མི་ནམས་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་པའི་འགོ་བརྒྱུམས་པ་རེད།

འཕྲིན་བཟང་སློག་སྐབས་ཁོང་ཚམས་ལས་མང་ཆེབས་རང་ཉིད་སྤྱི་གི་ཀ་པ་བྱེད་འདོད་ཡོད་ཅེས་
བརྗོད། ཁོང་ཚོས་དངོས་གནས་སེམས་གཉིད་ནས་རང་གི་ཚོ་སློག་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་བཅོལ་
འདོད་པ་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་མཉམ་ར་གཅོད་ལས་གཡོལ་ཆེད་ཡིན་པ་ར་ཚོས་མི་ཤེས་མོད། འོན་ཀྱང་
ར་ཚོའི་འགོ་བ་གནས་རྒྱུ་དེར་རྒྱས་འོན་བྱེད་དུ་འགོ་དུས་གོ་སྐབས་མེད་པར་གྱུར།

ར་ཚོའི་བོད་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་སྐབས་ཚོ་རྒྱལ་དུ་མཉམ་ར་གཅོད་འོག་གནས་
ཡོད། ཁོང་ཚོ་ནང་པའི་རྗེས་འཇུག་པའི་དོ་རྒྱུ་དང་། ཉེན་རྟོག་པ་དང་དམག་དཔུང་གི་དོ་རྒྱུ་
ལ་ཁ་གཏད་དགོས་པར་མ་ཟད། ར་དྲག་ཆེབའི་སེམས་ཉིད་ཀྱི་འབྲུག་རྩྱུད་ནང་རྒྱུད་པ་རེད། ར་
ཚོའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་སྐབས་མང་པོར་ན་ཚ་སྤོ་ཤུར་བ་ཡང་མང་པོ་བྱུང་ལྟར་ཞེས་བའོ། །

ལྷ་ས་གོང་ཁྱེད་འོ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ལ་དོ་རྒྱུ་བྱེད་སའི་སྐར་ས་ཚེབ་པོ་ཞིག་དུ་བཅིས་
ཀྱང་། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90ནང་དུ། མི་ལ་སེམས་འགྲུལ་ཐེབས་སུ་འཇུག་པའི་
གས་སྐབས་བྱུང་བ་སྟེ་ལུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འདི་ལྟར། ད་ལྟ་ལྷ་ས་སུ་ཁྱེད་ས་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་
རྒྱུད་གས་ཁ་ཤས་ཡོད། ཁོངས་མི་གཅོད་པོ་ཞི་དེ་རུ་གནས་སྐར་བའི་རྒྱ་མི་ཡིན་ནའང་། བོད་པའི་
དང་ལྷན་ཡང་ཁ་ཤས་ཡོད། ཁྱིམ་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་བཅུ་ལྟེ་ལུ་མའི་འཕྲིན་བཟང་སློག་སྐབས་
རྣམས་ལྷ་སར་གནས་སྐར་བ་དང་། ཁོང་ཚོས་དེ་རུ་གསོལ་བ་བཏབ་ནས་གོ་སྐབས་དམ་འཛིན་
ཀྱིས་བདེན་དཔར་བྱེད་བཞིན་ཡོད། བོད་པ་ཚོས་རྒྱ་མི་རྣམས་དྲུ་རུ་འཛིན་ཡང་འཕྲིན་བཟང་
སློག་སྐབས་ལ་ལར་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པ་རེད། ཡིན་ཡང་ལ་ལར་གཅེར་རྐྱེད་ཐེབས་ཤིང་། ཐ་ན་མི་
གཅིག་གིས་དམོན་པའི་ནང་དུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པས་བོད་ཀྱི་བཅུན་པ་ཚོས་ཁོང་བསད་པ་
རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

བོད་རང་སྤོངས་ལྗོངས་ཀྱི་ཤར་ལྗོངས་མཚམས་སུ་གནས་པའི་རྗེ་ཡུལ་རྫོང་ནི་ཀྱང་གོ་དང་རྒྱ་
གར། འབར་མ་བཅས་རྒྱལ་ཁབ་གསུམ་ཀྱི་འདྲེས་མཚམས་སུ་གནས་ཤིང་ནང་དུ་འགོ་དཀའ་
བའི་ས་ཁུལ་ཞིག་ཡིན། དེ་ནི་རང་བྱུང་ཡུལ་ལྗོངས་ཉ་ཅང་མཛེས་ལ། གྲོག་རོང་གཉིད་ཟབ་མོ་
དང་ནགས་ཚལ་སྟེག་པོ་ཡོད་པ་ལས་གཞན། གངས་རི་དང་ཀྱུན་ཀྱིས་ཐོས་མ་ལྟོང་བའི་ཉིང་པ་
རྣམས་ཀྱང་རྗེ་ཡུལ་རྫོང་དུ་བསྐྱད་ཡོད། དུས་རབས་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཉིང་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱི་རོལ་
དང་འབྲེལ་བ་མེད་པའི་འཚོ་བ་རོལ་བཞིན་ཡོད་ལ། ཁོང་ཚོས་ནང་བསྟན་ལ་དང་པ་མི་བྱེད་པར་
ཡུལ་ལྷ་དང་རང་བྱུང་ལ་དང་བ་བྱེད་པ་རེད། དུས་རབས་20པའི་ལོ་རབས་90ནང་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་
སྤྱི་གི་ཀ་པ་ཞིག་རྗེ་ཡུལ་རྫོང་དུ་སླེབས་ཏེ་ཁོང་དང་ཡུལ་རྫོང་བ་གཞན་དག་གིས་མཉམ་དུ་ཉིང་
པའི་ལམ་བུ་ཞིག་ལ་རོགས་བྱས་ནས་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དང་བ་བྱེད་དུ་བཅུག་ འོ་འགའ་
འགོར་རྗེས་སྤྱི་གི་ཀ་པ་དེ་ལྟར་གནས་དེར་འོངས་པ་ན་ལམ་བུ་ཞིད་དེའི་ཡུལ་མི་ཚོས་ཀྱང་སྐབས་
མགོན་ཡེ་ཤུར་དང་བ་བྱུག་ཡོད།

1996ལོའི་ལོ་མཇུག་བར་དུ་མིང་སྲིང་རྒྱུན་དང་མོའི་ལས་གྲོགས་ཚོས་བྱིམ་བུ་བུ་གས་ཚོས་
 ཚོགས་བུ་བུ་བུ་གས་པ་དང་དང་ལྷན་བསྐྱོད་པས་པས་མི་བརྒྱ་ལྷག་ཡོད། ཡིན་ཡང་དེའི་ཁྲོད་དུ་
 བོད་པའི་དང་ལྷན་གཉིས་མ་གཏོགས་མེད། དེ་ནས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་ཁོངས་མི་ཚོས་དཀོན་མཚོ་ག་
 གིས་རྒྱས་མཐུ་ཚེན་པོས་བོད་པའི་ཁྲོད་ནས་དཀོན་མཚོ་ག་གི་དང་པའི་འབྲས་བུ་བསྐྱེད་པར་གསོལ་
 བ་བཏབ།

དེ་ནས་1997ལོར་བོད་པའི་ན་གཞོན་ལྷ་ཚོས་ཚོགས་ནང་ལྷགས་ནས། རང་གི་སྲིག་པ་གཞི
 རས་ངོས་ཟིན་པར་མ་ཟད་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དང་པ་བྱས། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་ལྷ་སའི་
 བོད་མི་བརྒྱབ་སྐྱོབ་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དང་པར་གྱུར།

བོད་ལྗོངས་ནས་བྱས་གསོལ་ལེན་བཞེན་པའི་བོད་པ་འགའ།

དུས་རབས་20པའི་དུས་མཇུག་ཏུ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་མཚན་གང་སར་བསྐྱབས་པས།
 ཡུལ་སྲོལ་མང་པོ་ཞིག་ལ་བོད་པ་དང་ལྷན་པའི་ཚོགས་ཚུང་བུ་གས། ལྷན་ལུ་ཞིག་ལས་འདི་
 ལྟར། འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་མི་གཉིས་ཀྱིས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་གོང་ཚོ་ཞིག་ཏུ་མི་50ལ་འཕྲིན་
 བཟང་བསྐྱབས་པ་དང་། དེ་ཚུམས་ལས་མི་གཉིས་ཀྱིས་སྤྱི་ཀ་ལ་དང་པ་ཡོད་ཅེས་ཡོངས་སུ་
 བསྐྱབས། དེ་ནས་ཉིན་གཉིས་འགོར་རྗེས་གོང་ཚོ་གཞན་ཞིག་ཏུ་བོད་ཀྱི་ནང་བརྟན་གྱི་བཅུན་པ་
 གཉིས་ཀྱིས་སྤྱི་ཀ་ལ་དང་པ་བྱས། ཡང་གོང་ཚོ་གསུམ་པའི་ནང་དུ་མི་70མཉམ་དུ་འདུས་
 བས་འཕྲིན་བཟང་ལ་མཁན་པ་དང་། མི་བཞི་ཡིས་སྤྱི་ཀ་ལ་དང་པ་བྱས། ཡིན་ཡང་གོང་ཚོ་
 རང་གི་མི་གཞན་ཚོས་རང་ཉིད་ལ་དང་པ་ཡོད་ཅེས་སློབ་པའི་སློབས་པ་མེད་ཟེར། དང་ལྷན་ཞིག་
 གིས། རང་ཚོ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དང་པ་ཡོད་ན་འདྲ་གོང་ཚོ་ནང་གི་མི་རྣམས་ཀྱིས་གཞོན་གྲུགས་
 སྐྱབས་རང་ཚོ་སློབ་དེས་ཡིན། གལ་ཏེ་རང་ཚོ་གོང་ཚོ་འདི་དང་ཁ་བྲལ་ན་གང་དུ་འགྲོ་འཇུག་ཟེར།

བོད་ལྗོངས་སུ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཞིག་ནང་བསྟན་གྱི་བཅུན་པ་འགའ་ཡི་ལག་ཏུ་བོད་
ཞིང་། དེ་དག་གིས་ཁོང་གསོན་པོར་གཡག་གོ་རྫོན་པའི་ནང་བཅོམས་ནས་རྩོམ་བོད་ཞིག་གི་
སྤང་གཡུག་ཤིང་། ཉེ་འོད་བཅུན་པའི་འོག་སྐམ་པར་གྱུར། ཏུས་ཚོད་འགའ་འགོར་རྗེས་བྱ་རྒྱུ་དེ་
འཕྲུང་ཡོང་སྟེ་ཁོང་བཟང་འདོད་པས་བཅོམ་བྱེད་སྐྱེད་པ་གཏོར། མཐར་ཁོང་གཡག་གོ་ནས་སར་
ལུང་སྟེ་རང་དབང་ཐོབ་པར་གྱུར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

1999ལོར་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཞིག་གིས་བོད་ལྗོངས་སུ་ཞབས་ཏེ་བ་བསྐྱབས་པའི་
བདེན་དཔང་ནི་མི་སེམས་འགྲུལ་བ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། སྐྱེན་ལྷ་ཁྲིམ་ལགས་བོད་ཀྱི་རལ་ཚུལ་བསྐྱར་
བཀོད་ཁང་ཞིག་ཏུ་བཅུག་པ་དང་། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ལ་ཏུས་ཚོད་མང་པོ་མེད་པ་རྟོགས། རལ་
ཚུལ་བསྐྱར་བཀོད་ཁང་དེ་དག་གི་ནང་ཏུ་རྒྱ་ཡི་བཅོན་མ་དང་ལྷག་པར་ཏུ་ལྷ་གི་ཀ་པ་ཚོ་མི་
དག་ཏུ་འཛོལ་ས་གཙོ་བོ་ཡིན། ཡིན་ཡང་སྐྱེན་ལྷ་ཁྲིམ་ལ་ལྷ་རྟོག་བྱེད་མཁན་མི་ནང་བ་ཞིག་ཡིན་
པས། ཁོང་གིས་སྐྱེན་ལྷ་ཁྲིམ་ལ་སྐྱེད་སྐྱོབ་བྱེད་དགོས་ཞེས་ཁས་ལེན་པས། ཉེ་ཞིག་ལ་ཉེ་རྗེས་
བཅོན་མ་ཞིག་གིས་སྐྱེན་ལྷ་ཁྲིམ་བཟུང་ནས། རྒྱུད་སྐྱེད་མཁན་མི་དེ་འཆིལ་ཉེ་བས་རྒྱུད་ཀྱང་མི་
འགྲང་བར་འཆིངས་ཡིན་ཞེས་བཤེས། བཅོན་མ་ཚང་མས་ཁོང་ཚོ་སྐྱེད་མཁན་ལ་སྐྱེན་ནང་བྱུང་
ཡོད་པས་ལྷ་གསུམ་ཙམ་ལ་མ་གཏོགས་གསོན་མི་ཐུབ་པ་ཤེས་ཡོད།

ཡིན་ནའང་སྐྱེན་ལྷ་ཁྲིམ་ལ་འཆར་གཞི་ཞིག་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་དྲན་ཤེས་
ལྟར་<<མཛད་འཕྲིན།>>གྱི་ལེའུ་28ནང་གི་སྐྱེ་ཚེབ་པ་པོ་ལ་ལོ་ལྱིས་ནད་པའི་སྤྱིར་དུ་གསོལ་
བ་བཏབ་པའི་བཀའ་བྲིས་པ་དང་། ཁོང་གིས་འདྲི་བྱེད་ནི་གཙོ་བོ་གཙོ་བོ་དང་རང་གི་མཛུབ་
མོ་ལས་བལྟར་པའི་ཐག་འབངས་ཞིག་ཡིན། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ཐག་གིས་བྲིས་པའི་གཙོ་བོ་དེ་
བཅོན་སྐྱེད་ལག་ཏུ་བཞག་པ་ན། ཉེན་འགའི་རྗེས་སུ་བཅོན་སྐྱེད་གིས་ཁོང་གཞུང་ལས་ཁང་
ཏུ་བོས་ནས། པོ་ལ་ལོ་ལྱི་དཀོན་མཚོག་གིས་དེ་རིང་དུ་བྱེད་མི་དྲག་ཏུ་འཇུག་ཐུབ་པམ་ཞེས་
དྲིས། དེ་ནས་སྐྱེན་ལྷ་ཁྲིམ་གྱིས་དྲག་ཏུ་འཇུག་ལོས་ཐུབ་ཙམ་བཅོན་སྐྱེད་གི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་
བཏབ། བདུན་ཐུག་གཙོག་འགོར་རྗེས་སྐྱེན་ལྷ་ཁྲིམ་ཡང་བསྐྱར་བཅོན་སྐྱེད་གི་ལས་སྐྱེད་ཁང་
ཏུ་བོས་པ་དང་། བཅོན་སྐྱེད་ཅུ་བ་ནས་དྲག་པ་རེད།

བཅོན་མ་ཚང་མས་སྐྱ་གི་ཀ་པའི་དཀོན་མཚོག་གིས་བཅོན་སྐྱེད་དྲག་པར་མཛད་པ་ཐོས་རྗེས།
མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྐྱ་གི་ཀའི་རྗེས་སུ་འགྲང་བར་སེམས་ཐག་བཅད་པ་རེད།

དུས་རབས་21པའི་དུས་འགོ་ཡི་ལོ་ངོ་10

བོད་ལྗོངས་དཔུས་ཁུལ།

བོད་པའི་ཚོ་མོ་ཞིག་གིས་འཕྲིན་བཟང་གི་དེབ་ཚུངསློག་བཞིན་པ།

སྔོང་ལོ་གསར་པའི་ནང་དུ། དཀོན་མཆོག་གི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་ལུ་མཐུད་དུ་བོད་པ་ཚོའི་སེམས་སུ་ལས་དོན་མངོན་པས། རྒྱ་ཡི་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་བོད་པ་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་སློག་པའི་ཞལ་གཟིགས་ཀྱིས་ཀྱང་ཕན་འབྲས་མངོན་གསལ་བྱུངས་ཡོད། 2003ལོར་ཁྲིམ་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བོ་འགའ་ཡིས་ལུ་ཤི་ཀའི་ཕྱིར་བོད་ལྗོངས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་པའི་སྐོར་ལ་སྐྱེ་བཅོམས་བྱས་ནས་འདི་ལྟར། སྐྱིད་བོད་པ་ཚོ་དང་གཞན་ནང་བསྐྱབ་ལ་དང་མཁན་ཚོར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབ་རྒྱ་ལོ་ཁ་ཚུལ་ལ་འཕྲིན་བཟང་སློག་པ་ལས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་དཀའ། རྒྱ་མཚན་ནང་པ་རྣམས་ལ་ཐམས་ཅད་འགོད་མཁན་གྱི་བྱེད་པོ་དང་མི་སྣེར་གྱི་སྐྱེག་པའི་སྐོར་གྱི་འདུ་ཤེས་གཏན་ནས་མེད། ཡིན་ཡང་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་མང་པོ་ཞིག་གིས་བོད་པ་ཚོའི་ཚོང་དུ་ལས་དོན་སྤེལ་བཞིན་ཡོད། ལུ་ས་ཤོང་ཁྲིར་གཅིག་ལུ་རྒྱ་ཡི་ཚོས་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་འཕྲིན་བཟང་སློག་མཁན་མི་བརྒྱ་ལྷག་ཡོད།

སྐབས་མགོན་ཡེ་ལུར་དང་པའི་བོད་མི་ཤིན་ཏུ་ཉུང་ན་ཡང་། བོད་པའི་ཚོས་ཚོགས་ཚུང་ཚུང་འགའ་ཤེ་བཅུགས་པ་རེད། དཀོན་མཆོག་གིས་ཀྱང་རྒྱ་ཡི་ཚོས་བཟང་སློག་མཁན་ཚོར་ཅི་ལུ་གསོལ་བ་འདེབས་དགོས་པ་དང་རུས་ལུན་དང་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབ་དགོས་པར་བསྐྱབ་བྱ་གནང་བཞིན་ཡོད། ཡང་ཁོང་ཚོས་ཀྱང་གོའི་ས་ཆག་ཞན་དག་ནས་སྤྱོད་བདེ་བའི་ཐབས་ལམ་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་ཡང་སྤྱོད་བདེ་བའི་རེས་པ་མེད་པ་ཤེས་ཉོགས་བྱུང། དེབས་ཁོང་ཚོས་དཀོན་

མཚོག་གིས་བོད་པ་ཚོ་ཅི་ལྟར་དང་པའི་ནང་བྱིད་འོང་དགོས་པར་ལམ་སྟོན་གནང་བར་ཁུམ་པ་
ཟེད། དཀོན་མཚོག་གིས་ཐབས་མཚོག་གནང་དུས་སྐོ་ཡང་འབྱེད་ཐུབ་པར་གདོན་མི་ཟ་ཞེས་
བགོད་ཡོད།

བོད་ལྗོངས་སུ་མངགས་པའི་རྒྱ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཚོས་དཀའ་སྤྱད་མང་པོ་སྤྲངས་
པ་ཟེད། རྒྱ་མཚོན་ཁོང་ཚོ་མངགས་མཁན་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་ཁོང་ཚོའི་འཚོ་བའི་དགོས་མཁོ་ལ་
གཏན་ནས་འགན་སྲུང་བྱེད་ཐུབ་མེད། མི་ལ་ལ་བོད་ལྗོངས་སུ་མངགས་དུས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་
ཡར་འགོ་བའི་མེ་འབོར་པ་སེ་མ་གཏོགས་ཉོས་མེད་པར། དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་སེམས་
འགུལ་ཐེབས་དུས་ཁོང་ཚོའི་ཚེད་དུ་གསོལ་བ་འདེབས་ཤེས་ཡིན་ཞེས་ཁས་སྲུངས། ཡ་མཚན་
མི་དགོས་པ་ཞིག་ལ། བདག་སྐྱོད་དང་རྒྱུ་སྐྱོར་ལེགས་པོ་མེད་པས་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཡུན་
རིང་བོད་རྒྱལ་བསྐྱེད་མ་ཐུབ་པར་ཁ་བྲལ་བ་ཟེད།

ལི་སུའུ་མི་རིགས་དང་འབྲེལ་བ་བཅུགས་པ།

དུས་རབས་གཅིག་ལྟག་གི་རིང་ལ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དད་ལྡན་ཚོ་དཀོན་མཚོག་གིས་ཀྱང་
གོའི་ལྷོ་རུབ་དང་འབར་མའི་བྱང་སྟོགས་ཀྱི་ལི་སུའུ་མི་རིགས་ནང་གི་ཐུགས་རྗེ་དམིགས་བསལ་
ཅན་གྱི་ལས་དོན་ལ་རོམ་ཚར་སྐྱེས་པ་དང། ཚོད་དཔག་ལྟར་ན་ད་ལྟ་ཀྱང་གོ་རུའི་སུའུ་མི་རིགས་ཀྱི་
སྤྱི་ལོ་ལ་མི་ཁྲི་35ཡོད་པ་ཟེད།

ས་ཁུལ་དེའི་ཕྱི་རོལ་གྱི་མི་ཚོས་ཡུལ་དེར་ལི་སུའུ་མི་རིགས་དང་བོད་མི་གཉིས་མཉམ་དུ་
བསྐྱེད་ཡོད་པར་མ་ཟད་ཡན་རྒྱན་འབྲེལ་འདྲིས་ཟབ་མོ་ཡོད་པ་གཏན་ནས་མི་ཤེས། ཡུན་ནན་
ཞིང་ཚེན་གྱི་བྱང་སྟོགས་དང་བོད་ལྗོངས་ལྷོ་སྟོགས་ཀྱི་འདྲེས་མཚམས་སུ་མི་རིགས་དེ་གཉིས་
གཉེན་སྲིག་པ་ནི་རྒྱལ་དུ་མཐོང་བའི་དོན་ཞིག་ཡིན། ཡང་འབར་མའི་བྱང་སྐྱེ་རུ་བོད་ཀྱི་གོང་ཚོ་
དགུ་ཡོད་པ་སུས་ཀྱང་མི་ཤེས།

འབབ་རྒྱས་རང་བཞིན་གྱི་གནས་དེར་ནང་བསྟན་ལ་དད་པའི་བོད་པ་དང་སྤྱི་ལོ་ལ་དད་པའི་
ལི་སུའུ་མི་རིགས་གཉིས་རྒྱལ་དུ་འབྲེལ་འདྲིས་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་རིང་ལ་བོད་པ་
མང་པོ་ཞིག་གིས་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་དང། མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་དད་
པ་བྱས། 2004ལོའི་སྟོན་ལུ་ཞིག་ལས། ཀྱང་ཡུན་ཞེས་འབོད་པའི་སྐྱེས་པ་ཞིག་གིས་སྐྱབས་
མགོན་ཡེ་ཤུ་དང་པ་བྱས་ནས་ལོ་བརྒྱད་འགོར། ཁོང་གི་མཉེ་བོད་པ་ཡིན་ལ་པ་ཉེ་ལི་སུའུ་མི་
རིགས་ཡིན། ཁོང་གིས་ཚོས་ཚོགས་16བཅུགས་པའི་ནང་དུ། ཁུམ་གསོལ་སྤྲངས་པའི་བོད་ཀྱི་
དད་ལྡན་མི་50དང་ལི་སུའུ་མི་རིགས་ཀྱི་དད་ལྡན་མི་865ཡོད། ཀྱང་ཡུན་གྱིས་བོད་ཀྱི་བཅུན་པ་
ཞིག་ལ་<<སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྣམ་ཐར།>>གྱི་སློབ་བརྒྱན་བསྟན་པས་བཅུན་པ་དེས་ཀྱང་

ཡི་ཤུ་ལྷ་ཤི་ཀ་ལ་དང་པ་བྱས། བཅུན་པ་དེས་ཁོང་གི་བོད་ཀྱི་སྐྱེན་ལྗང་ཚོར་བོད་ཡིག་གི་དམ་པའི་
གསུང་རབ་སྐྱོག་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

བོད་པ་ཞིག་གིས་འཕྲིན་བཟང་སྐོར་གྱི་རྒྱང་སྐྱོག་ལ་ཉན་བཞིན་པ།

རྒྱ་ཡི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོས་ལུ་མཐུད་དུ་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་ནས་དགོན་མཚོག་ལ་བདེན་དཔང་བྱེད་
དུས། དགོན་མཚོག་གི་བྱུགས་ཉིད་ཀྱིས་ཁོང་ཚོར་བྱིན་རླབས་གནང་བས་ཁོང་ཚོའི་ལས་དོན་
ལ་གྲུབ་འབྲས་ཐོབ་པ་རེད། འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁའ་ཞིག་རང་གི་ལ་ཡུལ་དང་ཁ་བུལ་ཏེ་
མཚོ་སྐོན་གྱི་རི་ཁུལ་ཞིག་ཏུ་ལོ་བཅུ་ལྷག་ལ་བསྐྱོད་པ་དང་། ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ལུང་མེད་འགའ་ཡིས་
རྒྱ་ལུང་ཏེ་སྐོར་མོ་བཅོལ་ནས་ཁོང་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས། མཐར་ཁོང་ཚོའི་ལས་དོན་ལ་གྲུབ་འབྲས་
ལེགས་པོ་ཐོབ་པའི་སྐོར་ལ་འདི་ལྟར། ཡུལ་དེ་གའི་མང་ཚོགས་ཀྱིས་ལྷ་སྐྱུ་ཁུར་ནས་ཆར་འབོད་
སྐབས། ཁོང་དེ་ཚོ་ཡོད་སར་སོང་སྟེ་ལྷ་སྐྱུ་རྒྱ་ལོ་ནང་དུ་གཡུགས་ནས། མང་ཚོགས་ལ་དེ་མི་དགོན་
མཚོག་རྒྱན་མ་ཡིན་རྒྱུ་དང་ཁོང་ཡོད་དོན་ནི་དགོན་མཚོག་བདེན་པ་སུ་ཡིན་བཤད་འདོད་པའི་
སྐོར་བརྗོད། མང་ཚོགས་ཀྱིས་མི་དེས་ཁོང་ཚོའི་ལྷ་ལ་དམའ་འབེབས་བྱས་སོང་སྟེ་མ་ནས་ཁོང་
འཛིན་བཟུང་བྱས། ཡིན་ཡང་ཁོང་གིས་གསོལ་བ་འདེབས་དུས་སུ་གནས་རྒྱུ་ལ་འགྱུར་ལྡོག་
བྱུང་བ་དང་། ད་ལྟ་གོང་ཚོ་དེའི་མི་ཚང་མ་སྐྱབས་མཐོན་ཡི་ཤུ་ལ་དང་པར་གྱུར། ཁོང་གིས་ལོ་བཅུ་
ལ་ཞབས་དོན་བརྒྱབས་རྗེས་དགོན་མཚོག་གིས་ཁོང་ལ་བྱིན་རླབས་ཆེན་པོ་གནང་ནས་ཚོས་
ཚོགས་མང་པོ་ཞིག་བཅུགས་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ལྷ་ལྷོ་ཀ་པའི་ཚོགས་རྒྱུ་ཞིག་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་དུ་ཡུལ་རྫོང་ལ་འོངས་ནས། ཁོང་
ཚོས་ཡུལ་དེ་གའི་མང་ཚོགས་ལ་ཐར་པ་འཐོབ་པའི་ཆེད་དུ་གསོལ་བ་བཏབ་པར་མ་ཟད། གོ་
རྒྱལ་ས་ཡོད་དུས་མི་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས། ཁོང་ཚོས་སྟོན་ལུ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འདྲི་
ལྟར། མཛེས་མཐུན་གྱི་བཅུན་པ་ཚན་པ་ཞིག་ང་ཚོའི་མགོན་ཁང་དུ་འོངས་ནས་མཉམ་དུ་ཇ་
འཐུང་བ་ཡིན། ང་ཚོས་ཁོང་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་བརྟེན་ནས་སྲིག་པ་སེལ་ངེས་ཡིན་པའི་རྫོང་
དང་དགོན་མཚོག་དང་མི་སྲིད་གྱི་འབྲེལ་བ་འཇུགས་དགོས་པའི་རྫོང་བརྗོད་པ་ན། ཁོང་གིས་དེ་
ཐོས་རྗེས་གདོང་ལ་དགའ་བའི་མདངས་ཤར་བྱུང་། དེ་ནས་ང་ཚོས་ཁོང་གི་ནང་འབྱོར་བཤགས་
དང་གཙོ་བོ་ཁས་ལེན་བྱས་ནས། ཡང་ཁོང་གི་དོན་དུ་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་ཁོང་གི་སེམས་སུ་
དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་ཁུབ་ཕྱིར་དགོན་མཚོག་ལ་ལུ་བ་སྲུལ། སྐབས་དེར་ཁོང་གི་གཉེར་མས་
བཀའ་བའི་གདོང་ལ་འཇུག་གིས་ཁོངས་པ་དེངས་ནས་ཡང་བརྗོད་མི་སྲིད།

ཡང་ཐེངས་ཤིག་ལ། ཕྱི་རོལ་ནས་གནམ་གཤིས་ཤིན་ཏུ་འབྱུགས་པས་ང་ཚོའི་ལས་བྲོགས་
ཤིག་རང་གི་ཁང་པའི་ནང་བསྐྱང། འབས་ལུ་བ་ཞིག་ཁང་པར་བདག་བྱེད་དུ་ཡོང་སྐབས་མོས་
འབས་ལུ་བ་དེ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་བོད་ཀྱི་སུ་མོ་དུག་གིས་མོ་
ལས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས། ང་ཚོའི་རྒྱངས་འཕོང་ཁ་མ་བལ་སྟོན་ལ་སུ་མོ་དེ་
དུག་པོས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་ཁས་ལེན་བྱས། ང་ཚོ་ཕྱིར་ལོག་དུས་གོང་དལ་དེ་བརྒྱད་ནས་འགྲོ་
རྒྱལ་ས་ཡང་བསྐྱར་མགོན་ཁང་དེའི་ནང་འདུག་པའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་ན། སུ་མོ་དེ་དུག་པོ་རང་གི་
དང་བའི་རྒྱུན་གྱིས་དགའ་སྟོན་ཆེན་པོ་སྐྱེས་པའོན་ཏེ་ཡོད་ཅེས་བཀོད་ཡོད།

ལོ་འགའི་རྗེས་སུ་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁན་ཚོགས་པ་གཞན་ཞིག་ཨ་མདོ་དུས་རྒྱུས་ནས།
དགོན་མཚོག་གིས་བོད་པའི་བཅུན་པ་ཞིག་སྟོབ་པའི་དགོངས་འཆར་ནང་ཞུགས་པ་རེད། དོན་
དེ་ནི་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་མཁན་ཞིག་ནང་བསྐྱབས་ཀྱི་བཅུན་པ་ན་གཞོན་ཞིག་དང་ལྷན་པ་ནས་འགོ་
བརྒམས་ཤིང་། ཁོང་གིས་བཅུན་པ་དེར་བོད་ཡིག་གི་<<ཡོ་རྟ་ནན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>གི་དཔེ་
ཆ་སྤྲད་ཆེ་བཅུན་པ་དེ་དཔེ་ཆར་སྟོབ་པ་ཆེན་པོ་མེད་པ་དང་། ཁོང་ལ་དགོས་འདོད་པ་ནི་ཁོང་ཚོས་
མཉམ་དུ་ཟ་མ་ཟ་དུས་སྐབས་པའི་འདྲ་པར་དེ་ཡིན་པ་རེད། དད་ལྡན་དེ་ཕྱིར་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་
རྗེས་འདྲ་པར་བཅུན་པ་དེར་བསྐྱར་ཡང་ཁོས་ལན་མ་ཡོང་། དེ་བས་ཁོང་གིས་བཅུན་པ་དེ་འཕྲིན་
བཟང་ལ་སྟོབ་པ་མེད་པར་སྟུམ།

ཡིན་ཡང་ལོ་གཅིག་ལྷག་གི་རྗེས་སུ་གནས་རྒྱལ་ཞིག་ས་དེ་ནས་བསྐྱབས་ཡོང་སྟེ་བཅུན་པ་
ཞིག་སུ་ལྷོ་ཀ་པར་གྱུར་ཡོད་ཟེད། དེ་ནས་མི་ཞིག་བཅུན་པ་ཡོད་སར་མངགས་པ་ན་ཁོང་གིས་
བཅུན་པ་དེའི་ལག་ཏུ་<<ཡོ་རྟ་ནན་གྱི་འཕྲིན་བཟང་།>>གི་དཔེ་ཆ་འབྲོར་རྗེས་རང་གིས་བཀྲལ་
པ་དང་། དམ་པའི་ཐུགས་ཉིད་ཀྱིས་ཁོང་གི་ནང་སེམས་ཀྱི་སྐོ་མོ་ཕྱིས་ནས། ཁོང་ལ་ནང་བསྐྱབས་

སྐྱོང་བ་དང་རྒྱུན་གཤི་ཡིན་པ་རྟོགས་སུ་བརྟུག་ དེ་ནས་ཁོང་སེམས་འཚབ་ཅིང་སྐྱེ་འགའི་རྗེས་སུ་
ཁོང་དང་དགོན་པ་ནང་གི་བཙུན་པ་རྣམས་ཉེ་འགམ་གྱི་འཕྲུལ་དུ་ནང་བརྟན་གྱི་ཚོགས་ལ་སྦྱིན།

དུས་དེར་དམ་པའི་སྤྲུགས་ཉིད་ཀྱིས་ཁོ་རེ་ཡ་ཡི་ལྷ་གི་ཀ་པ་གཉིས་ལ་བཀའ་གསུངས་ཏེ། ཁོང་
གཉིས་ཀྱང་གོང་དུ་དེར་སོང་ནས་མགོན་ཁང་གི་ཁང་པ་ཞིག་མངགས་ཉོ་བྱས། དེ་ནས་ཁོང་
གཉིས་ནང་བརྟན་གྱི་བཙུན་པ་ཞིག་དང་འཕྲད་ངེས་པ་དང་། དགོན་མཚོག་གིས་བཙུན་པ་དེ་དང་
དུ་བརྟུག་ནས་ཁོང་གི་བོད་པའི་ཁྱོད་ཀྱི་སོལ་སོལ་ལྟ་བུར་འགྱུར་ངེས་ཡིན་པ་བརྟན། དེ་ནས་ཁོ་རེ་
ཡ་ཡི་དང་ལྷན་དེ་གཉིས་ནི་ལྷུར་དུ་དགོན་མཚོག་གི་མཚུབ་སྟོན་བཞིན་གནས་སུ་བཅུད་ནས་
གོང་དུ་དེར་སྦྱིན།

ཁོང་གཉིས་གོང་དུ་པའི་སྤང་ལམ་བརྒྱུད་ནས་འགོ་དུས་དམ་པའི་སྤྲུགས་ཉིད་ཀྱིས་བཙུན་
པ་མང་པོའི་ཁྱོད་ནས་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་འཚོལ་བའི་བཙུན་པ་དེ་བརྟན། དེ་ནས་ཁོང་གཉིས་
ཀྱིས་བཙུན་པ་དེ་ཁང་པའི་ནང་རྩ་འཕྲུང་དུ་འགོ་བར་གདན་འདྲེན་ཞུས་ཏེ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་
སྐོར་བཤད། ཁོ་རེ་ཡ་ཡི་མི་གཉིས་ཀྱིས་རང་ཉིད་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་དུང་དུ་བྲིད་འོངས་པ་
ལ་བཙུན་པ་དེ་གིན་དུ་ཡ་མཚན་སྐྱེས།

ད་ལྟ་བཙུན་པ་དེས་ཉེ་མ་རེ་རེར་ལྷ་གི་ཀ་པའི་བསྐྱབ་བྱ་དང་ལེན་བྱེད་པ་དང་། ཁོང་གིས་རང་
གི་ཞལ་འབོད་གསལ་བ་རྟོགས་པས་དུས་ལ་བབས་རྗེས་དགོན་པར་སོང་ནས་བཙུན་པ་གཞན་
རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བརྒྱག་རྒྱ་ཡིན་ཟེར། ཁོང་གིས་མི་རྣམས་བཀའ་གསུངས་མི་རྣམས་ཁོང་གི་
ཉེ་མར་བཅར་ནས་ཁོང་དང་ཁ་བརྟེན། ཁོང་གིས་དེ་ཚོར་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྒྱུར་བཤད་
པས་མི་དེ་དག་ཀྱང་ལྷ་གི་ཀ་པ་རུ་གྱུར་ཞིང་། ཁོང་གི་གདོང་དུ་དམ་པའི་སྤྲུགས་ཉིད་ཀྱི་འོད་
འཕྲོ་བཞིན་འདུག་པ་མཐོང་བ་རེད།

དུས་རབས་21པའི་ལོ་རབས་10བ།

བོད་པའི་བཅུན་པ་ཚོ་ནི་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་རིམ་དཔེ་ཆ་ཡིས་ཡིད་མེས་སེམས་བཀྲལ་བ་རེད།

དུས་རབས་21པའི་ལོ་རབས་10ཡི་ནང་དུ་བོད་རང་བཅོན་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་པའི་མི་རྒྱུས་ཀྱིས་སྐྱར་ལས་ཀྱང་སྐྱ་ཤི་ཀ་པ་ཚོར་ངོ་རྒོལ་དཀའ་པོ་བྱས་པ་དང་། ཁོ་ཚོས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཟོ་སྲུང་ནས་སྐྱ་ཤི་ཀ་པ་རྒྱམས་ཀྱི་བལ་ཡུལ་དང་རྒྱ་གར། འབྲུག་ཡུལ་སོགས་སུ་ཡོད་པའི་ལས་དོན་མཚམས་འཛིན་ཏུ་བརྟུག་ཡང་ཀྱང་གོ་སྤྱོད་ཚོས་དབུལ་དང་དུས་ཚོད་མང་པོ་བཟོ་སྲུང་དེ་བོད་པ་ཚོར། ཡི་ཤུའི་ཚོས་ཀྱིས་ཁོ་ཚོའི་རིག་གནས་ཉམས་ཞན་དུ་གཏོང་ངེས་ཡིན་ཞེས་ཉན་བརྗོད་བྱས་པ་རེད།

གཞོན་གྲགས་དེའི་རྒྱུན་གྱིས་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་སྟེ་ཀྱང་གོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐྱ་ཤི་ཀའི་བྱམས་པ་སྐྱོག་འདོད་པའི་སྐྱ་ཤི་ཀ་པ་རྒྱམས་ཕྱོགས་འགའ་ཡི་འཛིན་སྐྱེལ་ལ་ཁ་གཏད་དགོས་བྱུང་བ་སྟེ། ཁོང་ཚོར་གྲུང་ཁབ་ཏང་གི་འགོ་དཔོན་ཚོའི་འཛིན་སྐྱེལ་ཐེབས་པ་དང་། འགོ་དཔོན་དེ་དག་ནི་སུ་ཞིག་གིས་ཀྱང་སུའུལ་དེར་ཡི་ཤུའི་ཚོས་སྐྱོག་པར་གྱིན་ཏུ་མི་དགའ། ཁོང་ཚོར་བོད་ཀྱི་བཅུན་པ་རྒྱམས་ཀྱི་ངོ་རྒོལ་ཡང་ཐེབས་པ་སྟེ། བཅུན་པ་ཚོ་ནི་གལ་ཏེ་མང་ཚོགས་ཀྱིས་འཕྲིན་བཟང་དང་ལེན་བྱས་ན་ཁོང་ཚོའི་དབང་ཤོར་བར་འཛིན་སྐྱེལ་བ་རེད། ཉེ་ལམ་བོད་རང་བཅོན་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་མཁན་ལུང་ཕྱོགས་པས་ཀྱང་ངོ་རྒོལ་དང་ཐེར་འདོན་བྱས་ཤིང་། མི་དེད་གཉིས་བོད་པའི་ཁོང་ཞབས་ཏོག་སྐྱབ་པའི་སྐྱ་ཤི་ཀ་པ་ཕྱི་རྒྱལ་པ་རྒྱམས་ངོས་འཛིན་པར་གྱིན་ཏུ་མ་བས།

འགའ་སྐོར་དེ་དག་ཡོད་ན་འང་བདན་དཔང་ལྟར་ན་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྐྱ་ཤི་ཀ་པའི་ཚོགས་པ་ལ་འཕེལ་རྒྱས་ཚེན་པོ་བྱུང་བ་སྟེ། བརྗོད་འཕྲིན་ལྟར་ན། 2011ལོའི་ཟླ་10བར་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཁྱིམ་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་ཞིག་ལ་འཇབ་རྒྱུ་ཐེབས་པར་བརྗོད། བདག་སྐོར་བ་སོན་ཞིན་ཁོར་དང་གཞན་ཏུག་ནས་ཞིང་ཚེན་ནས་འོངས་པའི་འཕྲིན་བཟང་སྐོག་མཁན་བཅུ་ལྷག་འཛིན་བརྒྱུང་

བྱས་ཏེ་རྒྱ་ཁོར་ཚང་མ་གཞུང་བཞེས་བཅུང་། ལྷ་ལི་ཀ་པ་གཞན་རྣམས་ལ་དཔུལ་ཚད་བཅད་པ་
དང་སྤྲད་ཀྱིས་མདའ་དྲུག་བྱས།

ཁྲིམ་བཅུགས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་ལྷ་ལི་ཀ་པ་ཚོ་རང་ཉིད་སྤྲེང་བྱུང་བའི་དོན་དེདག་ལ་སེམས་མ་
བདེ་བས་ཐབས་ལམ་ཁྱད་པར་ཅན་བཅུལ་ནས། ཁོང་ཚོས་ཁྲིམས་ཀྱི་ལམ་ནས་ཉེན་རྟོག་པའི་
མནར་གཅོད་ལ་ཁ་གཏད་པའི་སེམས་ཐག་བཅད། བོད་ཡོངས་སུ་རང་གསུམ་ཚོས་ཚོགས་མིང་
ཐོ་འགོད་དུ་མི་འཇུག་པས། ཁོང་ཚོའི་ཚོས་ལུགས་བྱ་སྤྱོད་སྤེལ་བའི་དབང་ཚལ་ཁྲིམས་འགལ་
ཀྱི་བཅུན་གཤོད་ཐེབས་སོང་ཟེང་། དེ་ནས་ཁོང་ཚོས་ལྷ་ལི་ཀ་པའི་ཁྲིམས་རྩོད་པ་ཞིག་གདན་དྲངས་
ནས་སྤྱན་རློབ་མོན་གྱི་མིང་ཐོག་ནས་ལྷ་གཏུག་བྱས།

དོ་སྤྲང་ཕྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ལ། 2012ལོའི་ཟླ་4པའི་ཚེས་6ཉིན། མི་དམངས་ཁྲིམས་ཁབ་
གིས་ལྷ་ལི་ཀ་པ་ཚོས་གྲོད་དོན་ལས་རྒྱལ་ཁ་བྱངས་པར་བསྐྱབས་ཏེ། སྤྲེང་བཅུན་གྱིས་བྱངས་
པའི་རྒྱ་ཁོར་དག་མྱིར་སྤྲད་པར་མ་ཟད་སྤྱི་ཚབ་ཀྱི་དྲུང་སྤྲད་པ་དང་། དོན་དག་དེའི་ནང་ལྷགས་
པའི་ཉེན་རྟོག་པ་ལ་བཀའ་བཀྲོལ་གནང་བ་ཤིང་།

རྒྱ་ལི་ལྷ་ལི་ཀ་པ་སྤྲེང་ལས་མང་པོ་ཞིག་བོད་ཡོངས་ཀྱི་ཡུལ་ཕྱོགས་སོ་སོར་སོང་
ནས་འཕྱིན་བཟང་བསྐྱབས་པ་དང་བསྐྱབས་གནད་དོན་རྒྱ་ཚོགས་ཀྱི་འགོག་ཐབས་
མེད་པར་བྱུང་། 2014ལོའི་ཟླ་1པར་རྒྱ་དོན་གནས་མོ་ཞིག་ཐེབས་པ་དང་། ལྷ་ཏུང་ཞིང་ཆེན་
ནས་འོངས་པའི་མིང་ལ་ཏུང་ཞོན་དུ་ཞེས་འབོད་པའི་འཕྱིན་བཟང་རྒྱོག་མཁའ་ཞིག་གིས་བོད་
ཡོངས་ལྷུང་ཕྱོགས་ཀྱི་མཐའ་འཁོབ་ཅིག་ནས་ཡུལ་རྫོང་ཕྱེད་དུས་སྤྱོད་ལྟར་གར་སོར་ཆེད་དུ་
ལྷུང་། མོན་ཞིན་ཞོན་མི་ཏུང་ཞོན་དུ་དང་ལྷུང་པའི་ཆེས་མཇུག་མཐའི་མི་དེ་ཡིན། ཁོང་གིས་འདི་
ལྟར། སྤྱན་རློབ་ཏུང་མི་སྤྱོད་ཚད་ཉེན་རྟོག་པས་བཟུང་སྤྱོད་ཞིང་། གཞན་ཁོང་གི་ཁྲིམ་ལ་
ཡང་སྤྲེལ་བཤེར་བྱས་ཤིང་། སྤྱན་རློབ་ཏུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཚོང་བདུན་རྩ་ལྷག་ནས་འཕྱིན་བཟང་
བསྐྱབས་པ་ཤིང་ཅིས་བརྗོད།

སེམས་ཉིད་ཀྱི་འཐབ་རྩོད་དེ་བོད་ཡོངས་སུ་ཇ་དྲག་ཆེ་བའི་གནས་སུ་སྤྱོད་བས་དུས། ཡུལ་གཞན་
པའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་ལི་ཀ་པའི་སྤྱན་རློབ་ལྷུང་མི་རྣམས་ཀྱི་མིག་ལམ་དུ་མངོན། 2015ལོར་མངའ་རིས་
ས་ཁུལ་དུ་དང་ལྡན་ཚོས་ལྷོག་ནས་ཚོགས་དགོས་པ་དང་མངོན་གསལ་གྱིས་ཚོགས་མི་རུང་ཞེས་
པའི་བསམ་འཆར་ལ་མ་མཉམ་པས། མཐར་མྱིད་གཞུང་གིས་བོད་པའི་ལྷ་ལི་ཀ་པ་རྣམས་ཚོས་
ཚོགས་སུ་ཚོགས་མི་ཚོག་པའི་བཀའ་བབས་པ་ཤིང་།

ཨ་མདོ་ས་ཁུལ།

1990ལོར་གསོ་སྦྱང་དང་ལེན་བྱེད་བཞིན་པའི་མིག་ནད་ཚན་ལག་གི་སློབ་པ་ཚོས་འབྲུམ་རམས་པ་
ཁེང་ལ་ཏུའུ་ཡི་མཐའ་ནས་བརྗོད་བཤེས།

2012ལོར་རྒྱ་བས་ཆེ་བའི་སྡོན་ཐོན་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་ཁེ་རི་སི་མེ་ལྷེ་ལེམ་དང་ཁེ་རི་སི་
ཐེ་ཅེ་ཞི་གཉིས་ཀྱི་ཚ་བོ་སྟེ། བོད་པའི་ཁྲིད་དུ་སྐད་གྲགས་མེད་པར་ཡོ་བྱའི་ཚོས་ཀྱི་ལས་དོན་ལོ་
མང་པོར་བསྐྱབས་པའི་ཁེང་ལ་ཏུའུ་(Bill Conrad)ལས་འབྲུང་ངལ་གསོ་བྱས་པ་དེས་མི་མང་
པོ་ཞིག་སེམས་སྡུག་པར་བྱས། ཁོང་གིས་དཀའ་སྡུག་ལ་མ་འཛོམ་བར་དབུལ་ཕོངས་ས་ཁུལ་
ནས་ལོ་22ལྷག་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་ཏེ་ཀན་སུ་ཏུ་དང་མཚོ་སྡོན་གཉིས་ཀྱི་བོད་པ་རྣམས་ལ་
འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས། ཁོང་གིས་བཅོས་སྐྱིག་བྱས་པའི་ཕྱི་རོལ་གྱི་ཁང་འབོར་ཞིག་གི་ནང་དུ་
ལིང་གི་བ་གཤགས་བཅོས་ཐེངས་ཁྱི་སྟོང་མང་པོ་བྱས་པ་དང་། ཁང་འབོར་དེའི་ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་
ཀྱི་ཆེས་རྒྱ་ཐག་རིང་བའི་རྩ་ཐང་དུ་འདྲེས་སྡེབས་སྟེང་།

ལོ་མང་པོ་ཞིག་གི་རིང་ལ་འཕྲིན་བཟང་སློབ་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་གཏམ་སྦྱོང་གཉིས་ཀར་བརྟེན་
ནས་སྐྱབས་མགོན་ལེ་བུ་ལྷ་གི་ཀ་བོད་པའི་ཚོགས་སྡེ་མོ་སོར་བསྐྱབས་པས། ཚོ་སྟོན་ལ་འགྱུར་བ་
ཐེབས་པའི་དོན་དག་བཟང་ལས་འདས་པ་བྱུང་། ཐེངས་ཤིག་ལ་ལོ་ན་ཆས་པའི་འབྲོག་མོ་ཞིག་
གིས་རོགས་རམ་གནང་བར་ཞུས་ཤིང་། ལུང་མེད་དེའི་མིག་གིས་མ་མཐོང་བར་ལོ་མང་པོ་འགོར་
བ་དང་། མོའི་མིག་གཉིས་ལ་ལིང་གི་བ་བྱུང་འདུག མོས་གཤགས་བཅོས་དང་ལེན་བྱས་རྗེས་
ཉིན་གཉིས་པར་ཡང་བསྐྱར་བརྟག་དབྱེད་བྱེད་དུ་འོངས་པ་དར་གདོང་ལ་འཇུག་གིས་ཁེངས་ཡོད།

ཁེང་ལ་ཏུའུ་ཡིས་གདོང་ལ་འཇུག་གིས་ཁེངས་པའི་བྱེད་མེད་ཆུན་པ་དེར་པར་ཞིག་སྐྱབས་ནས་
མོ་ལ་བསྟན་པ་རེད། ཁོང་གིས་དོན་དེར་ཕྱིར་དྲན་བྱེད་དུས་འདི་ལྟར། མོས་རང་གི་འདྲ་པར་མཐོང་

ཚེ་ངོ་ཚ་ནས་བགད་བྱུང་། ཡིན་ཡང་མོས་རང་གི་མིག་གིས་འདྲ་བར་དེ་མཐོང་བྱུང་བ་རྟོགས་ཚེ་
དགའ་སྲོལ་སྐྱེས་ནས་དུས་བྱུང་བས་ར་ཚོས་ཀྱང་མཉམ་དུ་མིག་ཚུབ་ཏོན་པ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

ཨ་མ་དེའི་སྲོལ་ཞིག་གིས་ཡང་བསྐྱར་མིག་གིས་མཐོང་བྱུང་བ། མོས་རང་གི་སོ་སྐྱུང་བའི་འདྲ་བར་མཐོང་
ཚེ་དགོད་ཁ་ཤོར། ཡིན་ཡང་རང་གི་མིག་གིས་ཡང་བསྐྱར་མཐོང་བྱུང་བ་ཤེས་ཚེ་དགའ་ནས་དུས་བྱུང་།

ཁེ་རི་སི་ཐེ་ལཱ་ལེ་མ་ནི་1892ལོར་ཐང་ས་དང་པོར་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་བོད་ཁུལ་དུ་སྐྱེ་བས་
བ་དང་། ཁོང་གི་ཚ་བོ་ནི་2012ལོར་ལས་འཁུར་ངལ་གསོ་བྱས། བྱིས་ཚང་འདིས་ཀན་སུའུ་
མི་དམངས་ལ་ལོ་ངོ་120ཡི་རིང་ཞབས་ཏོག་བརྒྱབས།

དགོན་མཚོག་གིས་སེམས་སྐྱོ་བའི་མི་ལ་བཅངས་པའི་བྱམས་པ།

དུས་རབས་21པའི་དུས་འགོ་ཡི་ལོ་བཅུ་ནང་ཨ་མདོ་སུལ་དུ་རང་བྱུང་གནོད་འཚོ་ཚབས་ཚེན་འགའ་བྱུང་ཞིང། གནོད་འཚོ་དེ་དག་གི་ནང་ཚེས་ཚབས་ཚེབ་ནི་2008ལོའི་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཚེན་གྱི་སུན་ཁོར་ས་འགྲུལ་ཚེན་པོ་ཡིན། གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱིས་སྤྱི་བཟོ་མས་བྱས་པ་ལྟར་ན། ས་འགྲུལ་ལས་ཞུན་ལས་དུ་ཤོར་བའི་མི་ནི་ཁྲི་བཅུ་དང་སྟོང་དུག་ལ་སླེབས་པ་དང། གཞན་མི་ཁྲི་སོ་བདུན་དང་སྟོང་ལྔ་ལ་སྐས་སྐྱོན་ཕོག་པ་དེ། ས་འགྲུལ་བྱུང་ས་གཙོ་པོ་ནི་ཆང་རིགས་དང་རྒྱལ་རོང་བ་སྟེང་སའི་ས་ཁུལ་ཡིན་ཡང། བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཡང་ཕོག་མའི་ཚད་རིམ་8.5ཡི་ས་འགྲུལ་དང་རྗེས་ནས་བྱུང་བའི་ས་འགྲུལ་གྱི་ཤུགས་ཞུན་ཐེབས། གནས་དེར་གཏམ་སྟོང་བྱེད་བའི་མི་བྱེ་བ་གཅིག་དང་ས་ཡ་ལྔ་ཡི་ནང་མི་བྱེ་བ་གཅིག་དང་ས་ཡ་གཅིག་ལ་སྟོང་གནས་མེད་པར་གྱུར། ལྷ་མི་དང་ལྷོ་རྒྱལ་གྱི་སྤྱི་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྤྱི་བཟོ་དུ་གནོད་འཚོ་ཐེབས་པའི་མི་རྣམས་ལ་རོགས་བྱས་པ་དེ།

དེ་ནས་ལོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ། 2010ལོར་མཚོ་སྐོན་ཞིང་ཚེན་གྱི་ཡུལ་ཡུལ་དུ་ས་འགྲུལ་བྱུང་བས། ལྷ་མི་ཀ་པ་ཚོར་སྤྱི་ཤི་ཀའི་བྱམས་བརྩེ་མའོན་པའི་གོ་སྐབས་ལྡན་པར་གྱུར་ཏེ། བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཐེངས་དང་པོར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས་པ་དེ། ལྷན་ཞུ་ཞིག་ལས་འདོལ་རྒྱུ། མིག་སྒྲིའི་དམིགས་འབེན་ནི་གནོད་འཚོ་ཐེབས་པའི་མི་རྣམས་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀྱི་སྤྱི་བཟོ་བསྐལ་ལས་ཐར་དུ་འཇུག་པ་དང། བར་བསྟན་གྱི་བཙུན་པ་ཚོར་ཡང་བདག་སྟོང་ཡག་པོ་བྱེད་ཀྱི་དེ་ཡིན། ས་འགྲུལ་བྱུང་རྗེས་བཙུན་པ་ལ་ལ་དགོན་པར་འདུག་མི་འདོད་དེ། ད་དུང་ས་འགྲུལ་བྱུང་ཚེ་ཁང་པ་ལོག་འགོ་བར་འཛིགས་པ་དེ། ཁོང་ཚོས་སྤྱི་ཤི་ཀ་པ་རྣམས་ལ་རོགས་རམ་བྱེད་ཐུབ་མིན་འདྲི་བཞིན་ཡོད་པས། ར་ཚོས་ཁོང་རྣམས་ཁོད་ཀྱི་མི་ལ་ལར་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པའི་གོ་སྐབས་སྤྱད་བྱུང་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

ཁམས་ཕྱོགས།

ཀྲང་གི་འཛུ་སྐྱེ་ཡི་བོད་པ་རྣམས་འཚོ་སྡོད་བྱེད་སའི་གཙོ་པོ་ཡུན་ནན་ཞིང་ཚེན་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་ཉི་ལྗན་དང་དེའི་མཐའ་འཁོར་སུལ་ཡིན།

དུས་རབས་21པའི་དུས་འགོ་རྒྱུ་ཡི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མཁར་ཞིག་སེམས་ཀྱི་ཉི་ལྗན་རྒྱུ་ནས་སྤྱི་བཟོ་དུ་གནོད་འཚོར་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་འགོ་བརྩམས། ད་ཀའ་ངལ་མང་པོ་ཞིག་བརྒྱུད་རྗེས་ཁོང་གི་ཞབས་ཏོག་ལ་འབྲས་བུ་ཐོབ་ནས་དུས་རབས་21པའི་ལོ་རབས་10པའི་དེའི་དུ་ཁོང་གིས་ས་ཁུལ་དེ་རྒྱུ་ཚོས་ཚོགས་བརྒྱུད་ནས་བཙུན་པའི་བྱམས་པ་དེ།

ལྷ་ཤི་ཀ་པ་མང་ཆེ་བས་ཁོང་ཚོའི་ཚོར་སྐྱེན་ས་ལུལ་གྱི་འགྲུལ་སྐྱོད་སྐོར་མང་པོ་མི་བཤད་
ནའང་། ཞབས་ཏོག་རྒྱབ་མཁར་ཞིག་གིས་དད་ལྡན་ཚོར་བོད་པའི་ཁྲོད་ཀྱི་ཞབས་ཏོག་སྐོར་བརྗོད་
པ་རེད། 2011ལོའི་ཟླ་12པར་ཁོང་གིས་འདི་ལྟར། འདས་ཟིན་པའི་ལོ་དགུ་ཡི་ནང་དུ་ཚོགས་པ་
གཉེས་ཀྱི་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཚོས་བོད་པ་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་པས། ཚོས་ཚོགས་ཀྱང་རིམ་
བཞིན་བཅུགས་ཏེ་དད་ལྡན་བསྐྱེད་པས་བཅུ་ལྷག་དུ་མ་ཡོད། ཟླ་2པར་མི་གྲངས་ལྡབ་གཅིག་
གིས་ཇི་མང་དུ་བྱིན། ཟླ་4པར་མི་གྲངས་ཡང་བསྐྱར་ལྡབ་གཅིག་གིས་འཕར། དབྱར་ཁ་ཕྱིལ་
བོར་བོད་པའི་དད་ལྡན་མཐུན་དུ་མང་དུ་བྱིན་པ་དང་། ད་ལྟ་གནས་འདི་ཅུ་བོད་པའི་དད་ལྡན་
བརྒྱ་ལྷག་དུ་མ་ཡོད་ལ། ལོ་བཅུའི་སྐོར་དུ་གཅིག་ཀྱང་མེད་ཟེད།

མིང་ལ་རྒྱ་ལའོ་མེ་ཞེས་འབོད་པའི་བོད་མོ་ན་གཞོན་ཞིག་ཡོད་ལ། རྒྱ་དུས་སྡོད་མགོ་ནས་
མར་ལྗང་སྟེ་རྟེན་པ་ཡ་གཅིག་མེད་པར་གྲུབ། ཡུལ་མི་ཚོས་དོན་རྒྱུན་དེའི་ལྟས་རབ་ཞིག་ཡིན་པར་
འདོད་དེ་མོ་རྩོམ་བྱེད་དུ་དགོན་པར་བསྐྱུལ། ཡིན་ཡང་མོ་དགོན་པ་ནས་བསྐྱད་པའི་དུས་ཚོད་ཅི་
ལྟར་རིང་བ་མོའི་ལྟ་ཡིས་རང་ཉིད་སྐྱོབ་མི་ཐུབ་པ་དེ་ལྟར་རྟོགས། ཇིས་སུ་རྒྱ་ལའོ་མེ་ཡིས་ཐངས་
དང་པོར་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་ཐོས། མོས་བདེན་པ་ཉིད་རྟོད་པ་རྩ་བ་ནས་རྟོགས་ཏེ་རང་གི་
ཚོ་སྲོག་རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ལ་སུལ་བ་རེད།

ཕྱིམ་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་ལའོ་མེ་ལྷ་ཤི་ཀ་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་ཤེས་རྗེས་མོའི་ཚོ་སྲོག་ལ་ཡང་
འདིགས་རྒྱང་ཐེབས་པར་མ་ཟད་གཉེན་ཉིད་དཔོགས་པོ་ཚོས་ཀྱང་མོ་ཁས་མ་བྱུངས། ལྷག་
བསྟུན་མང་པོ་ཞིག་གྱུར་ཀྱང་མོས་སྤར་བཞིན་མིག་རྒྱ་འདོན་བཞིན་ན་ཤེ། རན་མ་ཡང་དགོན་
མཚོག་དང་ཁ་མི་འབྲལ་ཏེ། ཁོར་འདོད་མཚོག་ཚོས་བཟང་པོ་དང་དགོན་མཚོག་བདེན་པ་
གཅིག་ཤུ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

གཞན་ཡང་འཕྲིན་བཟང་སྐྱོག་པའི་ཚོན་རྒྱུད་ཞིག་གིས་ཁོང་ཚོས་ཞབས་ཏོག་རྒྱབ་བཞིན་པའི་
དུས་འགོར་བོད་ཀྱི་བཅུན་པ་ཞིག་གིས་ལྷ་ཤི་ཀ་ལ་དད་པ་བྱས་པ་མཐོང་། བཅུན་པ་དེའི་སློ་
དཀར་བའི་དད་ལྡན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ནས་དགོན་པ་དང་ཁ་བྲལ་ཞིང་གཉེན་བསྐྱིགས་ཏེ་རྒྱང་མ་དང་
མཉམ་དུ་དགོན་མཚོག་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས། ཁོང་ཚོས་བོད་པའི་ཁྲོད་དུ་ཉུང་མཐའ་ཡང་ཚོས་
ཚོགས་ལྡེ་བཅུགས་པ་རེད། ཁོང་ཚོའི་སྐྱོན་ལུ་ལས་འདི་ལྟར། ར་ཚོའི་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་འགོ་བས་
ཐངས་དང་པོར་ཡེ་ཤུ་འབྲུངས་སྐར་གྱི་དགོང་ཚོགས་སྟེལ་བས་བོད་མི་130སྟེབས་བྱུང་། ཁོང་
ཚོས་སློབ་འབྲུམ་གྱིས་མཉེས་པའི་ཡེ་ཤུའི་འབྲུངས་སྐར་རོལ་བར་མ་ཟད་མི་ལ་ལས་ཐངས་དང་
པོར་འཕྲིན་བཟང་ཐོས། ཡང་བོད་མི་བརྒྱད་ཀྱིས་རང་གི་ཚོ་སྲོག་ལྷ་ཤི་ཀ་ལ་སུལ་བས་གཙོ་
བོར་བསྟོད་པ་འབྲུལ།

ཉིན་ཞིག་ལ་ངས་བོད་ཀྱི་འགོ་བ་གཙོ་བོ་དང་ཁ་བད་བྱས་པ་ན། དེས་བཅུན་པ་གཞན་ཞིག་ཅི་
ལྟར་ལྷ་ཤི་ཀ་འི་མདུན་དུ་འོངས་པའི་སྐོར་སྐྱོས་བྱུང་། ཁོང་གིས་སྤྱི་སྐྱོད་རྒྱུངས་ལ་ཁོར་སྟེང་བཅུན་པ་

དེ་དོ་ཤེས་ནས་ཤོགས་བསྐྱིགས་པ་དང་། རྗེས་སུ་དེར་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་ནས་བཅུན་པ་དེས་
སྐྱབས་མགོན་གཙོ་བོ་ཡེ་ཤུ།ལས་བླངས། གཟི་བཞིན་ཐམས་ཅད་གཙོ་བོར་འབྲུལ། བཅུན་པ་དེ
ལོ་13རིང་དགོན་པ་ནས་བསྐྱད་པ་དང་། རྒྱ་གར་ནས་ལོ་བརྒྱད་རིང་ལ་རྒྱལ་བ་ཚང་གི་ཐུག་ལོག་
ནས་སློབ་སྦྱོང་བྱས། དེ་འཕྲོའི་དུས་ཚམས་ཀྱང་གོའི་དགོན་པ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱལ། དགོན་མཚོག་
གིས་འབྲས་བུ་ལྷན་འགྲུལ་གྱིས་སློན་པར་མཛད་ནས་མི་དེད་དུ་འཇུག་པ་དང་། ཁོས་ཀྱང་རང་
གི་མི་རིགས་ཁོོད་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱབས་སྲུབ་པར་རམོར་ཡིད་ཆེས་ཡོད།

རང་ལྟ་བོད་གྱི་ཚོས་ཚོགས་ཞིག་ནས་སྤྱིར་བོན་པ་དང་། རམོས་གནས་དེར་བོད་མི་25གསོ་
སྦྱོང་བྱས། དམ་པའི་བྲགས་ཉིད་གྱི་རྣམ་མཐུ་ཚེད་བོ་ཆར་བཞིན་བབས། རམོའི་སློབ་མའི་
ཁོོད་དུ་གཙོ་བོར་དད་པ་བྱས་པའི་སྐྱོན་ལྷན་གསར་བ་ཞིག་ཡོད་ལ། འདས་ཟིན་པའི་ལོ་དུག་རིང་
ཁོང་ལ་ནད་གྱི་མནར་གཙོད་ཐེབས་པ་དང་། རམོས་ཁོའི་དོན་དུ་གསོལ་བ་བཏབ་རྗེས་དགོན་
མཚོག་གིས་དེར་དྲག་གསོ་མཛད་ཅིང་། དེ་ནི་ཁོའི་མི་ཚོ་གང་བོར་བརྗེད་དཀའ་བ་ཞིག་ཡིན་ཟེར།

བརྟན་འཛིན་ལྷན་པ།

རྒྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་དང་ཐུང་པའི་བརྟན་པ་ཞིག

བརྟན་འཛིན་ལྷན་པ་ནི་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཨ་མདོ་རི་ཁུལ་གྱི་ཤོང་ཆོ་ཞིག་ནས་སྐྱེས། ཁོའི་པ་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཡུལ་ཕྱོགས་གཅིག་ཡིན་པའི་རྒྱལ་བ་སྐྱ་ཤེང་བཅུ་པའི་པ་ཚང་གི་མིང་རང་གི་ཁུལ་བཏགས་པ་དེ་ནི་ལ་རྒྱ་རུ་འཛིན་པ་ཡིན། ཁོ་ལོ་15ཡིན་དུས་མ་ཡིས་ཁོ་རང་དགོན་པར་བརྟུལ་ནས་མི་ཚོ་གང་པོར་ནང་ཆོས་སློབ་པ་དང་ཆོས་སློབ་ལུགས་པར་ཐག་གིས་བཅད། མོས་མིག་ནས་མ་ཚེམ་གཡོ་བཞིན་རང་གི་ཁུལ། རྩོད་སྐྱེས་མ་ཐག་ནས་དེད་ཚང་གི་གཟེ་བརླིང་ཅིག་ཏུ་གྱུར་ནས་བརྟན་པ་ཞིག་གྱེད་པར་ང་ལ་ཡིད་ཆེས་ཡོད། རྩོད་རྒྱུད་དུས་ནས་ངའི་ཉིན་འདི་ལ་རྒྱུག་བསྟུན་པ་ཡིན། རྩོད་ནི་རིག་པ་ཡག་ལ་སེམས་པ་ཡང་བཟང་བས་བརྟན་པ་ཞིག་གྱེད་པར་ངོས་ཤིང་འཚམ། རྩོད་ནི་དོན་དེ་ལ་འདང་མི་དཔོག་པ་ངས་སྡེ་མོ་ནས་རྟོགས་ཡོད། ཡིན་ཡང་རྩོད་ནི་སྐྱེས་མ་ཐག་ནས་བརྟན་པ་ཞིག་ཡིན་པས་ང་ཚོ་བོད་པ་ཚོའི་སྤེ་བྱིད་དགོས་ཞེས་སྐྱེས།

ཁོས་དགོན་པའི་ནང་དཀའ་སྟུག་ཚད་མེད་བྱུང་ས་པ་དང་། ཁོ་ལ་མཚོན་ན་དེ་ནི་ནམ་ཡང་ཁ་འབྲལ་ཐབས་མེད་པའི་སྤུན་ནག་གི་བཙོན་ཁང་ཞིག་ཏུ་གྱུར། ཞོགས་པར་ཁོ་རང་བརྟན་པ་གཞན་དང་མཉམ་དུ་སྤང་ལམ་ནང་ཟས་སློང་དུ་འགོ་དགོས་ལ། ཉིན་རེར་གྱིར་དགོན་པའི་ནང་སྤེལ་བས་ཆོ་ཁོ་ཚོར་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀྱི་མནར་གཅོད་ཐེབས་པ་རེད།

བརྟན་འཛིན་གྱིས་བབྱད་པ་ལྟར་ན། བརྟན་པ་རྒྱན་པ་དང་སྐྱ་མ་ལོ་ལོན་སྐོར་ཞིག་ནི་སློབ་ཉམ་ཆེ་བའི་མཚན་མཐུན་དགའ་རོགས་སྒྲིག་མཁན་དང་ལོ་རྒྱུད་ལ་དགའ་མཁན་ཡིན་པ་དང་། ཁོ་ཚོས་ཐེ་ཚོས་མེད་པར་རྒྱུད་དེ་རང་གི་འདོད་པ་སྐོར་བ་རེད། ཡང་ཁོས་ཐོབ་གོ་ས་ཅན་

གྱི་སྐྱོ་མར་དགོན་པའི་སྤྱི་ལོ་ཏུ་གསང་བའི་རྒྱུ་མ་དང་ཁྱིམ་ཚང་ཡོད་པ་རྟོགས་རྗེས་རང་གི་རེ་
བ་ཚང་མ་ཟད་པ་རེད།

ཉེན་ཞིག་ལ། བསྟན་འཛིན་གྱིས་བཅུན་པ་རྒྱན་པ་ཞིག་གིས་བར་དེ་རྒྱུང་རྒྱུང་ཞིག་ལ་གཙང་
རྒྱུང་གྱེད་བཞིན་པ་མ་ཐོང་ནས། ཁོས་བཅུན་པ་གཞན་པར་བར་དེ་དེས་ཅི་ཞིག་བྱས་སམ་ཞེས་
དྲིས་པ་ན། ཁོང་ཚོས་ཁ་རོག་འདུག་དགོས་པའི་བརྟུ་བསྟན་པར་མ་ཟད། བར་དེ་དེ་ནི་བཅུན་པ་
དེའི་སྤྱི་རྒྱ་ཡིན་ཞེས་སྐྱད་དམའ་མོས་བཤད། མཚན་མོ་མང་པོ་ཞིག་ལ་བསྟན་འཛིན་གཉིད་མ་
ཁྱེད་པ་སྟེ། ཁོས་དགོན་པའི་སྤྱི་གསལ་གཞན་ལས་བར་དེ་རྒྱུང་རྒྱུང་དེས་སྤྱི་བསྐྱེད་པ་དང་བཅས་ཏུ་
སྐྱད་འདོན་བཞིན་པ་ཐོས་ཡོང་བས་རེད།

དེ་ནས་བསྟན་འཛིན་དགོན་པ་ནས་འགྲོ་འདོད་ཀྱང་རང་དབང་གཏན་ནས་འཐོབ་མི་སྲིད་པ་སྟེ་
མོ་ནས་ཤེས་ཡོད། ལོ་ངོ་ཉེ་བུའི་རིང་ལ་ཁོས་དགོན་པ་རྒྱུན་གཏོགས་ལྟ་བུའི་འཚོ་བ་རོལ་བཞིན་
ཡོད། རྗེས་སུ་ཁོ་ལྟ་ས་རྒྱ་གཞན་སྤྱད་ཞིང་དེ་ནས་ཡང་རྒྱ་གར་དུ་སོང་སྟེ། དེར་ཐོང་ས་འགའ་རེར་
རྒྱལ་བ་ཚང་ལ་མངའ་ན་ཡང་ཁོའི་ནང་སེམས་སུ་བདེ་བ་ཐོབ་མ་བྱུང།

བསྟན་འཛིན་རྒྱ་གར་ལ་སྤོང་དུས་སུ་གཉེན་ཉེ་ཞིག་ཁོ་ལ་བལྟ་བུ་ཡོད་ཞིང་། གཉེན་ཉེ་དེ་ཡང་
སྟོན་ཚད་བཅུན་པ་ཞིག་ཡིན། གཉེན་ཉེ་དེས་རང་ཉིད་ཨ་རི་ལ་གནས་སྐབས་དང་དེ་དེ་ནི་སྤྱི་གཞི་
པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་དུས་བསྟན་འཛིན་ལ་མཚན་ཚེན་པོ་སྟེན། བསྟན་འཛིན་གྱིས་
སྟོན་ཚད་སྤྱི་གཞི་པ་ཟེར་བ་ཞིག་གཏན་ནས་ཐོས་སྟོང་མེད། གཉེན་ཉེ་དེས་སྤྱི་གཞི་པ་ཟེར་བ་
ནི་རྒྱུབས་མགོན་ཡི་བྱུང་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་མི་ལ་གོ་བ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་དུས། བསྟན་འཛིན་གྱིས་
གཏམ་དེ་ཐོས་རྗེས་དཔའ་ཞུས་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་བཅུན་པ་ཚོས་སྤྱི་གཞི་པའི་མིང་དེ་གཏན་
ནས་གྲུང་མི་རུང་ཞེས་བསྐྱབ་བྱ་གནང་ཡོད། རྒྱུབས་མགོན་ཡི་བྱུང་མིང་ནི་ཉེན་ཁ་ཅན་ཡིན་ལ།
དེས་པོད་པའི་འཚོ་བ་དང་ནང་བསྟན་ཅུ་སྟོག་བྱེད་བྱེད་པ་ཡིན་ཞེས་པའི་འདུ་ཤེས་ཆགས་ཡོད།

ཐངས་ཤིག་ལ་བསྟན་འཛིན་གྱིས་སེམས་རྒྱུང་གིས་བཅུན་པ་ཞིག་ལ་རྒྱུབས་མགོན་ཡི་བྱུང་
སྟོང་དྲིས་པ་ན། བཅུན་པ་དེས་ཁོ་ལ་ནན་གྱིས་ཉེན་བརྟུང་ནས་ན་རེ། རྒྱུབས་མགོན་ཡི་
བྱུང་དང་ཁོང་གི་རྗེས་འབྲང་པ་རྣམས་ཀྱིས་ང་ཚོས་ཤེས་པའི་གོ་རིམ་ཚང་མ་གཏོར་བས་དཔུལ་
ཁམས་ཀྱིས་དེ་ནི་བསྐྱུར་མི་སྲིད། ང་ཚོས་དེའི་སྐོར་གཏན་ནས་གྲུང་མི་འོས་ལ། གྲུང་ཚོ་ཁོང་ལ་
སྟོབས་ལུགས་བསྐུལ་བ་ཡིན། ཁོང་གིས་ང་ཚོས་ཤེས་པའི་གོ་རིམ་ཐམས་ཅད་གཏོར་ཞིང་། གཤིན་
ཁམས་དང་ང་ཚོའི་ལྟ་རྣམས་ལས་རྒྱལ་བར་འགྱུར།

ཁྱོད་ཀྱིས་ནང་དུག་སྤྱིར་རང་ལུལ་དུ་ཁྱེད་ཡོང་ནས་དེར་བརྟུང་བ་གཙང་དེ་ནང་དུག་ཁུབ་པ་
འགོག་བྱེད་བས། ནང་དུག་དེ་ཁྱོད་ལས་ཐག་ཅི་ལྟར་རིང་བ་དེ་ལྟར་ལེགས། ཁྱོད་ཀྱིས་རྒྱུབས་
མགོན་ཡི་བྱུང་རང་གི་དགོན་པར་ཁྱོད་ཡོང་སྟེ་དེའི་ཉེན་ཁ་ལ་བརྟུང་བ་གཙང་མི་རུང་། ཁྱོད་ཀྱི་སྟོབས་
མ་རྣམས་དེའི་མིང་དང་རྒྱུང་དུ་བྱལ་ནས་དེ་སྟོང་གི་ལོ་ཏུ་གཞུགས་ཞོག་ཅེས་བརྗོད།

སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུ་ནི་ལྷ་གཞན་ཚམས་དང་མི་འདྲ་སྟེ། ཁོང་གི་ལུས་མཐུ་ནི་མི་ཚོས་ཁོང་
མཉམ་སྦྱོང་བྱེད་པ་ལས་ཐོབ་པ་ཡིན། ཁོང་ནི་མི་ཡི་སྲོག་རྩ་རག་འོད་པའི་ནད་དུག་ཅིག་དང་
འདྲ་བ་དང་། རྒྱུད་ཀྱིས་ཁོང་གིས་ཅི་ལྟར་སྲོག་རྩ་རག་འོད་པ་ཚོར་དུས་སུ་ནད་དུག་དེ་ནི་ལྷོད་ཀྱི་
ཁྱིམ་མི་ཚོར་འགོས་ཚར་བ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

དེའི་རྗེས་ཀྱི་ལོ་འགའི་རིང་ལ་བརྟན་འཛིན་གྱིས་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་སྲར་ལས་མང་
པོ་གིས་འདོད་ཀྱང་ཡིད་ཚིམ་པའི་ལན་ཞེས་མ་རྟེན། ཉེན་ཞེས་ལ་ཁོའི་པ་ཚོ་ལས་འདས་པས་
མ་ཡིས་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་བསྐྱར་ཡོད་སྟེ། ཁོ་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་པའི་རེ་བ་བཏོན། འཕྲིན་ཡིག་དེ་
འབྲོར་རྗེས་བརྟན་འཛིན་ཉ་ཅང་སེམས་སྟུག་ནས་ལམ་ཐག་རིང་པོ་བརྐྱད་དེ་ཕྱིར་བོད་ལྗོངས་
ཕྱོགས་སུ་ལོག་པའི་ལམ་ལ་ཆས། ལམ་ཡིག་མེད་པས་ཁོ་བལ་ཡུལ་དང་ཀྱང་གོ་གཉིས་ཀྱི་ས་
མཚམས་སུ་ལུས་བ་དང་། བཅོན་བརྒྱུད་བྱས་ནས་ཐག་པས་བསྐྱམས་ཉེ་གཞུང་ལམ་བརྐྱད་ནས་
བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱལ། ལྷ་ས་རུ་འགོ་དཔོན་ཚམས་ཀྱིས་ཁོ་ལ་གཙུག་ལྷན་གྱིས་བསྐྱུ་བ་
བཅོན་དུ་བཀག་པ་རེད།

བརྟན་འཛིན་ལ་བཅོན་ནས་གྲོ་ནད་བྱུང་བས་སྐྱབས་མགོན་ལ་དུ་བསྐྱད་པ་དང་། བོད་སྐྱད་བཤད་གེས་
པའི་སུའེ་ཉེན་གྱི་སྐྱབ་པ་ཞེས་གིས་ཁོ་ལ་སྐྱབ་བཅོས་བྱས། སྐྱབ་པ་དེའི་ཤྱོད་པའི་གོང་བར་གིང་རྒྱ་
གམ་རྒྱུད་རྒྱུད་ཞེས་བཏགས་ཡོད་པ་དང་བརྟན་འཛིན་གྱིས་དེའི་དོན་གང་ཡིན་དྲིས་པ་ལ། སྐྱབ་པ་
དེས་རང་ཉིད་ནི་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་རྗེས་འབྲང་བ་ཞེས་ཡིན་ཞེས་སྐྱས།

སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུར་དང་པ་ཡོད་པའི་མི་ཞེས་དང་ཐུང་པས་ཁོའི་སེམས་སྐྱེསྐྱོ་བས་ཁེངས་
ཉེ་དོན་དག་མང་པོ་ཞེས་དྲིས། དེ་ནས་སྐྱབ་པ་དེས་ཁོ་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་གྱི་བོད་
རྒྱ་ཡིག་རིགས་གཉིས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་འགའ་སྐྱད་ནས། རྒྱ་ཆ་དེ་ཚམས་སེམས་ཞིབ་མེས་བསྐྱུག་དགོས་
སྟེ།

ཉེན་ཞེས་ལ་སྐྱབ་པ་དེས་བརྟན་འཛིན་གྱི་གྲོ་ནད་རྩ་བ་ནས་དྲག་ཆེད་ཁོའི་དོན་དུ་གསོལ་བ་
བཏབ་ཚོག་མིན་དྲིས་པ་དང་། སྐབས་དེར་བརྟན་འཛིན་གྱི་གྲོ་ནད་རེ་སྟུག་དུ་སོང་བས་སྐྱབ་
རྗེས་ཁོ་ནས་སྐྱབ་མི་ཐུབ་པ་རེད། བརྟན་འཛིན་འཐད་པ་བྱུང་བ་དང་སྐབས་དེར་བྱུང་བའི་དོན་
ཚམས་འདི་ལྟར་བཀོད་ཡོད་དེ། སྐྱབ་པ་རའི་མལ་ཁྲིའི་གམ་དུ་ཡོད་སྟེ། ཁོང་གི་ལག་པ་རའི་ལུས་
སྟེང་ལ་བཞག་ནས་ངས་ཉ་མི་གོ་བའི་སྐྱད་ཀྱིས་གསོལ་བ་བཏབ། གྲོ་བྱུར་དུ་རྗེ་ལྷས་གང་ཡང་
མེད་པར་སྟོབས་བྱགས་གིག་རའི་དཔུང་བ་བརྐྱད་ནས་ལུས་པོར་ལྷགས་པ་ཚོར་བྱུང། དེ་ནི་བོད་
ཁོལ་ལྷན་པའི་བལ་གང་ན་ཞེས་པའི་ཆུང་ས། དེ་རའི་ཐུག་པ་དང་བྲང་ཁར་འཇུལ་ནས་མཐར་
ལུས་ཉིལ་བོར་བྱུང།

ངས་སྐྱབ་པའི་སྐྱད་མི་གོ་ཡང་ཁོང་གི་གསོལ་འདེབས་ལ་ལུས་མཐུ་ཡིས་ཁེངས་པ་དང་དེ་ནི་
སྐྱབ་ཆད་ངས་ཚོར་མ་ཕྱོད། དེ་ནི་དངོས་གནས་ལུས་མཐུ་ཚེན་པོ་རེད་ཅེས་པ་ལོ། །

དུས་སྐབས་དེའི་བསྟན་འཛིན་ལྷན་པའི་ཚེ་སློབ་གྲིག་དཀྱིལ་མཚམས་ཤིག་ཡིན། ཁོས་དངོས་
སྲུང་གི་ཀའི་རྒྱུ་མཉམ་ཆེན་པོ་ཉམས་སུ་བྱུངས་པ་ཤིང་། ཉེན་དེའི་མཚན་མོར་ཁོས་ཚེ་སློབ་
ལ་འགྲུང་བ་གཏོང་བའི་མིལ་མ་ཞིག་རྗེས་པ་སྟེ། མིལ་མ་ནང་དུ་སྐྱེས་པ་ཞིག་གིས་སྲུང་བ་དཀར་པོ་
ཞིག་གྱོན་ཞིང་སྐུ་ལུས་ནས་འོད་འཕྲོ་བཞིན་འདུག ཁོང་གི་དྲུང་དུ་ངའི་བྱོན་སྐྱིད་ལྡན་པར་མ་ཟད་
བདེ་ལ་བབས། ཁོང་ངའི་ཉེབར་མེབས་དུས་ཁོང་གི་སྤྱད་ཟུང་ལ་སྐྱོན་ཡོད་པ་ངས་མཐོང་བྱུང་སྟེ།
ཁོང་གི་སྤྱད་མཐིལ་ལ་དྲག་བསྐྱེད་བྱུང་མེད་པའི་སྐྱེལ་ཡོད། ང་ཁོང་གི་ཉེས་རབ་ཅུང་ཙམ་ཁོང་གི་
གདོང་ལ་བརྟེན་འདོད་ཀྱང་ཁོང་གི་ཉེས་རབ་འགོ་མ་བྱུང།

དེ་ནས་ཁོང་གིས་ང་ལ། ངའི་རྗེས་སུ་འབྲོངས་ཤིག་ཅེས་གསུངས། ཁོང་གིས་བོད་སྐད་དག་
མོ་བཤད་ཤེས་པར་མ་ཟད་སྐད་གདངས་དམའ་མོ་ལོ་བྱམས་བརྩེ་ལྡན་པའི་ས་ཞིག་གིས་གཏམ་
སྒྲུབ་དང་མཚུངས།

དེར་ངས། བྱེད་ཀི་ཡེ་ཤུ་ཡིན་ནམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན།
ཁོང་གིས་ཡང་བསྐྱུང། ངའི་རྗེས་སུ་འབྲོངས་ཤིག་ཅེས་གསུངས།
དེ་ནས་ཡང་ངས། བྱེད་ཀི་བདེན་པའི་ལམ་སྟོན་མཁན་དེ་ཉིད་ཡིན་ནམ་ཞེས་དྲིས་པ་ན།
ཁོང་གིས། བསྟན་འཛིན། ངའི་རྗེས་སུ་འབྲོངས་ཤིག་ ངའི་ལམ་དང་བདེན་པ་ཉིད་ཡིན། ང་
རང་མ་བརྒྱད་པར་བདེན་པའི་ལམ་དུ་འགོ་བྱུང་མཁན་གཅིག་ཀྱང་མེད་ཅེས་གསུངས།

ངས་ལགས་མོ། ། ང་བྱེད་གྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་ལན་ཞུས་པ་ཡིན།
བསྟན་འཛིན་སྐྱོན་ཁང་ནས་བདུན་ལྷན་འགའ་ལ་བསྐྱེད་པ་དང་། ཁོས་དུས་ཚོད་མར་པོ་བེད་
སྤྱད་དེ་དམ་པའི་གསུང་རབ་ཞིབ་ཀྱིས་བཀྲུགས། སྐྱོན་པ་དང་ནད་གཡོག་ཚོ་ཁོའི་ལུས་པོ་དྲག་
བསྐྱེད་བྱུང་བར་ཡ་མཚན་སྐྱེས། ཡིན་ཡང་བསྟན་འཛིན་གྱིས་དེའི་སེའུ་ཉེན་གྱི་སྐྱོན་པས་གསོལ་
བ་བཏབ་ནས་དེ་ལྟར་བྱུང་བ་སྐྱོ་མོ་ནས་ཤེས་ཡོད།

བསྟན་འཛིན་གྱིས་གང་ཞིག་བསྐྱབ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཁོ་ལ་གུས་ཤིང་འཛིགས་པའི་སེམས་
བསྐྱེད་པས། ཁོས་རང་ཉིད་ངེས་པར་དུ་དགོན་པ་དང་པ་འབྲུལ་དགོས་པ་ཤེས་ཉོགས་བྱུང། ཁོས་
བདེན་པ་ཉིད་འཚོལ་བའི་འགྲུལ་བཞུད་ཀྱིས་ཁོ་རང་སྐྱར་དང་གཏན་ནས་མི་མཚུངས་པའི་ལམ་
ཞིག་ཏུ་བྱིད།

ཕ་ཡུལ་དུ་ལོག་རྗེས་བསྟན་འཛིན་གྱིས་དགོན་པའི་ནང་གི་གྲོགས་པོ་ཚོར་ཡང་རང་ཉིད་ཀྱིས་
ཉིད་པའི་བདེན་པ་ཉིད་དེ་བརྗོད་དགོས་པར་འདོད་ནས། བཅུན་པ་རྣམས་བསྐྱེས་ཉེ་ཚོགས་ཁྱུང་
པར་ཅན་ཞིག་འཚོགས་པ་དང་། ཡང་དགོན་བདག་སྐྱེལ་དང་མཐོན་གསལ་གྱིས་ཚོས་ཚུང་བྱེད་
དགོས་པའི་རེབ་བཏོན།

གལ་ཏེ་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་སྐོར་སྐོར་ཚོ་བཅུན་པ་རྣམས་ཁོང་ཁོ་ཚོར་པོ་ལང་ངེས་པ་ཁོས་
སྐྱོ་མོ་ནས་ཤེས་ནའང་། ཁོའི་སེམས་ལ་ཞི་བདེ་ཡོད་པ་ཤིང་། དགོན་མཚོག་ཁོ་དང་མཉམ་དུ་

བཞུགས་པ་དང་ནམ་ཡང་ཁོ་མི་འདོར་ལ། ཁོ་མི་གཞན་གྱིས་གསོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཡང་
རང་ཉིད་ནམ་མཁའི་ཞིང་ཁམས་སུ་དཀོན་མཆོག་དང་མཉམ་དུ་གནས་པར་འགྱུར་བས་འཛིགས་
དགོས་དོན་གང་ཡང་མེད་པར་སྐྱམ་པ་ཡིད།

དེ་ནས་ཚོས་རྩོད་དེར་བཏུ་བར་བཅུན་པ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མ་དགོན་པའི་ར་སྐོར་ནང་དུ་འདུས། འདུ་
འཛོམས་ཁྱད་པར་ཅན་དེ་ལ་མི་རྣམས་གྱིས་དཀྲོག་གཏམ་སྒྲ་ཚོགས་བརྗོད་བཞིན་ཡོད། ལ་
ལས་བཏུན་འཛོམ་གྱིས་དགོན་བདག་སྐུ་མའི་གོ་གནས་ལ་དམིགས་གིང་དེའི་ཚབ་བྱེད་འདོད་
པ་ཡིད་ཟེམ།

ཚོགས་སྐྱོར་འོས་ཞིང་འཚོམ་པ་ཞིག་རྟེན་རྗེས་བཏུན་འཛོམ་གྱིས་དབུགས་ཤིང་ཞིག་ལྷུང་སྟེ་
སྒོ་བས་པ་དང་བཅས་འདི་ལྟར། གལ་ཏེ་རང་སྤྱོད་ཚོར་རས་ཞི་སྒོན་ཚད་རང་སེམས་ཉིད་གྱི་
ཞིང་ཁམས་སུ་འདྲེན་བྱུང་གསུངས་པའི་དཀོན་མཆོག་ཅིག་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་པ་དང་། རས་
དགོ་པའི་ཚོགས་བསལས་ཚེ་དག་ཟེད་ཁོང་གི་གསུང་སྐད་ཐོས་བྱུང་བ་མ་ཡིན་པར་ཁོང་གི་ཐུགས་
རྗེ་ལས་དེ་ཡོད་ཚད་དུ་ལ་གནང་བ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ན། སྤྱོད་ཚོའི་བསམ་ཚུལ་ཅི་འདྲ་ཡིན་ནམ།
རང་ཉིད་ལ་བརྟེན་ན་དེ་རྣམས་འཐོབ་མི་སྲིད།

ར་སྐྱུག་ཁང་གི་མལ་ཁྲིའི་སྟེང་ཉལ་འདུག་དུས་མི་ཞིག་གིས་ང་ལ། དེ་ནི་རས་སྐྱུག་བསྐྱེད་དེ་
ལས་ལྟག་པ་ཞིག་མི་སྐྱོར་བའི་ཚེད་དུ་དཀོན་མཆོག་ཅིག་གིས་རང་སྤྱོད་གྱུར་སྟོན་བཏང་བ་དང་།
ཁོང་གིས་དེ་ལྟར་མཛོད་པ་ནི་རའི་དགོ་བའི་ཚོགས་བསལས་པའི་རྒྱུ་གྱིས་མ་ཡིན་པར་ཁོང་གིས་
ང་ལ་གིན་དུ་གཅེས་བས་ཡིན། ཁོང་གི་བྱམས་བས་མི་ཐམས་ཅད་སྐྱུག་བསྐྱེད་མེད་པའི་ལམ་དུ་
ཁྲིད་ཅིང་ཁོང་གི་མིང་ལ་སྐྱབས་མགོན་ཡི་བྱ་ཟེར་ཞེས་སྐྱས་པ་ན།

དགོན་བདག་སྐུ་མ་ཁོང་ཁོ་ཚེན་པོ་ལངས་ནས། ལྷུང་དུ་ཁོ་ལྷུངས་གིག་ཅེས་སྐད་བརྒྱབ་བས་
བཅུན་པ་བཅུ་ཕྱག་དུ་མ་བཏུན་འཛོམ་གྱི་སྟེང་ལ་རུབ། དེད་ག་གིས། ཁོ་ནི་སྐུ་གི་ཀ་པ་ཡིན་པས་
སོད་ཅིག་ཅེས་སྐད་བརྒྱབ།

ཁོ་ཚོས་བཏུན་འཛོམ་གྱི་མིང་པ་ནས་དགག་སྟེ་གཏུག་རྩུབ་ཚེན་པོས་གཅུང་རྒྱུ་མོ་
བྱས། བཏུན་འཛོམ་དབང་པོ་ཤོར་ནས་འཚིབ་ར་སྐྱུག་ནས་བསྐྱེད། ཐ་ན་ཁོའི་རུ་བོར་ཡང་བཅོན་
བཀོལ་ནས་ཁོ་ལ་གཅུང་རྩུབ་བྱེད་དུ་བཅུག་པ་ཡིད། ཁོའི་མ་ཡང་བཏུན་འཛོམ་གྱི་རྒྱུ་གྱིས་
སྐྱུག་ལ་གཏད་པར་མ་ཟད་ཁང་པ་མས་བསྐྱེགས།

གཅུང་རྩུབ་ཚབས་ཚེན་ཐེབས་པའི་སྐུ་གི་ཀ་པ་བཏུན་འཛོམ་གྱིས་དོན་དེར་སྤྱིར་བཏོན་བྱེད་དུས་
འདི་ལྟར། ར་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་སྤྱོགས་སུ་འཚིབ་ར་གྱུར་ན་དག་ཟོད་སྐུ་གི་ཀ་འི་ནང་དུ་གསོན་ངེས་ཡིན་
པ་རྟོགས། གལ་ཏེ་རང་རྐྱུ་གི་ཀ་འི་ནང་དུ་གསོན་བྱུང་བ་ཡིན་ཚེ། ཁོང་ཚོས་རའི་ལུས་པོ་འཚི
ལམ་དུ་བརྗོད་ན་འང་ར་ལོ་སྐུ་གི་ཀ་དང་མཉམ་དུ་གསོན་པར་འགྱུར་བ་གཤམ་ཡོད། སྐབས་
དེར་ར་ལོ་འཚིབ་ལ་གཏན་ནས་འཛིགས་པ་མེད།

ང་རང་སངས་འགྲེལ་ནས་མི་རྣམས་ཀྱི་གཙུག་རྒྱུད་ཐེབས་ནའང་ངའི་དེ་ཚོའི་བཙུན་མ་གཏན་ནས་
མིན། ངའི་རང་དབང་ལྡན་པའི་མི་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆེན་མོ་གཙུག་རྒྱུད་ཐེབས་པ་ཡིན། རྒྱལ་བ་དེར་
ངའི་དོན་རྒྱུན་འབྱུང་སའི་མི་གཞན་ཐམས་ཅད་ལས་ཀྱང་དེ་བུ་ལྡན་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་ང་རང་སངས་
རྒྱུས་སྟོན་པའི་བཙུན་མ་ཡང་མིན། ཁོང་ཚོས་ང་ལ་གཙུག་རྒྱུད་པའི་ང་རང་སངས་རྒྱུས་
དང་བྲལ་བས་ཡིན་ལ། ཁོང་ཚོར་སངས་རྒྱུས་དང་ཁ་འབྲལ་བའི་སྤིང་སྟོབས་མེད་ལ་སེམས་སུ་
འཛིགས་སྡང་གིས་ཁོངས་པས་ཀྱང་ཡིན་ཞེས་བརྗོད།

དུས་ཚོད་ཁ་གསལ་འགོར་རྗེས་ལྷན་རུབ་པ་དང་ལུས་ཡོངས་སུ་བྲག་གིས་ཁོངས་པའི་བརྟན་
འཛིན་དྲན་པ་སོས་ནས། ཁོས་མི་སེམས་ལ་སེམས་གསོ་གནང་བའི་རྣམས་ཀྱི་གིས། ངའི་བྱ།
ངའི་རྗེས་སུ་འབྲོངས་ཤིག་ཅེས་གསུངས་པ་ཐོས་ཤིང་། རང་བྱུང་ལས་བརྒལ་བའི་ཞི་བདེ་ཁོའི་
ལུས་ཡོངས་སུ་བྱུང། ལྷན་རིང་མ་འགོར་བར་ལག་པ་ཞིག་གིས་ཁོའི་ཁ་བཀའ་པ་དང་དེ་ནི་
ཁོའི་ལུ་པོ་ཡིན། མཚའ་མོ་སྤྱིར་ཡོང་ནས་ཁོ་གཏོང་འདོད་པ་རེད།

དེ་ནས་བརྟན་འཛིན་རྒྱུད་རིང་གི་གོང་ཁྱེད་ཞིག་ཏུ་འགྲོ་བའི་རྣམས་འཁོར་ནང་བཞག་ཅིང་། ས་
དེ་རྒྱུ་འགའ་ཡི་རྗེས་སུ་དག་ཚོད་ཁོའི་སྐུ་རྣམས་སོས་པ་རེད། ཁོ་ཡང་བརྒྱུར་པ་ལྷུའུ་ལྷོ་ག་
མི་རུང་ལ་གལ་ཏེ་སྤྱིར་ལོག་ན་སྟོག་འཚོར་དེས་ཡིན་ཞེས་ཉེན་བརྟེན་བྱུང་ཡོད།

བརྟན་འཛིན་གྱི་མི་ཚོ་འཚོ་བའི་དུས་ལྷན་མང་ཆེ་བ་ནི་མི་གཞན་གྱི་ཚོད་འཛིན་འོག་རྩལ་བས་
ན་རང་གིས་གདམ་གསེས་བྱེད་མི་བྱུང་ལ། ཁོའི་རྒྱ་བཞུག་པ་དང་གཟུག་ཡང་བཙུན་པ་གཞན་
རྣམས་དང་འདྲ་ཞིང་། རང་གཤིས་དང་ཐོབ་ཐང་གཞི་ནས་སྟོགས་ཁྱེད་པ་ཡིན། ཁོས་རང་རྒྱུས་
ཀྱིས་བསམ་སྟོན་གཏོང་མི་བྱུང་ལ་དགོན་པ་དང་བྲལ་བའི་བྱ་སྟོན་གང་ཡང་ཡོད་མི་རུང་།

ད་ལྟ་ཁོ་ལ་རང་དབང་ཐོབ་ཅིང་ཁོའི་མི་ཚོ་ནང་གི་ཡོད་ཚད་ལ་འགྲུབ་བ་བྱུང་བས་དུས་ཚོད་
རིང་པོ་ཞིག་བེད་སྲུང་ནས་དེར་གོམས་དགོས། ཁོར་དདུལ་མེད་ལ་དདུལ་ཁང་གི་བྱུང་བུ་ཡང་
མེད། ཐ་ན་འཛིག་རྟེན་འདིར་འབྲེལ་བ་གང་ཡང་མེད་ནའང་ཁོ་དེ་སྡེའི་གཏའ་གཞོན་འོག་གི་འཚོ་
བ་ནས་ཐར་ཞིང་རྒྱབས་མགོན་ལེ་ཤུའི་སྟོགས་སུ་སྟོན་འགོ་རྒྱུགས། ཁོང་ནི་འཛིག་རྟེན་གྱི་འོད་དེ་
ཡིན།

ལྷུའུ་གསང་བ་ཞིག་ནས་སྤྱི་གཤིས་ལ་འགའ་ཡིས་བརྟན་འཛིན་བཙུན་རྒྱུད་དེ་ཁོ་ལ་སྟེ་
ལེན་ལག་པོ་བྱས་པར་མ་ཟེང་། དཀོན་མཚོག་གིས་ཁོ་ལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཐོབ་ཐང་རིན་
ཆེན་པོ་གནང་བས་ཁོ་ནི་མི་གཞན་དང་མི་གཅིག་ཟེང་། དུས་ལྷན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་ཁོའི་བསམ་སྟོན་
ནང་འགྲན་རྩོད་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་། ཁོས་སྟོན་ཚད་བསྐྱབ་པ་ཐམས་ཅད་ལ་འགྲན་སྡོད་དང་རྩོག་
ཐེབས་པས་རེད།

དེ་དང་དུས་མཚུངས་སུ་ལྷུའུ་གྱི་དགོན་པའི་བཙུན་པ་རྣམས་སྤར་བཞིན་བརྟན་འཛིན་
ལ་ཁོང་ཁྱོའི་ལངས་ཤིང་། ཁོ་ཚོའི་སེམས་སུ་བརྟན་འཛིན་གྱིས་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཁྱིམ་ཚང་། རིག་

གནས་བཅས་བརྒྱབ་པར་འདོད། རྗེས་སུ་ཁོ་ཚོ་བརྟན་འཛིན་བཅའ་དུ་ཡོང་ནས། ཐབས་བརྒྱ་རྒྱས་སྤོང་གིས་ཁོ་ལ་རང་གི་དད་པ་འདོད་དུ་འཇུག་པ་དང་ཡང་བརྒྱུར་དགོན་པའི་ནང་ཡོང་དུ་འཇུག་ཆེད་འབད་པ་བྱས། ཁོ་ཚོའི་རེ་བར་མ་མཉམ་པ་ན་ཁོ་ཚོས་བརྟན་འཛིན་འགོ་དུ་འཇུག་པ་ལས་བསལ་དག་དག་འཇུག་སྟེ་ཐེངས་མང་པོར་ཁོ་གསོད་རྩིས་བྱས།

རྗེས་སུ་བརྟན་འཛིན་གྱིས་ཀྱང་གོའི་རུབ་སྤོགས་ཀྱི་སྤྱིར་རྗེས་སུ་ཁང་ཞིག་ནས་ལས་ཀ་བྱས་པ་དང་། དེས་བརྟན་འཛིན་ལ་སྟན་ཁང་དུ་ཡོང་བའི་བོད་པ་མང་པོ་ཞིག་ལ་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་པའི་གོ་སྐབས་གནང་བ་རེད། སྐབས་དེར་མིང་ལ་མ་མམ་ཟེར་བའི་བོད་པའི་བྱེད་མེད་ཅིག་སྟན་པ་བརྟེན་པར་འོངས་པ་ན། བརྟན་འཛིན་གྱིས་མོ་ལ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱེད་པས་མོས་སྐྱ་གི་ཀ་ལ་དད་པ་བྱས་ཤིང་། ཁོས་ཁྱས་གསོལ་བྱས་པའི་བོད་པ་དང་པོར་གྱུར། མ་མམ་གི་བརྟན་འཛིན་ལ་དགའ་འབས་ཁོ་གཉིས་གཉེན་བསྐྱིགས་པ་རེད། ལོ་20ཡི་རིང་ལ་ཁོས་ཉ་ལམ་བུད་མེད་ཅིག་མཐོང་མ་སྤོང་བ་དང་བྱེད་མེད་དང་འབྲེལ་བ་ཚུ་ནས་ཆད་པས་ན། གཉེན་སྲིག་པ་གི་ཁོའི་ཚོ་སྟོག་ནང་གི་འགྲུར་སྟོག་ཆེན་པོ་གཞན་ཞིག་ཡིན།

བརྟན་འཛིན་དང་མ་མམ་གཉིས་ལ་བྱ་གཉིས་ཡོད། བརྟན་འཛིན་གྱིས་རྒྱུན་དུ་དགོན་མཚོག་གིས་རང་ཉིད་བསྐྱབས་པར་མ་ཟད། རང་ལ་གནང་བའི་ཆེས་ཚུ་ཆེ་བའི་ལོགས་སྐྱེས་ནི་ཆུང་མ་དང་བྱིས་པ་གཉིས་ཡིན་ཟེར།

བརྟན་འཛིན་གི་རྒྱུན་དུ་དཔལ་ངར་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན། 2017ལོར་ཁོས་པ་ཡུལ་དུ་འབྲུག་པའི་འགོས་ནད་ཁུབ་པ་དང་། ཁོ་རང་གི་མ་ཡང་འདུས་པའི་མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་འགོས་ནད་བྱུང་ནས་ཆེ་ལས་འདས་པ་ཐོས་རྗེས། བརྟན་འཛིན་ལ་གལ་ཏེ་པ་ཡུལ་དུ་ཕྱིར་ལོག་ན་གསོད་པར་འགྱུར་བའི་འཛིགས་སྐུལ་ཐེབས་ཀྱང་། དགོན་མཚོག་གི་བྱམས་པས་བསྐུལ་ནས་ཁོ་ཕྱིར་དགོན་པའི་ནང་དུ་ཕྱིན། ལོ་འགའི་རྗེས་ལ་ཁོ་རང་དགོན་པ་དེར་གཅུར་རྗེས་ཐེབས་ནས་འཆིལ་ཉེ་བར་གྱུར་ཡང་། ཁོས་སེམས་སུ་དད་དུང་འདི་ལྟར། ཁོ་ཚོ་མི་མང་ཆེ་བས་རང་གསོད་འདོད་པ་ནི་ཁོ་ཚོས་ངས་ཁོ་རྣམས་ལ་ངོ་ལོག་བྱས་པར་སྐྱམ་པ་རེད། ཡིན་ཡང་དགོན་མཚོག་གིས་ཁོ་རྣམས་སྟོབ་པའི་ཐབས་ལས་རང་རང་ཚོར་གནང་ཡོད་པས་རང་གཉིད་ཀྱང་མི་ལྷགས། ངས་ངེས་པར་དུ་དགོན་མཚོག་གིས་ང་ལ་གནང་བའི་ཐབས་ཀྱིས་དོན་ཞིག་བསྐྱབ་དགོས། སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུས་ང་ཚོར་གཉེས་པས་ན། ཁོ་རྣམས་ང་ལ་སྤང་ཡང་ངས་ཁོ་ཚོར་གཉེས་དགོས་པ་ཤེས་ཡོད། ཁོ་ཚོས་རང་གསོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཡང་ང་ཁོ་ཚོ་ཡོད་སར་སོང་སྟེ་སྐབས་མགོན་ཡེ་ཤུའི་བྱམས་པས་ཁོ་ཚོར་བྱམས་དགོས་པ་དང་། ངས་དེ་ལྟར་བསྐྱབ་ངེས་ཡིན་ཞེས་ཚོད་དཔག་བྱས།

དེན་ས་བརྟན་འཛིན་གྱིས་སྟན་བཅོས་སུ་ལག་ཅིག་བྲིད་དེ་རང་གི་པ་ཡུལ་དུ་ལོག་ནས་མི་ཚིག་སྤོང་སྟོག་ལ་སྟན་བཅོས་བྱས། ཡུལ་མི་ཚོས་ཁོའི་རོགས་རམ་དང་ལོན་བྱེད་མིན་ཐག་གིས་

གཙོད་དཀའ་བར་གྱུར་ན་འདྲ། ཁོ་ཚོའི་སྤྱི་གུ་བསྐྱེལ་ཏུ་ཅང་ཚེ་བས་མཐར་ཕྱོགས་ཞེན་བཞག་སྟེ་
རོགས་སྦྱོར་དང་ལེན་བྱས་པ་ཤིང།

ཉེན་ཞིག་ལ་བརྟན་འཛིན་སྤྲོད་ཁང་དུ་སྡོད་དུས་དགོན་བདག་སྐྱེལ་ནང་དུ་འོངས་པ་དང་།
བརྟན་འཛིན་གྱིས་གྱུར་དུ་སྐྱེལ་འདུག་ཏུ་བཅུག་པར་མ་ཟེང་། སྡོན་ཚད་ལོ་ལ་མནར་གཙོད་ཚབས་
ཚེན་བཏང་བའི་མི་ལ་གྲུས་ལྷག་ལུལ་ནས་བརྟེ་བཀུར་བྱས་པ་ཤིང། དགོན་བདག་སྐྱེལ་མས་རང་
ཉིད་ལ་ཞབས་ཞུ་སྐྱབ་མཁའ་ནི་སྡོན་ཚད་རང་གིས་གསོད་རྩིས་བྱས་པའི་བརྟན་འཛིན་ཡིན་
པ་མཐོང་ནས་ལ་མཚན་བར་གྱུར།

ཉེན་གཉིས་པར་བརྟན་འཛིན་གྱིས་གྲོང་དལ་ནས་དུས་གཏན་གྱི་སྤྲོད་ཁང་ཞིག་འཇུགས་པའི་
རིབ་བཏོན་པ་ན། བཅུན་པ་གཙོ་བོ་ཚང་མ་མཉམ་དུ་འདུས། སྐབས་དེར་གྲོང་དལ་དེར་དུས་
གཏན་གྱི་སྤྲོད་ཁང་མེད་པ་ཤིང།

བརྟན་འཛིན་ལྷག་པ་སྟེ་ལོ་མང་པོར་ནང་ཚོས་ལ་དད་པ་བྱས་པའི་མི་དེ་ནི་དུ་སྐྱབས་མགོན་
ཡི་ཤུའི་ཚོད་པན་སྟེང་གི་རིན་པོ་ཆེ་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟེང་། ཁོ་ནི་དགོན་མཚོག་གི་བུས་མཐུ་ཚེན་
བོས་ལུས་སེམས་གཉིས་ལ་འགྱུར་བ་ཐེབས་པའི་དཔེ་མཚོན་ཡིན།

ལོ་མང་པོ་ཞིག་གི་སྡོན་ལ། བརྟན་འཛིན་གྱི་མ་ཡིས་ཁོས་རང་གི་མི་རིགས་ལ་གོ་རྟོགས་སང་
དུ་འཇུག་ངེས་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཚུངས། དེ་ནི་ཁོས་དེ་ལྟར་སྐྱབ་བཞིན་འདུག་ཁོས་སུ་མཐུད་དུ་གཏན་
དུ་གསོན་བོར་བཞུགས་པའི་དགོན་མཚོག་ལ་ཞབས་ཏོག་བསྐྱབས་ནས་བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་བཅུགས་
ཚོས་ཚོགས་ཚུང་ཚུང་ཞིག་ལ་སྟེ་བྱིད་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

བརྟན་འཛིན་ལྷག་པ་ཡིས་གསོན་ཉམས་ལྡན་པའི་རང་སྐྱབས་མགོན་ཡི་ཤུ་སྐྱེལ་གི་ཀའི་མི་ལ་
རང་དབང་གནང་བའི་བུས་མཐུ་ཚེན་བོ་མཚོན་ཡོད། བོད་སྡོངས་ཀྱི་སྐྱེལ་མ་རྣམས་དང་བསྟུན་གྱི་
འཛིག་རྟེན་ནི་སྐྱབས་མགོན་ཡི་ཤུའི་མཚན་ལ་འཛིགས་པ་ཡང་དེའི་རྒྱུན་ཡིན། ཁོ་ཚོས་སྐྱབས་
མགོན་ཡི་ཤུ་ནི་ནད་དུག་ཅིག་ཏུ་བརྩིས་ནས་ཉེན་ཞིག་ལ་དེ་ནི་བོད་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་ཡོངས་སུ་
བྱབ་པར་འདོད་ཆེ་འཛིགས་སྤང་སྦྱེས་པ་ཤིང།

བོད་ལྗོངས་ཚོས་ཚོགས་ཀྱི་འགྲུང་འགྲུང།

དེ་ནི་དེ་ཚོས་དཀོན་མཆོག་གི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་ཁྱོད་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་རྣམས་ཡོངས་སུ་རྟོགས་ཤིང་། དེ་ཚོས་རང་བརྟག་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ལོ། ལོ་ངོ་1300ཡི་ཡར་སྐྱོན་ལ་ཞེ་སི་ཐོ་མེའི་གྲུབ་མཐའ་ཀྱང་གོར་བསྐྱགས་པ་ནས་བཟུང་། ཏུས་རབས་མང་པོའི་རིང་ཏུ་ལྷ་གི་ཀ་པས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་དད་མོས་སྐོར་ལ་མངོན་གསལ་གྱི་རྟགས་གང་ཡང་བཞག་མེད།

མི་ལ་ལས་དེབ་འདི་སྟོག་པའི་དམིགས་ལུལ་ནི་འཕྲིན་བཟང་གི་ངོ་མཚར་བའི་གྲུབ་འབྲས་ལས་བོད་པ་ཁྱི་བྱི་འབྲས་འབྲས་ཞིག་ལྷ་གི་ཀ་པར་གྱུར་ཡོད་པར་བལྟ་འདོད་པ་ཡིན་ཡང་སྲིད་ལ། ཏུས་དེད་དུང་སྐབས་མེད་བས་སྟོག་པ་པོ་རྣམས་ཡིད་ཕམ་པར་འགྲུང་ཡང་སྲིད། དེ་ལས་ལྷོ་ག་རྟེ་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མ་འབྲུག་ཚོས་བོད་ལུལ་དུ་འཕྲིན་བཟང་བསྐྱགས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དག་ནི་ས་པོན་འདེབས་པ་དང་བྲོས་གཏོང་བ། མེད་བཞག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་ཡིན། སྐབས་མགོན་ལེ་ཤུའི་ཚོས་ཚོགས་གོམ་གང་མདུན་དུ་བསྐྱོད་ཆེ་བདུད་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་གྱི་བཀག་འགོག་ཚབས་ཚེན་ཐེབས་པ་རེད།

ལུན་རིང་ཞིག་ལ་ལེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་འགོ་བཙུན་བོད་ལུལ་གྱི་དད་པའི་ཁོར་ལུག་ནི་ལུན་ནག་གིས་ཁེབས་ཡོད་པ་ཤེས་ལ། རྒྱ་བདག་སྐྱོད་བཞིག་གིས་1886ལོར་འདི་ལྟར། དཀོན་མཆོག་གིས་བོད་ལུལ་ནི་ཁོར་ཉིད་ཡང་བསྐྱར་མ་ཐེབས་སྐྱོན་གྱི་ཚེས་མཇུག་མཐའི་གནས་སུ་བསྐྱར་བ་འདྲ་ཞེས་ལུང་བརྟན་པ་དང་། ལེ་འགའ་འགོར་རྗེས་ཉེ་སིན་ཐེ་ལེར་ལགས་ཀྱིས་འདི་ལྟར། བོད་ལུལ་ནས་མི་ལ་ལྷ་གི་ཀར་དད་པ་བྱེད་དུ་འཇུག་པ་ནི་མོ་སེང་གི་ཁ་ནས་སེང་སྐྱག་འཕྲོག་པ་དང་མཚུངས་ཞེས་བརྗོད་ཟུང་།

དེབ་འདིའི་ངོ་སྟོན་མདོར་བསྐྱས་ནང་དུ་བཀོད་ཡོད་པ་ཇི་བཞིན། རྒྱལ་བ་ཚང་གིས་ཀྱང་སྟོབས་ལུགས་ལྡན་པའི་བདུད་ཀྱིས་དངོས་གནས་བོད་ལུལ་བཟུང་ཡོད་ལ། ཐར་ཁོང་གི་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་ནང་དུ་འདྲ་ལྟ་ཞིག་གིས་ཏུས་པ་ཚེན་པོ་འདོན་བཞིན་ཡོད་ཅེས་གསུངས་ཟུང་། ལྷ་གི་ཀའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མ་འབྲུག་ཚོས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལྷག་དུ་མའི་རིང་འཐབ་རྩེད་དུག་པོ་བྱས་པ་དང་གཞོན་འཚོ་ཚེན་པོ་བྱངས་པ་ཡིས་ཀྱང་ལུན་ནག་གི་སྟོབས་ལུགས་དེད་ག་དངོས་གནས་ཡོད་པ་མཚོན། འཕྲིན་བཟང་གི་ལས་དོན་གོམ་གང་མདུན་དུ་སྐྱོད་ཐེངས་རེར་གོམ་པ་གཉིས་ཅོམ་ལྟེ་བསྐྱར་སྟེག་དགོས་པ་འདྲ། ལྷ་གི་ཀའི་རྗེས་འབྲང་བ་རེ་རེར་མཐོང་དུ་མེད་པའི་སྟོབས་ལུགས་དེད་ག་གི་འཛབ་རྩོལ་ཐེབས་པ་རེད། ཏུས་འགོའི་འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མ་འབྲུག་འགའ་ཡིས་ཤེས་ཚོར་གྱུར་བ་བཞིན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་བོ་དང་རྒྱལ་མོ་གཉིས་ནི་འཕྲིན་བཟང་ལ་སྟོབ་པ་ལྡན་ན་ཡང་། ཐོག་མའི་རེབ་ཐམས་ཅད་རྩ་ནས་མེད་པར་བཟོས། འཕྲིན་བཟང་སྟོག་མ་འབྲུག་ལས་འདས་པ་ཞིག་

བོད་ལྗོངས་གྲིས་རྒྱལ་པོའི་རྒྱལ་པོ་ཡི་ཅོད་པན་སྤེང་རང་གི་འོས་ཤིང་འཚམ་པའི་སྡོད་གནས་
སྟེང་པ་དང་། མི་འགྲང་བར་སྲ་ན་མེད་པའི་དགོན་མཚོག་གི་པོ་ཉ་ཡིས་འདི་སྐད། འཛིག་རྟེན་གྱི་
རྒྱལ་སྲིད་ནི་བདག་ཅག་གི་གཙོ་བོ་དང་ཁོང་གི་ལྷ་གི་ཀའི་རྒྱལ་སྲིད་དུ་གྱུར་ཅིང་། ཁོང་ནི་ཇི་སྲིད་
བར་དུ་རྒྱལ་པོར་བཞུགས་པར་འགྱུར་ཞེས་གསུང་ཡོང་། (མངོན་པ། 11:15)

འཇམ་གླིང་གི་ཡང་ཕྱེ།

Tibet - The Roof of the World

ཕོལ་ལོལ་ཉ་ཐ་སྐྱེ། Paul Hattaway

© 2024 Paul Hattaway ཕོལ་ལོལ་ཉ་ཐ་སྐྱེ།

ཕོལ་ལོལ་ཉ་ཐ་སྐྱེ་ཡིས་བརྩམས་པའི་<འཇམ་གླིང་གི་ཡང་ཕྱེ།> >ཞེས་པའི་འགྲུང།
 ཨེ་ཤི་ཡ་དབུས་རྒྱུད་དཔེ་རྒྱན་ཁང་གིས་པར་རྒྱུན་བྱས།
 ཨེ་ཤི་ཡ་དབུས་རྒྱུད་དཔེ་རྒྱན་ཁང་གི་ཡིག་ཐོག་ཚོག་མཚན་མེད་ན། དེབ་འདི་ལས་དུམ་ཚན་
 གང་ཡིན་ཡང་འདྲ་བལྟས་རྒྱག་པའམ་ཡང་ན་སློབ་དཔུང་དང་འཕྲུལ་དེབ། བརྒྱུར་དཔེབ། རྒྱ་
 རོགས་གང་གི་ལམ་ནས་ཀྱང་ལུབ་སྐྱེལ་བྱས་མི་ཚོག་
 དམ་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་བཀའ་རྒྱུས་དམ་པའི་གསུང་རབ་བོད་འགྲུར་གསར་མ་ལས་བྱངས་
 པ་ཡིན།

པར་དབང་། 2023 ཨེ་ཤི་ཡ་དབུས་རྒྱུད་དཔེ་རྒྱན་ཁང་།
 ཨེ་ཤི་ཡ་དབུས་རྒྱུད་དཔེ་རྒྱན་ཁང་ནི་འོང་གི་པར་རྒྱུན་ཡིག་རིགས་ནང་གི་མི་སྐྱེའི་ཉལ་
 རྩམས་ལ་མོས་མཐུན་ཡོད་པའི་ངེས་པ་མེད།

ISBN 978-616-7998-46-6 (paperback)
 ISBN 978-616-7998-47-3 (e-book)

དཔེ་པར་གནས། ཐེ་ལན་ཚིང་མའེ།

Central Asia Publishing
<https://www.centralasiapublishing.com>
contact@centralasiapublishing.com

Asia Harvest
<https://asiaharvest.org>

Asia Harvest

བོད་ལྗོངས་ནི་ས་རྒྱ་ཉ་ཅང་ཆེལ། དེའི་རྒྱ་ཁྱོན་ནི་དབྱིན་རིའི་ལྷ་བ་གསུམ་ཡིན་ཡང་མི་གྲངས་
 ཤིན་ཏུ་ཉུང་། བོད་པ་མང་ཆེ་བས་རང་ཉིད་ནི་ནང་པ་ཡིན་པར་བརྗོད། ཡིན་ཡང་ཁོ་ཚོ་ཁྱོད་གྱི་
 མི་མང་པོར་མཚོན་ན་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་ནི་ལྷན་ནག་གི་དང་པོའི་ཕྱི་རྒྱ་ཁྱོན་པའི་ལུ་བ་ཞེས་
 དང་མཚུངས། མེམས་ཉིད་གྱི་ཁམས་ནི་བོད་ལྗོངས་སུ་ཉིན་རྒྱུན་གྱི་གནས་སྤངས་སུ་ཆགས་ཡོད།
 བོད་པའི་ལྷ་གི་ཀ་པ་མང་པོ་མེད་ཀྱང་། འཛམ་གླིང་གི་ཡང་ཅུ་རུ་སྤྲུམ་ཡུན་རིང་ཞིང་གུན་མོར་མ་
 ཡིན་པའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད། དེབ་འདིའི་ནང་དུ་དཔའ་རབ་དང་སློབས་པ་ལྷན་
 པའི་ལྷ་གི་ཀ་པ་སྐྱེས་པོ་མོ་རྣམས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་བཀོད་ཡོད། ཁོང་ཚོས་དཀའ་སྤྲུལ་ཚད་མེད་བྱངས་ཅི་
 སྲུབ་གྱིས་སེམས་ཉིད་གྱི་སློབས་ལུགས་ཚན་པོར་ངོ་རྒྱུ་བྱས་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་སྐྱབས་མགོན་
 ཡེ་ཤུའི་མཚན་མཐོན་པོར་བསྐྱེད་ས་པ་རེད།

CENTRAL
 ASIA
 PUBLISHING

ISBN 978-616-7998-47-3

9 786167 998473 >